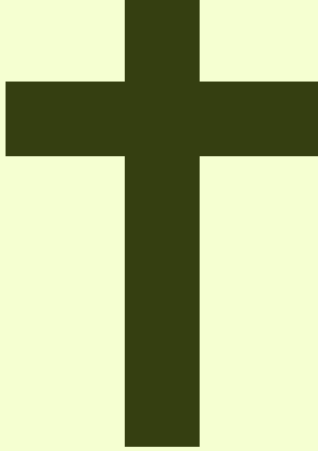

Anindilyakwa Bible

Portions of the Holy Bible in the Anindilyakwa language of
Australia

Anindilyakwa Bible

Portions of the Holy Bible in the Anindilyakwa language of Australia

copyright © 2019 Bible Society of Australia

Language: Anindilyakwa

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-11-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 27 May 2022
353fd10f-41bb-5083-824e-1419c6ac6abc

Contents

Jenijija	1
Jawuna	113
Luka	118
Janjana	231
WarningEbijija	292
1 Dimidi	306
Jaminja	318

Jenijija

Enena jurra ngarraku-makinama alawudawarra ni-ngekburaka-mulangwa Neningikarrawara, nibina Yaweya nenimikirra, ababurna-langwa angalya iya akwalya-murriya iya amarda-murriya akwa ngawa warnumamalya. Akwa ngarraku-makinama ngarningka wurrukwal-langwa warnumamalya akwa aburra-langwa-langwa warnumamalya, Eduma-murriya-langwa, iya Nawa-murriya-langwa, iya Aburiyama-murriya-langwa, iya Ajika-murriya-langwa akwa ngawa Jekaba-murriya-langwa. Ngarraku-makinama ngarningka warnumamalya-langwa na-werrikambilyu-mulangwa Neningikarrawara-manja, akwa Neningikarrawara nenu-mamurikajuwa-mulangwa arrkala aburruwa-manja, akwa ngawa nen-embirrajuwa-mulangwa wurrakina-manja kajungwa arrkala ka-werrikambilyi-yada angwurra enuwa-manja wurrakina-da.

Neningikarrawara Neningikekbungekburaka-langwa.

¹ Adinu...ba-wiya arakburakba-kiya-wiya nakine-ka Neningikarrawara ni-ngekburakama amurndakenena angalya arrawa iya amurndakangaba angalya karrawara. Umba adinuba-wiya n-aburradadangu-wiya nakina, ni-ngekburaka-manja enena angalya, ² akini-yada ngawa akungwa-wiye-ka nuw-ambilyuma. Akina akungwa na-wurumbijuwamurra umba nara ebina akwala yakwujina kuw-ambilya. Nara ambaka ebina ariba umba akungwa-wiya yimbukwa akina nuw-ambilyuma akwa nalarrumur•dinume-ka akina ngawa. Wuburra laka numu-ngwurrumur•dinama mibina medirra alyarrngwalyilya arrawa, ne-yamama akina. Umba ngalaja amawurrina Neningikarrawara-langwa na-lyikbinuma akina karrawara-langwiya akungwa-manja-da.

³ Eneja nakina Neningikarrawara ni-yengbinuma arakba ayakwa. “Aki-larradiya,” ni-yama nakina. Ngalaja kembirra alarradada na-jadinga arakba akina-da. ⁴ Biya nakina Neningikarrawara n-andeya akena ni-rringka akina alarradada akwulyubene-ka. Biya kembirra n-eyebijebaka arakba nakina alakina-kiya alarradada akwa ngawa alarrumur•da. ⁵ Biya kembirra nakina ni-yengbija alarradada “Meningilida” umba ngalaja alarrumur•da “Alyarrngwalyilya”. Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya meningadinuba-wiya marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ⁶ Biya ngarningka nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Aki-yebijebakaja akungwa ngala amungukungwa, ekuwarra karrawaru-wa, umba ngalaja ekuwarra arrawa-manja,” ni-yama nakina. ⁷ Biya kembirra n-eyebijebaka ebina akungwa eningarrawa-langwa iya eningikarrawara-langwa kajungwa aringbirra angalya kuw-ambilyi-yada wilyarra. ⁸ Biya ni-yengbijuwa nakina Neningikarrawara akina aringbirra angalya “Angubina.” Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mambilyuma marringa numi-jerrida arakba malakina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ⁹ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Akungwa aku-murndukwuna awurrakawura-murra,” ni-yama, “kajungwa kuw-abilyerrikajungwuni-yada ajiringka,” ni-yama nakina. Kembirra na-murndukwunuma arakba akina akungwa. Umba ngalaja ajiringka nuw-abilyerrikajungwunuma akina. ¹⁰ Biya nakina Neningikarrawara ni-yengbijuwa akina ajiringka “Ariba.” Umba akina akungwa ebina nawurra-murndukwunuma numa-yengbijuwa “Makarda” nakina. Biya kembirra n-andeya nakina akena ni-rringka ariba akwa ngawa makarda alirrakukwulyubena-kiye-ka alakina-da.

¹¹ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Ariba ak-arrangbina eka eminiminingka akwa ngawa amarda eminiminingka,” ni-yama nakina. “Akina amarda kuw-arrangbinama amadidira amaninga umba ngalajukwaba eka eminiminingka kuw-arrangbinama amamamuwa amaninga,” ni-yama nakina. ¹² Ngalaja kembirra akina ariba nuw-arrangbama arakba eka-murriya akwa ngawa amarda-murriya. Biya nakina Neningikarrawara n-andeya akena ni-rringke-ka amurndakakina eka-murriya akwa ngawa amarda-murriya awurrakukwulyubene-ka. ¹³ Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mabiyakarbiya marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ¹⁴⁻¹⁵ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Aki-jadiya akilarradiya angubina-manja alarradada,” ni-yama. “Aki-larrkabarrakajiya enena-manja

angalya, kajungwa meyebijebi-yada malakina-kiya meningilida akwa ngawa meningalyarrngwalyilya akwa kajungwa meyebijebi-yada meningilida mababurna-langwa. Kumi-yuweyinama malakina-kiya meningilida akwa ngawa meningalyarrngwalyilya muwilyuwilyaba-wiya mamurndakakina. Akwa ngarningka aki-larrkabarrakajiya enena-manja angalya, kajungwa eyebijebi-yada akilarrkumamarika akwa ngawa akilarrkinungkwura. Ke-yuweyinama alakina-kiya akilarrkumamarika akwa akilarrkinungkwura awilyuwilyaba-wiya ngawa amurndakakina ngalajukwaba,” ni-yama nakina Neningikarrawara.

¹⁶⁻¹⁸ Biya kembirra nakine-ka Neningikarrawara nilirraki-ngekburakama ambilyuma-kiya alarradada adirringwarna-kiya. Numa-ngekburakama mamawura akwa numakumarnuma makina karrawara angubina-manja, kajungwa kumu-larrkabarrirrakini-yada makina enena-manja angalya akwa kumu-bungkawadini-yada meningilida-manja makina. Biya kembirra nakina ni-ngekburakama yakina yimawura akwa n-akumarnuma ngalajukwaba yakina angubina-manja kajungwa kinu-bungkawadini-yada yakina meningalyarrngwalyilya-manja. Biya ngarningka nanga-ngekburakama duwurrakwulyumide-ka dakilyingajanga nakina. Nilirraki-ngekburakama nakina alakina-kiya alarradada adirringwarna-kiya kajungwa eyebijebi-yada alarradadawangwa iya alarrumur•da-langwa. Biya kembirra n-andeya nakina akena numa-rringka mamawura iya yimawura iya dakilyingajanga-murriya awurrakuwulyubene-ka akina. ¹⁹ Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mabiyarbuwa marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ²⁰ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Akwalya ababurna eminininingka aki-lyangburrukawijiya makarda,” ni-yama. “Umba ngalaja abalkaya angubina-manja wurrarrija ab-angkirreyina,” ni-yama nakina. ²¹ Kembirra ni-ngekburakama nakina adidirringwarna akwurringana iya dinungkwulungwa iya alyakilya-murriya, akwa ngarningka akwala engka iya engka kwalya ebina na-lyangburrukawijuwama makarda. Akwa ngarningka wurrarrija-murriya aburrajukwaba neni-ngekburakama nakina. Biya n-andeya nakina Neningikarrawara akena ni-rringka amurndakakina awurrakuwulyubene-ka akina. ²² Biya ni-yengbinuma ayakwa eningaba nakina Neningikarrawara kwalya-murriya-manja akwa wurrarrija-murriya-manja. Ni-yama kwalyu-wa, “Wurr-arrangbijeyina akwa wurruma-lyangburrukawijiya makarda,” ni-yama. Umba ni-yama wurrarrija-wa, “Nungkwurrarjukwaba wurr-ababurnadina,” ni-yama nakina. ²³ Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina. Bi...ya mamangbala marringa numi-jerrida arakba makina-da.

Biya kembirra ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina. ²⁴ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Aki-jadijiya ajiringka yiminimininingka yinungungwangba iya yingarna-murriya, yadidirringwarna akwa ngawa ngalajukwaba yiyukwayuwa,” ni-yama nakina. ²⁵ Kembirra ni-ngekburakama nakina yiminimininingka yinungungwangba iya yingarna-murriya, yukwala yadidirringwarna imba yukwala yiyukwayuwa. Biya kembirra n-andeya nakina akena ni-rringka yimurndakakina yinungungwangba-murriya yukukwulyubene-ka yakina-da.

²⁶ Biya ngarningka kembirra nakina Neningikarrawara ni-yengbina ayakwa. “Ngakwurruwe-ka ngarna aka-ngekburakinama warnumamalya,” ni-yama. “Umba ngakwurruwe wuburra ke-yaminama wurrakina. Akwa ka-bungkawadinama wurrakina kwalya-murriya-manja iya wurrarrija-murriya-manja iya yinungungwangba-murriya-manja akwa yingarna-murriya-manja wurrakina warnumamalya,” ni-yama Neningikarrawara nakina-da.

²⁷ Biya kembirra arakba neni-ngekburakama nakina warnumamalya. Neni-ngekburakama wurrakina warnumamalya wuburra enuwa Neningikarrawara. Neningikarrawa akwa didirringka nenilirraki-ngekburakama nakina. ²⁸ Biya kembirra ni-yengbinuma nakina akwala ayakwa eningaba. Ni-yama aburruwa-wa, “Wurr-arrangbina wuriyukwayuwa, akwa kembirra ambaka-murra aburrajukwaba kuw-arrangbijeyina, kajungwa kuw-ambilyi-yada angalya-manja akwa ka-bungkawadini-yada ebina-manja angalya wurrakina,” ni-yama nakina. “Yiku-bungkawadinama kirrakina kwalya-manja iya wurrarrija-manja akwa yinungungwangba-manja kirrakina.

²⁹ “Ngarramini-ngekburakama ngayuwa engka iya engka aninga-murriya, ebina amadidira nuw-arrangbinama amarda, akwa ngarningka ebina amaninga nuw-arrangbinama eka yik-alyubarini-yada kirrakina. ³⁰ Umba ngayuwa ningenu-kwama amarda yinungungwangba-murriya akwa ngarningka wurrarrija-murriya aburra-langwi-yada aninga,” ni-yama Neningikarrawara.

³¹ Biya n-andeya nakina Neningikarrawara akena ni-rringka amurndakakina ni-ngekburakama nakina eninginingaba akukwilyubene-ka akina. Biya nalyarrngwalyiyada arakba akina-da. Bi...ya mamangbala muwilyaba marringa numijerrida arakba makina-da. Biya ngarningka ne-kbada arakba. Wurdarriya-wiya akina-da.

2

¹ Ebina-langwiya Neningikarrawara ni-ngekburakama nakina enena angalya iya angubina iya angkwilyumida-langwa amurndakibina enena-manja angalya iya angubina-manja akwa makarda-manja nuw-ambilyama akina. Akwa kembirra ni-jerrukwama arakba nakina ena-langwa warka. ² Mamangbala muwilyaba mamawura nuwar*danguma warka ena-langwa n-aburradadangu-mulangwiya yanda-langwa ni-jerrukwama amurndakakina n-andabukwama. Biya kembirra nu-ngwanjuma nakina warka-langwa arakba-da.

³ Kembirra ni-yama nakina, "Memema mamangbala-manja mambilyuma mamawura ningu-ngwanjinama arakba ningena. Meminingka kembirra mamawura memema, akwa meyebijeba mukwala-langwa mamawura kum-ambilyama makina, ningu-ngwanju-mubaba ngayuwa aduwaba warka-langwa. Mukwurdukwurda memema mamawura nganyangwa arakba-da," ni-yama Neningikarrawara nakina-da. ⁴ Ebina-langwiya nakina Neningikarrawara ni-ngekburakama ababurna-langwa angalya-da.

Yidina-langwa angalya

Adinuba-wiya ni-ngekburaka-manja Yaweya Neningikarrawara ababurna-langwa angalya, ⁵ nara ambaka ebina amarda ariba-manja akwa nara ambaka amadidira kalingbjingana. Akwa nara ambaka kini-ngekburaka nakina yelyukwa yiniki-larri-yada ajiringka-wa. Akwa ngarningka nara wurribina warnumamalya warniki-lungkuwabijiyada eka iya amarda. ⁶ Umba ngalaja akungwa na-jijadanguma ajiringka-langwa narwarumajungwunuma akwa na-ngambajuwamurra ababurna-langwa angalya akina-da.

⁷ Bi...ya kembirra Yaweya Neningikarrawara nu-manga arakba nakina akwala ajiringka akwa neni-ngekburaka nakina nuwilyaba nenungkarba ebina-langwa ngawa ajiringka. Kembirra nenuminu-bukwa ena-langwa arrirra emindu-wa nakina-langwuwa nenungkarba, kajungwa nenik-enibudi-yada nakina. Kembirra eneja nakina nenungkarba n-enibuduma arakba-da.

⁸ Eneja kembirra nakina Yaweya Neningikarrawara ni-lungkuwabijuwama eka iya amarda awilyaba-manja angalya emikirra Yidina. Alyengmilyengma-langwa nuwambilyumurra akina angalya. Biya kembirra Yaweya Neningikarrawara nen-akumarna nakina yakwujina nibina nenungkarba neni-ngekburakama. ⁹ Akwilyubene-ka akina angalya mena nakina Neningikarrawara ni-lungkuwabijuwame-ka eminininingka iya eminininingka eka eninginingabe-ka akirringkangena-langwa akina, akwa nawurrak-arrangbeyinuma aninga eningaba enikalyubara. Umba awurruwurrakuwil-yarra amurndakakina eka eninganinga iya amarda, ni-lungkuwabijuwama nakina Neningikarrawara awilyaba eka akwanenibika-langwa akwa ngarningka awilyaba eka akwaneningmika-langwa ebina narraku-kwunama akwaneningmika eningaba-langwa akwa awurrariya-langwa warnumamalya-manja akina-da.

¹⁰ Umba ngalaja awilyabe-ka adalyuma na-kwularrinuma akina Yidina-manja akwa na-ngambajuwamurra ajiringka yakwujina. Kemba na-kwularrinuma akina erribaja angwurra biya nuw-eyebijebakajungwunuma arngkabiya-buwa-ma. ¹¹ Awilyaba Bijena emikirra akina adalyuma ebina na-kwularrinuma akina-langwiya angalya emikirra Yebila. ¹² Umba akina-manja ngawa angalya Yebila akukwilyubene-ka angwarnda akawulda-murra nuw-ambilyumurra akina yakwujina ajiringka-manja arrawa, akwa ngawa eminininingke-ka angwarnda alarrngekburna-wiya akwa ngalajukwaba bungabungwa akwilyubena ebina ne-kirruwanjuma eningaba nuwambilyumurra yakwujina akina.

¹³ Umba ngalaja awilyaba engka adalyuma emikirra Kiyena ebina na-kwularrinuma akina-langwiya angalya emikirra Kwuja. ¹⁴ Akwa ngarningka awilyaba engka adalyuma emikirra Dakirija ebina na-kwularrinuma alyengmilyengmu-wa akina-langwiya angalya emikirra Ajirija akwa erribaja angwurra. Akwa ngarningka awilyaba engka adalyuma emikirra akina Yiburadija. Abiyarbuwa adalyuma amurndakakina.

¹⁵ Nakine-ka Yaweya Neningikarrawara nen-akumarnuma nibina nenungkarba yakwujina ebina-manja ngawa angalya Yidina, kajungwa neniki-lungkuwabijiyada aninga akwa nenik-akwurraji-yada akina angalya nakina. ¹⁶ Biya kembirra niyama nakina enuwa-wa, "K-alyubariname-ka ningkakina aninga eningerribirra-langwa

eka,” ni-yama. ¹⁷ “Akena awilyaba-langwa wulkwa eka nare-ka alyubaruma ngala-langwa aninga. Enena eka narraku-kwunama akwaneningmika eningaba-langwa akwa awurrariya-langwa warnumamalya-manja, akwa nare-ka alyubaruma angala-langwa aninga. Umba k-alyubarina-manja nungkuwa akina aninga kembirra ki-jungwunama ningkakina akini-yada ngawa-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara enuwa-wa-da.

¹⁸ Biya kembirra ni-yama ngaringka nakina Yaweya Neningikarrawara, “Awurrariye-ka akina nenik-ambilyinga-langwa naka nenungkarba nakwukawura,” ni-yama. “Ngayuwa kinumini-ngekburakinamura kembirra wurruwilyaba warnikumamurikaja ena-langwi-yada, kajungwa warniki-yakaji-yada wurrakina,” ni-yama nakina.

¹⁹ Biya kembirra nu-manga Yaweya Neningikarrawara akwala ajiringka akwa ni-ngekburaka nakina yinungwangba-murriya akwa wurrajija-murriya ebina-langwa ajiringka. Biya nu-wilyaka yakina yinungwangba-murriya akwa ngawa wurrajija-murriya nibinu-wa nenungkarba, kajungwa kinumurdaki-yengbijuwu-yada nakina yinungwangba yinimikirra akwa wurrajija. ²⁰ Kembirra eneja nakina nenungkarba nu-kwama yimurdakakina yinungwangba yinimikirra akwa wurrajija warnimikirra, akena nara wurribina warningaba warnikumamurikaja ena-langwa.

²¹ Eneja kembirra Yaweya Neningikarrawara nenu-mungkwulija nakina nenungkarba akwa n-ar-de-ka marringa nakina nu-mungkwulinga. Umba nu-mungkwulu-wiya ngawa nakina, eneja Yaweya Neningikarrawara numa-manga muwilyaba memirrkwura ena-langwa akwa neni-dida nenumadangkwa. ²² Biya nanga-ngekburaka didarringka memirrkwura-langwa akwa nanga-lyilyanga dakina enuwa-wa.

²³ Eneja nenungkarba ni-yama, “Wa! Warne-ka warnumamalya arakba wuburra ngayuwa-da. Nganyangwa adidira ngaluwa-manja arakba akina, akwa nganyangwa amadangkwa ngaluwa-manja kajukwaba ngawa-da. Nakine-ka Yaweya Neningikarrawara nanga-ngekburakama daka dadumamalya memirrkwura-langwa ningenungkarba-langwa aduwaba, kembirra dadimikirra ‘Didarringka nganyangwa’ dakina-da,” ni-yama nakina nenungkarba-da. ²⁴ Kembirra akina-langwa-bina neningerribirra nenungkarba kenilirraki-lalikinama nakina nungwenikba akwa ngawa dirndenikba kajungwa keni-yakeyini-yada dadingiyenikba-manja, akwa kembirra wunuwilyaba-ma ngawa wunenumadangkwa-kiya wunalakina-da.

²⁵ Umba nakine-ka nenungkarba akwa dakina didarringka wuneyebirra-kiya wunalakina-da, akena nara keni-yeliyanga-da.

3

Eduma-kiya nenumini-yarrkuwurrumulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa

¹ Ni-ngekburaka-manja Yaweya Neningikarrawara yababurna-langwa yinungwangba-murriya, kembirra yuwilyaba yingarna yakina yakakirume-ka yiniki-kadiki-yada warnumamalyu-wa. Yakine-ka yakakiruma angurra yababurna-manja yukwala yinungwangba-murriya. Biya ni-likena yakina yingarna dibinu-wa didarringka akwa ni-yengbina ayakwa ngaluwa-wa. “Kada, Neningikarrawara ni-yamama nungkwurnuwa-wa nakina, ‘Nara alyubaruma amaninga amamamuwa amurndakenena-langwa eka,’ ni-yamama nakina? Jerriya amandangwa ni-yengbinuma nakina akina ayakwa?” ni-yama yakina yingarna ngaluwa-wa.

² “Nara,” ngalaja yingi-yama dakina didarringka. “Yikin-alyubarinama yinalakena amaninga amamamuwa amurndakenena-langwa eka. ³ Akena nara alyubaruma yinalakena wulkwa amaninga awilyaba-langwa ememeka ebina nuw-arndurkwarjiya-murrilangwa akina awurruwurrakuwilyarra. Umba yirrenu-makama nakina Neningikarrawara yinuwa-wa, ‘Nare-ka alyubaruma a-lyingama amamamuwa angaba-langwa eka,’ ni-yamama nakina. Yikini-lyingina-manja akina yinalakena, kembirra yikini-jungwunama-da,” yingi-yama dakina didarringka yakinu-wa yingarna-da.

⁴ Eneja ni-yama yakina yingarna, “Nare-ka. Ekalya akina ayakwa. Nara kinalakina a-jungwuma,” ni-yama yakina. ⁵ “Eneja nakina Neningikarrawara ni-yengbinuma akina ayakwa nungkwurnuwa-wa mena neningma-baba nakina yikin-alyubarina-manja kinalakina akina amaninga, kembirra Neningikarrawara wuburra yikini-yaminame-ka kinalakina-da, akwa yikin-eningmidinama ebina eningaba akwa awurrariya arakba-da,” ni-yama yakina yingarna-da.

⁶ Umba ngalaja didarringka ying-andeya akena yingi-rringka akina eka akwulyubena. Kembirra yingi-lyangkiyama dakina, “Eningabe-ka k-alyubarina-mulangwa ngayuwa

enena amaninga. Akwa ngarningka eningaba akina aringkawi-yada ngayuwa-da,” yingilyangkiyama dakina. Biya kembirra yingi-rndirrkka, ying-alyubarina akwa yinginu-kwa ekuwarra neningiyadikba-wa-da. Enejukwaba kembirra n-alyubarina nakina-da.

⁷ Biya nen-eyijinu-mulangwa wunalakina akina amaninga kembirra warenja-bawiya numu-ngwur•dangma menba iya mangma aburna-langwa. Akwa neni-lyandarrkena arakba wuneyebirra-kiya wunalakina-da. Biya kembirra nenuma-warrka arakba mukwala mamawarruwalya manyungwunya akwa nen-awiyebeyina makina wunalakina-da.

⁸ Bi...ya num-awiyebu-manja mamawura nen-engkirrika wunalakina Yaweya Neningikarrawara nubukwaya ni-likenuma nakina akinu-wa angalya, akwa nen-abuwarrkajungwa arakba wunalakina neni-didirrakajungwuma eka-manja nakinalangwa. ⁹ Umba eneja nakina Yaweya Neningikarrawara n-ardanga nakina nibinu-wa nenungkarba. “Ningkangamba?” ni-yama.

¹⁰ Eneja ni-yama nakina nenungkarba, “Ning-engkirrikama ngayuwa nungkwalangwa ayakwa akwa ning-akbar•duma, kembirra ning-abuwarrkajungwuma, mena ningeyebirra-baba ningena,” ni-yama nakina.

¹¹ Eneja ni-yama Neningikarrawara enuwa-wa, “Angkaburra bu-makama ningkakina nungkuwa ningkeyebirra?” ni-yama. “Ning-alyubarinuma ebina amaninga yirramaka-murrada ngayuwa nara alyubaruma nungkuwa-na?” ni-yama.

¹² Eneja ni-yama nakina nenungkarba, “Daka didarringka yu-kwama ngayuwamanja, ngaluwe-ka ngu-kwama ebina aninga akwa ning-alyubarinuma akina.”

¹³ Kembirra eneja nakina Yaweya Neningikarrawara ni-yama dibinu-wa didarringka, “Miyambena-burra ningki-yamama ningkakina akina?” ni-yama.

Ngalaja yingi-yama, “Yibina yingarna nginu-kwudirrkame-ka ngini-kadikama yakina akwa kembirra ning-alyubarinuma ngayuwa,” yingi-yama dakina-da.

Yaweya Neningikarrawara nenilirraki-lekbenu-mulangwa wunalakina

¹⁴ Eneja nakina Yaweya Neningikarrawara ni-yama yibinu-wa yingarna, “Akine-ka ningki-yama-mulangwa ningkakina aduwaba, kembirra ki-lyandiname-ka angwurra ningkakina,” ni-yama. “Nara ngayuwa e-kbajuma yukwala yinungungwangba, umba yirre-kbajinama aduwaba ningkakina ninguwilyaba ngayuwa-da. Kembirra aduwabawangwa nungkwaja ki-rrekburruwarnama mulka-murra, akwa k-alyubarinama ajiringka-da, yanda-langwa ki-jungwunama ningkakina-da.

¹⁵ “Nungkuwa akwa ngawa daka didarringka yikingu-wirrikbeyiname-ka kirringalakina. Nganja ningena k-akumurnama nungkwurrunguwa-manja akuwurruwirrikbaja. Aburraja kembirra ngala-langwa wurriyukwayuwa akwa ngawa nungkwawangwa k-wirrikbeyinama warningangkawura ngawa wurrakina-da. Ngala-langwa wurriyukwayuwa karri-lyangburrenama aringka nungkwa-langwa-da, umba nungkwaja nungkuwa k-anginama amulurrngwa alika aburra-langwa-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara yakinu-wa yingarna.

¹⁶ Biya kembirra Yaweya Neningikarrawara ni-yengbina nakina akwala ayakwa engbuda dibinu-wa didarringka ngalajukwaba. Ni-yama nakina, “Ku-mambakina-manja nungkuwa wurrangariya, kembirra k-arrkwujeyinama ningkakina. Umba ngayuwe-ka k-arumurrkwunama akwulyandilyanda nungkwa-langwa akwa ngarningka k-arrkwujeyinama nungkuwa akini-yada ngawa k-arrangbina-manja ningkakina wurrangariya nungkwa-langwa. Mame-ka ningkakina k-arrkwujeyinama umba kini-ngayindenama ngawa ningkakina nenungkarba nungkwa-langwa. Umba eneja nakine-ka nenungkarba nungkwa-langwa kinu-bungkawadinama nungkuwa-manja-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara dakinu-wa didarringka nakina-da.

¹⁷ Biya kembirra ni-yengbina Yaweya Neningikarrawara akwala ayakwa nibinu-wa nenungkarba enejukwaba. “Nungkuwa ningkingamin-engkirrikenuma ayakwa dadingiyena-langwa akwa ning-alyubarinuma ebina aninga ngarra-maka-murrada ngayuwa nungkwurrunguwa nara alyubaruma akina,” ni-yama nakina. “Akina-murrada-bina ningi-kbajinama ngayuwa ajiringka aduwaba. Kuw-arriyadiname-ka akina. Umba ku-war•denama ngawa nungkuwa ningkeniangkawura, kajungwa ka-lungkuwarrini-yada aninga nungkwa-langwa. ¹⁸ Kuw-arrangbiname-ka ngalaja ajiringka amarda amurndakibina awurruwurrariya akwa akwurrirra-murriya. Nungkwaja kembirra eningerriberriba amaninga k-aburangkinama engku-wa iya engkuwa angalya ningkakina-da. ¹⁹ Aruma warka ku-war•denama nungkuwa yandalangwa kumi-jadena-manja mukwena nungkwa-langwa-langwa ningkenumadangkwa. Arume-ka warka ku-war•denama ningkakina kajungwa kuw-arrangbini-yada ajiringka

aniga nungkwa-langwa-da. Ki-yaminjaminama ngawa ningkakina yanda-langwa ki-jungwunama ningkakina-da akwa ki-lawurradinama ajiringka-wa-da. Umba kaburungkwabiname-ka ningkakina ningkenumadangkwa ajiringka-wa. Ajiringka-langwa yirra-ngekburakama ngayuwa ningkakina, kembirra nungkuwa k-ajiringkadinama ngarningka ningkakina-da,” ni-yama Yaweya Neningikarrawara enuwa-wa-da.

²⁰ Eneja nakina nenungkwarba nenimikirra Eduma nakina, akwa nanga-yengbija arakba dadingiyenikba dadimikirra Yiba, mena dirndarringba-baba dakina wurrababurna-langwa warnumamalya. Akina ekirra ne-yaminama “warniba.”
²¹ Eneja kembirra Yaweya Neningikarrawara nenumini-ngekburaka dumbala yinungungwangba-langwa yinumakwulya Eduma-langwa akwa ngawa dadingiyenikba-langwa, akwa nenilirraku-kwa dakina dumbala wunenik-awiyebi-yada wunalakina-kiya nakina-da.

Neningikarrawara neni-jadjuwa-mulangwa Eduma akwa Yiba Yidina-langwa

²² Biya kembirra Yaweya Neningikarrawara ni-lyangkiyama nakina, “Naka arakba nenungkwarba ngakwuruwa wuburra kini-yaminame-ka nakina-da. Akwa ngarningka neningma arakba nakina ebina eningaba akwa awurrariya. Nara kembirra alyubaruma nakina amaninga ebina-langwa eka akwanenibika, nari-yada neningangkawura ambilyuma neniba nakina-da,” ni-lyangkiyama Yaweya Neningikarrawara nakina-da.

²³ Biya kembirra nakina Yaweya Neningikarrawara nenilirraki-larrka arakba nibina nenungkwarba akwa ngawa dibina didarringka nenilirraki-jadjuwa wunalakina ebina-langwa angalya emikirra Yidina. Biya ni-yama nakina Edumu-wa, “Ningu-manguma ngayuwa akwala ajiringka akwa yirra-ngekburakama nungkuwa akina-langwa,” ni-yama. “Kembirra aduwaba-langwa ku-war•denama ningkakina warka ajiringka-manja nungkuwa,” ni-yama nakina nakinu-wa nenungkwarba. ²⁴ Biya kembirra nenilirraki-jadjuwa-mulangwa wunalakina, nen-akumarnuma Yaweya Neningikarrawara ena-langwa warnikumamurikaja warnimikirra jerubima Yidina-manja alyengmilyengma-langwa nakina akwa n-akumarnuma ngarningka yakwujina kaliwanga angwura-murra ebina ne-ngengkilyuwakenuma angerriba iya yenjerra. N-akumarnuma Yaweya Neningikarrawara akina kajungwa nari-yada warningerribirra warnumamalya a-likama yenjerrikina nuw-arndurrkwarjeyu-murruwa ebina eka akwanenibika. Kembirra n-anjimangwukwama arakba akine-ka angalya nakina-da.

4

Eduma-langwa-langwa warnumamalya - Keyina-langwa akwa Ebula-langwa

¹ Nakine-ka Eduma akwa ena-langwa dadingiyenikba Yiba neni-yakeyinumurra nenumungkulumurra arakba wunalakina. Bi...ya arakba dakina kembirra dadingiyenikba yingu-mambakinuma. Biya kembirra arakba Yiba yinginumun-arrangba nangariya Eduma-langwa dakina. Biya yingi-yama, “Nakine-ka Yaweya nginu-mamurikajuwame-ka ngayuwa, kembirra arakba ningen-arrangbama naka nangariya-da,” yingi-yama dakina. Biya nakina neningadinuba-wiya niyukwujiya ngala-langwa yingini-yengbijuwama dakina nenimikirra Keyina. Umba akina ekirra ne-yaminama “ningenu-manguma.”

² Bi...ya kembirra ambaka-murra ngarningka nuwilyaba yingin-arrangba, akwa yingini-yengbijuwama nakina Ebula. Aburnaja kembirra arakba wunalakina wunambilyuma. N-arumidinu-manja nakina Ebula kembirra nuwurrak-embirrajuwama arakba jiba-manja. Umba eneja Keyina ni-lungkuwabijuwama nakina eka iya amarda eninganinga. ³ Biya kembirra nenu-kwama akwala aninga ni-lungkuwabijuwamulangwa angerriba Yaweyu-wa.

⁴ Umba eneja nakina neningarija-langwa nenikumarnjenikba Ebula ebina nuw-arrangbama eningadinuba-wiya angariya jiba nu-wardanga akina. Biya eningabangwa amalya nenu-kwama nakina Yaweyu-wa. Kembirra eneja nakina Yaweya nenuwerrungwur•danguma nakina-manja Ebula, akwa akina-manja ngarningka amalya.
⁵ Umba nu-waranguma nakina Keyina-manja akwa ngawa ena-langwa aninga nenukwa-mulangwa enuwa-wa.

Kembirra eneja nakina Keyina n-awinyambade-ka akwa n-arriyiyada nenumukwurra. ⁶ Eneja ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Miyambena-burra nungkuwa ningkawinyambadinama? Akwa ningk-arriyiyadinama ningkenumukwurra?” ni-yama.
⁷ “Nungkuwa ki-yamina-manja eningaba, kembirra ku-marngkinama ningkakina. Akena nara-manja ningkakina e-yamama eningaba kembirra akine-ka wuburra

laka wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa na-rarrkajungwunama wurrakina kab-adawarrkini-yada nungkuwa aduwaba. Bu-ngayindenama wurrakina kabungkawadinama nungkuwa-manja, akena nungkuwe-ka arrkala ku-bungkawadinama wurrakina-manja wurramukwa ningkakina-da,” ni-yama Yaweya Keyinu-wa-da.

⁸ Eneja ni-yama nakina Keyina nenikumarnjenikba-wa, “Kwa, yi-likaja angerriba erriberriba-wa,” ni-yama. Biya neni-likena arakba wunalakina erriberriba-wa. Biya yakwujina ngawa Keyina nakina nenu-wardanga arakba nakina-manja nenikumarnjenikba. Nenu-wardanga arakba nakina akwa ni-jungwa arakba-da.

⁹ Kemberra eneja Yaweya ni-yama nakinu-wa Keyina, “Nangamba nenikumarnjena?”

Eneja ni-yama, “Kada! Ningeningbala. Mena kin-akukwurrainama ngayuwa nakina nenikumarnjarrka-manja-baba ngawa?” ni-yama.

¹⁰ Umba ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Miyambena-burra nakina ningkenu-wardanga? Awurrariye-ka akina. Nganja ningena ningeningma nungkuwa ningkenu-wardanguma, ninguma-rringkina-mubaba ngayuwa ena-langwa merra ajiringka-manja. Ningkenu-wardangu-mulangwa nakina akine-ka wuburra laka n-ardirdenama nakina ngayuwa-wa kajungwa yibamini-lawurrakajini-yada ngayuwa nungkuwa-wa akwa ka-ngajini-yada ningkakina nungkwamba-langwa. ¹¹ Kemberra ngayuwa aduwaba yirre-kbajinama ningkakina. Nungkwaja kemberra ningkakina nara a-lungkuwabijuma ngarningka aninga, mena akina ajiringka ne-bekinuma arakba makina merra. ¹² Umba ki-lungkuwabijina-manja kemberra ngarningka ningkakina eningerribra amarda, nara kemberra arrangbama aninga, nuw-arriyadinu-mubaba ajiringka. Biya kemberre-ka ningkakina ki-likajama arakba yada-da, angerriba iya angerriba arakba kumarrawarna. Biya arakba kemberra ningkakina ningkeningangalya-ma ningkakina-da,” ni-yama Yaweya Keyinu-wa-da.

¹³⁻¹⁴ Eneja ni-yama Keyina, “Awurrariye-ka akina ningku-minangkirreyinama ngayuwa enena-langwa angalya akwa nungkuwa-langwa. Ningki-yama-mulangwa akina ayakwa, kemberra ngayuwe-ka k-arrkwujeyinama angwurra. Kemberra kumarrawarna ningena aduwaba-langwa ningeningangalya-ma. Umba aburraja wurribina warningerribra kemberra kab-akburrangina-manja ngayuwa kabu-ngajinama-da,” ni-yama Keyina Yaweyu-wa-da.

¹⁵ Akena eneja Yaweya ni-yama, “Nara. Kembera kabu-ngajina-manja wurrakina wurruwilyuwilyaba nungkuwa-manja, ngayuwa-dangwa kemberra ki-yaminame-ka kajungwa wurrukwalu warnumamalya kabumini-lawurrakajini-yada nungkuwa-langwa akwa karra-ngajini-yada wurrumangbala wurrambilyuma,” ni-yama. Biya nakina Yaweya ni-jirrkumarnuma nakina-manja Keyina nari-yada warnumamalya a-ngajuma Keyina-manja. Kemberra nenu-madumurrukwama nakina wurrakinu-wa warnumamalya nakina-langwa Keyina.

¹⁶ Umba Keyina nakina neni-lalika arakba Yaweya akwa ni-likenuma. Akwa n-ambilyuma eminingka-manja angalya emikirra “Akumarrawarna” angalya. Alyengmilyengma-langwa akina angalya Yidina-langwa-da.

Keyina-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa

¹⁷ Bi...ya Keyina akwa ena-langwa dadingiyenikba nen-arrangba arakba niyukwujiya nakina nenimikirra Yinakwa. Biya nakina Keyina ni-likirakama arakba ababurne-ka alikira. Biya ni-yengbijuwama nakina akina angalya emikirra wuburra ena-langwa-langwa nenikuwenikba-langwa ekirra akina.

¹⁸ Bi...ya Keyina-langwa nenikuwenikba Yinakwa enamba-langwa n-akumajungwunuma nenikuwenikba biya neni-yengbijuwama nakina nangariya nenimikirra Yirada. Bi...ya enamba-langwa Yirada n-akumajungwunuma nakina nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Miyijeyela. Bi...ya enamba-langwa nakina Miyijeyela n-akumajungwunuma nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Midijeyela. Bi...ya enamba-langwa Midijeyela n-akumajungwunuma nakina nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Lameka.

¹⁹ Bi...ya nakine-ka Lameka wurringambilyuma-kiya wurradingabulena, duwilyaba Ada umba duwilyaba Jila. ²⁰ Ngalaja Ada dakina arakba yingin-arrangbama nangariya akwa yingini-yengbijuwama nenimikirra Jabala. Umba akina ekirra Jabala ne-yaminama “nenik-arrikuwaraki-yada.” Umba nu-wilyarridinu-manja eneja nakina Jabala neningadinuba-wiya nakina numirringba warnumamalya-langwa wurribina narr-akukwurrājuwa-mulangwa narr-arrikukuwaraka-mulangwa wurrakina jiba-manja iya bulukwa-murriya-manja. Akwa ngarningka enuwa akwa ena-langwa

warnumamalya nuw-ambilyumurra wurrakina warningadinuba-wiya akalikwa-murra-manja alikira ebina narri-likiraka-murrumanja. ²¹ Umba eneja nenikumarnjenikba nenimikirra Jubala nakina mena akina ekirra Jubala ne-yaminama “akumalyumalyangka eningemeba.” Neningadinuba-wiya numirringba nakina warnumamalya-langwa wurribina na-malyangkenu-mulangwa narru-warrijuwa-mulangwa wurrakina ebina akumalyumalyangka eningemeba.

²² Umba ngalaja Jila, dibina dadingarija-langwa dadingiyenikba Lameka-langwa, yingin-arrangbama nangariya nenimikirra Dubala Keyina. Umba eneja n-arumidinu-manja Dubala Keyina nu-war*dangumurra nakina numurndaki-ngekburakamurra ababurna angandingandinga bangkilya-murriya, amurndakibina ekikingkarrngalangwa akwa ngawa akumungkungkada-langwa akwa ngarningka akadabajalangwa. Nuwurraki-ngekburakama akina didija-langwa. Umba ena-langwe-ka dadiyamarnjenikba dakina dadimikirra Neyama.

²³ Eneja Lameka ni-yama nakina wurringalakina-kiya-wa wurringidarringka-kiya, “Wayi! Wurring-engkirrikiya-langwa, Ada akwa Jila. Ngayuwe-ka ningena ningenu-wardangumurra nuwilyaba nenungkwarba mena adinuba-wiya enuwa ngini-ngaja-mubaba.

²⁴ Kenu-wardangu-manja warnungerribirra warnumamalya Keyina-manja, kembirra ka-jungwunuma wurrumbangala wurrambilyuma warnumamalya.

Umba kabu-wardena-manja wurrukuala ngayuwa-manja, kembirra aburraja 77 warnumamalya aburramba-langwa ka-jungweyina wurrakina-da,” ni-yama Lameka arakba-da.

Jeda-langwa akwa Yinaja-langwa

²⁵ Nakine-ka Eduma akwa akwa dadingiyenikba Yiba nen-arrangbama ngarningka nuwilyaba nangariya. Ni-rukwularrinu-mulangwa nakina, dirndenikba Yiba yingiyama, “Neningikarrawara ngarningka nginu-kwama naka niyukwujiya. Nuwilyaba naburra ka ni-jungwuma nakina mena nenu-wardangu-mubaba nakina Keyina. Kembirra nenaka kinuma-menama ena-langwa mamurukwa,” yingi-yama. Biya kembirra yingini-yengbijuwama Jeda, mena akina ekirra Jeda ne-yaminama “nginu-kwama.”

²⁶ Kembirra n-arumidinu-manja nakina Jeda, n-akumajungwuma nakina nenikuwenikba. Biya nenimikirra nakina Yinaja. Umba akini-yada wurrumurndakakine-ka warnumamalya narr-aburradadangumurra warningadinuba-wiya narri-yengbijuwama Yaweya-langwa ekirra akwurdukwurda neni-yangmarngkajuwa-manja nakina.

5

Wurrumirumirena warnikinikaduwa Eduma-langwa-langwa

¹⁻² Eneja neni-ngekburaka-manja Neningikarrawara warnumamalya, neni-ngekburakama wurrakina wuburra enuwa Neningikarrawara. Nenungkwarba akwa didarringka nenilirriki-ngekburakama nakina. Biya kembirra ni-yengbinuma nakina eningaba ayakwa aburnuwa-wa akwa ni-yama, “Yikini-yengbijungwunama ‘kinenumamalya-kiya’ kinalakina.” Kembirra amurndakenena ekirra Eduma-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa-langwa.

³ Nakine-ka Eduma 130 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina, biya nenikuwenikba enuwa wuburra n-akumajungwunuma nakina. Neni-yengbijuwama nakina Jeda. ⁴ Bi...ya ngarningka 800 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukuala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ⁵ Biya n-ambilyu-manja nakina 930 mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwuma arakba-da.

⁶ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jeda 105 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Yinaja. ⁷ Bi...ya ngarningka 807 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukuala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ⁸ Biya n-ambilyu-manja nakina 912 mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwuma arakba-da.

⁹ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Yinaja 90 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Kenena. ¹⁰ Bi...ya ngarningka 815 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukuala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ¹¹ Biya n-ambilyu-manja nakina 905 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

¹² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Kenena 70 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Meyilelela. ¹³ Bi...ya

ngarningka 840 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ¹⁴ Biya n-ambilyu-manja nakina 910 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

¹⁵ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Meyilelela 65 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Jereda. ¹⁶ Bi...ya ngarningka 830 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ¹⁷ Biya n-ambilyu-manja nakina 895 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

¹⁸ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jereda 162 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Yinakwa. ¹⁹ Bi...ya ngarningka 800 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ²⁰ Biya n-ambilyu-manja nakina 962 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

²¹ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Yinakwa 65 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Midijela. ²²⁻²⁴ Biya kembirra Yinakwa akwa ngawa Neningikarrawara wunalakina neni-yakeyinumurra arakba wunalakina-da. Bi...ya wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa n-akumajungwunuma nakina Yinakwa. Biya n-ambilyu-manja nakina 365 mamarika iya yinungkwura, kembirra ni-lyumaduma nakina. Eneja Neningikarrawara nenu-manguma kembirra-da.

²⁵ Eneja kembirra n-ambilyu-manja Yinakwa-langwa nenikuwenikba nakina Midijela 187 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Lameka. ²⁶ Bi...ya ngarningka 782 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma. ²⁷ Biya n-ambilyu-manja nakina 969 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

²⁸ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Lameka 182 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba. ²⁹ Biya ni-yama, “Yaweya nakina ni-kbajame-ka akina ajiringka. Kembirra ngalaja nuw-arriyaduma akina. Umba naka niyukwujiya kin-arumidina-manja akenu-werringekburakinama akwa kinyukwujiyakinama nakina ebina aruma warka ngarrababurna-langwa ngarnumamalya,” ni-yama Lameka nakina-da. Kembirra neni-yengbijuwama nakina niyukwujiya ena-langwa nenimikirra Nawa, mena akina ekirra Nawa ne-yaminama “akenu-werringekburakinama.” ³⁰ Bi...ya ngarningka 595 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma Lameka akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma nakina. ³¹ Biya n-ambilyu-manja nakina 777 mamarika iya yinungkwura ni-jungwuma arakba-da.

³² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Nawa 500 mamarika iya yinungkwura n-akumajungwunuma arakba wurriyukwayuwa ena-langwa. Neningadinuba-wiya nenimikirra Jema, neninguwilyarra nenimikirra Jebeda, umba neningarija-langwa nenimikirra Yema.

6

Warniniyerriya-langwa warnumamalya

¹⁻² Wurrumurndakakine-ka warnumamalya nuw-ababurnadinuma arakba wurrakina akwa nuw-errbalinuma eminingka-manja iya eminingka-manja angalya. Kembirra aburraja wurrukwala warninikuwena Neningikarrawara-langwa na-likenuma nuw-ambilyu-murruwa wurrakina warnumamalya. Biya narrawurraki-rringka-manja wurrumurndakakina warnumamalya, narra-rringkama wurradidiyara wurrukukwulyubene-ka wurrakina. Biya kembirra narra-manguma aburra-langwi-yada wurridarringka. ³⁻⁴ Aburraja kembirra wurradidirungwarna warnumamalya wurrumurajirrire-ka namurndak-ambilyuma arakba. Wurriyukwayuwa akwa wurrumurirarrngwa wurrumurndakakina-langwa warninikuwena Neningikarrawara-langwa akwa ngawa wurradidingiyarrngwa-langwa wurrakina-da. Wurrarrubude-ka wurrakina, kembirra aburraja wurruminukwala narrayarrumurnduwarnuma wurrakina-langwa-da.

Eneja nakina Yaweya ni-yama, “Nara ngayuwa a-ngayinduma aduwaba warningerribirra warnumamalya ambilyuma warningangkawura. Umba kuweniyuwangkudinama wurrakina biya ka-jungweyinama, warnumamalya-baba wurrakina-da. Kembirra aduwaba-langwa kuw-ambilyamurra wurrakina 120 mamarika iya yinungkwura akwa akina-bina ngawa-da.”

⁵ Kembirra nenumurdaki-rringka-manja Yaweya warningerribirre-ka warnu-mamalya, nare-ka, aburraja wurruwurrurariya-wiye-ka wurrilyengma wur-rakina wurrababurna-langwa. Nuw-engkingirrikenume-ka wurrumurdakakina awurruwurrariya-we-ka ngawa. ⁶ Eneja ni-yama nakina Yaweya, “Karukwa, nara-maka warna ka-ngekburaka, nara-maka enena-manja angalya k-akumarna,” ni-yama. ⁷ Biya ngarningka ni-yama nakina, “Wurruumurdakenene-ka warnumamalya warna ka-ngajinama ka-jungweyinama. Ningarra-ngekburakama akena amandan-gwa ka-jungwajinama wurrakina ka-jungweyinama ningena-da. Akwa ngarningka yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya aburrajukwaba ka-jungwajinama ngayuwa-da. Karukwa, nara-maka ka-ngekburaka,” ni-yama Yaweya nakina-da. ⁸ Akena nenu-werrungwur*dangume-ka Nawa-manja nakina-da.

Nawa-langwa-langwa warnumamalya - Nawa numa-ngekburaka-mulangwa mi-jiyanga

⁹⁻¹⁰ Enene-ka arakba alawudawarra Nawa-langwa. Eneja nakina wurrabiyakarbiya warninikuwena, umba warnimikirra Jema iya Yema akwa Jebeda. Neningabe-ka nakina nenungkwarba n-ambambilyumurra. Nikikamarra awurrariya. Nare-ka wurribina warningaba umba enuwa yimbukwa. Biya nakina Nawa neni-yakeyinuma Neningikarrawara-manja-da. ¹¹ Aburraja wurrukwa-ka warnu-mamalya wurruwurrariya-wiye-ka wurrababurna-langwa. Biya wurrumurdakakina na-ngajingajeyinume-ka arngkababurna-langwa wurrumurdakakina warnumamalya. ¹² Eneja Neningikarrawara angaluba n-andeyuma akena nenuwurraki-rringkama wur-rumurdakakina warnumamalya. Wurruwurrariya-wiye-ka ngawa wurrilyengma wurrakina-da.

¹³ Biya ni-yama Neningikarrawara Nawu-wa, “Ngayuwa ningena arakba wurrumurdakeyina warnumamalya kawurraki-jungwajinama wurrababurna-langwa mena namurdak-arriyakajungwunuma ababurna-langwa awurruwurrariya. ¹⁴ Kembirra yirra-ngayindenama nungkuwa kuma-ngekburakinama mijiyanga. Mini-ngekburakajungwuna makina yininganingaba-murra yimundungma. Biya kuma-ngekburakinama-manja makina, ababurna angalya ki-ngekburakinamurra makina-manja mijiyanga. Biya kum-akumurne-ka minyadirra eka-manja arrawa-langwiya akwa ngawa ngarningka erreka-langwiya nari-yada awiyebuma akungwa mijiyangu-wa. ¹⁵ Kuma-ngekburakinama makina milingajirrire-ka, angaluba amarra-langwa akwa ngawa ngarningka angerriba mamudakbu-wa 133 metres. Akwa kuma-ngekburakiname-ka makina mamakwulyumide-ka angalya, ningkekalyarra-langwa akwa ningkekbuda-wa 22 metres. Akwa ajiringka-langwa akwa angerriba karrawaru-wa ngarningka 13 metres kuma-ngekburakinama makina. ¹⁶ Akwa meningikarrawara ngarningka kuma-ngekburakinama. Akwa meningikarrawara-manja arrawa-langwiya eyukwujiya ki-lalikinama angwurn*dikirra 44 centimetres. Akwa ki-ngekburakinama angalya angwurrkbiyakarbiya akwa ke-yuweyinama karrawaru-wa. Akwa akawiyuwiyeba akididijungwa ngarningka k-akumurna.

¹⁷ “Nganja ningena ki-larrkajama akungwa enenu-wa ajiringka, kajungwa awur-rakibina yelakwa kuw-ambilya-murruurra kamurdaku-wurrileni-yada. Kembirra akwala awurrakakina kawurraki-jungweyinama umba nungkwaja ningkena ningkeniba k-ambilyama. ¹⁸ Nganja ki-yarrkakumurnama ngayuwa ayakwa eningarumuruma nungkwa-langwi-yada akwa nara ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma. Nungkwaja kembirra ku-menama nungkwamba-langwa enena ayakwa nungkwa-langwi-yada akina.

“Biya kembirra yik-awiyebenama nungkuwa iya nungkwa-langwa dadingiyena mijiyangu-wa akwa nungkwa-langwa nenikuwena-murriya iya wurradidingiyarrngwa. ¹⁹⁻²⁰ Kinuwurraku-warakinama nungkwa-langwu-wa mijiyanga yiminiminingka yin-ungungwangba akwa ngawa wurriminiminingka wurrajija. Biya yuwurrakibina-langwa yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya yuwilyuwilyaba-wiya ngawa yinungkwarba akwa yuwilyuwilyaba-wiya ngawa yidarringka kinu-menama kin-arrikuwarakinama arrawu-wa kajungwa warniba kawurrak-ambilyi-yada. ²¹ Biya ku-wilyakiname-ka aninga, engka iya engka aninga nungkwurra-langwi-yada akwa ngawa yuwurrakakina-langwi-yada yinungungwangba-murriya akwa wurruwurrakakina-langwi-yada wurrajija-murriya,” ni-yama nakina Neningikarrawara Nawu-wa-da.

²² Eneja Nawa ni-yamame-ka yakwujina makina-manja mijiyanga ebina-langwiya ayakwa nenu-maka-murrilangwiya Neningikarrawara amurdakibina-langwiya ni-ngayindangu-murrilangwiya-da.

7

Amakwilyumida-langwa akungwa

¹ Kembirra eneja nakina Yaweya ni-yama Nawu-wa, “Likajama arakba mijiyanguwa nungkuwa akwa nungkuwa-langwa warnumamalya. Ngayuwa ningeningma nungkuwa yimbukwa aduwaba ningk-ambilyame-ka amurndakeyina-manja angalya ningkuwerrikidirrbura ningkuwilyaba-ma. ² Kin-arrikawiyebajina yimurndakukwala yinungungwangba-murriya makinu-wa mijiyanga. Biya yimurndakukwala yikalalyubarina-murruwiya kirrakina karnumamalya kinu-mena, kin-arrikawiyebajina yimangbala yambilyuma yinungkwarba umba ngarningka yimangbala yambilyuma yidarringka kin-arrikawiyebajina. Akwa yuwurrukukwala yukwurdukwurda ngarningka kembirra kin-arrikawiyebajina yakina yibina nara aliyubaruma nungkwurruwa. Yuwurrakakina-langwa yuwilyaba-ma yidarringka kinu-mena akwa yinungkwarba. ³ Akwa ngarningka warnungkwarba ka-mena wurrajija wurrumangbala wurrambilyuma akwa ngarningka wurridarringka ka-mena wurrumangbala wurrambilyuma. Biya yuwurrakakina kinuwurraku-warakina yinungungwangba-murriya akwa wurrajija-murriya kajungwa eniba kuw-ambilyi-yada aduwaba, kajungwa ngarningka kuw-arrangbijeyini-yada enena-manja angalya ngarningka ambaka-murri-yada-da.

⁴ “Mamangbala-manja mambilyuma marringa nganja ningena kini-larrkajama yelyukwa. Ngalaja yakina ngawa yelyukwa kini-larrinama yanda-langwa arngkabiyaibuwa-ma arngkumemberrkwa marringa iya mamawura. Yakina ngawa kini-larrinama yelyukwa. Kembirra amurndakibina ngayuwa yelakwa ningingekburakama enena-manja angalya, wurrajija-murriya, yinungungwangba-murriya akwa ngarningka warnumamalya, yakine-ka yelyukwa kawurraki-jungwajinama,” ni-yama Yaweya Nawu-wa-da. ⁵ Kembirra eneja Nawa ni-yamama ebina Yaweya nenu-makama, ni-yamama nakina ababurna-langwa-da.

⁶ Akini-yada ni-larrinu-manja yiningadinuba-wiya yelyukwa yakina, nakine-ka Nawa n-ambilyuma arakba 600 mamarika iya yinungkwura. ⁷ N-awiyebenuma nakina arrawa makinu-wa mijiyanga, Nawa iya dadingiyenikba iya warninikuwena akwa ngawa wurradidingiyarrngwa. Nuw-awiyebeyinuma wurrakina kajungwa warniba kuw-ambilyi-yada. ⁸ Yuwurrakakine-ka yababurna-langwa yinungungwangba-murriya yinungkinungkwarba akwa yididarringka akwa wurrajija-murriya warnungkinungkwarba akwa wurrididarringka aburrajukwaba nawurrak-awiyebeyinuma arakba arrawa makinu-wa mijiyanga. Amurndakibina enikalalyubara iya ebina akwurdukwurda nawurrak-awiyebenuma-da. ⁹ Nuw-awiyebeyinume-ka ebina-langwiya ayakwa nenu-makamurrlangwiya Neningikarrawara Nawa-manja.

¹⁰ Bi...ya nuw-embimbirrana ngawa wurrakinu...wa, bi...ya arakba mamangbala mambilyuma marringa. Kembirra ngalaja yiningadinuba-wiya yelyukwa ni-larrina arakba ajiringka-manja yakina-da.

¹¹ Umba eneja Nawa nenyuwangkwe-ka nakina. N-ambilyume-ka 600 mamarika iya yinungkwura arakba nakina. Ngalaja yuwilyaba yimawura nu-wurdanguma arakba yakina. Biya yirbulirra arakba yakina. Kembirra ngalaje-ka akungwa angaluba arrawa-langwa ajiringka-langwa amukwa-langwa nuw-aburrumbijanginuma adirringwarne-ka akungwa akina. Akwa ngarningka angaluba angubina nangwurkbalijajungwunuma akina. Umba karrawara-langwa ni-larrinuma yelyukwa yadirringwana yakina-da. ¹² Yakine-ka ngawa ni-larrilarrinama yakina yelyukwa umba nara kinu-ngwanjina. Arngkabiyaibuwa-me-ka arngkumemberrkwa marringa iya mamawura ni-larrilarrinama yiningangkawura yakina-da.

¹³ Umba mibina-manja ngawa mamawura, yiningadinuba-wiya yelyukwa ni-larrinu-manja yakina, nuw-awiyebena aburraja Nawa iya dadingiyenikba iya warninikuwena, Jema, Yema iya Jebeda, akwa wurradidingiyarrngwa. Nuw-awiyebeyinume-ka mibinu-wa mijiyanga narruma-gekkburaka-murruwa. ¹⁴ Yuwurrakababurna-ka yakina yinungungwangba akwa wurrajija ebina erriberriba waka nuw-ambilyuma umba ebina waka warnumamalya narr-akwurrajuwa-murruwura namurndak-awiyebeyinuma ngalajukwaba mijiyangu-wa waka yarumuruma akwa yiyukwayuwa. ¹⁵ Yinungkwarba akwa yidarringka yambambilyuma-wiya yiningerribirra yibina ni-ngengkuwanginuma yakina nuwurraku-warakama makinu-wa mijiyanga Nawa. ¹⁶ Ebina nenu-makama Neningikarrawara Nawa-manja ni-yamama arakba nakina-da. Kembirra arakba makina mijiyanga Yaweya numa-didumurra-da. Ni-didumurra arakba akawiyuwiyeba akina-da. Aburraja Nawa-murriya arrawa arakba makina-manja mijiyanga.

¹⁷ Kembirra arakba ngalaja yakina yelyukwa ni-larrinuma angalube-ka karrawara-langwa arngkabiyaibuwa-ma arngkumemberrkwa marringa iya mamawura. Akwa

ngarningka akungwa wake-ka arrawa-langwa ajiringka-langwa na-bulbeyinuma akina. Na-wurumbijuwame-ka ebina angalya. Biya nuw-arumidinume-ka ngawa na-diduminuma akina akungwa yanda-langwa numi-yirrmanguma mijiyanga makina. ¹⁸ Akine-ka akungwa nuw-arumurumidinume-ka na-ngwujungwujiradinumurra akina, yanda-langwe-ka numu-warrinuma erribirra makina mijiyanga. Na-wilyakama akungwa angerriba iya angerriba makina. ¹⁹ Biya akine-ka akungwa nuw-arumurumidinumurre-ka yanda-langwa yilingajirrirra yinijirra akwa angakarjiyinga angalya adidirrungrarna mama amakwulumide-ka akina na-wurumbijuwama akina akungwa. ²⁰ Akine-ka ngawa ne-yaminjamama nuw-arumurumidinumurre-ka akina yanda-langwe-ka amakwulumida na-wurumbijuwama angakarjiyinga-manja angalya karrawara 7 metres arakba akina-da. Umba yakwujina na-ngwanjumurra akungwa arakba-da.

²¹ Awurrakibine-ka aburraja awurrakukwala, yinungungwangba-murriya, wurracija-murriya akwa ngarningka warnumamalya, nawurraki-jungweyinumurra awurrakakine-ka ababurna-langwa. ²² Awurrakibina ariba-manja nuw-ambambilyu-murruwiya, awurrakibina na-ngengkuwanginu-murruwiya, nawurraki-jungweyinuma ababurna-langwa-da. ²³ Nakine-ka eneya Yaweya nuwurrakijungweyiwama awurrakakina ababurna-langwa-da. Umba eneya yimbukwama Nawa iya wurruwurrakibina ena-langwa dadingiyenikba iya warninikuwena iya wurradidingiyarrngwa akwa yinungungwangba-murriya yuwurrakibina nawurrakawiyebeyinuma mijiyangu-wa wurrakina yimbukwa warniba nuw-ambilyuma makina-manja mijiyanga.

²⁴ Bi...ya ngalaja ngawa akungwa amakwulumida angalya nuw-ambilyumurra yanda-langwa yimangbala yimawura nu-wurduwurdanguma yakina-da.

8

Namurdaki-ngburingkadinu-mulangwa angalya

¹ Eneja Neningikarrawara nara nakina kini-yakuwabijuwama Nawa akwa yuwurrakibina yinungungwangba-murriya, wurracija-murriya mibina-manja mijiyanga. Biya arakba arrirra ni-larrkama nakina Neningikarrawara kajungwa ke-ngburingkadini-yada akungwa akwa ka-larrini-yada akina. ² Umba ngalaja ebina na-bulbeyinumurra angaluba ajiringka-langwa akina arakba na-didijungwuma akwa angubina ngarningka na-didijungwuma nari-yada kini-ngkilarrina arakba yelyukwa.

³ Bi...ya arakba akina akungwa kembirra na-larrilarrina, na-larrilarrina, na-larrilarrina akina, yanda-langwa yuwurrakibina yimangbala yimawura nu-wurduwurdanguma arakba. ⁴ Ngalaja kembirra yimawura arakba yirbulirra ngarningka. Kembirra angakarjiyinga-manje-ka ngalaja makina num-ambarringama arakba mijiyanga. Emikirra angalya Arareda. ⁵ Akine-ka ngawa kembirra akungwa na-larrilarrinuma ngawa na-larrilarrinuma akina.

Biya ngarningka yambilyuma yimawura nu-wurduwurdanguma arakba. Biya yinikaduwa yimawura arakba yakina. Ngalaja kembirra amurdakibine-ka alingilingajirrirra angalya nuw-ambijangeyinumurra arakba akungwa-langwa na-wurumbijuwamurrada.

⁶ Ngalaja kembirra arngkabiya-ruwa-murra arakba arngkumemberrkwa marringa iya mamawura numu-rukwurukwulyuwakenuma. Eneja kembirra nambijangajuwama arakba nakina edirra Nawa makina-langwa mijiyanga. ⁷ Biya nakina ni-larrkama edirra-langwa yuwilyaba yingwa-da. Umba yakina ngawa n-angkarrinume-ka ni-rukwurukwulyuwakenumurra. Nara kini-lawurradina umba ni-rukwulyuwakenumurra yakina yanda-langwa na-jerridinumurra akina akungwa eningangkawura-da.

⁸ Kembirra n-embirrarinu-manja yakinu-wa yingwa nakina Nawa, ngarningka arakba nambijangajuwa edirra biya ngalamba-langwa darrawurukukwa dakina nanga-larrka arakba dakina, ka-jerridinu-murrikbe-ka akina akungwa. ⁹ Nanga-larrka dakina akena ngalaja yingu-marrawarne-ka. Angalya akungwa-wiye-ka ambaka akina. Kembirra yingi-rukwurukwulyuwakena biya yingi-lawurradina mijiyangu-wa, nara-baba ebina angalya ngala-langwa dadik-ambarri-yada dakina-da. Biya ni-lawulawaja ayarrka nakina Nawa akwa nanga-rndarrka edirra-langwa akwa nanga-lawurrakajuwa arakba dakina-da.

¹⁰ Bi...ya n-embirrarina ngarningka mamangbala mambilyuma marringa nakina Nawa-da. Biya kembirra arakba dibina-murrada darrawurukukwa nanga-larrka ngarningka-da. ¹¹ Kembirra num-awiyebu-manja arakba mamawura biya dubukwaya

dakina, ngarningka yingi-lawurradina enuwa-wa. Biya yingu-wilyakama amarda akina makinu-wa mijiyanga. Eningabe-ka engkalye-ka amangwurrājija akina. Eneja Nawa arakba kembirra neningma nakina-da akina arakba akungwa nare-ka ebina-da.

¹² Biya ngarningka ambaka n-embirrarinuma mamangbala mambilyuma marringa nakina yakwujina Nawa-da. Biya dakina-murrada ngawa nanga-larrkama ngarningka. Nanga-larrkama dakina akena nara ngalaja kingi-lawurradina enuwa-wa-da.

¹³ Ebina-wiya makine-ka mijiyanga num-ambarringama makina. Kembirra yimangbale-ka yimawura nu-wurduwurdanguma yakina. Kembirra na-jerridinumurra arakba akina akungwa. Biya yinikaduwe-ka arakba yimawura yakina. Umba eneja Nawa nenyuwangkwa arakba nakina. 601 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra nakina arakba. Biya kembirra numa-ngwur•dangmajuwama arakba nakina mibina meningikarrawara mijiyanga-da. Biya n-andeyumurra yadikina angerriba akinu-wa angalya akena ne-ngburingkaduma arakba-da.

¹⁴ Ngalaja kembirra yambilyuma yimawura nu-wurduwurdanga yakina. Kembirra nara-wiya yinikaduwa yimawura akine-ka angalya namurndaki-ngburingkade-ka arakba.

¹⁵ Eneja kembirra arakba Neningikarrawara ni-yama nakina Nawu-wa, ¹⁶ “Likaja arakba makina-langwa mijiyanga,” ni-yama. “Jadena, nungkuwa iya dadingiyena iya nungkwa-langwa nenikuwena-murriya akwa wurradidingiyarrngwa. ¹⁷ Akwa wurrumurndakakina wurrajija-murriya yinungungwangba-murriya abi-jadena arakba aburrajukwaba,” ni-yama Neningikarrawara. “Wunuwurraku-warakine-ka yada yimurndakeyina yinungungwangba-murriya akwa wurrajija-murriya, kangwa kuw-arrikarrangbijeyini-yade-ka arakba ngarningka, akwa kuw-ambilyi-yada eminingka-manja iya eminingka-manja angalya,” ni-yama.

¹⁸ Eneja kembirra ni-jadinga arakba nakina Nawa-da akwa ena-langwa warnumamalya mibina-langwa mijiyanga-da. ¹⁹ Ngalajukwaba nuwurrakijadangumurra arakba yimurndakibina yinungungwangba nuwurrakidarrbukwajungwunumurra, akwa wurrajija-murriya aburrajukwaba nawurrakijadanguma nawurrakidarrbukwajungwunumurra-da.

Nenumini-daka-mulangwa Nawa yinungungwangba Yaweya-langwa

²⁰ Kembirra Nawa nuwurra-murndukwamurra angwarnda akwa nuwurrak-arjiyajuwamurra akina akwa ni-engekburaka alda kajungwa neniki-daki-yada yinungungwangba Yaweya-langwa. Biya yinungungwangba-murriya yuwilyuwilyabawiya nu-manguma, akwa wurrajija wurruwilyuwilyabawiya nenu-manguma ebina enikalyleyubara-murruwiya. Biya nara kini-ringandanga umba engkinyungwurra ngawa ni-dakama nakina amurndakakina akina-manja angwarnda. Nakina nuwurrakidakama akina angerriba Yaweyu-wa akwa neni-yangmarngkwajuwame-ka nakina Yaweya. ²¹ Eneja Yaweya ni-kiurwanju-manja awurrakakina ni-daka-mulangwa nakina Nawa, ni-yangmarngkwune-ka nakina-da.

Biya ni-lyangkiyama arakba nakina Yaweya, “Akina-be-ka ngawa. Nara ngarningka ningena e-yamama e-kbajuma enena ajiringka kuw-arriyakajungwuna-mulangwa warnumamalya awurrariya-langwa. Ningeningme-ka ningena wurrumurndakeyina warnumamalya wurriyukwayuwa-wiye-ka warne-ka ngawa wurruwurrariya. Ebina nuw-engkingkirrikajamurra, na-likajama aburra-langwu-wa mangma, awurrariye-ka akina. Akena nara arakba ningena a-jungwajuma ebina enena-manja angalya kamurndakambilyama. Nara arakba ngarningka e-yamama ningena.

²² “Enena-bina arakba kembirra-da. Aburraja warnumamalya karri-lungkuwabijini-yada aninga-murriya arakba ngarningka enena-manja angalya, akwa karruwurrak-arrangbini-yada ebina-murrada aninga. Ngalaja enena-bina akilarrkardidarra akwa ngawa akilarrkumurndada ke-yuweyinamurra akina-da, yanda-langwa ka-jerridina-manja amurndakenena angalya akina-da. Enena-bina ngawa alyarrngwalyilya akwa meningilida ke-yuweyinamurra ke-yaminjaminamurra ngalajukwaba ngawa-da,” ni-yama Yaweya Nawu-wa-da.

9

Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma ni-yarrkakumarnuma Nawa-langwa

¹ Biya kembirra Neningikarrawara ni-yengbinuma eningaba ayakwa nakina-manja Nawa akwa ena-langwa-manja warninikuwena, akwa ni-yama aburruwa-wa, “Wurrababurne-ka wurriyukwayuwa k-akumajungwunama ningkakina kajungwa kuw-ambilyi-yada nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa ababurna-manja

angalya wurrakina-da. ² Ngalaja yuwurrakeyine-ka yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya akwa akwalya-murriya kamurndak-akbar•denama nungkwurruwanglangwa. Umba nungkwurraja kirrakina yiku-bungkawadinama amurndakakina-manja. ³ Biya yik-alyubarinama arakba warna wurrajija akwa yinungungwangba-murriya akwa akwalya. Ebina-wiya ngarra-kwama nganja amarda-murriya aningi-yada yik-alyubarini-yada. Umba yimurndakenena yinungungwangba-murriya iya wurrajija-murriya akwa akwalya-murriya ngarra-kwunamurra ngayuwa aduwaba kajungwa yik-alyubarini-yada ababurna-langwa aninga iya akwalya. ⁴ Akena kum-ambilya-manja ambaka merra makina yakwujina yakina-manja yinungungwangba-murriya, kembirra nara nungkwurraja alyubaruma amadangkwa. Nare-ka kirrakina alyubaruma akina, mena akwanenibike-ka nuw-ambilya-mubaba merra-manja akina.

⁵ “Umba kirruwilyaba yiki-lamukwarridina-manja wurruwilyaba-manja warnumamalya, kembirra wurrukula warnumamalya aburramba-langwa yikabubanjumindename-ka wurrakina. Umba ngarningka yininggribirra yinungungwangbamurriya yibina yabarda awinyamba yikenu-wardena-manja karnumamalya-manja, ngayuwe-ka kamini-lawurrakajinama yakina nungkwurra-langwa, akwa kinijungwajinama ngayuwa yakina yabubarda-da. ⁶ Ngayuwa ngarra-ngekburakama karne-ka karnumamalya wuburra ngayuwa Neningingikarrawara. Akina-langwa kirruwilyaba karnumamalya yiki-lamukwarridina-manja wurruwilyaba-manja warnumamalya biya ka-jungwuna-manja wurrakina, kembirra aburraja wurrakina warnumamalya yikabi-ngajinama kirrakina-manja-da.

⁷ “Umba nungkwurraja wurraburna wurriyukwayuwa yik-akumajungwunama kirrakina kajungwa nungkwurra-langwa wurrumirumirenungwa warnikinikaduwa kuw-ambilyi-yada eminingka-manja iya eminingka-manja angalya wurrakina,” ni-yama Neningikarrawara Nawu-wa akwa ena-langwu-wa warninikuwena.

⁸ Biya ngarningka ni-yama Neningikarrawara aburruwa-wa, ⁹ “Ngayuwa ningena aduwaba ki-yarrkakumurnama arakba ayakwa eningarumuruma nungkwurra-langwa. Ngalaja akine-ka ayakwa nungkwurra-langwi-yada iya nungkwurra-langwi-yada wurrumirumirenungwa warnikinikaduwa-langwi-yada. ¹⁰ Amandangwa nungkwurra-langwi-yada kirraburna-langwa akina akwa ngarningka amurndakibina-langwa yelakwa nawurrak-ambilya-murrilangwa aduwaba ne-ngengkuwangina-murrilangwa, amurndakibina-langwa kirruwurraki-jadijuwa-mulangwa mijiyanga-langwa nungkwurruwa. ¹¹ Amurndakeyina-bina ayakwa eningarumuruma aduwaba ngarramakinama nganja. W-engkirrikiya! Aduwaba-langwa nara ngarningka amurndakibina ningi-yamama enena-manja angalya nara arakba ningena e-yamama. Nara ningena a-larrkama arakba yamakwulumida yelyukwa, akwa nara a-lyurkkwuma awurumbijuma amurndakenena angalya ababurna-langwa akungwa-murra akwa nara a-jungwajuma wurraburna-langwa warnumamalya iya wurrajija iya akwalya akwa ngawa yinungungwangba-murriya.

¹²⁻¹³ “Ngayuwa kembirra ningena arakba ka-wilyakajinama kirrakina nganyangwa ayakwa eningarumuruma nara amurndakakina a-yarrkuwurrakujuma. Akine-ka ngawa ke-yaminama eningangkawura nungkwurra-langwi-yada akwa amurndakibinawanglangwa ne-ngengkuwangina-murrilangwa ababurna-langwa. Ningena kembirra kamin-akumurnama karnumamalya-langwa daka duwurruwilya angubina-manja. Nungkwurraja kembirra yikinga-rringkina-manja daka karna karnumamalya yiki-yakuwerribikajama nganyangwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa. Kembirra ambakamurra aburraja wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa karringa-rringkinama dakina akwa ngawa aburra-langwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba. Karringa-rringkina-manja dakina wurrakina ke-yakuwerribikajama nganyangwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa. Ngalaja duwurruwilya kingi-jirrkumakajungwunama dakina. ¹⁴ Kembirra ku-wurumbijina-manja ngayuwa angubina, akwa king-akumurna-manja dakina duwurruwilya angubina-manja, ¹⁵ kembirra ki-yakuwerribikajama ngayuwa nganjukwaba nganyangwu-wa ayakwa ngarra-makina-murruwa nungkwurruwa-wa aduwaba. Akwa nganyangwa ngarningka ayakwa enena yinungungwangba-murriyawanglangwa iya wurrajija-murriya-langwa amurndakibina nawurrak-ambilya-mulangwa enena-manja angalya aduwaba. Ngayuwa ningena ngarra-makinama aduwaba, nara ngarningka a-wurriluma amurndakakina-da.

¹⁶⁻¹⁷ “Kembirra yikinga-rringkina-manja nungkwurruwa dakina duwurruwilya angakuba angubina-manja, nganjukwaba kembirra kinga-rringkina-manja ki-yakuwerribikajama nganyangwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa eningangkawura. Kembirra ngayuwa akina ki-yamina-manja, ngalaja duwurruwilya kingi-jirrkumakajungwunama dakina enena ayakwa eningarumuruma nganyangwa

nara a-yarrkuwarrukwajuma akina. Nare-ka a-yarrkuwarrukwajuma akina umba eningangkawura kuw-ambilyamurra akina nungkwurra-langwi-yada aduwaba. Kuw-ambilyamurra akina nungkwurra-langwi-yada iya wurrababurna-langwi-yada warnumamalya iya ababurna-langwi-yada akwalya-murriya iya yababurna-langwi-yada yinungungwangba-murriya akwa ngawa wurrababurna-langwi-yada wurrajija-murriya,” ni-yama Neningikarrawara Nawu-wa akwa ena-langwu-wa warninikuwena nakina-da.

Nawa-langwa akwa warninikuwena-langwa

¹⁸ Aburrubukwurraja wurrabiyakarbiya warninikuwena Nawa-langwa nabuk-awiyebeyinuma mijiyangu-wa akwa nabuki-jadanguma wurrubukalakina makina-langwa mijiyanga. Biya warnimikirra Jema iya Yema akwa Jebeda. Yeme-ka nakina nungwenikba Kenina-langwa. ¹⁹ Umba wurrumurndakeyine-ka Nawa-langwa warninikuwena nuw-ambilyumurra warningadinuba-wiya warnumamalya na-jerridu-manja ebina akungwa amakwulyumida.

²⁰ Eneja Nawa ni-lungkuwabijuwama aninga-murriya, akwa nakina-bina neningadinuba-wiya ni-lungkuwabijuwama nakina akwurena-da. ²¹ Biya kembirra ni-ngekburakama akina akwurena-langwa amalyirra. Biya Nawa akwa ena-langwa warnumamalya wurrakina ne-bekeyinuma akina amalyirra. Biya arngkawura ni-bekiname-ka nakina Nawa akina akwurena-langwa amalyirra ni-ngekburakamulangwa, biya nu-bungwurride-ka nakina. Biya nakina Nawa nang-aburawaka dumbala ena-langwa akwa nu-mungkwulinga neyebirra ena-langwa-manja nangelikiraka-murrumanja kalikwa nakina-da.

²² Eneja nenikuwenikba Yema nibina nungwenikba Kenina-langwa nubukwaya ni-likena nakinu-wa nungwenikba, biya neni-rringke-ka nabalmungkwur•da nakina. Biya ni-likena nakina akwa neniliraku-maka ena-langwu-wa wunambilyuma nawenikba-kiya.

²³ Umba aburnaja wunalakina Nawa-langwa wunaruma-murrikiya-dangwa warnikuwabulena-kiya neninga-wilyakama wunalakina dumbala enuwa-wa. Biya nening-alyilyadijuwama mirirrba-langwiya akwa kembirra neni-likenuma mirirrba-ma nungwarringba-wa nibina nu-kukwunumurrkwulu-murruwa. Biya nenuwurumbijuwama dakina dumbala enuwa-manja nara-baba kenin-gayindanga kenirringka nakina neyebirra-da. Biya nening-akumarnu-mulangwa kembirra dumbala nungwarringba-manja neni-likena arakba wunalakina-da.

²⁴ Eneja kembirra Nawa n-eningabada arakba nakina. Akwa ni-likena akwa nare-ka, nu-werrikawinyambadinume-ka arrawa yukwudukwuda-manja nakina, n-engkirrikeni-mulangwa ni-yama-mulangwa ena-langwa niyukwujija-da nenikuwenikba-da. ²⁵ Biya nakina Nawa arakba neni-kbajama Yemu-wa-da akwa ena-langwu-wa wurrumirimirena warninikinikaduwa-wa-da. Biya ni-yama nakina kembirra,
“Ningene-ka ningeni-kbajinama Keninu-wa.
Kembirra yadikina ena-langwa wurrarrkwurrukuwena ka-bungkawadinama enuwa-manja.

²⁶ Umba nganja ningena ningeni-yangmarngkwajinama Yaweya nibina Neningikarrawara Jema-langwa.

Eneja nakina Jema kinu-bungkawadinamurra Kenina-manja.

²⁷ Kembirra eneja nakina-manja Jebeda kenu-kwunamurra wurrababurna wurriyukwayuwa Neningikarrawara, akwa kuw-ababurnadinama wurrakina.

Akwa ngarningka wurrumirimirena Jebeda-langwa kawurrak-ambilyama wurrakina Jema-langwa-manja warnumamalya wurruwurrakawura-murra.

Kembirra Jebeda kinu-bungkawadinama enejukwaba Kenina-manja,”

ni-yama Nawa. Umba akina ekirra Jebeda ne-yaminama “kuw-ababurnadinama.”

²⁸ Biya akina kembirra na-jerridu-manja ebina akungwa adirringwarnadangwa kembirra arakba nakina Nawa n-ambilyumurra 350 mamarika iya yinungkwura ngarningka. ²⁹ Biya n-ambilyu-manja 950 mamarika iya yinungkwura nakina ni-jungwuma arakba-da.

10

Nawa-langwa-langwa wurrumirimirena warninikinikaduwa

¹ Amurndakenena ekirra nuw-arrikarrijajungwunama akina Nawa-langwa wurrumirimirena warninikinikaduwa-langwa. Nawa-langwa warninikuwena wurrabiyakarbiya nabuk-ambilyumurra wurrubukalakina Jema iya Yema akwa Jebeda. Biya

kembirra na-jerridu-manja ebina akungwa amakwulumida ababurna-langwa wur-rubukalakina kembirra nabuk-akumajungwunuma arakba warninikuwarrngwa.

² Aburraja kembirra warna Jebeda-langwa warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Kawuma iya Mekeka iya Madaya iya Jabana iya Dubala iya Mejeke akwa ngawa Diraja. ³ Akwa warna ngarningka warninikuwena naruma-langwa Kawuma-langwa. Warnimikirra wurrakina Ajikeneja iya Ribada akwa ngawa Dakarma. ⁴ Akwa warna ngarningka warninikuwena nenikumarnjenikba-langwa Jabana-langwa. Warnimikirra wurrakina Elija iya Beyina iya Jaburija akwa ngawa Rawuda. ⁵ Kembirra aburraja wur-rumirumirarrngwa wurrakina-langwa Elija-murriya-langwa nuw-errbalinuma arakba wurrumurndakakina mijiyelyu-wa iya ayangkiyangkidarrbu-wa.

Umba kembirra wurreyebijeba arakba nuw-ambilyuma wurrumurndakakina wurri-lyimberrkwulumida, wurriylimberrkuwarra awilyaba-manja angalya umba wurriylimberrkuwarra ngarningka awilyaba-manja angalya. Wurrimineyebijeba ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. Wurreyebijeba nawurrak-ambilyumurra wurrumurndakakina akena nuwilyaba-me-ka ngawa neningadinuba-wiya numirarringba Jebeda nakina-da.

⁶ Umba warna wurruwurrakuwarra warninikuwena Yema-langwa. Nakine-ka Yema nenikumarnjenikba Jebeda-langwa nakina. Warnimikirra warninikuwena Yema-langwa wurrakina Kwuja iya Yijiba iya Libiya akwa ngawa Kenina. ⁷ Akwa warna warninikuwena naruma-langwa Kwuja. Warnimikirra wurrakina Juba iya Yebila iya Jabuda iya Rama akwa ngawa Jabudeka. Umba Rama-langwa warnikuwabalena-kiya wunenimikirra Juba akwa Dideni wunalakina.

⁸ Umba nuwilyaba ngarningka nenikuwenikba Kwuja-langwa n-ambilyumurra nakina enejukwaba. Nenimikirra nakina Nimurada. Nakine-ka Nimurada neningadinuba-wiya nu-bungkawadinuma wurrukwalamanja warnumamalya wurriminiminingkamanja. Nara ena-langwa-manja wulkwa warnumamalya kinu-bungkawadinu nakina umba wurriminangka-manja ngarningka warnumamalya nu-bungkawadinuma nakina. ⁹ Eneja Yaweya nenu-mamurikajuwama nakina Nimurada-manja. Kembirra nakina Nimurada nabarde-ka nenungkarba nenik-aburangka wurrajija iya yinungungwangba-murriya. Aminakina-langwa aburraja wurrukwalamanja warnumamalya na-makijeyinama aduwaba wurrakina, "Yaweya kenu-mamurikajinama nungkuwa nungkwajukwaba, kajungwa ningkabarda k-ambilyi-yada nungkuwa ningkakina, wuburra laka arakba-wiya nabarda yinungungwangba-murriya n-ambilyuma Nimurada nakina-da," ne-yaminama na-makijeyinamurra ayakwa warningaduwaba warnumamalya wurrakina-da.

¹⁰ Nakine-ka Nimurada ni-lyingama adinuba-wiya abukalakina angalya emikirra Babulena iya Ereka akwa Akada. Abukalakina angalya nuw-ambilyuma aringbirra-manja angalya emikirra Babuleniya. ¹¹ Biya kembirra akina-langwa angalya Babuleniya-langwa ni-likenuma nakina Nimurada eminingku-wa angalya emikirra Ajirija. Umba yakwujina ngawa aburraja ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da narri-likirakama ababurne-ka alikira. Narri-likilikirakamurra amurndakakina yanda-langwa abiyarbuwa angalya aminababurna alikira nuw-arjeyuma abukalakina, emikirra Niniba iya Riyabadira iya Kela ¹² akwa Rejena. Awilyaba angalya Niniba nuw-ambilyuma alalubaja umba awilyaba angalya Kela adadibina. Ngalaja Rejena wilyarra. Umba akina angalya Kela amakwulumide-ka angalya akina.

¹³ Umba eneja Yema-langwa nenikuwenikba Yijiba nenu-wilyakama nakina wurrumangbala wurrambilyuma warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Lidiya iya Anama iya Liyaba iya Nabuda ¹⁴ iya Badirija iya Kajila akwa ngawa Kabudawa wurrakina. Nakine-ka Kabudawa, nibina niyukwujiya-dangwa nenikuwenikba Yijiba-langwa, neningadinuba-wiya murirarringba nakina WarninguBilijiya-langwa warnumamalya. Aburraja wurrumirumirena warnikinikaduwa Yijiba-langwa narra-wilyakama wurrakina warnimikirra Lidiya-langwa akwa ena-langwa-langwa wurrarrrkwurrukuwena.

¹⁵ Eneja Yema-langwa nenikuwenikba Kenina nenu-wilyakama nakina wunambilyuma warnikuwabalena wunenimikirra Jayidina, nibina naruma-dangwa, akwa Yeda. ¹⁶ Umba aburraja wurrukwalamanja ngarningka warninikuwena Kenina-langwa nuw-ambilyumurra wurrakina. Kembirra nakine-ka Kenina neningadinuba-wiya numirarringba wurrababurna-langwa warnumamalya nakina. Wurrumurndakakina warnimikirra: WarningiJebija iya WarningAmawa iya WarningiKikaja ¹⁷ iya WarningiYiba iya WarningArika iya WarningiJeyina ¹⁸ iya WarningArbada iya WarningiJemara

akwa ngawa WarningiYamada. Wurrumurndakenene-ka warnumamalya nawurrak-errbalinuma, yanda-langwa wurreyebijeba arakba nuw-ambilyuma wurrumurndakakina wurrilyimberrkwulumida, wurrilyimberrkuwarra awilyaba-manja angalya akwa wurrilyimberrkuwarra ngarningka awilyaba-manja angalya.

¹⁹ Umba aburra-langwe-ka angalya awilyaba-murra ngawa aruma ekirra Kenina amurndakakina ababurna-langwa. Kembirra akina angalya emikirra Kenina amakwulyumida angalya aringbirra akina. Biya amurndakakina ngawa angalya amurndakibina Kenina-manja ngawa nuw-ambilyumurra akina na-likenuma nuw-errbalinuma amurndakakina Jayidina-langwa akwa engku-wa angerriba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada yanda-langwa Kera, ebina nuw-ambilyuma angalya akwudangwa Kajaya. Akwa na-likenuma ngarningka amurndakakina angalya aburra-langwa angerriba engku-wa alyengmilyengmu-wa yanda-langwa Jaduma iya Kamara iya Aduma akwa ngawa Jebawuma, ebina nuw-ambilyuma akwudangwa Leja akina.

²⁰ Umba wurrumurndakibina warnumamalya wurreyebijeba arakba nuw-ambilyuma wurrilyimberrkwulumida, wurrilyimberrkuwarra awilyaba-manja angalya umba wurrilyimberrkuwarra ngarningka awilyaba-manja angalya. Wurrumineyebijeba ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. Wurreyebijebe-ka nawurrak-ambilyumurra wurrumurndakakina warnumamalya akena nuwilyaba-murra ngawa neningadinuba-wiya numirringba Yema nakina-da.

²¹ Umba eneja nakina Jema, nibina Nawa-langwa nenikuwenikba naruma-dangwa, n-ambilyumurra neningadinuba-wiya nenumamalya WurriYiburuwa-langwa warnumamalya nakina. ²² Warne-ka Jema-langwa wurruwurrakuwarra warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Elama iya Ajura iya Arbakijada iya Luda akwa ngawa Arama. ²³ Akwa ngarningka warna Arama-langwa warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Wija iya Wula iya Keda akwa Mejeka. ²⁴ Umba Arbakijada-langwa nenikuwenikba Jela nakina. Akwa Jela-langwa nenikuwenikba Ebera nakina. ²⁵ Kembirra Ebera nenu-wilyakama nakina wunambilyuma warnikuwabulena. Nuwilyaba Beleka nakina. N-ambilyu-wiya nakina nenungkarba aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-errbalinumurra wurrakina. Kembirra aminakina-langwa niyengbijuwama nakina Beleka nenimikirra, mena akina ekirra Beleka ne-yaminama "nuw-errbalinuma." Umba narrkuwenikba Beleka-langwa Jakidena nakina. ²⁶ Akwa warna warninikuwena Jakidena-langwa. Warnimikirra Almadada iya Jeleba iya Yajarmabeda iya Jera ²⁷ iya Yadarama iya Wijala iya Dikila ²⁸ iya Abala iya Abimeyela iya Juba ²⁹ iya Abura iya Yebila akwa ngawa Jawubaba. Wurrumurndakenene-ka warninikuwena Jakidena-langwa-da.

³⁰ Umba amurndakakina angalya wurrumurndakakina-langwa warnumamalya na-likenuma Meja-langwa akwa angerriba Jubara-wa nuw-ambilyu-murruwa angalya angakarjiyina alyengmilyengma-langwa. ³¹ Umba wurrumurndakakina warnumamalya wurreyebijeba arakba nuw-ambilyumurra wurrilyimberrkwulumida, wurrilyimberrkuwarra awilyaba-manja angalya umba wurrilyimberrkuwarra ngarningka awilyaba-manja angalya. Wurrumineyebijeba ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. Wurreyebijeba nawurrak-ambilyumurra wurrakina akena nuwilyaba-murra ngawa neningadinuba-wiya numirringba Jeme-ka nakina-da.

³² Wurrumurndakakine-ka wurruwurrakwulumida warnumamalya Nawa-langwa wurrumirumirena warninikaduwa wurrakina-da. Narruma-manguma wurrakina mamurukuma Nawa-langwa-langwa warninikuwena yanda-langwa wurrilyimberrkwulumide-ka wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba warnumamalya nuw-ambilyuma wurrakina arakba. Na-walyerre-ka ebina akungwa amakwulumida, kembirra wurrumurndakakina ngawa warnumamalya wurrilyimberrkwulumida nawurraki-yebijebakjungwunuma wurrilyimberrkuwarra iya wurrilyimberrkuwarra warnumamalya ababurna-manja angalya wurrakina-da.

11

Alingajirirra-langwa alikira Babulena-manja

¹ Biya adinuba-wiye-ka wurruwurrakakina warnumamalya wurrubina nuw-ambilyu-murruurra akini-yada nuw-ambilyumurra engka-manja iya engka-manja angalya, umba awilyaba-me-ka ngawa ayakwa ne-yengbeyinuma wurrakina. ² Umba alyengmilyengma-langwa ngawa nuw-ambilyumurra. Biya kembirra arakba na-marrawaruma nawurraki-likenuma wurrakina. Biya arakba narruwurrak-akburrangarna angakbilyuwalya angalya emikirra Babuleniya. Biya yakwujina arakba kembirra nawurrak-ambilyuma wurrakina-da.

³ Biya arakba kembirra wurruwurrakakina warnumamalya na-lyelyimbukweyina warniki-ngekburaki-yade-ka alikira. Ne-yama, “Ngarri-ngekburakina alikira amilyumilyinja-murra,” ne-yama. Kembirra narri-ngambajuwama akina amilyumilyinja akungwa-ma. Kembirra narri-ngekburakama akina akwa narr-akumarnuma mardidarra-manja mamawura, ka-dakini-yada akwurraki-yada yanda-langwa akina na-kwurrakidinume-ka. Akwa ngarningka minyadirra makina narruma-wilyakama wurrakina. Biya narr-akumarnuma amurndakakina amilyumilyinja awilyuwilyaba-wiya, akwa ngawa minyadirra ngarningka narrum-akumarnuma wylarra, kajungwa kuw-abalkayukwuni-yada arrubuda amurndakakina alikira. Biya kembirra narri-ngekburakama wurrakina alikira aburra-langwa amilyumilyinja-murra akina-da.

⁴ Biya nawurraki-yama wurrakina, “Kwa, ngarri-ngekburakina ababurna alikira. Umba awilyaba akina aki-ngekburakinama, akine-ka alingajirriira aki-ngekburakinama. Nara amurndakeyina wuburra alikira e-yamama umba jujuje-ka alingajirriira aki-ngekburakinama,” wurrakina nawurraki-yama. “Eneka-ka ngarri-ngayindenama aki-ngekburakinama alingajirriire-ka, kajungwe-ka angubina-manja kuw-akburrangini-yada akina,” ne-yama. Biya nawurraki-yama wurrakina, “Ngarruwurrakeyine-ka aduwaba ngarri-ngayindenama ngarringbudi-yade-ka ngarna aku-wilyakijeyini-yada, akwa ngarningka aka-wilyakajini-yada ngakwurra-langwa-manja wurrumirumirarrka ngarna ngarrumirumirarrngwa ngarrabarda warka akwa aringkawa. Ngarri-yaminamurra enena aduwaba kajungwa nari-yada angerriba iya angerriba awurra-murrkwuluma ngarruwurrakeyina, umba akuwurrak-ambilyi-yada ngawa awilyaba-murra-manja angalya,” ne-yama.

⁵ Biya arakba wurrumurndakakina warnumamalya narri-ngekburakama ababurna eyukwayuwa alikira akwa ngawa akina awilyaba alingajirriira-dangwa alikira. Eneja kembirra ni-dirriirnda angaluba nakina Yaweya kajungwa kenuwurraki-rringkini-yada wurruwurrakaku-wa. ⁶ “Warne-ka wurruwilyaba-ma warnumamalya,” ni-yama, “akwa awilyaba-me-ka ayakwa warna ne-yengbinama,” ni-yama. “Wurrumurndakeyina adinuba-wiya enena alikira narri-ngekburakama. Akwa adinuba ngarningka awurrakibine-ka ngarningka akwala ke-yaminame-ka awurrakakina ngawa. Engka iya engke-ka ke-yaminama eningerribirra karri-ngayindena-manja,” ni-yama.

⁷ Biya nakina Yaweya ni-yama ngarningka, “Ngakwuruwa kembirra aki-likajamurra arakba ngarna aki-dirriirndama akaminu-kuwarrukwajini-yada ayakwa aburra-langwa, nari-yada kembirra amin-engkirrikajajuma wurrumurndakakina,” ni-yama nakina Yaweya. ⁸ Biya nakina Yaweya arakbe-ka ni-dirriirnda akwa nenumini-kuwarrukwaja aburra-langwa ayakwa akwa angerriba iya angerribe-ka nenuwurraki-larrkena wur-rakina akina-manja angalya. Biya na-ngwanja kembirra wurrumurndakakina warnumamalya, nara karri-ngekburaka amurndakakina alikira-da. ⁹ Akine-ka angalya narri-yengbijuwama Babulena, mena yakwujina Yaweya nenuminu-kuwarrukwajuwa-mubaba nakina ayakwa, akwa akina ekirra Babulena ne-yamina-mubaba “nu-kuwarrukwajuwama ayakwa.” Biya kembirra Yaweya nenuwurraki-larrkenumurra wurrumurndakakina warnumamalya yadikina engku-wa iya engku-wa angalya nakina-da. Kembirra aburraja na-ngwarndirriyina arakba wurrakina-da.

Jema-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa

¹⁰ Amurndakenena akwala ayakwa Jema-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa. Na-jerridu-mulangka ebina akungwa amakwulyumida, kembirra mambilyuma mamarika numu-ngwingbijanguma iya yambilyuma yinungkwura nu-ngwingbijanguma. Kembirra arakba nakina Jema 100 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina, biya n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Arbakijada. ¹¹ Bi...ya ngarningka 500 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Arbakijada 35 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Jela. ¹³ Bi...ya ngarningka 403 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹⁴ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jela 30 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Ebera. ¹⁵ Bi...ya ngarningka 403 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹⁶ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Ebera 34 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Beleka. ¹⁷ Bi...ya ngarningka 430 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

¹⁸ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Beleka 30 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Riyuwa. ¹⁹ Bi...ya ngarningka 209 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

²⁰ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Riyuwa 32 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Jerukwa. ²¹ Bi...ya ngarningka 207 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

²² Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Jerukwa 30 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Neyawa. ²³ Bi...ya ngarningka 200 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

²⁴ Eneja kembirra n-ambilyu-manja nakina Neyawa 29 mamarika iya yinungkwura, n-akumajungwunuma arakba nakina nenikuwenikba nenimikirra Dera. ²⁵ Bi...ya ngarningka 119 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurriyukwayuwa ena-langwa n-akumajungwunuma.

²⁶ Eneja kembirra n-ambilyu-mulangwa 70 mamarika iya yinungkwura nakina Dera, n-akumajungwunuma arakba nakina wurrabiyakarbiya warninikuwena warnimikirra Aburema iya Neyawa akwa Yerena.

Dera-langwa-langwa wurrumirumirena

²⁷ Warna wurriyukwayuwa Dera-langwa. Wurrabayakarbiya warninikuwena ena-langwa, warnimikirra Aburema iya Neyawa akwa Yerena. Akwa Yerena-langwa nenikuwenikba Lada. ²⁸ Bi...ya Yerena ni-jungwa nakina ena-langwa-manja angalya ni-rukwalarru-murrumanja, emikirra Wura. Akine-ka angalya Wura akina-manja aringbirra angalya emikirra Babuleniya. Kembirra yakwujina ngawa ni-jungwuma nakina Yerena n-ambilyu-wiya nungwenikba Dera neniba ambaka. ²⁹ Umba ngalaja Aburema-langwa dadingiyenikba Jeraya dakina, dibina dadiyamarnjenikba umba diminingka dirndadikba. Ne-yaminjamama wurrakina warnumamalya akina-manja angalya akini-yada. Umba Neyawa-langwa dadingiyenikba Milka dakina, dibina dadiyawenikba Yerena-langwa. Eneja nuwilyaba ningka nenikuwenikba Yerena-langwa nakina nenimikirra Yijika. ³⁰ Akena dakine-ka Jeraya duburubura ngawa dadingarijira-ma dakina.

³¹ Bi...ya kembirra ni-likena arakba nenu-wilyaka nakina Dera nenikuwenikba Aburema akwa numirenikba Lada, nibina ni-jungwu-mulangwa nungwenikba Yerena, akwa ngarningka darngkiyenikba Jeraya, dibina dadingiyenikba Aburema-langwa, akwa narri-lalika arakba akina angalya Wura warniki-liki-yada wurrakina aringbirru-wa angalya emikirra Kenina. Biya na-likena arakba wurrakina-da.

Bi...ya narr-akburranga wurrakina akina angalya emikirra Yerena. Aruma angalya aminababurna alikira iya warnumamalya akina. Akwa nuw-ambilyuma yakwujina arakba-da. ³² Kembirra yakwujina ngawa akina-manja angalya ni-jungwa arakba Aburema-langwa nungwenikba, nibina nenyuwangkwa Dera. ²⁰⁵ mamarika iya yinungkwura nakina n-ambilyuma biya ni-jungwa akina-manja angalya-da.

12

Aburiyama-langwa-langwa warnumamalya - Neningikarrawara nen-ardijuwa-mulangwa Aburemu-wa

¹ Bi...ya eneja Yaweya ni-yama nakina Aburemu-wa, "Wu-lalikina arakba enena angalya nungkwa-langwa iya nungwena-langwa. Akwa wurrawurraki-lalikina arakba wurrumurndakenena warnumamalya nungkwa-langwa enena-manja angalya. Biya kilikaja arakba angabu-wa angalya eminingku-wa yiba-wilyakajina-murruwa ningkaina." ni-yama Yaweya Aburemu-wa.

² Biya nenu-makama ngarningka enena ayakwa enuwa-wa akwa ni-yama, "Yiba-kwunama ngayuwa wurrababurne-ka numirena-murriya warnikinikaduwa.

Wurrakine-ka kuw-ababurnadinama yanda-langwa wurriylimberkwulyumide-ka wurriylimberkuwilyaba warnumamalya kuw-ambilyamurra wurrakina. Umba ngayuwa ki-yaminama eningaba nungkuwa-manja akwa kembirra ningkumik-biyiwa ningkakina

yanda-langwa wurrababurna warnumamalya kuw-eningmidinama ningkenimikirra nungkwa-langwa.

Ngayuwa ki-yaminama akina kajungwa nungkwamba-langwa ki-yamini-yada ningkakina eningaba wurrukwala-manja warnumamalya.

³ “Aburraja wurrukwala warnumamalya ke-yengbinama eningaba ayakwa nungkwa-langwa-langwa.

Kembirra ngayamba-langwa arrkala eningaba ayakwa ki-yengbini-yada wurrumurdakakinu-wa warnumamalya.

Umba aburraja warningeribirra warnumamalya kabi-kbajina-manja nungkuwa-wa, kembirra ngayamba-langwa ke-kbajinama wurrumurdakakinu-wa warnumamalya.

Biya ki-yaminama ngayuwa eningaba wurruwurrakwulumida-manja warnumamalya engkalina-langwa iya engkalina-langwa angalya,

wuburra laka ningi-yaminama eningaba aduwaba nungkuwa-manja,”

ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa-da.

⁴ Bi...ya eneja Aburema nenyuwangkwa arakba, 75 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra nakina. Biya ni-lalika ebina angalya aminababurna alikira iya warnumamalya Yerena akwa ni-likena eminingku-wa angalya aringbirru-wa Kenina, mena-baba Yaweya adinuba-wiya nenu-makamurra neniki-lika-langwa yenjerrikina akinu-wa angalya nakina. Umba eneja nenikuwenikba Lada ni-likenumurra nakina Aburema-manja. Nakine-ka Lada-langwa nungwenikba wunadiyerra-manja Aburema. ⁵ Biya nanga-wilyakama Aburema dadingiyenikba Jeraya akwa ngarningka nenikuwenikba Lada nenu-wilyakamurra. Akwa ngarningka wurrababurna-langwa warnungwarba iya wurridarrangka wurribina na-mungkwulumu ena-langwa-manja angalya akwa nenuminu-war•duwar•danguma ena-langwa warka aburrajukwaba nenu-wilyakamurra. Narri-larrngkajikamurra wurrakina ababurna-langwa amurdakijika iya angwarnda amurdakibina narru-manguma nuw-ambilyu-wiya wurrakina Yerena-manja, akwa namurdaki-likenuma arakba-da.

Namurdak-alilikenu...wa. Ne-yar•da arakba wurrakina ebina-manja angalya Kenina aringbirra-manja. ⁶ Akini-yada kembirra akina-manja ngawa angalya, aburraja wurrakina warnumamalya warnimikirra WarningiKenina nawurrak-ambilyuma ngawa wurrakina. Kembirra yakwujina ngawa Kenina-manja ngalaja akwurdukwurda eka aburra-langwa amalawudawarra nuw-alkayanguma engka-manja iya engka-manja angalya. Yakwujina ngawa wurrakina WarningiKenina warnumamalya ne-yengbinumurra ayakwa wurrakina aburra-langwu-wa amalawudawarra eka.

Aburraja kembirra Aburema-murriya namurdak-ambilyumurra wurrakina Kenina-manja. Biya namurdaki-likenuma engku-wa iya engku-wa angalya yakwujina ngawa yanda-langwa narr-akburrangama angakingakarjiyinga angalya. Akina-manja ngawa angalya ngalaja awilyaba-ma akina eka akwurdukwurda nuw-arndurrkwarjeyumurra engemba-manja Mawurra, akwadangwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Jekema.

⁷ Eneja kembirra Yaweya n-abilyerrikajungwunuma Aburema-manja ebina-manja akwurdukwurda eka akwa ni-yama enuwa-wa, “Enena-bina angalya aringbirra ngayuwa ka-kwunama nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa-wa,” ni-yama nakina nenu-maka Aburema-manja. Kembirra yakwujina ngawa numurdaku-manga eneja Aburema angwarnda arumuruma, akwa nuwurrak-arjiyajuwa amurdakakina akwa ni-ngekburaka arakba alda Yaweya-langwa, kajungwa neniku-buriyami-yada nakina Yaweyu-wa yakwujina. Akwa neni-yangmarngwajuwa nakina enuwa-wa arakba-da.

⁸ Yadikina kembirra namurdaki-likena arakba wurrakina Aburema-murriya nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada, akwa kembirra narri-ngekburakama angalya yakwujina angakingakarjiyinga-kba. Awilyaba angalya emikirra Bedela nuw-ambilyumurra akwaburrangarna umba ngalaja Aya alyengmilyengma-langwa akina. Alakina-kiya angalya aminababurna alikira iya warnumamalya. Biya yakwujina arakba wilyarra nakina Aburema ni-ngekburaka alda ebina wuburra ngawa. Numurdaku-manga akwala angwarnda arumuruma akwa nuwurrak-arjiyajuwa akina yakwujina ngawa akwa ni-ngekburaka arakba alda kajungwa neniku-buriyami-yada nakina Yaweyu-wa. Akwa neni-yangmarngwajuwa nakina enuwa-wa-da.

⁹ Kenina-manja ngawa nawurrak-ambilyumurra warnumangalya Aburema-murriya akena narru-makirukbijangajuwama wurrakina angalya angerriba iya angerriba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada wurrakina-da.

Aburema akwa dadiyenikba nen-ambilyu-mulangwa Yijiba-manja

¹⁰ Akena akina-manja angalya Kenina ngalaja eyukwuiya aninga nuw-ambilyuma awurrariya-baba angalya. Kembirra Aburema-murriya narri-lalika wurrakina Kenina akwa namurndaki-likena angerriba Yijibu-wa, kajungwa kuw-ambilyi-yada yakwujina aduwaya, nara-wiya ebina aninga ambaka Kenina-manja. ¹¹ Biya narr-akburrangamanja wurrakina akina angalya Yijiba, nara-wiya karri-jibukwa akina-manja angalya, ni-yengbina nakina Aburema ayakwa dadingiyenikba-manja Jeraya. Ni-yama nakina, “Ningkene-ka ningkukwulyubena ningkidarringka. ¹² Kabu-rriingkina-manja nungkuwa WarningiYijiba warnumamalya, ka-lyangkiyaminama wurrakina, ‘Aburema-langwa dadingiyenikba dakina-na?’ ke-yaminama wurrakina. Kembirra dukwa kabu-ngajina wurrakina ngayuwa-manja-da. Umba nungkwaja k-ambilya ningkeniba ningkakina. ¹³ Kembirra ningkena ka-makinama wurrumurdakakina-manja warnumamalya, ‘Ngayuwa ningena Aburema-langwa ningadiyamarnjenikba,’ ki-yaminama ningkakina ka-makinama. Kembirra aburraja kabu-lalikinama ningeniba k-ambilyi-yada. Kembirra ka-marngkirradinama ngayuwa-manja,” ni-yama nakina Aburema Jerayu-wa.

¹⁴ Kembirra narri-lalika-manja Kenina akwa nuw-awiyebeyinu-manja Yijibu-wa wurrakina, aburraja wurrumurdakakina WarningiYijiba warnumamalya narringa-rriingkina dakina didarringka dukwulyubena amandangwa. ¹⁵ Umba akina-manja ngawa angalya Yijiba eneja naruma nubungkawa n-ambilyumurra nakina. Ni-lyingame-ka ababurna-langwa angalya yakwujina Yijiba-manja. Aburraja wurrukwala warnungkarba wurribina nenuminu-war•duwar•danguma warka ena-langwamanja alikira nenu-makama wurrakina nakina-manja dakina-langwa dadingiyenikba dukwulyubena Aburema-langwa. Kembirra wurrakina warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa narringa-lyilyanguma Jeraya enuwa-wa ena-langwu-wa alikira. ¹⁶ Kembirra dukwulyubena-baba dakina, eneja nakina nubungkawa nu-marngkirradinuma Aburema-manja akwa nenu-kwama warnikuminuwar•duwar•da ena-langwi-yada akwa ngawa ababurna jiba iya nenukwuda iya bulukwa iya dangki akwa ngawa kamila.

¹⁷ Umba eneja nakina Yaweya nu-warangume-ka nakina Jeraya dadik-ambilyingalangwa yakwujina nibina-manja nubungkawa ena-langwa-manja alikira, akwa nilarrkenuma nakina angbilyuwa engbingbuda enuwa-wa akwa ngawa ena-langwu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa ena-langwa-manja angalya.

¹⁸ Kembirra eneja nakina nubungkawa nen-ardijuwa Aburema enuwa-wa. Ni-yama nakina, “Ningki-yamarrkame-ka ningkakina ngayuwa-manja? Miyambenaburra nara yiku-maka daka dadingiyena nungkwa-langwa Jeraya? ¹⁹ Ningki-yamamubaba ningkakina, ‘Dadiyamarnjarrka daka didarringka,’ kembirra aminakinalangwa ninginga-manguma dadingiyarrki-yada daka. Awurrariye-ka akina yi-kadikamulangwa. Nga-mena kembirra daka dadingiyena nungkwa-langwa akwa jeyi, wurringi-likaja arakba engku-wa ngayuwa-langwa,” ni-yama nakina nubungkawa Aburemu-wa.

²⁰ Kembirra nenu-maka nakina ena-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da, “Wurrawurraki-larrkiya arakba wunalakena wunenumamalya-kiya yadada,” ni-yama. Kembirra narra-manga arakba Aburema-murriya akwa narra-wilyakama Yijiba-langwa engku-wa-da, Aburema iya wurrababurna-langwa warnumamalya ena-langwa akwa ngawa ababurna amurndakijika amurndakibina aburra-langwa-da.

13

Aburema akwa Lada nen-errbalinu-mulangwa

¹ Bi...ya aburraja Aburema-murriya nawurraki-lawurradinuma arakba Yijiba-langwa wurrakina akwa nawurraki-likenumurra Keninu-wa nuw-angkarrinu-murruwa akina arrirra dirrumala. Nanga-wilyakama Aburema dadingiyenikba akwa nenu-wilyakama warnumamalya ena-langwa akwa ngarningka wurribina nenuminuwar•duwar•danguma warka ena-langwa aburrajukwaba wurrakina nenu-wilyakama. Akwa amurndakijika-murriya ebina aburra-langwa narruwurraku-wilyakama wurrakina. Akwa ni-likenuma enujukwaba Lada nakina aburruwa.

²⁻⁵ Nakina Aburema numinababurne-ka amurndakijika-murriya akwa ngawa ababurna jiba iya nenukwuda iya bulukwa akwa awurrakwulyumide-ka angwarnda amamamuwa ajilba-murra akwa akawulda-murra nakina. Enejukwaba Lada numinababurne-ka amurndakijika-murriya nakina, ababurna jiba iya nenukwuda iya bulukwa ngalajukwaba. Kembirra nuwurraku-wilyakama Lada amurndakakina

akwa ngawa warnumamalya ena-langwa nenu-wilyakama, akwa ngarningka wurribina nenuminu-war•duwar•danguma waraka ena-langwa nenu-wilyakama nakina-da.

Kembirra nawurraki-likenuma arakba wurrakina Aburema-murriya akwa Lada-murriya engku-wa iya engku-wa angalya. Namurndaki-likenuma angerriba nuw-ambilyu-murruwa Bedela akina, yanda-langwa namurndaki-yar•danguma wurrakina angalya-manja wilyarra Bedela akwa ebina Aya. Biya yakwujina ngawa namungkwuluma wurrakina, na-mungkwulu-murrumanja arakba-wiya wurrakina, akwa Aburema ni-ngekburaka-murrumanja nakina arakba-wiya alda, ebina angwarndamurra. Biya kembirra yakwujina ngawa Aburema neni-yangmarngkwajuwama Yaweyu-wa nakina-da.

⁶⁻⁷ Kembirra aburrajukwaba yakwujina wurrukwalu warnumamalya wurruminakina angalya nuw-ambilyumurra ngawa wurrakina akina-manja angalya. WarningiKenina warnumamalya iya WarninguBerija warnumamalya wurrakina.

Kembirra yakwujina ngawa nuw-ambilyumurra aburraja Aburema-murriya. Nawurrak-ambilyumurre-ka bi...ya ne-yarrakeyinume-ka akina amarda-murriya akwa angalya wunalakina-kiya-langwa wunambilyuma-kiya-langwa, Aburema-langwa akwa Lada-langwa, mena awurrakwulumida-babe-ka jiba-murriya aburna-langwa. Kembirra aburraja ne-beyinuma arakba awinyamba wurrakina Aburema-langwa warnungkarba wurribina narr-akwurrajuwa-murrumurra jiba-murriya, akwa Lada-langwa, ne-beyinuma arakba wurrakina-da. Narri-ngirrajuwama akungwa iya aninga amarda. Ne-beyinuma wurrakina akina-manja angalya Kenina-da.

⁸ Eneja kembirra Aburema ni-yama nakina Ladu-wa, “Yalakene-ka yenukwa-manja ngarruwurrakawura-murre-ka ngarna. Nara aburraja e-bibanjuma awinyamba yakwalangwa warnungkarba, nganyangwa warnungkarba akwa nungkwa-langwa, nara a-wirrikbajajuma warna. ⁹ Yakwaja kembirra arakba y-aburrakuwurriyina yalakena yi-likajama. Nungkuwa wi-yengbijina ebina angalya arakba ningki-ngayindenama, kajungwa ki-likaji-yada nungkuwa, umba nganjukwaba kembirra ki-likaji-yada arakba eminingku-wa angalya, yeyebijeba yak-ambilyi-yada,” ni-yama nakina Aburema Ladu-wa-da.

¹⁰⁻¹³ Eneja Lada kembirra n-andeya angerriba nakina akena ni-riangka ekbi-lyuwalya angalya nuw-ambilyu-murrumanja adirringwana adalyuma emikirra Jardina. Eningabe-ka angalya akina. Umba akina adalyuma na-likenumurra angerriba akinu-wa angalya emikirra Jawa. Ababurne-ka akina akungwa iya eka akwa amarda, wuburra laka ebina angalya Yaweya ni-ngekburakama nakina emikirra Yidina, akwa ngalajukwaba wuburra ne-yamama akina adalyuma Yijiba-manja. Kembirra Lada nakina ni-ngayindanguma akina angalya aringbirra emikirra Jardina ena-langwi-yada angalya. Akwa ni-likena arakba nakina yenjerrikina akinu-wa angalya alyengmu-wa. Kembirra nen-aburrakuwurriyina arakba wunalakina-da.

Umba eneja Aburema n-ambilyuma nakina yakwujina ngawa ebina-manja angalya Kenina. Eneja nakina Lada ni-ngekburakama angalya arakba engemba-manja Jaduma akwudangwa. Akine-ka angalya Jaduma aminababurna alikira iya warnumamalya. Umba aburraja wurrakina warnumamalya WarningiJaduma wurruwurrariye-ka wuruminakina angalya. Nara kenumini-yarrkuwaraka ayakwa Yaweya-langwa akwa nuw-arriyakajungwunuma awurruwurrariya-langwa wurrakina ngawa-da. Akena yakwujina ngawa nuw-ambilyuma aburraja Lada-murriya, nara-wiya nakina Yaweya kinu-burrijuwa alakina-kiya angalya aruma-murrikiya Jaduma akwa ngawa Kamarda.

Aburema ni-likenu-mulangwa Yebirenu-wa

¹⁴ Kembirra Lada nakina ni-likenu-mulangwa arakba, eneja kembirra Yaweya ni-yama nakina Aburemu-wa, “Ningkakina ningk-arjiya-mulangwa yadikina andiya angerriba iya yenjerra. Ambaka-langwa ningkakina k-andiyama, ¹⁵ mena ngayuwa ningena yibakwunama enena angalya aringbirra nungkuwa-wa akwa nungkwa-langwu-wa wurriyukwayuwa. Amurndakenena angalya ningki-riingkinama ababurna-langwa kembirra nungkwa-langwa-wiya arakba akina eningangkawura ngawa-da. ¹⁶ Akwa ngarningka yiba-kwunama wurrababurna warnikinikaduwa numirena-murriya nungkwalangwa. Aburraja ka-wurramur•dinama wurrakina wuburra laka ajiringka. ¹⁷ Kembirra jeyi, likaja akwa kumurndaki-riingkinakina akina angalya angkwulumida-langwa, mena ngayuwa-baba ningena yiba-kwunama amurndakenena angalya nungkuwa-wa,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa.

¹⁸ Eneja kembirra nakina Aburema ni-likena eminingku-wa angalya akwa ni-ngekburaka angalya enikaduwa Yebirena-manja. Yakwujina ngawa n-ambilyuma

arakba akwudangwa amurndakibina eka akwurdukwurda nuwilyaba-langwa nenungkwarba nenimikirra Mamura. Kembangwa yakwujina ngawa ni-ngekburakama alda nakina Aburema angwarnda-murra kajungwa neniku-buriyami-yada Yaweyu-wa. Akwa kembangwa neni-yangmarngkajuwa enuwa-wa nakina-da.

14

Aburema neni-lawurrakajuwa-mulangwa Lada awinyamba-langwa

¹⁻⁹ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Kedaleyuma ningbuda n-ambilyumurra nubungkawa ena-langwa-manja angalya engemba Elama. Biya nakina Kedaleyuma nu-bungkawadinuma ngarningka wurrukwalamanja wurrububungkawa wurrumangbalamanja. Warnimikirra wurrakina Bera iya Birija iya Jina iya Jemeba akwa ngawa nuwilyaba nubungkawa akina-manja angalya emikirra Bela. Akena akina angalya aminambilyuma-kiya ekirra, Bela akwa ngawa Jawa. Nakine-ka Bera nubungkawa ena-langwa-manja angalya Jaduma, umba eneja nakina Birija nubungkawa ena-langwa-manja angalya Kamara, umba eneja nakina Jina nubungkawa ena-langwa-manja angalya Aduma, umba eneja nakina Jemeba nubungkawa ena-langwa-manja angalya Jebawuma nakina.

Umba nibina Kedaleyuma nu-bungkawadinuma nakina nenungkwurakba wurrakinamanja wurrububungkawa wurrumangbala. Mememberrkwa-manja mambilyuma mamarika iya yinungkwura nu-bungkawadinuma nakina Kedaleyuma wurrakinamanja wurrububungkawa wurrumangbala akwa ngawa aburra-langwa-manja warnumamalya wurrababurna-manja. Kembangwa mingka-manja mamarika wurrakine-ka wurrumangbala wurrububungkawa na-lyangkuwerribikajungwunuma nari-yada arakba aminengkirrikuma Kedaleyuma-wa.

Kembangwa mingka-manja mamarika eneja Kedaleyuma nakina nenu-wilyakama ena-langwa wurrawinyamba warnungkwarba engembu-wa Ajerada-Karneyimu-wa. Aburrukurrajukwaba wurrubukabiyakarbiya wurrubukubungkawa narra-wilyakama aburrukurra-langwa wurrawinyamba warnungkwarba akinu-wa angalya kajungwa warniku-mamurikaji-yada wurrakina Kedaleyuma-manja. Wurrukubalakina wurrubukubungkawa wurrubukenimikirra Amirabela iya Ariyakwa akwa Didala. Nakine-ka Amirabela nubungkawa ena-langwa-manja angalya Babuleniya, umba eneja Ariyakwa nubungkawa nakina ena-langwa-manja angalya Elajara, umba eneja Didala nubungkawa nakina ena-langwa-manja angalya Kawiyima.

Aburraja wurrababurna-ka wurrawinyamba wurrakina-langwa wurrubukubungkawa wurrubukabiyarbuwa, Kedaleyuma-langwa iya Amirabela-langwa iya Ariyakwa-langwa akwa Didala-langwa. Na-mamurikeyinume-ka wurruwurrakakina akwa na-wardiyinuma wurrakinu-wa warnumamalya warnimikirra WarningiRebeyima engemba-manja Ajerada-Karneyima. Na-wardiyinuma wurrakinu-wa, biya yadikina kembangwa nawurraki-likenuma ngawa engembu-wa Yemu-wa akwa na-wardiyinuma yakwujina wurrukwalu-wa warnumamalya warnimikirra WarningiJijima wurrakina. Biya kembangwa yadikina nawurraki-likenuma ngawa ekburriyalkwu-wa emikirra Kiriyadeyuma akwa ngarningka ngawa na-wardiyinuma yakwujina wurruwurrakukwalu-wa warnumamalya warnimikirra WarningEmima. Narrajungwajuwame-ka wurrakina wurrababurna warnumamalya, WarningiRebeyimamanja iya WarningiJijimamanja akwa WarningEmimamanja warnumamalya.

Biya kembangwa yadikina nabuki-likenuma wurrukubalakina wurrubukabiyarbuwa wurrubukubungkawa iya aburrukurra-langwa warnungkwarba ebinu-wa angalya emikirra Yiduma. Aminababurna angakingakarjiyinga akina angalya. Yakwujina ngawa kembangwa na-ngajeyinuma wurrakina wurrukwalu-wa warnumamalya warnimikirra WarningiYari. Narrajungwajuwama wurrababurna warnumamalya akwa kembangwa narra-larrmanguma wurrukwalu-wa. Na-minangkirreyinuma wurrakina ngawa bi..ya yanda-langwa Elbarena angalya. Akine-ka angalya akilarrkbidjina alarrkingburingkamanja nuw-ambilyuma.

Biya kembangwa yadikina nawurraki-lyangkarrngajungwunuma wurrakina akwa ngarningka ngawa nawurraki-lawurradinuma engembu-wa angalya Kedeja. Akini-yada akina angalya Enumijibada emikirra adinuba-wiya, umba kembangwa aduwaba

Kedeja arakba akina emikirra. Wurringbingbude-ka ngawa namurndaki-likenumeka. Biya narruwurraku-murrakajuwa ababurna-langwa angalya wurrumurndakibina-langwa warnumamalya WarningAmaleka. Biya kembirra ngarningka ngawa nangajeyinuma wurrukwalu-wa warnumamalya WarningAmawu-wa wurribina nuw-ambilyu-murruwa engemba-manja angalya Yajijena-Damara akina. Na-wardiynuma wurrakinu-wa akwa narra-jungwajuwama wurrababurna warnumamalya.

Aburraja kembirra wurrubungkawa wurrumangbala Jaduma-langwa iya Kamara-langwa iya Aduma-langwa iya Jebawuma-langwa akwa Bela-langwa narrawurra-murndukwama arakba aburra-langwa wurrawinyamba warnungkwarba ekbilyuwalya-manja angalya emikirra Jidima. Narrawurra-murndukwama wurrakina kajungwa warniku-wardi-yada wurrubukalekbinu-wa wurrubukubungkawa wurrubukabiyarbuwa Elama-langwa iya Kawiyima-langwa iya Babuleniya-langwa akwa Elajara-langwa. Akini-yada ngawa nara ambaka makarda mibina yakwujina umba aduwaba-manji-kba makarda makina. Memikirra makina “Menikijijungwa Makarda.”¹⁰ Umba akina-manja ngawa angalya ekbilyuwalya ngalaja ababurna edirra aminyadiarra-murra wuburra amilyumilyinja nuw-ambilyumurra akina. Kembirra wunalakina wunambilyuma-langwa wunubungkawa-kiya, nuwilyaba nibina Jaduma-langwa nubungkawa umba nuwilyaba nibina Kamara-langwa nubungkawa, kwureya nen-angkirreyinuma wunalakina wuneniki-lyumadi-yada akina-langwa awinyamba. Akena neni-lyikarrkburrukunuma wunalakina angerriba memedirru-wa minyadiarra akwa nenu-kwulyanguma. Umba aburubukwurraja wurrubukabiyakarbiya-langwa wurrubukubungkawa wurrubukalakina nabuk-angkirreyinuma nabuki-lyumadinuma angakarjiyinga-wa angalya-da.

¹¹⁻¹² Kembirra aburubukwurraja wurrubukalekbina wurrubukabiyarbuwa wurrubukubungkawa Elama-langwa iya Kawiyima-langwa iya Babuleniya-langwa akwa Elajara-langwa nabuki-likenuma wurrubukalakina alakina-kiya-wa angalya Jaduma-wa iya Kamaru-wa wurrakina. Nabuki-likenuma wurrubukalakina iya aburubukwurra-langwa warnungkwarba aburruwa akwa narra-manguma wurrakina wurrababurna-langwa WarningiJaduma warnumamalya iya WarningiKamara warnumamalya. Akwa kembirra narruwurraku-manguma ebina aninga iya akwala amurndakijika ababurna-langwa alakina-kiya-langwa angalya. Eneja nakina Lada, nibina nenikuwenikba Aburema-langwa, n-ambilyuma ebina-manja ngawa angalya Jaduma. Biya kembirra nenu-manguma nakina akwa narra-manguma ngarningka ena-langwa amurndakijika-murriya. Biya narruwurraki-lalikama arakba alakina-kiya angalya.

¹³ Eneja nuwilyaba nenumamalya ni-lyumadinuma nakina Kedaleyuma-murriya-langwa akwa ni-likenuma Aburemu-wa, nibinu-wa NiYiburuwa, mena nakine-ka Aburema nungwenikba Lada-langwa. Nakina Aburema n-ambilyumurra akwudangwa ebina-manja angalya nuw-ambilyu-murrumanja amurndakibina akwurdukurda eka Mamura-langwa. Umba eneja Mamura NeningAmawa nenumamalya nakina. Enuwa akwa ngawa wunalakina ena-langwa narrukuwenikba-kiya Ejikala iya Anira aburubukwurruwa-murra nabuki-yakiyakeyinuma wurrubukalakina aburubukwurruwa nakina Aburema. Kembirra eneja ni-lyumadu-mudangwa nibina nenumamalya nen-akburrangama arakba nakina-manja Aburema akwa nenu-makama nakina enuwa-manja akina ayakwa nenu-mangu-mulangwa wurruwurrakibina warnumamalya nenikuwenikba Lada-da.

¹⁴ Eneja n-eningmidu-manja nakina Aburema nenu-mangu-mulangwa Kedaleyuma-murriya ena-langwa nenikuwenikba Lada, kembirra nenuwurrak-ardijuwa nakina wurrumurndakakina wurrawinyamba ena-langwa, 318 warnungkwarba. Kembirra Aburema akwa ngawa ena-langwa warnungkwarba ne-yuweyinuma wurrakina Kedaleyuma-murriya-manja akwa aburra-langwa-manja warnungkwarba engku-wa yanda-langwa akina-manja angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Dena. ¹⁵ Biya kembirra Aburema nenuwurrak-errbalijuwa wurrumurndakakina warnungkwarba ena-langwa wurrawinyamba, wurrukwalu yadada umba wurruk-wala angaluba. Kembirra na-ngajeyinuma Kedaleyuma-murriya-manja akwa aburra-langwa-manja warnungkwarba alyarrngwalyilya. Biya nakina Aburema akwa ena-langwa wurrawinyamba warnungkwarba narra-jungwajuwama wurrababurna warnungkwarba wurrawinyamba Kedaleyuma-murriya-langwa, umba narra-larrmanguma wurrukwalu yanda-langwa akina-manja angalya emikirra Yawuba. Akine-ka angalya Yawuba nuw-ambilyuma akina Damajija-manja alarrkuwarra-langwa. ¹⁶ Kembirra narruwurra-murrakajuwa wurrakina amurndakibina amurndakijika narruwurrakumanguma adinuba-wiya Kedaleyuma-murriya alakina-kiya-langwa angalya Jaduma akwa Kamara. Kembirra Aburema nakina neni-lawurrakajuwa angalyu-wa ena-langwa

nenikuwenikba Lada akwa ngawa amurndakibina amurndakijika ena-langwa. Akwa ngarningka nenuwurraki-lawurrakajuwa wurrumurndakibina wurriddarringka akwa ngawa wurrukwa warnumamalya wurribina narra-manguma Kedaleyuma-murriya alakina-kiya-langwa angalya Jaduma akwa Kamara. Neni-lawurrakajuwama wurrakina ena-langwu-wa angalya-da.

Malkijideka-langwa akwa Aburema-langwa

¹⁷ Kemberra ni-lawurradinu-manja nakina Aburema ena-langwu-wa angalya nangajeyinu-mulangwa wurrumurndakibina Kedaleyuma-murriya, enea nubungkawa Jaduma-langwa nenu-kwurukwa ni-likena nakinu-wa. Biya nen-akburranganja wunalakina ekbilyuwalya-manja angalya emikirra Jebeya. Aminambilyuma ekirra akina angalya, awilyaba Jebeya umba awilyaba ngarningka “Nubungkawa-langwa Angalya” akina. ¹⁸ Enejukwaba nuwilyaba nenungkarba Malkijideka nenimikirra ni-likenumurra nakina Aburemu-wa. Nakine-ka nenungkarba nubungkawa Jalema-langwa akwa ngarningka NuMinida nenungkarba n-ambilyumurra. NuMinida nakina Neningikarrawara-langwa umba enea nakina Neningikarrawara naruma numikbiyidangwa. Enea nu-wilyakame-ka nakina amalyirra akwurena-langwa akwa ngawa damba Aburemu-wa-da.

¹⁹ Kemberra ni-yengbina Malkijideka nakina ayakwa Neningikarrawaru-wa. Ni-yama, “Nungkuwa ningkakina Ningkeningikarrawara ningkibina ningkaruma ningkumikbiyidangwa.

Ningkakina-bina ningki-ngekbura-kama angubina iya ababurna-langwa angalya-da. Yamina eningaba Aburema-manja.

²⁰ Ningken-akwurrājuwama nakina-manja, ningkenu-mamurikājuwama akwa kemberra enea neni-larrmanguma nu-minangkirajuma nakina wurrumurndakibina wurrawinyamba warnungkarba wurrababurna-langwa.

Kemberra aminakina-langwa yirruwa ke-yangmarngkwajinama nungkuwa-wa aduwaba,”

ni-yama nakina Malkijideka Neningikarrawaru-wa.

Enea kemberra Aburema nenu-kwa ababurna eninginingaba amurndakijika enuwa-wa. Ni-larrngkwaburranga Aburema ababurna-langwa eningerribirra amurndakibina nenu-murrakājuwama nakina ni-larrngkilawurrakājuwama Kedaleyuma-murriya-langwa akwa nu-murnduwarnuma akina kajungwa neniku-kwi-yada akwala Malkijideku-wa. Ni-larrmburranguma arngkumemberrkwa amurndakijika akwa kemberra nenu-kwama alarrngkwilyaba Malkijideku-wa umba amangbala abiyarbuwa nu-minambilyuma. Umba ememberrkwa bulukwa nu-murnduwarnuma akwa nenukwama awilyaba. Biya ni-yaminjamama ngawa nenu-kukwame-ka amukwiyadakina ababurna-da.

²¹ Kemberra ni-yama enea nakina nubungkawa Jaduma-langwa Aburemu-wa, “W-akwurrājina ababurna-langwa amurndakijika amurndakenena nungkwa-langwi-yada umba yimini-lawurrakajina wurrumurndakenena nganyangwa warnumamalya,” ni-yama.

²²⁻²³ Ni-yama enea Aburema enuwa-wa, “Nara ningena akwurrājuwama nungkwa-langwa amurndakijika. Nara a-manguma duwilyuwilyaba dadumakirnda akwa awilyuwilyaba amakirnda eningalika. Enena ayakwa yirra-makinama nungkuwa-wa akwa ngawa ningi-yengbijinama ekirra Yaweya-langwa. Nakina-bina ni-ngekbura-kama angubina akwa ababurna-langwa angalya. Enena kemberra ayakwa yirra-makinama nungkuwa-wa kajungwa kin-engkirrikaji-yada Yaweya, nibina naruma numikbiyidangwa Neningikarrawara nakina, akwa nara ngayuwa a-yarrkuwarrukwajuma enena ayakwa nganyangwa. Kemberra nare-ka nungkwaja e-yamama, ‘Ngayuwe-ka ningena ningenu-mamurikājuwama Aburema. Kemberra aminakina-langwa numinababurna amurndakijika nakina-da,’ nara e-yamama ningkakina. ²⁴ Nganja ningena nara a-rndirrkama akwala amurndakijika nganyangwi-yada. Umba nganyangwa warnungkarba nuw-alyubarinuma arakba wurrakina aninga, kemberra akine-ka yimbukwa yirra-langwa, nara akwala. Umba wurra-larrkiya warna warnungkarba Anira iya Ejikala akwa Mamura, aburru-murnduwarnuma akina amurndakijika akwa karrubuku-wilyakina aburrubukwurra-langwi-yada-da,” ni-yama Aburema nakinu-wa nubungkawa NeningiJaduma-da.

¹ Bi...ya kembirra n-ambilyu-manja nakina Aburema arrawa ena-langwa-manja kalikwa, nenu-marngkirringkama nakina Yaweya akwa n-engkirrikenuma ayakwa ni-yengbinuma enuwa-wa. Eneja ni-yama Yaweya, “Nara akbar•duma. Nganja ningena yiba-didirrakinama nungkuwa awurruwurrariya-langwa kajungwa ningkingkinyungwurra k-ambilyi-yada ningkakina, akwa ngawa yiba-kwunama ngayuwa eninginingabawiya,” ni-yama Yaweya enuwa-wa.

² Eneja ni-yama Aburema, “Ningkubungkawa Yaweya, miyambena-burra yiku-kwunama eninginingaba ngayuwa-wa? Nara wurribina wurriyukwayuwa nganyangwa. Nuwilyaba-ma wulkwa nenungkarba nenimikirra Eliyeyija wuburra laka nenikuwar-rka nganyangwa, mama nginuminu-war•denama warka nakina. Umba angalya ena-langwa Damajija akina. ³ Akena nungkwaja nara yiku-kwa wurriyukwayuwa ngayuwa-wa. Kembirra ki-jungwa-manja ngayuwa, nakine-ka Eliyeyija kinu-menama amurndakijika nganyangwa-da,” ni-yama Aburema-da.

⁴ Biya kembirra n-engkirrika nakina Aburema Yaweya ni-yengbinuma ayakwa ngarningka enuwa-wa. Ni-yama eneja Yaweya, “Kwuja! Nara nakina Eliyeyija a-manguma amurndakijika nungkwa-langwa ki-jungwa-manja nungkuwa. Umba ambaka-murra ningkakina k-akumajungwunama amandangwa nenikuwena. Kembirra nakina-bina nenikuwena kinu-menama amurndakijika nungkwa-langwa ki-jungwa-manja nungkuwa,” ni-yama Yaweya Aburemu-wa.

⁵ Kembirra Yaweya nenu-wilyaka Aburema erreku-wa akwa ni-yama enuwa-wa, “Ngwundikadiya angubinu-wa karrawaru-wa, akwa yindukwureya nga-murnduwarna dumurndakangaba dakilyingajanga,” ni-yama. “Nungkwa-langwe-ka warnikinikaduwa numirena-murriya kuw-ababurnadinama wurrakina. Wurruwurrakwulumide-ka wuburra dumurndakangaba dakilyingajanga duwurrakwulumida ke-yaminama wur-rakina aburrajukwaba-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa-da.

⁶ Nakine-ka nu-werrikambilyuma Aburema Yaweyu-wa. Kembirra akina-langwa arrkala nakina Yaweya nenu-werrungwur•danguma Aburemu-wa-da.

⁷ Kembirra ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa, “Ningene-ka ngayuwa Yaweya, ningibina yirra-wilyakama ningkakina engemba-langwa Wura-langwa ebina-langwa angalya aringbirra-langwa emikirra Babuleniya. Yirra-wilyakama nungkuwa yangk-wurrangwa kajungwa ningenuku-kwi-yada enena angalya nungkwa-langwa,” ni-yama.

⁸ Eneja ni-yama Aburema, “Ningkubungkawa Yaweya, ki-yamarrkinama ngayuwa k-eningmidinama enena angalya nganyangwa?” ni-yama.

⁹ Eneja ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa, “Yi-yikaja awilyaba bulukwa iya nenukwuda adarringka-kiya akwa ngawa enungkarba jiba, amurndakibina mabiyakarbiya mamarrika iya yinungkwura nuw-ambilyuma. Akwa ngarningka yi-yikaja duwilyaba darrawurukukwa akwa duwilyaba dakwurakburakba,” ni-yama Yaweya enuwa-wa.

¹⁰ Eneja Aburema ni-likena, numurndak-angkarna amurndakakina, biya neni-yikena kembirra Neningikarrawaru-wa arakba. Kembirra nu-wardanga, numurnda-ningkingarrngarna amurndakakina wilyarra, akwa n-akumarna amurndakibina amadangkwa ajiringka-manja, akwala yada-langwa-langwa, umba akwala angalaluba. Ngalaja kembirra na-kwurukweyinuma amurndakakina awurruwurrakidirrura. Akena nara wurrajija keni-ngkarrngarna nakina. ¹¹ Kembirra aburraja wurriminingka wurrukwala wurrajija wurradirringwarna wuburra yukwurririja na-dirrirnda angaluba amurndakakina-wa amadangkwa, akena eneja Aburema nu-minangkirraja nakina wurrakina wurrajija-da.

¹² Kembirra numa-merrkilarrinu-manja mamawura nakina Aburema nu-mungkwulinga arakba marringa madirringwarna. Kembirra nu-mungkwulu-wiya nakina Aburema nu-minjirrakbar•de-ka angwurra nakina-da.

¹³⁻¹⁶ Eneja kembirra Yaweya ni-yama nakina enuwa-wa, “Nungkuwa ningkakina k-ambilyama yanda-langwa k-eniyuwangkwudinama akwa nungkwabakiya-ba ki-jungwunama ningkakina ningkumurndamurndirra. Kembirra ki-jungwa-manja nungkuwa, aburraja wurrukwala warnumamalya kabu-rungkwabinama ningkakina,” ni-yama Yaweya. “Ki-jungwa-manja nungkuwa, kembirra aburraja nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa ka-likajama wurrakina eng...ku-we-ka angalya alarrkingku-wa. Akwa kuw-ambilyame-ka yakwujina wurruminjirringka wurrakina. Aburraja wurrubardijena warnumamalya wurruminakina angalya karra-menama nungkwa-langwa warnikinikaduwa numirena-murriya akwa karra-war•dikiname-ka aruma warka wurrakina-manja yakwujina-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa.

Biya ni-yama ngarningka, “Kuw-ambambilyama kembirra wurrakina nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa yakwujina akina-manja ngawa angalya yanda-langwa 400 mamarika iya yinungkwura kini-jerridina-manja yakina, mena

nara-baba ambaka ningena a-minangkirrajuma wurrumurdakenena warningiyelakwa warnumamalya WarningAmawa. Wurrururrariye-ka nuw-ambilyama aduwaba wurrumurdakenena warnumamalya WarningAmawa, akena kuw-arriyadinama ambaka-murumurra angwurre-ka wurrakina. Kembangirra akini-yada ngawa kuw-arriyadina-mulangwa wurrakina, ngayuwe-ka ningena ka-banijumindenama, kuminangkirreyinama wurrakina-da. Kembangirra ngayuwa ningena k-awinyambadinama wurrumurdakibinu-wa wurrububardijena warnumamalya ebina-manja angalya alarrkingka-manja. Umba aburraja numirena-murriya warnikinikaduwa karri-lalikinama akina angalya akwa ka-lawurradinama yangkwurrangwa. Umba kajadena-manja akina-langwa angalya alarrkingka-langwa wurrakina numirena-murriya warnikinikaduwa, karri-larrngkuwarakinama ababurna amurdakijika-murriya iya yababurna yinungungwangba-murriya akwa ababurna angwarnda-murriya awurrakwulumida aburruwa-manja. Wurruminababurna-ka kembangirra wurrakina-da,” ni-yama Yaweya nakina Aburemu-wa-da.

¹⁷ Kembangirra ngalaja arakba mamawura numa-merrkawiyeba makina akwa nalarrumur•da arakba. Kembangirra adirriyaba ngalaja amarnina nuw-angmakwulalinga adingira-murra-manja bajikala nuw-abilyerrikajungwa akina, akwa nuw-angkarrejaya angwarra ngala-langwa. Akwa ngalaja na-jadinga akina angwura nuw-abarrirrakina wuburra yinumukwa yimundungwa. Naliraki-likena alakina angwura-kiya wilyarra n-akumarnu-murrujanja Aburema amurdakibina amadangkwa ajiringka-manja.

¹⁸ Kembangirra akini-yada ngawa eneja nakina Yaweya ni-yarrkakumarnuma eningarumuruma ayakwa Aburema-langwi-yada. Umba Aburema enamba-langwa nu-manga akina ayakwa ena-langwi-yada. Ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Amurdakenena ayakwa nganyangwa, akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma ningena. Eneka angalya aringbirra amandangwa ka-kwunama nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa-wa. Wurrakine-ka na-likajama enena angalya Yijiba-langwa akwa engku-wa angerriba angabu-wa adirringwana adalyuma emikirra Yiburadija. ¹⁹ Aduwaba aburraja wurrumurdakenena warnumamalya nuw-ambilyama wurrabalija wurruminenena angalya. Akwala angalya WarningiKena-langwa warnumamalya, iya akwala angalya WarningiKenija-langwa warnumamalya, iya akwala angalya WarningiKadumana-langwa warnumamalya, ²⁰ iya akwala angalya WarningiYida-langwa warnumamalya, iya akwala angalya WarningiBerija-langwa warnumamalya, umba akwala angalya WarningiRebeyima-langwa angalya akina. ²¹ Akwa ngarningka amurdakenena akwala angalya WarningAmawa-langwa warnumamalya aduwaba, iya akwala angalya WarningiKenina-langwa, iya akwala WarningiKikaja-langwa umba akwala ngarningka WarningiJebija-langwa warnumamalya akina. Amurdakenene-ka angalya aburra-langwa ababurna-langwa ka-kwunama ngayuwa amandangwa nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa-wa-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburemu-wa-da.

16

Yeka-langwa akwa Yijumeyila-langwa

¹ Yakwujina ngawa eneja Aburema n-ambilyuma Kenina-manja angalya. N-ambilyumurra nakina mememberrkwa mamarika iya yinungkwura, akena ngalaja dadingiyenikba Jeraya duburubura ngawa dadingarjira-ma. Ebina-wiya dakina Jeraya nanga-mangumurra Yijiba-langwa duwilyaba dadiyara dadimikirra Yeka. Eneja neningiyadikba nu-beyindanguma ngala-langwa-langwa warnumamalya dadikumunuar•di-yada warka Jeraya-langwa.

² Ngalaja Jeraya kembangirra yingi-yama neningiyadikba-wa, “Nakine-ka Yaweya nara kenu-kwa-langwa wurriyukwayuwa ngayuwa-wa, umba nungkwaja nga-mena daka dadiyara wurringi-yakeyina wurringu-mungkwula,” yingi-yama. “Nganyangwi-yada kembangirra wurrangariya ka-rukwamalyeni-yada karring-arrangbina-manja dakina,” yingi-yama Jeraya Aburemu-wa yinginu-makama.

Eneja kembangirra Aburema ni-lyanguwama nakina. ³ Biya kembangirra Jeraya yinginu-kwa arakba dakina dadiyara neningiyadikba-wa-da ena-langwi-yada didarringka-da. ⁴ Biya kembangirra arakba wunalakina neni-yakeyina dakina Yeka-da.

Bi...ya yinginumunu-mambakinuma arakba dakina wurrangariya Aburema-langwa. Yingu-ngkweningabakajungwuna dakina Jerayu-wa-da. Biya yingi-yama Yeka dakinu-wa Jeraya, “Ningene-ka arakba ningeningaba ngaya,” yingi-yama, “ningenumunumambakina-mubaba arakba ningena wurrangariya Aburema-langwa,” yingi-yama dakina Jerayu-wa-da.

⁵ Ngalaja yingi-yama Jeraya neningiyadikba-wa, “Nguminu-mambakina-mubaba wurrangariya nungkwa-langwa, kembirra yingu-ngkweningabakajungwunama dakina ngayuwa-wa,” yingi-yama. “Ngayabakiya-ba ningena yirra-makama nungkuwa ningkeni-rndirrika dakina didarringka,” yingi-yama. “Akena yingu-ngkweningabakajungwunamurra daka yingu-mambakina-mulangwa wurrangariya. Yingi-yengbeyinamurra ngayuwa-wa ayakwa awurrurriariya, akwa yingi-yaminjaminamurra ngawa daka arngkababurna-langwa,” yingi-yama dakina Jeraya. “Yimiyambena-kiya yeningaba-kiya, nungkuwa yinda ngayuwa? En-engkirrikaja kembirra Yaweya nakina-da,” yingi-yama Jeraya dakina Aburemu-wa-da.

⁶ Eneja Aburema ni-yama, “Nungkwa-langwa-bina daka didarringka-da, akwa nungkwa-langwa-bina warka nguminu-war•duwar•denama-da. Nungkuwa-bina ningkinga-war•dikinama ningkakina-da, kembirra ki-yaminama ningkakina nungkwabakiya-ba dakina-manja didarringka,” ni-yama Aburema ngaluwa-wa.

Kembirra akini-yada ngawa ngalaja dakina Jeraya dubardijene-ka nanganirinjinjarrkama dakinu-wa Yeka. Nanga-larrkbarjanguma eka-murra ebina ayakwa yingi-yengbeyinu-mulangwa awurrariya ngaluwa-wa. Ngalaja kembirra yingi-lyumada arakba Yeka dakina-da.

⁷ Kembirra yingi-lyumada arakba Yeka. Yingi-likenumurra engku-wa angalya engburingka-wa nara-murruwa warnumamalya kuw-ambambilya. Yingumayuwarnuma mamurukwa mibina numu-likenumurra angerriba akinu-wa angalya emikirra Jura. Ying-alilikena dakina ngawu...wa, yanda-langwa ying-akburranga arakba lukwakwa emedirra akungwa. Akina-manja ngawa angalya eneja nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa nang-akburranga yakwujina-da. ⁸ Biya ni-yama nakina Yekawa, “Ningkena-bina ningkidarringka ningkibina ningkingaminu-war•duwar•danguma warka Jeraya-langwa-na?” ni-yama nakina. “Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yelakwa? Ngamba-langwa ningkena ningki-likenuma akwa ngambu-wa ningki-likajama ningkena?” ni-yama.

Ngalaja Yeka yingi-yama enuwa-wa, “Ningene-ka ningi-lyumaduma Jeraya-langwa.”

⁹ Eneja ni-yama nakina ngaluwa-wa, “Jeyi! Lawurradina Jerayu-wa akwa kingaminu-war•dena warka ngala-langwa, mena ngu-mangu-murrada nungkuwa ngala-langwi-yada ningkakina.

¹⁰ Umba ngayuwe-ka ningena yiba-kwunama wurrababurna warnikinikaduwa ambinya nungkwa-langwa.

Kembirra aburraja ka-wurramur•dinama wurrakina.

¹¹ Nungkwaja kin-arrangbinama nenungkwarba niyukwujiya nungkwa-langwa akwa kini-yengbijinama nenimikirra Yijumeyila, mena ngayuwa ning-engkirrikenu-mubaba aduwaba nungkwa-langwa angwada ningku-ngwadinuma ningkakina,”

ni-yama nakina Yekawa. Akine-ka ekirra Yijumeyila ne-yaminama “Neningikarrawara n-engkirrikajama.”

¹² Biya ni-yama ngarningka nakina nenikumamurikaja ngaluwa-wa,

“Nakine-ka naburrena nungkwa-langwa warningerriberriba wuburra kini-yaminama nakina.

Akwa ken-awinyambakinama nakina awinyamba warningerribirra-manja warnumamalya.

Aburrajukwaba kembirra arrkala ke-yaminama enuwa-wa-da.

Kin-ambilyama nakina nakwukawura wurreyebijeba wurrumurndakakina-langwa warnumamalya ena-langwa-langwa-da,”

ni-yama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa Yeka-wa-da.

¹³ “Wa!” yingi-lyangkiyama ngalaja Yeka. “Nare-ka nakina Yaweya-langwa nenikumamurikaja. Nakina-bina ningeni-rringkama Yaweya yimbukwa umba nara wurruk-wala. Nganyangwa-murra menba ningeni-rringkama akena ningena ngawa ningeni-ba ning-ambilyama ngayuwa-da,” yingi-yama. Biya kembirra ni-yengbinu-mulangwa Yaweya ngaluwa-wa yingini-yengbijuwama nakina “Neningikarrawara Nibina Ngini-rringkinama Ngayuwa.” ¹⁴ Kembirra duminakina-langwa-manja ayakwa aburarrka, ebina emedirra akungwa aburraja wurruk-wala narri-yengbijuwama wurrakina aduwaba “Numinakina Emedirra Akungwa Neniba Nakina akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.” Umba akine-ka emedirra akungwa nuw-ambilyumurra akina wilyarra Kedede-langwa akwa ngawa Bereda-langwa.

¹⁵ Ngalaja kembirra dakina Yeka yingi-lawurradina arakba Jerayu-wa akwa yakwujina yinginum-in-arrangba nangariya Aburema-langwa dakina-da. Eneja Aburema neni-yengbijuwa nakina nangariya nenikuwenikba Yijumeyila-da. ¹⁶ Biya ni-rukwularrumanja nakina nangariya, nakine-ka Aburema n-ambilyuma 86 mamarika iya yinungkwura. Neni-yuwangkwe-ka arakba n-ambilyumurra akina-manja angalya-da.

17

Nenu-mukaduwamurrika-mulangwa na-jirrkumakajungwunu-mulangwa eningarumuruma ayakwa ni-yarrkakumarnu-mulangwa Yaweya

¹ Aburema arakba nakina n-ambilyuma 99 mamarika iya yinungkwura. Kembirra arakba eneja nakina Yaweya n-abilyerrikajungwunuma enuwa-manja akwa ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena Neningikarrawara ningarrubuda-dangwa, akwa nungkuwa yikumini-yarrkuwarakinama ngawa nganyangwa ayakwa,” ni-yama nakina. “Akwa ki-yaminjaminama ngawa eningaba-wiya arngkababurna-langwa,” ni-yama nakina. ² “Yalakena yi-yarrkakumurnama aduwaba eningarumuruma ayakwa yididirbura, akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma ngarningka. Enena ngawa arakba ayakwa eningarumuruma ningi-yarrkakumurnama ngayuwa nungkwa-langwa kajungwa kuw-ambilyiyada akina eningangkawura-da. Yiba-kwunamurra wurrababurna numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwi-yada,” ni-yama Yaweya Aburemu-wa.

³ Eneja nakina Aburema n-abuluwendinga arakba akwa n-engmudirruwajungwa nenemukwura angerriba ajiringka-wa kajungwa neniki-yangmargkwaji-yada nakina Neningikarrawaru-wa.

Eneja ni-yama ngarningka Neningikarrawara Aburemu-wa, ⁴ “Enena ayakwa eningarumuruma yirra-wekbilyenama nungkwa-langwi-yada akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma ningena. Yirra-makinama amandangwa ningena ningkakina-bina ngawa ningkuwilyaba-ma ningkeningadinuba-wiya ningkumirarringba wurriylimberrkwulyumida-langwa warnumamalya wurriylimberrkweyibijeba iya wurriylimberrkweyibijeba. ⁵ Biya aduwaba-langwa arakba nara nungkwa-langwa ekirra Aburema umba arakba Aburiyama ningkakina ningkenimikirra. Enena ekirra enikaduwa yirra-kwunama nganja nungkuwa-wa mena-baba ningkumirarringba ningkeningadinuba-wiya ki-yengbijajungwunama nungkuwa wurriylimberrkwulyumida-langwa warnumamalya wurriylimberrkweyibijeba iya wurriylimberrkweyibijeba,” ni-yama Neningikarrawara Aburemu-wa. Akine-ka ayakwa ni-yengbinuma nakina, mena akina ekirra Aburema ne-yaminama “numirarringba numikbiyiyi,” umba ngalaja ekirra Aburiyama ne-yaminama “numirarringba wurrababurna-langwa warnumamalya.”

⁶ Biya kembirra ni-yama ngarningka Neningikarrawara Aburiyamu-wa, “Yiba-kwunama ngayuwa wurrababurna-ka warnikinikaduwa numirena-murriya nungkuwa-wa. Aburraja wurrukwala wurrububungkawa wurrakina ka-bungkawadinama aburra-langwa-manja angalya. Wurrakine-ka nungkwa-langwa kuw-ababurnadinama warnikinikaduwa numirena-murriya ka-wurrakwulyumidadinama yanda-langwa wurriylimberrkwulyumida warnumamalya wurriylimberrkweyibijeba iya wurriylimberrkweyibijeba kuw-ambilyama wurrumurndakakina arakba-da.

⁷ “Nare-ka nganja ningena a-yarrkuwarrukwajuma enena eningarumuruma ayakwa ningi-yarrkakumurnama aduwaba. Umba eningangkawura ngawa kuw-ambilyama nungkwa-langwi-yada akwa ngawa nungkwa-langwi-yada numirena-murriya warnikinikaduwa aburrajukwaba. Ningene-ka nungkwa-langwa Neningikarrawara aduwaba akwa ngawa ningeningangkawura ngawa-da, akwa ngarningka nungkwa-langwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa-langwa-da. ⁸ Ningkakine-ka ningk-ambilyamurra enena-manja angalya aduwaba nungkuminjirrkina ningkakina. Akena yiba-kwunama enena ngawa angalya nungkuwa-wa akwa ngawa nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa. Enene-ka angalya wurrukwalalangwa aduwaba ena, umba nungkwurra-langwa kuw-ambilyamurra akina ambakamurra. Enena ngawa aringbirra angalya Kenina nungkwa-langwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa-langwa eningangkawura-da. Kembirra ngayuwe-ka ningena aburra-langwa Neningikarrawara ningeningangkawura-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

⁹ Biya ngarningka ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa, “Nungkuwa ningkena ki-yarrkilyingina ki-yarrkilalikinama enena eningarumuruma ayakwa

ningi-yarrkakumarnuma ngayuwa nungkuwa-langwi-yada aduwaba. Akwa nare-ka a-yarrkuwarrukwajuma nungkuwa akwa numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa aburrajukwaba. ¹⁰ Nungkwamba-langwa ki-yarrkakumurnama nungkwa-langwa eningarumuruma ayakwa akwa ka-ringandenama ka-mukaduwamurrikinama ningkakina nungkwa-langwa warnungkwarba wurrababurna-langwa. Akwa ngarningka aburrajukwaba nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa ke-yaminama ngawa wurrakina, karra-mukaduwamurrikinama aburra-langwa warnungkwarba wurrababurna-langwa. Yikumurdaki-yarrkuwilyakinama enena eningarumuruma ayakwa kirrababurna-langwa. ¹¹⁻¹² Aduwaba-langwa yika-mukaduwamurrikinama wurriyukwayuwa warnungkwarba wurribina karukwularrina-manja mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura. Nara wulkwa nungkwa-langwa yimbukwa warnumamalya umba aburraja wurribina ningkarra-manguma ningku-beyindanguma warnumamalya kabuminu-war•deniyada warka nungkwa-langwa, ke-yaminama aburrajukwaba wurrakina. Karra-mukaduwamurrikinama aburra-langwa warnungkwarba wurriyukwayuwa aburrajukwaba. Mama na-rukwularrinuma nungkwa-langwa-manja angalya akwa ngarningka eminingka-manja angalya, ke-yaminjamina ngawa wurrakina akina. Kembirra ki-yamina-manja nungkuwa akina, aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya kuw-eningmidinama wurrakina yalakena nungkuwa akwa ngayuwa yi-yarrkakumarnuma enena eningarumuruma ayakwa yididirrbura yalakena aduwabada,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

¹³ Biya ngarningka ni-yama nakina enuwa-wa, “Nara wurrukwala wulkwa a-mukaduwamurrikama nungkwa-langwa warnumamalya umba wurrababurna-langwa warnungkwarba ka-mukaduwamurrikinama ngawa ningkakina. Kembirra yiki-yamina-manja nungkwurruwa kirrakina akina, akine-ka ka-jirrkumakajungwunama enena ayakwa eningarumuruma yi-yarrkakumarnuma yalakena yakuwa yididirrbura akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma akina umba eningangkawura kuw-ambilyamurra. ¹⁴ Aburraja kembirra wurribina warnungkwarba nara-murruwurra karra-mukaduwamurrika, kembirra nare-ka arakba nganyangwa warnumamalya wurrakina, mena nara-baba ebina ayakwa eningarumuruma karri-yarrkilyinga wurrakina-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

¹⁵ Biya ngarningka ni-yengbinuma Neningikarrawara enena ayakwa Aburiyamu-wa. “Nara arakba ningkena e-yengbijuma dakina dadingiyena dadimikirra Jeraya, umba aduwaba-langwa arakba kinga-yengbijinama Jera. ¹⁶ Ningena nganja ki-yaminama eningaba ngaluwa-manja. Yiba-kwunamurra kembirra nenikuwena ningkena, akwa naka nenikuwena nungkwa-langwa kembirra Jera-langwa nabur-radikba. Ngayuwe-ka ki-yaminama eningaba Jera-manja. Ngajala dakina duminjarringba dadingadinuba-wiya king-ambilyama wurriylimberkwwilyumida-langwa warnumamalya wurriylimberkeyebijeba iya wurriylimberkeyebijeba. Kembirra aburraja wurrukwala warnikabijada warnikinikaduwa ngala-langwa wurrakina wurububungkawa ka-bungkawadinama aburra-langwa-manja angalya-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa-da.

¹⁷ Eneja Aburiyama kembirra n-abuluwendinga n-engmudirruwajungwa angerriba nenumukwurra ajiringka-wa kajungwa neniki-yangmarngkwaji-yada Neningikarrawaru-wa. Akena ni-jungwa amarngka, mena-baba ni-lyangkiyama nakina, “Ki-yamarrkama k-akumajungwunama wurrangariya 100 mamarika-manja iya yinungkwura-manja ningena?” Akwa ngarningka kingi-yamarrkama daka Jera karring-arrangbama wurrangariya 90 mamarika-manja iya yinungkwura-manja arakba? Dadiyuwangkwe-ka arakba daka!” ni-lyangkiyama Aburiyama. ¹⁸ Biya ni-yama arakba nakina Neningikarrawaru-wa, “Miyambena-burra nara Yijumeyila a-manguma amurndakijika-murriya nganyangwa ki-jungwa-manja?” ni-yama nakina.

¹⁹ Eneja Neningikarrawara ni-yama, “Ngarra! Dake-ka dadingiyena Jera kangumin-arrangbinama ningkena nangariya nungkwa-langwa-da! Akwa kembirra kini-yengbijinama ningkena nenimikirra Ajika,” ni-yama. Akine-ka ayakwa ni-yengbinuma Neningikarrawara mena akina ekirra Ajika ne-yaminama “nu-marngkinama.”

Biya kembirra ni-yama ngarningka Neningikarrawara, “Ngajala ebina ayakwa eningarumuruma ningi-yarrkakumarnuma ngayuwa aduwaba kembirra ena-langwa enejukwaba akina, akwa nara kembirra akina a-yarrkuwarrukwajuma. Akina ngawa eningarumuruma ayakwa kuw-ambilyama eningangkawura, ena-langwi-yada akwa ngawa ena-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa eningangkawura. ²⁰ Umba ebina ayakwa yi-yengkilabenuma Yijumeyila-langwa ning-engkirrikenuma.

Akwa kembirra nganja ningena ki-yaminama eningaba enuwa-manja, akwa kembirra kinu-kwunama wurrababurna wurriryukwayuwa akwa ngawa wurrababurna wurrumirumirena warnikinikaduwa ena-langwa. Aburraja kembirra ena-langwa warninikuwena wurrumemberrkwa wurrambilyuma wurrububungkawa wurrakina ka-bungkawadinama aburra-langwa-manja angalya wurrakina. Ena-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa wurrababurna kuw-ambilyuma wurrilyimberrkwulyu-mida wurrilyimberrkuwilyaba warnumamalya wurrakina-da.

²¹ “Umba nakina Ajika ngalaja Jera kingin-arrangbinamurra nakina mingka-manja mamarika. Kembirra ebina ayakwa eningarumuruma yi-yarrkakumarnuma yalakena aduwaba, akina ki-yarrkilyingina ngawa nganja enamba-langwi-yada Ajika yimbukwa-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa-da. ²² Biya ni-jerrukwa-manja ayakwa nakina Neningikarrawara neni-lalika arakba Aburiyama-da.

²³ Kembirra makini-yada ngawa mamawura eneja nakina Aburiyama nenumini-yarrkuwarakama ayakwa Neningikarrawara-langwa. Biya kembirra arakba neningranganda nenu-mukaduwamurrika nakina nenikuwenikba Yijumeyila-manja, akwa ngawa wurrababurna-manja warnungkarba wurribina nuw-ambilyu-murrumanja ena-langwa-manja angalya. Nenu-mukaduwamurrikama nakina ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da wurribina nu-beyindanguma nakina, akwa ngawa wurribina nawurraki-rukwularrinuma ena-langwa-manja angalya akwa ngawa wurrababurna-langwa wurriryukwayuwa ena-langwa-langwa warnikuminuwar•duwar•da aburrajukwaba nakina-da.

²⁴ Biya Aburiyama arakba nakina 99 mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma akini-yada ngawa nenu-mukaduwamurrika-manja wurrakina enuwa-manja, ²⁵ umba eneja nenikuwenikba Yijumeyila nakina mememberrkwa mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura n-ambilyuma. ²⁶ Wunalakina ngawa narraliraku-mukaduwamurrikama muwilyaba-murra-manja mamawura wunididirrbura-da. ²⁷ Akwa ngarningka aburraja wurrumurdakibina warnungkarba nuw-ambilyu-murrumurra Aburiyama-manja akwa nenuminu-war•duwar•danguma warka ena-langwa narra-mukaduwamurrikama aburrajukwaba makina-manja ngawa mamawura wurrudidirrbura-da.

18

Yaweya ni-yarrkakumarnu-mulangwa ayakwa neniku-kwi-yada nenikuwenikba Aburiyamu-wa

¹ Nakina Aburiyama n-ambilyuma amurndakibina-manja eka akwurdukwurda nuw-arndurkwarjeyinu-murrumanja Mamura-langwa-manja angalya. Yakwujina ngawa eneja Yaweya nakina ngarningka ni-jadingama arakba enuwa-manja. Memerkuwilyarra-manja mamawura nakina Aburiyama n-angmakwulaluma mamukwudidikjungwa-langwa-manja kalikwa. ² Biya n-andiyinga akena neningringka wurrabiyakarbiya warnungkarba nabuk-alkilkayanguma yakwujina. Biya nu-warumajungwa nakina Aburiyama warenja-bawiya akwa n-angkarra aburrubukwuruwa-wa nenu-wengmanga. Akwa n-abuluwendinga n-engmudirruwajungwa nenumukwura ajiringka-wa, mena akini-yada ne-yaminamama akina ne-yar•dangu-manja wurruminjirringka warnumamalya aburra-langwa-manja angalya.

³ Biya ni-yama Aburiyama wurrubukalakinu-wa, “Yelakwa ambaka wurrubuk-ambilya, nara a-likama,” ni-yama nakina. “K-embirrajina kirrubukalakina ngayuwa,” ni-yama. ⁴ “Ng-akarrnga-langwa ambaka akungwa kajungwa yikubuk-ajirreni-yada alika. Ene-ka eningaba alungkuwarruwalya eka. Kwa, wurrubuk-angmakayiya-langwa yelakwa,” ni-yama nakina. “Wurrubuku-ngwanja-langwa aduwaya-wiya. ⁵ Nganja ke-yikajama aninga yangkwurrangwa yikubuk-alyubarini-yada kajungwa yikubukilikajama ngarningka kirrarrubudi-yada nungkwurrubukwuruwa. Ningene-ka ningi-lyelyingminama kirri-likenu-mulangwa karna nganyangwu-wa angalya, kema kembirrajina karna ambaka,” ni-yama Aburiyama.

“Yawa,” nabuki-yama. “Akine-ka eningaba ningkakina ningki-yaminama yirruwamanja,” ne-yama.

⁶ Kembirra Aburiyama nakina n-enjirrikaja n-angkarra arrawu-wa Jera-wa akwa nanga-maka, “Warenja, wu-miya aruma aninga ebina eningaba-dangwa, wu-ngwurrungkwa damba,” ni-yama ngaluwa-wa.

⁷ Biya ngarningka n-angkarra nakina erreku-wa, akwa nuwurrak-erruwarna bulukwa eyukwayuwa engmurra-murrikba eningaba warnik-alyubari-yada, akwa

nenu-kwa ena-langwa-manja nenungkwarba nibina nenuminu-war•duwar•dangu-murrumanja. Eneja kembirra ni-ngaja nakina nenungkwarba akwa ni-daka akina-da.

Ngalaja kembirra na-dadina akina amadangkwa biya yanda-langwa na-walyuwada. ⁸ Biya kembirra nu-manga Aburiyama akina amadangkwa awalyuwa, akwa ngawa milka, akwa ngawa mamalya, akwa ngawa aninga, akwa neni-yikena wurrubukalekbinu-wa wurrubukenungkwarba-da. Ebina-manja eka awarruwala enuwa nen-embirrajuwama enabakiya-ba wurrubukalakina nabuk-alyubarinu-wiya aninga yakwujina-da.

⁹ Biya nabuki-yama Aburiyamu-wa, “Dangamba nungkwa-langwa dadingiyena Jera?” ne-yama.

Ni-yama Aburiyama, “Dangaba arrawa.”

¹⁰ Umba nuwilyaba nenungkwarba Yaweya nakina. Biya ni-yama nakina Aburiyamu-wa, “Yimangbala yabiyarbuwa-manja yimawura yangkwurrangwa ki-lawurradinama ningena. Kembirra ngalaja dakina dadingiyena kingin-arrangbinama nangariya,” ni-yama.

Ngalaja dakina Jera ying-ambilyuma enuwa-manja akwaburrangarna. Kalikwa-manja arrawa yingamu-didirrakama mamukwudidikajungwa. Akena ying-engkirrikenuma dakina akinu-wa ayakwa na-lyelyimbukweyinu-murruwa Aburiyama iya wurrubukalakina wurrubukenungkwarba. ¹¹ Wunalakine-ka Aburiyama akwa dadingiyenikba nen-eniyuwangkwudinume-ka wunalakina-da. Neni-yuwangkwa arakba nakina. Ngalajukwaba Jera dadiyuwangkwa arakba dakina, akwa numi-jerriduma arakba menikabuburranga ngala-langwa-da.

¹² Biya kembirra dakina Jera yingu-marngka amurama-langwiya. Akwa yingilyangkiyama, “Ki-yamarrkamurra kembirra ningena k-arrangbama wurrangariya? Ningadiyuwangkwa-manje-ka ningena ningu-murdakayuwayida-manja arakba-na! Ki-yamarrkama ningena?” yingi-yama. “Nganyangwe-ka neningiyarra keni-yuwangkwa arakba naka-da. Yikini-yamarrkama yik-arrangbama wurrangariya?” yingi-yama.

¹³ Eneja ni-yama nakina Yaweya Aburiyamu-wa, “Miyambena-burra dadingiyena yingu-marngkinuma dakina amarngka? Miyambena-burra dakina yingi-yamama, ‘Ningena amandangwa k-arrangbiname-ka wurrangariya? Ningadiyuwangkwa-manja?’ yingi-yamama dakina. ¹⁴ Ngayuwe-ka ningena Yaweya ningibina ki-yamina-mulangwa eningerribirra ababurna-langwa. Arakba ningi-yamama ningi-yengbinuma ngayuwa enena ayakwa, ‘Yimangbala yabiyarbuwa-manja yimawura ki-lawurradinama ningena ngayuwa. Kembirra akini-yada ngawa ngalaja Jera kingin-arrangbinama nangariya,’ ningi-yamama ngayuwa-da,” ni-yama nakina Yaweya Aburiyamu-wa.

¹⁵ Ngalaja Jera ying-engkirrika akina ayakwa arrawa-langwa ni-yengbinuma Yaweya. Biya ying-akbar•de-ka dakina, akwa yingi-yama, “Nara gaya ku-marngkina-da,” yingi-yama dakina-da.

Eneja Yaweya ni-yama nakina, “Yawe-ka. Amandangwe-ka ningku-marngkinuma ningkakina-da,” ni-yama nakina Yaweya-da.

Aburiyama neni-yendabenu-mulangwa Yaweyu-wa Jaduma-langwa-langwa

¹⁶ Kembirra aburrubukwurraja wurrubukalakina wurrubukabiyakarbiya wurrubukeningkwarba nabuki-lalika arakba Aburiyama-langwa angalya. Umba enejukwaba Aburiyama ni-likenuma ngawa aburrubukwurruwa-manja neni-yakijajuwama. Biya nabuki-likena arakba wurrubukalakina akwa nabuku-wurdanga karrawaru-wa angakarjiyinga-wa angalya akwa narrubuki-rringkama angaluba karrawara-langwa angerriba arrawu-wa Jaduma-wa.

¹⁷ Biya kembirra nakine-ka Yaweya ni-lyangkiyama, “Kinu-makinama ngayuwa naka-manja nenungkwarba ki-yamina-mulangwa ngayuwa arija-langwa. Nare-ka ngayuwa a-yarrkabuwarrkuma enena ayakwa nganyangwa Aburiyama-langwa umba k-abilyerrikinama ki-yengbinama akina enuwa-manja aduwaba. ¹⁸ Aburraja ena-langwa wurrumirimirena warnikinikaduwa wurrababurna kuw-ababurnadiname-ka yanda-langwa wurrilyimberrkuwilyaba wurrilyimberrkwulyumida warnumamalya wurringbingbuda kuw-ambilyama wurrakina. Ngayuwe-ka ki-yaminama eningaba wurruwurakwulyumida-manja warnumamalya engkalina-langwa iya engkalina-langwa angalya, wuburra laka ningi-yaminama ngayuwa eningaba enuwa-manja. ¹⁹ Naka Aburiyama ningu-wekbalyinuma arakba ngayuwa kajungwa kenu-makini-yada nakina ena-langwu-wa warninikuwena akwa kajungwa aburramba-langwa kabumini-yarrkuwarakini-yada nganyangwa ayakwa aburrajukwaba. Kembirra karra-makinama wurrakina aburramba-langwa aburra-langwa-manja warninikuwarngwa kajungwa aburrajukwaba kabumini-yarrkuwarakini-yada nganyangwa ayakwa

akwa ke-yamini-yada ebina eningaba akwa adirrngekburna. Kembirra kabumini-yarrkuwarakina-manja wurrakina warnumamalya nganyangwa ayakwa ki-yaminame-ka ngayuwa eningaba aburruwa-manja amurndakibina-langwiya eningarumuruma ayakwa ababurna-langwiya ningi-yarrkakumarnu-murrilangwiya ngayuwa Aburiyama-manja aduwaba,” ni-yama ni-lyangkiyama Yaweya.

²⁰ Biya kembirra nakina Yaweya ni-yengbina arakba ayakwa Aburiyamu-wa. Ni-yama, “Bu-makama wurrumundakangaba warnumamalya Warningijaduma akwa ngawa WarningiKamara wurruwurrariye-ka wurriyengma wurrakina. Aman-dangwa awurruwurrariye-ka ne-yaminjamama warningangkawura. ²¹ Kembirra kwureya ngi-likajama ngi-dirrirndama ningena akwa ka-rringkinama wurrakina alyangmandukwuna-murrikbe-ka akina ayakwa ning-engkirrikenuma,” ni-yama nakina Yaweya Aburiyamu-wa.

²² Kembirra aburnaja wunambilyuma wunalakina neni-likena neni-dirrirnduma arakba angadingidirra-wa akwa neni-likena erribaja angwurra angerriba Jaduma-wa. Umba eneja Yaweya n-ambilyuma yakwujina akina-manja angakarjiyinga angalya Aburiyama-manja ngawa. ²³ Eneja kembirra nakina Aburiyama neni-yendabenuma Yaweyu-wa. Ni-yama, “Jerriya, ningkena amandangwa ka-ngajinama wurrumundakangaba wurruwurrariya warnumamalya akwa ngawa warninginingaba aburrajuk-waba? ²⁴ Dukwa warningaba kuw-ambilya akina-manja angalya arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa warnumamalya dukwa-da. Jerriya ka-ngajinama wurrumundakakina warnumamalya wurrababurna-langwa? Dukwa ki-lalikina akina angalya kajungwa kuw-ambilyi-yada wurringkinyungwurra wurrumundakakina warninginingaba warnumamalya, dukwa-da. ²⁵ Nare-ka ningkakina a-ngajuma wurrababurna-langwa waka warninginingaba waka wurruwurrariya. Nare-ka. Nare-ka ningkakina-da. Nara ningkakina a-larrkbarjuma warninginingaba warnumamalya. Ningkakina-bina ka-labaja-mulangwa warnumamalya wurrababurna-langwa-da. Kembirra nungkuwa ki-yaminama ebina adirrngekburna ningkakina-da,” ni-yama Aburiyama Yaweyu-wa.

²⁶ Eneja ni-yama Yaweya, “K-akburrangina-manja ngayuwa wurrakina arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa wurrumundakakina warnumamalya warningaba Jaduma-manja aduwaba, kembirra kamini-lalikinama akina angalya aburra-langwa,” ni-yama.

²⁷ Enamba-langwa Aburiyama kembirra ni-yengbina ayakwa nakina. Ni-yama, “Ningumarngba ningena, Bungkawa, umba yimini-lalika-langwa ngi-yengba-langwa ngayuwa angwurra akwala ayakwa. Ningene-ka yande-ka ningiyukwujija ningenumamalya. Ningeneningingaba-me-ka ningena ningeniki-yengba-langwa ayakwa nungkuwa-wa. ²⁸ Umba arngkabiyarbuwa-ma arngkumemberrkwa warnumamalya akwa ngawa wurrumangbala yimbukwa warninginingaba dukwa wurrakina-da. Kembirra nara-manja ngarningka wurrumangbala warningaba aburrajukwaba, dukwa ningkakina ki-ngajinama ababurna angalya-da?” ni-yama.

Kembirra ni-lawurrakaja arakba Yaweya ayakwa Aburiyamu-wa. “Nara. Nara kembirra ningena a-ngajuma akina angalya aduwaba,” ni-yama.

²⁹ Ngarningka nakina ni-yengbina Aburiyama ayakwa. Ni-yama, “Dukwa arngkabiyarbuwa-ma arngkumemberrkwa warnumamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kembirra ki-yamarrkinama ningkakina?” ni-yama.

Eneja ni-yama Yaweya, “Nara kembirra ningena a-ngajuma akina angalya aduwaba,” ni-yama.

³⁰ Enamba-langwa Aburiyama ni-yama, “Marrakba. Nara awinyambaduma, Bungkawa, umba ngi-yengba-langwa ngayuwa ngawa angwurra ningena. Dukwa arngkabiyakarbiya-ma arngkumemberrkwa warnumamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kembirra ki-yamarrkinama ningkakina?” ni-yama.

Eneja ni-yama Yaweya, “Nara kembirra a-ngajuma ngayuwa akina angalya aduwaba,” ni-yama.

³¹ Enamba-langwa ni-yama Aburiyama, “Ningumarngba ningena ngawa ningi-yengbinama ayakwa nungkuwa-wa, Bungkawa, umba yimini-lalika-langwa ngi-yengba-langwa angwurra ngawa. Dukwa arngkambilyuma-ma arngkumemberrkwa warnumamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kembirra ki-yamarrkama ningkakina?” ni-yama.

Eneja ni-yama Yaweya, “Nara kembirra a-ngajuma ngayuwa akina angalya aduwaba.”

³² Enamba-langwa ni-yama Aburiyama, “Marrakba. Nara awinyambaduma, Bungkawa, umba ngi-yengbinama ngayuwa arngkawura ngawa-da. Dukwe-ka wurrumemberrkwa wulkwa warninginingaba warnumamalya wurrakina-da. Kembirra kiyamarrkama ningkakina-da?” ni-yama Aburiyama Yaweyu-wa.

Eneja ni-yama Yaweya, “Wurrumemberrkwa warnumamalya warninginingaba kuwambilya-manja, kamba nara ningena a-ngajuma a-ngalya-da.” ³³ Kembirra ni-jerrukwa Yaweya ayakwa akwa ni-likena arakba neni-lalikama Aburiyama nakina-da. Eneja Aburiyama kembirra ni-lawurradina arakba angalyu-wa-da.

19

Lada n-ambilyu-mulangwa Jaduma-manja

¹ Aburnaja wunalakina-kiya wunenikumamurikaja Yaweya-langwa neni-dirrirnduma ebina-langwa angalya na-ngakarjeyu-mulangwa akwa neni-likenuma ngawa wunalakina neni-dirrirnduma angerriba Jaduma-wa. Nen-alilikenuma ngawa wunalakina bi...ya yanda-langwa nume-merrkawiyebu-manja mamawura neni-yar•duma wunalakina yakwujina. Nakina eneja Lada ni-rrakirrakarjeyuma na-ngwur•dangminumurrumanja akawiyuwiyeba. Biya neni-rringka-manja wunalakina wunambilyuma wunenungkwarba-kiya wunalabukwaya neni-likenuma, nu-warumajungwa nakina akwa ni-likena nenuminu-wengkarrngarnuma. Biya n-abuluwendinga nakina wunalakina-kiya-manja mena ne-yaminjamama ngawa warningakwujina warnumamalya akini-yada ngawa ne-yar•dangu-manja wurruminjirringka warnumamalya aburra-langwa-manja angalya. ² Ni-yama nakina wunalakina-kiya-wa, “Ngayuwa yelakwa ng-ambilyama kajungwa kalirrak-akwurraini-yada nungkwurnuwa. Kwa, wuni-likaja nganyangwu-wa angalya. Yikin-ajirrena nungkwurna-langwa alika akwa yikin-ambilya aduwaba muwilyaba marringa ngayuwa-manja. Kembirra wurdarriyawiya yikinu-mirajangina akwa yikini-likaja kinalakina,” ni-yama.

Aburnaja neni-yama wunalakina, “Nara. Yinalakena ngawa yin-ambilyama yelakwa mamurukwa-manja.”

³ Eneja Lada neni-yendabenuma ngawa niyirrbiyirra. Kembirra arakba-langwa neni-lyanguwama wunalakina akwa nabuki-likena kembirra ena-langwu-wa angalya. Biya Lada nenu-maka ena-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da kajungwa warnikidaki-yada damba akwa warnikumin-akumi-yada akwala aninga wunalakina-langwa wunenungkwarba-kiya. Biya na-walyuwa-manja akina damba kembirra nen-alyubarina arakba wunalakina.

⁴ Akena nara-wiya kenu-mungkwula wunalakina wunenungkwarba-kiya, aburraja wurraburna-langwa wurruminakina WarningiJaduma wunungkwarba namurndakilikenuma akinu-wa alikira Lada-langwu-wa. Narri-rukwyuwakajuwama wurrumurndakakina ena-langwa alikira, waka wurrarumuruma warnungkwarba umba waka wurriyukwayuwa wurrakina. ⁵ Biya namurndak-ardanga wurrakina Laduwa. Ne-yama, “Wunalangamba wunalekbina wunenungkwarba-kiya nen-ambilyuma nungkuwa-manja?” ne-yama. “Wurralliraku-wilyakina yangkwurrangwa yirruwa-wa. Yirra-ngayindename-ka wunalakina yiku-mungkwulama,” ne-yama. Akena wurruminakina WarningiJaduma warnungkwarba narraliraki-ngayindangume-ka wunalakina warniki-yami-yada awurrariya aburuwa-manja.

⁶ Eneja ni-likena Lada erreku-bu ni-jadanga akwa ngawa ni-didanga akididijungwa. ⁷ Ni-yama nakina aburruwa-wa, “Nganyangwa karnumamalya kirrakina-da. Ngakwuruwa-murra, nare-ka nungkwurraja e-yamama akina awurrariya. ⁸ Wurringambilyuma dadiyawarrka-kiya ningarraliraku-wilyakinama nganyangwa. Akena wurringalakine-ka wurringadiyara-kiya wurringikikamarra-kiya ambaka karningkwarba. Kembirra ngarraliraku-wilyakinama nganja wurringalakina yangkwurrangwa nungkwuruwa-wa. Kembirra yiki-yaminama kirrakina wurringalakina-kiya-manja ebina yiki-ngayindename erribirra akena nare-ka warna a-rndirrkama wunalakena wunenumamalya-kiya. Warne-ka nuw-ambilyama nganyangwa-manja angalya akwa kembirra ningarr-akwurrainama-da,” ni-yama Lada wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba-da.

⁹ Umba aburraja warnungkwarba ne-yama enuwa-wa, “Berra, yama yirruwa-langwa. Ningkakine-ka ningkuminjirringka, nara ningkena a-makuma yirruwa-wa yirri-yamina-mulangwa. Yama yirruwa-langwa. Nara-manja, yiki-yaminama angwurra awurrariya nungkuwa-manja-da,” ne-yama. Biya neni-rndirrkana nakina Lada akwa angerriba neni-jira alikira-wa. Nawurraki-rnjirrkwana wurrakina akwudangwu-wa kajungwa warniki-ngkarrngi-yada ebina akungwur•dungwur•dangma. ¹⁰ Akena

aburnaja wunalakina wunambilyuma wunenungkwarba-kiya neni-lawulawaja ayarrka aburna-langwa, neni-rndirrka wunalakina Lada-manja akwa ngawa nen-arrka arrawu-wa alikira-wa akwa neni-dida akina akididijungwa-da. ¹¹ Akwa wurrumurdakibina errekba-manja nuw-alkayanguma warnungkwarba narra-mimbakama wunalakina kajungwa nari-yada kuw-andeya menba karri-rringka karr-akburrangarna akung-wur•dungwur•dangma wurrakina-da.

Lada ni-lalika-mulangwa Jaduma

¹²⁻¹³ Biya kembirra neni-yama wunalakina Ladu-wa, “Nakine-ka Yaweya n-engkirrikenuma nakina ayakwa warningiyelakwa-langwa warnumamalya wurruwurrariya-langwa wurrilyengma. Kembirra yirreni-larrkama yinuwa yangkwurrangwa yineniki-ngaji-yada ena angalya. Ka-wilyakina-manja kembirra nungkwaja nungkwa-langwa warnumamalya enena-manja angalya, kembirra kamena wurrakina akwa ka-jadjina enena-langwa angalya mena yinuwa amandangwa yikini-ngajinama enena angalya-da,” neni-yama Ladu-wa.

¹⁴ Eneja kembirra Lada ni-likena wunalekbina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya wuneniki-yar•di-yada wurradiyawabulena ena-langwa. Ni-yama wunalakina-kiya-wa, “Wuni-jadiya warenja, wuni-lalika ena angalya mena Yaweya kini-ngajiname-ka ena angalya,” ni-yama. Akena awurrumalya-bu wunalakina neni-yama akwa kembirra nara ken-engkirrikena akinu-wa ayakwa.

¹⁵ Bi...ya ne-kbada arakba. Aburnaja kembirra wunalekbina Yaweya-langwa wunenikumamurikaja nenu-maka wunalakina Ladu-wa kajungwa warenja-bawiyi-yada kini-jadanga. “Warenja!” neni-yama. “Wurra-mena dadingiyena akwa dadiyawena-kiya akwa yikubuki-jadena warenja, kajungwa yikini-ngajina-manja yinuwa ena angalya nari-yada a-jungwuma,” neni-yama. ¹⁶ Umba eneje-ka Lada n-ambudidinuma. Akena eneja nakina Yaweya n-errukwulina Ladu-wa. Umba aburnaja wunalakina wunenungkwarba-kiya nenumini-rndarrka ayarrka nakina-manja Lada akwa ngawa dadingiyenikba-manja akwa ngawa wurringalakina wurradiyawabulena akwa neni-jadijuwa arakba wurrakina Jaduma-langwa-da.

¹⁷ Kembirra nuwilyaba nenikumamurikaja Yaweya-langwa ni-yama nakina aburruwawa, “Warenje-ka! Wurr-angkirreyina akwa nara errikerruma. Nara kirrakina a-ngwanjuma enena-manja angalya ekbilyuwalya, umba wurr-angkirreyina amurndakangaba-wa angakarjiyinga angalya kajungwa nari-yada a-jungwuma,” ni-yama.

¹⁸⁻¹⁹ Eneja ni-yama Lada, “Nare-ka. Engku-we-ka amurndakangaba angakarjiyinga angalya. Nara yarna akburranguma-da. Nungkwaja ningk-errukwulumeka ngayuwawa. Ningku-marngkirradinuma arakba ngayuwa-manja akwa y-enibikama. Umba nara yirraja akburranguma amurndakangaba angalya awilyikerra-babe-ka, umba wilyarra ki-jungwunama ningeningangkawura. ²⁰ Kwujukwuj! Andiya angerriba amurndakangaba-wa ambawura alikira awarrngkakwudangwa. Yi-larrkaja akinu-wa ngi-likaja. Andiya angerriba akwa wu-rringkina akina angalya eyukwujija. Ki-likajamanja ngayuwa akinu-wa ningingkinjungwurra k-ambilyama yakwujina,” ni-yama nakina Lada.

²¹ Eneja ni-yama nakina nenikumamurikaja, “Yawa. Nara a-ngajuma angaba angalya, umba likaja kembirra akinu-wa. ²² Angkarrina warenja. Nara ambaka nganja a-ngajuma angaba angalya yanda-langwa ki-yar•diyama nungkuwa yakwujina akina-manja angalya eyukwujija,” ni-yama. Kembirra aburraja narri-yengbijuwama warnumamalya akina angalya emikirra Jawa, mena akina ekirra Jawa ne-yama-mubaba “eyukwujija,” akwa Lada ni-yama-mubaba nakina, “Eyukwujija akina angalya.”

Jaduma-langwa akwa Kamara-langwa

²³ Aburrubukwurraja Lada nakina akwa ngawa ena-langwa wurrambawura warnumamalya nabuk-enjirrikeyinuma nabuki-likenuma ngawa akinu-wa angalya. Ngajama makina mamawura nume-merrkuwurdanguma arngkidarrba. Kembirra Lada-murriya narrubuk-akburranga arakba akina angalya Jawa. ²⁴ Kembirra adirriyaba eneja nakina Yaweya ni-larrija akina arakba angwura alingena-ma alekbina-kiya-wa angalya Jaduma akwa Kamara. ²⁵ Nilirraki-ngajama alakina angalya-kiya akwa ngarningka amurdakibina angalya ekbilyuwalya nuw-ambilyu-murrumurra akwudangwa alakina-manja angalya. Aburrajukwaba warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murrumurra alakina-kiya-manja angalya na-jungweyinuma wurrakina-da. Ebina ngarningka nalungkuwarreyinuma eka iya eningerribirra amarda na-jungweyinuma ngalajukwaba akina. ²⁶ Ngajama dadingiyenikba Lada-langwa ying-errikerra dakina akena yingi-jungwa

arakba. Ngalaja ebina angwura alingena-ma yingaku-wurumbija yingaku-kwurrakika dakina-da yanda-langwa wuburra angwarnda yingi-yama arakba-da.

²⁷ Bi...ya mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura nu-mirajanga nakina eneja Aburiyama akwa ni-likena ebinu-wa angalya neni-lyelyimbukweyinu-murruwa ebina-wiya aburnuwa Yaweya. Ni-likenuma nakina n-enjirrikeyinuma angerriba angakarjiyinga-wa, nu-wurdanguma karrawaru-wa ²⁸ akwa kembirra n-andeyuma nakina angerriba arrawu-wa angandingidirra-wa. N-andeyuma alakina-kiya-wa angalya Jaduma akwa ngawa Kamara akwa ababurna-langwu-wa angalya ekbilyuwalyu-wa, akena ni-rringkama nakina angwarra nuw-angkarrkayanguma akina. Angwarra-wiyeka akina amakwulumida angalya. Na-wurumbijuwame-ka angwarra akina-manja angalya angwura-wiya. ²⁹ Eneja Neningikarrawara ni-ngajama akina-manja angalya Jaduma n-ambilyu-murruwanja adinuba-wiya nakina Lada akwa ngawa Kamara-manja. Akena ni-yakuwerribikinuma nakina Aburiyamu-wa akwa neni-larrkama nakina Lada ni-lyumaduma ebinu-wa angalya Jawa ningkinyungwurri-yada nakina-da.

Lada-langwa akwa wurradiyawabulena-langwa

³⁰ Eneje-ka Lada n-akbar•danguma akwa nara kini-ngayindanga kin-ambilya yakwujina Jawa-manja. Kembirra neniliraku-wilyaka wurradiyawabulena engku-wa angakarjiyinga-wa angalya akwa yakwujina ngawa nabuki-yakeyinuma wurrubukalakina medirra-manja arrawa. ³¹ Kembirra diyabadikba nanga-maka dadiyamarnjadikbawa. “Nungwarrke-ka naka n-eniyuwangkidinama arakba,” yingi-yama. “Akwa nara wurribina warnungkwarba enena-manja angalya neningiyarrka-murriya yakuwalangwa-da kajungwa wurriyukwayuwa yenik-arrangbi-yada yakuwa yalakena-da. ³² Umba kwa, yeni-bekajina amalyirra akwurena-langwa naka nungwarrka kajungwa kinu-bungwurridini-yada akwa yaku-mungkwuli-yada enuwa-manja yakuwa akwa yakeni-ngbadikini-yada,” yingi-yama dakina daruma-dangwa dadiyamarnjadikbawa. ³³ Kembirra makini-yada ngawa meningalyarrngwalyilya marringa narringini-bekajuwama amalyirra akwurena-langwa. Eneja kembirra ni-bibekinu...wa yandalangwa nu-bungwurriduma nakina. Umba kembirra daruma-dangwa dadiyawenikba yingu-mungkwula arakba nungwadikba-manja dakina. Akena eneja nu-bungwurridinunubaba nakina kembirra nu-ngwarndirrijungwunuma nakina-da.

³⁴ Biya mingka-manja mamawura nanga-maka daruma-dangwa dadiyamarnjadikbamanja, “Yarrungkwa ngayuwe-ka ningu-mungkwuluma arakba nungwarrka-manja ningena. Kembirra yakinu-bungwurrukunama ngarningka yalakena aduwaba naka-da. Umba nungkwamba-langwa ningkena ku-mungkwulama enuwa-manja memema-manja meningalyarrngwalyilya marringa-da,” yingi-yama. “Kembirra yakeni-ngbadikini-yada yalakena nungwarrka-da,” yingi-yama daruma-dangwa dadiyawenikba Lada-langwa dadiyamarnjadikba-wa-da. ³⁵ Biya kembirra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa narringini-bekajuwama wurringalakina ngarningka amalyirra akwurena-langwa yanda-langwa nu-bungwurridinuma nakina. Kembirra diyukwujiya-dangwa dadiyawenikba Lada-langwa yingu-mungkwuluma nungwadikbamanja ngalamba-langwa. Akena eneja nubungwurra ngawa nakina akwa nungwarndirrijungwunuma.

³⁶ Bi...ya akina-langwa neniliraki-ngbadikama Lada wurringalakina-kiya wurradiyawabulena nakina-da. ³⁷⁻³⁸ Bi...ya kembirra ngalaja daruma-dangwa yingin-arrangbama arakba nangariya akwa yingini-yengbijuwama nenimikirra Mawaba, mena akina ekirra Mawaba ne-yaminama “nungwarrka-langwa.” Umba ngalajukwaba dijira-dangwa yingin-arrangbama nangariya akwa yingini-yengbijuwama nenimikirra Benami, mena akina ekirra Benami ne-yaminama “nganyangwa-langwa warnumamalya.” Aburnaja nenu-wilyarridinu-manja wunalakina, Mawaba numirarrngba neningadinuba-wiya WarninguMawaba-langwa warnumamalya nakina, umba Benami numirarrngba neningadinuba-wiya WarninguAmana-langwa warnumamalya nakina-da.

20

Aburiyama-langwa akwa Abimileka-langwa

¹ Aburraja wurrakina Aburiyama-murriya narri-lalikama arakba akina angalya emikirra Mamura akwa na-likenumurra eminingku-wa angalya nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada. Akwa nuw-ambilyuma wurrakina wilyarra nuw-ambilyu-murruwanja yalina iya yalina angalya umba Kenina-manja ngawa. Awilyaba angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Kedēja akina umba awilyaba alarrkingburingka angalya emikirra akina Jura.

Bi...ya ambaka-murra narri-lalikama wurrakina akina angalya Kenina umba nalikenuma angerriba nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dirrumala Bilijiya-wa. Biya engemba-manja Kera-manja na-ngwanjinuma arakba wurrakina. ² Biya n-ambilyu-manja nakina Aburiyama yakwujina ngawa akina-manja angalya Kera-manja nenumurdaku-makama nakina wurrakina-manja warningakwujina warnumamalya, “Daka didarringka Jera dadiyumarnjarrka nganyangwa daka-da,” ni-yama nakina. Umba ngalaje-ka dadiyumarnjenikba-murrada adinuba-wiya Jera ena-langwa kembirra nang-adingamurrikama arakba dadingiyenikba dakina-da. Akina ne-yaminjamamura arakba-kiya akina-manja angalya.

Akina-manja ngawa angalya Kera eneja nubungkawe-ka nakina ni-lyingama akina angalya. Nenumikirra Abimileka. Biya neni-larrkama nakina Abimileka wurrukwala warnumamalya ena-langwa angerriba Jera-wa kajungwa karringa-wilyakiniyada dakina enuwa-wa ena-langwi-yada dadingiyenikba. ³ Biya muwilyaba-manja meningilyarrngwalyilya marringa nakina Abimileka ni-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Eneja nakina Neningikarrawara ni-jadingama akwa ni-yama enuwa-wa, “Nungkuwe-ka ningkena ki-jungwunama mena ningkinga-manguma daka didarringka akena dadingadinakba arakba dadinungkwarba-ma daka-da,” ni-yama nakina.

⁴ Akini-yada ngawa ngalaja ying-ambilyumurra dakina Jera Abimileka-langwa-manja alikira, akena eneja nara ngawa ambaka kini-yar•danga dakina-manja. Ni-yama nakina Abimileka Neningikarrawaru-wa, “Nara ningena ki-yama awurruwurrariya,” ni-yama. “Miyambena-burra kembirra yiki-ngajinama ngayuwa akwa nganyangwa warnumamalya?” ⁵ Aburiyama nakina enabakiya-ba ni-yamama, “Daka didarringka nganyangwa dadiyumarnjarrka dakina,” ni-yamama nakina. Ngalajukwaba yingi-yamama ngawa, “Nganyangwa naka nawarrka nakina,” yingi-yamama. Kembirra akine-ka ningi-yamama ngayuwa eningabe-ka akina-da. Nare-ka ningena ki-yama awurruwurrariya-da,” ni-yama Abimileka Neningikarrawaru-wa.

⁶ Akina-manja ngawa akwulyangburarrka eneja ni-yama ngarningka Neningikarrawara enuwa-wa, “Yawa, ningeningme-ka akina,” ni-yama. “Nara akina nungkwalangwa awurrariya. Kembirra akina-langwa nganja yirra-lyangmurukwama nungkuwa akwa nara ki-yama nungkuwa awurruwurrariya nganyangwa akwa ngala-langwa. Akwa nara kembirra ningkakina kinga-lyinga. ⁷ Umba kembirra nu-kwa daka didarringka neningiyadikba-wa. NuBurabude-ka nakina akwa kembirra kenuminuburiyaminama nungkwa-langwa nari-yada a-jungwuma nungkuwa. Umba yirra-madumurrukunama ningkena, nara-manja amini-lawurrakajuma ningkakina dakina didarringka neningiyadikba-wa, kembirra ki-jungwunama ningkakina nungkuwa akwa nungkwa-langwa warnumamalya wurrababurna-langwa aburrajukwaba-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara Abimileku-wa-da.

⁸ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja nakina Abimileka nu-mirajanga akwa nenumurdak-ardijuwa nakina ena-langwa wurrarumuruma warnikumunuwar•duwar•da wurrababurna-langwa, akwa nenu-makama akina-langwa akwulyangburarrka. Aburraje-ka wurrakina na-minjirrkakbar•danguma angwurra akina-langwa. ⁹ Eneja kembirra arakba nakina Abimileka nen-ardijuwa Aburiyama enuwa-wa. Ni-yama nakina, “Ningki-yamarrkama yirruwa-manja ningkakina? Amiyambene-ka awurrariya nganja ningi-yamama nungkuwa-manja-burra kembirra enena awurrariya yirrumini-larrkama nungkuwa ngayuwa-wa akwa nganyangwu-wa warnumamalya? Akine-ka awurrariya ningki-yamama amandangwa. Nara-make-ka warningerribirra warnumamalya e-yamame-ka ngayuwa-manja amukwiyadakina. ¹⁰ Miyambena-burra ningki-yamama akina?” ni-yama.

¹¹ Eneja ni-yama Aburiyama, “Ningi-lyangkiyama-bu, ‘Nara wurribina wurrukwala warningiyelakwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa.’ Ngayabu ningi-lyangkiyamama, ‘Warnumamalya warningiyelakwa kabu-wardanga-bu,’ ningiyamama, ‘kajungwa kabuminu-mangi-yada dadingiyarrka.’ ¹² Dake-ka amandangwa nganyangwe-ka dadiyumarnjarrka. Dadiyawenikbe-ka nungwarrka-langwa, akena nara daburradikba dakina dirndirra-langwa. Akwa kembirra ninginga-manguma nganyangwi-yada dadingiyarrka. ¹³ Kembirra ngini-larrka-manja Neningikarrawara ngayuwa nungwarrka-langwa-langwa angalya eminiminingku-wa angalya, ningingamakama ngayuwa ngaluwa-wa ena ayakwa. Ningi-yamama ngayuwa ngaluwa-wa, ‘Ki-yamina ningkakina warnumamalya-manja, Nawarrka naka, ki-yamina. Kembirra k-eningmidinama ngayuwa ki-lyelyingmina-mulangwa ningkakina amandangwa ngayuwa-manja,’ nganja ningi-yamama ngaluwa-wa-da,” ni-yama nakina Aburiyama Abimileku-wa.

¹⁴ Kemberra eneja nakina Abimileka nenu-kwa Aburiyamu-wa dakina Jera. Akwa ngarningka nenu-kwa jiba iya bulukwa akwa ngarningka wurrukwala warnikumini-
uwar•duwar•da. ¹⁵ Ni-yama nakina Abimileka Aburiyamu-wa, “Enene-ka nganyangwa
angalya angkwulumida k-ambilya-mulangwa ningkena erribirra enena-manja an-
galya,” ni-yama nakina Aburiyamu-wa. ¹⁶ Umba ngarningka ni-yama nakina Abimileka
Jera-wa, “Ningenu-kwunama ningena aduwaba nawenu-wa ababurne-ka angwarnda
ajilba-murra, 1,000. Kemberra aburraja nungkwa-langwa warnumamalya kuw-
eningmidiname-ka wurrakina nara nungkuwa ki-yama awurrariya ningkakina-da,” ni-
yama nakina Abimileka Jera-wa-da.

¹⁷⁻¹⁸ Amurndakibina-langwa na-ngekburakajungwunu-mulangwa Jera-manja,
dadingiyenikba Aburiyama-langwa-manja, kemberra aburraja wurrababurna-langwe-ka
wurridarringga Abimileka-langwa-manja alikira nara arakba ka-mambakina wurrakina
wurriyukwayuwa. Nare-ka ka-mambakina wurriyukwayuwa mena Yaweya nenu-
ngwanjaju-mubaba wurrakina. Nenu-ngwanjajume-ka nakina amurndakakina-langwa
na-ngekburakajungwunu-mulangwa Jera-manja akina. Kemberra nu-buriyamina
eneja nakina Aburiyama Abimileka-langwa Neningikarrawaru-wa. Eneja kemberra
Neningikarrawara nen-eningabaka kemberra nakina-manja Abimileka akwa ngawa
dadingiyenikba-manja akwa ngawa warnikuminiuwar•duwar•da-manja wurridarringga
ngarningka, kajungwa karr-arrangbini-yada ngarningka wurriyukwayuwa-da.

21

Ni-rukwularru-mulangwa nangariya Ajika

¹ Biya nakine-ka Yaweya ni-yarrkilalikama ena-langwa ayakwa ebina ni-
yarrkakumarnuma ebina-wiya Jera-wa akwa nu-marngkirradinuma dakina-manja.
² Ngalaja arakba dakina yingu-mambakinuma wurrangariya akwa kemberra
yinginumun-arrangbama nangariya Aburiyama-langwa, mame-ka nakina n-
eniyuwangkwoodinuma arakba. Kemberra ebina ayakwa Neningikarrawara ni-
yengbinuma adinuba-wiya Aburiyama-manja neniki-rukwularra-langwa Ajika na-
yangmandukwunadinuma akina ayakwa-da.

³⁻⁵ Nakine-ka Aburiyama 100 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra. Kemberra
arakba nakina ni-rukwularruma nenikuwenikba. Biya nakina neniyuwangkwa neni-
yengbijuwama nenimikirra Ajika. Biya kemberra n-ambilyu-manja niyukwujiya ma-
mangbala mabiyakarbiya mamawura arakba, nungwenikba neni-ringandanga nenu-
mukaduwamurrika nakina mena-baba Neningikarrawara nenu-makama Aburiyama-
manja.

⁶ Ngalaja yingi-yama dangariya-minjena, “Yiningabe-ka nganyangwa yukwuduk-
wuda, mena nakina Neningikarrawara ngini-yekirrerrika-mubaba, akwa ngawa ngini-
ngengmarngkajuwa-mubaba nakina,” yingi-yama. “Kemberra aburraja wurrukwala
kuw-engkirrikaja-manja warnumamalya enena ayakwa nganyangwa-langwa ning-
arrangba-mulangwa nangariya, wurrakina ka-jungweyina amarngka yirruwa
yirrididirbura-da. ⁷ Ebina-wiya, nara wurruwilyuwilyaba warnumamalya ke-yama
enena ayakwa neningiyarrku-wa, ‘Dadingiyene-ka kinginu-ngwunjikinama nangariya
ngala-langwa,’ nara ke-yama wurrakina. Akena nganja ningenumun-arrangbame-ka
nakina nangariya akini-yada ngawa n-eniyuwangkwoodinu-manja arakba nakina-da,”
yingi-yama Jera-da.

⁸ Eneja nakina niyukwujiya n-arumidinuma arakba, biya n-akakirumadinuma
ananga nenik-alyubara. Kemberra eneja nakina nungwenikba ni-yama, “Naka arakba
nenikuwarrka n-alyubarinama aninga, kemberra gayuwa ningena ke-yengkilabajama
wurrababurna warnumamalya kuw-alyubarinama aninga yelakwa nganyangwa-manja
angalya,” ni-yama. Kemberra Aburiyama akwa ena-langwa warnumamalya nawurra-
murndukwunuma wurrakina, ne-yebukeynuma ababurna aninga wurruwurrakawura-
ma wurrakina-da.

Aburiyama wunalakina nenilirraki-larrkenu-mulangwa Yeka akwa Yijumeyila

⁹ Arngkawura Jera-langwa naburradikba Ajika nenu-malyangkeyinuma abadakalya
wunalakina Yijumeyila-manja. Umba ngalaja dakina Yijumeyila-langwa dirndenikba
dibina Yeka DadingiYijiba nangaminu-war•duwar•danguma warka Jera-langwa. Nenu-
malyangkeyinu-manja wunalakina, ngalaja dadiyuwangkwa Jera yingini-rringga Yi-
jumeyila neni-rinjarrkama Ajika-wa.

¹⁰ Biya yingi-yama dakina dadiyuwangkwa neningiyadikba-wa, “Minangkirraja
arakba daka didarringga dibina yingu-war•duwar•denama yakwa-langwa warka akwa

ngawa ngala-langwa naburradikba, abuni-likaja yadada,” yingi-yama Aburiyamu-wa dadingiyenikba. “Ki-jungwuna-manja ningkakina, nara a-manguma awilyuwilyaba amurndakijika nungkwa-langwa nakina naburradikba daka-langwa, umba nganyangwe-ka naburraka kinu-menama nakina ababurna-langwa amurndakakina amurndakijika nungkwa-langwa-da,” yingi-yama dakina-da.

¹¹ Eneja n-engkirrika-manja enena ayakwa neniyuwangkwa, nu-werrikawarriyade-ka nakina-da, mena-baba Yijumeyila nakina enejukwaba ena-langwa nenikuwenikba-da.

¹² Umba eneja nakina Neningikarrawara ni-yama Aburiyamu-wa, “Nara a-werrikawarriyaduma nakina-langwa nenjarrngalyilya, akwa dakina-langwa didarringka dibina kirranguminu-war•duwar•dena-mulangwa warka nungkwurringa-langwa. Nakine-ka Ajika numirringba kin-ambilyama nakina wurrumurndakibina-langwa warnumamalya yirra-maka-mulangwa ngayuwa nungkuwa-manja. Kembirra ebina ayakwa Jera ngu-makama nungkuwa-manja kalirraki-larrkaja-mulangwa nungkuwa wunalakina Yeka akwa ngawa Yijumeyila engku-wa angalya, kembirra kingamin-engkirrikajama ayakwa ngala-langwa ningkakina. ¹³ Umba ngarningka kinu-kwunama ngayuwa wurrababurne-ka wurriyukwayuwa enejukwaba nibina Yekalangwa naburradikba, kajungwa kembirra kuw-ababurnadini-yada wurriyukwayuwa ena-langwa akwa wurriylimberkwyumidi-yada wurriylimberkwyilyaba wurrakina warnumamalya. Nakina enejukwaba nungkwa-langwa nenikuwena-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa.

¹⁴ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja nakina Aburiyama nu-mirajanga akwa nanga-kwa aninga Yeka akwa akungwa. Akina-manja angalya aburraja narru-manguma wurrumurndakakina warnumamalya bulukwalangwa amakwulya akwa ngawa narru-warrkama wuburra beka akungwi-yada. Kembirra amakwulya-murra akungwa ying-angbakuwurrinuma ngalaja Yeka amurn•damanja lukwakwi-yada wuneniki-beki-yada wunalakina. Eneja kembirra Aburiyama neni-larrka Yijumeyila dirndenikba-wa akwa arakba neni-likena wunalakina kembirrada. Nenilirraki-larrka neniyuwangkwa wunalakina engku-wa akina-langwa angalya-da.

Nen-alilikenu...wa. Alarrkingburingka-manja angalya emikirra Biyajiba. Biya yakwujina ngawa wunalakina nenu-marrawarnumurra arakba. ¹⁵ Neni-bekeyina ebina akungwa nenu-wilyakama akwa neni-likena wunalakina ngawa bi...ya na-jerrida arakba akungwa akina-da.

Biya nu-kwunumurrkwulinga nenjarrngalyilya eyukwujiya-manja eka amawaruwalya umba ngalaja yingini-lalika yakwujina dirndenikba ¹⁶ akwa yingi-lika arngkidarrba. Biya ying-ambarringa, yingu-ngwadungwadina arakba dakina. Yingi-yama, “Nara ningena a-ngayinduma a-rriengkama nganyangwa naburraka a-jungwuma,” yingiyama. Enejukwaba nenjarrngalyilya nu-ngwadinuma nakina-da.

¹⁷ Eneja kembirra Neningikarrawara n-engkirrika nakina ena-langwa angwada. Eneja nuwilyaba nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yengbinuma nakina ayakwa angubina-langwa dirndenikba-wa. Biya ni-yama, “Miyambena-burra ningkakina ningku-werrikawarriyadinama? Nare-ka akbar•duma. Nakine-ka Neningikarrawara n-engkirrikenuma angwada naburrena-langwa. ¹⁸ Warumajungwa, likaja akwa kini-rndarrkajiya ayarrka-manja akwa kinu-mirajangajiya akwa kini-yengminjaka kini-rungekburaka nari-yada a-ngwaduma,” ni-yama nakina Yeka-wa. “Ambakamurumurra kinu-wilyarridina-manja nakina, ngayuwa kembirra kinu-kwunama wurrababurne-ka wurriyukwayuwa ena-langwa akwa ngawa wurrababurne-ka wurrumirumirena warnikinikaduwa. Kembirra wurriylimberkwyilyaba wurriylimberkwyumida warnumamalya kuw-ambilyama wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Yeka-wa-da.

¹⁹ Umba eneja arakba nakina Neningikarrawara nangaminu-ngwur•dangmaja menba dakina-langwa didarringka akwa ying-andiyinga akena yingi-rriengkakina akina akungwa emedirra. Biya yingi-lika akwa yingi-lyangburrukawajuwa akungwa ebina bulukwalangwa-manja amakwulya akwa kembirra yinginu-kwa akungwa ngala-langwa naburradikba. Kembirra ni-bekina-da.

²⁰ Umba eneja nakina Neningikarrawara n-ambilyuma akwadungwa nenjarrngalyilya-manja. Bi...ya n-arumidinuma nakina umba Neningikarrawara n-ambilyumurra ngawa enuwa-manja akwadungwa. Biya ni-likenuma arakba nakina Yijumeyila akinu-wa angalya emikirra Barena akwa n-ambilyumurra yakwujina. Umba akina angalya ngalajukwaba alarrkingburingka nuw-ambilyuma. Nabarde-ka nakina Yijumeyila nenik-aburangka wurrajija iya yinungungwangba-murriya. ²¹ Bi...ya ngalaja yinginumina-akburrangama dirndenikba duwilyaba dadiyara DadingiYijiba ena-langwi-yada dadingiyenikba. Kembirra neni-yakeyinuma arakba dakina didarringka-da.

Aburiyama akwa Abimileka neni-yarrkakumarnu-mulangwa ayakwa Biyajiba-manja
²² Arngkawura enea nakine-ka Abimileka, nibina nubungkawa Kera-langwa, nilikena Aburiyamu-wa, aburnuwa Bikala. Nakine-ka Bikala nu-bungkawadinuma wurrawinyamba-manja warnungkwarba Abimileka-langwa-manja. Enea ni-yama nakina Abimileka Aburiyamu-wa, “Neningikarraware-ka n-ambilyama nungkuwamanja neningangkawura. ²³ Kembirra yirra-ngayindenama yak-ambilyama yakuwamurra. Nungkwaja kembirra yimini-yarrkakumurna ayakwa nari-yada e-kadikama ngayuwa akwa ngawa nganyangwa wurriyukwayuwa akwa ngawa nganyangwa-manja numirarrka-murriya warnikinikaduwa aburrajukwaba. Yi-maka kembirra enena-wiya kajungwa Neningikarrawara kin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwa-langwa, akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma akina. Ngayuwe-ka ningena ningi-yamama eningaba nungkuwa-manja, umba yi-makina arrkala ki-yamini-yada nungkwajukwaba eningaba ngayuwa-manja akwa ngawa wurrumurdakeyina-manja warnumamalya enena-manja angalya ningk-ambilya-murrumanja nungkuwa aduwaba,” ni-yama Abimileka.

²⁴ Enea Aburiyama kembirra ni-lyanguwama akwa ni-yama, “Yawa. Eningabe-ka akina, kembirra yakuwa yalakena yakuwa-murra aduwaba-langwa akwa arngkawura,” ni-yama. ²⁵ Biya kembirra Aburiyama ni-yama ngarningka Abimileku-wa, “Wurrukwalaka warnikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa buminu-manguma awilyaba emedirra akungwa nganyangwa,” ni-yama.

²⁶ Enea ni-yama Abimileka, “Ningeningbala akina. Nara yiku-maka adinuba-wiya aminakina-langwa, umba aduwaba-manji-kba ning-engkirrikajama ningena. Dukwa angkaburra narru-manguma?” ni-yama. ²⁷ Enea kembirra arakba Aburiyama nenukwa akwala jiba akwa bulukwa Abimileku-wa, akwa akina-murra neni-yarrkakumarna ayakwa wunalakina. ²⁸ Biya kembirra Aburiyama nu-manga ngarningka amangbala ambilyuma eyukwayuwa jiba ena-langwa. ²⁹ Enea ni-yama Abimileka, “Miyambenaburra ningki-yama akina?” ni-yama.

³⁰ Enea ni-yama Aburiyama, “Wu-mena amurndakeyina amangbala ambilyuma eyukwayuwa jiba nungkwa-langwi-yada. Kembirra ku-mena-manja akina, ki-yaminama kembirra nungkuwa arija-langwa, ‘Aburiyama-bina nu-mungkadinuma enuwa akina emedirra akungwa,’ ki-yaminama ningkakina-da.” Yedikina kembirra enea nakina Abimileka nu-manguma amurdakakina amangbala ambilyuma jiba eyukwayuwa enalangwi-yada-da. ³¹ Kembirra aburraja narri-yengbijuwama warnumamalya akina angalya emikirra Biyajiba, mena yakwujina-baba wunalakina-kiya neni-yarrkakumarnumubaba akina ayakwa emedirra-langwa akungwa. Umba akina ekirra Biyajiba ne-yaminama “emedirra akungwa ebina-manja neni-yarrkakumarnu-murrumanja ayakwa.”

³² Kembirra aburna-langwu-wa angalya Bilijiya-wa. ³³ Umba enea nakina Aburiyama n-ambilyumurra aduwaya yakwujina ngawa Biyajiba-manja. Biya kembirra nilungkuwabijuwana nakina awilyaba eka yakwujina. Akina eka ni-lungkuwabijuwama emikirra damarija. Kembirra Aburiyama neni-yangmarngkwajuwa Yaweya nibina Neningikarrawara neningangkawura nakina. ³⁴ Biya kembirra ni-lungkuwabijuwamulangwa nakina Aburiyama ebina eka akwa neni-yangmarngkwajuwa-mulangwa Yaweyu-wa nakina, ni-lalika arakba akina angalya Biyajiba umba ni-likena arija-langwa nakina enejukwaba Bilijiya-wa. Biya yakwujina ngawa n-ambilyuma nakina neningamiyerra Bilijiya-manja-da.

22

Aburiyama nenu-kwa-murri-langwa Ajika Neningikarrawaru-wa

¹ Bi...ya kembirra enea Neningikarrawara neni-labenumurra nakina Aburiyamanja, kenumini-yarrkuwaraka-murrikba ena-langwa ayakwa. Biya kembirra nardanga nakina, “Aburiyama...yi!”

Enea neni-yuwangkwa ni-yama, “Ningena...wu!”

² Enamba-langwa ni-yengbina Neningikarrawara ayakwa Aburiyamu-wa akwa ni-yama, “Nu-wilyakina nakina nenikuwena nuwilyaba-ma nungkwa-langwa,” ni-yama, “nibina ningki-lyelyingminama angwurre-ka, akwa wuni-likaja akinu-wa angalya emikirra Maraya. Biya kembirra yikini-yar•diya-manja kinalakina yakwujina yibawilyakajinamurra ngayuwa ningkena yaruma yinijirra. Biya yakwujina ngawa yakina-manja yinijirra kinu-wardenama nenikuwena ningkakina, akwa kini-dakinamurra-da, akwa yiku-kwunamurra ngawa kembirra ngayuwa-wa-da,” ni-yama Neningikarrawara Aburiyamu-wa-da.

³ Kemberra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja nakina nenyuwangkwa Aburiyama nu-mirajanga akwa ni-ridanga angwura akwa n-akumarna dangki-manja akwa nenilirrak-ardija ena-langwu-wa wunenungkwarba-kiya, wunalek-bina nenuminu-war•duwar•dangumurra warka, akwa nenikuwenikba ngarningka Ajika. Biya nabuki-likena arakba wurrubukalakina ebinu-wa angalya Neningikarrawara nenu-maka-murruwa Aburiyama-manja.

⁴ Nabuk-alilikenu...wa. Biya mabiyakarbiya-manja mamawura n-andeya nakina nenyuwangkwa akena ni-rringka arakba yakina yinijirra engku-wa ni-rribiyanguma ambaka awilyikerra. ⁵ Biya kemberra nenyuwangkwa ni-yama wunalakina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya, “Yelakwa wun-ambilya adinakba akwa daka ngarningka dangki. Umba yinaja yinalakena yinuwa naka nenjarrngalyilya yini-likajama angerriba, kajungwa yikini-yangmarngkwajini-yada Neningikarrawara. Kemberra ngarningka yinalakena yikini-lawurradinama yangkwurragwa nungkwurnuwa-wa,” ni-yama.

⁶ Biya kemberra arakba nenyuwangkwa ni-rndirra amabungwunyrira eka angwuri-yada akwa nenu-kwa akina nenikuwenikba-wa. Kemberra eneja ni-ngabukweyina nakina Ajika. Umba nenyuwangkwa nu-wilyakama lyelyinga akwa ngawa amukwa angwura eniba neniki-liraki-yada nakina, biya neni-likena arakba. Biya neni-likenu-manja ngawa lukwaka wunalakina, ⁷ Ajika ni-yama nungwenikba-wa, “Ngangwa!”

Kemberra eneja nungwenikba ni-yama, “Miyambena?”

“Ena amabungwunyrira eka akwa amukwa angwura umba angamba kemberra jiba eyukwujija ningkeniki-daki-yada nungkuwa?” ni-yama nakina nenjarrngalyilya.

⁸ Eneja ni-yama Aburiyama, “Neningikarrawara enabakiya-ba yikenu-kwunama jiba.”

Neni-likena wunalakina, ⁹ bi...ya angakuba nen-akburranga arakba angalya ebina-langwa nenu-maka-murrilangwa Neningikarrawara adinuba-wiya Aburiyama-manja. Kemberra nakina nenyuwangkwa nu-manga akwala arumuruma angwarnda akwa nuwurrak-arjiyajuwa aldi-yada. Kemberra ni-lyakakumarna angwura karrawara. Akwa neni-rndarra arakba nenikuwenikba, nen-ararika, akwa karrawara arakba angwura-manja nen-akumarna nakina-da. ¹⁰ Biya ni-rndarra ebina lyelyinga nenyuwangkwa-da. Ni-ngkajika nakina nenik-ar•darri-yada nenikuwenikba-manja, ¹¹ akena eneja nenikumamurikaja Yaweya-langwa n-ardanga angaluba angubina-langwa enuwa-wa-da. Ni-yama, “Aburiyama...yi!”

Eneja Aburiyama ni-yama, “Miyambena?”

¹² Enamba-langwa ni-yama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa, “Nara ar•darruma nakina!” ni-yama. “Ningeningma arakba ningkakina ningki-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa, mena nara-baba kinu-marrukwa nungkwa-langwa nenikuwena nuwilyaba-ma enuwa-langwa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa.

¹³ Eneja kemberra nakina Aburiyama n-errikerra n-andiyinga nakina akena ni-rringka akina enungkwarba jiba. Na-rndirrkama akwurriira ngala-langwa-manja karndirra. Biya kemberra Aburiyama ni-lika akinu-wa, nu-manga akina akwa ngawa nu-wardanga akwa n-akumarna ebina-manja angwura karrawara. Akina kemberra ni-dakama nenu-kwamurra Neningikarrawaru-wa-da, umba nenikuwenikba nara kenu-kwa-da.

¹⁴ Biya nakina Aburiyama ni-yengbijuwa akina angalya “Yaweya Nginu-kukwuna-murrumanja Eningaba-wiya.” Kemberra aduwaba ngawa aburraja wurruminakina angalya warnumamalya ne-yaminjaminama, “Ena-langwa-manja yinijirra Yaweya nenu-kukwunama ena-langwa warnumamalya eninginingaba-wiya,” ne-yaminjaminama wurruminakina angalya warnumamalya aduwaba.

¹⁵ Eneja kemberra nibina nenikumamurikaja Yaweya-langwa n-ardanga ngarningka angaluba karrawara-langwa Aburiyamu-wa. ¹⁶ “W-engkirraja enenu-wa ayakwa Yaweya-langwu-wa,” ni-yama. “Ni-yame-ka nakina Yaweya, ‘Ningena gayuwa ningi-yarrkakumurnama enena ayakwa akwa ningi-yengbijajungwunama ninginimikirra kajungwa engbudi-yada ayakwa akwa nara gayuwa a-yarrkuwarrukwajuma akina. Ningena gayuwa ki-yaminama eningaba nungkuwa-manja, mena nara-baba ningkakina kinu-marrukwa nungkwa-langwa nenikuwena nuwilyaba-murra gayuwa-langwa. Yirra-makinama enena ayakwa gayuwa nungkuwa-wa akwa nare-ka gayuwa a-yarrkuwarrukwajuma akina. ¹⁷ Yiba-kwunamurra amandangwa wurrababurna numirena-murriya warnikinikaduwa. Wuburra dakilyingajanga duwurrakwulyumida karrawara ningkinga-rringkinama, ke-yaminama aburrajukwaba wurrakina wurruwurrakwulyumida. Akwa wuburra ajiringka ababurna mijiyelya-manja nuw-ambilyama, wurruwurrakwulyumide-ka ke-yaminama wurrakina-da. Umba ka-wardiyiname-ka nungkwa-langwa numirena-murriya wurrumurndakakina-manja warnumamalya

engka-manja iya engka-manja angalya akwa kembirra ka-bungkawadinama arakba wurrakina-manja-da.

¹⁸ “Aburraja wurruwurrakwulumida-langwa warnumamalya kembirra engkalina-langwa iya engkalina-langwa angalya kabi-yengkilabajama ngayuwa. Ke-yaminama wurrakina ngayuwa-wa, Yamina eningaba yirruwa-manja yirrajukwaba wuburra laka ningki-yamama Aburiyama-langwa-manja wurrumirumirena warnikinikaduwa-manja, ke-yaminama. Akina-bina ka-ngekburakajungwunamurra-da, mena-baba yimini-yarrkuwarakama ayakwa nganyangwa aduwaba-da,’ ni-yama Yaweya nakina-da,” ni-yama nenu-makama nakina nenikumamurikaja Yaweya-langwa Aburiyamu-wa-da.

¹⁹ Aburnaja kembirra Aburiyama akwa Ajika neni-lawurradina wunalakina wunalekbina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya nenilirraki-lalika-murruwa adinakba. Biya yadikina kembirra nabuki-lawurradina arakba angalyu-wa-da Bilijiya-wa-da.

Bi...ya kembirra ambaka-murra narrumurdaki-lalikama Aburiyama-murriya akina angalya Bilijiya, umba narru-makirukbijangajuwama wurrakina angerriba Biyajiba-wa-da. Akwa yakwujina ngawa nawurra-ambilyumurra wurrakina arakba-da.

Neyawa-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa

²⁰⁻²³ Biya ambaka-murra n-engkirrikenuma Aburiyama ayakwa Neyawa-langwa nenikumarnjenikba-langwa. Eneja nakina Neyawa n-ambilyuma ebina-manja angalya n-ambilyu-murrumanja Aburiyama adinuba-wiya nara-wiya kini-likena nakina Keninu-wa. Umba ngalaja Neyawa-langwa dadingiyenikba Milka dakina dadimikirra. Akwa kembirra wurrumangbala wurrabiyakarbiya wurriyukwayuwa wunalakina-kiya-langwa warnungkwarba-wiya nuw-ambilyumurra. Neningadinuba-wiya nenimikirra Wija akwa warnikumarnjena Baja iya Kemuwela, nibina nungwenikba Arama-langwa nakina, iya Kejeda iya Yajawa iya Bildaja iya Jidilaba akwa ngawa Beduwela. Umba ngalaja duwilyaba dadiyawenikba Beduwela-langwa dadimikirra Ribeka dakina. ²⁴ Umba ngarningka duwilyaba dadikuminuwar•duwar•da Neyawa-langwa ngalajukwaba dadingiyenikba dadimikirra Ruma. Akwa Neyawa-langwa akwa Ruma-langwa warninikuwena wunalakina-kiya-langwa nuw-ambilyumurra warnimikirra Deba iya Kayama iya Dayaja akwa ngawa Mayaka wurrubukalakina-da.

23

Medirra-langwa warninikijungwa-langwa

¹ Ngalaja dakina Jera ying-ambilyuma 127 mamarika iya yinungkwura arakba, ² biya yingi-jungwa dakina Kenina-manja ebina-manja angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Yebirena. Eneja kembirra nakina neningiyadikba nungwadina akwa nu-werrikawarriyadinume-ka nakina dadingiyenikba-wa.

³ Kembirra arakba nakina Aburiyama nanga-lalika dakina dadingiyenikba dadu-madangkwa akwa ni-likena arakba kajungwa warniki-lyelyimbukwaji-yada ayakwa wurrumurdakakina-manja WarningiYida-manja warnumamalya nakina yakwujina ngawa Yebirena-manja. Biya nen-akburranga wurrakina warnumamalya akina-manja angalya adaka ayakwi-yada, nuw-angmakayaguma akawiyuwiyeba-manja nawurruwurra-murndukwunu-murrumanja warnumamalya wurrakina.

Kembirra Aburiyama ni-yama nakina wurrakinu-wa warnumamalya, ⁴ “Ngayuweka ningena ninguminjirringka,” ni-yama. “Eminingka-langwa angalya ningena ningi-likenuma yangkwurrangwa akena ning-ambilyuma erribirra ningena yelakwa nungkwurruwa-manja aduwaba. Yirru-kwuna kembirra angalya ku-beyindeniyada ningena, kajungwa kinga-rungkwabiniyada ngayuwa dadingiyarrka nganyangwa,” ni-yama.

⁵ Aburraja ne-yama, ⁶ “Yirrumin-engkirrikaja enena ayakwa yirra-langwa. Wuburreka ngarra-rringkinama yarna nungkuwa ningkaruma ningkubungkawa. Kembirra jeyi, wu-rringkina amurndakenena angalya yirra-langwa. Biya ki-rringkina-manja eningaba angalya kema yakwujina kinga-rungkwabinama dadingiyena,” ne-yama. “Yarne-ka yarnergirribirra yarnumamalya nara yarna a-marrukwama yirra-langwa angalya,” ne-yama. “Mama, kinga-rungkwabinama nungkwa-langwa dadingiyena erribirra,” ne-yama.

⁷ Eneja kembirra Aburiyama n-abuluwendinga mena ne-yaminjama-murrubaba warninikawujina warnumamalya wurruminjirringka-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra. ⁸ “Eningaba akina ayakwa nungkwurra-langwa,” ni-yama nakina, “kinga-rungkwabina-mulangwa ngayuwa nganyangwa dadingiyarrka yelakwa. Kembirra yikumini-yengkilabaja nangaba Ebirena, Jawura-langwa nenikuwenikba. ⁹ Yikini-yengkilabaja makina-langwa edirra ku-beyindeniyada ngayuwa memikirra Makbela.

Makine-ka medirra num-ambilyama ena-langwa-manja angalya akwudangwa abur-rakadabuda. Yikini-yengkilabajama enuwa-wa kajungwa ku-beyindeniyada makina ngayuwa akwa kinu-kwuni-yada ngayuwa engkwulyumida angwarnda enuwa-manja. Nganja ku-beyindenama yelakwa ngayuwa yiki-rringkina-murrumanja kirrumurndakeyina karnumamalya. Kembirra nganyangwi-yada makina medirra kajungwa kamurndak-akumurni-yada nganyangwa warnumamalya warninikijungwa makina-manja,” ni-yama nakina Aburiyama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

¹⁰⁻¹¹ Eneja nakine-ka Ebirena n-angmakwulaluma yakwujina wurrumurndakakina-manja warnumamalya WarningiYida-manja. Ni-yama nakina, “Engkirraja ena ayakwa nganyangwa. Yiba-kwunama angaba angalya erribirra nganyangwa engkwulyumida nungkawa-wa, akwa ngarningka mibina medirra num-ambilyama akina-manja angalya. Yiba-kwunama angaba angalya aduwaba nuw-engkirrikaja-murrumanja nganyangwa warnumamalya, kajungwa kembirra king-akumurni-yada nungkwa-langwa dadingiyena ningkakina-da,” ni-yama nakina Ebirena. Umba aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya warningakwujina nuw-engkirrikenuma ena-langwa ayakwa.

¹² Akena Aburiyama eneja n-abuluwendinga ngarningka wurrumurndakakinu-wa warnumamalya WarningiYidu-wa. ¹³ Kembirra ni-yengbina nakina ayakwa enamba-langwa Ebirenu-wa, kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya warnik-engkirriki-yada. Ni-yama nakina, “Erriminja-langwa ambaka, umba engkirrikiya-langwa. Ena nungkwa-langwa angalya engkwulyumida ku-beyindenama nganja ningena. Ena nu-mena angwarnda yirra-kwunama, kembirra king-akumurni-yada dadingiyarrka nganyangwa yakwujina,” ni-yama Aburiyama.

¹⁴ Enamba-langwa Ebirena ni-lawurrakaja ayakwa enuwa-wa. Ni-yama, ¹⁵ “Adirngekburne-ka ena angwarnda akina-langwa angalya 400 angwarnda yimbukwa. Kembirra yakuwa yalakena nara arakba a-lyelyimbukwajuma ngarningka akina-langwa umba king-akumurna yakwujina dakina dadingiyena nungkwa-langwa,” ni-yama nakina Ebirena-da.

¹⁶ Eneja kembirra Aburiyama ni-lyanguwama nakina akwa arakba nu-murnduwarna angwarnda neniku-kwi-yada, ebina angwarnda ni-yengbijuwama Ebirena, nuw-engkirrikenu-murrumanja wurrakina warnumamalya. Kembirra n-akumarna nakina Aburiyama 400 angwarnda adirngekburna. Ni-dirrburakama akina angwarnda kajungwa engkwulyumidi-yada ngawa akina-da.

¹⁷ Yadikina-bu Aburiyama ni-yamama nu-beyindanguma nakina akina angalya Ebirena-langwa Makbela-manja. Akina angalya akwudangwa Mamura-langwa angalya. Umba nu-beyindangumurra nakina Aburiyama akwa ngawa amarda-murriya akwa ngawa eka ababurna-langwa akwa ngawa ngarningka medirra-da. ¹⁸ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya yakwujina nuw-ambilyu-murrumurra nuw-engkirrikenuma wurrakina akina ayakwa ni-yamama ni-yengbinuma Aburiyama. Kembirra wurrumurndakakina warnumamalya warningma arakba akina angalya Aburiyama-langwa akina-da. ¹⁹ Kembirra nakine-ka Aburiyama nang-akumarna arakba dadingiyenikba Jera makina-manja medirra akina-manja angalya Kenina. ²⁰ Akina angalya WarningiYida-langwa-langwa warnumamalya adinuba-wiya, kembirra Aburiyama-langwa arakba-da akwa medirra-da, kajungwa nenik-akumi-yada ena-langwa warnumamalya warninikijungwa yakwujina nakina-da.

24

Ajika-langwa-langwa dadingiyenikba

¹ Bi...ya nakine-ka Aburiyama neniyerringke-ka arakba. Umba eneja nakina Yaweya ni-yamama arngkababurna-langwa eningaba nakina-manja. ² Kembirra ni-yengbina nakina ayakwa Aburiyama ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da naruma-wa nibina nuwurrak-akwurrajuwa-murruwa ena-langwa amurndakijika ababurna-langwa. “W-akuma nungkwa-langwa ayarrka yelakwa arrawa makarra-manja,” ni-yama. ³ “Ngayuwa yirra-ngayindenama ki-yarrkakumurnama enena ayakwa akwa nara nungkwaja a-yarrkuwarrukwajuma akina. Akwa ki-yengbinama ngarningka ningkakina ekirra Yaweya-langwa. Nakine-ka Yaweya Neningikarraware-ka nakina nibina-murrada ni-ngekburaka-murrada angubina akwa ngawa ababurna-langwa angalya. Yirra-ngayindenama ningkena nungkuwa ki-yarrkakumurnama ayakwa nari-yada aminu-manguma warningerribirra wurradidiyara Ajika-langwi-yada dadingiyenikba enena-langwa angalya Kenina. ⁴ Umba kinuminu-menama ningkakina duwilyaba

dadiyara nganyangwa-langwa warnumamalya. Yirra-ngayindenama nungkuwa kilawurradinama angerriba ebinu-wa angalya ngayuwa ningi-rukwullarrinu-murruwa. Akwa kembirra kinuminu-mename-ka nungkuwa duwilyaba dadiyara nenikuwarrka-langwa akina-langwa angalya,” ni-yama Aburiyama ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

⁵ Eneja ni-yama nakina nenungkwarba, “Dukwe-ka dakina kingu-wariyama nara a-likama yangkwurrangwa-da. Umba kini-larrkiya nungkwa-langwa nenikuwena akinu-wa angalya kin-ambilyi-yada yakwujina?” ni-yama nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-wa.

⁶ “Nare-ka!” eneja ni-yama Aburiyama. “Awurrariya akina. Nara a-larrkama ningkakina nenikuwarrka angerriba akinu-wa angalya. ⁷ Arakba-wiya eneja Yaweya nakina nginu-wilyakama ngayuwa yangkwurrangwa angaluba nungwarrka-langwa-langwa angalya akwa nganyangwa-langwa warnumamalya. Nakine-ka Yaweya Neningikarrawara nakina, nibina ni-ngekburaka-murrada ababurna-langwa angalya angubina-manja. Akwa nakina-bina ni-yarrkakumarnuma ayakwa nganyangwa. Ni-yamama nakina ngayuwa-wa, ‘Eneja aringbirra angalya yiba-kwunama ngayuwa nungkuwa-wa akwa ngawa nungkwa-langwu-wa numirena-murriya warnikinikaduwa-wa,’ ni-yamama nakina Yaweya ngayuwa-wa. Akwa nakina-bina keni-larrkajama ena-langwa nenikumamurikaja adinakba kajungwa kenu-mamurikajini-yada nungkuwa kinuminu-meni-yada angaluba duwilyaba dadiyara nganyangwa-langwa nenikuwarrka. ⁸ Umba kingu-wariya-manja dakina dadiyara, akwa nara-manja a-likama dakina nungkuwa-manja, kembirra enena-langwa ayakwa yib-enjungwurrunama ngayuwa-wa. Akena nare-ka a-larrkama naka nganyangwa nenikuwarrka akinu-wa angalya,” ni-yama Aburiyama ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da. ⁹ Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da n-akuma ena-langwa ayarrka Aburiyama-langwa-manja makarra arrawa akwa ni-yarrkakumarna ebina ayakwa kini-yamina-mulangwa nakina ababurna-langwa ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya Aburiyama-da.

¹⁰ Biya kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da nuwurra-murndukwa ememberkwa kamila Aburiyama-langwa akwa nuwurraku-wurdijuwa ababurna eninginingaba amurndakijika Aburiyama-langwa. Kembirra ni-lalika akina angalya akwa ni-likena arakba nuw-angkarriu-murruwa arrirra dirrumala.

N-alilikenume-ka nakinu...wa yanda-langwa ni-yar•da engemba-manja Mejubudamiya. Ni-likenuma nakina ngawu...wa, yanda-langwa n-akburrangama angalya aminuwurrakwilyumide-ka alikira iya warnumamalya ebina-manja n-ambilyumurrumanja adinuba-wiya nenikumarnjenikba Aburiyama-langwa nenimikirra Neyawa. ¹¹ Nara nakina kin-awiyebena ambaka arrawa-wa umba numurndakungwanjajuma amurndakakina kamila errekba-manja ngawa emedirra-manja akungwa. Numurndak-ambarrija amurndakakina kembirra kamila akwa nu-ngwanja n-embirrarina ambaka. Biya na-larruwurada arakba. Akini-yada ngawa aburraja wurruminakina angalya wurradidiyara nawurrak-alilikenuma yenjerrikina akinu-wa emedirra akungwa.

¹² Kembirra nu-buriyamina arakba nakina nenikuminuwar•duwar•da Yaweyu-wa. Ni-yama, “Marrakba, ningkakine-ka Yaweya ningkibina-murrada Ningkeningikarrawara nganyangwa-langwa nubungkawa Aburiyama ningkakina, yi-mamurikajiya-langwa aduwaba akwa numini-yarrkilyingina ebina ayakwa ningki-yarrkakumarnuma ebina-wiya ningkakina nganyangwa-langwa nubungkawa. ¹³ Kwuja! Ningena ngayuwa enena-manja emedirra akungwa ning-abalkayukwunama. Umba aburraja wurruk-wala wurradidiyara wurruminenena angalya adinuba ka-likajama yangkwurrangwa akungwa-wa. ¹⁴ Nganja kembirra ki-yengbinama ayakwa duwilyaba-manja dadiyara ningena. Ki-yaminama ngayuwa ngaluwa-wa, ‘Yimini-larrijiya-langwa nungkwa-langwa meningamilyumilyinja menarlamba akwa yi-bekajiya-langwa akungwa,’ ngayuwa ki-yaminama. Kingi-yamina-manja dakina ngayuwa-wa, ‘Yawa, bekina nungkuwa. Akwa ngarningka kembirra kumin-akarrnginama ngayuwa akungwa amurndakenen-langwa nungkwa-langwa-langwa kamila,’ kingi-yamina-manja dakina amurndakene-nena ayakwa ngayuwa-wa, kembirra dakina-bina ninginga-ngayindenama nungkuwa ningku-wekbalyinuma arakba adinakba Ajika-langwi-yada didarringka-da. Kembirra ningeningma ngayuwa ningkenumini-yarrkilalikama ngawa ebina ayakwa ningki-yarrkakumarnuma Aburiyama-langwa-da,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa Yaweyu-wa-da.

¹⁵ Umba nu-buburiyaminu-wiya ngawa nakina yingi-yar•da ngalaja dakina dadiyara dadimikirra Ribeka. Yingi-ngabukweyina dakina meningamilyumilyinja

menarlamba ngala-langwa-manja amurn•da. Dakine-ka dadiyawenikba Beduwela-langwa. Umba Beduwela-langwa nungwenikba nenimikirra Neyawa Aburiyama-langwa nenikumarnjenikba nakina. Umba ngalaja dirndenikba Beduwela-langwa dadimikirra Milka. ¹⁶ Dakine-ka Ribeka dukwulyubene-ka dadiyara. Dikikamarra ambaka warnungkarba. Biya yingi-likena dakina angerriba angandingirra-wa akungwa emedirra. Yingi-dirrinda arrawu-wa, yinguma-lyangburrukawajuwa mibina menarlamba akwa yingu-wurdinga karrawaru-wa. ¹⁷ Eneja nenikuminuwar•duwar•da n-angkarra nanga-wengma ngaluwa-wa. “Marrakba, yu-kwa-langwa nganja akungwa,” ni-yama.

¹⁸ “Wiya, kembirra bekina,” yingi-yama ngalaja. Warenja-bawiya yinguma-larrija mibina menarlamba akwa yinginumini-rrakilyinga akwa ni-bekina-da. ¹⁹ Ni-jerrukwa-manja nakina akungwa yingi-yama enuwa-wa, “Akwa ngarningka kumin-akarrnginama akungwa amurndakangaba-langwa kamila nungkwa-langwa-langwa, yanda-langwa kuw-abadinama.” ²⁰ Biya warenja-bawiya yinguma-jiraba yinguma-radebirraka mibina menarlamba ebinu-wa angarmungkwa angwarda nuw-ambilyu-murruwa akwudangwa emedirra akungwa kajungwa warniki-bekaji-yada warningerribirra warnumamalya aburra-langwa bulukwa-murriya iya kamila-murriya yakwujina. Akwa ngarningka ying-angkarra emedirra-wa akwa ying-akarrngarna ngarningka akungwa amurndakibina-langwi-yada kamila ena-langwi-yada. Yingi-yaminjama ngawa dakina yanda-langwa nuw-abaduma amurndakakina kamila ababurna-langwa.

²¹ Eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa nanga-rringkama ngawa ngaluwa-wa akena nara kini-yengbina nakina eyukwayuwa ayakwa. N-embibirrinuma nakina ngawa kenuminu-wekbalyinu-murrikba Yaweya dakina dadiyara Ajika-langwi-yada dadingiyenikba. ²² Biya na-jerrukwa-manja amurndakibina kamila akungwa, nakina nenungkarba kembirra nanga-kwama dakina-manja dadiyara akwala amurndakijika alarrngekburna. Adinuba-wiya nangamin-akumarna dakina ngala-langwa-manja eminda akina errumungkwa na-ngekburakajungwunuma akawulda-ma. Akwa ngarningka nangamin-akumarna ambilyuma aruma-kiya ngala-langwa-manja ayarrka. ²³ Biya ni-yama nakina, “Numiyambena nungkwa-langwa nungwena? Akina angalya nungwena-langwa-manja alikira ningenik-ambilyingi-yada ngayuwa mema-manja marringa akwa ngawa warna warnungkarba nganyangwa?” ni-yama dakinu-wa.

²⁴ “Nganyangwa nungwarra nenimikirra Beduwela,” yingi-yama ngalaja. “Akwa nungwenikba ena-langwa Neyawa umba dirndenikba Milka. ²⁵ Ababurna-ka amarda nungkwa-langwa-langwa kamila akwa ngarningka ababurna angalya karnik-ambilyingi-yada nungkwurruwa,” yingi-yama.

²⁶ Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa n-abuluwendinga arakba n-engmidirruwajungwa nenumkwurra ajirringka-wa akwa neni-yangmarngkawajuwamurra Yaweyu-wa. ²⁷ Ni-yama nakina Yaweyu-wa, “Nungkuwe-ka Yaweya Ningkeningikarrawara ningkakina Aburiyama-langwa. Yirre-yangmarngkawajinama nungkuwa-wa mena nungkwa-langwe-ka ayakwa ningki-yarrkakumarnuma Aburiyama-langwa adinakba ningkenumini-yarrkilalika-mubaba akina. Akwa kembirra yu-wilyakama ngayuwa aduwaba dirrbura Aburiyama-langwu-wa warnumamalya-da,” ni-yama nakina-da.

²⁸ Umba ngalaja ying-angkarra dakina dadiyara nungwadikba-langwu-wa angalya nanga-maka dirndadikba-manja ababurna ne-yama-mulangwa. ²⁹⁻³⁰ Eneja Ribeka-langwa narrukwadikba Lebina ni-rringka ebina errumungkwa ngala-langwa-manja eminda akwa ayarrka akwa n-engkirrika ayakwa dakina yingi-yengbinuma dirndadikba-manja. Biya n-angkarra erreku-wa akwa ni-likena ebinu-wa emedirra akungwa n-ambilyu-murruwa nakina nenikuminuwar•duwar•da. Eneja nakina nu-kwarjeyuma ngawa akwudangwa emedirra-manja nuw-ambilyu-murruwanja ena-langwa kamila.

³¹ Kembirra eneja nakina Lebina ni-yama, “Kwa, likaja nganyangwu-wa angalya. Eneja Yaweya nakina nginu-werrungwur•denama nungkuwa-manja. Nare-ka ambilyuma yelakwa, umba kwa. Akine-ka angalya nungkwa-langwa akwa ngawa nungkwa-langwa-langwa warnungkarba nganyangwa-manja alikira, akwa akina ngarningka angalya kamila-langwa ngalajukwaba,” ni-yama.

³² Biya kembirra Lebina akwa nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa akwa ngawa ena-langwa warnungkarba na-likena arakba Lebina-langwu-wa angalya. Biya numurndaku-manga Lebina amurndakijika kamila-langwa akwa numurndaku-kwa amarda enik-alyubari-yada amurndakakina. Biya kembirra nenumin-akarrngarna akungwa nakina-langwa nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa-langwa akwa ngawa wurrumndakakina-langwa warnungkarba ena-langwa-langwa kajungwa

warnik-ajarri-yada alika. ³³ Umba aburraja Lebina-langwa warnikuminuwar•duwar•da naramini-dakama aninga akwa narre-yikenuma aburruwa-wa.

Eneja ni-yama Aburiyama-langwa nenikuminuwar•duwar•da Lebinu-wa, “Nara ngarna alyubaruma ambaka aninga. Umba adinuba-wiya ayakwa ki-yengbinama ngayuwa.”

Eneja ni-yama Lebina, “Yengbina kembirra.”

³⁴ Enamba-langwa kembirra nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa neniliraku-makama Lebinu-wa akwa Beduwelu-wa ena-langwa-langwa nubungkawa. Ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena Aburiyama-langwa ningenikuminuwar•duwar•da. ³⁵ Nakine-ka Yaweya ni-yamama eningaba nganyangwa-manja nubungkawa Aburiyama. Kembirra aduwaba nakina numinababurne-ka amurndakijika-murriya. Nenu-kwama Yaweya jiba iya nenukwuda iya bulukwa iya kamila akwa dangki. Akwa ngarningka nenu-kwama awurrakwulumida angwarnda amamamuwa amurndakibina akawulda-murra iya ajilba-murra akina. Akwa ngarningka nenu-kwama warnikuminuwar•duwar•da warnungkarwa iya wurridarrinka kenuminu-war•deni-yada ena-langwa. ³⁶ Umba nganyangwa-langwa nubungkawa dadingiyenikba Jera ying-adiyuwangkwudinumanja yinginumina-arrangbama nenikuwenikba arakba dakina. Nganyangwe-ka nubungkawa nenumurndaku-kwama ababurna-langwa ena-langwa ebina nu-wilyakama nenikuwenikba-manja,” ni-yama nenikuminuwar•duwar•da Beduwela-kiya-wa.

³⁷ Biya ngarningka ni-yama, “Biya nginu-makama nakina ningeniki-yarrkakumi-yada ayakwa kajungwa kinumin-engkirrikaji-yada ngayuwa ena-langwa ayakwa. Ni-yamama, ‘Nara aminu-manguma warningerribirra wurradiyara ena-langwa angalya Kenina nenikuwarrka-langwi-yada dadingiyenikba, ³⁸ umba kilikaja nungwarrka-langwu-wa warnumamalya akwa kinuminu-mena duwilyaba dadingakwujina dadiyara nenikuwarrka-langwi-yada,’ ni-yamama nakina Aburiyama ngayuwa-wa. ³⁹ Nganja ningi-yamama, ‘Umba dakina dadiyara nara-manja ngilikama ngayuwa-manja, kembirra ki-yamarrkinama ngayuwa?’ ningi-yamama. ⁴⁰ Enamba-langwa Aburiyama ni-yamama ngayuwa-wa, ‘Yaweya nakina-bina kenu-mamurikajinama, nibina ningenumini-yarrkuwarakinama ena-langwa ayakwa aduwaba ngawa wuburra arakba-wiya. Keni-larrkajama nakina nuwilyaba nenikumamurikaja ena-langwa nungkuwa-wa, kajungwa kenu-mamurikajini-yada nungkuwa-manja kenu-wilyakajini-yada nungkuwa ningkakina-da. Kinuminu-menama-ka dadiyara nenikuwarrka-langwi-yada nganyangwa-langwa warnumamalya. ⁴¹ Umba ki-likaja-manja ningkakina nganyangwu-wa warnumamalya akwa ka-warenananja wurrakina akwa ki-lyangkirerrmina-manja ningkakina, nganja kembirra ngayuwa yib-enjungwurrenama ebina-langwa ayakwa ki-lawurradina-mulangwa ningkakina ningkeningiyanda,’ ni-yamama Aburiyama ngayuwa-wa,” ni-yama nenikuminuwar•duwar•da Beduwela-kiya-wa.

⁴² Biya ngarningka ni-yama, “Kembirra ningi-yar•du-manja nganja enena-manja angalya aduwaba akwa ning-embirrarinu-manja ebina-manja emedirra akungwa, kembirra ningu-buriyaminuma ngayuwa Yaweyu-wa. Ningi-yamama ngayuwa enuwa-wa, ‘Yaweya, ningkibina Ningkeningikarrawara nganyangwa-langwa nubungkawa Aburiyama-langwa, yi-mamurikajiya-langwa ena-manja angalya, yu-wilyakajiya-langwa dibina dadiyara aduwaba. ⁴³ Kwuja! Ningena ngayuwa ning-abalkayukwunama yelakwa enena-manja ngawa emedirra akungwa. Umba kingi-likaja-manja duwilyaba dadiyara yangkwurrangwa akungwa-wa, kembirra ki-yaminama ngayuwa ngaluwa-wa, Yi-bekajiya-langwa akungwa nungkwa-langwa-langwa menarlamba? ⁴⁴ Kembirra kingi-lyangkuwamina-manja dakina dadiyara akwa ngarningka kingi-yamina-manja dakina ngayuwa-wa, Kumin-akarrnginama akungwa nungkwa-langwa-langwa kamila, kembirra ninginga-ngayindenama dakina-bina ningu-wekbalyinuma ningkakina dadingiyenikba Aburiyama-langwa-langwa nenikuwenikba-da,’ ningi-yamama ngayuwa Yaweyu-wa-da,” ni-yama nenikuminuwar•duwar•da Beduwela-kiya-wa.

⁴⁵ Biya ngarningka ni-yama, “Umba ningakina ningu-buriyaminuma ngayuwa arawa nganyangwa-murra mangma ningeningayakwa-ma. Kembirra akina-wiya ningu-buriyaminu-wiya ngawa, yingi-yar•da ngalaja Ribeka yingi-ngabukweyinuma dakina menarlamba ngala-langwa-manja amurn•da. Yingi-dirrirnda emedirra-wa akungwa-wa, umba ningi-yamama ngayuwa ngaluwa-wa, ‘Yu-kwa-langwa akungwa.’ ⁴⁶ Warenjabawiya yinguma-larrija menarlamba ngala-langwa-langwa amurn•da akwa yingi-yamama ngayuwa-wa, ‘Beka-langwa, umba kumin-akarrnginama ngarningka akungwa nungkwa-langwa-langwa kamila.’ Kembirra ningi-bekina arakba ngayuwa, umba

yingumin-akarrngarna akungwa kamila-langwa. ⁴⁷ Umba ningi-yamama ngayuwa, 'Nunmiyambena nungwena?' Ngalaja yingi-yamama, 'Nungwarrka nenimikirra Beduwela umba nungwenikba ena-langwa Neyawa nakina akwa dirndenikba dadimikirra Milka.' Nganja kembirra ningingamin-akumarna errumungkwa ngala-langwa, awilyaba eyukwujija eminda-manja umba ambilyuma aruma-kiya ngarningka ayarrka-manja. ⁴⁸ Biya ning-abuluwendinga arakba ngayuwa ningeni-yangmarngkwajuwama Yaweyu-wa. Ngayuwa ningeni-yangmarngkwajuwama Yaweya nibina Neningikarrawara nganyangwa-langwa nubungkawa Aburiyama. Nakina-bina Yaweya nginu-wilyakama ngayuwa dirrbura yangkwurrangwa. Nginu-wilyakama nungkuwa-wa, Beduwela, ningkibina Aburiyama-langwa ningkenumamalya, akwa ngawa nungkwa-langwu-wa dadiyawena, kajungwa king-ambilyi-yada dakina dadingiyenikba Aburiyama-langwa-langwa nenikuwenikba. ⁴⁹ Nungkwaja kembirra ki-yamina-manja adirrbura-wiya nganyangwa-manja nubungkawa akwa eningaba ki-yamina-manja enuwa-manja, kembirra yi-makina. Umba nara-manja e-yamama ningkakina eningaba enuwa-manja, kembirra yi-makina ngarningka. Kembirra nganja ningeningma ngayuwa ki-yamina-mulangwa ngayuwa," ni-yama nakina nenungkwarba Aburiyama-langwa Beduwela-kiya-wa-da.

⁵⁰ Kembirra aburnaja wunalakina Lebina akwa Beduwela neni-yama enuwa-wa, "Amurndakakina yirru-maka-mulangwa ningkakina aduwaba ni-yamama Yaweya enabakiya-ba akina ababurna-langwa. Kembirra nara yirraja a-lyangkuwamama akwa a-lyangkirerrmama. ⁵¹ Umba daka Ribeka. Nga-wilyakina akwa likaja, kajungwa nenikuwenikba nungkwa-langwa-langwa nubungkawa kininga-meni-yada daka, mena nakina Yaweya enabakiya-ba ni-lyangkuwerrrikajungwunuma akinu-wa-da," neni-yama wunalakina Lebina akwa Beduwela-da.

⁵² Eneja n-engkirrika-manja nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa amurndakakina ayakwa, kembirra n-abuluwendinga nakina akwa neni-yangmarngkwajuwama Yaweyu-wa. ⁵³ Kembirra nanga-larrngkuwaraka dumbalamurrija akwa errumungkwa-murriya ebina na-gekburakajungwunuma ajilba-ma akwa akawulda-ma akwa ngawa akwala ngarningka amurndakijika alarrngekburna akwa nangamurndaku-kwama Ribeka-wa. Akwa ngarningka nenu-kwama alarrngekburna amurndakijika aminarumuruma angwarnda narrkuwadikba-wa akwa dirndadikba-wa.

⁵⁴ Biya kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa akwa ena-langwa warnungkwarba nuw-alyubarinuma arakba ebina aninga akwa ne-bekinuma akubibeka. Biya na-mungkwuluma wurrakina yakwujina Beduwela-langwa-manja angalya muwilyaba marringa. Biya mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura kembirra nu-mirajanga nakina nenikuminuwar•duwar•da Aburiyama-langwa akwa ni-yama Ribeka-langwu-wa warnumamalya, "Yirri-larrkiya arakba ngi-lawurradina nganyangwu-wa nubungkawa," ni-yama.

⁵⁵ Aburnaja neni-yama Ribeka-langwa narrkuwadikba akwa dirndadikba wunalakina, "Ang-ambilya-langwa ambaka daka aduwaya, dukwa mamangbala mambilyuma marringa, dukwa mememberrkwa marringa. Kembirra yikinga-larrkiyama daka," neni-yama wunalakina enuwa-wa.

⁵⁶ Eneja ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da, "Nare-ka a-murndurkwama ngayuwa. Eneja nakina Yaweya nginu-mamurikajuwama ningena, nginu-wilyakajuwama daka dadiyara, kembirra yirri-larrkaja arakba yirri-lawurradina yirra-langwu-wa nubungkawa," ni-yama.

⁵⁷ Aburnaja neni-yama, "Ngarring-ardijiya-langwa kwureya kingi-yamina-murrikba dakina," neni-yama. ⁵⁸ Kembirra narring-ardijuwa dakina Ribeka akwa neni-yama ngalawa-wa, "Ningki-ngayindena ki-likaja nenaka-manja nenungkwarba?" neni-yama.

"Yawu," yingi-yama ngalaja. ⁵⁹ Aburnaja kembirra wunalakina neninga-larrka Ribeka dadiki-liki-yada Aburiyama-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da akwa ena-langwa-manja warnungkwarba. Akwa ngarningka neninga-larrka duwilyaba dadiyuwangkwa, dibina dadikuminuwar•duwar•da Ribeka-langwa dakina, ngalajukwaba.

⁶⁰ Akwa neni-yengbinuma eningaba ayakwa Ribeka-wa lukwuniyawa. Neni-yama, "Ningkakina ningkuminjarringba ningkeningadinuba-wiya k-ambilya wurruwurrakwulyumida-langwa warnumamalya.

Aburraja nenikabijena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa ab-ambilya wurringbuda wurrakina.

Ka-wardiyina-manja wurrakina wurrukwala-manja warnumamalya, kembirra nungkwa-langwa nenikabijena-murriya warnikinikaduwa ka-bungkawadina wurrakina-manja warnumamalya-da,”

neni-yama wunalakina Ribeka-wa-da.

⁶¹ Ngalaja kembirra Ribeka akwa ngarningka ngala-langwa warnikuminuwar•duwar•da amurndidiyara akwa dibina dadiyuwangkwa narri-larrngmurndukwa aburra-langwa wurndakijika akwa narringawurraku-wurdijuwa kamila-manja. Kembirra na-likena arakba Aburiyama-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da-da.

⁶² Na-likenume-ka wurrakinu...wa yanda-langwa narr-akburranga ebina angalya Kenina. Kembirra nuw-alilikenuma ngawa wurrakina nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada.

Eneja nakine-ka Ajika n-ambilyumurra yakwujina Kenina-manja. Engburingka-manja angalya n-ambilyumurra nakina ebina-manja emedirra emikirra “Numinakina Emedirra Akungwa Neniba akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.” ⁶³ Biya num-awiyebu-manja mamawura ni-jadanguma nakina ena-langwa-langwa kalikwa akwa numurndakilikenu-manja nakina n-andeya akena ni-rringka kamila abukwaya nawurrakilikenuma.

⁶⁴ Ngalaja dakina Ribeka yingini-rringka-manja nakina Ajika yingu-kuwabijanga ngala-langwa-langwa kamila ⁶⁵ akwa yingi-yama Aburiyama-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Numiyambena nangaba nenungkwarba ni-likajama yangkwurrangwa ngakwuruwa-wa?” yingi-yama.

Eneja ni-yama, “Nganyangwe-ka nakina nubungkawa,” ni-yama. Kembirra nangarrdirrka dumbala akwa yingu-wurumbijungwa ying-abuwarrkajungwa dadumukwurra.

⁶⁶ Biya kembirra nenu-maka nakina nenikuminuwar•duwar•da Ajiku-wa ababurna-langwa ngawa ni-yamama akina. ⁶⁷ Eneja Ajika nang-awiyebajuwa kembirra Ribeka ena-langwa-manja kalikwa. Dakine-ka kalikwa dirndenikba-langwa Jera-langwa adinuba-wiya. Kembirra dadingiyenikba arakba Ribeka dakina-da. Ajike-ka nakina ni-lyeyingminuma dakina-manja umba ngalaja yinginu-werringekburakama nakina naramanja dibina dirndenikba, yingi-jungwu-mubaba arakba dakina-da.

25

Wurrumirumirena Aburiyama-langwa-langwa

¹ Eneja nakina Aburiyama nanga-wilyakama duwilyaba ngarningka dadingiyenikba. Dadimikirra Kedira. ² Warna kembirra warnimikirra wurriyukwayuwa wurribina Kedira yinginumina-arrangbama Aburiyama-langwa dakina. Warnimikirra Jimirena iya Jakijena iya Midena iya Midiyena iya Yijibeka akwa ngawa Juwa.

³ Nakine-ka Jakijena, nibina naburradikba Kedira-langwa, nungwenikba nakina wunalakina-kiya-langwa Juba akwa Diden. Aburraja Diden-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa nuw-ababurnadinuma wurruwurrakwulyumida wurrakina yanda-langwa wurrilyimberrkabiakarbiya warnumamalya arakba. Umba warnimikirra wurrakina WarningAjuruma warnumamalya iya WarningiLidijima warnumamalya akwa ngawa WarningiLiyumima warnumamalya.

⁴ Umba eneja Midiyena, nibina Kedira-langwa enejukwaba naburradikba, nakumajungwunuma nakina wurrumangbala warninikuwena. Warnimikirra wurrakina Ebaya iya Ebera iya Yenakwa iya Abuda akwa ngawa Eldaya.

Umba dakine-ka Kedira duminjarringba dadingadinuba-wiya wurrumurndakakinalangwa warnumamalya wurrababurna-langwa.

⁵⁻⁶ Neniba-wiya ngawa eneja nakina Aburiyama, nenu-kwama akwala amurndakijikamurriya ena-langwu-wa warninikuwena Yeka-langwu-wa akwa ngawa Kediralangwu-wa wurrabuburarrngwa. Biya neni-larrkama nakina wurrumurndakakina warninikuwena wurrababurna-langwa engku-wa nuw-errbalinuma Ajika-langwa. Neni-larrkame-ka nakina alyengma-wa angalya kajungwa yakwujina ngawa kuwambilyi-yada wurrakina warningangkawura-da.

Biya kembirra ni-yama nakina Aburiyama, “Ki-jungwuna-manja ngayuwa kembirra ababurna-langwa bulukwa iya jiba iya nenukwuda iya kamila iya dangki iya ababurna-langwa amamamuwa ajilba-ma iya akawulda-ma akwa ngawa ababurna-langwa amurndakijika nganyangwa kuw-ambilyama Ajika-langwa amurndakakina-da,” ni-yama nakina-da.

Ni-jungwunu-mulngwa Aburiyama

⁷ Nakine-ka Aburiyama n-ambilyumurra 175 mamarika iya yinungkwura-da. ⁸ Meningaba-wiya mamurdakakina mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra. Biya ni-jungwa arakba nakina-da. ⁹ Kembirra aburnaja wunalakina ena-langwa warnikuwabolena Ajika akwa Yijumeyila nen-akumarnumurra nenumadangkwa nakina mibina-manja medirra memikirra Makbela. Num-ambilyuma makina Mamura-langwa-manja angalya akwudangwa. Umba akine-ka angalya adinuba-wiya Ebirena-langwa akina. Umba eneja Ebirena-langwa nungwenikba nenimikirra Jawura NeningiYida nenumamalya nakina. ¹⁰ Makine-ka medirra nu-beyindanguma Aburiyama wurrumurdakibina-langwa warnumamalya WarningiYida-langwa. Aburraja aburna-langwa wunenumadangkwa-kiya narr-akumarnuma wurrakina Aburiyama-langwa iya Jera-langwa makina-manja ngawa muwilyaba-ma medirra arakba-da.

¹¹ Kembirra ni-jungwu-mulangwa nakina Aburiyama eneja Neningikarrawara nakina ni-yamama eningaba Ajika-manja nenikuwenikba-manja. Nakine-ka eneja Ajika n-ambilyumurra warninikuwena ebina-langwa. Neningadinuba-wiya emedirra emikirra "Numinakina Emedirra Akungwa Neniba akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa." Biya yakwujina ngawa n-ambilyumurra Ajika nakina-da.

Wurrumirumirena warnikinikaduwa Yijumeyila-langwa-langwa

¹² Eneja nakina Yijumeyila neningadinuba-wiya nenikuwenikba Aburiyama-langwa. Umba dirndenikba Yeka, dibina dadikuminuwar*duwar*da Jera-langwa DadingiYijiba dakina. ¹³ Kembirra Yijumeyila n-akumajungwunuma nakina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warninikuwena ena-langwa. Neningadinuba-wiya nenimikirra Nubeyada nakina. Umba ngarningka wurrukwala warnimikirra wurrakina Kedara iya Adubela iya Mibijama ¹⁴ iya Mijuma iya Duma iya Maja ¹⁵ iya Yadada iya Dema iya Jedira akwa ngawa Nabija. Umba neningarija-langwa nenimikirra Keduma nakina. ¹⁶ Wurrumurdakakine-ka warnungkwarba wurrumemberrkwa wurrambilyuma nuw-ambilyuma wurrumirumirena warningadinuba-wiya wurrilyimberrkeyebijeba-langwa iya wurrilyimberrkeyebijeba-langwa warnumamalya wurrakina. Umba aburra-langwa angalya waka aminambawura alikira waka eningerriberriba na-wilyakama ekirra aburra-langwa-da.

¹⁷ Bi..ya eneja nungwarringba Yijumeyila nenyuwangkwe-ka arakba. Umba n-ambilyu-manja 137 mamarika iya yinungkwura kembirra ni-jungwa arakba nakina-da.

¹⁸ Aburraja wurrumurdakibina wurrumirumirena warnikinikaduwa Yijumeyila-langwa nuw-ambilyuma wurrakina akina-manja angalya wilyarra Yebila akwa ngawa Jura. Akine-ka angalya aburra-langwa. Umba na-likenu-manja aburraja warnumamalya Yijiba-langwa akwa engku-wa angerriba Ajiriya-wa wurrakina, kembirra narri-larrkuwarrukwama aburra-langwa angalya wilyarra. Umba wurreyebijebeka wurrakina Yijumeyila-langwa warnumamalya nuw-ambilyumurra Ajika-langwa-langwa warnumamalya akwa ngawa wurrukwala-langwa-langwa wurrumirumirena Aburiyama-langwa wurrakina-da. narri-larrkuwarrukwama aburra-langwa angalya wilyarra. Umba wurreyebijebeka wurrakina Yijumeyila-langwa warnumamalya nuw-ambilyumurra Ajika-langwa-langwa warnumamalya akwa ngawa wurrukwala-langwa-langwa wurrumirumirena Aburiyama-langwa wurrakina-da.

Ajika-langwa-langwa warnumamalya - Yijawa-langwa akwa Jekaba-langwa

¹⁹ Eneja alawudawarra Aburiyama-langwa-langwa nenikuwenikba Ajika. ²⁰ Ajika nakina arngkabiyaibuwa-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura, kembirra nanga-manga nakina Ribeka dadingiyenikbi-yada. Umba ngalaja Ribeka dadiyawenikba Beduwela-langwa dakina. Umba NeningArama nakina Beduwela akwa ena-langwa angalya Mejudamiya. Umba Ribeka-langwa narrikuwadikba nakina Lebina. ²¹ Eneja nakina Ajika nangaminu-buriyaminuma Yaweyu-wa wurrangariyi-yada nara-baba wurrubina wurriyukwayuwa Ribeka-langwa. Kembirra eneja Yaweya n-engkirrikena nakina ena-langwa ayakwa. Ngalaja kembirra Ribeka yingu-mambakinuma arakba wurrangariya, ²² akwa dadingma dakina wurrambilyuma-kiya wurrangariya ngala-langwa. Aburnaja kembirra nara-wiya keni-rukwalarrina neni-jiriyinuma wunalakina arrawa.

Ngalaja yingi-yama Ribeka, "Karukwa, ningi-yamarrkama ningena-burra?" yingi-yama. Kembirra dakina yingini-yengkilabena Yaweyu-wa wurriyukwayuwa-langwa.

²³ Eneja nakina Yaweya ni-yama ngaluwa-wa, "Wunumilyengma-kiya nungkuwa-manja arrawa nen-ambilyama wunalakina wunenumamalya-kiya.

Kembirra wunambilyuma wurrumirarrngwa wunalakina ken-ambilyama wurrilyimberrkambilyuma-langwa warnumamalya.

Kembirra aburraja wurrumurdakakina warnumamalya aburna-langwa kekuwurriyina wurrakina akwa kuw-errbalinama.

Nuwilyaba ningbuda nakina nuwilyaba-manja.

Kembirra numangaruma-dangwa nawenikba kenumin-engkirrikajama nenikumarnjenikba-wa,”

ni-yama Yaweya Ribeka-wa.

²⁴ Biya neni-rukwularra wunalakina wuniyukwujiya-kiya arakba. ²⁵ Neningadinubawiya numilyingarradada nakina akwa ayama-wiya, akwa neni-yengbijuwama nakina nenimikirra Yijawa, mena akina ekirra Yijawa ne-yaminama “ayama-wiya.”

²⁶ Kembirra enamba-langwa neningarija-langwa ni-rukwularru-manja nakina ni-lyingama angwurra amulurrngwa-manja alika neningadinubawiya-langwa. Kembirra neni-yengbijuwama nakina nenimikirra Jakaba, mena akina ekirra Jakaba ne-yaminama “ni-lyinginama amulurrngwa-manja alika.” Akena aburraja warnumamalya narrayarrumunduwarna-manja ayakwa warningerribirra-langwa akwa ne-yamina-manja, “Naka nenumamalya ni-lyinginama amulurrngwa-manja alika,” kembirra akina ayakwa aburra-langwa ne-yaminama, “Naka nenumamalya neni-kadikinama wurrukwala-manja.” Umba neni-rukwularrinu-manja wunalakina eneja nungwarringba Ajika n-ambilyumurra nakina arngkumemberrkwa-ma arngkumangbala arngkuwilyaba mamarika iya yinungkwura arakba.

²⁷ Bi...ya nen-arumidinuma aburnaja wunalakina. Kembirra Yijawa nabarda yinungwangba-murriya neniku-ngurrkwa-langwa akwa ni-lyelyingminuma erriberriba-wa nenik-alilika. Umba Jakaba ninyarrngwa nakina akwa ni-lyelyingminuma nenik-ambilyinga awilyaba-murra-manja angalya. ²⁸ Kembirra eneja nakina nungwenikba ni-lyelyingminuma Yijawa-manja angwurra mena ni-lyelyingminuma nenik-alyubari-yada yakina yinungwangba nu-wardangu-mulangwa Yijawa. Ngajaja Ribeka yingi-lyelyingminuma dakina Jakaba-manja.

²⁹ Eneja kembirra arngkawura Jakaba ni-ngarngkwudakama nakina amalyirra amaninga amadidira-langwa. Umba eneja nakina Yijawa ni-lawurradinuma nakina nu-ngurrkwenu-mulangwa. Biya nu-mureyanga nakina. ³⁰ Ni-yama Jakabu-wa nenikumarnjenikba-wa, “Ningu-mureyenama angwurra ningena. Yu-kwa-langwa nganja akwala aninga amalyirra amilyingarradada,” ni-yama. Kembirra aminakina-langwa Yijawa nu-wilyakama nakina ambilyuma ekirra. Awilyaba Yijawa akina umba awilyaba ngarningka Yiduma, mena akina ekirra Yiduma ne-yaminama “amilyingarradada.”

³¹ Eneja ni-yama, “Yawa, yiba-kwunama ningena,” ni-yama Jakaba, “umba yikumakinama ngayuwa ningena ningumilyengma wuburra ningengungkwulyuba akwa nara arakba nungkuwa,” ni-yama.

³² Enamba-langwa ni-yama Yijawa, “Mama! Ki-jungwunama ningena ningu-mureyena-baba, kembirra ki-yamina-manja ngayuwa ningumilyengma-dangwa amiyambena eningaba nganyangwa?” ni-yama.

³³ Enamba-langwa Jakaba ni-yama, “Yirra-ngayindenama ningkakina ki-yarrkakumurnama enena ayakwa akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma. Ki-yarrkakumurnama ayakwa kajungwa ngayuwa-bina ki-yamini-yada kembirra ningumilyengma wuburra ningengungkwulyuba arakba-da,” ni-yama. Kembirra eneja ni-lyingkwuama nakina Yijawa, ni-yarrkakumarna akina ayakwa nakina-da. ³⁴ Kembirra nakina Jakaba nenu-kwa damba akwa akwala amalyirra ni-ngarngkwudaka-mulangwa. Kembirra Yijawa n-alyubarina arakba akina damba akwa ni-bekina amalyirra akina, akwa nu-warumajungwa ni-likena. Akwa ni-lyangkiyama,

“Mama nakina-da! Numilyengma kembirra-da,” ni-lyangkiyama Yijawa nakina-da.

26

N-ambilyu-mulangwa Ajika engemba-manja Kera

¹ Arakburakba-kiya-wiya n-ambilyu-wiya Aburiyama Kenina-manja angalya nakina, ne-yukwujyadinuma aninga, biya ni-likenuma nakina Aburiyama Yijibu-wa. Kembirra aduwaba ngarningka n-ambilyu-manja enamba-langwa nenikuwenikba Ajika akina-manja ngawa angalya Kenina ne-yukwujyadinuma ngarningka nuw-ambawuradinuma aninga wuburra ebina-wiya. Kembirra ni-likena nakina Ajika akwaburrangarnu-wa Kera-wa. Akine-ka angalya Kera WarninguBilijiyalangwa warnumamalya akina, akwa

nubungkawa aburra-langwa Abimileka nakina. Kembirra ni-likena nakina eneja Ajika enuwa-wa.

² Eneja kembirra Yaweya ni-jadinga nakina Ajika-manja akwa ni-yama enuwa-wa, “Nara a-likama Yijibu-wa,” ni-yama, “umba engkirraja nganyangwu-wa ayakwa. Ambilya ngawa enena-manja angalya,” ni-yama. ³ “K-ambilya-manja ningkena yelakwa ngawa kembirra k-ambilyama ningena akwudangwa nungkuwa-manja akwa ki-yaminama eningaba ningena nungkuwa-manja,” ni-yama Yaweya Ajiku-wa. “Yiba-kwunama ngayuwa amurndakenena angalya nungkwa-langwi-yada akwa ngawa warnikinikaduwa-langwi-yada numirena-murriya. Ngayuwa ki-yarrkilalikinama ngawa ayakwa ebina ningi-yarrkakumarduma arakba-wiya nungwena-langwa Aburiyama-langwa. ⁴ Yiba-kwunama wurruwurrakwulumida numirena-murriya warnikinikaduwa. Wuburra dakilyingajanga duwurrakwulumida karrawara ningkinga-rringkinama, ke-yaminama aburrajukwaba wurrakina wurruwurrakwulumida akwa ka-kwunama-ka ngayuwa amurndakenena angalya ababurna-langwa aburruwa-wa. Kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya wurriminiminingka kabi-yendabajama wurrakina ngayuwa-wa akwa ke-yaminama, ‘Wu-ngekburakina eningaba yirruwa-manja, wuburra laka ningki-yamamurra Ajika-langwa-manja wurrumirumirena warnikinikaduwa,’ ke-yaminama wurrakina. ⁵ Ki-yaminama-ka ngayuwa eningaba nungkuwa-manja mena Aburiyama nakina nara-baba kini-yarrkuwurranga ayakwa nganyangwa umba nginumini-yarrkuwarakama ababurna-langwa ayakwa eningarumuruma nganyangwa,” ni-yama nakina Yaweya nenu-maka Ajiku-wa.

⁶ Kembirra yakwujina-wiya n-ambilyuma Ajika arakba Kera-manja. ⁷ Umba aburraja wurrukwala wurruminakina angalya warnungkwarba neni-yendabenuka Ajiku-wa Ribeka-langwa dadingiyenikba-langwa. Eneja ni-yama, “Dadiyamarnjarrka daka-da,” ni-yama aburruwa-wa. Nara nakina kini-ngayindanga kininga-yengbijuwa dadingiyenikba, mena n-akbar•danguma warniku-warda-langwa nakina wurrumurdakakina warnungkwarba wurruminakina angalya, kajungwa Ribeka karringa-mangi-yada wurrakina. Dadingabe-ka dakina dadumkwurra akwa aminakina-langwa narringa-ngayindanguma.

⁸ Bi...ya ambaka-murra eneja nakina Nubungkawa Abimileka n-andirrarina ena-langwa-langwa alikira akena nenilirraki-rringkama wunalakina-kiya Ajika akwa ngawa Ribeka. Nenilirraki-rringka-manja Abimileka wunalakina wuburra wuneningamanja neni-yamama wunalakina-da. ⁹ Biya nen-ardijuwa nakina Ajiku-wa nenikiliki-yada enuwa-wa. Ni-yama Nubungkawa Abimileka Ajiku-wa, “Nungkwa-langwa dadingiyena daka-na!” ni-yama. “Miyambena-burra ningkarra-makama warnumamalya-manja, ‘Dadiyamarnjarrka daka-da,’ ningki-yamama ningkakina?” ni-yama nakina Nubungkawa-da.

Ajika eneja ni-yama, “Ngaya-bu ningi-lyangkiyamama, ‘Warnumamalya warningiyelakwa kabu-wardanga-bu,’ ningi-yamama, ‘kajungwa kabu-mangi-yada dadingiyarrka,’ ningi-lyangkiyamama,” ni-yama nakina Ajika.

¹⁰ Ni-yama enamba-langwa nakina Abimileka, “Ningki-yamarrkama-burra? Yirrikadika yirruwa-manja-na!” ni-yama. “Aburraja warningerribirra warnungkwarba nganyangwa ka-mungkwulama dadingiyena-manja. Akine-ka awurrariya nungkwa-langwa akina, nara yirra-langwa,” ni-yama. ¹¹ Biya nakina Abimileka nenu-madumurrukwama wurrababurna-manja warnumamalya ena-langwa-manja akwa ni-yama aburruwa-wa, “Nungkwurraja karningerribirra karnumamalya yiki-yamina-manja awurrariya nenaka-manja nenungkwarba akwa ngawa dadingiyenikba-manja, yiki-jungwunama kirrakina-da. Nganja ka-makinama nganyangwa wurrawinyamba warnungkwarba kembirra yikabu-wardenama kirrakina aminakina-langwa awurrariya-da,” ni-yama nakina nubungkawa-da.

¹² Kembirra eneja Ajika nakina n-ambilyuma ngawa yakwujina akwa nilungkuwabijuwama amamamuwa aningi-yada. Bi...ya kembirra mibina-manja ngawa mamarika nuwurra-murndukwama nakina awurrakwulumide-ka aninga. Numanguma nakina awurrakwulumida aninga mena nakina Yaweya ni-yama-mubaba eningaba enuwa-manja. ¹³ N-ambambilya yakwujina bi...ya yanda-langwa numinababurnadinuma arakba aninga-murriya iya amurndakijika-murriya nakina, mena Yaweya nenu-mamurikajuwa-mubaba nakina neningangkawura. ¹⁴ Ababurna-ka jiba iya bulukwa ena-langwa. Aburrajukwaba wurrababurna warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa. Kembirra arakba aburraja wurrumurdakibina WarninguBilijija warnumamalya ne-yakwujaminuma wurrakina Ajika-langwa. ¹⁵ Kembirra narr-ekirrembama ajiringka ababurna-manja emedirra akungwa. Arakba-wiya neniba-wiya ngawa

nungwenikba Aburiyama, aburraja Aburiyama-langwa warnikuminuwar•duwar•da nungkadinuma amurndakakina adinuba-wiya. Kemberra Ajika-langwa enamba-langwa arakba amurndakakina emedirra akungwa aduwaba-da.

¹⁶ Eneja kemberra ni-yama Abimileka Ajiku-wa, “Jeyi! Likaja arakba,” ni-yama. “Wu-lalika ena angalya yirra-langwa. Ningkakine-ka ningkingbuda ningkenumamalya yirruwa-manja angwurra aduwaba,” ni-yama. ¹⁷ Eneja kemberra Ajika nuwarumajungwa akwa nu-makilalika akina angalya akwa aburruwa ena-langwa war-numamalya. Namurndaki-likenuma ekbilyuwalyu-wa angalya akwudangwa Kera. Narri-ngekburakama arakba angalya, kemberra yakwujina ngawa nuw-ambilyumurra wurrakina-da.

¹⁸ Biya na-mungkadinuma ngarningka wurrakina Ajika akwa ena-langwa warnungkwarba emedirra akungwa amurndakibina-murrada nungwenikba-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-mungkadinu-murrada adinuba-wiya. Eneja nakina Aburiyama ni-yengbijuwama emikirra emedirra amurndakakina. Akena ni-jungwu-mulangwa nakina kemberra aburraja wurrumurdakibina WarninguBilijiya warnumamalya narr-ekirrembama ajiringka amurndakakina. Kemberra enamba-langwa nakina Ajika ni-yengbijuwama arija-langwa ebina-murrada emikirra emedirra nakina-da.

¹⁹ Kemberra arakba aburraja Ajika-langwa warnikuminuwar•duwar•da nungkadinuma wurrakina ekbilyuwalya-manja angalya edirra biya narr-akburranga kemberra akungwa. ²⁰ Akena aburraja wurruminakina angalya warnungkwarba wurribina narr-embibirrajuwama jiba aburra-langwa ne-beyinuma wurrakina awinyamba Ajika-langwa-manja warnungkwarba narr-embibirrajuwa-murrumanja jiba ena-langwa. Ne-yama. “Ene-ka akungwa yirra-langwa,” ne-yama. Kemberra eneja nakina Ajika ni-yengbijuwama akina emedirra akungwa “Nebeyinumurrumanja” emikirra akina.

²¹ Aburraja kemberra Ajika-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-mungkadina engka emedirra akungwa, akena aburraja wurruminakina angalya warnungkwarba akwa ngawa Ajika-langwa warnungkwarba ne-kuwurriyina ne-beyinuma awinyamba akina-langwa emedirra ngarningka-da. Kemberra Ajika “Nawirrikbeyinumurrumanja” emikirra ni-yengbijuwama emedirra akungwa akina-da.

²² Kemberra na-warumajungwa arakba Ajika-murriya akwa narrumakirukbijangajuwa angalya akwa na-mungkadina ngarningka emedirra akungwa akena nara arakba ke-beyina awinyamba. Ni-yama nakina Ajika, “Yaweya nakina ngarrenu-kwama enena angalya ngakwurra-langwi-yada akwa kemberra amurndangekburna arakba *ka-ngwur•denama *ka-wuldinama ke-yaminama yelakwa ngakwurra-langwa enena-manja angalya. Enene-ka emedirra akungwa emikirra ‘Ngarrenukwamurrumanja angalya’ akina-da,” ni-yama Ajika-da.

²³ Biya kemberra Ajika-murriya narri-lalikama arakba akina angalya umba namurndaki-likena akinu-wa angalya angerriba Biyajibu-wa. ²⁴ Kemberra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya eneja nakina Yaweya ni-jadinga yakwujina Ajika-manja. Ni-yama Yaweya enuwa-wa, “Ningene-ka Ningeningikarrawara nungwenalangwa Aburiyama-langwa,” ni-yama. “Nara akbar•duma mena k-ambilyama ngawa ningena akwudangwa nungkuwa-manja. Ki-yaminama eningaba nungkuwa-manja, yiba-kwunama numirena-murriya warnikinikaduwa wurrababurna, ebina-langwiya ayakwa ningi-yarrkakumarnu-mulangwiya arakba-wiya-da Aburiyama-langwi-yada-da. Nakina-bina Aburiyama nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa akwa ningenu-kwama akina eningarumuruma ayakwa ngayuwa-da,” ni-yama Yaweya Ajiku-wa-da.

²⁵ Eneja kemberra ni-ngekburakama nakina Ajika alda angwarnda-murra yakwujina ngawa akwa neni-yangmarngkawajuwama arakba nakina Yaweyu-wa. Kemberra ni-ngekburaka yakwujina angalya ena-langwa. Aburraja kemberra ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-mungkadina emedirra ngarningka akungwa yakwujina-da.

Ajika-langwa akwa Abimileka-langwa

²⁶ N-ambilyu-wiya Ajika yakwujina Biyajiba-manja, eneja nibina Nubungkawa Abimileka ni-likena ena-langwa-langwa angalya angaluba Kera-langwa yenjerrickina Ajiku-wa. Akwa wunambilyuma wunenungkwarba-kiya neniliraku-wilyakama nakina. Nuwilyaba Bikala, nibina nu-bungkawadinuma nakina ena-langwa-manja wurrawinyamba, umba nuwilyaba ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da Ayijada, nibina nenu-mamurikajuwama Abimileka-manja kajungwa Abimileka kin-eningmidiniyada akwiyamangena-langwa nakina. ²⁷ Eneja ni-yama Ajika aburrubukwurruwa-wa, “Miyambena-burra kirrubuki-likena yangkwurrangwa ngayuwa-wa aduwaba?”

ni-yama. “Yirr-awinyambaka-murrada kirrubukalakena ngayuwa-manja adinuba-wiya kirru-minangkirraja-murrada nungkwurra-langwa-langwa angalya ningena-da,” ni-yama Ajika.

²⁸ Aburrubukwurraja nabuki-yama, “Yarningma yarna aduwaba n-ambilyama Yaweya nungkuwa-manja. Ngarra-ngayindenama aki-yarrkakumurnama ngakwurruwa ayakwa akwa nara a-yarrkuwarrukajuma. Kembirra nungkwaja nungkuwa k-akumurnama ayakwa ²⁹ kajungwa nari-yada e-yamama nungkuwa akwa ngawa nungkwa-langwa warnumamalya awurrariya yirruwa-manja. Yarna yirra nara yiki-yama awurrariya nungkwurruwa-manja ebina-wiya. Yirr-errukwulinuma nungkwurruwa-manja. Nara aku-wardiyina awinyamba umba wulkwa ngarra-larrkama nungkuwa akwa nungkwa-langwa warnumamalya engku-wa yirra-langwa-langwa angalya. Kembirra nungkwurraja kirri-likenuma kirrakina yilyurrkwa-murra yukwudukwuda. Yirraja yirrakakiruma yarna Yaweya ni-yamama nakina eningaba nungkwurruwa-manja,” nabuki-yama wurrubukalakina Ajiku-wa.

³⁰ Kembirra eneja nakina Ajika ni-larrngkwaburranga aninga ababurna aburrubukwurra-langwa biya nabuk-eyijina aninga akwa nabuki-bekeyina akubibeka. ³¹ Biya nabuku-mungkwula arakba.

Biya mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura wunalakina Abimileka akwa ngawa Ajika nenu-mirajanga akwa neni-lyelyimbukweyina ayakwa. Kembirra wunalakina-kiya neni-yarrkakumarna ayakwa nari-yada awinyambakajuma akwa nari-yada a-yarrkuwarrukajuma akina ayakwa. Adinuba-wiya nuwilyaba n-akumarnama ayakwa kembirra nuwilyaba enamba-langwa. Biya kembirra Ajika ni-yama, “Jeyi! Wurrubuki-likaja arakba angalyu-wa.” Biya Ajika n-ambilya yakwujina ena-langwa-manja angalya umba aburrubukwurraja Abimileka akwa ena-langwa wunenikuminuwar•duwar•da-kiya nabuki-lawurradina arakba wurrubukalakina aburrubukwurra-langwu-wa angalya Kera-wa. Kembirra aburruwa-murra wurrakina arakba-da.

³² Kembirra makini-yada ngawa mamawura aburraja Ajika-langwa warnikuminuwar•duwar•da na-lawurradina wurrakina angalyu-wa na-mungkadinu-mulangwa emedirra-langwa akungwa. Ne-yama, “Akungwa yirr-akburrangama yarna.”

³³ Ni-yama eneja Ajika, “Aki-yengbijinama emikirra akungwa Biyajiba,” ni-yama. Akina ekirra Biyajiba ne-yaminama “emedirra akungwa ngarri-yarrkakumarnu-murrumanja ayakwa.” Kembirra akina angalya Biyajiba ebina-manja n-ambilyu-murrumanja Ajika na-manguma ekirra ngala-langwa akina-langwa emedirra akungwa-da.

Yijawa-langwa-langwa wurradidingiyena

³⁴ Eneja Ajika-langwa nenikuwenikba Yijawa n-ambilyu-manja nakina arngkabiya-ruwa-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura, kembirra nenu-manguma nakina wurringambilyuma-kiya wurringadiyara-kiya ena-langwi-yada wurringadingulena-kiya. WurringadingiYida-kiya wurringalakina. Duwilyaba dibina dadiyawenikba Biyeri-langwa dadimikirra Judida dakina, umba duwilyaba ngalaja dibina dadiyawenikba Elena-langwa dadimikirra Bajumada dakina. ³⁵ Akena wurringalakina-kiya wurringidarrinka-kiya narraliraku-werrikawarriyakame-ka wunalakina Ajika akwa Ribeka-da.

27

Ni-yengbinu-mulangwa Ajika ayakwa eningilyamarmba Jekabu-wa

¹ N-eniyerringkaduma eneja Ajika nakina akwa nimimbe-ka arakba. Biya nendarjuwa kembirra nenikuwenikba neningadinuba-wiya Yijawa akwa ni-yama enuwa-wa, “Nenukwa-yi!” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Miyambena?”

² Enamba-langwa ni-yama Ajika, “Yi-rringkina ningena ning-eniyerringkaduma arakba. Dukwa arakba ningena adinuba ki-jungwunama. ³ Kembirra wu-miya arakba enungkwa nungkwa-langwa akwa likaja erriberriba-wa yimin-aburangkina yinungungwangbu-wa. Kinu-wardena yuwilyaba, kini-lawurrakajina yangkwurrangwa ⁴ akwa kini-dakina yukwurara nganyangwa k-alyubarini-yada. Kwa, kinu-wilyakina yukwala yangkwurrangwa nganyangwi-yada. Kema k-alyubarini-yada ngayuwa akwa ki-yengbini-yada kema eningaba ayakwa eningilyamarmba nungkuwa-wa. Ningi-ngayindenama ngayuwa ki-yengbinama akina ayakwa nganyangwa nungkuwa-wa nari-wiya a-jungwuma,” ni-yama Ajika Yijawu-wa.

⁵ Akena ngalaja Ribeka ying-engkirrikena akina ayakwa ni-yengbinuma Ajika Yijawa-manja. Umba eneja ni-likena arakba naburradikba naruma-dangwa yinungungwangbu-wa n-aburangkama. ⁶ Ngalaja kembirra yingi-yama Jekabu-wa, “Ning-engkirrikenuma ningena nungwena ni-yengbinuma ena ayakwa Yijawu-wa. ⁷ Ni-yamama nakina, ‘Yiki-yikaja yinungungwangba akwa yikumini-dakina ki-jeni-yada ngayuwa. Kembirra ki-yengbinuma eningaba ayakwa nganyangwa ebina eningilyamamba nara-wiya a-jungwuma ningena, kin-engkirrikaja-murrumanja Yaweya,’ ni-yamama nungwena nenu-makama nawena-manja,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa. ⁸ Biya yingi-yama ngarningka enuwa-wa, “Kwuja, naburra, yimin-engkirrikaja ambaka-langwa nganyangwu-wa ayakwa. ⁹ Jeyi! Likaja ngakwurra-langwu-wa nenukwuda, aburangkina ambilyuma-kiya angariya engmurra-kiya. Ku-wilyakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Kamba nganja ningena ki-dakinama. Eningaba ki-dakinama wuburra laka ni-lyelyingminama nungwena akwurara amadangkwa. ¹⁰ Kamba nungkwaja ku-wilyakinama nungkuwa akina amadangkwa nungwenu-wa. Kembirra kini-yengbinama nakina eningaba ayakwa ena-langwa ebina eningilyamamba nungkuwa-wa nara-wiya a-jungwuma nakina,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa.

¹¹ Eneja Jekaba ni-yama dirndenikba-wa, “Ningkeningma nawarrka nu-wilyakinama ababurna ayama. Nara ebina ayama nganyangwa-manja ayarrka. Ayama-wiya nakina akena nara nganja ebina. ¹² Dukwa nungwarrka keni-lyinga-manja ngayuwa kembirra kin-eningmidinama ngayuwa nungwarrka-da. Kembirra neningma nakina nara Yijawa ningakina umba kini-kadikinama ngayuwa-da. Akina-langwa kembirra nara a-manguma ebina eningilyamamba ayakwa umba ki-kbajajungwunama ngayuwa,” ni-yama Jekaba-da.

¹³ Ngalaja yingi-yama dirndenikba, “Ki-kbajajungwuna-manja nungkuwa ningkakina, kembirra nara nungkwa-langwa awurrariya a-ngekburakajungwuma umba ki-kbajajungwunama ngayuwa akina-da. Yirra-makinama ngayuwa ningkakina, umba ku-wilyakina yangkwurrangwa nenukwuda ambilyuma-kiya,” yingi-yama.

¹⁴ Eneja kembirra ni-likena nakina Jekaba biya nu-manga ambilyuma nenukwuda akwa nu-wilyaka biya nanga-kwa dirndenikba-wa. Kembirra yingi-daka eningaba wuburra laka ni-lyelyingminama neningiyadikba akwurara. ¹⁵ Biya yingi-likena nanga-manga dumbala dadingaba Yijawa-langwa yinginu-kwa Jekaba-manja akwa n-awiyebena. ¹⁶ Kembirra ying-akumarna amakwulya nenukwuda-langwa ebina nu-wardangu-mulangwa Jekaba ena-langwa-manja ayarrka akwa ngawa memirra-manja ying-akumarna ngarningka. ¹⁷ Kembirra na-walyuwa-manja akina amadangkwa yinginu-kwa akina akwa ngawa aninga damba yingi-daka-mulangwa yinginu-kwa.

¹⁸ Kembirra enamba-langwa arakba Jekaba ni-likena nakina nungwenikba-wa nu-wilyakama alakina-kiya amadangkwa akwa aninga. Ni-yama nakina Jekaba, “Ngangwa!” ni-yama.

“Miyambena?” ni-yama eneja nungwenikba. “Ningkumiyambena ningkakina ningkenikuwarrka?”

¹⁹ Eneja ni-yama Jekaba, “Ngayuwe-ka ningena ningenikuwena ningumilyengma ningenungkwulyuba Yijawa. Ebina yi-makama nungkuwa, ningi-yamama arakba. Mirajanga-langwa alyubarina-langwa ena amadangkwa. Ena ningu-wilyakama kaju-gwa ki-yengbini-yada nungkwa-langwa eningaba ayakwa ebina eningilyamamba ngayuwa-wa,” ni-yama.

²⁰ Eneja ni-yama neni-yerringka, “Nenukwa, ningki-yamarrkama ningkena ningkenakburrangarnuma warenja-bawiya yaka yinungungwangba?” ni-yama.

Enamba-langwa ni-yama Jekaba, “Yaweya, nibina Neningikarrawara nungkwa-langwa, nginu-mamurikajuwama nakina kembirra ningenakburrangarnuma yinungungwangba warenja-bawiya,” ni-yama.

²¹ Eneja ni-yama Ajika, “Kwa yangkwurrangwa-wiya akwudangwa. Kwureya kalyinga-langwa. Ningkakina jerriya amandangwa Yijawa?” ni-yama. ²² Jekaba n-akwudangwukajungwa ena-langwu-wa nungwenikba, kembirra eneja Ajika neni-lyinga. Ni-yama kembirra, “Ningki-yengbina-manja ningkakina ena ayakwa wuburra Jekaba ningki-yaminama akena wuburra Yijawa ne-yaminama ayarrka nungkwa-langwa,” ni-yama. ²³ Ajike-ka nakina nenu-ngwarndirranguma Jekaba mena-baba amakwulya-wiya nenukwuda-langwa ayarrka ena-langwa. Wuburra Yijawa-langwa akina ayarrka-da. Neniki-yengbi-yada nakina Ajika ebina ayakwa eningilyamamba ena-langwa Jekabu-wa ²⁴ akena ngarningka ni-yama nakina enuwa-wa, “Amandangwa jerriya ningkakina Yijawa?” ni-yama.

“Yawa,” eneja ni-yama Jekaba.

²⁵ Enamba-langwa ni-yama Ajika, “Yu-kwa akina ningku-wilyakama amadangkwa. K-alyubarinama adinuba-wiya ningena kembirra ki-yengbinama nganyangwa eningaba ayakwa eningilyamarmba arija-langwa nungkuwa-wa,” ni-yama. Kembirra nenukwa Jekaba amadangkwa nungwenikba-wa akwa n-alyubarina. Biya n-angkarna nakina Jekaba akubibeka akwurena-langwa amalyirra akwa ni-bekina nungwenikba.
²⁶ Kembirra ni-yama nungwenikba, “Kwa yangkwurrangwa-wiya yiki-lawurangkini-yada, nenukwa,” ni-yama. ²⁷ Eneja Jekaba ni-rnjirrkwa akwudangwa neniki-lawurangki-yada nungwenikba-wa akena eneja nungwenikba nanga-kirruwanja dumbala Yijawa-langwa dibina n-awiyebenuma Jekaba.

Biya kembirra arakba ni-yengbina nakina ebina eningaba ayakwa eningilyamarmba. Ni-yama,

“Ningkeningabe-ka ningki-ngbajama ningkenikuwarrka,
 wuburra laka na-kirruwanjama eningaba akina ajiringka,
 ebina Yaweya ni-ngekburakama eningaba.

²⁸ Eneja Neningikarrawara kenu-kwuna nungkuwa-wa amidikbalya angubina-langwa. Kembirra ngalaja ka-lungkuwarrina amarda-murriya nungkuwa-langwa kajungwa ku-meni-yada aninga-murriya ababurna.

Kenu-kwuna ngarningka Neningikarrawara ababurna-langwa amadidira amaninga akwa ngawa ababurna amalyirra akwurena-langwa.

²⁹ Umba aburraja wurruwurrakwulumida warnumamalya wurriminiminingka kabuminu-war•dena nungkuwa-langwa warka.

Akwa abi-yamina wurrakina nungkuwa-wa, ‘Ningkaruma ningkenumamalya ningkakina,’ abi-yamina,

akwa ab-abuluwendiyeka nungkuwa-manja wurrakina.

Nungkwaje-ka ningkakina ku-bungkawadina nungkuwa-langwa-manja warnumamalya kuw-ambilya-murrmanja nungkuwa-langwa-manja angalya.

Aburramba-langwa ab-abuluwendiya nungkuwa-manja aburrajukwaba.

Umba aburraja warningerribirra warnumamalya kabi-kabajina-manja nungkuwa kembirra abi-kabajungwuna aburruwa aburrajukwaba.

Umba ke-yengbina-manja wurrakina eningaba ayakwa nungkuwa-wa, kembirra eningaba abi-ngekburakajungwuna aburra-langwa aburrajukwaba-da,”

ni-yama Ajika Jekaba-wa-da. ³⁰ Kembirra ni-jerrukwama Ajika ena-langwa eningaba ayakwa ebina eningilyamarmba. Eneja kembirra Jekaba neni-lalika arakba nakina nungwenikba-da.

Ni-ngayindangu-mulangwa Yijawa ayakwa eningilyamarmba nungwenikba-langwa

Akini-yada ngawa ni-lawurradina eneja Yijawa nawenikba Jekaba-langwa nu-wilyakama yinungungwangba ni-ngaja-mulangwa. ³¹ Biya ni-dakama enejukwaba yakina yukwurari-yada yinumadangkwa. Biya ni-lyilyanga arakba yukwala yinunamadangkwa ni-daka-mulangwa nungwenikba-wa akwa ni-yama, “Ngangwa, yi-yengkilabenuma yinungungwangba akwalya-na? Yaka arakba. Mirajanga-langwa alyubarina-langwa ena amadangkwa. Kembirra yiku-kukwuna eningaba ayakwa eningilyamarmba ngayuwa-wa nungkuwa-langwa,” ni-yama.

³² Eneja Ajika ni-yama, “Ningkumiyambena ningkakina?”

Enamba-langwa kembirra Yijawa ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena ningenikuwena-da ningumilyengma ningenungkwulyuba ngayuwa Yijawa-da,” ni-yama.

³³ Kembirra ni-nyakawarriyade-ka eneja neni-yuwangkwa Ajika akwa numurndumurdaburridanga nakina-da. Ni-yama, “Wurruwilyaba warnumamalya nenu-wardanguma yinungungwangba akwa bi-yikenuma amadangkwa ngayuwa-wa adinuba-wiya nara-wiya ningkibina nungkwaja. Biya ning-alyubarinuma akwa ningarra-kwama akina ayakwa nganyangwa eningilyamarmba arakba-da. Nare-ka ngayuwa a-lawurrakajuma akina ayakwa, umba eningangkawura aburra-langwa ngawa akina-da. Wurrumiyambena wurribina warnumamalya dukwa-da?” ni-yama.

³⁴ Umba eneja nakina Yijawa n-engkirrika-manja akina arakba ayakwa nenakar•darra awinyamba. Nu-warduwardemina akwa ni-yama, “Marrakba, ngangwa, yukwa-langwa nganjukwaba eningilyamarmba ayakwa eningaba,” ni-yama.

³⁵ Eneja ni-yama Ajika, “Nenikumarnjena ni-likenuuma yangkwurrangwa biya ngini-kadikama. Kemba ningenu-kwama arakba nganyangwa ayakwa eningaba ebina eningilyamarmba enuwa-manja. Akina nungkuwa-langwa-maka mena ningkumilyengma ningkenungkwulyuba ningkakina akena enuwa-manja arakba nenikumarnjena-manja akina-da,” ni-yama.

³⁶ Enamba-langwa ni-yama Yijawa, “Ningumilyengma ningenungkwulyube-ka ningenikuwena ngayuwe-ka ningena, akena ebina-wiya ngini-kadikama, kembirra wuburra numilyengma nenungkwulyuba nenikuwena enuwa nakina arakba-da. Akwa ena ngarningka aduwaba. Ngayuwa-maka yiku-kwa-maka ebina eningilyamarmba ayakwa eningaba nungkwa-langwa, akena nu-manguma nakina akina ayakwa. Karukwa, ena-langwa arakba akina ayakwa-da. Arngkambilyume-ka ngini-kadikama nakina-da. Amandangwa nenimikirra Jekaba. Marrakba, akina awilyaba ngarningka ayakwa eningaba nganyangwa?” ni-yama Yijawa. Umba akina ekirra Jekaba ne-yaminama “neni-kadikina wurrukwala-manja.”

³⁷ Eneja ni-yama Ajika, “Ningenu-bungkawakama arakba nakina nungkuwamanja ngayuwa-da,” ni-yama. “Ningenu-makama nakina ena-langwa warnumamalya kenuminu-war•dena-mulangwa warka ena-langwa. Ningenu-makama ababurna amadidira eninganinga iya amalyirra akwurena-langwa kuw-ambilya-mulangwa ena-langwa. Nara arakba, nenukwa, na-jerriduma ayakwa-da, kembirra nara ebina nungkwa-langwa-da,” ni-yama neniyuwangkwa.

³⁸ Umba neni-yengkiyengkilabena ngawa eneja Yijawa niyirrbiyirra nakina. “Awilyaba-ma wulkwa akina ayakwa eningaba-na? Umba akina ngarningka eningaba ayakwa nganyangwi-yada? Yu-kwa-langwa marrakba eningaba ayakwa nganjukwaba,” ni-yama. Biya ni-nyakawarriyada akwa nu-ngwadinuma arakba Yijawa.

³⁹ Eneja ni-yama Ajika, “Nara a-larruma amidikbalya angubina-langwa nungkwa-langwu-wa ajiringka. Akwa eninginingaba-ma ajiringka nungkwa-langwa.
⁴⁰ Umba nungkumarngba awinyamba-langwa k-ambilyama. Aduwaya-wiya kinuminu-war•denama ningkakina nenikumarnjena. Kembirra arija-langwa ki-lyumadinama ningkakina kajungwa nari-yada a-bungkawaduma nakina nungkuwamanja arakba-da,” ni-yama Ajika nakina-da.

Jekaba ni-lalika-mulangwa angalya ena-langwa

⁴¹ Eneja kembirra nakina Yijawa nenu-wirrikbame-ka nenikumarnjenikba Jekabuwa, mena nungwenikba nenu-kwa-mubaba eningilyamarmba ayakwa eningaba ena-langwa. Ni-yame-ka Yijawa, “Ambaka arngkidarrba nungwarrka kini-jungwunama. Kembirra kini-jungwuna-mulangwa nakina akini-yada ngawa kinu-wardenama nakina nenikumarnjarrka ngayuwa-da,” ni-yama.

⁴² Umba ngalaja Ribeka ying-engkirrika akina ayakwa. Biya yingin-ardija ngaluwa-wa Jekaba akwa yingi-yama, “Kwuja, naburra. Nawena ngini-ngayindenama kenumini-lawurakajinama nakina awurrariya nungkwa-langwa akwa kenu-wardenama nungkuwa akina-langwa ningki-yama-mulangwa ningkakina.⁴³ Engkirraja! Jeyi, likaja Yerenu-wa nganyangwu-wa nawarrka Lebinu-wa,⁴⁴⁻⁴⁵ akwa k-ambilya yakwujina enuwa-manja aduwaya-wiya. Eneja kembirra ambaka-murra arija-langwa kini-yakuwabijiyama nawena ebina ningki-yama-mulangwa nungkuwa akwa kinu-werrikuwarruwalyadinama arakba nakina. Akini-yada ngawa ka-larrkiyama ningena wurrukwala nungkuwa-wa biya kabu-lawurakajinama yangkwurrangwa. Naramanja a-likama nungkuwa engku-wa, dukwa kinalakina-kiya yikini-jungweyina muwilyaba-manja ngawa marringa. Biya kembirra nara kinalekbina kinenungkwarbakiya nganyangwa,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa.

⁴⁶ Kembirra yingi-likena dakina neningiyadikba-wa Ajiku-wa. Yingi-yama, “Wurru-murndakenena warningiyelakwa wurridarringka nenu-manguma Yijawa ena-langwi-yada wurradidingiyena nare-ka warna ngakwurra-langwa warnumamalya, umba WarningiYida wurridarringka wurrakina. Nganja ning-erriburandiname-ka wurrakina-langwa. Umba kenu-mena-manja enejukwaba Jekaba wurramukwiwadakena ngawa wurridarringka ena-langwi-yada, kembirra amiyambena eningaba nganyangwa?” yingiyama dakina Ribeka Ajiku-wa-da.

28

¹ Eneja kembirra neniyuwangkwa Ajika nen-ardijuwa Jekaba akwa ni-yama, “Ngeniyerriya, nara a-manguma DadingiKenina didarringka nungkwa-langwi-yada dadingiyena.² Umba likaja kembirra akini-wa emikirra angalya Mejubudamiya nungkwa-langwu-wa nanganjaminjena Beduwela. Biya kinga-mena duwilyaba dadiyara dadingakwujina, dibina Lebina-langwa dadiyawenikba nebena-langwa.³ Eniyamina eningaba nungkuwamanja eneja Neningikarrawara nibina ningbuda-dangwa. Akwa eni-yamina eningaba nungkwa-langwa-manja dadingiyena ngalajukwaba. Akwa

kembirra eni-yamina kenu-kwuna nungkuwa-wa wurrababurna wurriyukwayuwa, kajungwa ningkumirringbi-yada ningkakina wurriyimberrkwulyumida warnumamalya wurriylimberrkeyebijeba iya wurriylimberrkeyebijeba. ⁴ Eni-yamina eningaba nungkuwa-manja akwa ngarningka numirena-murriya-manja warnikinikaduwa-manja wuburra laka adinuba-wiya ni-yamama nakina Aburiyama-manja. Umba ki-lyingina ningkakina enena angalya ebina nenu-kwamurra Neningikarrawara adinuba-wiya Aburiyama-manja. Ki-lyingina nungkuwa-langwi-yada enena angalya ebina-manja ningkarumidinumurrumanja akwa ningkambilya-murrumanja aduwaba ningkakina-da,” niyama Ajika nakina Jakabu-wa-da.

⁵ Biya kembirra Ajika neni-larrka arakba nakina Jekaba engku-wa angerriba Mejubudamiya-wa n-ambilyu-murruwa nebenikba Lebina. Nakine-ka Lebina nenikuwenikba Beduwela-langwa. Umba eneja Beduwela NeningArama nenumamalya nakina. Umba Lebina ngarningka narrkuwadikba nakina Ribeka-langwa. Umba ngalaja Ribeka dirndarringba Jekaba-langwa iya Yijawa-langwa dakina-da.

Yijawa nanga-mangu-mulangwa ngarningka dadiyara dadingiyenikbi-yada

⁶ Eneja kembirra nakine-ka Yijawa n-engkirika nakina ni-yengbinu-mulangwa Ajika ebina eningilyamamba ayakwa eningaba Jakabu-wa akwa neni-larrka-mulangwa nakina Jekaba engku-wa Mejubudamiya-wa, kajungwa nenik-aburangki-yada yakwujina duwilyaba dadiyara ena-langwi-yada dadingiyenikba. Akwa neningma ngarningka Ajika-langwa ayakwa ebina nenu-maka-mulangwa Jakabu-wa ni-yengbinu-mulangwa nakina ena-langwa eningaba ayakwa. Eneja ni-yamama nakina, “Nare-ka a-manguma DadingiKenina dadiyara nungkuwa-langwi-yada dadingiyena,” ni-yamama neni-yuwangkuwa Ajika Jakabu-wa-da. ⁷ Akwa Yijawa neningma ngarningka nakina Jekaba nenumin-engkirikenuma nungwenikba-wa akwa dirndenikba-wa akwa nilikenuma arakba nakina engku-wa Mejubudamiya-wa. ⁸ Kembirra yadikina Yijawa ni-lyangkumakajungwunuma nungwenikba nara kenumini-ngayindanga wurridarringka WarningiKenina. ⁹ Kembirra ni-likenuma arakba Yijawa nakina Yijumeyilu-wa kajungwa kininga-meni-yada nakina duwilyaba dadiyara ena-langwa-langwa ngawa warnumamalya ena-langwi-yada dadingiyenikba. Umba eneja Yijumeyila nakina nenikuwenikba Aburiyama-langwa. Kembirra nanga-manguma Yijawa Yijumeyilalangwa dadiyawenikba ena-langwi-yada dadingiyenikba. Dadimikirra dakina Mayalada umba narrkuwadikba Nubeyada nenimikirra nakina.

Jekaba ni-lyangburarrkinu-mulangwa akwulyangburarrka Bedela-manja

¹⁰ Eneja kembirra nakina Jekaba ni-lalikama akina angalya Biyajiba kajungwa neniki-liki-yada nakina Yerenu-wa. Kembirra ni-likena arakba nakina. ¹¹ Ni-likena ngawa nakina bi...ya num-awiyebu-manja mamawura nu-ngwanja arakba akwa ningekburaka ena-langwa angalya meningalyarngwalyilyi-yada marringa. Biya nukwunumurrkwulinga marringi-yada umba ni-lyangkilyangkirakajungwa angwarndamura. Biya nu-mungkwulinga. ¹² Kembirra ni-lyangburarrkina arakba akwulyangburarrka. Enena kembirra akwulyangburarrka ena-langwa. Ni-rringkama yakina yerrerra yilingajirra nu-wurdanguma ajiringka-langwa karrawaru-wa yanda-langwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Kembirra aburraja wurrukuala warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa na-wurdanguma na-dirrirndumurra yakina-manja yerrerra.

¹³ Kembirra eneja Yaweya n-arjeyumurra akwudangwa Jekaba-manja. Biya niyama enuwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena Yaweya, Neningikarrawara Aburiyama-langwa akwa ngawa Ajika-langwa,” ni-yama. “Yiba-kwunama ngayuwa enena angalya ebina-manja ngku-kwunumurrkwulu-murrumanja ningkakina nungkuwa-langwi-yada akwa numirena-murriya warnikinikaduwi-yada,” ni-yama Yaweya Jakabu-wa. ¹⁴ “Wurrakine-ka numirena-murriya warnikinikaduwa nungkuwa-langwa kuwababurnadinama wuburra laka ajiringka eyukwayuwa ababurna akina. Karri-lyinginama wurrakina enena angalya akwa karr-arumurrkinama akina angerriba iya angerriba aburra-langwi-yada angalya. Ki-yaminame-ka ngayuwa eningaba wurruwurrakwulyumida-manja warnumamalya engkalina-langwa iya engkalinalangwa angalya wuburra laka ningi-yaminama eningaba aduwaba nungkuwa-manja akwa ambaka numirena-murriya-manja. ¹⁵ K-ambilyame-ka ngayuwa akwudangwa nungkuwa-manja akwa yiba-ngwurenama ningkakina ababurna-manja angalya k-ambilya-murrumanja nungkuwa. Kembirra arija-langwa yiba-lawurrakajinama ngayuwa ningkakina ambaka ngarningka enenu-wa angalya. Nare-ka ngayuwa alalikama nungkuwa umba ki-jerrukwunama ababurna-langwa yirra-makama arakba ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama Yaweya Jakabu-wa-da.

¹⁶ Kembirra nu-mirajanga arakba eneja Jekaba akwa ni-lyelyimbukwajungwuna nakina. Ni-yama, “Yaweya naka yelakwa enena-manja angalya ningeningbala-na!” ni-yama. ¹⁷ Biya n-akbar•da akwa ni-yama, “Enene-ka angalya angkakbar•duwar•da amarngilyarra! Neningikarrawara-langwa-bina ena angalya dukwa-da. Enena-bina na-ngwurrkbalinama akawiyuwiyeba karrawaru-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya-da,” ni-yama nakina-da.

¹⁸ Biya kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura Jekaba nu-mirajanga nakina akwa nu-manga angwarnda ebina nu-mingekirakirakajungwunuma aringka-manja akwa n-arjiyajuwa akina yakwujina kajungwa wurrukwalu warnumamalya warningmi-yada Yaweya n-abilyerrikajungwunuma nakina yakwujina. Kembirra ni-jiraba amalyirra aliba akina-manja angwarnda kajungwa Neningikarrawara-langwi-yada akina arakba. ¹⁹ Biya ni-yengbijuwama angalya Bedela, mena akina ekirra Bedela ne-yaminama “alikira Neningikarrawara-langwa.” Akena ngalaja angalya aminaburna alikira iya warnumamalya ebina akwudangwa nuw-ambilyumurra akina emikirra adinuba-wiya Luja.

²⁰ Biya kembirra nakina Jekaba ni-yarrkakumarna ayakwa Yaweya-langwa. Ni-yama enuwa-wa, “K-ambilya-manja ningkakina ngayuwa-manja akwudangwa akwa yiku-ngwurena-manja lukwakwa ningkakina akwa yiku-kwuna-manja aninga-murriya akwa dumbala-murriya ngayuwa-wa, ²¹ biya ki-lawurradina-manja ngayuwa nungkuwa-wa angalya ninginginyungwurra, kembirra nungkuwa Yaweya nganyangwa Ningkeningikarrawara ningkakina-da,” ni-yama Jekaba nakina Yaweyu-wa. ²² Biya ni-yama ngarningka enuwa-wa, “Enene-ka angwarnda yelakwa ning-arjiyajuwama ngayuwa aduwaba kajungwa ki-yakuwerribikini-yada ngayuwa nungkuwa-wa. Kembirra enena-manja-bina angalya aburraja warnumamalya kabi-yangmarngkwajini-yada wurrakina nungkuwa-wa. Umba yiku-kwuna-manja ningkakina ememberrkwa bulukwa ngayuwa-wa kembirra ki-lawurrakajinama ngayuwa awilyaba nungkuwa-wa yiba-kwunama. Akwa yiku-kwuna-manja nungkuwa eningerrbirra ememberrkwa ngayuwa-wa, kembirra ki-lawurrakajini-yada ngayuwa awilyaba-ma ngawa nungkuwa-wa. Ki-yaminjaminama ngawa arngkababurna-langwa ngayuwa-da,” ni-yama Jekaba nakina Yaweyu-wa-da.

29

Ni-yar•dangu-mulangwa Jekaba Lebina-langwa-manja angalya

¹ Biya kembirra Jekaba nu-warumajungwa akwa nu-makirukbijangajuwa angalya akwa ni-likena alyengmu-wa. N-alilikenu...wa. ²⁻³ Biya akwudangwa arakba nebenikba-langwa angalya. Biya neningbala-wiya emedirra akungwa adirriyaba n-akburranga nakina erriberriba-manja ngawa. Aburraja wurruminakina angalya warnikakukwurrjungwa jiba warnumamalya narru-wilyuwilyakama aburra-langwa jiba yenjerrikina akungwa-wa. Mababurna-langwa meningilarruwura mamawura narru-wilyuwilyakama amurndakakina akinu-wa emedirra akungwa akena namin-akwurrarayinuma wurrakina. Narruwurra-murndukwama ababurna-langwa jiba adinuba-wiya biya kembirra arija-langwa narri-rnjirrkwajuwama adirringwarna angwarnda ebina na-didanguma edirra. Biya narr-akarrngarnuma akungwa, narri-lyangburrkwajuwama akungwa amurndakakina angurumungkwa angwarnda ebina nuw-ambilyuma akwudangwa akwa narri-bekajuwama amurndakibina jiba. Kembirra ne-bekeyinu-mulangwa jiba akungwa narruwurraki-didanguma emedirra arakba ebina-murra angwarnda. Ne-yaminjamama wurruminakina angalya warnumamalya warningangkawura wurrakina.

Ni-yar•du-manja arakba nakina Jekaba yakwujina emedirra-manja akungwa ngalaja jiba akwudangwa nuw-angmungmakayanguma akina. Awurrakabiyakarbiya jiba amurndakakina akena na-didijungwunuma ambaka emedirra akungwa. ⁴ Kembirra Jekaba ni-yama nakina wurrukwalu-wa warnikakukwurrjungwa jiba, “Ngamba-langwa karna?” ni-yama.

“Yerena-langwa,” aburraja ne-yama.

⁵ “Karningma Lebina numirenikba Neyawa-langwa?” ni-yama eneja Jekaba.

Ne-yama aburraja, “Yawu.”

⁶ “Neningaba nakina?” ni-yama enamba-langwa.

“Neningaba,” aburraja ne-yama. “Kwuja! Dubukwaya dadiyawenikba Rejila, dibina ying-akwurrainama jiba ena-langwa. Yingu-wilyakinama jiba akungwa-wa,” ne-yama.

⁷ Ni-yama eneja Jekaba aburruwa-wa, “Maruma ambaka mamawura, kembirra nara ambaka karna awiyebajuma jiba nungkwurra-langwa arrawu-wa. Mena-burra nara e-bekajuma jiba akwa a-lawurrakajuma ngarningka amardu-wa?” ni-yama.

⁸ Aburraja ne-yama, “Nara. Yirr-ambilyama ambaka yirr-embirrarinama akwalu-wa jiba. Nara yarna a-rnjirrkwajuma angwarnda yanda-langwa kamurndaki-yar•diyama ababurna-langwa jiba. Kamurndaki-yar•diya-manja kembirra akina, yiki-rnjirrkwajinama yarna angaba angwarnda, akwa yiki-bekajinama jiba akungwa-da,” ne-yama.

⁹ Na-lyelyimbukweyin-wiya ngawa Jekaba akwa wurrumurndakakina warnumamalya, ngalaja Rejila yingi-yar•da yakwujina yingu-wilyakama jiba nungwadikbalangwa. ¹⁰ Umba nanga-rangka-manja eneja nakina Jekaba Rejila akwa neburrenikbalangwa jiba, ni-likena nakina emedirra-wa akungwa. Ni-rnjirrkwaja ebina angwarnda akwa ni-bekajuwa akungwa amurndakakina jiba. ¹¹ Biya nanga-lawurangka Rejila akwa nu-ngwadina angwada niyekirrerba-baba nakina. ¹² Ni-yama ngaluwa-wa, “Ngayuweka ningena nungwena-langwa ningaburrenikba. Dirndirrkba Ribeka nganyangwa,” ni-yama.

Kembirra ngalaja Rejila ying-angkarra yingi-lawurrada angalyu-wa akwa yinginu-maka nungwadikba Lebinu-wa. ¹³ N-engkirrika-manja eneja nakina Lebina ayakwa naburrenikba-langwa Jekaba-langwa, n-angkarrina nakina akwa nenu-kwurkwa naburrenikba-wa. Nen-akburranga-manja nen-engkarrnga neni-lawurangka akwa nenu-wilyaka angalyu-wa, nen-awiyebajuwa alikira-wa. Kembirra eneja nakina Jekaba nenu-maka Lebinu-wa amurndakibina-langwa ne-yama-mulangwa akina.

¹⁴ Ni-yama eneja Lebina, “Yawe-ka, ningkena nganyangwa ningkenumamalya-da,” ni-yama. Kembirra eneja Jekaba n-ambilyuma nakina yakwujina yuwilyaba yimawura-da.

Jekaba nenilirraku-mangu-mulangwa Liya akwa Rejila

Bi...ya ni-jerridu-manja yimawura, ¹⁵ eneja nakina Lebina ni-yama Jekabu-wa, “Nare-ka aminu-war•duma ningkakina erribirra warka nganyangwa, nganyangwa-baba ningkaburraka. Amiyambena kembirra angwarnda yiba-kwunama?” ni-yama.

¹⁶ Umba Lebina-langwa wurringambilyuma wurradingabulena, duwilyaba darumadanga dadimikirra Liya umba duwilyaba diyukwujija dadimikirra Rejila dakina. ¹⁷ Dakine-ka Liya meningaba menba ngala-langwa umba ngalaja Rejila dadingaba dadumebinga. Dukwilyubene-ka dakina-da. ¹⁸ Eneja nakine-ka Jekaba ni-lyelyingminuma Rejila, nanga-ngayindanguma. Kembirra ni-yama Lebinu-wa, “Yibaminu-war•denama ngayuwa warka nungkwa-langwa mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura, kema yiku-kwuna Rejila nganyangwi-yada dadingiyarrka,” ni-yama.

¹⁹ Eneja ni-yama Lebina, “Nara wurrukwa-manja a-ngayinduma a-kwama dakina umba nungkuwa-manja yiba-kwunama. Eningaba akina. Ambilya kembirra ngayuwamanja,” ni-yama. ²⁰ Eneja kembirra Jekaba n-ambilyuma nakina nu-war•danguma warka yakwujina Lebina-manja.

N-ambambilyu...wa. Mamangbale-ka mambilyuma mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra nu-war•duwar•dangumurra nakina kajungwa kininga-meni-yada Rejila dadingiyenikbi-yada. Nu-war•duwar•danga ngawu...wa, akena arngkidarrba ni-lyangkuyama nakina mena nanga-ngayindangu-mubabe-ka angwurra dakina Rejila-da.

²¹ Biya kembirra arakba Jekaba nenu-makama ayakwa Lebina-manja akwa ni-yama, “Mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura numi-jerriduma akwa ni-jerriduma arakba,” ni-yama. “Yu-kwune-ka dadiyawena nungkwa-langwa,” ni-yama.

²² Kembirra ababurna aninga ni-larrngkwaburranga eneja nakina Lebina akwa warnumamalya nenu-murndukwama warnik-alyubari-yada aninga enuwa-manja. Aburraja nawurraki-likena kembirra enuwa-wa aninga-wa wurrakina. ²³ Akena makini-yada ngawa meningalyarrngwalyilya marringa eneja Lebina nara kininga-lyilyanga Rejila Jekabu-wa umba nanga-lyilyanga nakina ena-langwa dadiyawenikba dumilyengma Liya-da. Kembirra aburnaja arakba Jekaba akwa Liya nenu-mungkwula wunalakina-da. ²⁴ Kembirra eneja nakina Lebina nanga-kwama dadikuminuwar•duwar•da didarringka ena-langwa dadimikirra jilba dadiyawenikba-wa Liya-wa kajungwa kingingaminuwar•deni-yada warka ngala-langwa.

²⁵ Akena neningbale-ka Jekaba Liya-manja nu-mungkwuluma alyarrngwalyilya umba mingka-manja kembirra neningma arakba. Kembirra ni-likena Lebinu-wa. Ni-yama, “Ningki-yamarrkamurra-burra ngayuwa-manja?” ni-yama. “Ninguwar•danguma aruma warka kajungwa kinga-mangi-yada Rejila akena yi-kadikama ngayuwa ningkakina-da,” ni-yama nakina Jekaba.

²⁶ Eneja ni-yama Lebina, “Nara ambaka a-kwama ngayuwa diyukwujiya-dangwa Rejila umba daruma-dangwa adinuba-wiya Liya nungkwa-langwa arakba mena yirri-yaminjaminama yarna yarnumamalya yirra-langwa-manja angalya. ²⁷ Ambaka embirrarina-langwa. Mamangbala mambilyuma mamawura yikingi-yakeyinama Liya-manja kuw-ambilya-manja warna warnumamalya ngakwurra-langwa yelakwa ngak-wurruwa. Yikuminu-war•dena-manja ningkakina waraka ambaka mamangbala mambilyuma ngarningka mamarika iya yinungkwura, kembirra arija-langwa yiba-kwunama daka Rejila nungkuwa-wa,” ni-yama Lebina. ²⁸ Eneja Jekaba ni-lyangukwama nakina. Biya neni-yakeyina arakba ngarningka wunalakina Jekaba iya Liya mamangbala mambilyuma mamawura.

Bi...ya kembirra arija-langwa eneja nakina Lebina nenu-kwa arakba Rejila Jekabu-wa dadingiyenikbi-yada. ²⁹ Akwa nanga-kwama nakina dadikuminuwar•duwar•da didarringka ena-langwa dadimikirra Bilya dadiyawenikba-wa Rejilu-wa kajungwa kingingaminu-war•deni-yada waraka ngala-langwa. ³⁰ Kembirra aburnaja arakba Jekaba akwa Rejila nenu-mungkwula wunalakina. Umba Jekaba ni-lyelyingminuma Liya-manja yandiyanda umba Rejila-manja ni-lyelyingminuma angwurru-ka nakina-da. Biya nenuminu-war•duwar•danguma ngarningka Lebina-langwa waraka mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura arakba-da.

Jekaba-langwa-langwa wurriyukwayuwa

³¹ Eneja nakina Yaweya neni-rangka nakine-ka Jekaba ni-lyelyingminuma Rejila angwurru, kembirra nanga-kwama wurriyukwayuwa Liya-manja umba ngalaja Rejila dadingarijira-ma ambaka duburubura ngawa ying-ambilyuma. ³² Umba ngalaja Liya yingu-mambakinuma wurrangariya ngala-langwi-yada. Biya kembirra yingin-arranga niyukwujiya. Yingi-yama, “Yaweya ni-ringkama arakba awerrikawarriya nganyangwa. Kembirra neningiyarrka kini-lyelyingminuma ngayuwa arakba-da,” yingi-yama. Aminakina-langwa Liya yingini-yengbijuwama Rubina nenimikirra, mena akina ekirra Rubina ne-yaminama “kwuja, naka nenungkarba.”

³³ Biya yingu-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra yingin-arranga niyukwujiya ngarningka naburradikba. Yingi-yama, “Yaweya nginukwama naka naburraka, mena n-engkirrikenu-mubaba nakina nara ngayuwa-manja a-lyelyingmama neningiyarrka,” yingi-yama. Biya aminakina-langwa Liya yingini-yengbijuwama Jimiyina nenimikirra, mena akina ekirra Jimiyina ne-yaminama “nibina n-engkirrikama.”

³⁴ Biya yingu-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra arakba ngarningka yingin-arranga niyukwujiya naburradikba. Yingi-yama, “Arakba wurrabiyakar-biya wurriyukwayuwa warnungkarba ningenumin-arrangbama neningiyarrka,” yingi-yama. “Nara kembirra nakina a-larrkama ngayuwa engku-wa umba ngayuwa-manja ngawa angwurru kini-lyinginama,” yingi-yama Liya. Kembirra aminakina-langwa yingini-yengbijuwama Libaya nenimikirra, mena akina ekirra Libaya ne-yaminama “nanga-lyinginama.”

³⁵ Biya yingu-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra yingin-arranga ngarningka niyukwujiya naburradikba. Yingi-yama, “Enena-manja arakba kini-yangmarngkwajinama ngayuwa Yaweyu-wa,” yingi-yama. Kembirra aminakina-langwa Liya yingini-yengbijuwama Juda nenimikirra, mena akina ekirra Juda ne-yaminama “kini-yangmarngkwajinama.” Biya kembirra nara arakba karring-arranga wurriyukwayuwa Liya dakina-da.

30

¹ Nare-ka wurribina wurriyukwayuwa Rejila-langwa, umba duburubura ngawa ying-ambilyumurra dakina. Kembirra yingi-yakwujaminuma dakina diyabadikba-wa Liya-wa. Biya kembirra yingi-yama dakina Jekabu-wa, “Nara-manja nungkuwa a-kwama wurriyukwayuwa ngayuwa-wa kembirra ki-jungwunama,” yingi-yama.

² Kembirra eneja Jekaba n-awinyambade-ka nakina ngaluwa-wa. Ni-yama, “Neningikarraware-ka nakina-bina-baba-da ngini-lyangmurukwuna-mubaba ningkakina, kembirra nara ningkena arrangbama wurrangariya-da. Nare-ka ngayuwa ningena Ningenikarrawara,” ni-yama Jekaba.

³ Ngalamba-langwa yingi-yama Rejila dakina, “Daka Bilya dadikuminuwar•duwar•da nganyangwa. Yilingu-mungkwula kirringalakina, kajungwa wurriyukwayuwa kangumin-arrangbini-yada nganyangwa. Kemba wurrababurna wurriyukwayuwa naburraka-murriya akwa nenikabijarrka-murriya nganyangwa,” yingi-yama Rejila.

⁴ Kemberra yinginu-kwa Bilya Jekabu-wa ena-langwi-yada dadingiyenikba. Eneja kemberra nu-mungkwuluma ngaluwa-manja nakina Jekaba.

⁵ Kemberra arakba ngalaja Bilya dakina yingu-mambakinuma wurrangariya. Kemberra yinginumun-arrangba arakba dakina nenikuwenikba Jekaba-langwa. ⁶ Ngalaja yingi-yama Rejila, “Neningikarraware-ka nakina ni-lyanguwerribikajungwunuma yalakena-kiya-langwa yenumamalya-kiya akwa nginu-werrungwur•denama ningena-da. N-engkirrikenume-ka nganyangwa ayakwa ebina ningi-yengbinuma ningeni-yengkilabenuma, biya nginu-kwama kemberra naburraka-da,” yingi-yama dakina. Yedikina kemberra nenimikirra yingini-yengbijuwama Dena, mena akina ekirra Dena ne-yaminama “ni-lyanguwerribikajungwunuma.”

⁷ Kemberra ngalaja dakina Bilya yingu-mambakinuma ngarningka wurrangariya. Kemberra yinginumun-arrangba arakba dakina nenikuwenikba Jekaba-langwa. ⁸ Yingi-yama ngalaja Rejila, “Yirringuwa yirringi-kuwurriyinuwa diyabarrka akena ngayuwa angwurra ningarrubuda.” Biya nenimikirra yingini-yengbijuwama Rejila Nabudali, mena akina ekirra Nabudali ne-yaminama “yirringi-kuwurriyinuwa.”

⁹ Ngalaja Liya dadingma arakba nari-yada arrangbama wurrangariya biya yinginu-kwama Jilba dadikuminuwar•duwar•da ngala-langwa Jekabu-wa ena-langwi-yada didarringka. ¹⁰ Kemberra yinginumun-arrangba ngalaja Jilba nenikuwenikba Jekaba-langwa.

¹¹ Yingi-yama ngalaja Liya, “Eningaba na-ngekburakajungwuma nganyangwa,” yingi-yama. Yedikina yingini-yengbijuwama Keda nenimikirra, mena akina ekirra Keda ne-yaminama “eningaba na-ngekburakajungwuma.”

¹² Kemberra nuwilyaba ngarningka nenikuwenikba Jekaba-langwa yinginumun-arrangba ngalaja dakina Jilba. ¹³ Yingi-yama ngalaja Liya, “Ningu-werrikilyelyingminama ningena ngayuwa. Aburraja wurridarringke-ka ke-yaminama wurrakina, ‘Diyekirrerra daka didarringka-da,’ ke-yaminama ngayuwa-langwa-da.” Yedikina yingini-yengbijuwama Ajera nenimikirra, mena akina ekirra Ajera ne-yaminama “akwiyekirrerra.”

¹⁴ Kemberra narruwurra-murndukwa-manja wurruminakina angalya warnumamalya amarda aninga-ma ebina narri-lungkuwabijuwama-mulangwa wurrakina, akini-yada ngawa eneja nakina Rubina num-akburranga nakina mamaninga memikirra mendireka yakwujina na-war•duwar•dangu-murrumanja. Numa-manga mukwala biya numawilyaka makina dirndenikba-wa Liya-wa. Akena ngalaja Rejila yingi-yama dakina Liya-wa, “Yu-kwa-langwa nganja mukwala mendireka num-akburrangarnuma naburrena,” yingi-yama.

¹⁵ Ngalaja yingi-yama Liya, “Yiminu-wilyakama arakba nakina nganyangwa neningiyarrka-na! Umba dukwa yibaminu-wilyakinama kemberra ngalajukwaba mendireka naburraka-langwa dukwa-da?” yingi-yama.

Umba ngalaja yingi-yama Rejila, “Yiku-kwa-manja ngayuwa-wa mukwala mendireka, kemberra ningkakina yikinu-mungkwulama kinalakina yakwa-langwa neningiyarrka memema-manja marringa,” yingi-yama. Akina-manje-ka angalya na-lyangkiyamama wurruminakina angalya kuw-alyubarina-manja wurridarringka makina mamaninga mendireka kemberra ka-mambakinama wurrakina wurrangariya.

¹⁶ Num-awiyebu-manja mamawura, ni-lawurradu-manja angaluba Jekaba nalungkuwarrinu-mulangwa ebina amarda amaninga, ngalaja Liya yinginumun-wengkarngarna yingi-likena. Kemberra yingi-yama enuwa-wa, “Yaku-mungkwulama yakuwa, yaki-yakeyina aduwaba,” yingi-yama. “Ngayuwa ninginga-kwama mukwala mendireka Rejilu-wa aduwaba. Kemberra mendireka-murra ningu-beyindanguma nungkuwa ningkakina-da,” yingi-yama Liya Jekabu-wa-da. Kemberra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa nenu-mungkwula arakba aburnuwa Liya akwa Jekaba wunalakina-da.

¹⁷ Eneja nakine-ka Neningikarrawara nangamin-engkirrikenuma ayakwa Liya-langwa yingini-yengkilabenuma ebina. Biya kemberra arakba yingu-mambakinuma wurrangariya. Biya arakba Jekaba-langwa nenikuwenikba ngarningka yingin-arrangba dakina Liya. Wurrumangbala warnungkwulama arakba ngala-langwa warijira. ¹⁸ Yingi-yama, “Ngayuwa-manje-ka Neningikarrawara nu-marngkirradinuma arakba mena dadikuminuwar•duwar•da nganyangwa ningenu-kwa-mubaba neningiyarrku-wa,” yingi-yama Liya. Kemberra nenimikirra yingini-yengbijuwama dakina Yijakara, mena akina ekirra Yijakara ne-yaminama “ningu-beyindanguma nakina.”

¹⁹ Biya kemberra arakba ngarningka yingu-mambakinuma Liya wurrangariya. Kemberra yinginumun-arrangba niyukwujija Jekaba-langwa. Wurrumangbala wurruwilyaba wurrabuburrada ngala-langwa arakba. ²⁰ Yingi-yama, “Neningikarraware-ka nginu-kwama naka niyukwujija neningilarrngekburna.

Kembirra kenu-werrungwur•denama ngayuwa neningiyarrka, mena wurrumangbala wurruwilyaba warninikuwena ningenumin-arrangbama arakba ngayuwa,” yingi-yama. Kembirra nenimikirra yingini-yengbijuwama Jebulina, mena akina ekirra Jebulina ne-yaminama “nginu-werrungwur•danguma.”

²¹ Bi...ya ambaka-murra nang-arrangbama Liya daburradikba biya nanga-yengbijuwama Dayina dadimikirra.

²² Umba eneja nakine-ka Neningikarrawara nara kini-yakuwabija Rejila umba ni-yakuwerribikama ngaluwa-wa akwa ebinu-wa ayakwa yingu-buriyama-murruwa dakina, akwa nanga-kwama wurrangariya ngaluwa-wa. ²³ Ngalaja arakba Rejila yingu-mambakinuma ngalajukwaba wurrangariya. Kembirra yingin-arrangba naburradikba. Yingi-yama, “Ningi-yeliyangume-ka ningena akena nara arakba ngi-yeliyuma ngayuwa aduwaba mena Neningikarrawara-baba nginu-kwama naka nangariya nganyangwa. ²⁴ Dukwa Yaweya kenu-kwunama ngayuwa naburraka ngarningka nuwilyaba dukwada,” yingi-yama dakina Rejila. Kembirra nenimikirra yingini-yengbijuwama Jawijiba, mena akina ekirra Jawijiba ne-yaminama “nuwilyaba ngarningka kenu-kwunama.”

Jekaba-langwa-langwa jiba iya nenukwuda

²⁵ Ni-rukwalarru-mulangwa nangariya Jawijiba eneja kembirra nakina Jekaba ni-yama Lebinu-wa, “Ngi-likaja arakba yi-larrkiya,” ni-yama, “kajungwa ki-lawurradinyada arakba ngayuwa nganyangwu-wa angalya. ²⁶ Ningu-war•danguma warka nungkwa-langwa, kema yiku-kwuna dadingiyarrka-murriya akwa nganyangwa wurriyukwayuwa yiki-likaji-yada yirrababurna-langwa. Arume-ka warka yirraminu-war•danguma ningkeningme-ka,” ni-yama.

²⁷ Eneja Lebina ni-yama, “Yirra-ngayindenama nungkuwa k-ambilyama. Ning-aburangkama ngayuwa, kembirra ning-eningmidinume-ka Yaweya ni-yamama eningaba ngayuwa-manja mena nungkuwa ningk-ambilyuma yelakwa ngayuwa-manja. ²⁸ Yiminu-war•dangu-mulangwa warka nganyangwa, kembirra wi-yengbijina arakba angwarnda kajungwa yiba-kwuni-yada. Ambarrngarna angwarnda ningki-ngayindena nungkuwa?” ni-yama.

²⁹ Eneja Jekaba ni-yama, “Ningkakakiruma ngayuwa alyangmandukwuna warka yirraminu-war•danguma nungkwa-langwa. Yirramin-akwurrājuwama jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa ambaka-langwa. ³⁰ Nara-wiya ki-likena ngayuwa yangkurrangwa nungkuwa-wa ambawura jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa aduwaba ababurna arakba. Eneja Yaweya ni-yamama eningaba nungkuwa-manja ababurna-manja angalya nungkwa-langwa-manja ningi-likenu-murrumanja ngayuwa. Umba aduwaba-langwa ngayuwa ningi-ngayindenama ku-war•denama nganyangwa warka,” ni-yama Jekaba.

³¹⁻³³ “Kema amiyambena ngayuwa yiba-kwunama nungkuwa-wa?” eneja ni-yama Lebina.

Ni-yama Jekaba, “Nare-ka ningena a-ngayinduma angwarnda. Ngi-likajama ningena ngayuwa biya ku-menama eyukwayuwa jiba amurndakibina amurrumurrījungwa akwa ngarningka ku-menama eyukwayuwa nenukwuda akuminjiminjididijungwa. Amurndakakina ku-wilyakinama, umba nara akwala. Aduwaba-langwa k-eningmidinama ningkakina ningilyangmandukwuna-murrikba ngayuwa. K-andiya-manja ningkakina akwa ki-rriingkina-manja nganyangwa nenukwuda eningakuminjiminjididijungwa-ma akwa jiba eningumurrījungwa-ma, kembirra ningkeningma ningkakina k-angmadama amurndakakina. Ki-lyangukwamina-manja ningkakina ki-yamina-manja, ‘Eningaba akina,’ kembirra ngayuwa k-akwurrājinama ngawa jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa,” ni-yama Jekaba Lebinu-wa.

³⁴ “Yawa,” eneja ni-yama Lebina. “Akina-bina eningaba-da.”

³⁵ Akena makini-yada ngawa mamawura Lebina nu-manga enungkarba nenukwuda akerririkarrngajungwa akwa akuminjiminjididijungwa akwa ngawa adarringka amurndakibina akuminjiminjididijungwa akwa ngawa awarrngkukwulyadada akwala. Ngalajukwaba amurrumurrījungwa jiba nu-manguma nakina. Kembirra nenu-kwa nakina warninikuwenu-wa kajungwa karr-embirrajini-yada amurndakakina. ³⁶ Biya Lebina-murriya neni-lalika arakba Jekaba wurrakina, narru-wilyakama jiba iya nenukwuda Lebina-langwa, biya engku-we-ka na-likenuma arakba. Bi...ya mabiyakarbiya-manja marringa narri-ngekburaka angalya aburra-langwa akwa yakwujina ngawa nuw-ambilyuma-da. Umba eneja akwala jiba iya nenukwuda n-embirrajuwama Jekaba nakina ngawa-da.

³⁷ Biya kembirra Jekaba n-arndurrkwarrngarna amawarruwalya eka engkalya biya n-alkuwayijuwa akwala amakwulya kajungwa kini-rringkini-yada ebina arrawadanga akwulyadada. Kembirra ni-rringka-manja nakina amurndakakina wuburra akerrikirrikarrngajungwa ne-yamama akina. ³⁸⁻⁴⁰ Biya nu-wilyakama nakina amurndakakina amawarruwalya eka emedirra-wa akungwa ni-bekajuwa-murruwa nakina amurndakibina jiba iya nenukwuda ena-langwa. Akwa n-arjiyajuwama amurndakakina amawarruwalya eka amurndakibina-manja angarumungkwa angwarnda eningakungwa arrawa, kajungwa ka-likaja-manja amurndakakina akungwa-wa, kembirra kuw-arndurrkwarjiyi-yada akina arrangmarra-langwa jiba-langwa-langwa akwa ngawa nenukwuda-langwa-langwa. Yakwujina ngawa n-akumarnuma Jekaba mena amurndakakina enungkwarba akwa adarringka na-rndirrkeyinuma yakwujina akungwa-manja. Kembirra na-rndirrkeyinu-manja akina, ngalaja amawarruwalya eka nuw-arndurrkwarjeyuma arrangmarra-langwa amurndakakina-langwa-langwa. Kembirra ngarningka ngalaja nuw-andiyinga amurndakakina enungkwarba akwa adarringka angerriba Lebina-langwu-wa jiba iya nenukwuda ebina amurrijungwu-wa akwa akerrikirrikarrngajungwu-wa, ebina nu-mangu-murruwa adinuba-wiya Lebina. Na-rndirrkeyinu-manja akina arrangmarra-langwa-langwa amawarruwalya eka, kembirra ambaka-murra angaringariya nuw-arrangbama akerrikirrikarrngajungwa akwa ngawa akuminjiminjidajungwa akina. Umba eneja eyukwayuwa angaringariya eyebijeba n-akumarnuma nakina. Akwa ena-langwa jiba iya nenukwuda ababurna-langwa n-akwurrajuwama nakina Jekaba awurakawura-ma awilyaba-manja angalya, umba amurndakibina Lebina-langwa n-akwurrajuwama nakina eyebijeba ngawa engkamanja angalya-da.

⁴¹ Biya akini-yada ngawa na-rndirrkeyinu-manja jiba iya nenukwuda ebina engmurra-murruwiya, n-akumarnuma Jekaba ebina amawarruwalya eka arrangmarra-langwa amurndakakina-langwa-langwa jiba iya nenukwuda kajungwa ka-rndirrkeyini-yada yakwujina amawarruwalya-manja eka akina. ⁴² Akena nara kin-arndurrkwarjiyajuwa ebina amawarruwalya eka yakwujina angarumungkwa-manja angwarnda eningakungwa amurndakayuwaya-langwa ebina jiba iya nenukwuda. Yadikina adinuba ngalaja Lebina-langwa jiba iya nenukwuda amurndakayuwaya-wiya akina umba Jekaba-langwa engmingmurra-murruwiya akina-da. ⁴³ Yadikina eneja Jekaba nakina arakba numinababurna-ka jiba iya nenukwuda iya kamila iya dangki iya warnikuminuwar•duwar•da warnumamalya nakina-da.

31

Jekaba ni-lyumadu-mulangwa Lebina-langwa

¹ Bi...ya kembirra n-engkirrikama Jekaba ayakwa Lebina-langwa warninikuwena nenumini-lyelyimbukweyinuma neni-yarrumurnduwarnuma ena-langwa-langwa wurrakina. Ne-yama, "Jekabe-ka nakina ni-larrngkuwilyakama ababurna-langwe-ka amurndakijika ngakwurra-langwa-langwa nungwanyungwa. Numinababurna-ka amurndakijika nakina aduwaba, umba nungwanyungwa-langwa adinuba-wiya ababurna-langwa akina-da," ne-yama. ² Akwa ngarningka Jekaba neni-rringkama nakina Lebina nara kenu-werrikumarrrngbijuwa nibina ni-yaminjama-murrada adinuba-wiya. ³ Kembirra ni-yama eneja Yaweya enuwa-wa, "Jeyi! Lawurradina nungwena-langwu-wa angalya akwa nungkuwa-langwu-wa warnumamalya. Nganja nungkuwa-manja ki-likajama ngayuwa," ni-yama.

⁴ Eneja kembirra Jekaba ni-larrka ayakwa wurringalakina-kiya-wa wurringidarringka-kiya-wa Rejilu-wa akwa Liya-wa biya narringi-likena akwa narringin-akburranga nakina ebina-manja angalya nuw-ambilyu-murrumanja ena-langwa jiba iya nenukwuda-murriya. ⁵ Ni-yama Jekaba wurringalakina-kiya-wa, "Ngayuwa ningenunumumirngkama nungkwurringa-langwa nungwenungwa nara kenu-werrikumarrrngbijuwa wuburra adinuba-wiya nginu-werrikumarrrngbijuwa nakina. Akena eneja nungwarrka-langwa Neningikarrawara ngayuwa-manja n-ambilyumurra nakina yanda-langwa aduwaba akwa ngayuwa-manja n-ambilyama nakina ngawa. ⁶ Ningenuminu-war•dangume-ka ngayuwa eningaba warka nungwenungwa-langwa nungkwurrunguwa kiringakakiruma-kiya, ⁷ akena eneja nginu-mungkwurrkabuwarrkama ngayuwa-manja. Kenu-beyindangi-yada akena arngkumemberrkwa-murra nu-warrukwama akina-da. Umba eneja Neningikarrawara neni-lyangmurukwama Lebina akwa nara kembirra ken-arriyaka ngayuwa nakina-da. ⁸ Akwali-yada ni-yamama Lebina, 'Amurndakibina nenukwuda

akuminjiminjidadijungwa yiba-kwunama nungkuwa-wa.' Kemberra ngalaja ababurna-langwa nenukwuda nuw-arrangbama angaringariya akuminjiminjidadijungwa akina-da. Umba akwali-yada ni-yamama nakina, 'Akerrikirrikarrngajungwa nungkwa-langwa akina.' Kemberra ngalaja ababurna-langwa nenukwuda nuw-arrangbama angaringariya akerrikirrikarrngajungwa akina-da.⁹ Eneja Neningikarrawara nenuminu-wilyakama nenukwuda-murriya nungkwurriga-langwa-langwa nungwenungwa biya nginukwama ngayuwa-wa," ni-yama Jakaba.

¹⁰ Biya ngarningka ni-yama, "Namurndaki-rndarrkeyinu-manja nenukwuda nganja ningi-lyangburarrkinuma ngayuwa akini-yada. Ningi-rringkama nenukwuda enungkwarba ebina na-rndirrkeyinuma adarringka-manja akerrikirrikarrngajungwa akwa akuminjiminjidadijungwa amurndakakina.¹¹ Eneja Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja ni-yengbinuma akwulyangburarrka-murra ngayuwa-wa. Ni-yama, 'Wayi, Jakaba...wal!' Nganja, 'Miyambena?' ningi-yama.¹² Eneja ni-yama, 'Engkirraja enenu-wa ayakwa. Neningikarrawara-langwu-wa. Ni-yama nakina Neningikarrawara, Ababurna-langwa nenukwuda enungkwarba ebina na-rndirrkeyinama akerrikirrikarrngajungwa akwa akuminjiminjidadijungwa amurndakakina. Ngayuwa ningi-ngekburakinama akina mena ningeni-rringka-mubaba Lebina ni-yaminjamama nakina awurruwurrariya nungkuwa-manja-da, ni-yama.¹³ Ngayuwe-ka ningena Ningeningikarrawara ningibina ningi-jadanguma nungkuwa-manja ningk-ambilyu-wiya ningkakina Bedela-manja. Akina-manja angalya Bedela, nungkwaja ningk-arjiyajuwama awilyaba-ma angwarnda biya ningki-jirabama amalyirra aliba-langwa akina-manja angwarnda kajungwa akwurdukurdi-yada akina akwa ningki-yarrkakumarnuma ayakwa nganyangwi-yada yakwujina. Kemberra lawurradina arakba nungkwa-langwu-wa angalya ningkirukwularru-murruwa, ni-yama Neningikarrawara nakina-da,' ni-yama nginu-makama ngayuwa-wa nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa," ni-yama nakina Jakaba wurringalakina-kiya-wa Rejilu-wa akwa ngawa Liya-wa.

¹⁴ Aburringaja kemberra wurringalakina wurringidarringka-kiya narringi-yama Jakabu-wa, "Kini-jungwa-manja yirringa-langwa nungwarrka nara arakba ebina yirringa-langwa yiku-mangbilyerrma yelakwa ena-langwa-manja angalya.¹⁵ Eneja nakina ni-yaminama yirringalakena-kiya-manja wuburra laka kini-yaminama nakina wurrukwalamanja warnumamalya wurruminjirringka-manja. Arakba-wiya nungkuwa yirru-mangu-manja yirringuwa, nu-manguma nakina nungkwa-langwa angwarnda. Umba ni-jerrukwama arakba akina angwarnda ningkenu-kwama nungkuwa, nara ebina ena-langwa-da.¹⁶ Ngalaja ababurna-langwa amurndakibina Neningikarrawara nenuminu-manguma nungwarrka-langwa yirringa-langwa arakba akina-da akwa yirringa-langwa-langwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba. Nungkwaja kemberra ki-yaminama ebina-langwiya Neningikarrawara nginu-maka-murrilangwiya-da," narringi-yama wurringalakina.

¹⁷⁻¹⁸ Eneja kemberra arakba nuwurraki-larrngkwaburranga Jakaba ena-langwa amurndakijika kajungwa neniki-lawurradi-yada nakina nungwenikba-wa Keninu-wa. Neni-njawudanguma nakina kamila-langwa-manja mirirra wurriyukwayuwa ena-langwa akwa ngawa dadingiyenikba-kiya aburringajukwaba. Numurndaki-larra jiba iya nenukwuda nawurraki-lyengmanguma arakba akwa ngawa amurndakijika-murriya amurndakibina nu-manguma nakina akina-manja angalya Mejubudamiya.¹⁹ Ebina-wiya eneja Lebina ni-likenuma ni-ngkarrngarnuma amangwurraraja jiba-langwa nakina. Kemberra nara-wiya nibina, ngalaja Rejila ying-angmaduma nungwadikba-langwa akiringiringanda alawudawarra-murra.²⁰ Eneja Jakaba nara kenu-maka Lebina-manja neniki-lika-langwa umba nenu-mungkwurrikabuwarrkama nakina.²¹ Numurndakumanga ababurna-langwa ena-langwa-murruwiya biya warenja-bawiya na-likena arakba enuwa akwa ena-langwa warnumamalya wurrakina-da. Na-likena bi...ya narriyakuwarrukwama adalyuma emikirra Yiburadja akwa na-likena engemba-wa Kiliyada angakarjiyinga-wa angalya.

Neni-larrmangu-mulangwa Lebina Jakabu-wa

²² Bi...ya mabiyakarbiya marringa numu-likenuma. Aburraja kemberra wurrukwal warnumamalya nenu-makama Lebina-manja ni-lyumadu-mulangwa arakba nakina Jakaba.²³ Eneja nenu-wilyaka kemberra Lebina ena-langwa warnumamalya, biya neni-larrmanguma arija-langwa Jakabu-wa. Neni-larrmanga nakina mamangbala mambilyuma marringa yanda-langwa nen-akburranga nakina Kiliyada-manja angakarjiyingamanja angalya²⁴⁻²⁵ n-akumarnu-murrumanja Jakaba angalya adinakba. Biya n-akumarnuma Lebina angalya ena-langwa enejukwaba yakwujina enuwa akwa ena-langwa warnumamalya. Biya makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya ni-

lyangburarrkinuma Lebina akwulyangburarrka. Eneja ni-likena Neningikarrawara akwulyangburarrka-murra enuwa-wa akwa ni-yama, “Nara e-yengbuma awurrurariya ayakwa Jekabu-wa,” ni-yama Neningikarrawara enuwa-wa-da.

²⁶ Kembirra mingka-manja mamawura eneja nakina Lebina ni-likenuma Jekabu-wa. Ni-yama, “Miyambena-burra yi-mungkwurrkabuwarrkama ngayuwa akwa ningkarra-wilyakama dadiyawarrka-kiya, wuburra laka awinyamba-manja karra-wilyakinama warnumamalya wurridarrangka wurrukwalangwa wurrakina-da?” ²⁷ Miyambena-burra yi-mungkwurrkabuwarrkama akwa ningki-lyumaduma? Nara yiku-maka ayakwa. Yiku-maka-manja, kembirra yiba-larrkenuma ningkakina ningkiyekirrerira emeba-murra akwa akumalyumalyangka-ma-da ningkakina-da. ²⁸ Nare-ka ningena kalawurangka-langwa niyarrungwarrka-murriya akwa dadiyawarrka-kiya lukwuniyawa-da, mena yi-lyangmurukwama ningkakina-da. Akine-ka enubuwakida nungkwa-langwa waka. ²⁹ Ki-ngayindena-manja ngayuwa ki-yamina-manja awurrariya nungkuwamanja, amandangwa kembirra ki-yaminama-da. Akena alyarrngwalyilya eneja Neningikarrawara nungkwa-langwa-langwa nungwena ni-yengbinuma ngayuwa-manja ayakwa akwulyangburarrka-murra. Nginu-madumurrukwama nakina. Nginu-makama nari-yada e-yengbuma awurrariya ayakwa nungkuwa-manja. ³⁰ Neningingma ngayuwa ningki-larrkuwerribikamurra ningkeningangkawura ningkeniki-lawurradlangwa nungkwa-langwu-wa angalya. Aminakina-langwa ningki-lalikama nganyangwa angalya akena ningk-angmadumurra akiringiringanda amalawudawarra amurndakijika nganyangwa-na! Miyambena-burra yimin-angmaduma akina nganyangwa?” ni-yama Lebina Jekabu-wa.

³¹ Eneja ni-yama Jekaba, “Ning-akbar•duma, mena ning-engkirrikenuma ngayuwa yiku-murrakajuwa-mubaba wurringalakena nungkwa-langwa dadiyawena-kiya. ³² Umba k-akburranga-manja nungkuwa amalawudawarra nungkwa-langwa yelakwa yarnumamalya-manja kema wurrakina warnumamalya ka-jungwunama wurrakina-da. Andiya eningerribirra nungkwa-langwa biya ku-wilyakina kembirra, kajungwa yakwa-langwa warnumamalya kabu-rringini-yada,” ni-yama Jekaba. Akena neningbale-ka nakina dibina dadingiyenikba Rejila ying-angmaduma amurndakibina akiringiringanda amalawudawarra amurndakijika Lebina-langwa.

³³ Eneja Lebina ni-likenuma Jekaba-langwu-wa kalikwa n-aburangkeyinuma yakwujina adinuba-wiya nakina, biya Liya-langwa-manja, biya Bilya-kiya-langwa-manja kalikwa, akena nara kin-akburrangarna. Biya arija-langwa ni-likena Rejila-langwu-wa kalikwa.

³⁴ Ebina-wiya ngalaja Rejila yingu-manguma akwa ying-akumarnuma amurndakibina beka-manja mibina meningikamila-langwa-manja akwa ying-angmakwulaluma karrawara makina-manja beka ngala-langwa-manja kalikwa arrawa. Eneja kembirra Lebina n-aburangkama erribirra yakwujina akena nara kin-akburrangarna. ³⁵ Umba Rejila yingi-yama nungwadikba-wa, “Nara awinyambaduma ngayuwa-wa, mena nara a-mirajanguma ngayuwa, mena merra-baba aduwaba ningena,” yingi-yama. Eneja Lebina n-abuburangkama ngawa nakina-da akena nara amalawudawarra ena-langwa kin-akburrangarna-da.

³⁶ Eneja kembirra n-awinyambada arakba Jekaba. “Amiyambena-burra awurrariya ningi-yamama ngayuwa? Amiyambena-burra ayakwa arumuruma ningi-yarrkuwurranguma akwa yimin-aburangkama? ³⁷ Ningk-aburangkama arakba nganyangwa-manja amurndakijika ababurna-manja, kembirra amiyambena yelakwa ningk-akburrangarna amurndakijika nungkwa-langwa? Yelakwa w-akuma akina ka-jungwa nungkwa-langwa warnumamalya karri-rringini-yada akina akwa nganyangwa warnumamalya karri-rringini-yada aburrajukwaba. Kwureya yakabu-rringkinama yakuwa yalakena yimiyambena-murrikba yeningaba, akwa yimiyambena-murrikba yuwurrariya, nungkuwa yinda ngayuwa.

³⁸ “Ning-ambambilyuma ngayuwa nungkuwa-manja ningeningangkawura mememberrkwa iya mememberrkwa mamarika iya yinungkwura. Yirramin-akwurrajuwama jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa akwa nara ka-milyirrilarrina eyukwayuwa akina. Nare-ka ningena k-alyubarina awilyuwilyaba enungkwarba jiba nungkwa-langwa-da. ³⁹ Aba alyilyarra na-wardanguma amurndakibina jiba nungkwa-langwa kembirra ngayuwa yirra-kwama akwala nganyangwa akina-da. Nara ku-wilyaka akina nungkuwa-wa yiba-wilyakajuwa kajungwa ningkeningmi-yada nara ngayuwa-baba umba alyilyarra-baba akina, nara ki-yaminjama. Yi-makama ena ayakwa ngayuwa-manja. Ningki-yamama ningkakina, ‘Kuw-angmada-manja wurrukwal jiba iya nenukwuda nganyangwa waka meningilida umba waka meningalyarrngwalyilya,

kembirra yiku-kwunama ningkakina akwala nungkwa-langwa ngayuwa-wa-da,' ningkiyamama ningkakina-da. ⁴⁰ Kembirra arngkababurna-langwa nganja ning-ardadinume-ka mardidarra ngayuwa meningilida umba alyarrngwalyilya ningu-murndadinume-ka ngayuwa-da. Nara ku-mungkwula umba ningu-mirakwulaluma ngawa-da.

⁴¹ "Ningi-yaminjamama ningeningangkawura ngawa ning-ambilyu-wiya ngayuwa nungkuwa-manja. Mememberrkwa mabiyarbuwa mamarika iya yinungkwura yirraminu-war•danguma kajungwa yiku-kwi-yada dadiyawena-kiya. Kembirra arija-langwa mamangbala muwilyaba mamarika iya yinungkwura ngarningka yirraminu-war•danguma kajungwa yiku-kwi-yada jiba iya nenukwuda nungkwa-langwa. Akena nungkwaja yiminu-warrukwame-ka angwarnda nganyangwa arngkumemberrkwa-murra. ⁴² Nara-maka Neningikarrawara ngayuwa-manja kin-ambilya kembirra yikilarrkenu-maka ningeningiyanda. Akena eneja Neningikarrawara nibina nungwarrkamurriya-langwa, nibina Aburiyama-langwa iya Ajika-langwa, ni-rriengkama awerrikawarriya nganyangwa akwa ngawa ni-rriengkama warka nganyangwa. Biya alyarrngwalyilya ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina yakuwa-langwa-da," ni-yama Jakaba Lebinu-wa nakina-da.

Jekaba akwa Lebina nen-akumarnu-mulangwa ayakwa aburna-langwa

⁴³ Eneja ni-yama Lebina Jekabu-wa, "Wurringalakena dadiyawarrka-kiya akwa aburringa-langwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba nganyangwa warna. Ngalajukwaba amurndakenena jiba iya nenukwuda nganyangwa akina. Eningerribirra ningkirringkinama ababurna-langwa nganyangwa. Akena ningi-lyangmuridinama nganja ningena. Nare-ka embirrajuma ningena wurringalakena akwa aburringa-langwa wurriyukwayuwa, ⁴⁴ kembirra yaki-yarrkakumurnama ayakwa yakwa-langwa. Kembirra yakumurna yakuwa angwarnda yu-murndukwuna yelakwa nari-yada e-yakuwabijuma ayakwa yakwa-langwa," ni-yama.

⁴⁵ Eneja kembirra Jekaba n-angkana nakina awilyaba-ma ngawa angwarnda akwa n-arjiyajuwa yakwujina eningilyamarmbi-yada angwarnda kajungwa nari-yada e-yakuwabijuma ayakwa wunalakina-kiya. ⁴⁶ Biya nenu-maka warnungkwarba ena-langwa-manja akwa narr-angkana akwala aburrajukwaba akwa narr-arrngmurndukwa. Biya ne-yebukeyina aninga yakwujina angwarnda-manja. ⁴⁷ Biya ni-yengbijuwama Jekaba emikirra angwarnda Kaleda umba eneja Lebina ni-yengbijuwama akina angwarnda emikirra Jeka Jeyadida, mena alakina-kiya ekirra ne-yaminama "angwarnda ngarniki-yakuwerribika-langwa." ⁴⁸ Ni-yama Lebina Jekabu-wa, "Amurndakenene-ka angwarnda aduwaba kajungwa yaki-yakuwerribikini-yada ayakwa yakwa-langwa ambaka-murra," ni-yama. Yadikina akina angalya emikirra Kaleda. ⁴⁹ Biya ni-yama ngarningka Lebina, "Yaweya yakenilirraki-rriengkina yalakena mama yeyebijeba," ni-yama. Kembirra aminakina-langwa ayakwa Lebina-langwa-langwa awilyaba emikirra ngarningka angalya-langwa Mijiba, mena akina ekirra Mijiba ne-yaminama "yakenilirraki-rriengkina-murrumanja."

⁵⁰ Ni-yama ngarningka Lebina, "Ki-yamina-manja nungkuwa awurrariya wurringalakina-kiya-manja ningkakina akwa ka-mena-manja wurrukwalu ngarningka wurridarringka dadingiyena-murriyi-yada, mama ningeningbala-wiya ngayuwa, ningkeningma nungkuwa Neningikarrawara yakeni-rriengkina yalakena. ⁵¹⁻⁵² Kwuja! Yimini-rriengk-langwa amurndakenena angwarnda nganyangwa ninguwurra-murndukwa-mulangwa yelakwa yakuwa-manja wilyarra akwa ngawa enena awilyaba-ma eningilyamarmba angwarnda ning-arjiyajuwa-mulangwa ngayuwa yaki-yakuwerribikaji-yada yakuwa. Ningena nara a-langarngkuwarrukwama amurndakenena angwarnda ningu-murndukwa-mulangwa ningena. Nara kembirra ngayuwa a-warduma nungkuwa-manja ningena-da. Nungkwajukwaba nara ningkakina a-langarngkuwarrukwama amurndakenena angwarnda ninguwurra-murndukwa-mulangwa ngayuwa aduwaba akwa ngarningka nara a-langarngkuwarrukwama enena awilyaba-ma angwarnda eningilyamarmba ngalajukwaba. Nara kembirra ningkakina a-warduma ngayuwa-manja-da. ⁵³ Eneja nakina Neningikarrawara Aburiyama-langwa nibina-murrada ngarningka Neyawa-langwa kini-lyanguwerribikajungwunuma nakina yakuwa-langwa-da," ni-yama Lebina Jekabu-wa.

Eneja kembirra Jekaba ni-yarrkakumarna ayakwa nari-yada a-yarrkuwarrukwajuma amurndakakina ayakwa Lebina-langwa. Akina ayakwa ni-yarrkakumarnuma akwa neni-yengbijuwama nenimikirra Neningikarrawara, nibina-murrada nungwenikba Ajika neni-yangmarngkwajuwa-mulangwa nakina. ⁵⁴ Biya nu-wardanga bulukwa akwa ni-daka angwura-manja yakwujina alingajirrirra-manja angakarjiyanga-manja angalya.

Neningikarrawara-langwa ni-dakama akina. Biya nen-ardjiyu warnumamalya ena-langwa akwa ne-yebukeyinuma wurrakina. Biya nuw-eyjinu-mulangwa kembirra nuw-ambilyuma yakwujina meningalyarrngwalyilya marringa akina-manja ngawa angakarjiyinga-manja angalya.

⁵⁵ Kembirra mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura nu-mirajungu-manja eneja nakina Lebina, neni-lawurangka nakina lukwuniyawa wurriyarrngwi-yarrngwena akwa nenilrraki-lawurangka dadiyawenikba-kiya. Biya ni-likena arakba ni-lawurradina angalyu-wa nakina-da.

32

Jekaba nenuminu-murnduwarnu-mulangwa nenukwuda-murriya neniku-kwi-yada nawenikba-wa

¹ Enejukwaba Jekaba ni-lalika angalya ebina kajungwa neniki-lawurradi-yada nakina nungwenikba-wa. Biya ni-likena nakina lukwakwa ngawu...wa. Aburraja kembirra wurrukwal warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nen-akburranga nakina. ² Umba neni-rringka-manja Jekaba wurrakina warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa, ni-yama nakina, "Neningikarrawara-langwa angalya ena-da," ni-yama nakina. Biya yadikina ni-yengbijuwa angalya emikirra Meyeneyuma mena akina ekirra Meyeneyuma ne-yaminama "ambilyuma angalya." ³ Biya kembirra neni-larrka nakina arakba wurrukwal warnungkwarba na-lyengmanguma narru-wilyakama ayakwa ena-langwa nawenikba-wa Yijawa.

Aburraja nen-akburranga arakba nakina Yijawa wurrakina akina-manja aringbirra angalya Yiduma. ⁴ Akwa ne-yama enuwa-wa, "Nenikumarnjena Jekabe-ka nubukwaya arija-langwa nakina akwa kenumin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwalangwa. N-ambambilyuma nebena-manja Lebina-manja ena-langwa-manja angalya nenungkwurakbe-ka. ⁵ Akwa nu-wilyakinama aduwaba bulukwa iya dangki iya jiba iya nenukwuda akwa ngarningka warnikumunuwar•duwar•da ena-langwa. Nginingayindenama nungkuwa ki-lyelyingminama ningkakina kini-rringkina-mulangwa nakina," ne-yama wurrumurdakakina warnungkwarba Yijawu-wa.

⁶ Biya kembirra na-lawurradina wurrakina Jekabu-wa akwa ne-yama enuwa-wa, "Yirri-likenuma yarna nawenu-wa akena nubukwaya ni-likajama arakba nakina kajungwa yikin-akburrangeyini-yada. Wurrababurne-ka warnungkwarba enuwa-manja 400," ne-yama wurrakina Jekabu-wa. ⁷ Eneja Jekaba n-akbar•de-ka akina-langwa ayakwa akwa nu-werrikawarriyada arakba nakina. Kembirra nen-eyebijebakama warnumamalya ena-langwa wurruwurrakambilyuma. Kembirra ngalajukwaba ne-eyebijebakama jiba iya nenukwuda iya kamila akwa ngawa bulukwa ena-langwa awurrakambilyuma. ⁸ Ni-lyangkiyama nakina, "Yijawa ka-wardiyina-manja awinyamba wurruwurrakuwilyaba-manja kembirra wurrukwal ka-lyumadinama wurringkinungwurra," ni-lyangkiyama nakina Jekaba.

⁹ Biya nu-buriyamina Jekaba Neningikarrawaru-wa. Ni-yama, "Ningkakine-ka Ningkeningikarrawara numirarrka-langwa Aburiyama-langwa akwa ngawa nungwarrka-langwa Ajika-langwa. Engkirraja-langwa kembirra ngayuwa-wa. Ningilawurradinama ngayuwa aduwaba nungwarrka-langwu-wa angalya akwa ngawa nganyangwu-wa warnumamalya, mena yi-maka-mubaba nungkuwa, Yaweya. Yimakame-ka eningaba ngayuwa-manja ki-yamina-mulangwa nungkuwa. ¹⁰ Biya nara yiki-lalika ningkeningangkawura ning-ambilyu-wiya ngayuwa Mejubudamiya-manja umba ningku-marngkirradinuma ngayuwa-manje-ka. Akena nganja nara ki-yama eningerribirra eningaba nungkwa-langwa. Ningi-yakuwarrukwa-manja EningiJardina Adalyuma adinuba-wiya, nara ebina nganyangwa umba wulkwa arnduwarra. Akena yu-kwama arakba ababurna eninginingaba nganyangwa. Kembirra aduwaba wurruwurrakambilyuma warna nganyangwa akwa ngawa awurrakambilyuma amurndakenena nganyangwa. ¹¹ Marrakba, yi-mamurikajina-langwa ngarningka aduwaba, nari-yada a-ngajuma nawarrka Yijawa ngayuwa-manja," ni-yama Jekaba Neningikarrawaru-wa.

Biya ni-yama ngarningka enuwa-wa, "Ning-akbar•denama-ka ngayuwa angwurra. Ning-akbar•denama ngayuwa neniki-lika-langwa Yijawa nakina neniku-wardiyada awinyamba yirruwa-manja akwa neniki-ngaji-yada yirruwa yirrababurna-langwa, yirrababurna-langwa yarnungkwarba akwa ngarningka wurridarringka akwa wurriyukwayuwa aburrajukwaba. ¹² Nungkwaja ningki-yarrkakumarnuma ayakwa kajungwa eningaba ngayuwa-manja ki-yamini-yada nungkuwa, akwa ngawa k-akumajungwuni-yada ngayuwa wurrababurna wurriyukwayuwa nganyangwa.

Yi-makama kuw-arrangbijeyina-mulangwa aburra-langwa wurriyukwayuwa kuw-ababurnadina-murruwa wurrakina. Aburraja ka-wurramur•dinama wurrakina wuburra laka ajiringka ababurna mijiyelya-manja. Nara kembirra nungkwaja e-yakuwabijuma ebina ningki-yarrkakumarnumurra ayakwa-da,” ni-yama Jakaba Neningikarrawaru-wa.

¹³ Biya Jakaba n-ambilya akina-manja angalya alyarrngwalyilya. Wurdarriya-wiya kembirra nu-murndukwama akwa nu-murnduwarnuma nenukwuda-murriya ena-langwa neniku-kwi-yada nawenikba-wa Yijawa. ¹⁴ Ngalaja 200 nenukwuda adarringka-wiya akwa 20 enungkwarba-wiya, iya 200 jiba adarringka-wiya akwa 20 enungkwarba-wiya, ¹⁵ iya 30 kamila adarringka-wiya akwa eyukwayuwa ngala-langwa, iya 40 bulukwa adarringka-wiya akwa 10 enungkwarba-wiya, akwa ngawa 20 dangki didarringka-wiya akwa 10 dadinungkwarba-wiya. ¹⁶ N-eyebijebakame-ka nakina amurndakakina awur-rakumangbala, ngala waka nenukwuda-wiya, ngalajukwaba waka jiba-wiya, ngalajuk-waba kamila-wiya, ngalajukwaba bulukwa-wiya akwa ngalajukwaba waka dangki-wiya. Biya nenu-makama warnikuminuwar•duwar•da wurrumangbala karr-akwurrarjini-yada amurndakakina. Ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnikuminuwar•duwar•da ena-langwu-wa, “Yiki-likaja arakba yiki-lyengmena. Awurrakuwilyaba adinuba-wiya ka-likajama biya ambaka-murra awurrakuwilyaba ka-likajama ke-yuweyina akina.”

¹⁷ Biya ni-yama nakina neningadinuba-wiyu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Yi-jawa nawarrka nganyangwa kin-akburranga-manja ningkakina, kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Numiyambena nubungkawa nungkwa-langwa?’ kini-yaminama, ‘Akwa ngambu-wa ki-likajama? Akwa angkaburra-langwa amurndakenena nenukwuda-murriya?’ kini-yaminama nawarrka. ¹⁸ Kembirra nungkwamba-langwa ki-yaminama nungkuwa enuwa-wa, ‘Jakaba-langwa amurndakenena. Nakina kenumin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwa-langwa akwa ni-larrkama amurndakenena nungkwa-langwi-yada. Nakine-ka nubukwaya arija-langwa ni-likajama,’ kinu-makinama nungkuwa kembirra Yijawu-wa,” ni-yama Jakaba ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

¹⁹ Biya nenu-makama nakina ena-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da wurrababurna-manja narr-akwurrajuwa-murrujanja jiba-murriya, nenu-makama wurrididirrura ngawa ebina-murrada ayakwa kajungwa warniki-yami-yada wurrakina aburrajukwaba Yijawu-wa. Ni-yama aburruwa-wa, “Yikin-akburrangina-manja Yijawa kembirra yiki-yaminama enuwa-wa enena ayakwa, ²⁰ ‘Yawa, Jakabe-ka kenumin-engkirrikaji-yada ayakwa nungkwa-langwa akwa ni-likajama nubukwaya arija-langwa nakina,’ yiki-yaminama kirrakina,” ni-yama Jakaba aburruwa-wa. Umba ni-lyangkiyamama nakina, “Adinuba-wiya kinu-menama nawarrka amurndakenena nenukwuda-murriya. Kembirra arija-langwa ken-akburranginama nakina ngayuwa. Dukwa akina-langwa ningenu-kwa-mulangwa amurndakakina kenumini-yakuwabijinama ngayuwa-da,” ni-lyangkiyamama Jakaba nakina.

²¹ Biya kembirra neni-larrkama arakba nakina Jakaba wurrumurndakibina warnikuminuwar•duwar•da, na-lyengmanguma narru-wilyakama nenukwuda-murriya. Umba n-ambilyuma nakina yakwujina ngawa. Biya na-lyarrngwalyilyada arakba akina-da.

Jakaba-langwa ekirra enikaduwa

²²⁻²³ Biya makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya Jakaba nu-mirajanga nakina akwa nenilirraki-larrkama wurradingabulena Rejila akwa ngawa Liya narringi-yakuwarrukwama adalyuma emikirra Jabakwa. Akwa ngawa wurringambilyuma wurradingabulena wurringadikuminuwar•duwar•da-kiya wurringadimikirra-kiya Bilya akwa ngawa Jilba aburringajukwaba nenilirraki-larrkama narringi-yakuwarrukwama, akwa ngawa wurrababurna-langwa wurriyukwayuwa ena-langwa. Akwa ngawa ababurna-langwa amurndakijika ena-langwa ni-larrkenuma adinakba. ²⁴ Umba nakwukawura n-ambilyuma nakina.

Eneja nuwilyaba nenumamalya ni-likenuma alyarrngwalyilya ngawa Jakabu-wa akwa arakba nenu-kuwurrinyuma wunalakina ayarrka-murra. Neni-yaminama wunalakina ngawa nenu-kuwurrinyuma ngawu...wa. Biya akwudangwa arakba ne-kbadanga. ²⁵ Biya neni-rringka-manja nakina nenumamalya nakina Jakaba nara kinu-murndakayawayanga, kembirra nen-angkarrbaja arringka-manja. Umba ngalaja amanjenjinyirra arringka Jakaba-langwa na-lalikajuma arakba, nuw-ariyaduma akina-da.

²⁶ Biya ni-yama nakina nenumamalya Jakabu-wa, “Yi-larrkiya arakba! Adinuba ena ke-kbadiyama,” ni-yama.

Umba ni-yama Jekaba, “Ki-yengbina-manja ningkakina eningaba ayakwa ngayuwa-wa, kembirra yiba-larrkiyama ngayuwa ningkena-da,” ni-yama nakina Jekaba enuwa-wa-da.

²⁷ Eneja ni-yama nakina nenumamalya, “Ningkumiyambena ningkena ningkenimikirra?”

“Ngayuwa ningena Jekaba,” ni-yama eneja.

²⁸ Eneja ni-yama nakina nenumamalya, “Nara arakba ngi-yengbijuma Jekaba ningkenimikirra, umba enikaduwa arakba ekirra Yijireyila nungkwa-langwa aduwaba. Ningkarra-wilyakajuwama warnumamalya-manja ningkarrubude-ka ningkakina Neningikarrawara-manja. Akwa ngarningka ningkarra-wilyakajuwama warnumamalya-manja ningkarrubude-ka ningkakina warnumamalya-manja ngarningka ngawa. Kembirra akina-langwa Yijireyila arakba ningkakina ningkenimikirra aduwaba-langwa,” ni-yama nakina. Ni-yengbinuma akina ayakwa mena akina ekirra Yijireyila ne-yaminama “nenu-kuwurriyinu-murrumanja nakina akwa Neningikarrawara.”

²⁹ Eneja kembirra ni-yama Jekaba, “Yi-maka-langwa nungkwa-langwa ekirra.”

Umba ni-yama, “Miyambena-burra nungkuwa ningki-ngayindenama nganyangwa ekirra k-eningmidinama?” ni-yama. Kembirra nenu-maka Jekaba-manja eningaba ayakwa ningena ngawa eningaba ka-ngekburakajungwuni-yada arija-langwa ena-langwa.

³⁰ Kembirra ni-likenu-mulangwa nakina nenumamalya engku-wa eneja nakina Jekaba ni-yakuwerribika arakba nakina. Ni-lyangkiyama, “Amandangwa. Nakina-bina Neningikarrawara enuwa-na!” ni-yama nakina. “Ningeni-rringkama nenumukwurra akena ningena ngawa ningeni-ba ningena ngayuwa-da.” Kembirra ni-yengbijuwama angalya akina Buniyela mena akina ekirra Buniyela ne-yaminamurra “Neningikarrawara-langwa nenumukwurra.”

³¹ Biya numa-merrkambijanginu-manja ngawa mamawura, kembirra Jekaba ni-lalika arakba nakina akina angalya biya ni-yakuwarrukwa arakba akina Adalyuma Eningijabakwa. Akena n-arnduwarrikinuma arakba nakina, mena n-angkarrkarkwujeyinuma arringka-manja-baba. ³² Akwa aduwaba ngawa WarningiYijireyila warnumamalya kuw-alyubarina-manja amadangkwa wurrakina, nara alyubaruna yeyerra arringka-langwa bulukwa-murriya-langwa, mena-baba nibina nenumamalya neni-ngaja-mubaba Jekaba arringka-manja-da.

33

Jekaba akwa Yijawa nen-akburranganju-mulangwa

¹⁻² Akini-yada ngawa mibina-manja mamawura Jekaba neni-rringka nubukwaya Yijawa ni-likenuma enuwa-wa akwa ngarningka wurruwurrakwulumida warnungk-warba 400 enuwa-manja. Kembirra nenilirraku-makama Jekaba wurringalakina-kiya Bilya akwa Jilba. Kembirra aburringaja narawurra-murndukwama wurriyukwayuwa aburringa-langwa akwa nuw-alkayanguma na-lyengmanguma. Eneja kembirra nanga-makama Liya-manja. Kembirra ngalamba-langwa narringa-murndukwama wurriyukwayuwa ngala-langwa biya ngaluwa akwa wurriyukwayuwa ngala-langwa nuw-alkayanguma akwaburrangarna. Ngarningka nanga-makama Rejila-manja. Kembirra aburnaja wunalakina Rejila akwa ngawa naburradikba Jawijiba arija-langwa nen-alkayanguma akwaburrangarna. ³ Eneja kembirra ni-likena Jekaba nakina Yijawu-wa akwudangwa akwa n-abuluwendinga ajiringka-manja kajungwa nawenikba nakakirumi-yada kenumin-engkirrikaji-yada nakina enuwa-wa. Arngkumangbala-murra akwa arngkambilyume-ka n-abuluwendingama nakina. ⁴ Akena eneja nakina Yijawa n-angkarra Jekabu-wa nenu-kwurukwa akwa nen-engkarrnga akwa neni-lawurangka. Biya nenu-ngwadijeyinuma ngawa wunalakina neni-kbarrngajeyinu-mubaba angwurra. ⁵ Biya Yijawa n-andeya akena neni-rringka wurrumurdakakina wurriyukwayuwa akwa wurrirndirndarrngwa. Ni-yama, “Wurrumiyambena warna warnumamalya?”

Eneja ni-yama Jekaba, “Neningikarrawara-ka nu-marngkirradinuma ngayuwa-manja akwa nginu-kwama wurrumurdakenena wurriyukwayuwa-da.” ⁶ Kembirra aburringaja Bilya akwa Jilba narring-akwadangwukajungwa akwa ngawa wurriyukwayuwa aburringa-langwa, akwa nuw-abuluwendijeyinuma aburrajukwaba Yijawa-manja. ⁷ Kembirra ngalaja Liya ying-akwudangwukajungwa akwa ngawa wurriyukwayuwa ngala-langwa, akwa nuw-abuluwendijeyinuma aburrajukwaba. Kembirra aburnambalangwa arija-langwa Jawijiba akwa Rejila nen-akwudangwukajungwa wunalakina akwa nen-abuluwendijeyinuma Yijawa-manja aburnajukwaba wunalakina-da.

⁸ Eneja nakina Yijawa ni-yama, “Amurndakakina bulukwa-murriya ningi-rringkama lukwakwa ke-yamarrkinama akina?” ni-yama.

Enamba-langwa ni-yama Jakaba, “Ngeniyerriya, kada akine-ka nungkwa-langwi-yada-da. Yirra-ngayindanguma ningkakina ki-yekirreridini-yada.”

⁹ Eneja ni-yama Yijawa, “Ababurne-ka arakba ena ngaya, nenikama. Umba minambilya akina nungkwaja nungkwa-langwi-yada,” ni-yama.

¹⁰⁻¹¹ Umba ni-yama ngarningka Jakaba, “Yirramini-ngayindenama amandangwa ku-wilyakini-yada nungkuwa, mena ningk-errukwulinu-mubaba ngayuwa-manja. Nare-ka ningkakina k-awinyambadina yiki-larrkena engku-wa. Umba ningkeningabe-ka ngawa ningenikumarnjena-manja. Yirra-rringkina-manja ningkenumukwurra ningkakina, akine-ka wuburra laka ningeni-rringkinama Neningikarrawara-langwa nenumukwurra arakba ngayuwa. Eneja Neningikarrawara-ka nu-marngkirradinuma nakina ngayuwa-manja akwa nginu-kwama ababurna-langwa eningerribirra ningi-ngayindanguma ebina,” ni-yama Jakaba. Kembirra arakba-langwa amurndakakina numurndakumanguma eneja nakina Yijawa ena-langwi-yada arakba-da.

¹² Biya ni-yama Yijawa Jakabu-wa, “Kwa, arakba yi-likaja. Ngayuwa adinuba-wiya ngi-lyengmenama ningena,” ni-yama.

¹³ Eneja ni-yama Jakaba, “Ningkeningme-ka ningkakina nungkuwa wurriyukwayuwa nganyangwa warningingbuda-ma warna. Umba k-embirrajina ngayuwa jiba iya bulukwa akwa eyukwayuwa. Ngayuwa k-enjirrikina-manja amurndakakina muwilyabamanja ngawa marringa ngalaja kamurndaki-jungwunama ababurna-langwa akina-da. ¹⁴ Likaja arakba lyengmena. Nganja k-aburrakiyuwarnama arija-langwa. Kili-kajama ambaka-langwa k-embirrajina bulukwa-murriya akwa wurriyukwayuwa nganyangwa yanda-langwa yik-akburranginama ningkakina Yiduma-manja,” ni-yama Jakaba.

¹⁵ Eneja ni-yama Yijawa, “Kembirra kamurndaki-lalikinama ngayuwa wurrukwal warningwarba yelakwa nungkuwa-manja.”

“Miyambena-burra?” ni-yama eneja Jakaba. “Yirra-ngayindenama ningkakina ki-yekirreridini-yada,” ni-yama.

¹⁶ Kembirra akini-yada ngawa ni-lalikama eneja Yijawa akina angalya nenikilawurradi-yada Yidumu-wa. ¹⁷ Umba eneja Jakaba ni-likena nakina eminingku-wa angalya.

N-allikenu...wa. Biya Jakida-manja ni-yar•da arakba. Biya ni-likirakama alikira ena-langwa yakwujina umba amiyerriya ni-ngekburakama bulukwa-langwa. Biya ni-yengbijuwama angalya emikirra Jakida, mena akina ekirra Jakida ne-yaminama “amiyerriya.”

¹⁸ Bi...ya ambaka-murra ni-lalika Jakaba akina angalya akwa ni-likena engku-wa angwurra Jekemu-wa. E...ngka-langwe-ka angalya Mejudamiya-langwa ni-likenuma nakina ningkinyungwurra ngawa yanda-langwa ni-yar•duma Kenina-manja. Biya Jekema-manja akwadangwa ni-ngekburakama angalya. Umba akine-ka angalya Jekema aminababurna alikira iya warnumamalya akina. ¹⁹ Biya Jakaba nu-manga nakina angalya ena-langwa angwarnda-murra. Nenu-kwama 100 angwarnda amamuwa ajilba-murra WarningiYamawa warnumamalya. Umba nakine-ka Yamawa nungwenikba Jekema-langwa nakina. ²⁰ Kembirra nuwurrak-arjiyajuwa angwarnda aldi-yada ni-ngekburakama akina Neningikarrawara-langwa. Biya ni-yengbijuwama akina alda emikirra “Neningikarrawara Nibina WarningiYijireyila-langwa Warnumamalya” nakina-da.

34

Jekema nanga-rndirrka-mulangwa amangumangwa Dayina-manja

¹ Arngkawura ngalaja yingi-likena Dayina dakina, dibina dadiyawarringba daburraringba Jekaba-langwa akwa ngawa Liya-langwa, narringa-ngarranguma wurrukwal wurridarringka WarningiKenina dakina-da.

² Yakwujina eneja nuwilyaba nenungwarba nanga-rringkama dakina. Nenimikirra Jekema. Umba nungwenikba Yamawa NeningiYiba nakina. Nubungkawe-ka Yamawa akina-manja angalya. Umba nenikuwenikba Jekema nanga-rringka Dayina akwa nanga-manga, biya nanga-wilyaka erriberriba-wa akwa nang-engkarrnga yakwujina. ³ Nangarringkama nakina dadingabe-ka akwa ni-lyelyingminuma dakina akwa eningaba ayakwa ni-yengbinuma ngaluwa-manja. ⁴ Biya kembirra nenu-makama nungwenikba-wa, “Yiminu-mena dakina dadiyara nganyangwi-yada dadingiyarrka,” ni-yama.

⁵ Kemberra eneja Jekaba n-engkirrika nakina ayakwa ebina-langwa ni-yama-mulangwa Jekema dadiyawenikba-manja akena nara kuw-ambilya yakwujina enuwa-manja warninikuwena. Nuw-ambilyuma angakuba-wiya bulukwa-murriya-manja wurrakina. Kemberra n-embirrarinuma Jekaba warniki-lawurradi-yada wurrakina. Kaba ngawa n-ambilyuma nakina-da.

⁶⁻⁷ Na-lawurradinu-manja angalyu-wa warninikuwena Jekaba-langwa aburnaja Jekema akwa nungwenikba Yamawa neni-likena yenjerrikina ayakwi-yada wunalakina. Kemberra arakba aburraja Jekaba-langwa warninikuwena nuw-engkirrika-manja akina ayakwa narrak-ar-darre-ka awinyamba. Ne-yama, “Awurruwurrariye-ka ni-yamama nakina nenumamalya-da,” ne-yama. “Yirreni-yelijuma nakina yirrababurna-langwa yarnumamalya YarningiYijireyila nanga-mangu-mulangwa erribirra nakina Jekaba-langwa dadiyawenikba-da,” ne-yama wurrakina.

⁸ Umba eneja Yamawa nungwenikba Jekema-langwa ni-yama Jekabu-wa, “Nenikuwarrke-ka ni-lyelyingminama dadiyawenu-wa, kemberra kinu-kwuna nakina?” ni-yama. ⁹ “Yak-akumurnama ayakwa yalakena aduwaba. Yiku-kwunama kirrakina wurradidiyawenungwa nungkwurra-langwa, kemberra yirramba-langwa ka-kwunama yirra-langwa dadiyawarrka-murriya nungkwurruwa-wa. ¹⁰ Kemberra yik-ambilyama kirrakina yirra-langwa-manja angalya ngarruwurrakawura-ma. Yiki-ngayindenana-manja, kemberra yik-ambilyama eningerribirra-manja angalya kirrakina. Eningerribirre-ka warka yik-akburranginama kirrakina kajungwa yiku-meni-yada aninga-murriya. Akwa ngarningka nungkwurra-langwa angalya yiku-beyindenama akina,” ni-yama Yamawa.

¹¹⁻¹² Eneja Jekema ni-yengbinuma enamba-langwa ayakwa Dayina-langwu-wa nungwadikba akwa ngala-langwu-wa wurrawuwada. Ni-yama, “Marrakba, wurrerrukwuliya-langwa nganja ningena. Yirru-makina ayakwa. Eningerribirra amurn-dakijika kirri-ngayindenama kirrakina ka-kwunama akina. Yiki-lyanguwamina-manja yikingi-yakeyina-manja yirringalakena kemberra ka-kwunama ningena ngayuwa angwarnda iya amurndakijika nungkwurruwa-wa-da,” ni-yama Jekema.

¹³ Akena aburraja Jekaba-langwa warninikuwena neni-kadikama Jekema-manja akwa nungwenikba-manja ni-yama-mulangwa Jekema nakina. ¹⁴ Ne-yama, “Nara-manja a-ringandijungwuma a-mukaduwamurrikajungwuma ningkakina kemberra nara a-kwama yarna dadiyamarnjarrka yirra-langwa nungkuwa-wa. Yiki-yeliyename-ka. ¹⁵ Umba yiku-mukaduwamurrikajungwuna-manja nungkurnuwa akwa nungkwurna-langwa warnungkarba wurrababurna-langwa kajungwa yirruwa wuburra yiki-yamini-yada kirrakina, kemberra yirruwa ka-kwunama daka dadiyamarnjarrka nungkuwa-wa-da. ¹⁶ Ka-kwunama yirra-langwa dadiyawarrka-murriya nungkwurruwa-wa, kemberra nungkwurramba-langwa yiku-kwunama nungkwurra-langwa wurradidiyawenungwa yirruwa-wa. Yik-ambilyame-ka yarna yelakwa kemberra ngarruwurrakawura-ma ngawa-da. ¹⁷ Akena nara-manja a-lyanguwamama a-ringandijungwuma karna kirrababurna-langwa karningkarba kemberra yiking-angkirnama arakba dadiyamarnjarrka akwa yiki-lalikinama yarna enena angalya nungkwurra-langwa-da,” ne-yama.

¹⁸ Eningabe-ka akina ayakwa ebina nen-engkirrikama Jekema akwa nungwenikba wunalakina. ¹⁹ Kemberra nara kin-ambudidina Jekema umba ni-yama nakina ebina-langwiya ayakwa ngawa-da mena ni-lyelyingminuma dakina Dayina-baba-da. Jekeme-ka nakina numikbiyiya-dangwa naruma ena-langwa-manja warnumamalya.

²⁰ Biya kemberra neni-likena wunalakina Yamawa akwa nenikuwenikba Jekema akawiyuwiyebu-wa ebinu-wa adaku-wa angalya akwulyelyimbukwaju-wa ayakwi-yada wunalakina. Biya nenu-makama wurruminakina angalya. ²¹ “Warne-ka warnungkarba wurrumilyukwa na-werrikumarrngbijeyinama,” ne-yama. “Abambilya yelakwa ngakwurra-langwa-manja angalya ngakwurruwa akwa abu-likaja erribirra enena-manja angalya. Adirrunwarna ena angalya ngakwurra-langwa, kemberra aburra-langwa aburrajukwaba ena angalya-da. Ngarra-mena aburra-langwa wurradidiyawarrngwa umba ngarra-kwuna kemberra arrkala wurradidiyawarrka ngakwurra-langwa aburra-langwi-yada wurradidingyarrngwa. ²² Umba aburraja wurrumurndakenena warnumamalya ngarrabu-ngayindenama ngakwurruwa akumukaduwamurrikajungwunama ngarningkarba, wuburra ne-yaminjaminama wurrakina. Nara-manja, kemberra nara a-lyanguwamama wurrakina akwa nara yelakwa ambilyuma ngakwurruwa ngarruwurrakawura-ma ngarna-da. ²³ Yelakwa

kuw-ambilya-manja wurrakina ngarruwurrakawura-ma, kembirra ngakwurralangwi-yada arakba ababurna-langwa jiba-murriya iya amurndakijika-murriya narrilarrngkuwilyakamurra yangkwurrangwa akina-da. Kembirra aka-makina wurrakina kuw-ambilyama yelakwa-da,” neni-yama Jekema akwa nungwenikba.

²⁴ Aburraja wurrababurna-langwe-ka warnungkwarba wurruminakina angalya namurndaki-yama, “Eningabe-ka ayakwa akina,” na-makijeyinuma wurrakina. Biya kembirra na-mukaduwamurrikajeyina arakba wurrababurna-langwa warnungkwarba.

²⁵⁻²⁶ Bi...ya mabiyakarbiya-manja marringa nuw-arrkwujeyinu-wiya ambaka wurrakina warnungkwarba, aburnaja kembirra Jekaba-langwa wunambilyuma warnikuwabulena Jimiyina akwa Libaya, Dayina-langwa nawadikba-kiya, nenu-wilyaka kaliwanga, nen-ajabangwuna, kembirra nen-awiyebena arumu-wa angalya amurama-langwiya. Kembirra narra-wardanguma wunalakina Yamawa akwa nenikuwenikba Jekema akwa ngawa wurrababurna-langwa warnungkwarba. Kembirra narringa-jadijuwa wunalakina Dayina Jekema-langwa-langwa alikira akwa nabuki-lyumada arakba-da. ²⁷ Kembirra narra-wardangu-mulangwa wunalakina wurrababurna-manja warnungkwarba, aburraja Jekaba-langwa wurrukwa warninikuwena namurndaki-likena narrumurdakumanga eningerribirra amurndakijika-murriya akwa narru-wilyakama aburra-langwi-yada. Kembirra yadikina narramini-lawurrakajuwa awurrariya narringa-yelijumubaba dadiyamarnjarringba. ²⁸ Narru-manguma jiba iya nenukwuda iya bulukwa iya dangki akwa ngawa amurndakijika, ababurna-langwa amurndakibina nuw-ambilyumurrumurra angalya-manja arrawa, akwa ngawa amurndakibina nuw-ambilyumurrumurra erriberriba-manja. ²⁹ Ababurna-langwa alarrngkurna narru-mangume-ka. Akwa wurrababurna-langwa wurridarringka akwa ngawa wurriyukwayuwa aburra-langwa narra-manguma. Akwa ngarningka eningerribirra alikira-langwa narrumangume-ka wurrakina-da.

³⁰ Umba eneja Jekaba ni-yama nakina wunalakina-kiya-wa Jimiyina akwa Libayu-wa, “Nungkwurruwa yirrumini-ngekbura-kama awurrariya nganyangwa. Aduwaba-langwa aburraja warna WarningiKenina warnumamalya kabu-wirrikbiname-ka ngayuwa-wa. Aburrajukwaba WarninguBereja warnumamalya akwa ngawa warningerribirra warnumamalya enena-manja angalya kabu-wirrikbiname-ka,” ni-yama. “Wurrambawura wulkwa warna warnungkwarba nganyangwa-da. Kembirra wurruwurrakakina keyakuyina-manja kajungwa kab-awinyambakini-yada ngayuwa-manja, kema akabujerrukwuname-ka ngakwurruwa-da,” ni-yama.

³¹ Aburnaja neni-yama wunalakina, “Nara amini-ngayinduma yinalakena dadiyamarnjarrka dakina e-yelijuma erribirra wurrakina-da, akwa aminakina-langwa yiniyamama yinalakina-da,” neni-yama Jekabu-wa nenu-maka-da.

35

Jekaba ni-lawurradinu-mulangwa Bedelu-wa

¹ Eneja nakina Neningikarrawara ni-yama Jekabu-wa, “Likaja arakba ena-wiya Bedelu-wa akwa k-ambilya yakwujina. Yakwujina ki-yar•diya-manja nungkuwa, kembirra k-ngekbura-kinama alda nganyangwi-yada. Ngayuwe-ka ningena Neningikarrawara ningbina ningi-jadanguma nungkuwa-manja akini-yada ngawa ningki-lyumadu-manja nungkuwa nawena-langwa Yijawa-langwa,” ni-yama.

² Eneja kembirra Jekaba ni-yengbinuma amurndakenena ayakwa ena-langwa-manja warnumamalya akwa ngawa wurrukwa-manja warnumamalya wurribina nuw-ambilyumurrumanja enuwa-manja wurrakina. Ni-yama, “Wurru-wurriya akina akiringiringanda amalawudawarra amurndakijika nungkwurra-langwa, ebina kirrumanguma wurrukwa-langwa warnumamalya. W-ajarjungwuna arakba, kembirra yik-awiyebena dumungkwur•da dumbala. ³ Aki-lalikinama ena angalya aki-likajiyada Bedelu-wa. Yakwujina k-ngekbura-kinama ngayuwa alda Neningikarrawara-langwa. Nakina-bina-da nginu-mamurikajuwama ngayuwa ningu-werrikawariyadinumanja ningibina. Ngayuwa-manja ngawa-da ni-likenuma Neningikarrawara-da amurndakibinu-wa angalya ngayuwa ningi-likenu-murruwa-da,” ni-yama Jekaba.

⁴ Kembirra aburraja nenu-kwa wurrakina Jekaba-manja amalawudawarra ababurna-langwa akwa ngawa amurndakijika eningumada-langwa amurndakibina nuw-awiyebeyinuma wurrakina mada-manja. Umba Jekaba nu-mungkadina edirra biya numurndaku-wurranga arrawu-wa ababurna-langwa biya ni-rungkwaba arakba arrawa akina. Ngalaja ebina edirra nu-mungkadinuma nakina Jekema-manja akwudangwa nuw-ambilyuma akina, ebina-manja akwurdukwurda eka arrawa. ⁵ Kembirra arakba aburraja Jekaba akwa warninikuwena ena-langwa nawurraki-likena wurrakina.

Umba aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya Jekema-manja iya akwala-manja angalya akwadangwa nawurрак-akbar•da wurrakina akwa na-waranguma wurrakina nara karra-larrmanga-da.

⁶ Aburraja kembirra Jekaba-murriya nuw-alilikenu...wa. Biya arakba Luja-manja nawurрак-ambarringa yakwujina. Akine-ka angalya Kenina-manja nuw-ambilyuma akena aduwaba ngarri-yengbijnama Bedela akina. ⁷ Biya ni-ngekburaka yakwujina alda angwarnda-murra. Biya ni-yengbijuwama angalya emikirra “Neningikarrawara NeninguBedela.” Nu-kwama akina emikirra mena arakba-wiya nakina Neningikarrawara n-abilyerrikajungwu-mubaba yakwujina enuwa-manja akini-yada ngawa ni-lumadu-manja nawenikba-langwa nakina.

⁸ Ngalaja yingi-jungwa arakba Ribeka-langwa dadikuminuwar•duwar•da didarringka dadimikirra Debura. Aburraja kembirra narringa-wilyaka dadikijungwa adirringwarnu-wa eka nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada biya narringa-yindirruwana dakina akina-manja eka arrawa. Biya akina eka Bedela-manja akwadangwa narri-yengbijuwama “Eka Nangwadeyinumurrumanja” emikirra.

⁹ Yakwujina ngawa Bedela-manja, ni-lawurradinu-mulangwa nakina Jekaba angaluba Mejibudamiya-langwa, eneja Neningikarrawara ni-jadinga nakina ngarningka enuwa-manja. Biya ni-yengbina eningaba ayakwa eningilyamarmba enuwa-wa.

¹⁰ Ni-yama Neningikarrawara nakina enuwa-wa, “Nungkuwa ningkena ningkenimikirra Jekaba umba aduwaba-langwa Yijireyila ngarningka ekirra nungkuwa-langwa akina-da,” ni-yama nakina. Nenu-kwame-ka nakina enena ekirra enikaduwa Jekaba-manja ¹¹ biya ni-yama enuwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena Neningikarrawara ningingbuda-dangwa. Nungkwaja ka-wilyakina ningkakina wurrababurna numirena-murriya warnikinikaduwa. Aburraja wurrakina kuw-ababurnadinama akwa ka-wurракwulyumidadinama wurrilyimberrkeyebijeba warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba kuw-ambilya-murruwa arakba wurumurndakakina. Umba aburraja wurrukwalu wurububungka wurrakina kabungkawadinama aburra-langwa-manja angalya. ¹² Umba nganja yiba-kwunama angalya ebina ningenu-kwama adinuba-wiya Aburiyama-manja biya kembirra enambalangwa Ajika-manja. Nungkuwa-manja yiba-kwunama aduwaba akwa ngawa warnikinikaduwa-manja numirena-murriya aburramba-langwa,” ni-yama Neningikarrawara Jekaba-manja-da. ¹³ Biya neni-lalika arakba-da.

¹⁴ Eneja kembirra Jekaba n-arjiyajuwa awilyaba-ma angwarnda kajungwa nenikyakuwerribiki-yada nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. N-arjiyajuwama akina ebina-manja ngawa angalya Neningikarrawara ni-yengbinu-murrumanja enuwa-wa. Biya ni-jirabama amalyirra akwurena-langwa akwa ngawa aliba-langwa amalyirra yakwujina akina-manja angwarnda kajungwa akwurdukurdi-yada ngawa akina-da. ¹⁵ Biya ni-yengbijuwama nakina akina angalya Bedela, mena akina ekirra Bedela ne-yaminama “alikira Neningikarrawara-langwa.”

Yingi-jungwu-mulangwa Rejila

¹⁶ Biya kembirra Jekaba akwa ena-langwa warnumamalya narri-lalikama akina angalya Bedela warniki-liki-yada wurrakina nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada engembu-wa Eburadu-wa. Akena, nara-wiya karr-akburrangarna Eburada, ngalaja yingu-werribikajungwa arakba Rejila. Kembirra nuw-ambarringa arakba wurrakina wilyarra. Umba ying-arrkwujeyina angwurra dakina Rejila. ¹⁷ Ngalaja duwilyaba dadikuminuwar•duwar•da didarringka nanga-mamurikajuwa dakina. Akena ying-arrkwujeyina ngawa dakina Rejila angwurra. Kembirra dakina didarringka yingiyama ngaluwa-wa, “Nara akbar•duma. Mungkuwa-ba ngarningka naka niyukwujiya nenungkwarba,” yingi-yama. ¹⁸ Akena dadiki-jungwangeni-yada arakba dakina Rejila. Biya yingi-ngengkuwanginu-manja dakina eningilukwuniyawa arrirra yingini-yengbijuwama Benani nenimikirra, mena akina ekirra Benani ne-yaminama “naburraka nganyangwa-langwa awerrikawarriya.” Umba eneja nakina Jekaba neni-yengbijuwama nenikuwenikba Benjimina, mena akina ekirra Benjimina ne-yaminama “eningaba kenak-akburranginama nenikuwarra.”

¹⁹ Kembirra yingi-jungwu-mulangwa dakina Rejila aburraja narringa-yindirruwana dakina mulikarrkbidjina mamurukwa mibina numu-likajama angerriba Eburadu-wa. Adinuba-wiya Eburada narri-yengbijuwama emikirra angalya akina, umba narrikuwarrukwajuwama emikirra, kembirra arakba Bediliyema akina emikirra angalya aduwaba. ²⁰ Umba dibina narringa-yindirruwarnu-murrumanja eneja nakina Jekaba n-arjiyajuwa awilyaba-ma angwarnda yakwujina kajungwa kini-yakuwerribikaji-yada ngaluwa-wa. Kembirra akina ngawa aduwaba-da. ²¹ Biya kembirra Jekaba-murriya

narru-makilalika akina angalya arakba umba na-likena engembu-wa Ederu-wa. Akina-manja angalya Edera ngalaja awilyaba-ma alikira alingajirrirra nuw-arjeyuma yakwujina. Biya narruwurraki-ngekburakama arakba aburra-langwa angalya alalubaja wurrakina-da.

Warnnikuwena Jekaba-langwa-langwa

²² Kembangra nuw-ambilyu-wiya Jekaba-murriya yakwujina, eneja nenikuwenikba Rubina nanga-rndarrka dadikuminuwar•duwar•da didarringka nungwenikba-langwa dibina Bilya. Eneja kembangra n-engkirrika nungwenikba ayakwa akina-langwa biya n-awinyambade-ka nakina-da.

Umba aburraja wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnnikuwena Jekaba-langwa wurrakina n-akumakajungwunuma nakina. ²³ Biya Liya-langwa wurrabuburrada warnimikirra Rubina, naruma-dangwa nenikuwenikba Jekaba-langwa, iya Jimiyina iya Libaya iya Juda iya Yijakara akwa ngawa Jebulina. ²⁴ Umba aburnaja Rejila-langwa wunenimikirra-kiya Jawijiba iya Benjimina. ²⁵ Umba aburnaja Rejila-langwa-langwa dadikuminuwar•duwar•da Bilya-langwa wunenimikirra-kiya Dena iya Nabudali. ²⁶ Akwa ngawa wunalekbina Liya-langwa-langwa dadikuminuwar•duwar•da Jilba-langwa wunenimikirra-kiya aburnajukwaba Keda iya Ajera. Narukwurukwularreyinuma wurrakina warnnikuwena Jekaba-langwa Mejubudamiyamanja ngawa wurrababurna-langwa-da.

Ni-jungwu-langwa Ajika

²⁷ Biya Jekaba-murriya nawurraki-likena arakba Ajiku-wa ebinu-wa angalya n-ambilyu-murruwa adinuba-wiya Aburiyama umba kembangra enamba-langwa nenikuwenikba Ajika. Emikirra angalya Mamura. Umba akwadangwa nuw-ambilyumurra engemba Yebirena. Biya yakwujina Ajika-manja ngawa nuw-ambilyuma arakba wurrakina. ²⁸⁻²⁹ Umba nakine-ka Ajika n-eniyerringadinuma arakba. Biya n-ambilyu-manja nakina Ajika 180 mamarika iya yinungkwura kembangra ni-jungwa. Aburnaja kembangra wunalakina warnnikuwabulena Yijawa akwa ngawa Jekaba neni-yindirruwarnuma nakina-da.

36

Wurrumirimirena Yijawa-langwa-langwa

¹ Amurndakenaena ekirra nuw-arrikarrijajungwunama Yijawa-langwa-langwa warnnikuwena. Ambilyuma ekirra ena-langwa, awilyaba Yijawa umba awilyaba engka Yiduma akina. ² Nenu-manguma nakina Yijawa wurridarringka WarningiKenina ena-langwi-yada wurradidingiyena. Duwilyaba dadingiyenikba ena-langwa dadimikirra Ada, dibina dadiyawenikba Elena-langwa. Nakine-ka Elena NeningiYida nenumamalya. Umba duwilyaba dingka dadingiyenikba Yijawa-langwa Awalibama dakina. Umba Awalibama dadiyawenikba Anaya-langwa dakina, umba numiradikba Jibiyena NeningiYiba nenumamalya nakina. ³ Umba ngalaja duwilyaba dingka dadingiyenikba Yijawa-langwa dadimikirra Bajumada. Umba dakina Bajumada dadiyawenikba Yijumeyila-langwa umba darrukwenikba Nubeyada-langwa dakina.

⁴ Ngalaja Ada yinginumina-arrangbama Yijawa-langwa nenikuwenikba nuwilyabama Elibaja. Umba ngalaja Bajumada yinginumina-arrangbama nenikuwenikba Yijawa-langwa nuwilyaba-ma nenimikirra Ruwela. ⁵ Umba ngalaja Awalibama yinginumina-arrangbama wurrabiyakarbiya warnnikuwena Yijawa-langwa. Wurrubukalakina warnimikirra Jeyija iya Jalama akwa ngawa Kawura. Wurrakine-ka warnnikuwena Yijawa-langwa na-rukwularreyinuma Kenina-manja angalya wurrakina-da.

⁶ Eneja kembangra Yijawa ni-likena arakba nakina eminingku-wa angalya. Nenuwilyakama nakina wurradidingiyena ena-langwa iya warnnikuwena iya wurradidiyawena ena-langwa akwa aburrajukwaba wurrumurdakibina warnumamalya nuw-ambilyu-murruwura enuwa-manja. Akwa nu-wilyakama ngarningka bulukwamurriya iya amurndakijika-murriya amurndakibina nu-manguma nakina Keninamanja. Ni-likenuma nakina engku-wa kajungwa wuneyebijebi-yada Jekaba-langwa kin-ambilyi-yada nakina, ⁷ mena eyukwujija-baba angalya wunalakina-kiya-langwa Yijawa-langwa iya Jekaba-langwa, akwa ababurna-baba bulukwamurriya aburna-langwa-da. ⁸ Kembangra ni-likenuma nakina Yijawa Yidumu-wa, biya yakwujina angakingakarjiyinga-manja angalya n-ambilyuma-da ena-langwa warnumamalya aburruwa-da.

⁹ Nenungkwulyube-ka nakina Yijawa WarningiYiduma-langwa warnumamalya. Umba amurndakenena ekirra nuw-arrikarrijajungwunama ena-langwa-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa-langwa. ¹⁰⁻¹⁴ Wurrumurndakeyena warninikuwena wurrumangbala Yijawa-langwa. Nuwilyaba nenimikirra Elibaja naburradikba Adalangwa, umba nuwilyaba nenimikirra Ruwela naburradikba Bajumada-langwa, umba wurrabiyakarbiya wurraburrada Awalibama-langwa warnimikirra Jeyija iya Jalama akwa Kawura. Umba eneja nungwadikba Awalibama-langwa nenimikirra Anaya, umba eneja numiradikba nenimikirra Jibiyena.

Umba wurrumurndakeyena warninikuwena wurrumangbala wurruwilyaba Elibaja-langwa warnimikirra Demena iya Awuma iya Jubawa iya Kadama iya Keneja akwa Amaleka. Umba Amaleka-langwa dirndenikba dadimikirra Dimina.

Umba wurrumurndakeyena warninikuwena wurrubukabiyarbuwa Ruwela-langwa warnimikirra Neyada iya Jera iya Jama akwa Mija.

¹⁵ Eneja Yijawa nakina nenungkwulyuba wurruwurrakwulumida-langwa warnumamalya. Eneja nenikuwenikba Elibaja nibina naruma-dangwa nungwarringbe-ka nakina warna-langwa wurrububungkawa. Warnimikirra wurrakina Demena iya Awuma iya Jubawa iya Keneja ¹⁶ iya Kadama akwa Amaleka wurrakina-da. Umba ngalaja duminjarringba aburra-langwa Ada, dibina dadingiyenikba Yijawa-langwa dakina-da.

¹⁷ Umba Yijawa-langwa nenikuwenikba Ruwela nungwarringba nakina warna-langwa wurrubukubungkawa. Warnimikirra wurrubukalakina Neyada iya Jera iya Jama akwa Mija. Umba ngalaja duminjarringba aburrubukwurra-langwa Bajumada, dibina dadingiyenikba Yijawa-langwa dakina-da.

¹⁸ Umba Yijawa-langwa warninikuwena Jeyija iya Jalama akwa Kawura wurrubukalakina wurrubukubungkawa aburrubukwurrajukwaba. Umba ngalaja dirndarringba aburrubukwurra-langwa Awalibama, dibina dadingiyenikba Yijawa-langwa dakina-da.

¹⁹ Umba wurrumurndakakina kembirra warninikuwena akwa wurrumirumirena Yijawa-langwa wurrububungkaweka wurrakina wurriylimberkwyumida-langwa warnumamalya, umba wurriylimberkeyebijeba iya wurriylimberkeyebijeba wurrakina-da.

Wurrumirumirena Jeyira-langwa-langwa

²⁰ Eneja nakina Jeyira NeningiYari nakina. Umba ena-langwa warninikuwena nuw-ambilyumurra wurrakina angakingakarjiyinga-manja angalya Yiduma. Warna warnimikirra aburra-langwa. Naruma-dangwa Ladena nakina iya Jawubala iya Jibiyena iya Anaya ²¹ iya Dijina iya Ejera umba neningarija-langwa nakina Dijena. Warneka warninikuwena Jeyira-langwa wurrububungkawa WarningiYari-langwa warnumamalya Yiduma-manja angalya wurrakina-da.

²² Umba wunalakena wunambilyuma warnikuwabulena Ladena-langwa wunenimikirra-kiya Yari akwa ngawa Yemena. Ngalaja Ladena-langwa darrkuwenikba dadimikirra Dimina dakina-da.

²³ Umba wurrumurndakeyena warninikuwena wurrumangbala Jawubala-langwa warnimikirra Albana iya Meniyada iya Ebela iya Jubawa akwa Awanama wurrakina-da.

²⁴ Umba wunalakena wunambilyuma warnikuwabulena Jibiyena-langwa wunenimikirra Ayiya akwa ngawa Anaya. Umba Anaye-ka nakina-bina nenungkwarba n-akburrangama amukwa akungwa ardidarra akina-manja angalya nara-murrumanja warnumamalya kuw-ambilya. N-akburrangama akina nangawurra-embirrajuwamurrumanja nakina dangki nungwenikba-langwa-da.

²⁵ Umba naka nenikuwenikba Anaya-langwa nenimikirra Dijina umba dadiyawenikba dadimikirra Awalibama.

²⁶ Umba wurrubukalakena wurrubukabiyarbuwa warninikuwena Dijina-langwa warnimikirra Yemidena iya Ejibena iya Yidirena akwa Kerena.

²⁷ Umba warna warninikuwena wurrubukabiyakarbiya Ejera-langwa. Warnimikirra Bilyena iya Jayabana akwa Akana wurrubukalakina-da.

²⁸ Umba wunalakena wunambilyuma warnikuwabulena Dijena-langwa. Wunenimikirra Wija iya Arena wunalakina-da.

²⁹⁻³⁰ Umba warne-ka warnungkwarba wurrububungkawa WarningiYari-langwa warnumamalya, Ladena iya Jawubala iya Jibiyena iya Anaya iya Dijina iya Ejera akwa ngawa Dijena. Nuw-ambilyuma wurrakina akina-manja angalya aringbirra-manja Yiduma. Umba wurreyebijeba na-bungkawadinuma aburra-langwa-manja warnumamalya wurrakina-da.

Wurrubungkawa-langwa Yiduma-manja

³¹ Nara-wiya wurribina wurrubungkawa wurrarumuruma Yijireyila-manja, aburraja kembirra warna wurrubungkawa wurrarumuruma namurndakubungkawadinuma wurrakina WarningiYiduma-manja warnumamalya akwa neyuweyina wurrakina.

³² Neningadinuba-wiya Bela, nenikuwenikba Biyawa-langwa, nu-bungkawadinuma nakina Yiduma-manja. Umba ena-langwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya Dinyaba akina.

³³ Ni-jungwunu-mulangwa Bela, enamba-langwa kembirra Jawubaba, nenikuwenikba Jera-langwa, numa-manguma ena-langwa mamurukwa. Umba ena-langwa angalya Bajiraya akina.

³⁴ Ni-jungwunu-mulangwa Jawubaba, enamba-langwa kembirra Yajama NeningiDemena numa-manguma ena-langwa mamurukwa akwa nu-bungkawadinuma nakina.

³⁵ Ni-jungwunu-mulangwa Yajama, enamba-langwa kembirra Yadada, nenikuwenikba Budada-langwa, nu-bungkawadinuma nakina. Umba ena-langwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya Abuda akina. Umba na-wardiyinu-manja Yadada akwa WarningiMidiyena warnumamalya akina-manja angalya Mawaba, aburraja Yadada-langwa warnungkarwa wurrarwinyamba na-minangkirraja wurrumurndakakina WarningiMidiyena warnumamalya wurrakina.

³⁶ Ni-jungwunu-mulangwa Yadada, enamba-langwa kembirra Jamula NeningiMajireka nu-bungkawadinuma nakina.

³⁷ Ni-jungwunu-mulangwa Jamula, enamba-langwa kembirra Jawula nu-bungkawadinuma nakina. Ena-langwa angalya Riyabada adalyuma-manja nuwambilyumurra akina.

³⁸ Ni-jungwunu-mulangwa Jawula, enamba-langwa kembirra Bali-Yenana, nenikuwenikba Akbawa-langwa, nu-bungkawadinuma nakina.

³⁹ Ni-jungwunu-mulangwa Bali-Yenana, enamba-langwa kembirra Yadada NeningiBawa nu-bungkawadinuma nakina. Ngalaja Yadada-langwa dadingiyenikba dadimikirra Miyedabela. Umba eneja nungwadikba ngala-langwa Madireda, umba eneja numiradikba nenimikirra Mejeyeba nakina.

⁴⁰ Eneja nenungkwulyube-ka nakina Yijawa wurrababurna-langwa WarningiYiduma warnumamalya. Umba wurrumurndakenena wurrubungkawa aburra-langwa, warnimikirra Dimina iya Alba iya Jededa ⁴¹ iya Awalibama iya Ela iya Binana ⁴² iya Keneja iya Demena iya Mibijara ⁴³ iya Makidiyela akwa ngawa Yirama. Umba aburra-langwa angalya ne-yengbijjungwunuma amurndakakina aburra-langwa-langwiya ekirra amamalya-langwiya akina-da.

37

Jekaba-langwa-langwa warnumamalya - Jawijiba-langwa akwa wurrarkwurrkuwena-langwa

¹ Eneje-ka Jekaba nakina n-ambilyumurra yakwujina ngawa Kenina-manja angalya n-ambilyu-murrumanja nungwenikba adinuba-wiya nakina. ² Enena kembirra alawudawarra ena-langwa-langwa warnumamalya.

Eneje-ka nakina Jawijiba mememberrkwa mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra arakba. Kembirra Jawijiba akwa ena-langwa wurrakwala wurrarkwurrkuwena narr-embirrajuwama wurrakina jiba iya nenukwuda nungwarringba-langwa. Umba aburringaja wurrumurndakakina-langwa wurrirndirndarrngwa Bilya akwa Jilba, Jekaba-langwa wurradingabulena-kiya wurringalakina. Kembirra ena-langwa wurrarkwurrkuwena nuw-arriyakajungwunu-manja awurruwurrariya-langwa, eneja ni-likenuma Jawijiba nakina Jekabu-wa akwa nenumakama nungwenikba-manja akina-langwa awurrariya.

³ Umba eneja Jawijiba-langwa nungwenikba Jekaba Jawijiba-manja angwurra nakina ni-lyelyingminuma, mena ni-rukwalarruma nakina n-eniyuwangkwoodinu-manja nungwenikba. Kembirra Jekaba nakina nenuminu-warrkame-ka dukwulyubena dilingajirrirra dumbala Jawijiba-langwa. ⁴ Akena aburraja neni-rringkama wurrakina wurrarkwurrkuwena nungwarringba nakina angwurra ni-lyelyingminuma Jawijiba-manja, kembirra nenu-wirribkama wurrakina angwurra Jawijibu-wa. Nara arakba keyengbina amarngkuwarruwalya ayakwa enuwa-wa-da.

⁵ Muwilyaba-manja meningalyarrngwalyilya marringa eneja nakina Jawijiba ni-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Kembirra nenuwurraku-makama

wurrarrkwurrukuwena-manja akina-langwa akwulyangburarrka. Akena aminakinalangwa angwurra ngawa nenu-wirrikbama aburraja wurrakina kembirra ngarningkada.

⁶ Eneja ni-yama nakina Jawijiba aburruwa-wa, “W-engkirraja-langwa enena akwulyangburarrka ningi-lyangburarrkinuma ngayuwa,” ni-yama. ⁷ “Ngarrakineka ngarrababurna-langwa ngarruwurraku-war*danguma warka errekba-manja. Ngarruwurraki-lamiranguma arakba merra-ma eninganinga amarda ebina ngarrirngkarrngarnuma adinuba-wiya. Akena adirrariyaba ngalaja nganyangwa amarda akina na-kuwarjiyngama umba nungkwurra-langwa na-ngwurrkwarrngarnuma nganyangwa-manja. Kembirra amurndakakina nungkwurra-langwa nawurrak-abuluwenduma umba nganyangwa eyirrbiyirra ngawa na-kuwarjeyuma akina-da. Nawurrak-abuluwenduma akina nungkwurra-langwa mena eningma nganyangwa amarda aruma akina amikbiyiya alyengma-da,” ni-yama Jawijiba nakina-da.

⁸ Aburraja wurrarrkwurrukuwena ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Kembirra ningki-lyangkiyaminama ningkakina ku-bungkawadinama yirruwa-manja-na!” ne-yama. Kembirra ngarningka ngawa wurrakina nenu-wirrikbama angwurra akina-langwa akwulyangburarrka akwa warningma-baba wurrakina ni-likenuma nakina nenikumarnjarringba nungwarringba-wa akwa nenu-makama nakina-manja ebina-langwa awurrariya nuw-arriyakajungwunu-mulangwa.

⁹ Bi...ya ambaka-murra ngarningka eneja ni-lyangburarrkinuma nakina Jawijiba, akwa nenuwurraku-makama ngarningka wurrakinu-wa wurrarrkwurrukuwena. “Ngarningke-ka ningena ningi-lyangburarrkinuma awilyaba akwulyangburarrka,” ni-yama. “Ngalaja mamawura akwa ngawa yimawura akwa dakilyingajanga dumemberkwa duwilyaba nawurrak-abuluwenduma akina ngayuwa-manja,” ni-yama. ¹⁰ Akwa ngarningka nenu-makama ngawa nungwenikba-manja nakina-da.

Eneja nakine-ka nungwenikba n-awinyambada arakba nenikuwenikba-manja. “Amiyambene-ka akina akwulyangburarrka ningki-lyangburarrkinuma?” ni-yama nakina. “Ningki-lyangkiyaminama ningkakina ngayuwa iya dirndena akwa narrkuwena-murriya yiki-likajama yarna yik-abuluwendama nungkuwa-manja-na?” ni-yama.

¹¹ Kembirra aburraja wurrumurndakakine-ka wurrarrkwurrukuwena namurndakiyakwujaminuma enuwa-langwa umba eneja nungwenikba n-engkirrikenuma ngawa alakina-kiya-wa akwulyangburarrka nakina-da.

Wurrawuwena nuw-angburadinu-mulangwa Jawijiba-manja akwa neni-larrkamulangwa Yijibu-wa

¹² Akini-yada ngawa Jekaba akwa ena-langwa warninikuwena nuw-ambilyumurra wurrakina ekbilyuwalya-manja angalya emikirra Yebirena. Biya Jawijiba-langwa wurrarrkwurrukuwena na-likenuma wurrakina Jekemu-wa. Yakwujina narruwurrak-akwurrarjuwama nungwarringba-langwa jiba iya nenukwuda.

¹³ Eneja kembirra nungwenikba nenu-maka nakina Jawijiba-manja, “Kilikajama ningkena nungkwajukwaba Jekemu-wa. Wurrakina narrkuwena-murriya narruwurrak-akwurrarjinama jiba iya nenukwuda yakwujina,” ni-yama.

Eneja ni-yama Jawijiba, “Yawa, ki-likajama ningena.”

¹⁴ Eneja ni-yama Jekaba, “Kilikajama ningkena. Kamurndaki-ngarrenama narrkuwena-murriya warningaba-murrikba akwa amurndakakina jiba iya nenukwuda eningaba-murrikba. Akwa ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, kwa yiku-makina.” Biya nakina Jekaba neni-larrkama nakina Jawijiba. Eneja kembirra ni-likenuma nakina Jekemu-wa.

¹⁵ Biya nu-marrawarnume-ka n-abuburangkeyinuma ngawa wurrarrkwurrukuwenu-wa. Eneja nuwilyaba nenumamalya neni-rringkama nakina akwa kembirra ni-yama, “Miyambenu-wa ningkena ningk-aburangkeyinama?” ni-yama nakina.

¹⁶ “Ningene-ka ning-aburangkeyinama nganyangwu-wa nawarrka-murriya,” ni-yama eneja Jawijiba. “Wurrakine-ka narruwurrak-akwurrarjinama jiba iya nenukwuda aburra-langwa. Nungkwaja ningkeningma-manja ningkakina angalya ebina-manja nuw-ambilya-murrumanja wurrumurndakakina, aba yiku-makina,” ni-yama.

¹⁷ “Yawa,” ni-yama eneja. “Yelakwe-ka warna akena arakba na-likena. Nganja ning-engkirrikenuma wurrakina na-lyelyimbukweyinuma yelakwa warniki-liki-yada engembu-wa Dawudinu-wa,” ni-yama. Kembirra enejukwaba Jawijiba ni-likena nakina Dawudinu-wa-da.

Biya kembirra nenuwurrak-akburranga wurrakina ena-langwa wurrarrkwurrkuwena yakwujina ngawa. ¹⁸ Umba ni-likenu-wiya nakina ambaka awilyikerra, aburraja nuwandeya wurrakina akena neni-rringka ni-likenuma nubukwaya awilyikerra-langwiya. Kembirra wurrakina na-lyanguwerribikajungwunuma adinakba neniku-wardi-yada nakina nenikumarnjarringba.

¹⁹ Biya na-makijeyina wurrakina. “Nubukwaye-ka nibina nakwulyangburarrka-ma nenumamalya,” namurndaki-yama. ²⁰ “Kwa kembirra, ngeni-ngajina nakina akwa ak-errikbina nenumadangkwa engburingka-wa emedirra,” ne-yama. “Kembirra aka-makinama ngarna warnumamalya-manja nenu-wardangu-mulangwa yiningerriberriba yiningbala,” ne-yama wurrakina. “Kembirra ak-eningmidinama ngarna ena-langwalangwa akwulyangburarrka amandangwa-murrikba akina,” ne-yama wurrakina-da.

²¹ Akena eneja nibina naruma-dangwa ena-langwa nawenikba n-engkirrikena ayakwa aburra-langwa akwa neni-ngayindanguma nakina Jawijiba neniba nenik-ambilyinga. Nenimikirra Rubina nakina. Ni-yama wurrukwalu-wa, “Nara ngarna a-ngajuma naka ²² a-lyandijuma umba ngenu-mena akwa ngarr-errikbina enenu-wa engburingka emedirra. Akini-lalikinama kembirra enena-manja angalya nara-murrumanja warnumamalya-da,” ni-yama nakina. Akena ni-lyangkiyama nakina, “Ningene-ka kinu-menama naka ambaka arija-langwa-da enena-langwa engburingka emedirra-da. Kembirra kini-lawurrakajinama nungwenikba-wa-da,” ni-yama nakina Rubina-da.

²³ Eneja kembirra Jawijiba nakina nubukwaya ni-likena n-akwudangwukajungwa akwa nen-akburranga wurrarrkwurrkuwena-manja. Umba aburraja nenu-murrakajuwa wurrakina dibina dumbala dilingajirriira dukwulyubena ena-langwa ²⁴ akwa neni-rndarrka nakina akwa nuw-errikba angerriba ebinu-wa engburingka emedirra-da. ²⁵ Kembirra nuw-angmakayanga arakba wurrakina akwa ne-yebukeyina aninga wurrakina-da.

Biya ne-yebukeyinu-wiya ngawa wurrakina aninga, narrawurraki-rringka wur-rubukwaya wurrukwala WarningiYijumeyila warnumamalya na-likenuma erribaba. Wurrakine-ka na-likenuma angaluba engemba-langwa Kiliyada-langwa akwa angwurra ka-likajama angerriba Yijibu-wa. Kamila-ma na-likenuma akwa narruwurraku-warakama bungabungwa amalyirra iya amangwarra-murriya akwa amukwarnjirrema Yijibu-wa, kajungwa warniku-kwi-yada amurndakakina wurruminakina-manja angalya, warniki-rndirri-ya angwarnda.

²⁶⁻²⁷ Akena eneja nuwilyaba narrkuwarringba nenimikirra Juda ni-yengbina nakina ayakwa wurrumurndakakina-manja wurrarrkwurrkuwena. “Wayi!” ni-yama. “Ngarrakwuna naka Jawijiba wurrumurndakangaba-manja warnumamalya kajungwa akayukwamajini-yada angwarnda. Akini-ngajina-manja naka kembirra nara ngarna a-manguma angwarnda-da. Kembirra mena-burra naka akini-ngajina akwa akin-abuwarrkina nenumadangkwa? Nake-ka ngakwurra-langwa nenikumarnjarrka,” ni-yama Juda nakina-da. Aburraja na-lyangukwama-da.

²⁸ Aburraja kembirra ne-yar•da arakba wurrumurndakakina WarningiYijumeyila warnumamalya nuw-embirrarinu-murrumanja Juda-murriya. Umba wurrumurndakakine-ka warnumamalya wurruminambilyuma ekirra wurrakina. WarningiYijumeyila warnimikirra akwa ngawa WarninguMidiyena warnimikirra warnumamalya wurrakina. Aburraja kembirra Juda-murriya na-likena ebinu-wa engburingka emedirra, nen-ambijangajuwa nakina Jawijiba akwa narra-kwa nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. Kembirra aburraja arrkala narra-kwama arngkumemberrkwa-ma arngkambilyuma angwarnda wurrakina nakina-murrada. Biya wurrumurndakakina warnumamalya nenu-wilyakama nakina Jawijiba engku-wa Yijibu-wa arakba wurrakina-da.

²⁹⁻³⁰ Akena wurrarrkwurrkuwena narra-kwa-manja Jawijiba wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, eneja Rubina nara nibina kin-ambilya yakwujina. Biya kembirra ni-lawurradina nakina aburruwa-wa akwa ni-likena ebinu-wa engburingka emedirra. N-andeya nakina akena nara nibina Jawijiba keni-rringka kin-ambilya yakwujina akina-manja engburingka emedirra. Nakine-ka nangamurndaku-kuwarranguma ena-langwa dumbala dibina n-awiyebenuma mena nu-werrikawarriyadume-ka angwurra. “Nare-ka nibina enena-manja emedirra-da!” ni-yama. “Ki-yamarrkiname-ka kembirra ningena ngayuwa?” ni-yama.

³¹ Aburraja kembirra wurrakina wurrarrkwurrkuwena narru-wardanga nenukwuda akwa kembirra narruma-manga wurrakina merra akina-langwa nenukwuda akwa ngawa naring-enjalkingambajuwa dibina dumbala Jawijiba-langwa mibina-murra merra-da.

³² Bi...ya kembirra na-lawurradina arakba wurrakina angalyu-wa akwa narringa-lawurrakajuwa dibina dumerra-ma dumbala nungwarringba-wa. “Daka yirring-akburrangama dumbala. Jerriya daka Jawijiba-langwa dumbala?” ne-yama wurrakina-da.

³³ Eneja kembirra nakina Jekaba nanga-rringka dakina akwa nanga-miringka Jawijiba-langwa dakina dumbala. “Yawa, ena-langwe-ka daka. Nenu-wardangume-ka kembirra yiningerriberriba yiningbala-da,” ni-yama nakina neniuyuwangkwa. “Nenu-kuwarranguma arakba nakina-da,” ni-yama. ³⁴ Nu-werrikawarriyadinume-ka nakina biya nangamurndaku-kuwarranguma dumbala dibina n-awiyebenuma. Kembirra n-awiyebena duwurrariya dumbala dibina narringa-warrkama amangwurrariya nenukwuda-langwa-murra. Ni-jakawaranguma ngawa nenikuwenikba-wa nenungkwurakba. ³⁵ Nakinu-wa arakba na-likenuma aburraja ena-langwa warninikuwena iya wurradidiyawena neni-yekirrerrikama kwureya akena nara wurrakina keni-ngengmarngkajuwa. Eneja ni-yama, “Ki-likaja-manja ngayuwa warninikijungwa-langwu-wa angalya, ngarningka ngawa ki-jakawarenama ningeningangkawura ngawada,” ni-yama nakina. Kembirra ni-jakawarangume-ka nakina neniuyuwangkwa niyirrbiyirra ngawa-da.

³⁶ Aburraja wurrumurdakibina WarninguMidiyena warnungkwarba ne-beyindangumulangwa nibina Jawijiba kembirra nenu-wilyakama nakina Yijibu-wa. Akina-manja angalya Yijiba n-ambilyume-ka eneja nuwilyaba naruma nubungkawa nibina ni-lyingama akina angalya aringbirra Yijiba. Uмба nuw-ambilyuma ngarningka aburrajukwaba wurrababurna wurrubungkawa wurriyukwayuwa ena-langwa wuruminakina ngawa angalya. Aburraja kembirra wurrumurdakibina warnungkwarba nenu-wilyaka-murruwiya Jawijiba Yijibu-wa nenu-kwama nakina nuwilyabu-wa nubungkawa niyukwujiya-wa nenimikirra Badiba. Kembirra arrkala nenu-kwama eneja nakina Badiba angwarnda nakina-murrada wurrumurdakinu-wa warnungkwarba. Nakine-ka Badiba nu-bungkawadinuma nakina wurrawinyamba-manja narrakuwurrajuwa-murrumanja alikira naruma-langwa nubungkawa.

38

Juda-langwa akwa Damara-langwa

¹ Akini-yada ngawa eneja nakina Juda neni-lalikama arakba ena-langwa wurrrarkwurrkuwena akwa ni-likenumurra nakina nuwilyabu-wa nenungkwarba Yira nenimikirra, kajungwa nenik-ambilyingi-yada nakina enuwa-manja ena-langwa-manja angalya emikirra Adilama. Wunalakina-kiya Juda akwa Yira aburnuwa-murra wunalakina. ² Biya yakwujina akina-manja ngawa angalya nakina Juda nang-akburrangarna duwilyaba dadiyara dibina DadingiKenina. Uмба eneja nungwadikba nenimikirra Juwa. Eneja kembirra nanga-manga arakba nakina Juda dakina dadiyara ena-langwi-yada dadingiyenikba.

³ Ngalaja kembirra yinginumun-arrangba arakba dakina nangariya ena-langwa. Kembirra eneja nungwenikba neni-yengbijuwamurra nakina niyukwujiya Era. ⁴ Ambaka-murra kembirra ngarningka yingu-mambakinuma dakina akwa yinginumun-arrangbama ngarningka nangariya Juda-langwa akwa yingini-yengbijuwama nakina Anana. ⁵ Bi...ya kembirra ambaka-murra ngarningka yinginumun-arrangbama nangariya nibina yingini-yengbijuwama Jela nakina. Akena ni-rukwularrinu-manja nakina numurrkbalaya eneja n-ambilyumurra nungwenikba Juda eminingka-manja angalya emikirra Akijiba.

⁶ Eneja kembirra n-arumidinumurra Era nibina naruma-dangwa nenikuwenikba Juda-langwa nakina. Kembirra nanga-manga eneja nungwenikba duwilyaba dadiyara dadimikirra Damara nenikuwenikba-langwi-yada dadingiyenikba. ⁷ Akena nuwurrariye-ka eneja nakina Era. Ni-yaminjamama nakina awurruwurrariya ngawa. Eneja kembirra Yaweya nu-wara arakba nakina amurndakakina awurruwurrariya akwa neni-jungwajuwama arakba nakina nenumamalya-da.

⁸ Eneja kembirra nungwenikba Juda ni-yengbinuma nakina ayakwa Era-langwamanja nenikumarnjenikba nibina nenimikirra Anana. Ni-yama nakina Juda enuwa-wa, “Ni-jungwuma arakba nawena, umba jeyi, likaja arakba dibinu-wa dadingiyenikba dingaya, akwa yikingu-mungkwula yakwujina, kajungwa kinumin-akumajungwuni-yada nungkuwa wurriyukwayuwa ena-langwi-yada. Kembirra nungkuwa ningkakina kinumin-arumurrkwuni-yada wurrakina wurriyukwayuwa ena-langwi-yada,” ni-yama Juda nenikuwenikba-wa Ananu-wa.

⁹ Akena eneja nakine-ka Anana ni-lyangkumakajungwunuma. “K-akumajungwuna-manja ngayuwa wurriyukwayuwa daka-manja dingaya,” ni-yama, “kembirra nara nganyangwa wurrakina umba nenikijungwa-langwa kuw-ambilyamurra wurrakina-da,” ni-yama Anana nakina. Kembirra ni-likenu-manja dibinu-wa dingaya akwa nenu-mungkwulu-manja wunalakina, nare-ka keni-ngayindanga nakina wurriyukwayuwa nawenikba-langwa. Kembirra numa-kwularrijuwa mamungwurra ena-langwa ajiringka-wa nakina akwa nara kembirra kininga-ngbadika dakina-manja dingaya Damara-da.

¹⁰ Akena eneja nakine-ka Yaweya nu-wara akina, akwa kembirra neni-jungwajuma enejukwaba Anana wuburra adinuba-wiya neni-jungwajuwama nakina nawenikba Era. ¹¹ Eneja kembirra nuwilyaba-ma yimbukwa nenikuwenikba Juda-langwa arakba. Wunambilyuma neni-jungweyinuma arakba, umba nuwilyaba-ma wulkwa n-ambilyuma neniba ngawa nakina. Aminakina-langwa n-akbar*danguma eneja nakina Juda kini-jungwuna-mulangka nenikuwenikba Jela, wuburra wunalakina-kiya warnikuwabulena-kiya wunaruma-kiya neni-jungweyinuma.

Biya kembirra ni-yengbina Juda ayakwa dibina-manja dingaya darngkiyenikba dadimikirra Damara. Ni-yama nakina ngaluwa-wa, “Jeyi! Likaja arakba nungwena-langwu-wa alikira akwa k-ambilya yakwujina ningkingaya ngawa,” ni-yama. “Umba kin-arumida-manja nenikuwarrka niyukwujiya nibina nenimikirra Jela, kembirra ambaka-murra yikini-yakeyinama kinalakina,” ni-yama Juda. Kembirra ngalaja yingilawurradina Damara dakwukawura arakba nungwadikba-langwu-wa angalya-da.

¹² Ambaka-murra dadingiyenikba Juda-langwa yingi-jungwuma dakina ngalajukwaba. Eneja kembirra nu-werrikawariyadume-ka nakina Juda, akwa n-ambilyumurra awilyaba-manja ngawa angalya. Biya kembirra ni-jadanga arakba nakina. Biya ni-lyanguwerribikajungwunuma neniki-liki-yada angerriba eminingku-wa angalya emikirra Dimina, mena ena-langwa jiba nuw-ambilyu-mubaba yakwujina akina-manja angalya. Kembirra ni-likena arakba nakina akwa ngawa nibina Yira enejukwaba mena aburnuwa-murra-baba wunalakina.

¹³ Aburraja kembirra wurrukwalala warnumamalya ne-yama wurrakina Damara-wa, “Nubukwaye-ka narngkiyena Juda. Ni-likajama nakina Dimina-wa kajungwa nenikimgkarrngi-yada amangwurrarjija ena-langwa-langwa jiba,” ne-yama wurrakina.

¹⁴ Ngalaja Damara dadingme-ka dakina nibina Jela nenikuwenikba niyukwujiyadangwa Juda-langwa n-arumidinuma arakba nakina. Umba eneja nakina Juda nara ngawa kininga-kwa nakina ngaluwa-wa ngala-langwi-yada neningiyadikba. Nare-ka nakina Juda kini-yarrkiyuwarna ayakwa ena-langwa. Umba ngalaja Damara ying-awiyuwiyebenuma ngawa dadingingaya-langwa dumbala. Biya kembirra nang-aburawaka arakba dakina umba ying-awiyebena diminingka dumbala, akwa ying-awiyebenuma ngarningka dumbala dadiki-lyawurumba. Biya yingi-likena dakina engambu-wa Eneyimu-wa akwa ying-ambarringa arakba akawiyuwiyebebe-manja akwudangwa. Ngalaje-ka akina angalya Eneyima nuw-ambilyumurra mibina-manja ngawa mamurukwa numu-likenu-murrumanja Dimina-wa.

¹⁵ Bi...ya kembirra yakwujina ngawa eneja nanga-rringka arakba Juda nakina. Ni-lyangkiyame-ka nakina duwurrariya-bu didarringka dakina, dibina yingu-mungkwulume-ka warningerribirra-manja warnungkwarba akwa yingi-ngbijanginumurra wurringku-wa iya wurringku-wa warnungkwarba dakina-da, mena ying-awiyebenuma dibina dumbala dadiki-lyawurumba dakina-da. Aburraja ne-yaminjamama wurramukwiya debina wurruwurrariya wurrididarringka wurruminakina angalya wurrakina-da. ¹⁶ Aminakina-langwa kembirra neningbale-ka eneja Juda darngkiyenikba Damara dakina-da.

Biya ni-likena nakina Juda ngaluwa-wa ying-ambarringu-murruwa dakina mulikarrkbidjina-manja mamurukwa. Ni-yama nakina, “Kwa. Ambarrngarna angawarnda ningki-ngayindena ningkakina?” ni-yama.

Umba ngalaja yingi-yama, “Amiyambena yiku-kwunama nungkuwa?”

¹⁷ Ni-yama eneja, “Ki-larrkajama ningena arija-langwa angariya nenukwuda.”

“Yawa,” yingi-yama. “Umba yu-kwa-langwa enena-wiya awilyaba eyukwujiya eningerribirra nungkwa-langwa-langwa kajungwa ku-wilyakini-yada ngayuwa yiku-kwuna-murruwa ebina nenukwuda, nari-yada e-yakuwabijuma ningkakina,” yingi-yama Damara.

¹⁸ “Amiyambena kembirra eningaduwaya yiba-kwunama aduwaba?” ni-yama eneja.

Yingi-yama ngalaja, “Angaba amakirnda nungkwa-langwa ebina emikirra-murra, akwa ngawa eka arnduwarra ebina ningku-wilyakinama ningkakina,” yingi-yama.

Eneja nanga-kwa kembirra arakba nakina alakina-kiya ambilyuma. Biya nenu-mungkwula wunalakina arakba-da akwa nanga-ngbadika dakina-manja-da.¹⁹ Ngalaja kembirra arakba yingi-lawurradina angalyu-wa dakina Damara. Biya nang-aburawaka dakina dibina dumbala dadiki-lyawurumba, akwa ying-awiyebena ngarningka dumbala dadinggaya-langwa arakba-da.

²⁰ Eneja kembirra nakina Juda nenu-kwa awilyaba angariya nenukwuda nibinu-wa nenungkwarba aburnuwa-murru-wa Yira. Ni-yama nakina enuwa-wa, “Nga-yikaja ena dibinu-wa didarringka akwa yimin-angkirna ebina eka akwa ngawa amakirnda ebina emikirra-murra ninginga-kwama ebina-wiya,” ni-yama. Kembirra eneja ni-likena Yira ebinu-wa angalya Eneyima, akena nara kining-akburrangarna dibina didarringka.

²¹ Ni-yama kembirra nakina Yira wurrukwalu-wa warnungkwarba wurruminakinu-wa angalya, “Dangamba dibina didarringka duwurrariya dibina ying-angmakwulaluma mulikarrkbidjina-manja mamurukwa?” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Nara wurribina kuw-ambambilya wurruwurrariya wurridarringka ena-manja angalya wurribina na-mungkungkwuluma warningerribirra-manja warnungkwarba. Akwa nare-ka wurribina yelakwa aduwaba-da,” ne-yama.

²² Kembirra eneja nakina aburnuwa-murru Juda ni-lawurradina arakba enuwa-wa, akwa ni-yama, “Nare-ka king-akburrangarna dibina didarringka-da,” ni-yama. “Aburraja wurrumurdakakina wurruminakina angalya bu-makama, ‘Nare-ka wurribina wurramukwiyadakina wurridarringka wurruwurrariya ena-manja angalya-da,’ namurndaki-yama wurrakina-da,” ni-yama Yira nenu-maka Juda-wa.

²³ Eneja ni-yama Juda, “Akumurdak-ambilya kembirra ngaluwa-manja ebina amurndakijika, mena nara yakuwa a-ngayinduma a-rinjarrkuma wurrukwala warnumamalya yakuwa-wa-da. Ningi-ngayindanguma ningeniku-kwi-yada nenukwuda ngaluwa-manja akena nara ningkakina king-akburrangarna-da,” ni-yama Juda nakina-da.

²⁴ Bi...ya ngalaja yabiyakarbiya yimawura nu-merrkijerriduma arakba yakina. Aburraja kembirra wurrukwala warnumamalya ne-yama wurrakina Juda-manja, “Nungkwa-langwe-ka darngkiyena duwurrariye-ka dakina-da. Yingu-mungkwulijeyinuma erribirra dakina, biya arakba yingi-ngbadinamurra dakina-da,” ne-yama wurrakina-da.

Ni-yama eneja Juda, “Wurringa-wilyakina kembirra angwura-wa akwa yikinga-dakina kingi-jungwuna,” ni-yama.

²⁵ Aburraja kembirra narringa-wilyaka warniki-daki-yada dakina akena ngalaja yingi-larrkena ena-langwa amurndakijika wilyarra-langwa narngkiyadikba-wa. Akwa enena ayakwa ngarningka yingi-larrkenuma dakina enuwa-wa. Yingi-yama, “Ningumambakinama aduwaba wurrangariya akena nungkwaja alakena-kiya amurndakijika yimini-rringka-langwa,” yingi-yama. “Angkaburra-langwa dukwa ena?” yingi-yama dakina. “Alakena-kiya amurndakijika nginu-kwama gayuwa-wa eneja nakina nenungkwarba nibina ngini-ngbadikama gayuwa-da,” yingi-yama Damara-da.

²⁶ Eneja Juda nakina ni-rringka-manja alakina-kiya amurndakijika, kembirra ni-yama, “Nganyangwa amandangwa ena-da. Nara kinga-kwa nenikuwarrka Jela dakina didarringka-da. Kinga-kwa-maka nenikuwarrka ngaluwa-wa akena nara kinga-kwa. Nganyangwe-ka kembirra awurrariya akina. Nara ngala-langwa,” ni-yama nakina. Biya nara arakba ngarningka kenu-mungkwula wunalakina Juda akwa Damara-da.

²⁷ Bi...ya akwudangwa arakba aburraja warniki-rukwalarr-i-yada wurrangariya Damara-langwa akena wurrambilyume-ka wurrangariya-kiya ngala-langwa.²⁸ Ngalaja kembirra yingu-werribikajungwa arakba dakina. Biya wurruwilyaba narri-jadijuwama ayarrka. Ngalaja dibina didarringka nanga-mamurikajuwama Damara-manja yingirndarrka ayarrka ebina akwa yingi-lamiranga dumilyingarradada-murra dadumakirnda, kajungwa dadingmi-yada arija-langwa warningadinuba-wiya wurrakina. Biya yingi-yama, “Warna-bina na-rukwalarruma adinuba-wiya-da,” yingi-yama dakina-da.

²⁹ Akena eneja n-awiyebajuwa arakba ayarrka nakina numurrkalya. Uмба eneja ningka-dangwa ni-jadanga ni-rukwalarrinuma adinuba-wiya nakina-da. Kembirra dibina didarringka yingi-yama enuwa-wa, “Wa! Ningkabakiya-be-ka ningki-jadangumana!” yingi-yama. Kembirra aburraja neni-yengbijuwama nakina Bereja, mena akina ekirra Bereja ne-yaminama “enabakiya-ba ni-jadanguma.”

³⁰ Kembirra ni-rukwalarruma arakba eneja nenikumarnjenikba neningarija-langwa, nanga-wilyakamurra dibina dadumakirnda. Aburraja kembirra neni-yengbijuwama nakina Jera, mena akina ekirra Jera ne-yaminama “dumilyingarradada.”

39

Jawijiba-langwa akwa Badiba-langwa-langwa dadingiyenikba

¹ Ebina-manja angalya aringbirra-manja emikirra Yijiba n-ambilyumurra arakba eneja nakina Jawijiba. N-ambilyumurra nakina Yijiba-manja mena wurrumurdakibina-baba WarningiYijumeyila warnumamalya nenu-wilyakama nakina yenjerrikina akwa nenu-kwama nuwilyabu-wa nenungkwarba nenimikirra Badiba. Kembirra eneja nakina Badiba nenu-kwama arrkala angwarnda nakina-murrada wurrumurdakibinu-wa WarningiYijumeyila warnumamalya. Nakine-ka Badiba nenuminu-war•duwar•danguma warka naruma-langwa nubungkawa, akwa nubungkawadinuma nakina wurrawinyamba-manja narr-akukwurrājuwa-murrumanja alikira naruma-langwa nubungkawa.

² Kembirra eneja nakina Jawijiba n-ambilyumurra yakwujina ngawa Badiba-langwa-manja alikira, akwa nenuminu-war•dangumurra nakina warka Badiba-langwa. Umba eneja Yaweya n-ambilyumurra nakina Jawijiba-manja akwa nenumini-yaminjamama ngawa eningaba-wiya Jawijiba-manja nakina. ³ Kembirra eneja Badiba ni-lyandarrkenuma Yaweya Jawijiba-manja n-ambilyuma nakina akwa nenumamurikajuwama nakina-manja Jawijiba neningangkawura neniku-war•di-yada warka eningaba. ⁴ Biya kembirra arakba nenu-werrungwur•dangume-ka nakina Badiba Jawijiba-manja akwa nen-akumarnuma nakina nubungkawa ena-langwa-manja alikira akwa ena-langwa-manja amurdakijika ababurna-manja.

⁵ Yadikina akina-murrada ngawa n-aburradadu-mulangwa nakina Jawijiba nenuminu-war•dangu-mulangwa warka Badiba-langwa, eneja nakina Yaweya ni-yamama eningaba Badiba-manja akwa ena-langwa-manja warnumamalya. Ni-yamame-ka Yaweya eningaba aburruwa-manja mena Jawijiba n-ambilyumurra nakina yakwujina Badiba-langwa-manja alikira. Eningaba warka nu-war•duwar•danguma eneja nakina Jawijiba akwa *namurdaku-wulduma *namurdaku-ngwur•duma eningaba ababurna-langwa Badiba-langwa-manja alikira arrawa akwa ngawa ena-langwa-manja ajiringka erreka-manja ngarningka. ⁶⁻⁷ Nakine-ka Jawijiba neni-kalyikama angwurra Badiba-manja. Eneja kembirra nakina Badiba nenu-kwama ababurna-langwa amurdakijika ena-langwa Jawijiba-manja kajungwa nenik-akwurrāju-yada nakina amurdakakinda. Biya kembirra arakba nara nakina kin-engkirrikena Badiba ena-langwu-wa amurdakijika, umba ena-langwu-wa aninga wulkwa n-engkirrikenumurra nakina-da.

Bi...ya kembirra ngalaja dadingiyenikba Badiba-langwa yingini-rringkame-ka dakina nukwulyubene-ka Jawijiba. Nenumebinga neningaba ningbuda akwa nenumukwurra neningaba, akwa yingini-ngayindanguma kenu-mungkwuluma aburnuwa. Yingini-yengkilabena dakina ⁸ akena eneja nu-ware-ka nakina-da.

“Nare-ka,” ni-yama nakina Jawijiba ngaluwa-wa. “Kwuja, nubungkawa nganyangwa, nibina neningiyena, nara nakina engkirrikuma eningerribirru-wa amurdakijika ena-langwa enena-manja alikira ena-langwa, mena ningenena-baba ngayuwa yelakwa. Ngin-akumarnuma nakina ngayuwa ningubungkawa angkwulyumida-manja amurdakijika ena-langwa. ⁹ Ningene-ka ningenikuminuwar•duwar•da ena-langwa, akena ningubungkawa ngayuwa wuburra enuwa yelakwa enena-manja alikira. Nara ebina kini-lyingilyinga amurdakijika ena-langwa wulkwa nungkuwa ena-langwa ningkadingiyenikba. Ningene-ka ningu-warenama awurruwurrariya akwa nara kembirra arriyakajungwuma ngayuwa Yaweya-langwa,” ni-yama nakina Jawijiba dibinu-wa didarringka Badiba-langwa-da.

¹⁰ Akena ngalaja dakina ngawa yingini-yengkiyengkilabenuma adadinuba diyirrbiyir-rba ngawa. Umba eneja nu-wara ngawa akwa nara kenu-mungkwula wunalakina-da.

¹¹ Bi...ya arngkawura nakina Jawijiba n-awiyebena alikira-wa warki-yada, akena nara wurribina wurrukwal warnikuminuwar•duwar•da yakwujina. Nakwukawure-ka nu-war•danguma nakina warka. ¹²⁻¹³ Kembirra ngalaja dibina didarringka Badiba-langwa nanga-rndarrka dumbala Jawijiba-langwa akwa yingi-yama enuwa-wa, “Kwa, yakuwa yi-mungkwula.” Akena ni-lyumada eneja, n-angkarra erreku-wa umba nanga-lalika nakina ena-langwa dumbala ngala-langwa-manja ayarrka. Kembirra nanga-rringka-manja dakina dumbala Jawijiba-langwa ngala-langwa-manja ayarrka, ¹⁴ ying-ardanga dakina ngala-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da warnumamalya. Biya, “Yimini-rringka-langwa daka dumbala,” yingi-yama. “Neningiyarrka nen-awiyebajuwama naka NiYiburuwa nenungkwarba enenu-wa alikira akwa ngarreni-yeljinama nakina ngakwurruwa aduwaba,” yingi-yama. “N-awiyebene-ka nganyangwu-wa angalya akwa ngini-ngayindanguma ngayuwa nakina, akena ningu-warduwardeminuma angwurra

nganja-da. ¹⁵ Eneja n-engkirrika ningu-warduwardeminuma ngayuwa, biya nanga-lalika daka dumbala ngayuwa-manja-da, akwa n-angkarra erreku-wa-da,” yingi-yama dakina didarringka Badiba-langwa ngala-langwu-wa warnikumunuwar•duwar•da warnumamalya-da.

¹⁶ Biya nanga-wilyaka ngawa dibina dumbala Jawijiba-langwa yanda-langwa ni-yar•da arakba neningiyadikba nakina yakwujina. ¹⁷ Biya kembirra yinginu-makama ebina-murrada ngawa ayakwa. Yingi-yama enuwa-wa, “Nake-ka NiYiburuwa nenikumunuwar•duwar•da ningkeni-wilyakama nungkuwa yangkwurrangwa n-awiyebenume-ka nakina nganyangwu-wa angalya akwa ngini-yelijuma ningena ngayuwa. ¹⁸ Nganja ningu-warduwardeminuma ngayuwa, kembirra juj n-angkarra eneja nakina ni-jadinga erreku-wa umba nanga-lalikama daka dumbala ena-langwa ngayuwa-manja-da,” yingi-yama dakina-da.

¹⁹ Nenak-ar•darre-ka awinyamba eneja kembirra neningiyadikba, nibina Jawijiba-langwa nubungkawa Badiba, n-engkirrikeni-mulangwa akina ayakwa dadingiyenikbalangwa. ²⁰ Biya nenu-maka ena-langwa-manja warnungkarwa warnik-engkarngiyada wurrakina Jawijiba-manja. Aburraja kembirra nen-akumarna nakina angerriba nubungkawa-langwu-wa akididijungwa. Kembirra yakwujina ngawa n-ambilyuma eneja nakina Jawijiba arakba-da.

²¹ Umba eneja nakine-ka Yaweya n-ambilyumurra yakwujina Jawijiba-manja ngawa akwa nu-marngkirradinuma nakina-manja. Eneja nibina nenikakukwurrjungwa akididijungwa nenu-werrungwur•danguma nakina-manja Jawijiba. ²² Biya nen-akumarnuma nakina Jawijiba nubungkawa wurrababurna-manja wurrukwala warnungkarwa wurribina na-didijungwunu-murrumanja aburrajukwaba yakwujina ebina-manja ngawa akididijungwa. ²³ Kembirra amurndangekburna ena-langwa warka nu-war•danguma eneja nakina Jawijiba. Umba eneja kembirra nenikakukwurrjungwa nenungkarba nara arakba kin-engkirrikena akinu-wa warka, mena nakina Yaweya Jawijiba-manja n-ambilyu-murrubaba akwa nenu-mamurikajuwa-murrubaba enuwanja ngawa. Kembirra yadikina *na-ngwur•dangume-ka *na-ngwur•dangume-ka ngawa eningangkawura ababurna-langwa Jawijiba-langwa-da.

40

Jawijiba nenumini-dirrburaka-mulangwa wunenungkarba-kiya-langwa akwulyangburarrka

¹⁻² Bi...ya kembirra eneja naruma nubungkawa nibina nu-bungkawadinuma ababurna-manja angalya Yijiba n-awinyambadinume-ka nakina wunambilyuma-wa ena-langwu-wa wunenikumunuwar•duwar•da-kiya wunenungkarba-kiya. Nuwilyaba nuwurrak-akwurrājuwama nakina ena-langwa akubibeka. Nu-war•danguma nakina warka amalyirra akwurena-langwa-manja. Umba eneja nuwilyaba numurndakidakama eminininingka aninga nubungkawa-langwa-manja angalya. ³ Akena eneja nakina naruma nubungkawa nen-awiyebajuwama akididijungwa-manja wunalakina, mena nenilirraku-wirrikba-mubaba wunalakina-kiya-wa. Aburnaja kembirra nen-ambilyuma wunalakina alikira-manja nibina-langwa-manja nenikakukwurrjungwa akididijungwa, ebina-manja ngawa alikira n-ambilyu-murrumanja adinakba enejukwaba Jawijiba nakina. ⁴ Eneja kembirra nakina nenikakukwurrjungwa akididijungwa nenu-kwama Jawijiba wunalakina-kiya-wa wunenungkarba-kiya kajungwa nenikuwar•di-yada nakina Jawijiba warka aburna-langwa yakwujina.

Aburnaja nen-ambilyuma yakwujina wunalakina ngawu...wa. ⁵ Biya muwilyaba-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa yakwujina akididijungwa-manja ar-rawa wunalakina wunenungkarba-kiya neni-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Biya alakina akwulyangburarrka muwilyaba-murra-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa neni-lyangburarrkinuma akena eminingka-kiya alakina akwulyangburarrka-kiya-da.

⁶ Wurdarriya-wiya eneja Jawijiba ni-likena nakina wunalakina-kiya-wa. Nenilirrakingringka-manja nakina wunalakina kembirra neningma nakina nen-ambilyume-ka wunuwerrikawarriya-kiye-ka arakba. ⁷ Ni-yama nakina Jawijiba, “Kini-yamarrkamaburra kembirra kinuwerrikawarriya aduwaba?” ni-yama.

⁸ Neni-yama aburnaja, “Yinalakene-ka yini-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka yineyebijeba, akena nara wurribina wurruwilyuwilyaba yelakwa amin-abilyerrikama yinuwa-manja alakina-kiya akwulyangburarrka,” neni-yama wunalakina.

Ni-yama eneja Jawijiba, “Neningikarraware-ka yimbukwa kin-abilyerrikinama nakina warnumamalya-manja akwulyangburarrka umba nara wurrukwa. Umba yirru-makina nungkwurna-langwa akwulyangburarrka,” ni-yama.

⁹ Eneja kembirra nibina n-akwurrājuwa-mudangwa akubibeka nubungkawa-langwa ni-yama nakina, “Nganyangwa-manje-ka akwulyangburarrka ningi-rringkama awilyaba akwurena ¹⁰ abiyakarbiya-ma amakirnda. Adinuba-wiya ningi-rringkama ngayuwa amarda. Kembirra warenja-bawiya ngarningka ngalaja amawalyuwa na-jadingama. Ngarningka kembirra amaninga na-walyuwama akina. ¹¹ Nganja ninguma-lyingama ngayuwa menarlamba nganyangwa-langwa nubungkawa ayarrka-manja. Kembirra ning-arrangbama amurndakakina akwurena akwa ningi-likakbama amalyirra makinu-wa menarlamba akwa ningenu-kwama-da,” ni-yame-ka nakina nenikakukwurrājungwa akubibeka.

¹² Ni-yama eneja Jawijiba enuwa-wa, “Yiba-makinama ngayuwa akina-langwa,” ni-yama. “Akine-ka abiyakarbiya amakirnda ne-yaminama akina mabiyakarbiya marringa. ¹³ Kembirra mabiyakarbiya-manja ngawa marringa eneja keni-jadijinama nungkwa-langwa nubungkawa ningkakina. Akwa kenumini-yakuwabijinama nakina ebina awurrariya ningki-yama-mulangwa, akwa kembirra nungkwaja kinuminu-war•denama ngarningka ningkakina ena-langwa warka wuburra adinuba-wiya ningkenuminu-war•danguma ningkakina. K-akwurrajinanama ngarningka akubibeka ena-langwa akwa kinu-kwunama amalyirra akwurena-langwa ngarningka. ¹⁴ Akena *ka-wuldina-manja *ka-ngwur•dena-manja eningaba ngawa nungkwa-langwa, kembirra nare-ka e-yakuwabijuma ngayuwa. Umba yikumini-yengbina ayakwa kinu-makina nungkwa-langwa nubungkawa ngayuwa-langwa, kajungwa keni-jadijini-yada nakina ngayuwa nganjukwaba enena-langwa akididijungwa. ¹⁵ Ningene-ka bu-manguma aburraja wurruwurrariya warnumamalya. Bi-lyumadikama angaluba nganyangwa-langwa angalya akwa ngawa nganyangwa-langwa WurriYiburuwa warnumamalya. Kajukwaba enena-manja ngawa angalya Yijiba nare-ka nganja ningena k-arriyakajungwuna awurrariya-langwa-da. Nara-maka kembirra kab-awiyebājuwa ngayuwa enena-manja akididijungwa-da,” ni-yama nakina Jawijiba nibinu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da.

¹⁶ Umba eneja nibina nenikididaka nenungkarba aninga n-engkirrika-manja nakina nuwilyaba-langwa ebina akwulyangburarrka eningaba akina, enambalangwa kembirra ni-yengbina nakina Jawijibu-wa ayakwa. Biya ni-yama nakina, “Nganjukwabe-ka ningi-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka,” ni-yama. “Ningene-ka ningi-ngabukweyinumurra abiyakarbiya eninganinga-langwa alabura nganyangwa-manja aringka. ¹⁷ Umba eningikarrawara-manja alabura ngalaja eminiminingke-ka aninga nuw-ambilyumurra ningenumini-daka-mulangwa ngayuwa nganyangwa-langwa nubungkawa. Akena aburraja wurraja nuw-alyubarinuma wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikididaka aninga-da.

¹⁸ Eneja ni-yama nakina Jawijiba enuwa-wa, “Yiba-makinama ningena kembirra nungkwa-langwa-langwa akwulyangburarrka. Akine-ka abiyakarbiya alabura ne-yaminama akina mabiyakarbiya mamawura. ¹⁹ Kembirra mabiyakarbiya-manja ngawa mamawura eneja nakina nubungkawa nungkwa-langwa keni-jadijiname-ka nungkuwa nungkwajukwaba. Akena aburraja kabumini-ngkarnginame-ka nungkwa-langwa memirra! Kembirra nakine-ka nubungkawa nungkwa-langwa kenu-makinama ena-langwa-manja wurrawinyamba warnik-alyadiji-yade-ka ningkakina ningkenumadangkwa eka-manja. Aburraja kembirra wurraja kuw-alyubarinama ningkenumadangkwa wurrakina-da,” ni-yama nakina Jawijiba nibinu-wa nenikididaka aninga-da.

²⁰ Bi...ya kembirra mabiyakarbiya arakba mamawura numi-jerriduma makina. Eneja kembirra nakina nubungkawa naruma-dangwa nen-ardijuwa arakba wurrababurnalangwa ena-langwa wurrubungkawa wurriyukwayuwa ena-langwu-wa alikira aningiyada warnik-alyubara, kajungwa warniki-yakuwerribiki-yada mibina mamawura n-rukularrinu-mulangwa nakina nubungkawa. Biya neniliraki-jadijuwa nakina wunalekbina wunenungkarba-kiya ebina-langwa akididijungwa akwa nenilirrakardijuwa wunalakina enuwa-wa. Kembirra aburnaja neni-likena enuwa-wa wunalakina akwa nen-alkayanga yakwujina enuwa-manja akwa wurrumurndakibinamanja ngawa wurriyukwayuwa wurrubungkawa ena-langwa-manja. ²¹ Kembirra nibina n-akukwurrājuwama akubibeka ena-langwa nenu-kwama eneja nakina arakba nubungkawa ebina-murrada warka nu-war•duwar•dangu-murrada adinuba-wiya nakina. ²² Umba neni-jungwājuwama nakina nibina nenikididaka nenungkarba

aniga. Nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba akwa aburraja nenumini-ngkarrngarnuma wurrakina ena-langwa memirrma-da. Kembirra ababurna-langwa neyamama akina ebina-langwiya ngawa ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya adinuba-wiya Jawijiba-da. ²³ Akena eneja nibina nenikuminuwar•duwar•da n-akukwurrājuwama akubibeka ena-langwa-langwa nubungkawa nare-ka nakina kin-engkirrikena Jawijibu-wa-da, umba numurdaki-yakuwabijuwama arakba-da.

41

Akwulyangburarrka naruma-langwa-langwa nubungkawa

¹ Bi...ya mambilyuma arakba mamarika iya yinungkwura nilirra-kerri-manja, eneja kembirra nibina naruma nubungkawa ni-lyangburarrkinuma nakina akwulyangburarrka. Umba ena-langwa-manja akwulyangburarrka nu-kuarjeyumurra nakina adalyuma-manja ena-langwa-manja angalya. Emikirra adalyuma Nayila akina. ² Biya ni-rringkame-ka nakina amangbala ambilyuma bulukwa nawurrak-ambijanginuma akina akungwa-langwa. Ngalaja engmurra-wiya akwuyarrinja-wiya amurdakakina. Nawurraki-riberrkinuma akwa kembirra ne-yebukeyinuma arakba akina amarda akwiyakbidjina akungwa. ³ Kembirra arngkidarrba-langwiya amangbala ambilyuma ngarningka nawurrak-ambijanga ngalajukwaba. Umba akine-ka bulukwa amurdakilarrkbulala-wiye-ka akwa amirajamiyama-wiya akina. Nawurraki-riberrkinuma akina akwa nawurrak-alkayanguma ariba-manja amurdakibina-manja akwala bulukwa. ⁴ Kembirra akine-ka bulukwa amurdakilarrkbulala nuw-alyubarinume-ka ebina-manja engmurra-dangwa-da. Kembirra akina-bu ngawa-da. Aba nu-mirajanga arakba eneja nakina nubungkawa-da.

⁵ Biya kembirra nu-mungkwulinga ngarningka nakina akena ni-lyangburarrkinuma ngarningka ngawa akwulyangburarrka. Umba ena-langwa-manja akwulyangburarrka ni-rringkama nakina amamuwa amaninga amarda-murra. Awilyaba-murra-manje-ka ememiyaja amarda ni-rringkama nakina amangbala ambilyuma amamuwa amaninga. Ngalaja engmurre-ka amurdakakina akwa na-walyuwunumurra arakba akina. ⁶ Kembirra ngarningka amamuwa amaninga na-lingbijanginuma amangbala ambilyuma ngalajukwaba akina-da. Akena akine-ka amaninga amurdajamiyama eningaruma-ma, mena mamarika ne-ngburingkakama akina. ⁷ Kembirra akine-ka amaninga amurdakilarrkbulala-dangwa na-ngir•danguma na-janguma arakba akina engmurra-manja-da. Kembirra akina-bu ngawa akwulyangburarrka-da. Eneja numirajanga arakba nakina naruma nubungkawa akwa ni-lyandarrkenuma akwulyangburarrka ni-lyangburarrkinuma nakina-da.

⁸ Bi...ya ne-kbadinga arakba akina. Kembirra nakine-ka naruma nubungkawa nu-werrikawarriadinuma nakina alakina-kiya-wa akwulyangburarrka. Kembirra mamawura-manja nen-ardijuwa nakina wurrababurna wurrarumuruma wurraringkirngkawa wurribina nuw-ambilyu-murumurra ena-langwa-manja angalya Yijiba. Biya nenu-makama nakina ena-langwa-langwa akwulyangburarrka-da. Akena nara wurruwilyuwilyaba kenumin-abilyerrika alakina-kiya akwulyangburarrka ena-langwa-da.

⁹ Eneja kembirra ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da nibina n-akukwurrājuwama akubibeka ena-langwa ni-yengbinuma nakina ayakwa enuwa-wa. “Wa! Ningiyakuwabijua awilyaba ayakwa,” ni-yama. ¹⁰ “Ebina-wiya y-awinyambakama ningkakina ngayuwa-manja akwa ngawa nakina-manja nenikuminuwar•duwar•da nungkwawangwa nibina ni-daka-murumanja aninga nungkwawangwa enejukwaba. Biya ningkakina kembirra yirrilirrak-awiyebajuwama yinuwa akididijungwa-manja arawa. Akwa yinaja yin-ambilyumurra yakwujina kembirra nubungkawangwa-manja alikira. Eneje-ka nakina nubungkawa nu-bungkawadinuma wurrawinyambamanja warnungkarba narr-akukwurrājina-murumanja nungkwawangwa alikira. ¹¹⁻¹² Kembirra yakwujina ngawa yirrubuk-ambilyuma yinuwa akwa ngawa nuwilyaba nenungkarba neningka-langwa angalya. Nakine-ka nenungkarba NiYiburuwa nakina. Akwa nenuminu-war•duwar•danguma warka nakina-langwa nubungkawa. Yakwujina ngawa yinaja kembirra yinuwa yinenikuminuwar•duwar•da-kiya nungkwawangwa yini-lyangburarrkinuma yinalakina akwulyangburarrka muwilyaba-manja ngawa meningalyarrngwalyilya marringa. Akena emingka-kiya alakina akwulyangburarrka yina-langwa. Biya kembirra yinuwa yinu-makama arakba yina-langwa akwulyangburarrka nibinu-wa NiYiburuwa nenungkarba. Umba eneja nakine-ka nenungkarba yirrenumin-abilyerrikame-ka alakina-kiya akwulyangburarrka yina-langwa-da.

¹³ “Kembirra ambaka-murra arija-langwa ne-yamame-ka ngalaja akina ababurna-langwa ni-yama-murrada adinuba-wiya nakina nenungkwarba yinuwa-wa. Nungkuwa nungkwaja yi-jadijuwame-ka ngayuwa ningi-didijungwunu-murrada ebina-langwa akididijungwa. Akwa y-awiyebajuwama ngayuwa ningkakina nungkwa-langwa-manja angalya kajungwa ningeniku-war•di-yada warka nungkwa-langwa, ebina-wiya wuburra ningu-war•danguma ngayuwa adinuba-wiya. Akena nibine-ka ningkadangwa nenikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa ningkeni-ngajama ningkakina-da,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwu-wa nubungkawa-da.

¹⁴ Eneja kembirra nakina naruma nubungkawa neni-larrka arakba wurrukwala warnungkwarba ena-langwa ebinu-wa akididijungwa kajungwa warniki-jadiji-yada nakina Jawijiba yadikina. Kembirra aburraja warenja-bawiya neni-jadijuwa arakba nakina Jawijiba. Eneja Jawijiba nu-wurranguma nakina ayama akwa n-awiyebenuma dumbala dadingaba-langwa akwa ni-likenuma nibinu-wa naruma nubungkawa.

¹⁵ Ni-yama eneja naruma nubungkawa Jawijibu-wa, “Ngayuwe-ka ningena ningi-lyangburarrkinuma akwulyangburarrka. Akena nara aburraja wurribina warnumamalya amin-abilyerrikama akina. Umba bu-makama ayakwa nungkwa-langwa-langwa. Nganyangwa nenikuminuwar•duwar•da ni-yama ngayuwa-wa, ‘Jawijibe-ka nakina nakakiruma nenik-abilyerrika-langwa nakina akwulyangburarrka wurrukwala-langwa warnumamalya,’ ni-yama nakina,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

¹⁶ Umba eneja ni-yama Jawijiba, “Nare-ka ningena ngayuwa amin-abilyerrikama akina,” ni-yama. “Umba eneja nakina Neningikarrawara kenumin-abilyerrikama akina nungkuwa-manja kajungwa ningkiyekirrerri-yada ningkakina,” ni-yama nenu-maka Jawijiba enuwa-wa.

¹⁷ Eneja ni-yama nakina naruma nubungkawa, “Ebina-manje-ka akwulyangburarrka nganyangwa ningu-kuwarjeyuma ngayuwa akwudangwa adalyuma-manja. Emikirra adalyuma Nayila akina. ¹⁸ Biya ningi-rringkama ngayuwa amangbala ambilyuma bulukwa nuw-ambijanginuma akina akungwa-langwa. Umba ngalaja akwulyarrinja-wiya engmurra-wiya akina. Biya nawurraki-riberrkinuma akina akwa ne-yebukeyinuma amarda yakwujina akwiyakbidjina akungwa. ¹⁹ Kembirra arakba ngarningka amangbala ambilyuma bulukwa ngalajukwaba nuw-ambijanginuma akungwa-langwa akina. Akena alarrkbularrkbulale-ka angwurra akina bulukwa. Nara ambaka ngayuwa ningena ki-rringka-langwa amukwiyadakina bulukwa alarrkbularrkbulala-dangwa ababurna-manja angalya Yijiba-manja umba enena-manji-kba akwulyangburarrka ningi-rringkama arakba ningena-da. ²⁰ Ngalaje-ka akina bulukwa alarrkbulala-dangwa nuw-alyubarinuma ebina-manja engmurra. ²¹ Akena nare-ka akina ke-ngmurridina nuw-eyijinu-mulangwa ebina bulukwa engmurra-wiya. Umba alarrkbulala ngawa nuw-ambilyumurra akina wuburra adinuba-wiya-da. Kembirra nganja ningu-mirajanga arakba-da,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

²² Biya ni-yama ngarningka, “Kembirra enena ngarningka ningi-lyangburarrkinuma ngayuwa akwulyangburarrka. Akwa ningi-rringkama ngayuwa amaninga amardamurra. Umba ningi-rringkama amangbala ambilyuma amamuwa amaninga awilyabamurra-manja ngawa ememiyeya akena engmurra-wiya ngalaja akina. Na-walyuwine-ka akina. ²³ Ngalaja kembirra amangbala ambilyuma ngarningka amamuwa nalingbijanginuma arakba akina. Akena alarrkbularrkbulala-wiya akina amamuwa, mena ne-ngburingkakama makina mamarika. ²⁴ Umba akine-ka amamuwa eneningabama-dangwa na-ngir•dangume-ka na-jangume-ka ebina-manja engmurra-manja-dangwa akina. Akina ngawa. Kembirra ningarra-makama ngayuwa nganyangwa-manja wurrarumuruma wurraringkiringkawa-manja. Akena nara aburraja wurribina wurruwilyuwilyaba kabumin-abilyerrika alekbina-kiya akwulyangburarrka nganyangwa-kiya,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa-da.

²⁵ Eneja Jawijiba ni-yama nakina enuwa-wa, “Alakine-ka akwulyangburarrka-kiya nungkwa-langwa alirrakididirrbura ngawa. Umba eneja Neningikarrawara nginumakama nakina nungkuwa-manja adinakba kini-yamina-mulangwa ambaka-murra.

²⁶ “Akine-ka amangbala ambilyuma bulukwa engmurra-wiya ne-yaminama akina wuburra mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Umba ngalaja amaninga engmurra-wiya ne-yaminama ngarningka ngalajukwaba wuburra mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Umba alakine-ka akwulyangburarrka awilyaba-murra ngawa akina. ²⁷ Umba ngalaja amangbala ambilyuma bulukwa alarrkbularrkbulala-dangwa, amurndakibina ne-ngbijeyinu-murumurra arija-langwa akungwa-langwa, akwa ngarningka amurndakibina amangbala ambilyuma amamuwa

aniga amurndakilarrkbularrkbulala ngalajukwaba, ebina ne-ngburingkadinuma nuw-angkarrinu-mulangwa engburingka arrirra, ne-yaminama akina wuburra mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Umba akini-yada nare-ka yibina yelyukwa a-larruma-da akwa kembirra ngarningka nare-ka ebina amarda amaninga a-lungkuwarruma akina-da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa naruma nubungkawa.

²⁸ Biya kembirra ni-yama ngarningka, “Yirra-maka-murrada ngayuwa nungkuwamanja arakba ayakwa, eneja nakina Neningikarrawara nginu-mukangbijuwama nungkuwamanja akwulyangburarrka-murra adinakba ebina neniki-yama-langwa nakina arija-langwa. ²⁹ Adinuba-wiya ngalaja mubukwaye-ka kumu-likajama mamangbala mambilyuma mamarika meningingingaba-wiya iya yinungkwura yininginingabawiya. Kembirra akini-yada ngalaja ababurna aninga kuw-ambilyama amurndakenenamanja angalya ababurna-manja yelakwa Yijiba-manja. ³⁰⁻³¹ Kembirra arija-langwa ambaka-murra ngalaja mubukwaye-ka kumu-likajama mamangbala mambilyuma mamarika muwurruwurrariya-wiya iya yinungkwura yuwurruwurrariya-wiya. Umba akini-yada nare-ka yibina yelyukwa a-larruma yakina akwa ngarningka nare-ka ebina amarda amaninga a-lungkuwarruma akina ngalajukwaba. Akini-yada ngawa aburraja kembirra wurrumurndakenena warnumamalya kamurndakiyakuwabijinama akina ababurna aninga eningingingaba enena-manja angalya Yijiba. Kamurndakiyakuwabijiname-ka wurrakina mena amurndakenene-ka angalya kamurndak-arriyadina-mubaba akina-da.

³² “Nungkuwe-ka ningkakina ningki-lyangburarrkinuma arngkambilyuma-ma, mena Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina, akwa arngkidarrbalangwiya kini-yaminame-ka nakina Neningikarrawara amurndakakina ababurnalangwa-da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa naruma nubungkawa.

³³ Biya ni-yama nakina ngarningka enuwa-wa, “Kembirra nungkuwa kuwekbalyinama ningkakina nuwilyaba nenungkwarba aringkawa. Akwa kin-akumurna nakina nubungkawa kajungwa kinu-bungkawadini-yada amurndakenena-manja angalya Yijiba-manja. ³⁴⁻³⁶ Akwa ngarningka ka-menama ningkakina wurrukwala warnikuminuwar•duwar•da kajungwa kenu-mamurikajini-yada wurrakina enuwa-manja. Kembirra mamurndakibina-manja ngawa mamangbala mambilyuma mamarika meninggaba-wiya iya yinungkwura yininggaba-wiya, kuw-ambilyama ngalaja akina ababurna aninga Yijiba-manja. Kembirra karr-awiyebajinama aburraja wurrakina akwala aninga eninganinga-langwa-manja alikira. Kum-ambilyamanja mamangbala beka maninga-murra makina, kuw-alyubarinama warningerribirra warnumamalya mabiyarbuwa umba karrum-awiyebajinama muwilyaba maningamurra beka wurrakina arrawu-wa eninganinga-langwu-wa alikira. Nungkwaja ningkakina ka-makinama wurrumurndakibina-manja warnikuminuwar•duwar•da kajungwa karri-larrngkwaburreni-yada ababurna aninga amurndakibina-manja angalya aminababurna-manja alikira. Ka-makinama ngarningka wurrakinamanja kajungwa karr-akukwurrarajini-yada ebina aninga nari-yada wurrukwala warnumamalya ngi-rndirrkama akina, umba engkinyungwurra ngawa kuw-ambilyiyada akina ambaka-murri-yada. Kembirra kumu-likaja-manja yimurndakibina yimangbala yambilyuma yinungkwura yuwurrariya-wiya enena-manja angalya Yijiba kembirra kuw-ambilyama ngawa akina aninga kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya kuw-alyubarini-yada akina. Nare-ka aburraja a-mureyama wurrakina umba kuw-alyubarinama akina-da. Kembirra nare-ka a-jungwuma wurrakina umba warniba ngawa kuw-ambilyama-da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa naruma nubungkawa-da.

Jawijiba nu-bungkawadinu-mulangwa Yijiba-manja

³⁷ Eneja nakina naruma nubungkawa akwa ngawa ena-langwa wurriyukwayuwa wurubungkawa na-lyelyingminuma wurrakina ebina ayakwa ni-yengbinu-mulangwa nakina Jawijiba. ³⁸ Biya kembirra nakina naruma nubungkawa ni-yama ena-langwuwa wurriyukwayuwa wurubungkawa, “Nare-ka akburranguma ngarna warningerribirra warnungkwarba warningaba wuburra naka Jawijiba, mena Neningikarrawaralangwa amawurrina nuw-ambilya-mubaba akina enuwa-manja,” ni-yama nakina aburruwa-wa.

³⁹ Biya kembirra ni-yama nakina arakba Jawijibu-wa, “Nakine-ka Neningikarrawara nginumun-abilyerrikama ena ababurna-langwa nungkuwamanja. Kembirra aminakinalangwa nganja ningeningma ngayuwa nare-ka wurribina warnungkwarba wurringkawa wuburra nungkuwa ningkakina. ⁴⁰ Kembirra ngayuwa yiba-bungkawakinama

ningkakina enena-manja angalya nganyangwa. Aburraja wurrababurna-langwa warnu-mamalya nganyangwa kabumin-engkirrikajama arakba wurrakina nungkwa-langwu-wa ayakwa. Nganje-ka ngayuwa ningubungkawa ningaruma akwa ningi-lyinginama ababurna-langwa angalya Yijiba-manja. Umba yik-aburrakiyuwarnama ningkakina ngayuwa-manja akwudangwa, kajungwa kabumin-engkirrikaji-yada nungkwa-langwu-wa ayakwa nungkwajukwaba. ⁴¹ Aduwabe-ka ngayuwa yiba-bungkawakinama ningkakina ningubungkawa ababurna-manja angalya Yijiba-da,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa-da.

⁴² Biya kembirra nakina naruma nubungkawa n-aburawaka nakina ebina eyukwujiya errumungkwa ena-langwa-langwa amamuwa ayarrka, ebina na-wilyakama akina ekirra ena-langwa. Akwa n-akumarna akina Jawijiba-langwa-manja amamuwa ayarrka. Akwa nen-awiyebaja arakba dadingaba dumbala dukwulyubena Jawijiba-manja akwa ngawa n-akumarna alarrngekburna arnarrirnarra akawulda-murra ena-langwa-manja memirra. ⁴³ Kembirra ngarningka nenu-kwama nakina muwiyaba makangkidikarra mibina yingum-arrkirrkinama jarrangwa, kajungwa neniki-rijawudi-yada nakina Jawijiba. Meningabe-ka makina akwa nubungkawa-langwa wuburra numi-yamama ngawa makina-da.

Biya kembirra nakina naruma nubungkawa ni-yengbina ngarningka ayakwa nakinu-wa Jawijiba. Ni-yama nakina, “Ki-rijawudiyina-manja nungkuwa mibina-manja ngawa makangkidikarra, kembirra aburraja warnikumunuwar•duwar•da nganyangwa kalyengmenama wurrakina, ka-likajama mamurukwa-langwiya akwa kuw-ardenama wurrakina. ‘Erribaja-wiya karna karnumamalya!’ ke-yaminama wurrakina. ‘Wurrunurdaki-rungwudarra nubukwaya nubungkawa!’ ke-yaminama wurrakina-da.

⁴⁴ “Ngayuwe-ka ningubungkawa ningaruma-dangwa ningena. Aburraja kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya WarningiYijiba bumina-engkirrikajameka nganyangwu-wa ayakwa. Akwa enena ayakwa ningarra-makama ngayuwa aburruwa-wa. Ningi-yamama, ‘Kirrababurna-langwa karnumamalya ababurna-manja angalya Yijiba yik-engkirrikajama ngawa Jawijiba-langwu-wa ayakwa. Akwa yiki-likajama kirrakina enuwa-wa kajungwa yikini-yendabaji-yada enuwa-wa nara-wiya e-yamama eningerribirra akina kirrakina karnumamalya-da,’ ningi-yamama ngayuwa wurrababurna-manja warnumamalya amurndakenena-manja angalya Yijiba-da,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa-da.

⁴⁵⁻⁴⁷ Biya kembirra nakina naruma nubungkawa nenu-kwa Jawijiba-manja enikaduwa ekirra EningiYijiba. Akine-ka ekirra Jebineda Baneya akina. Akwa ngarningka nenukwa nakina duwilyaba dadiyara dadimikirra Ajineda ena-langwi-yada dadingiyenikba. Ngalaja dadiyawenikba dakina nuwilyaba-langwa nenungkwarba nenimikirra Badibera nakina. Umba eneja nakina Badibera NuMinida nenungkwarba WarningiYijiba-langwa warnumamalya nakina. Umba ena-langwa angalya aminababurna alikira iya warnumamalya emikirra Yeliyabulija akina.

Eneja Jawijibe-ka nakina n-ambilyumurra mamarika iya yinungkwura arngkabiya karbiya-ma arngkumemberrkwa. Biya n-aburradada arakba nakina ebina warka nenu-kwama naruma nubungkawa. Kembirra arakba makina-manja mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura ngalaja nalungkuwarringinuma ababurna amarda amaninga, ni-yama-murrada nakina Jawijiba nibina-manja naruma nubungkawa. Biya ni-lalika Jawijiba nubungkawa-langwa angalya akwa ni-likena nakina angerriba iya angerriba Yijiba-manja. ⁴⁸ Ni-likenuma nakina amurndakakinu-wa angalya aminuwurrakwulyumida alikira iya warnumamalya akwa nenu-makama nakina wurrunurdakakina-manja wurruninakina angalya warnumamalya warniki-yama-langwa. Kembirra ababurna-manja angalya aminuwurrakwulyumida alikira aburraja wurruninakina angalya warnumamalya naruwurra-murndukwama amadidira amaninga aburra-langwa ebina narri-lungkuwabijuwa-mulangwa engka-manja iya engka-manja angalya akwudangwa, akwa narri-larrngkwaburranguma akina ababurna aninga arumuruma-manja alikira eninganinga yakwujina aburra-langwa-manja angalya. ⁴⁹ Ababurne-ka aninga akwa nare-ka kembirra eneja Jawijiba kinu-murnduwarna arakba akina, mena-baba ababurne-ka akina wuburra ajiringka ebina mijiyela-manja-da.

⁵⁰⁻⁵² Bi...ya kembirra akini-yada nalungkuwarringinu-manja ngawa ababurna amarda amaninga yakwujina akina-manja angalya Yijiba, ngalaja Ajineda yinginumina-arrangbama dakina nenikuwenikba Jawijiba-langwa. Kembirra eneja ni-yama nungwenikba Jawijiba, “Neningikarrawara nakina nginu-mamurikajuwame-ka ngayuwa-manja, kembirra ningi-yakuwabijuwama arakba ababurna-langwa awerrikawarriya amurndakibina nalikenuma ngayuwa-wa akwa ningi-yakuwabijuwama ngarningka

nganyangwa warnumamalya aburrajukwaba,” ni-yama nakina. Kembirra neni-yengbijuwama nakina neningadinuba-wiya nenikuwenikba Muneja nenimikirra, mena akina ekirra Muneja ne-yaminama “ningi-yakuwabijuma.”

Bi...ya ambaka-murra na-lungkuwarringinu-manja ngawa ababurna aninga yakwu-jina Yijiba-manja akina, ngalaja Ajineda yinginum-in-arrangbama dakina nuwilyaba ngarningka nenikuwenikba Jawijiba-langwa. Kembirra eneja ni-yama Jawijiba, “Neningikarraware-ka nakina nginu-kwama warijira enena-manja ngawa angalya na-likenu-murrumanja ababurne-ka awurruwurrariya ngayuwa-wa,” ni-yama nakina. Kembirra neni-yengbijuwama nakina niyukwujiya Yibureyima nenimikirra, mena akina ekirra Yibureyima ne-yaminama “nginu-kwama warijira.”

⁵³ Bi...ya ngalaja mamurndakakina mamangbala mambilyuma mamarika meninginingaba iya yinungkwura yininginingaba numurndaki-yuweyina Yijiba-manja. ⁵⁴ Kembirra arakba mamangbala mambilyuma mamarika muwurruwurrariya ngalamba-langwa iya yinungkwura yuwurruwurrariya numurndaki-yuweyina, ni-yama-murrada adinuba-wiya nakina Jawijiba. Nara arakba ka-lungkuwarringina aninga akwa murumureya nuw-ambilyuma aburraja warnumamalya ababurna-manja angalya. Wulkwa Yijiba-manja awilyaba akina aninga nuw-ambilyumurra ngawa aburra-langwa-manja alikira eninganinga.

⁵⁵⁻⁵⁶ Ngalaja num-arriyadinuma angwurra ngawa mamurndakakina mamarika iya yinungkwura ababurna-manja angalya Yijiba. Aburraja kembirra arakba WarningiYijiba warnumamalya namurndaku-mureyanguma akwa namurndaki-likenuma arakba wurrakina narumu-wa nubungkawa. Neni-yukwamajuwama aninga-wa, akena eneja naruma nubungkawa ni-yama aburruwa-wa, “Wurri-likaja angerriba Jawijibu-wa akwa wunumin-engkirrikaja ena-langwa ayakwa,” ni-yama. Kembirra aburraja namurndaki-likenuma wurrakina Jawijibu-wa. Kembirra eneja Jawijiba nakina nungwurrkbalijuwama arakba amurndakibina alikira eninganinga akwa nenu-kwama ebina aninga WarningiYijibu-wa warnumamalya. Kembirra aburraja arrkala nenu-kwama angwarnda Jawijiba-manja. ⁵⁷ Aburraja wurrababurna warnumamalya engkalangwa angalya namurndaki-likenuma Yijibu-wa warniki-beyindi-yada aninga, mena muwurrariya-babe-ka mamarika iya yinungkwura ababurna-manja angalya-da.

42

Jawijiba-langwa wurrarrkwurruwena na-beyindangu-mulangwa aninga Yijibu-wa

¹⁻⁵ Yande-ka eyukwujiye-ka aninga akina Kenina-manja nuw-ambilyu-murrumanja Jekaba akwa ena-langwa warnumamalya. Aburraja murumureya nuw-ambilyume-ka. Biya n-engkirrika-manja nakina Jekaba akina ababurna aninga Yijiba-manja, kembirra ni-yama ena-langwu-wa warninikuwena, “Kwurruwa-yi! Kirri-yaminjamarrkinama kirrakina kirri-lyelyelyimbukweyina? Wurri-likaja-langwa Yijibu-wa. Aba bu-makame-ka ayakwa ningena ababurne-ka aninga akina-manja angalya,” ni-yama. “Yiki-likaja yenjerrikina akwa yiku-beyindena aninga kajungwa nari-yada murumureya a-jungwajuma ngakwurruwa,” ni-yama.

Aburraja Jawijiba-langwa wurrarrkwurruwena wurrumemberrkwa kembirra nali-kenuma yenjerrikina akinu-wa angalya Yijibu-wa aburruwa wurrukwala warnumamalya, kajungwa warniku-beyindi-yada aninga. Umba eneja aburra-langwa nenikumarnjarringba Benjimina n-ambilyuma nakina angalya-manja. Nara nakina keni-larrkena eneja nungwenikba wurrarrkwurruwena-manja kini-likena, mena ni-lyelyingminu-mubaba angwurra nakina niyukwujiya naburradikba Rejila-langwa, akwa n-engkirrikenu-mubaba nakina neni-yuwangkwa kenak-arriyakama awurrariya. Kembirra nara keni-larrkena kini-likena engku-wa niyukwujiya Benjimina-da.

⁶ Akini-yada ngawa eneja Jawijibe-ka nakina nubungkawa Yijiba-manja adinakba. Umba aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nawurraki-likenumurra ababurna-langwa angalya yenjerrikina enuwa-wa, kajungwa warniku-beyindi-yada aninga. Aburrajukwaba ngawa ena-langwa wurrarrkwurruwena na-likenuma wurrakina yenjerrikina enuwa-wa akwa namurndak-abuluwendijeyinuma enuwa-manja nuw-engmudirruwajungwunuma warnumukwurra ajiringka-manja. Namurndak-abuluwendijeyinu-manja wurrakina, nenu-wilyakajuwama nakinu-wa warningma wurrakina narume-ka nakina numikbiyiya nilyengma. ⁷⁻⁸ Umba neni-rringkama eneja nakina Jawijiba wurrumurndakakina akwa nenu-mumiringkama nakina. Akena warningbale-ka aburraja wurrakina nakina Jawijiba-da. Nen-angungwarndirrangume-ka. Eneja nakina n-eningbalikajungwunuma wurrakina akwa ni-yengbinume-ka nakina ayarrkardidarra-murra ayakwa-da. “Ngamba-langwa karna?” ni-yama.

“Angaluba yarna Kenina-langwa yirri-likenuma yiku-beyindeni-yada aninga,” ne-yama aburraja.

⁹ Eneja kembirra Jawijiba n-engkirrikenume-ka nakina alekbina-kiya-wa akwulyangburarrka arakba-wiya adinuba-wiya ni-lyangburarrkinu-murruwa aburruwa-langwa. “Kirri-likenume-ka karna yangkwurrangwa kajungwa yik-aburangkini-yada kwureya yiku-mekbalyini-yada yika-rrikingini-yada wurrumurndakayuwaya-murrikba yirra-langwa warnumamalya amurndakenena-manja angalya Yijiba akwa awinyamba yiki-ngekburakini-yada kirrakina,” ni-yama.

¹⁰ “Nare-ka,” ne-yama aburraja. “Yarningerribirre-ka yarna yarnumamalya akwa yarningma nungkuwa ningkaruma ningkubungkawa ningkakina. Yirri-likenuma yarna yangkwurrangwa yarniku-beyindi-yada aninga, nara akwala. ¹¹ Yarne-ka yirrumangadiyerra-manja-wiya yarningabe-ka yarnumamalya yarna yirriyangmandukwuna, akwa nare-ka yarna a-ngayinduma a-mekbalyuma angalya,” ne-yama wurrakina.

¹² Eneja Jawijiba ni-yama, “Nara, kirri-likenume-ka karna yangkwurrangwa-da kirramurndaki-rrikingama warna warnumamalya wurrumurndakayuwaya-murrikba-da,” ni-yama.

¹³ Aburraja ne-yama, “Bungkawa, adinuba-wiya yirrumemberrkwa yirrambilyuma yarna yirrumangadiyerra-manja. Yarna ngawa yarninikuwena nuwilyaba-ma-langwa nungwarrka, akina-manja angalya Kenina. Akena nuwilyaba nakina ni-jungwuma umba niyukwujiya-dangwa nangaba-wiya n-ambilyama nungwarrka-manja,” ne-yama.

¹⁴ “Nare-ka. Ning-engkirrikajama ngawa karne-ka kirri-likenuma kirru-mekbalyinuma enenu-wa angalya-da,” ni-yama eneja. ¹⁵⁻¹⁶ “Akwa k-engkirrikajama ngawa akina yanda-langwa k-eningmidinama ningena kwureya yiku-makina-murrikba alyangmandukwuna ayakwa,” ni-yama. “Kembirra ki-dirrukweyinama ayakwa nungkwurruwa-wa. Yelakwa ngawa ka-didenama karna akididijungwa-manja. Umba kirruwilyaba karna yiki-lawurradinama angalyu-wa yikin-angkirnama nenikumarnjenungwu-wa yangkwurrangwa. Nara-manja kirrakina a-wilyakama nakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kembirra nganja ki-lyanguwerribikajungwunama ngayuwa kirri-likenuma karna yangkwurrangwa kirru-mekbalyinuma. Nara karna kirrukula a-lawurrakajama ngayuwa ambaka angalyu-wa yanda-langwa nakina nenikumarnjenungwa kini-yar-denama yelakwa. Ningena ena ayakwa ningi-yengbinama nungkwurruwa-wa aduwaba akwa ningi-yengbijnama ekirra naruma-langwa nubungkawa. Nakine-ka nubungkawa ni-lyinginama amurndakenena angalya ababurna-langwa Yijiba, akwa ningi-yengbijnama ena-langwa ekirra kajungwa engbudi-yada ena ayakwa nganyangwa,” ni-yama. ¹⁷ Kembirra nen-akumarnuma wurrakina akididijungwa-manja. Akwa aburraja na-mungkwuluma yakwujina arrawa mabiyakarbiya marringa.

¹⁸ Mabiyakarbiya-manja ngawa mamawura eneja Jawijiba kembirra ni-yama nakina wurrumurndakakinu-wa warnungwarba, “Ningene-ka ningeni-yangmarngkwajinama Neningikarrawara akwa nara ngayuwa a-ngayinduma ngi-jungwuma karna karnu-mamalya. Kembirra nungkwurra yikinu-wilyakina-manja nenikumarnjenungwa yangkwurrangwa karniba yik-ambilyama. ¹⁹ Kembirra nganja ka-larrkajama kirrukula ningena, umba kirruwilyaba karna yik-ambilyama yelakwa enena-manja akididijungwa kajungwa k-eningmidini-yada ngayuwa kirriyangmandukwuna karnungkarba kirrakina. Umba kirrukula yiki-lawurradina angalyu-wa, aninga yiku-wilyakina ebina kirru-manguma, kajungwa nari-yada nungkwurra-langwa warnumamalya a-murumureyuma warningangkawura wurrakina. ²⁰ Kembirra yiki-lawurradina yikinu-wilyakina nungkwurra-langwa nenikumarnjenungwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Kembirra nganja k-eningmidinama ngayuwa alyangmandukwuna ayakwa kirri-yengbinuma aduwaba ngayuwa-wa. Akwa nara kamba a-ngajuma kirrakina,” ni-yama Jawijiba aburruwa-wa.

Aburraja namurndaki-lyanguwama akwa ne-yama Jawijibu-wa, “Yiki-yaminama yarna ebina yirra-makama,” ne-yama. ²¹ Kembirra na-makijeyinuma wurrakina. “Yawe-ka,” ne-yama. “Ngarne-ka ngarri-didijungwunuma akididijungwa-manja mena ngarrumakwunu-mubaba nenikumarnjanyungwa ngakwurra-langwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya. Nara ngarna ak-engkirrikena ena-langwa ayakwa nuwerrikawariyadinu-mulangwa nakina akwa nu-warduwardeminu-mulangwa, akwa ngarreni-yendabenu-mulangwa ngarribina akinu-mamurikajuwi-yada nakina. Akinalangwa-bina kamba ngarna ngarri-didijungwunuma-da,” ne-yama wurrakina-da.

²² Kemberra Rubina nakina ni-yengbinuma ayakwa wurrumurdakakina-manja wurrarrkwurkuwena ena-langwa. Ni-yama, “Kirribina-bina ngarra-makama naramaka akini-ngajuwa nakina, akena nara yik-engkirrikena ayakwa nganyangwa. Akinalangwa-bina kemberra enena awurrariya na-likenuma ngakwuruwa-wa-da,” ni-yama nakina Rubina. ²³ Umba enaja Jawijibe-ka nakina neningma amurdakakina ayakwa ne-yengbinuma wurrakina. Akena aburraja warningbale-ka wurrakina, mena nara-baba kini-yengbina ena-langwa-murra ayakwa umba wulkwa EningiYijiba-murra ayakwa ni-yengbinuma nakina. Aburraja wurrukwa nenumini-yarrkuwarrukwajuwama ayakwa ena-langwa kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina. ²⁴ Umba enaja Jawijiba nakina arakba akwudangwa kinu-ngwadina, akena nara keni-ngayindanga nakina keni-rringka wurrarrkwurkuwena kinu-ngwadina akwa ni-jadinga aduwaya akina-langwa angalya nuw-ambilyu-murrilangwa. Biya ngarningka ni-ngayindangumanja nakina neniki-yengba ayakwa ni-lawurradinuma aburruwa-wa. Kemberra nakina nu-wekbalyinuma Jimiyina neniki-didiki-yada nakina alikira-manja arrawa akwa nenu-makama wurrukwa-manja ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da, umba aburraja nen-ararikama nakina yakwujina ngawa wurrarrkwurkuwena nuw-ambilyu-murrumanja wurrakina-da.

Jawijiba-langwa wurrarrkwurkuwena na-lawurradinu-mulangwa Keninu-wa nungwarringba-wa

²⁵ Eneja Jawijiba nakina ni-yama nenu-makama ena-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da, “Wurramini-lyangburrukawajina madidirringwana beka neninganinga, kajungwa warniki-lawurrakaji-yada warna warnungkwarba angalyu-wa. Akwa wurramini-lawurrakajiya ebina angwarnda aburra-langwa beku-wa muwilyuwilyaba-wiyu-wa wurramin-awiyebajiya. Akwa wurra-kwuna ngarningka aninga kajungwa kuw-alyubarini-yada lukwakwa,” ni-yama Jawijiba. Aburraja wurrumurdakakina ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da kemberra na-likena akwa ne-yamama akina nenu-maka-murrilangwiya Jawijiba. ²⁶ Umba kemberra aburraja Jawijiba-langwa wurrarrkwurkuwena narruma-larrnjawudanga mamurdakakina beka dakina-manja dangki. Biya narri-lalika kemberra arakba akina angalya Jawijibalangwa warniki-lawurradi-yada Keninu-wa.

²⁷ Biya na-likena ngawa wurrakina bi...ya yanda-langwa numu-merrkawiyebuma mamawura akwa na-lyarrngwalyilyaduma. Kemberra nuwilyaba nakina num-ambijangaja beka ena-langwa neniku-kwi-yada aninga dakina dangki. Akena n-akburrange-ka akina angwarnda makina-manja ngawa beka memedirra. ²⁸ Biya nenuwurrak-ardija nakina ena-langwu-wa wurrarrkwurkuwena akwa ni-yama, “Ene-ka nganyangwa angwarnda memema-manja beka-da. Aburraja bumini-lawurrakajuwame-ka ngayuwa-wa-da!” ni-yama. Kemberra aminakina-langwa nuw-arndirndaduma na-minjirrkakbar•dume-ka wurrakina. Akwa nawurraki-yendabijeyinuma wurrakina akwa ne-yama, “Niyamarrkame-ka nakina Neningikarrawara ngakwuruwa-manja-bina?” ne-yama wurrakina-da.

²⁹ Nawurrak-alilikenumeka ngawa wurrakina bi...ya yanda-langwa nawurrakiyar•duma wurrakina Kenina-manja. Biya na-likenuma angalyu-wa wurrakina, akwa nenu-makama nungwarringba-manja amurdakibina ne-yama-mulangwa akina. Ne-yama wurrakina, ³⁰ “Nakine-ka nubungkawa nibina yirrenu-kwama aninga ni-yengbinume-ka nakina ayakwa ayarrkardidarra yirruwa-wa. Ni-yamama nakina, ‘Dangbe-ka yarna yirri-likenumurra yenjerrikina kajungwa yarniki-rringki-yada akina angalya aburra-langwa, akwa yarnik-eningmidi-yada wurrarrubadamurrikba akwa wurrumurdakayuwaya-murrikba warningakwujina warnumamalya,’ ni-yamama nakina.

³¹ “Umba yirraja yarna, ‘Nara a-mekbalyuma angalya-da,’ yirri-yamama enuwa-wa. ‘Umba yirriyangmandukwuna-wiya yarna yarningkwarba-da. ³² Yirruwe-ka yarna yirrumemberrkwa yirrambilyuma yirrarrrkwurkuwena yirr-ambilyumurra. Nuwilyabamurra ngawa nungwarrka yirra-langwa. Umba enaja nuwilyaba ni-jungwuma nenikumarnjarrka nakina. Umba enaja nuwilyaba nijira-dangwa nungwarrka-manja ngawa nakina Kenina-manja angalya,’ yirri-yamama.

³³ “Eneja nenungkwarba ni-yamama nakina, ‘Ki-dirrukweyini-yada ngayuwa ayakwa nungkwuruwa-wa kajungwa k-eningmidini-yada ngayuwa kirriyangmandukwunamurrikba karningkwarba kirrakina. Kemberra kirruwilyabe-ka karna yik-ambilyama ngayuwa-manja yelakwa. Umba kirrukwa yiki-likajama karna yiku-wilyakinama aninga nungkwurra-langwu-wa warnumamalya nari-yada murumureya a-jungwajuma

wurrakina. ³⁴ Biya yiki-lawurradinama yangkwurrangwa, yikinu-wilyakinama neniku-marnjenungwa nungkwurra-langwa nibina niyukwujija-dangwa. Yikinu-wilyakinamanja nakina ngayuwa-wa kembirra nganja k-eningmidinama ngayuwa kirrilyangmandukwuna karnumamalya kirrakina-da. Kembirra ngayuwa kamini-lawurrakajinama naka nenungkwarba nungkwurruwa-wa. Nungkwurraja kembirra yiki-ngayindenamanja kirrakina enena-manja ngawa angalya yik-ambilyamurra. Yik-ambilyamurra akwa yikumurdaki-likajama erribirra yelakwa enena-manja angalya,' ni-yamama nakina nubungkwa yirruwa-manja," namurdaki-yama wurrumurdakakina wurrar-rkwurruwena neniyuwangkwa-wa Jakabu-wa-da.

³⁵ Biya kembirra narrumurdaku-ngwur•dangmajuwa aburra-langwa beka akena mamurdakakina-manja ngawa beka muwilyuwilyaba-wiya-manja narrumurdakakburrangarna ebina-murrada angwarnda narra-kwa-murrada WarningiYijiba-manja warnumamalya. Akine-ka angwarnda narri-ringka-manja wurrumurdakakina akwa enejukwaba nungwarringba na-minjirrkakbar•dume-ka wurrakina-da.

³⁶ Ni-yama nakina Jakaba, "Ena-bina kirri-yama-mulangwa nungkwurruwa-da. Kembirra akina-langwa kawurraki-lyumadinama aburraja wurrababurna-langwa nganyangwa warijira. Jawijiba arakba nara nibina-da. Enejukwaba Jimiyina nara nibina. Kembirra ngarningka kini-ngayindenama enejukwaba Benjimina yikinu-wilyakinama kirrakina engku-wa ngayuwa-langwa. Karne-ka yirruwerrikawarriyakinama ngayuwa angwurra," ni-yama Jakaba nakina-da.

³⁷ Rubina eneja ni-yama nakina nungwenikba-wa, "Ngayuwa ningena kinakwurradinama nakina Benjimina," ni-yama. "Nara-manja amini-lawurrakajuma nakina nungkuwa-wa, kempa ningkakine-ka ka-wardenama wunambilyuma nenikuwarrak-kiya-da. Akena amandangwa ningena kini-lawurrakajinama ngayuwa," ni-yama nakina Rubina-da.

³⁸ Eneja Jakaba ni-yama, "Nara naka nenikuwarrka nganyangwa Benjimina ngilarrkama mena nawenikba ni-jungwu-mubaba-da. Nakina-bina nuwilyaba-ma nambilyama arakba-da niyukwujija-da. Ningene-ka ningeniyuwangkwa arakba. Umba kenak-akburranga-manja awurrariya ena-langwa lukwakwa, kembirra ningena kijingwuma-da. Nungkwurraja yiku-wurrariyakinama kirrakina ngayuwa-da akwa yikijingwajinama ngayuwa ningeniyuwangkwa-da," ni-yama nakina Jakaba-da.

43

Jawijiba-langwa wurrar-rkwurruwena nenu-wilyaka-mulangwa Benjimina Yijibu-wa

¹⁻² Aburraja wurrumurdakakina wurrar-rkwurruwena nuw-ambilyuma Kenina-manja nungwarringba-manja wurrakina akena aninge-ka akina nawarrngkijerridinuma arakba. Eneja Jakaba akwa ena-langwa warninikuwena ebina aninga angaluba narru-wilyakama wurrumurdakakina wurrar-rkwurruwena nuw-alyubarinuma ababurna-langwa amurdakakina. Murumureye-ka namurdakambilyuma warningangkawura-da.

Biya kembirra nakina Jakaba ni-yama arakba warninikuwenu-wa, "Wurri-lawurradina-langwa ngarningka Yijibu-wa akwa wurru-beyindenlangwa aninga ambawura ngakwurrara," ni-yama.

³ Akena eneja nakina Juda ni-yama ena-langwu-wa nungwenikba, "Numinakine-ka angalya nubungkawa nare-ka nakina awiyebajuma yirruwa-da yanda-langwa yikinu-wilyakinama nenikumarnjarrka. Akina-bina yirrenu-makama-da. ⁴ Benjimina nakina kini-larrkaja-manja nungkuwa yirruwa-manja yirraja kempa yarna yiku-beyindenama aninga. ⁵ Umba nara-manja nungkuwa ngilarrkama, nara kempa yarna ngilikama-da. Eneja nakina nenumamalya yirrenu-makama nara yarna a-ringkama, wulkwa yirruwa-manja enejukwaba nenikumarnjarrka kini-likaja-manja-da," ni-yama Juda nungwenikba-wa-da.

⁶ Eneja Jakaba ni-yama, "Mena-burra kinu-maka naka-langwa nenikumarnjenungwa? Akina-langwa-bina mijawara ngumu-wardanguma aduwaba-da. Nara-maka yikinu-maka kirrakina-da," ni-yama Jakaba.

⁷ Aburraja kembirra warninikuwena arakba nenu-makama, "Akena niyirrbiyirrbeka ngawa nakina yirreni-yendabenuuma yirra-langwa-langwa warnumamalya akwa niyamama, 'Jerriya neniba ngawa nungwenungwa? Umba kinu-wilyakina ngarningka nenikumarnjenungwa yakwujina?' Kembirra akina-langwa ni-yama-mulangwa yirraja yinu-makama akina-da. Yarningbale-ka yarna yikenu-maka nakina yarniku-wilyakalangwa nenikumarnjarrka yirruwa," ne-yama.

⁸ Juda ni-yama, “Ni-larrkiya eni-likaja ngayuwa-manja, kempa yiki-likajama yarna enena-wiya. Kembirra yiki-likaja-manja yarna, nare-ka murumureya a-jungwajuma ngakwurrurwa akwa ngakwurra-langwa wurriyukwayuwa. ⁹ Ngayuwa-bina kin-akwurrainama naka-da. Nara-manja ngayuwa a-lawurrakajuma naka ningkinyung-wurra, kempa nungkwaja ningkakina yiki-lekbajama ngayuwa-wa. ¹⁰ Nara-manja yarna yik-embirrarina amiyerra kempa arngkambilyuma-ma arakba yiki-likenuma Yijiba-langwa yarna-da,” ni-yama Juda nungwenikba-wa.

¹¹ Eneja Jekaba ni-yama nakina, “Nara-manja naka Benjimina ngi-likama, nara ngarna akburranguma aninga. Wunu-wilyakina kembirra wurri-likaja. Akwa yiku-wilyakina akwala eningningaba amurndakijika yadada aminenena-langwa angalya ngakwurra-langwa, kajungwa yikinu-kwuni-yada nubungkawa. Yiku-wilyakina amuk-warnjirrema eyukwuiya iya yilyakwa yiyukwuiya iya bungabungwa akwa amadidira amaninga. ¹² Akwa yiku-wilyakina angwarnda wuburra ebina kirru-wilyakama ngarningka arngkambilyuma-ma. Yikamini-lawurrakajina kirrakina ebina narr-akumarnuma nungkwurra-langwa-manja beka. Dukwa aburraja na-lekbijungwuma-da. ¹³ Kembirra yiki-lawurradina warenja-bawiya nakinu-wa nenungkarba, Benjimina yikinu-wilyakina. ¹⁴ Nganja ningena ningu-buriyaminama Neningikarrawaru-wa, kajungwa nakina nenungkarba kin-errukwulini-yada nungkwurruwa-wa akwa keni-larrkaji-yada wunalakina Jimiyina akwa ngawa Benjimina keni-lawurradini-yada nungkwurruwa-manja. Dukwa nara aburnaja wunalakina ngi-lawurraduma, akena nara-manja a-likama Benjimina, nare-ka ngarningka nungkwurraja akburranguma aninga-da,” ni-yama nakina neni-yuwangkwa-da.

¹⁵ Aburraja kembirra wurrumurdakakina wurrumangadiyerra-manja na-likenuma na-lawurradinuma Yijibu-wa Benjimina aburruwa. Narru-wilyakama angwarnda wuburra adinuba-wiya, akena arngkambilyuma-ma narru-wilyakama. Akwa ngarningka amurndakijika warniku-kwi-yada nubungkawa narru-wilyakama Keninalangwa. Biya na-likena arakba-da. Nawurrak-alilikenu...wa. Yijiba-manja ne-yar•da. Biya Jawijibu-wa arakba na-likenuma.

¹⁶ Kembirra eneja nakina Jawijiba neni-rringkama wurrakina akena Benjimine-ka aburruwa-manja nakina. Biya nen-ardjuwa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da nenu-war•dika-murruwa wurrukula-manja warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa-manja alikira. Biya ni-yama, “Wurra-wilyakina wurrumurdakeyina warnumamalya nganyangwu-wa alikira,” ni-yama. “Kuw-alyubarinama wurrakina ngayuwa-manja memerkuwilyarra mamawura. Nungkwurraja kempa yiki-ngajina bulukwa, yiki-dakina akwa akwala aninga yiku-mena, yiki-larrngkwaburrena adinakba,” ni-yama nakina Jawijiba.

¹⁷ Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da nenu-wilyakama arakba wurrakina ni-yama-murrada Jawijiba ena-langwu-wa alikira. ¹⁸ Akena aburraja naminjirrakkar•danguma wurrakina mena nenu-wilyakama nakina Jawijiba-langwu-wa alikira. Na-lyangkiyama-bu wurrakina, “Nenaka ngarrenu-wilyakina menajerra ebina-langwa angwarnda-da beka-manja narri-lawurrakajuwa-murrilangwa adinuba-wiyana! Kembirra dukwa akabu-menama warenja-bawiya-da akabu-ngajinama wurrakina akwa akabu-murrakajinama ngakwurra-langwa dangki-da. Kembirra ngarna akabu-menama ena-langwi-yada ngarnikuminuwar•duwar•da ngarningangkawura-da,” na-lyangkiyama-bu wurrakina-da.

¹⁹ Kembirra narr-akburranga-manja akawiyuwiyeba Jawijiba-langwa-manja alikira, ne-yama wurrakina nakinu-wa nenikuminuwar•duwar•da, ²⁰ “Marrakba. Engkirrikiya-langwa yirruwa-wa. Yarne-ka yirri-likenuma ebina-wiya yangkwurrangwa yarniku-beyindi-yada aninga. ²¹⁻²² Yirri-likenu-manja kembirra angalyu-wa wilyarra yirrambarringu-manja alyarrngwalyilya yirruma-ngwur•dangmajuwama yirra-langwa beka. Kembirra yirruma-ngwur•dangmajuwama-manja makina, yirra-langwa-manja memedirra beka yirri-rringkama yirrakina angwarnda ebina ngarra-kwama adinuba-wiya aninga-langwa. Dukwa angkaburra narr-akumarnuma akina angwarnda yakwujina? Yarningbale-ka yarna. Kembirra yarna ngarningka yangkwurrangwa yirri-lawurrakajuwama ababurna-langwa arakba ebina angwarnda akwa ngarningka angwurra ababurna angwarnda yirru-wilyakama yarniku-beyindi-yada enikaduwa aninga,” ne-yama wurrakina Jawijiba-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

²³ Akena eneja ni-yama nakina aburruwa-wa, “Nara engkirrikuma akinu-wa. Nare-ka akbar•duma. Dukwa eneja nakina kirrenumin-akumarnuma akina angwarnda Neningikarrawara, nibina-murrada kini-yangmarngkwajinama nungkwurruwa akwa nungwenungwa-da. Yawa, ningumangume-ka nganja akina angwarnda adinuba-wiya

aninga-langwa,” ni-yama. Kemberra ni-likena nakina akididijungwu-wa akwa nenu-manguma Jimiyina akwa nenu-wilyakama arakba nakina wurrarrkwurruwenu-wa-da.

Wurrarrkwurruwenu ne-yebukeyinu-mulangwa aninga Jawijiba-manja

²⁴ Biya kemberra nakina nenikuminuwar•duwar•da nen-awiyebajuwa arakba wurrakina arrawu-wa Jawijiba-langwu-wa alikira akwa nenu-kwa akungwa warnik-ajarriyada alika. Akwa nanga-kwa aninga aburra-langwa dangki. ²⁵⁻²⁶ Akwa nenu-maka wurrakina warnik-alyubara-langwa aninga Jawijiba-manja. Aburraja kemberra narri-larrngwaburranga adinakba wurrakina amurndakibina amurndakijika narru-wilyakama Kenina-langwa kajungwa warniku-kwi-yada nakinu-wa Jawijiba.

Kemberra memerrkuwilyarra-manja mamawura ni-yar•da arakba eneja nakina Jawijiba yakwujina. Aburraja kemberra narri-awiyebajuwa amurndakibina amurndakijika alikira-wa akwa nenu-kwa wurrakina Jawijiba-manja akwa ngawa nawurrak-abuluwendinga nuw-engmudirruwajungwunuma warnumukwurra ajiringka-manja enuwa-manja. ²⁷ Kemberra eneja ni-yama nakina, “Laka, karningaba? Ebina-wiya yirru-makama nungkwurra-langwa-langwa nungwenungwa. Laka, nakina neningaba? Nakina neningaba ngawa akwa neniba n-ambilya?” ni-yama.

²⁸ Aburraja ne-yama, “Yirra-langwa nungwarrka nenibe-ka nakina ngawa akwa neningaba,” ne-yama. Akwa ngarningka wurrakina nuw-abuluwendinga enuwa-manja, mena nubungkawa nakina-baba.

²⁹ Eneja Jawijiba n-andiyanga akena neni-rringka nakina nenikumarnjenikba Benjimina nibina naburradikba dirndenikba-langwa. Ni-yama, “Naka-bina nibina yirru-makama niyukwujiya nenikumarnjenungwa nungkwurra-langwa-na?” Kemberra ni-yama nakina Benjimini-wa, “Ngeniyerriya nungkuwa. Enu-marngkirradina Neningkarrawara nungkuwa-manja,” ni-yama.

³⁰ Jawijibe-ka nakina neni-kbarrngajume-ka neni-rringka-mulangwa nenikumarnjenikba Benjimina. Akwudangwe-ka ne-yar•danguma angwada. Kemberra ni-lalika akina angalya warenja-bawiye-ka akwa ni-lika ena-langwu-wa angalya akwa nu-ngwadina yakwujina. ³¹ Kemberra n-ajarrijajungwunuma nenumukwurra nu-mungkwur•dinuma angwada nakina akwa ngarningka ni-lawurrada nu-mungbudirrkajungwuna. Akwa nenu-maka nakina wurrukwalamanja warnikuminuwar•duwar•da warniku-wilyakiyada aninga yenjerrikina.

³² Nakine-ka Jawijiba n-enjawurikajungwuma, nakwukawura ni-rrakarjeyuma awilyaba-manja debula umba aburraja waka engka-langwa-langwa wurrakina nuw-angmakayanguma wurrarrkwurruwenu. Aburrajukwaba wurrakina wurrukwalawurraminakina angalya WarningiYijiba warnumamalya nuw-alyubarinuma aninga yakwujina. Wurreyebijeba aburrajukwaba mena na-waranguma wurrakina nara kuw-ambarrina wurruminjirkingka-manja warnumamalya. ³³ Umba aburraja wurrakine-ka wurrarrkwurruwenu nuw-angmakayanguma akwudangwa Jawijiba-manja nakwurukweyinuma, narra-maka-mubaba adinakba-kiya wurrakina warnik-ambarringalangwa. Kemberra Rubina adinuba-wiya n-ambarringa mena-baba neningadinubawiya naruma nakina, kemberra Jimiyina-murriya, kemberra arija-langwa Benjimina niyukwujiya-dangwa n-ambarringa. Nuw-angmakayanguma wurruwurrangekburneka, naruma-dangwa adinuba-wiya akwa jujuj angerriba niyukwujiya-wa. Umba narri-rringka-manja akina kemberra ne-yakikbijangeyinume-ka wurrakina-da.

³⁴ Eneja kemberra Jawijiba nenu-kwama akina aninga ena-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da umba aburraja narri-lyilyanguma ena-langwu-wa wurrarrkwurruwenu. Akena Jawijiba nakina nenu-kwama angwurra aburna aninga Benjiminamanja. Arngkumangbala-me-ka aninga Benjimina-langwa-da. Aburraja kemberra nuw-alyubarinuma wurrakina akwa ngawa akubibeka ne-bekeyinuma yanda-langwa nawurraku-bungwurrudinuma wurrakina-da.

44

Menarlamba-langwa mibina numi-lyumadu-mulangwa

¹ Kemberra narri-jerrukwa-mulangwa aninga, eneja Jawijiba nakina nen-ardijuwa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da nibina nenu-war•dika-murruwa wurruk-wala warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa-manja alikira. Akwa ni-yama nakina enuwa-wa, “Wurraminiliyangburrukwajina mababurna-langwa beka meninganinga,” ni-yama nakina. “Akwa yikamini-lawurrakajina akina ngarningka angwarnda mamurndakakina-manja beka memedirra muwilyuwilyaba-wiya-manja. ² Akwa kumakumurna ngarningka nganyangwa menarlamba meningilyamarmba mijilba-murra yakwujina nenikumarnjarringba-langwa-manja beka memedirra,” ni-yama Jawijiba.

Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-likena akwa ni-yamama akina nenu-maka-murrilangwiya Jawijiba.

³ Mingka-manja meninguwurdarriya-wiya mamawura eneja Jawijiba nu-mirajanga akwa neni-larrka wurrakina warnungkwarba akwa aburra-langwa dangki. Aburra-kingidarrba-langwiya, ni-yengbina eneja nakina Jawijiba nibina-manja nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa. “Jeyi warenja!” ni-yama nakina. “Wurra-larrmiya wurrakina warnungkwarba. K-akburranga-manja wurrakina, ena ayakwa ka-makina. ‘Kirri-yamarrkama karna nganyangwa-manja nubungkawa?’ ki-yama. ‘Neningabe-ka nakina nungkwurruwa-manja akena nungkwurraja kinumini-lawurrakajuwama awurrariya enuwa-wa. ⁵ Mena-burra kirr-angmaduma kirrakina mibina menarlamba meningilyamamba ena-langwa wuburra mungkwabukwaba numi-yamama? Nara ngarrukwala ngarningerribirra ngarnumamalya e-bekuma makina-langwa, wulkwa enuwa yimbukwa nabalija-baba. Kini-ngayindangu-manja neni-eningmida-langwa warnumamalya-langwa ne-yama-mulangwa wurrakina, kembirra makina-bina kinumamanguma kenamu-wilyakajuwi-yada. Karne-ka kirri-yamama awurrariya!’ ki-yamina,” ni-yama Jawijiba nenu-makama ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da kajungwa neni-yengbi-yada nakina ena-langwa ayakwa wurrakinu-wa wurrarrkwurkuwena.

⁶ Eneja kembirra nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-likena akwa nen-akburranga wurrakina. Kembirra arakba nenu-maka wurrakina-manja Jawijiba-langwa ayakwa. ⁷ Aburraja ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Mena-burra ningki-yamina ena ayakwa? Nare-ka yirraja yarna yik-angmada menarlamba nubungkawa-langwa. ⁸ Nungkwaja ningkeningma ningkakina akena yirri-lawurrakajuwama angwarnda Kenina-langwa yangkwurranga ebina yirr-akburrangarnuma yirra-langwa-manja beka. Mena-burra yirraja yarna yik-angmadiya alarrngekburna angwarnda ajilba-murra iya akawulda-murra akwa eningerribirra amurndakijika alarrngekburna nungkwa-langwa-langwa nubungkawa? ⁹ Nungkwaja kum-akburranga-manja ningkakina makina menarlamba yirruwilyaba-manja, kembirra ningkakina kini-ngajinama nakina nenungkwarba. Kema yirrumurndakenena yirrukwala aduwaba nungkwa-langwa yarnikuminuwar•duwar•da yirrababurna-langwa,” ne-yama wurrakina nakinu-wa nenikuminuwar•duwar•da Jawijiba-langwa.

¹⁰ Ni-yama kembirra enamba-langwa nakina, “Eningabe-ka akina ayakwa kirri-yengbinama, akena kirribina yikuma-wilyaka-manja menarlamba kema kirrakina karnikuminuwar•duwar•da nganyangwa kirruwilyaba-ma yik-ambilyama-da. Umba kirrukwala karningaba yiki-likajama erribirra kirrakina angalyu-wa-da,” ni-yama.

¹¹ Kembirra warenja-bawiya aburraja wurrakina narruma-larrijuwa dangki-langwa beka akwa narrumamurndaku-ngwur•dangmajua. ¹² Eneja n-andeya numurndamurndirra ambaka-langwa nakina mamurndakakina-manja beka. Adinuba-wiya nakina n-aburradaduma n-aburangkama naruma-langwa-manja beka, Rubina-langwa-manja. Kembirra nuwilyaba-langwa-manja ngarningka nenikumarnjenikba akwa ngarningka nuwilyaba-langwa-manja n-aburangkama. N-aburangkeyina nakina yanda-langwa nenikumarnjarringba-langwa-manja beka num-akburranga mibina menarlamba-da, Benjimina-langwa-manja beka makina-da.

¹³ Aburraja wurrakina wurrarrkwurkuwena narringamurndaku-kuwarranga aburra-langwa dumbala mena na-werrikawarriadinu-murrubaba angwurra. Akwa narrumamurndaki-larrnjawudanga beka aburra-langwa ngarningka dangki-wa akwa na-lawurradina wurrakina ebinu-wa angalya nuw-ambilyu-murruwa awurrakwilyumida alikira iya warnumamalya arakba-da.

Juda neni-yendabenu-mulangwa nubungkawu-wa Benjimina-langwa

¹⁴ Eneja nakina Jawijiba n-ambilyuma ngawa ena-langwa-manja alikira. Aburra-kingidarrba-langwiya, ni-yengbina eneja nakina Jawijiba nibina-manja nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa. “Jeyi warenja!” ni-yama nakina. “Wurra-larrmiya wurrakina warnungkwarba. K-akburranga-manja wurrakina, ena ayakwa ka-makina. ‘Kirri-yamarrkama karna nganyangwa-manja nubungkawa?’ ki-yama. ‘Neningabe-ka nakina nungkwurruwa-manja akena nungkwurraja kinumini-lawurrakajuwama awurrariya enuwa-wa. ⁵ Mena-burra kirr-angmaduma kirrakina mibina menarlamba meningilyamamba ena-langwa wuburra mungkwabukwaba numi-yamama? Nara ngarrukwala ngarningerribirra ngarnumamalya e-bekuma makina-langwa, wulkwa enuwa yimbukwa nabalija-baba. Kini-ngayindangu-manja neni-eningmida-langwa warnumamalya-langwa ne-yama-mulangwa wurrakina, kembirra makina-bina kinumamanguma kenamu-wilyakajuwi-yada. Karne-ka kirri-yamama awurrariya!’ ki-yamina,” ni-yama Jawijiba nenu-makama ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da kajungwa neni-yengbi-yada nakina ena-langwa ayakwa wurrakinu-wa wurrarrkwurkuwena.

¹⁶ Eneja ni-yama Juda, “Karukwa. Nara ebina ayakwa yarniki-yengba-langwa nungkuwa-wa. Eneja Neningikarrawara nakina nginu-wilyakajuwama awurrariya yirra-langwa akena nara yirraja yarna a-wilyakajuma nungkuwa-manja yarna

yarningaba yarnumamalya. Kembirra yirrumurndakeyina aduwaba yirrababurna-langwa nungwa-langwa-langwa yarnikumunuwar•duwar•da arakba, umba nara nuwilyaba nakina nibina numa-manguma makina menarlamba umba yirrababurna-langwa,” ni-yama nakina Juda.

¹⁷ Eneja Jawijiba ni-yama, “A•a! Awurrariye-ka akina. Wurribina wulkwa narruma-wilyakama menarlamba nganyangwa wurrakina yimbukwa nganyangwa warnikuminuwar•duwar•da. Kirrukula kirrakina yiki-lawurradinama kirringkingyungwurra nungwenunga-wa,” ni-yama.

¹⁸ Kembirra eneja nakina Juda ni-likena Jawijibu-wa akwudangwu-wa akwa ni-yama, “Yimini-lalika-langwa ngi-yengba-langwa ambaka,” ni-yama. “Nare-ka awinyambaduma ngayuwa-wa. Ningkakina ningki-yaminama wuburra naruma nubungkawa nibina ni-lyinginama amurndakenena angalya ababurna-langwa Yijiba-manja-da. ¹⁹ Ningkakina ningki-yamama, ‘Jerriya neniba ngawa nungwenunga-wa? Umba kinuwilyakina ngarningka nenikumarnjenungwa yakwujina?’ ningki-yamama yirruwa-wa-da. ²⁰ Yirraja kembirra yirra-makama yirribina yirra-langwa-langwa nungwarrka akwa nenikumarnjarrka-langwa. Nakine-ka ni-rukwalurrua neniyerringka-manja arakba nungwarrka-da. Naka-langwa nawenikba nara nibina, naka yimbukwa neniba ngawa aduwaba duwilyaba-ma-langwa dirndarringba-da. Umba ni-lyelyingminame-ka eneja nungwenikba nakina angwurra-da. ²¹ Nungkwaja yirru-makama yarnikuwilyaka nakina yangkwurrangwa ningkeni-ngayindangu-mubaba nungkuwa ningkakina ningkeni-rringki-yada. ²² Akena yirraja yirri-yamama yirribina, ‘Nara nakina a-lalikama nungwenikba, mena keni-lalika-manja nakina kamba nungwenikba kini-jungwu-mubaba-da,’ yirri-yamama. ²³ Ningki-yamama kamba nungkwaja, ‘Nara-manja nakina nungwurra-langwa nenikumarnjenungwa a-wilyakama yangkwurrangwa, kamba nara ngarningka awiyebajuma kirrakina enenu-wa alikira nganyangwu-wa-da,’ ningki-yamama ningkakina-da.

²⁴ “Yirraja kembirra yirri-lawurradinu-manja nungwarrku-wa akina ayakwa nungwa-langwa yinu-makama nakina-da.

²⁵ “Bi...ya arakba-langwa eneja yirrenu-makama yirra-langwa nungwarrka yarniki-lawurradi-yada yangkwurrangwa Yijibu-wa yarniku-beyindi-yada ngarningka akwala aninga. ²⁶ Akena yirraja yinu-maka nakina, ‘Nare-ka. Nara-manja a-likama yirra-langwa nenikumarnjarrka yirruwa-manja, nara kembirra yarna ngi-rringkama nubungkawa. Yiki-likajama yarna wulkwa kini-likaja-manja nenikumarnjarrka enejukwaba yirruwa-manja,’ yirri-yamama-da. ²⁷ Eneja ni-yama nungwarrka yirruwa-wa, ‘Karningma kirrakina nganyangwa dadingiyarrka Rejila narringalirruka-wilyakama wulkwa wunambilyuma wuniyukwujija-kiya. ²⁸ Nara arakba nibina nuwilyaba. Dukwa ngalaja yiningbala arakba yakina nenu-wardanguma-da. Eneja ni-likenuma nakina engkuwa akena nara kini-lawurradina-da. ²⁹ Kembirra yikinu-wilyakina-manja naka nenikuwarrka aduwaba akwa ke-yama-manja awurrariya enuwa-manja, kembirra nganja ningena ki-jungwunama-da. Nungkwurraja yiku-wurrariyakinama kirrakina ngayuwa-da akwa ki-jungwunama ngayuwa ningeniyuwangkwa-da.’ Akina-bina eneja nganyangwa nungwarrka yirrenu-makama-da,” ni-yama nakina Juda Jawijibu-wa.

³⁰⁻³¹ Biya ngarningka ni-yama Juda, “Kembirra ki-lawurradina-manja nungwarrku-wa, nara-manja a-wilyakama nenikumarnjarrka, kembirra nakina nungwarrka kini-jungwuma-da. Kini-jungwunama neningangkawura nara-manja a-rringkama nakina niyukwujija a-likama yirruwa-manja-da. Nakina ni-lyelyingminame-ka angwurra nakina-manja. Neni-yuwangkwa-baba nakina, ngalaja kembirra kenamu-wardena-manja makina mijawara kenami-jungwajiyama makina mijawara nakina-da.

³² “Akwa ngarningka nganja ningenu-makama nungwarrka-manja ngayuwa-bina kin-akwurrarina-mulangwa akwa kini-lawurrakajina-mulangwa nakina enuwa-wa-da. Ning-yamama, ‘Nara-manja ngayuwa a-lawurrakajuma nakina ningkingyungwurra, kamba ningkakina yiki-lekbajama ngayuwa-wa ningkeningangkawura,’ ningi-yamama nungwarrku-wa. ³³ Marrakba, ni-larrkaja naka eni-likaja wurrumurdakakina-manja wurrukula wurrrarkwurrkuwena. Umba ngayuwa nganja yelakwa ninggenikuminuwar•duwar•da nungwa-langwa. ³⁴ Nara-manja a-lawurrakajuma naka nungwarrku-wa ningena, nare-ka a-lawurraduma-da. Nara-manja naka nenikumarnjarrka nganyangwa a-lawurraduma enuwa-wa eneja kembirra nungwarrka kini-jungwunama nakina-da. Nara kembirra a-ngayinduma akina ningena nganja a-rringkama-da,” ni-yama nakina Juda Jawijibu-wa-da.

45

Jawijiba nenu-maka-mulangwa wurrarrkwurrukuwena-manja enuwa-langwa

¹ Eneja nakine-ka Jawijiba nara nakina amiyerra kinu-mungbudirrkajungwuna wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa. Kembirra nenu-maka aburruwa-wa, “Wurri-jadiya-langwa erreku-wa,” ni-yama. Aburraja kembirra na-jadinga wurrakina. Akwa kembirra nara wurribina wurrukwalu yakwujina akini-yada ngawa nenu-maka-manja akina ayakwa enuwa-langwa akwa ni-yama-manja wurrarrkwurrukuwenu-wa, “Ngayuwe-ka ningena ningarrkuwenungwa Jawijiba.” ² Akena nara kini-lyinga angwada ena-langwa umba nu-ngwadina angwurre-ka. Aburraja wurribina ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da nuw-engkirrikenuma wurrakina erreku-langwa ni-ringirriyadinuma nakina. Wurrukwala kembirra wurrakina narri-lyilyanguma akina ayakwa nu-ngwadinu-mulangwa nakina naruma-wa nubungkawa ni-lyinga-murruwa ababurna-langwa angalya Yijiba-manja.

³ Eneja Jawijiba nakina ni-yama wurrarrkwurrukuwenu-wa, “Ngayuwe-ka ningena ningarrkuwenungwa Jawijiba. Nungwarrka nakina neniba?” ni-yama. Aburraja wurrarrkwurrukuwenu-wa nuw-engkirrika-manja nakina enuwa nungwarrangba, nawurrak-akbar•duma wurrakina. Nara kembirra ke-yengbeyina ayakwa.

⁴ Eneja Jawijiba ni-yama nakina, “Kwa, wurri-likaja yangkwurrangwa akwudangwu-wa,” ni-yama. Nuw-akwudangwukajungwuna aburraja. Kembirra ni-yama nakina, “Ngayuwe-ka ningena nungkwurra-langwa ningarrkuwenungwa Jawijiba, ningibina kirra-kwa-murrada wurrukwalu-wa warnumamalya. Kembirra kirrabu-kwama angwarnda akwa bu-wilyakama yangkwurrangwa enenu-wa angalya Yijibu-wa. ⁵ Nareka nungkwurraja a-werrikawariyaduma a-lekbijajuma kirra-kwa-mulangwa karna ngayuwa wurrukwalu-wa warnumamalya. Neningikarrawara-bina ngini-larrkama ninginiki-lika-langwa ningena yangkwurrangwa-da. Nginu-wilyakama adinakba yangkwurrangwa kajungwa ken-enibikini-yada wurrababurna warnumamalya nakina-da. ⁶ Mambilyuma arakba wulkwa mamarika iya yinungkwura ngalaja eyukwujiya ena aninga, umba mamangbala mamarika iya yinungkwura yubukwaya ngarningka nilikaja-wiya eyukwujiya kuw-ambilyama aninga. Akini-yade-ka ngawa nare-ka aburraja amaninga-ma amarda a-lungkuwarrijuma warnumamalya mamurndakakina-manja mamarika iya yinungkwura.

⁷ “Ningene-ka nginu-wilyakama eneja Neningikarrawara adinakba yangkwurrangwa kajungwa ka-mamurrikajini-yada karna nari-yada murumureya a-jungwajuma nungkwurruwa akwa ngawa nungkwurra-langwa wurriyukwayuwa, akwa kajungwa yiki-jungwuna-manja nungkwurruwa kuw-ambilyi-yada numirena-murriya arija-langwa.

⁸ Nare-ka nungkwurraja yiki-larrkena yangkwurrangwa ngayuwa, umba eneja Neningikarrawara nakina nginu-wilyakama yenjerra-da. Ngayuwe-ka ningena nginu-bungkawakama Neningikarrawara ningubungkawa ningaruma-dangwa. Kembirra nganja ningu-bungkawadinama ngayuwa wurrababurna-langwa-manja wurriyukwayuwa wurububungkawa amurndakenena-manja angalya. Wuburra nibina naruma-dangwa nubungkawa nganjukwaba ningu-bungkawadiname-ka ngayuwa amurndakeyina-manja arakba ababurna angalya enena-manja Yijiba.

⁹ “Ena-wiya arakba wurri-likaja nungwarrku-wa akwa yikinu-makina enena ayakwa nganyangwa. Yiki-yamina, ‘Neningikarrawara nen-akumarnuma nenikuwena Jawijiba nubungkawa ababurna-langwa-manja angalya Yijiba-manja. Kembirra nungkwaja nara ambudiduma umba likaja warenja enuwa-wa, ¹⁰ nungkuwa akwa ngawa nungkwurra-langwa wurriyukwayuwa akwa ngawa nungkwurra-langwa numirena-murriya aburrajukwaba. Yikuwurraku-warakina ngawa nungkwurra-langwa jiba iya nenukwuda iya bulukwa akwa ababurna-langwa amurndakijika nungkwurra-langwa angerriba enuwa-wa Yijibu-wa. Yakwujina kirrakina yik-ambilyama Yijiba-manja engemba-manja Kawijina. ¹¹ Kembirra yik-ambilyama akwudangwa enuwa-manja kajungwa yiken-akwurrarajini-yada nakina. Ngalaja akine-ka aninga kuw-ambilyama eyukwujiya mamangbala-manja ngarningka mamarika iya yinungkwura. Nara eneja a-ngayinduma murumureya a-jungwajuma nungkwurruwa iya nungkwurra-langwa warnumamalya akwa nungkwurra-langwa bulukwa-murriya, yiki-yamina kirrakina,” ni-yama Jawijiba. Akina-bu ayakwa nenu-makama nakina Jawijiba wurrarrkwurrukuwena-manja warnikilawurrakaji-yada wurrakina ayakwa nungwarrangba-wa-da.

¹² Kembirra ni-yama ngarningka aburruwa-wa, “Kirrumurndakeyine-ka yirri-ringkinama ningena amandangwa nungkwurra-langwe-ka ningenumarnjenungwa

Jawijiba. Nungkwajukwaba Benjimina yi-rringkinama ningena Jawijiba. ¹³ Yikinu-makina nungwarrka ningena ningubungkawa enena-manja Yijiba, akwa yikinu-makina amurndakenena kirri-rringkinama ababurna-langwa aduwaba, akwa yikinu-wilyakina kwa yangkwurrangwa warenja,” ni-yama Jawijiba nakina ena-langwu-wa wurrarrkwurrkuwena-da.

¹⁴ Biya kembirra nen-engkarrnga nakina Jawijiba Benjimina-manja akwa nungwadina arakba nakina. Enejukwaba nakina Benjimina enamba-langwa nungwadina. ¹⁵ Kembirra Jawijiba nenumurndak-engkarrnga wurrababurna-langwa wurrarrkwurrkuwena-manja akwa ngawa nenumurndaki-lawurangka wurrakina angwada-murra nakina. Na-jerridu-manja akina angwada kembirra wurrumurndakakina wurrarrkwurrkuwena na-lyelyimbukweyinumurra Jawijiba-manja arakba.

¹⁶ Eneja kembirra nakina nubungkawa naruma-dangwa n-engkirrika-manja akina ayakwa ne-yar•du-mulangwa wurrakina wurrarrkwurrkuwena Jawijiba-langwa Yijiba-manja, ni-lyelyingmame-ka nakina. Akwa ngawa ena-langwa wurriyukwayuwa wurubungkawa na-lyelyingmeyinuma aburrajukwaba wurrakina. ¹⁷ Ni-yama nakina naruma nubungkawa yangkwurrangwa enenu-wa angalya. Ningene-ka ka-kwunama angalya eningaba-dangwa yelakwa Yijiba-manja aburra-langwi-yada akina-da. Ababurne-ka kembirra aninga aburraja kuw-alyubarinama. Nare-ka wurrakina a-jerrukwama akina aninga,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

¹⁹ Akwa ngarningka nenu-maka nakina Jawijibu-wa warniku-wilyaki-yada wurrakina wurrarrkwurrkuwena mukwala marumuruma makangkidikarra mibina nawilyuwilyakinama amurndakijika angerriba iya angerriba makina. Ni-yama nakina, “Angum-arrkirna jarrangwa mamurndakakina meyebirra angerriba Keninu-wa, kujungwa ka-lawurradina-manja Yijibu-wa wurradidingiyarrngwa akwa wurriyukwayuwa narukuwena-murriya-langwa kembirra karrawurra-jawudeni-yada makina-manja. Akwa wurra-makina kenu-wilyakina ngarningka nungwena yangkwurrangwa Yijibu-wa aburruwa,” ni-yama nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa.

²⁰ Biya ni-yama ngarningka enuwa-wa, “Wurra-makina nungkwa-langwu-wa narukuwena-murriya, ‘Mama yiki-lalikina-manja ababurna-langwa amurndakijika nungkwurra-langwa yakwujina Kenina-manja, mena ababurne-ka amurndakijika eninginingaba yelakwa nungkwurra-langwa akina,’ ki-yamina ningkakina aburruwa-wa,” ni-yama nakina Jawijibu-wa-da.

²¹ Aburraja kembirra Jekaba-langwa warninikuwena narri-larnjawudanga arakba wurrakina aburra-langwa amurndakijika aburra-langwa-manja dangki. Eneja nakina Jawijiba ni-yamama nakina nubungkawa-langwiya ayakwa akwa nenu-kwama ena-langwa-manja wurrarrkwurrkuwena mamurndakibina makangkidikarra akwa ngawa aninga warnik-alyubari-yada lukwakwa wurrakina. ²² Akwa nenu-kwama ngarningka nakina Jawijiba dadikaduwa dumbala wurruwilyuwilyaba-wiya-manja kujungwa warnik-awiyebi-yada. Umba Benjimina-manja yimbukwa nenu-kwama nakina dumangbala dumbala akwa ngawa 300 angwarnda ajilba-murra. ²³ Akwa ni-larrkenuma nakina Jawijiba ababurne-ka amurndakijika eninginingaba EningiYijiba nungwenikbawa. Aburraja narri-larnjawudanguma kembirra amurndakakina dumemberrkwa-manja dangki. Akwa ngarningka dukwala-manja dumemberrkwa dangki narri-larnjawudanguma wurrakina ababurne-ka aninga eminiminingka warnik-alyubari-yada wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna ka-lawurradina-manja wurrakina wurrarrkwurrkuwena karra-wilyakina-manja aburra-langwa wurradidingiyarrngwa iya aburra-langwa wurriyukwayuwa akwa nungwarringba angaluba Keninalangwa akwa Yijibu-wa n-ambilyu-murruwa Jawijiba nakina.

²⁴ Umba lukwuniyawa nara-wiya ka-likena wurrakina wurrarrkwurrkuwena, ni-yama nakina Jawijiba aburruwa-wa, “Nare-ka a-wurruwirrikbajuma lukwakwa,” ni-yama nakina. Kembirra neni-larrka arakba wurrakina. ²⁵ Aburraja kembirra na-likena arakba, narri-lalika akina Yijiba umba na-lawurradina Keninu-wa-da.

Bi...ya yakwujina Kenina-manja ne-yar•da arakba wurrakina. Biya na-lawurradinuma aburra-langwu-wa angalya akwa ngawa nungwarringba-wa Jekabu-wa. ²⁶ Biya ne-yama wurrakina nungwarringba-wa, “Jawijibe-ka nakina neniba ngawa aduwaba! Akwa ni-lyinginama nakina ababurna angalya Yijiba-manja,” ne-yama. Akena

eneja Jakaba n-arndirndade-ka akwa nenu-minikalyika nakina ebina ayakwa aburra-langwa ne-yengbeyinuma wurrakina enuwa-wa.²⁷ Umba nenu-makama wurrakina nungwarringba-wa ababurna-langwa ayakwa Jawijiba-langwa. Akwa nenu-wilyakajuwama enuwa-wa mamurndakibina makangkidikarra nenu-kwama Jawijiba kajungwa neniki-liki-yada enuwa akwa ngawa ena-langwa wurrukwala warnumamalya aburrajukwaba Yijibu-wa. Eneja kembirra nungwarringba nu-werringkurada arakba nakina n-engkirrikenu-mulangwa aburra-langwa ayakwa akwa ni-rringka-mulangwa amurndakibina ababurna-langwa.

²⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jakaba warninikuwenu-wa, “Ngayangwa nenikwarrka Jawijiba neniba ngawa nakina-da. Eningabe-ka akina. Akwa ningi-ngayindenama-ka ki-likajama kini-rringkinama nakina ki-jungwuna-murruwa ngayuwa ningena-da,” ni-yama nakina Jakaba-da.

46

Nawurraki-likenu-murri-langwa Jakaba-murriya Yijibu-wa

¹ Biya kembirra nakina Jakaba akwa ngawa ena-langwa warnumamalya narruwurra-murndukwama aburra-langwa amurndakijika warniki-liki-yada wurrakina angerriba Yijibu-wa. Namurndaki-likenuma akena adinuba-wiya engembu-wa Biyajiba-wa namurndaki-likenuma. Biya yakwujina Jakaba nakina nenumini-daka bulukwa-murriya Neningikarrawara-langwa. Nakine-ka Neningikarrawara nibina-murrada nungwenikba-langwa Ajika-langwa. ² Biya kembirra makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya Jakaba nenu-marngkirringkama Neningikarrawara nakina-da. Eneja Neningikarrawara n-ardanga enuwa-wa akwa ni-yama, “Nungkuwa Jakaba!”

Eneja ni-yama Jakaba, “Miyambena?”

³ Eneja kembirra ni-yama Neningikarrawara Jakabu-wa arakba, “Ngayuwa Neningikarrawara ningena nungwena-langwa. Nara akbar•duma, umba likaja Yijibu-wa. Yiya-kwunama ningkena wurrababurne-ka numirena-murriya warnikinikaduwa nungkwa-langwa akina-manja angalya. Aburraja wurrakina kuw-ababurnadinama yanda-langwa wurrilyimberrkwilyumide-ka wurrilyimberrkuwilyaba warnumamalya ke-yaminama. ⁴ Umba ngayuwa ki-likajama ningena yakuwa Yijibu-wa. Kembirra ki-jungwa-manja ningkakina yakwujina, eneja nakine-ka Jawijiba kin-ambilyama ngawa nungkuwa-manja akwadungwa. Kembirra arija-langwa ambaka-murruurra nganja kawurraki-lawurrakajinama ngayuwa nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa enenu-wa angalya,” ni-yama nakina Neningikarrawara Jakabu-wa-da.

⁵ Aburraja kembirra arakba Jakaba-langwa warninikuwena nen-akumarna nungwarringba iya aburra-langwa wurriyukwayuwa akwa wurradidingyarrngwa mamurndakibina-manja ngawa makangkidikarra numa-larrkenu-murrumanga Jakabu-wa adinuba-wiya nibina nubungkawa naruma-dangwa NeningiYijiba. Biya narri-lalika arakba wurrakina Biyajiba ⁶⁻⁷ kajungwa warniki-liki-yada Yijibu-wa. Umba narruwurraku-warakama aburra-langwa bulukwa-murriya akwa ngawa ababurna-langwa amurndakijika amurndakibina narru-manguma wurrakina nuw-ambilyu-wiya yakwujina Kenina-manja. Umba Jakaba nakina nenuwurraku-warakama ena-langwa warninikuwena iya dadiyawenikba akwa warnungkwarba iya wurridarringka wurrumirena enuwa-manja.

⁸ Eneja nenikuwenikba Jakaba-langwa nibina numilyengma Rubina ni-likenuma nakina enuwa-manja Yijibu-wa ⁹ akwa ngawa ena-langwa wurrabiyarbuwa warninikuwena aburrubukwurrakujwaba. Warnimikirra wurrubukalakina Yenakwa iya Balu iya Yejirena akwa ngawa Karmi. ¹⁰ Aburrajukwaba Jimiyina akwa ngawa ena-langwa wurrumangbala wurruwilyaba warninikuwena na-likenuma wurrakina. Warnimikirra wurrakina Jemuwela iya Jamina iya Awada iya Jakina iya Jawura akwa ngawa Jawula. Umba Jawula-langwa dirndenikba DadingiKenina didarringka dakina. ¹¹ Aburrubukwurrakujwaba Libaya akwa ngawa ena-langwa wurrabiyakarbiya warninikuwena nabuki-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Kijena iya Kiyada akwa ngawa Marari. ¹² Aburrubukwurrakujwaba Juda akwa ngawa ena-langwa wurrabiyakarbiya warninikuwena nabuki-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Jela iya Bereja akwa ngawa Jera. Umba wunambilyuma warnikuwabulena Juda-langwa wunenimikirra Era iya Anana neni-jungweyinuuma adinuba-wiya Kenina-manja ngawa wunalakina. Umba aburnaja Bereja-langwa warnikuwabulena wunenimikirra Yejirena iya Yamula aburnajukwaba neni-likenuma wunalakina Yijibu-wa. ¹³ Aburrajukwaba Yijakara akwa ngawa ena-langwa wurrabiyarbuwa warninikuwena na-likenuma wurrakina. Warnimikirra wurrubukalakina Dawula iya Buwa iya Jejuba akwa

ngawa Jimirena. ¹⁴ Aburrukukwurrujukwaba Jebulina akwa ngawa ena-langwa wurrabiyakarbiya warninikuwena nabuki-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Jereda iya Elena akwa ngawa Jaliyela. ¹⁵ Wurrumurndakakina wurrumangbala wurruwilyaba warninikuwena Jakaba-langwa yinginum-in-arrangbama Liya n-ambilyu-wiya nakina Jakaba Mejubudamiya-manja. Umba ngalaja dadiyawenikba Jakaba-langwa dadimikirra Dayina yingi-rukwullaruma ngalajukwaba yakwujina Mejubudamiya-manja. Dirndadikba ngalajukwaba Liya dakina. Kemberra wurrababurna-langwa wurrumurndakakina Liya-langwa wurrabuburrada iya wurrumurndakakina warnikabijada iya wurrebulada akwa ngawa daburradikba Dayina 33 warnumamalya wurrakina-da.

¹⁶ Aburrajukwaba Keda akwa ngawa ena-langwa wurrumangbala wurrumbilyuma warninikuwena namurndaki-likenuma Yijibu-wa. Warnimikirra wurrakina Jebena iya Yaki iya Juni iya Ejibena iya Eri iya Arada akwa ngawa Areli. ¹⁷ Aburrajukwaba Ajera akwa ngawa ena-langwa wurrabiyarbuwa warninikuwena iya darrukwingba dadimikirra Jera namurndaki-likenuma wurrakina. Warnimikirra wurrubukalakina Yimina iya Yijibaya iya Yijibi akwa ngawa Beraya. Umba Beraya-langwa warnikuwabulena wunenimikirra Yebera iya Malkiyela aburnajukwaba neni-likenuma wunalakina. ¹⁸ Kemberra arakba wunalakina naburradikba-kiya Jilba-langwa iya warnikabijada akwa ngawa wurrebulada 16 warnumamalya wurrakina. Umba dakine-ka Jilba dadikuminuwar•duwar•da dakina, dibina Liya-langwa nungwadikba Lebina nangkama dadiyawenikba-manja Liya-manja.

¹⁹ Umba ngalaja dakina Rejila dadingiyenikba Jakaba-langwa yinginum-in-arrangbama wunambilyuma warnikuwabulena wunenimikirra Jawijiba iya Benjimina. ²⁰ Ngajala kemberra n-ambilyu-wiya Jawijiba yakwujina Yijiba-manja dadingiyenikba Ajineda naring-arrangbama dakina wunambilyuma warnikuwabulena wunenimikirra Muneja iya Yibureyima. Umba nakina nungwadikba Ajineda-langwa Badibera nakina. NuMinida nenungwarba nakina WarningiYijiba-langwa warnumamalya, umba ena-langwa angalya Yeliyabulija akina. ²¹ Aburrajukwaba Benjimina-langwa warninikuwena wurrumemberrkwa namurndaki-likenuma nungwarringba-manja Yijibu-wa. Warnimikirra wurrakina Bela iya Beka iya Ajibela iya Kera iya Neyumena iya Yiyeya iya Rawija iya Mabima iya Wubuma akwa ngawa Arda. ²² Kemberra arakba wunalakina naburradikba-kiya akwa wurrumurndakakina warnikabijada Rejila-langwa wurrumemberrkwa akwa wurrabiyarbuwa warnumamalya wurrakina-da.

²³ Aburnajukwaba Dena akwa ngawa nenikuwenikba nenimikirra Wujima neni-likenuma wunalakina Yijibu-wa. ²⁴ Aburrajukwaba Nabudali akwa ngawa ena-langwa wurrubukarbiyarbuwa warninikuwena na-likenuma. Warnimikirra wurrubukalakina Jajiyela iya Kwuni iya Jejera akwa ngawa Jilema. ²⁵ Kemberra arakba wunalakina wunambilyuma naburradikba Bilya-langwa akwa warnikabijada ngala-langwa wurrumangbala wurrambilyuma warnumamalya wurrakina. Umba dakine-ka Bilya dadikuminuwar•duwar•da dakina, dibina Rejila-langwa nungwadikba Lebina nangkama dadiyawenikba-manja Rejila-manja.

²⁶ Umba wurrababurna-langwa wurrumurndakakina wurrumirumirena Jakaba-langwa namurndaki-likenu-murrumurra Yijibu-wa 66-eka warnumamalya wurrakina-da. Akwa ngawa aburrajukwaba wurrarngkirngkiyena Jakaba-langwa nawurrakili-likenumurra-da.

²⁷ Umba nara-wiya ka-likena Jakaba-murriya Yijibu-wa wurrakina, eneja Jawijiba n-akumajungwunuma nakina wunambilyuma nenikuwenikba-kiya. Kemberra akiniyada n-ambilyu-wiya ngawa neniyoungkwa Jakaba Yijiba-manja nakina, enuwa akwa ena-langwa warnumamalya wurrubina nuw-ambilyu-murrumurra akina-manja ngawa angalya Yijiba 70-eka warnumamalya wurrakina-da.

Jakaba-murriya nuw-alambarringa-mulangwa Yijiba-manja

²⁸ Kemberra nakina Jakaba akwa wurrababurna-langwa ena-langwa warnumamalya narri-lalika aburra-langwa angalya Kenina akwa nawurrakili-likena Jawijibu-wa Yijibu-wa. Biya kemberra Jakaba neni-larrka nenikuwenikba Juda ni-lyengmanga nakina adinakba kajungwa neni-yarrkuwilyaki-yada Jakaba-langwa ayakwa Jawijibu-wa. Eneja kemberra Juda ni-lyengmanga ni-likena arakba nakina-da.

Bi...ya ni-yar•da Yijiba-manja akwa ni-likena angwurra ngawa Jawijibu-wa. Biya niyama nakina enuwa-wa, “Nubukwaya arakba nungwarra, umba nungkwaja likaja engembu-wa Kawijina-wa, kajungwa yikin-akburrangeyini-yada nakina yakwujina,” niyama.

Aburraja Jekaba-murriya nawurraki-likena ngawu...wa. Bi...ya nawurraki-yar•da aburrajukwaba Yijiba-manja akwa nawurraki-likena Kawijina-wa. ²⁹ Umba eneja nakina Jawijiba ni-njawudija ena-langwa-manja makangkidikarra meningaba-dangwa jarrangwa yingum-arrkirrkarnu-murrumanja akwa ni-likena nakina angerriba Kawijina-wa nenuminu-wengkarrngarna nungwenikba-wa.

N-alilikenu...wa. Biya ni-yar•da arakba nakina nuw-ambilyu-murrumanja Jekaba-murriya Kawijina-wa. Biya nu-kuwabijanga mibina-langwa makangkidikarra akwa n-angkarra nen-engkarrnga nungwenikba-manja akwa nu-ngwadina neningamiyerra. Nu-ngwadungwadina nakinu...wa. Biya kembirra ni-yengminjada ni-jerrukwa arakba ebina angwada-da.

³⁰ Eneja ni-yama Jekaba Jawijibu-wa, “Ningkena yirra-rringkama arakba nganyangwa-murra menba, akwa ningeningma arakba ningkeniba ngawa ningkena. Kembirra ningeniki-jungwangeni-yada ngayuwa arakba-da,” ni-yama.

³¹ Umba eneja ni-yengbina Jawijiba ayakwa ena-langwu-wa wurrarrkwurruwena iya nungwenikba-wa akwa ngawa wurrumurdakibinu-wa warnumamalya ena-langwu-wa nawurraki-yar•dangu-murruwa nungwenikba-manja. “Ningi-likajama ningena narumu-wa nubungkawa,” ni-yama. “Kembirra kinu-makinama ningena nungkwurruwa-langwa karnumamalya nganyangwa kirri-likeni-mulangwa karna Kenina-langwa ngayuwa-wa aduwaba. ³² Kembirra ki-yaminama ngayuwa enuwa-wa, ‘Warne-ka narrkuwarrka-murriya nganyangwa narruwurraku-wilyakama ababurna-langwa jiba iya bulukwa aburra-langwa Kenina-langwa yangkwurragwa aduwaba, kajungwa karuwurrak-akukwurraini-yada enena-manja angalya amurndakakina. Warniakukwurrangwe-ka jiba-murriya wurrakina warnungkwarba. Akwa ngar-ningka ababurna-langwa amurndakijika aburra-langwa narru-wilyakama yenjerra enenu-wa angalya aduwaba-da,’ ki-yaminama ngayuwa narumu-wa nubungkawa-da.

³³ “Umba yiken-ardijina-manja nakina nubungkawa nungkwurruwa-wa, akwa yikeni-yengkilabaja-manja nakina nungkwurra-langwa-langwa warka, ³⁴ yikinu-makina kembirra ebina-murrada ngawa ayakwa enuwa-wa kirrakina. Akwa yiki-yamina ngarningka, ‘Yirra-langwe-ka wurrumirumiranyungwa wurrarumuruma narr-akukwurrājuwamurra jiba iya bulukwa warningangkawura. Akwa yirramba-langwa yarna yarnumamalya yirr-akukwurrainama ngawa jiba iya bulukwa yirra-jukwaba. Yirri-yaminjamama akina yirriyukwayuwa-wiya yanda-langwa aduwaba,’ yiki-yaminama karna nakinu-wa naruma nubungkawa. Umba kin-engkirrikajamanja eneja akina ayakwa nungkwurra-langwa, kembirra nara nakina a-waruma umba yikeni-lalikinama nakina enena-manja aringbirra angalya Kawijina kirr-ambilya-murrumanja karna aduwaba,” ni-yama Jawijiba, nenu-maka nakina ena-langwa-manja warnumamalya. Amurndakenena ayakwa ni-yengbinuma nakina Jawijiba mena-baba neningma na-warena-mulangwa WarningiYijiba warnumamalya ebina warka akwa na-warena-mulangwa ngarningka warnumamalya narr-akukwurrainama-murrumurra jiba iya bulukwa wurrakina-da.

47

¹ Biya kembirra Jawijiba nenu-manga wurrumangbala wurrarrkwurruwena akwa na-likena arakba naruma-langwu-wa nubungkawa angalya. Nuw-alilikenu...wa. Biya ne-yar•da arakba naruma-langwa-manja nubungkawa angalya akwa ni-yama Jawijiba enuwa-wa, “Nganyangwa nungwarrka akwa narrkuwarrka-murriya nawurraki-likenuma wurrakina angaluba yirra-langwa-langwa angalya Kenina yangkwurragwa. Akwa narruwurraku-warakama wurrakina aburra-langwa jiba-murriya akwa ngawa aburra-langwa amurndakijika-murriya. Wurrangaba-wiya kembirra, ne-yar•duma Kawijina-manja arakba wurrakina,” ni-yama Jawijiba. ² “Umba warnarna wurrukwalaningarra-wilyakama wurrambawura yangkwurragwa ngayuwa-manja,” ni-yama.

³ Eneja kembirra ni-yama naruma nubungkawa aburruwa-wa, “Amiyambene-ka warka kirru-war•duwar•denama karna?” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Yarne-ka yirr-akukwurrainama jiba-murriya, wuburra arakburakba-kiya yirra-langwa wurrarumuruma wurrumirumiranyungwa ne-yaminjamamurra aburrajukwaba wurrakina. ⁴ Yarna kembirra yirri-likenuma yarnik-ambilyingi-yada enena-manja angalya, mena eyukwujiye-ka aninga yakwujina Kenina-manja akwa nara ebina amarda yirra-langwa-langwa jiba-murriya. Ngarramarrakakinama kembirra nungkuwa-wa kajungwa yiku-kwuni-yada nungkuwa ayakwa yarnik-ambilyingi-yada yarna angaba-manja angalya aringbirra-manja Kawijina,” ne-yama.

⁵ Ni-yama eneja nakina naruma nubungkawa Jawijibu-wa, “Wurrumurndakakina nungkwa-langwa narakuwena-murriya akwa nungwena nawurraki-yar•duma arakba, ⁶ kembirra amurndakenena angalya Yijiba aburra-langwa aduwaba. Ab-ambilya kembirra akina-manja angalya Kawijina, ebina eningaba-langwa-langwa angalya Yijiba. Umba wurrakina-manja wurrabarda warka warnungkwarba, kembirra kabumin-akwurrainama akwala jiba-murriya wurrakina,” ni-yama nakina Jawijibu-wa.

⁷ Eneja kembirra nakina Jawijiba ni-lawurradina nungwenikba-wa nen-angkarna nakina akwa nenu-wilyaka enejukwaba narumu-wa nubungkawa. Eneja kembirra nakina Jakaba n-akwudangwukajungwunuma enuwa-wa akwudangwu-wa akwa ni-yama, “Eni-yamina Neningikarrawara eningaba nungkuwa-wa.”

⁸ Eneja ni-yama naruma nubungkawa Jakabu-wa, “Mambarrngarna mamarika iya yinungkwura ningkena ningk-ambilyuma?” ni-yama.

⁹ Eneja ni-yama Jakaba, “Ningene-ka ningu-marrawaruma engku-wa iya engku-wa angalya 130 mamarika iya yinungkwura. Ningi-yaminjamame-ka ngawa yanda-langwa aduwaba. Umba muwurruwurrariya-wiya mamurndakakina mamarika iya yinungkwura ning-ambilyuma yambawura. Nare-ka wuburra nganyangwa numirarrka-murriya ki-yama k-ambilya ningakina. Nganyangwa numirarrka-murriya nuw-ambilyumurra mababurne-ka meninginingaba-wiya mamarika iya yinungkwura akwa engku-wa iya engku-wa angalya naruma nubungkawa wurrumurndakakina,” ni-yama nakina Jakaba nakinu-wa naruma nubungkawa-da.

¹⁰ Biya kembirra nara-wiya Jakaba keni-lalika nakina naruma nubungkawa ni-yama ngarningka enuwa-wa, “Eni-yamina Neningikarrawara eningaba nungkuwa-manja,” ni-yama. Biya ni-yengbinu-mulangwa nakina lukwuniyawa akina ayakwa, ni-likena arakba neni-lalika nakina naruma nubungkawa-da.

¹¹⁻¹² Eneja kembirra nakina Jawijiba nenu-kwa angalya eningaba-langwa-langwa nungwenikba-wa iya wurrarrkwurruwenu-wa, ebina-langwiya ayakwa nenu-makamulangwiya adinuba-wiya naruma nubungkawa enuwa-manja. Akine-ka angalya eningaba akwudangwa nuw-ambilyumurra angalya aminuwurrakwulyumida alikira iya warnumamalya emikirra Ramijeja. Akwa nenu-kwama nakina ngarningka aninga nungwenikba-wa iya ena-langwu-wa wurrarrkwurruwenu akwa wurrababurna-langwu-wa warnumamalya nungwenikba-langwu-wa, wurrarumumalangwa akwa angerriba arrawu-wa wurriyukwayuwa-wa. Nakina-bina Jawijiba nenu-mamurikajuwama wurrumurndakakina ena-langwa warnumamalya yakwujina Yijibamanja, kajungwa warnik-ambarringi-yada arakba warningaba wurrakina awilyabamanja-da.

Nuw-ambawuradinu-mulangwa aninga

¹³ Akini-yada ngawa nare-ka ebina aninga, mena muwurrariya-wiya ngawa mamurndakakina mamarika iya yinungkwura. Umba aburraja wurruminakina angalya warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra Yijiba-manja akwa ngawa Kenina-manja namurndaku-mureyanguma akwa namurndak-ayuwayanguma angwurra wurrakina-da. ¹⁴ Biya nawurraki-likenuma wurrakina engka-langwa iya engka-langwa angalya Jawijibu-wa akwa nenu-kwama wurrakina angwarnda enuwa-wa kajungwa neniku-kwi-yada nakina arrkala aninga. Kembirra nakina eneja Jawijiba nenu-kwama aninga ebina narr-akumarnuma WarningiYijiba warnumamalya adinakba eninganinga-langwa-manja alikira ebina-wiya nuw-ambilyu-wiya aruma aninga Yijibamanja. Biya nu-wilyakama nakina ebina angwarnda nu-mangu-mulangwa aburra-langwa angerriba naruma-langwu-wa nubungkawa angalya.

¹⁵ Ne-yaminjamama wurrakina ngawu...wa. Bi...ya akine-ka angwarnda na-jerriduma arakba ababurna-manja angalya Yijiba akwa Kenina-manja. Aburraja kembirra wurrumurndakibina WarningiYijiba warnumamalya nawurraki-likenuma Jawijibu-wa akwa neni-yukwamajuwama aninga-wa. “Yirru-kwunama-ka aninga,” namurndakiyamama. “Nara yarna ambambilyuma murumureya akwa a-jungwuma. Angwarnda-ka yirra-langwa na-jerriduma arakba akina, kembirra yirru-mamurikajina yirraja aduwaba,” ne-yama.

¹⁶ Eneja ni-yama nakina Jawijiba aburruwa-wa, “Wurrumurndaku-wilyakina kembirra yangkwurrangwa nungkwurra-langwa jarrangwa-murriya iya jiba-murriya. Nara ebina angwarnda nungkwurra-langwa. Kembirra aminakina-langwa yirru-kwuna amurndakakina kajungwa ka-kwuni-yada ngayuwa aninga nungkwurruwa-wa,” ni-yama nakina Jawijiba. ¹⁷ Kembirra naruwurraku-warakama aburra-langwa jarrangwa-murriya iya jiba-murriya enuwa-wa akwa kembirra nenu-kwama nakina arrkala aninga-da. Makini-yada ngawa mamarika nakina Jawijiba nenu-kukwama aninga.

Aburraja kembirra nenu-kwama dumurndakibina jarrangwa iya jiba iya nenukwuda iya bulukwa akwa ngawa dangki aburra-langwa. Ne-yaminjamama ngawa wurrakina enuwa-wa-da.

¹⁸ Bi...ya mingki-yada ngarningka mamarika nawurraki-likenuma wurrakina WarningiYijiba warnumamalya Jawijibu-wa akwa ne-yengbinuma ayakwa enuwa-wa. “Yirra-langwe-ka angwarnda yirrumini-jerridume-ka yarna arakba,” ne-yama. “Akwa ngarningka yirra-langwe-ka bulukwa-murriya nungkwa-langwa kembirra amurndakakina arakba aduwaba. Nare-ka yarna abuwarrkama enena ayakwa umba amandangwa ngarra-makinama. Nara ebina yarna ngu-wilyakama awilyuwilyaba yarniku-kwi-yada nungkuwa-wa. Enena awilyaba yirra-langwa yarnumadangkwa akwa yirra-langwa angalya-da. ¹⁹ Nara a-lalikama umba yirru-mamurikajina yirraja, marrakba, nari-yada a-jungwuma yarna. Nara kajukwaba a-lalikama enena yirra-langwa angalya eyebirra. Beyindena yirruwa akwa ngawa yirra-langwa angalya, akwa kembirra yirru-kwuna aninga aduwaba. Kembirra yirraja yarna yirruwa naruma-langwa nubungkawa yarnumamalya yarnikuminuwar•duwar•da arakba akwa ngarningka amurndakenena angalya yirra-langwa ena-langwa amurndakenena kajukwaba arakba-da. Yirru-kwuna nungkwaja kembirra aninga aduwaba kajungwa nari-yada a-jungwuma umba yarniba yik-ambilyi-yada ngawa. Akwa ngarningka akwala amadidira yirru-kwuna kajungwa yiki-lungkuwabijini-yada amaninga amarda yirra-langwa-manja ajiringka, kajungwa nari-yada arakba ambilyuma eyebirra akina,” ne-yama wurrakina WarningiYijiba warnumamalya Jawijibu-wa-da.

²⁰ Kembirra enaja nakina Jawijiba nenuminu-beyindanguma amurndakibina angalya nuw-ambilyu-murruurra Yijiba-manja naruma-langwa nubungkawa. Umba mamurndakibina mamarika iya yinungkwura yuwurruwurrariye-ka yakina ngawa. Aburraja kembirra wurruurndakibina WarningiYijiba warnumamalya wurruwilyuwilyabawiya na-makwunuma ebina angalya aburra-langwa aburra-langwu-wa naruma nubungkawa, yanda-langwa amurndakibina kembirra angalya ababurna-langwa ena-langwa arakba-da. ²¹ Eneja Jawijiba nakina nu-beyindanguma warnumamalya WarningiYijiba wurrababurna-langwa kajungwa warnikuminuwar•duwar•da narumalangwa nubungkawa kuw-ambilyi-yada arakba wurrakina. ²² Akena nara angalya kinu-beyindanga nakina WurruMinida-langwa warnungkwarba yimbukwa. Aburraja wurribina WurruMinida warnungkwarba nara ka-makwuna ebina aburra-langwa angalya, mena nakina naruma nubungkawa nenu-kwama angwarnda warniku-beyindanglangwa wurrakina yimbukwa aninga umba nara wurrukwalu-wa kenu-kwa nakina.

²³ Eneja kembirra ni-yama nakina Jawijiba WarningiYijibu-wa warnumamalya, “Kwuja!” ni-yama. “Ningenuminu-beyindanguma naruma-langwa nubungkawa nungkwurruwa karnumamalya akwa ngawa nungkwurra-langwa angalya. Wiya, amurndakenena kembirra nungkwurra-langwa amadidira kajungwa yiki-lungkuwabijini-yada ngarningka. ²⁴ Arija-langwa kembirra ka-lungkuwarreyina-manja amurndakakina amaninga akwa yiku-mena-manja, kembirra nungkwurraja yikinu-kwuna akwala nubungkawu-wa kirrakina. Yikuma-mena-manja mamangbala beka kirrakina, kembirra muwilyaba yikinu-kwuna kirrakina enuwa-wa. Umba akwala yiku-minambilya akina nungkwurra-langwi-yada yik-alyubarini-yada nungkwurruwa iya nungkwurra-langwa warnumamalya. Akwa ngarningka yik-akumurna adinakba akwala kajungwa yiki-lungkuwabijini-yada ngarningka arija-langwa akina,” ni-yama nakina Jawijiba wurruurndakakinu-wa warnumamalya-da.

²⁵ Aburraja ne-yama enuwa-wa, “Yirr-enibikama nungkuwa yarna yarnumamalya, akwa ningki-yamama ngarningka eningaba yirruwa-manja. Kembirra yirraja yarna arakba naruma-langwa nubungkawa yarnikuminuwar•duwar•da yarnumamalya-da,” namurndaki-yama wurrakina-da.

²⁶ Eneja kembirra nakina Jawijiba ni-yarrakumarna ayakwa WarningiYijiba-langwa warnumamalya amurndakakina-langwa angalya aburra-langwa-langwa. Ni-yama nakina nenu-makama wurrababurna-manja warnumamalya nuw-ambilyu-murruurra yakwujina Yijiba-manja, “Mababurna-langwa mamarika yikuwurru-murndukwuna-manja ebina amaninga yiki-lungkuwabijinamurra kirrakina, kembirra akwala yikinu-kwunama narumu-wa nubungkawa. Yikuma-wilyakina-manja mamangbala beka maninga-ma, kembirra yikinu-kwunama muwilyaba ena-langwi-yada. Akwa ngarningka yikuma-wilyakina-manja mememberkwa beka maninga-ma, kembirra yikinu-kwunama mambilyuma ena-langwi-yada makina. Yiki-yaminjaminama ngawa kirrakina mababurna-langwa mamarika yikuwurru-murndukwuna-manja nungkwurra-langwa amaninga,” ni-yama Jawijiba nakina-da. Akwa enena ayakwa Jawijiba-langwa nuw-ambilyama ngawa aduwaba-da. Ababurna-langwa angalya

Yijiba-manja naruma-langwa nubungkawa amurndakakina-da. Wulkwa Wurruminda warnungkwarba yimbukwa nara kenu-kwa aburra-langwa angalya narumu-wa nubungkawa-da.

Jekaba nenumini-yarrkilalika-mulangwa ayakwa Jawijiba-manja

²⁷ Aburraja wurrumurdakibine-ka warnumamalya WarningiYijireyila kembirra nawurrak-ambilyuma yakwujina ngawa Kawijina-manja akina-manja angalya Yijiba. Ne-yaminjamamura nuw-ambambilyumurra warningaba ngawa, yandalangwa namin-ababurnadinume-ka aninga iya amurndakijika iya jiba-murriya akwa angwarnda wurrakina-da. Akwa ngarningka wurrababurna arakba wurriyukwayuwa narra-wilyakamura wurrakina warnumamalya WarningiYijireyila-da. ²⁸ Umba Jekaba n-ambilyuma nakina yakwujina 17 mamarika iya yinungkwura. Umba nenyuwangkwe-ka arakba nakina, mena n-ambilyumurra 147 mamarika iya yinungkwura. ²⁹ Kembirra neniki-jungwangena arngkidarrba nakina akwa nen-ardijuwa nenikuwenikba-wa Jawijiba. Eneja Jawijiba ni-likena nakina nungwenikba-wa Jekabu-wa.

Eneja ni-yama Jekaba enuwa-wa, “W-akuma nungkwa-langwa ayarrka malakena-kiya-manja nganyangwa makarra wilyarra, kajungwa ki-yarrkakumurni-yada ningkakina ayakwa akwa nari-yada a-yarrkuwarrukwajuma akina. Akwa yi-makina arakba amandangwa nari-yada a-rungkwabuma nganyangwa ningenumadangkwa yelakwa enena-manja angalya Yijiba. ³⁰ Yirra-ngayindenama ningkena nungkuwa yiku-rungkwabini-yada ngayuwa ebina-manja ngawa angalya nawurraki-rungkwabajungwunu-murrumanja nungwarrka iya numirarrka-murriya aburrajukwaba. Nungkwaja kembirra yiku-wilyakinama ngayuwa yadada angerriba akinu-wa angalya Keninu-wa-da,” ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa-da.

Eneja ni-yama Jawijiba, “Yawa. K-engkirrikajama ningena ngayuwa nungkwa-langwu-wa ayakwa,” ni-yama.

³¹ Eneja ni-yama Jekaba, “Ki-yarrkakumurna ayakwa akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma.”

“Amandangwa,” eneja ni-yama Jawijiba, akwa n-akumarna ena-langwa ayarrka nungwenikba-langwa-manja makarra wilyarra akwa ni-yama, “Ningi-yarrkakumurnama enena ayakwa. Ki-jungwa-manja ningkakina, kembirra yiba-wilyakinama ningkena Keninu-wa akwa yiba-rungkwabinama yakwujina-da,” ni-yama nakina Jawijiba nungwenikba-wa-da.

Kembirra n-engkirrika-manja eneja Jekaba akina ayakwa nenikuwenikba-langwa, kembirra neni-yangmarnkwajuwa arakba Neningikarrawaru-wa, nu-murrkwulinga-murrumanja ena-langwa-manja ngawa mamukumungkwulinga-manja nakina-da.

48

Jekaba ni-yengbinu-mulangwa eningilyamarmba ayakwa Yibureyimu-wa akwa Muneju-wa

¹ Bi...ya aburraja wurrukwalu nenu-makama arakba Jawijiba-manja n-angbilyuwadu-mulangwa ena-langwa nungwenikba. Eneja kembirra neniliraku-manga Jawijiba ena-langwa warnikuwabulena wunenimikirra-kiya Muneja iya Yibureyima, akwa nabukilikena wurrubukalakina angerriba Jekaba-langwu-wa angalya kajungwa warnikigarri-yada enuwa-wa. ² Biya nabuki-yar•da wurrubukalakina Jekaba-langwa-manja angalya, akwa kembirra aburraja wurrukwalu nenu-makama arakba Jekaba-manja nilikenu-mulangwa nenikuwenikba yenjerrikina kajungwa neniki-rringki-yada nakina. Eneja nakine-ka nenyuwangkwa nu-murndakayuwanguma arakba. Akena neni-rringka-manja nakina nenikuwenikba Jawijiba ni-rrakarjiyinga nakina nu-murrkwulung-mulangwa ena-langwa-manja mamukumungkwulinga.

³ Ni-yama nakina Jekaba nenikuwenikba-wa, “Arakba-wiya Neningikarrawara nibina narrubuda nilyengma n-abilyerrikajungwunuma nakina ngayuwa-manja ning-ambilyu-wiya Kenina-manja. Nakine-ka Neningikarrawara ni-yengbinuma eningaba ayakwa ngayuwa-manja ebina-manja ngawa angalya Luja, ⁴ akwa ni-yama, ‘Yibakwunama ningena wurrababurna wurriyukwayuwa nungkwa-langwa, kajungwa ka-wurrakwulyumidadini-yada nungkwa-langwa numirena-murriya warnikinikaduwa yanda-langwa kuw-ambilyame-ka wurriylimberkwyulimida warnumamalya wurriylimberkeyebijeba iya wurriylimberkeyebijeba wurrakina. Umba ka-kwunama enena angalya wurrumurdakinu-wa warnikinikaduwa numirena-murriya aburra-langwi-yada akina eningangkawura,’ ni-yama nakina Neningikarrawara ngayuwa-wa-da,” ni-yama Jekaba Jawijibu-wa nakina. Akena akine-ka angalya Luja ngala-langwa emikirra Bedela aduwaba.

⁵ Biya ni-yama nakina ngarningka enuwa-wa, “Umba wunalakina nungkwa-langwa nenikuwena-kiya Yibureyima akwa Muneja nganyangwe-ka wunalakina. Neningikarrawara yelakwa enena-manja ngawa angalya Yijiba nara-wiya ki-yar•danga ngayuwa. Umba wunalakina-kiya wuburre-ka Rubina iya Jimiyina nganyangwa-kiya nenikuwarrka-kiya neni-yaminama wunalakina Yibureyima akwa Muneja. ⁶ Kawilyakina-manja ningkakina wurrukwa ngarningka nenikuwena-murriya, nara arakba nganyangwa wurrakina. Wulkwa Yibureyima-kiya nganyangwa wunalakina. Kembangra ki-jungwa-manja ngayuwa wunalakina nenikuwena-kiya nungkwa-langwa Yibureyima iya Muneja wuneningadinuba-wiya kenu-menama akwala amurndakijika nganyangwa. Wurrukwa nenikuwena-murriya ka-wilyakina-manja ningkakina arija-langwa nare-ka a-manguma wurrakina. Wulkwa karra-kwuna-manja arija-langwa wunalakina Yibureyima-kiya karru-menama wurrakina-da,” ni-yama nakina Jakaba Jawijibu-wa.

⁷ Biya ni-yama ngarningka neni-yuwangkwa Jakaba Jawijibu-wa, “Ngayuwa ningi-yaminama enena, mena dirndena Rejila dadinglarrngekburna dadingiyarrka nganyangwa dakina. Kembangra yingi-jungwu-manja dakina arakba-wiya ningu-werrikawarriyadinume-ka nganja ningakina. Ngalaja yingi-jungwuma dakina Keninamanja ebina-manja ngawa angalya akwudangwa Eburada akini-yada ngawa ningi-lawurradinu-manja ningakina lukwakwa Mejubudamiya-langwa. Umba ningingarungkwabama dakina ajiringka-manja mibina-manja ngawa mamurukwa akwudangwa numu-likenu-murrumanja Eburadu-wa makina-da,” ni-yama Jakaba nakina Jawijibu-wa nenikuwenikba-wa. Akena akine-ka angalya emikirra ngala-langwa Eburada adinuba-wiya umba emikirra Bediliyema akina aduwaba.

⁸ Biya neni-rringka-manja nakina Jakaba wunalakina-kiya-wa Yibureyima akwa Muneju-wa, ni-yama nakina Jawijibu-wa, “Wununiyambena-kiya wunalakena wunungkarwa-kiya?” ni-yama nakina.

⁹ Eneja ni-yama Jawijiba, “Nganyangwe-ka wunalakena nenikuwarrka-kiya, nginukwa-mulangwa Neningikarrawara yelakwa enena-manja angalya Yijiba,” ni-yama.

Eneja ni-yama Jakaba, “Wurralliraku-wilyaka yangkwurragwa ngayuwa-wa kujungwa ki-yengbi-yada ngayuwa ayakwa nganyangwa eningaba eningilyamarmba aburnuwa-wa,” ni-yama. ¹⁰ Ngalaja menba neni-yuwangkwa-langwa muwurrariyeka makina muwarrngkabiyya. Nara nakina kin-andeya angwurra mena neni-yuwangkidinu-mubaba arakba nakina. Kembangra eneja nakina Jawijiba neniliraku-wilyaka wunalakina Yibureyima akwa Muneja neni-yuwangkwa-wa akwudangwu-wa. Umba nakine-ka neni-yuwangkwa nenilirak-engkarrnga akwa neniliraki-lawuranga wunalakina-manja-da.

¹¹ Ni-yama nakina Jakaba Jawijibu-wa, “Ningi-lyangkiyama-bu ngayuwa nara-bu yibar-ringka nungkuwa. Akena eneja nakina Neningikarrawara ngini-larrkama ningenikiringka nungkwa-langwa wuniyukwujiya-kiya,” ni-yama.

¹² Kembangra eneja Jawijiba neniliraki-rndirra wunalakina nungwenikba-langwa akwa n-abuluwendinga nungwenikba-manja akwa n-engmudirruwajungwa nenumukwurra ajiringka-manja nakina. ¹³ Biya kembangra ni-yama nakina Jawijiba ena-langwu-wa warnikuwabulena, “Yibureyima, jeyi likaja, nginakilarrina neni-yuwangkwa-manja nekalyarra-langwa. Umba nungkwaja, Muneja, yadada likaja nekbudu-wa,” ni-yama. Aburnaja neni-likena neni-nginakilarrina yalina iya yalina neni-yuwangkwa-manja. ¹⁴ Akena eneja neni-yuwangkwa Jakaba ni-lawulawaja akwa ni-kilyangbaka ayarra ena-langwa, akwa nekbuda-langwa n-akumarna Yibureyima-langwa-manja aringka, mameka nakina niyukwujiya. Umba nekalyarra-langwa n-akumarna nakina Muneja-manja, nibina numangaruma-manja.

¹⁵ Kembangra ni-yengbina arakba nakina neni-yuwangkwa ena-langwa eningaba ayakwa eningilyamarmba nenikuwenikba-wa Jawijibu-wa akwa ni-yama, “Nganyangwa numirarra Aburiyama iya nungwarrka Ajika nenuminiyarrkuwarakama wunalakina Neningikarrawara-langwa ayakwa.

Eneja nibina-murrada Neningikarrawara ngin-akukwurrājuwama ngayuwa ningiyukwujiya-wiya yanda-langwa ning-eniyuwangkwidinuma arakba ngayuwa aduwaba.

Kembangra eni-yamina arakba eningaba nibina-murrada Neningikarrawara wunalakena-manja wunenjarngalyilya-kiya.

¹⁶ Eneja Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja ngini-didirrakama ngayuwa awurrariya-langwa, kembangra eni-yamina nakina eningaba wunalakena-manja enejukwaba.

Ngalaja nganyangwa ekirra ak-ambilya akina wunalakena-kiya-manja wunenjarrngalyilya-kiya, akwa ngarningka numirarrka-langwa ekirra iya nungwarrka-langwa ekirra ngalajukwaba.

Kembirra aburnaja ken-akumajungwuni-yada wunalakena aburna-langwa wurriyukwayuwa wurrababurna akwa ngawa wurrumirumirarrngwa aburna-langwa wurrababurna aburrajukwaba,”

ni-yama nakina Jekaba-da ena-langwu-wa nenikuwenikba Jawijibu-wa-da.

¹⁷ Umba eneja nakina Jawijiba nu-werrikawarriyade-ka nakina nungwenikba ni-kilyangbaka-mulangwa ena-langwa ayarrka ekbuda Yibureyima-langwa-manja aringka. Kembirra nenumini-rndirrka Jawijiba ayarrka nungwenikba-langwa kajungwa kinukuwarrukwajuwi-yada Yibureyima-langwa-langwa aringka angerriba Muneja-langwu-wa. ¹⁸ Akwa ni-yama nakina nungwenikba-wa, “Nara akina e-yamama. Naka-bina naruma numilyengma-da. Umba w-akuma nungkwa-langwa ekbuda ayarrka naka-manja,” ni-yama.

¹⁹ Eneja ni-lyangkilyuwaka nungwenikba. “Ningeningme-ka ningena,” ni-yama. “Muneja-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa wurrilyimberrkwulyumida wurrilyimberrkuwilyaba kuw-ambilyame-ka wurrakina aburrajukwaba. Umba nenikumarnjenikbe-ka nakina angwur-re-ka kin-ambilyama naruma-da, akwa ena-langwa wurrumirumirena warnikinikaduwa ka-wurrakwulyumidadinama wurrakina yanda-langwa kuw-ambilyame-ka wurrilyimberrkwulyumida warnumamalya wurrilyimberrkeyebijeba iya wurrilyimberrkeyebijeba wurrakina-da,” ni-yama nakina.

²⁰ Kembirra akwala ngarningka ayakwa eningaba eningilyamarmba ni-yengbinuma Jekaba wunalakina-kiya-wa Yibureyima-kiya. Ni-yama nakina, “Keni-yengbina-manja warningerribirra WarningiYijireyila warnumamalya eningaba ayakwa wurrukwa-langwa warnumamalya aburra-langwa, kembirra karriyengbininama wurrakina nungkwurna-langwa ekirra. Akwa ke-yaminama wurrakina,

‘Eni-yamina Neningikarrawara eningaba nungkuwa-manja aduwaba, wuburra laka arakba-wiya ni-yamama nakina eningaba wunalakina-kiya-manja Yibureyima-manja akwa Muneja-manja,’ ke-yaminama wurrakina-da,”

ni-yama nakina Jekaba. Umba ni-yengbinu-manja amurndakakina ayakwa neni-lyengmajuwama nakina Jekaba neningadinuba-wiya Yibureyima, umba Muneja nenarrijikama nakina-da.

²¹ Biya ni-yama nakina Jekaba nenikuwenikba-wa Jawijibu-wa, “Yi-rringkiname-ka ningena ki-jungwunama arngkidarrba ningena. Umba eneja Neningikarrawara kin-ambilyama nakina nungkwurruwa-manja akwa yikeni-lawurrakajinama kirrakina akina-wa angalya nuw-ambilyu-murruwa arakba-wiya nungkwurra-langwa wurumirumirenungwa. ²² Nganja yirra-kwunama ngayuwa Jekema angalya ebina angakarjiyinga nungkwa-langwi-yada. Nara a-kwama akina angalya eningaba nungkwa-langwu-wa narrkuwena-murriya umba yirra-kwunama akina nungkuwawa. Arakba-wiya ngayuwa ningarra-murakajuwama awinyamba-ma akina angalya WarningAmara-langwa warnumamalya. Umba aduwaba nungkwa-langwa arakba akina angalya-da,” ni-yama Jekaba Jawijibu-wa nakina-da.

49

Jekaba ni-yengbinu-mulangwa eningilyamarmba ayakwa warninukuwenu-wa

¹ Biya kembirra nakina Jekaba nenuwurrak-ardijuwa ena-langwu-wa warninukuwena akwa ni-yama, “Kwa, wurruwurraki-likaja ngayuwa-wa akwa wurruwurrarurndukwa yelakwa ngayuwa-manja akwudangwa, kajungwa ki-yengbini-yada ayakwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama nakina. “Ngayuwa kawurraku-makinama ayakwa ka-ngekburakajungwuna-mulangwa arija-langwa nungkwurra-langwi-yada iya nungkwurra-langwi-yada wurriyukwayuwa iya nungkwurra-langwi-yada wurrumirumirenungwa akwa aburra-langwi-yada wurriyukwayuwa aburrajukwaba akina,” ni-yama neni-yuwangkwa Jekaba.

² Nakina neni-yuwangkwa Jekaba nu-wilyakamurra ambilyuma ekirra. Awilyaba ekirra Jekaba akina, umba awilyaba ngarningka nenu-kwama Neningikarrawara aruma ekirra Yijireyila akina. Biya ni-yama nakina warninukuwenu-wa, “Wurruwurrarurndukwuna kajungwa yik-engkirrikaji-yada enena ayakwa nganyangwa.

W-engkirrikiya ningungwenungwu-wa Yijireyilu-wa,”

ni-yama. Kembirra ni-yengbinuma arakba nakina aburruwa-wa wurruwilyuwilyaba-wiyu-wa amurndakenena ayakwa eningarija-langwa kini-jungwunu-wa nakina. ³ Ni-yama nakina adinuba-wiya Rubinu-wa,

“Ningkena Rubina ningkumilyengma ningkenungkwulyuba ningkenikuwarrka.

Ningki-rukwalarru-manja ningkakina kembirra aburraja warningma arakba warnumamalya ningingbuda ningenungkwarba ningena ngayuwa-da.

Umba nungkwaja ningkarrubuda angwurra wurrumurndakenena-manja narrkuwena-murriya ningk-ambilyamurra ningkenikuwarrka aduwaba.

⁴ Akena nungkuwa yimini-yamama awurrariya ningku-mungkwulu-mubaba nganyangwa-manja dadikuminuwar•duwar•da didarringka.

Akwa nare-ka k-errukwulina ngayuwa-wa nungkwa-langwu-wa ningungwena.

Nungkuwe-ka ningkena wuburra laka yaruma yelyukwa yibina nare-ka ngarna a-bungkawakama,

mena nare-ka warningerribirra warnumamalya a-bungkawakama ningkakina ningkenumamalya nungkwajukwaba-da.

Kembirra akina-langwa awurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina, nare-ka arakba ningkakina ambilyuma ningkaruma wurrumurndakenena-manja narrkuwena-murriya-da, umba ningkiyukwujiya k-ambilyama ningkeningangkawura ningkakina-da,”

ni-yama Jekaba Rubinu-wa.

⁵ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa wunalakina-kiya-wa warnikuwabulena-kiya Jimiyinu-wa iya Libayu-wa. Ni-yama nakina,

“Kinalakena Jimiyina akwa Libaya duwilyaba-mulangwa dirndenungwa.

Umba nungkwurnaja arakba kinu-wilyakinama kaliwanga engbudi-yada awinyamba.

⁶ Akena nara nganja ningena e-yakajuma nungkwurnuwa-manja yikini-lyelyimbukweyina-manja kinalakina amurama-langwiya.

Nare-ka ningena ambarruma ayakwi-yada nungkwurnuwa-manja,

mena kin-awinyambadinu-manja kinalakena kinadiyerra-manja kirra-wardanguma wurrukwala warnungkwarba,

akwa ngarningka akwala bulukwa kini-rrengmurnirnakwama abadakalya-manja.

⁷ Kembirra awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurna-langwa akina, mena kini-ngayindenama ngawa kinalakina awinyamba akwa kinu-werrikardadinama ngawa kinalakina-da.

Kinubardijena-kiye-ka ngawa kinalakena kinenungkwarba-kiya-da.

Ningene-ka kembirra k-errbalijinama nungkwurna-langwa warnumamalya angerriba iya angerriba WarningiYijireyila-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra-da,”

ni-yama Jekaba wunalakina-kiya-wa Jimiyinu-wa iya Libayu-wa.

⁸ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Juda. “Nungkwaja Juda,” ni-yama, “aburraja nungkwa-langwa narrkuwena-murriya kabi-yangmarngkwajinama ningkakina.

Ka-likajama kuw-abuluwendama nungkuwa-manja wurrakina, mena ningkingbuda-baba ningkakina-da.

Nungkwaja ka-rndirrkina wurrukwala-manja warnumamalya kabu-wirrikbina-murrumanja ningkakina.

Ka-majinginama wurrakina ayarrka-murra yambiya-manja ningkakina-da.

⁹ Ningkakine-ka wuburra yiningerriberriba yiningbala ningki-yaminama aduwaba-da. Yakine-ka yiningbala kini-lawurradinama ena-langwu-wa medirra ka-wardena-mulangwa yukwala yinungungwangba.

Kini-lawulawajinama ena-langwa alika yibina kin-errikerrikarrngina-mulangwa akwa kinu-mungkwulama yakina.

Akwa akini-yada nare-ka ngarna a-mirajangajuma yakina, mena yabarda awinyamba yakina-da.

¹⁰ Nungkwaja nungkuwa Juda ku-bungkawadinama ambaka-murra ningkena.

Aburrajukwaba numirena-murriya warnikinikaduwa ka-bungkawadinama.

Ke-yaminjaminama yanda-langwa nubungkawa naruma-dangwa kini-yar•denama nakina enena-manja angalya.

Umba aburraja wurruwurrakwulyumida warnumamalya engka-langwa iya engka-langwa angalya ka-likajama wurrakina enuwa-wa,

karru-wilyakinama ababurna amurndakijika kajungwa kenu-kwuni-yada enuwa-wa.

Akwa ngarningka kuw-abuluwendama enuwa-manja wurrakina mena warningma wurrakina naruma nakina-da.

11 Nungkwaja ki-yaminama ningkakina wuburra laka nuwilyaba nenumamalya numinababurna akwurena eninginingaba.

Amurndakakina akwurena ena-langwa kuw-arumidinama. Umba eneja kining-ararikinama ena-langwa diyukwujija dangki akinu-wa ememeka akwurena eningaba-dangwu-wa.

Akwa kining-ajirrenama ena-langwa dumbala akwurena-langwa-murra amalyirra, mena ababurna-baba amalyirra akwurena-langwa akina-da.

12 Umba ngalaja ena-langwa mena kum-abiyyidinama makina kini-bekina-mulangwa amalyirra akwurena-langwa.

Akwa ngarningka ena-langwa akarrnga ka-kwulyarriyiname-ka akwulyadada kini-bekina-mulangwa nakina milka-da,

ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Juda.

13 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Jebulina.

“Jebulina,” ni-yama, “nungkwaje-ka k-ambilyama akwudangwa makarda-manja ningkakina.

Akine-ka angalya nungkwa-langwa ka-lawurradinama Jayidina-langwa angalya.

Ngalaja mijiyanga kumu-likajama kum-awiyebenama ngala-langwu-wa abalmungwur•da-da,”

ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Jebulina.

14 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Yijakara. Ni-yama,

“Umba ningkakine-ka nungkwaja Yijakara ki-yaminama wuburra duwilyaba dangki yingu-warenama warka.

Dakine-ka dangki yingu-kuwamurrkwulama wilyarra umba ngalaja beka mambilyuma yalina iya yalina yingamu-wilyarrakinama makina,

mena nara-baba dakina a-ngayinduma a-wiyakama malakina beka ngala-langwa-manja mirirrba-da.

15 Akena kingu-mirajanginama akwa kinguma-wilyakinama malekbina beka-kiya ngala-langwa-manja mirirrba, mena eningaba-baba angalya akina-da.

Umba dakine-ka wuburra dangki nungkwaja ki-yaminama ningkakina kaminuwar•denama warka wurrukwala-langwa ningkakina-da,”

ni-yama Jekaba ena-langwu-wa nenikuwenikba Yijakara.

16 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Dena. Ni-yama,

“Umba nungkwaje-ka ningkakina Dena ki-lyanguwerribikajungwunama nungkwa-langwa-langwa warnumamalya warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba wurrakina.

Umba nungkwa-langwa warnumamalya aburrajukwaba ne-yaminama WarningiYijireyila warnumamalya.

17 Umba nungkwaja ki-rarrkajungwunama ningkakina adinakba mamurukwa-manja, wuburra laka yibina yingarna n-abuwarrkajungwunama amarda-manja

akwa n-anginama amulurrngwa jarrangwa-langwa-manja alika,

kajungwa warnumamalya ka-wurdena-manja karrawara jarrangwa-manja kembirra ke-ngkilarrini-yada mirirrba-ma ajiringka-wa wurrakina-da,”

ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Dena.

18 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa Neningikarrawaru-wa. Ni-yama nakina,

“Ningene-ka ning-embirrarinama nungkuwa-wa Yaweya, kajungwa yiku-ngwureni-yada ningkakina ngayuwa-manja,”

ni-yama Jekaba.

19 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Keda. Ni-yama,

“Wurrukwa-ka wurrengkengmina warnumamalya kabu-wardenama nungkuwa, akena nungkwaja nungkuwa ku-minangkirreyinama wurrakina-da,”

ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Keda.

20 Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Ajera. Ni-yama,

“Umba nungkwaja nungkuwa Ajera, ngalaja nungkwa-langwa angalya kuw-arrangbinama ababurna aninga eningaba.

Eningabe-ka akina kin-alyubarina-mulangwa nubungkawa naruma-dangwa-da,”
ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Ajera.

²¹ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Nabudali. Ni-yama,

“Umba nungkwaja Nabudali ki-yaminama ningkakina wuburra laka duwilyaba bambi dibina ying-angkarrinama erribirra angerriba iya angerriba,
akwa nang-arrangbinama dangariya diyukwayuwa deninginingaba-da,”
ni-yama Jekaba nenikuwenikba-wa Nabudali.

²² Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa nenikuwenikba-wa Jawijiba. Ni-yama,

“Umba nungkwaja Jawijiba ki-yaminama wuburra laka eningaba eka ebina nuw-
arndurrkwarjiyama amukwa-manja akungwa.

Na-mungkuwarruwalyadinama akwa nuw-arrangbinama ababurna amaninga.

²³ Aburraja wurrawinyamba warnungkwarba bu-wirrikbama angwurra nungkuwa-
manja.

Akwa nuw-alilikenuma nungkuwa-wa awinyambu-wa narruma-wilyakama mamin-
jirrada akwa bu-ngajingajama ningkakina-da.

²⁴ Bu-larrmanguma wurrakina menungkwa-murra, akena ngalaja nungkwa-langwa
ayarrka nare-ka ka-murndaburridanga akina.

Kembirra nungkwaje-ka ningkingbuda angwurra ningkakina ningk-arjeyuma
aburruwa-manja-da.

Ningkingbude-ka ningk-arjeyuma mena nganyangwa Neningikarrawara nginu-
ngwurangu-mubaba nungkuwa-manja.

Eneja nakina Neningikarrawara nganyangwa ningbude-ka nilyengma,

nibina ngini-ngbudirrkama ngayuwa,

akwa ngin-akwurrājuwama ngayuwa-manja.

²⁵ Amandangwa nakina-bina nganyangwa Neningikarrawara nginu-ngwungwurenama
ningkakina.

Nakina-bina nganyangwa Neningikarrawara narrubuda nilyengma nakina

akwa ni-yaminama eningaba nungkuwa-manja.

Nginu-kukwunama yelyukwa angubina-langwa

akwa ngawa akungwa ajiringka-langwa arrawa-langwa nginu-kukwunama.

Akwa nginu-kukwunama nakina ababurna-ka bulukwa iya wurriyukwayuwa.

²⁶ Nakine-ka nginu-kukwunama ababurna-ka aninga eminiminingka ningkenik-
alyubara-langwa akwa ngawa amawalyuwa eninginingaba ningkeniki-rringka-
langwa akina.

Akwa nginu-kukwunama ngarningka eninginingaba angakingakarjiyinga-langwa
angalya.

Umba nganja ngayuwa ningeni-yendabajame-ka Neningikarrawaru-wa kajungwa
kini-yamini-yada nakina amurndakenena eninginingaba nungkuwa-manja
ningkenikuwarrka.

Ningkakina-bina eneja nu-wekbalyinuma nakina akwa nginu-miningkakama
wurrumurndakeyina-langwa wurrukwala narrkuwena-murriya, ngin-
eyebijebakama nakina-da,”

ni-yama nenyuwangkwa Jekaba nenikuwenikba-wa Jawijiba.

²⁷ Biya kembirra ni-yengbina Jekaba amurndakenena ayakwa neningarija-langwu-wa
nenikuwenikba Benjiminu-wa. Ni-yama,

“Umba nungkwaja ningkakina ki-yaminama wuburra yinungwenimbaluba yibina ni-
jungwunama yakina murumureya.

Yakine-ka yinungwenimbaluba nu-wardenama yukwala yinungungwangba akwa n-
alyubarinama yakina.

Umba nungkwaja ningki-likajama wurdarriya-wiya awinyambu-wa ningkakina
akwa ningkarra-wardenama warnumamalya-manja akwa ningkarra-
murrakajinama aburra-langwa amurndakijika.

Biya kum-awiyeba-manja mamawura nungkuwa akwa nungkwa-langwa warnu-
malya yiki-larrmburrenama amurndakakina,”

ni-yama Jekaba neningarija-langwu-wa nenikuwenikba Benjiminu-wa nakina.

²⁸ Wurrumurndakenena-bina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnumamalya
WarningiYijireyila wurrilyimberrkingka-langwa iya wurrilyimberrkingka-langwa.
Akwa amurndakenena ayakwa eningarija-langwa ni-yengbinuma nungwarringba
Jekaba warninikuwenu-wa nakina. Umba eminiminingka ayakwa ni-yengbinuma
nakina wurrumurndakakina-manja warnungkwarba wurruwilyuwilyaba-wiya-manja.

Ni-jungwunu-mulangwa Jekaba

²⁹⁻³⁰ Kembirra nakina Jekaba nenu-makama wurrumurndakakinu-wa warninikuwena warniki-yami-yada wurrakina arija-langwa. Akwa ni-yama, “Ki-jungwunama-ka ningena arngkidarrba arakba. Ki-likajama ningena nungwarrka-langwu-wa warnumamalya. Nungkwurraja kembirra yiki-rungkwabinama karna ningenumadangkwa nungwarrka-murriya-manja. Yik-akumurnama ngayuwa mibina-manja ngawa medirra Makbela-manja. Umba nuw-ambilyama Makbela Mamura-manja akwadungwa yakwujina Kenina-manja angalya akina. Karningme-ka makina medirra mibina num-ambilyama Ebirena-langwa-manja ajiringka. Nakine-ka Ebirena NeningiYida nenumamalya nakina. Umba eneja nakina Aburiyama nu-beyindanguma akina ajiringka ena-langwa akwa ngawa makina medirra ena-langwa, kajungwa ken-akumurniyada makina-manja medirra ena-langwa warnumamalya warninikijungwa nakina.³¹ Umba makina-manja ngawa medirra aburraja narralirrak-akumarnuma wunalakina Aburiyama iya dadingiyenikba Jera yakwujina. Bi..ya narralirrak-akumarnuma ngarningka Ajika iya dadingiyenikba Ribeka aburnajukwaba yakwujina. Nganjukwaba ninging-akumarnuma Liya makina-manja ngawa medirra. Yawe-ka.³² Nungkwurraja kembirra ngayuwa yik-akumurnama kirrakina nganjukwaba yakwujina makina-manja ngawa medirra, nu-beyindangu-murrumanja adinuba-wiya Aburiyama nakina-da,” ni-yama nakina Jekaba warninikuwenu-wa.³³ Biya ni-jerrukwa-mulangwa nakina amurndakakina ayakwa ena-langwa eningarija-langwa warninikuwena-manja, nu-kwunumurrkwulijungwa nakina akwa nu-werrikarrnga arakba-da.

50

¹ Eneja nakina Jawijiba neni-riringka-manja nungwenikba ni-jungwuma, n-akumajungwume-ka nakina nungwenikba-wa akwa neni-lawurangkama akwa nu-ngwadinumeka angwurra.² Kembirra arakba ni-yama nakina ena-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da, “Wurr-angkirna bungabungwa amalyirra akwa ngawa engburingka amangwarra akwa yik-akumurna nungwarrka-langwa-manja nenumadangkwa,” ni-yama.

Aburraja narr-angkana akwa narr-akumarna Jekaba-langwa-manja nenumadangkwa kajungwa nari-yada ngu-minjirrkirruwanjuma nakina, mena akini-yada wurrumurndakibina-baba WarningiYijiba warnumamalya ne-yaminjamama akina.³ Ne-yaminjamama ngawa arngkababurna-langwa umba aburraja najajakawarunguma wurrakina WarningiYijiba warnumamalya. Bi..ya arngkabiwarbuwama arngkumemberkwa marringa numi-jerriduma makina akwa narri-jerrukwama arakba ebina bungabungwa wurrakina warnikuminuwar•duwar•da. Umba kembirra ngarningka najajakawarunguma wurrumurndakakina WarningiYijiba warnumamalya yuwilyaba yimawura.

⁴ Kembirra narri-jerrukwama arakba akina awerrikawarriya. Eneja kembirra nakina Jawijiba ni-yama naruma-langwu-wa nubungkawa wurrubungkawa wurriyukwayuwa, “Yikinu-makina enena ayakwa nganyangwa naruma-manja nubungkawa. Yiki-yamina karna,⁵ Nara-wiya kinu-werrikarrngina nganyangwa nungwarrka enena ayakwa ni-yengbinuma nakina ngayuwa-manja. Ni-yama nakina, Ki-jungwunama arngkidarrba ningena. Umba nungkwaja yiki-lyilyena angerriba Keninu-wa akwa yikurungkwabina ningenumadangkwa mibina-manja ngawa medirra nungwarrka-langwa-manja num-ambilya-murrumanja adinakba makina yakwujina. Yiminu-wilyakina ngawa enena ayakwa nganyangwa akwa nara e-yakuwabijuma, ni-yama nungwarrka ngayuwa-wa. Nungkwaja kembirra yi-larrkaja ngeni-lyilyena arakba makinu-wa medirra. Kembirra nganja ki-lawurradinama ngayuwa ngarningka yangkwurrangwa,’ yiki-yamina karna nubungkawa-manja, yikuminu-makina nganyangwa ayakwa,” ni-yama nakina Jawijiba nubungkawa-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da.

⁶ Aburraja narru-wilyakama Jawijiba-langwa ayakwa narumu-wa nubungkawa. Enamba-langwa kembirra nakina naruma nubungkawa ni-lawurrakaja ayakwa Jawijibu-wa akwa ni-yama, “Likaja nu-wilyakina nungkwa-langwa nungwena mibinu-wa medirra, nginu-maka-mulangwiya nungwena nungkuwa-wa,” ni-yama nakina naruma nubungkawa, ni-larrkama ayakwa Jawijibu-wa nakina.

⁷ Eneja kembirra arakba nakina Jawijiba ni-likenuma neni-lyilyanguma nenumadangkwa nungwenikba-langwa angerriba Keninu-wa mibinu-wa medirra. Aburraja naruma-langwa nubungkawa-langwa wurriyukwayuwa wurrubungkawa nawurrakilikenuma wurrababurna-langwa Keninu-wa akwa ngawa wurrababurna-langwa wur-rarumuruma WarningiYijiba warnumamalya aburrajukwaba nawurrakilikenuma.⁸ Akwa Jawijiba-langwa wunambilyuma warnikuwabulena akwa aburna-langwa

wurradidingiyarrngwa akwa ngawa aburna-langwa wurriyukwayuwa nawurraki-likenuma wurrakina. Akwa ngawa wurrarkwurrkuwena Jawijiba-langwa nawurraki-likenuma akwa aburra-langwa warnumamalya aburrajukwaba. Wurrubina wurruwarrngkiyukwayuwa nawurraki-likenuma wurrakina umba wurriyukwayuwa-murrumurra wulkwa nuw-ambilyumurra angalya-manja yakwujina Kawijina-manja wurrakina. Akwa ngarningka ngalaja jiba iya nenukwuda akwa bulukwa nuw-ambilyumurra angalya-manja Kawijina-manja akina. ⁹ Umba wurrukwala warnungk-warba na-njawudiyinuma wurrakina jarrangwa-manja umba aburraja wurrukwala na-wurdanguma makangkidikarra-manja mibina yingum-arrkirrkarnu-murrumanja jarrangwa. Wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya namurndaki-likenumurra wurrakina Jawijiba-manja angerriba Keninu-wa-da.

¹⁰ Nawurraki-likenumurra wurrumurndakakina ngawu..wa. Engku-we-ka nawurraki-likenuma yanda-langwa narr-akburrangarna angalya emikirra Adada. Ngalaja alyengmilyengma-langwa nuw-ambilyumurra akina angalya umba akwaburrangarna-langwa nuw-ambilyumurra akina akungwa adalyuma emikirra Jardina. Umba aburraja wurruminakina angalya warnumamalya na-war*danguma warka yakwujina eninganinga-manja amadidira. Kemberra yakwujina ngawa aburraja na-ngwanjuma Jawijiba-murriya wurrakina akwa na-ngwadeyinuma aruma angwada. Na-jijakawaranguma warnungamiyerre-ka. Nuw-ambukambarrinuma angwada-manja na-ngwadungwadeyinuma ngawa wurrakina yakwujina mamangbala mambilyuma marringa.

¹¹ Umba aburraja wurruminakina angalya WarningiKenina warnumamalya narrumurndaki-rringkama Jawijiba-murriya-wa na-ngwadungwadeyinu-murruwa yakwujina Adada-manja angalya wurrakina. Biya namurndaki-yama, "Wa! Wurrumurndakangabe-ka WarningiYijiba warnumamalya nuw-angmakayenama ngawa angwada-manja wurrakina-na!" namurndaki-yama. Kemberra narri-yengbijuwamurra akina angalya Ebula Mijirayima emikirra akina, mena akina ekirra ne-yaminama "WarningiYijiba warnumamalya na-ngwadungwadeyinuma wurrakina."

¹² Aburraja kemberra Jawijiba-murriya narruwurraki-lalika akina angalya akwa nawurrak-alilikena angwurra ngawa. Biya narri-yakuwarrukwa ebina adalyuma akungwa emikirra Jardina akwa nawurrak-alilikena Kenina-manja yanda-langwa namurndaki-yar*da arakba ebina-manja angalya Makbela wurrakina-da.

Biya yakwujina ngawa Makbela-manja wurrakina warninikuwena Jakaba-langwa ne-yamama ababurna-langwa ebina-langwiya nenu-maka-murrilangwiya nungwarringba adinuba-wiya neniba-wiya nakina. ¹³ Nen-akumarna ena-langwa nenumadangkwa yakwujina ngawa Makbela-manja mibina-manja medirra nuw-ambilyu-murrumanja Mamura-manja akwudangwa. Adinuba-wiya makina medirra Ebirena-langwa, umba nakina Ebirena NeningiYida nenumamalya nakina. Kemberra arakba-wiya eneja Aburiyama nu-beyindanguma nakina Ebirena-langwa angalya akwa mibina medirra akina-manja ngawa angalya. Nu-beyindanguma makina kajungwa nenik-akumi-yada yakwujina warnumadangkwa ena-langwa warnumamalya wurrakina. ¹⁴ Eneja kemberra nakina Jawijiba nen-akumarnu-mulangwa nungwenikba yakwujina nilawurradina nakina arakba Yijibu-wa. Enuwa iya wurrarkwurrkuwena akwa ngawa wurrumurndakibina nawurraki-likenu-murrumurra enuwa-manja namurndakilawurradina arakba Yijibu-wa wurrakina-da.

Jawijiba-langwa ayakwa amerrukwula ni-yengbinu-mulangwa ena-langwa-manja wurrarkwurrkuwena

¹⁵ Biya kemberra ni-jungwu-mulangwa nungwarringba Jakaba, wurrumurndakakina wurrarkwurrkuwena Jawijiba-langwa na-lyelyimbukweyinumurra Jawijiba-langwa-langwa arakba. Ne-yama wurrakina, "Jawijibe-ka nakina dukwa ngarrenu-wirrikbinama ngawa-da. Akwa ni-lyanguwerribikajungwunama nakina akenuminilawurrakajini-yada awurrariya ngakwurramba-langwa dukwa-da, mena ngarriyamama awurrariya enuwa-manja adinuba-wiya ngarrakina-da. Kemberra akiyamarrkinama ngarna?" ne-yama wurrakina.

¹⁶ Kemberra narri-larrka wurrakina ayakwa Jawijibu-wa. Ne-yama, "Nara-wiya kinu-werrikarrngina ngakwurra-langwa nungwarrka, ¹⁷ yirrenu-makama nakina yarniki-yengkilabi-yada nungkuwa-wa kajungwa yikumini-yakuwabijini-yada ebina awurrariya yirri-yama-mulangwa nungkuwa-manja yirrakina. Yirraja yarna yarnikumini-uwar*duwar*da nungwarrka-langwa-langwa Neningikarrawara. Nungkwaja kemberra marrakba, yirrumini-yakuwabijina akina aduwaba," ne-yama wurrakina, narri-larrka

ayakwa Jawijibu-wa. Umba eneja n-engkirrika-manja akina ayakwa Jawijiba kembirra nu-ngwadina nakina angwada-da.

¹⁸ Aburraja kembirra wurrumurdakakina wurrarrkwurruwena na-likenumurra aburrabakiya-ba Jawijibu-wa akwa nuw-abuluwenduma enuwa-manja. Biya ne-yama wurrakina, “Yarna-bina nungkwa-langwa yarnikumunuwar•duwar•da-da,” ne-yama wurrakina.

¹⁹ Eneja nakina Jawijiba ni-yama aburruwa-wa, “Nara akbar•duma. Nare-ka ningena e-yamama wuburra Neningikarrawara ni-yaminama nakina. ²⁰ Arakba-wiya nungkwurra kirrakina kirri-lyangkuwerribikajungwunuma awurrariya nganyangwa. Akena eneja Neningikarrawara nakina ni-kuwarrukwajuwama akina awurrariya eningabu-wa, kajungwa nakina Neningikarrawara ken-enibikini-yada wurrababurna warnumamalya. Kwuja, warniba arakba wurrakina aduwaba amurndakibinangwa ne-yama-mulangwa arakba-wiya. ²¹ Kembirra nara akbar•duma, mena ngayuwa k-akwurrarinama nungkwurruwa iya nungkwurra-langwa wurriyukwayuwa,” ni-yama nakina Jawijiba ena-langwu-wa wurrarrkwurruwena. Kembirra akina-murra ayarrkuwarruwalya ayakwa neni-ngbudirrkama nakina Jawijiba ena-langwa wurrarrkwurruwena. Aburraja kembirra yiningaba yukwudukwuda nuw-ambilyuma arakba wurrakina-da.

Ni-jungwunu-mulangwa nakina Jawijiba

²² Bi..ya eneja Jawijiba n-ambilyumurra Yijiba-manja nakina neningangkawura, enuwa iya ena-langwa warnumamalya wurrababurna-langwa aburrajukwaba. N-ambilyumurra yakwujina ngawa nakina yanda-langwa n-eniyuwangkawudina arakba. Umba 110 mamarika iya yinungkwura n-ambilyumurra arakba nakina. ²³ Akwa neniba-wiya ngawa nakina neni-rringkama wurriyukwayuwa nenikuwenikba-langwa Yibureyima-langwa. Aburrajukwaba neni-rringkama nakina ngarningka Yibureyima-langwa wurrumirumirena. Akwa ngarningka neni-rringkama nakina wurriyukwayuwa numirenikba-langwa Makira-langwa. Umba Makira-langwa nungwenikba Muneja nakina, nibina naruma-dangwa nenikuwenikba Jawijiba-langwa.

²⁴ Biya kembirra kini-jungwunu-murruwa nakina, ni-yengbina ayakwa wurrarrkwurruwenu-wa. Ni-yama, “Ki-jungwunama arakbe-ka ningena, umba eneja Neningikarrawara yiken-akwurrarinama nakina nungkwurruwa-manja. Akwa yikenu-wilyakinama kirrakina enena-langwa angalya angerriba ebinu-wa angalya nenu-maka-murruwa adinuba-wiya Aburiyama-manja. Nenumini-yarrkakumarnuma amurdakakina ayakwa akina-langwa angalya Aburiyama-manja iya Ajika-manja akwa ngawa Jekaba-manja,” ni-yama nakina Jawijiba.

²⁵ Biya kembirra ni-yama ngarningka ena-langwu-wa wurrarrkwurruwena, “Ngarra-ngayindenama karna yiki-yarrkakumurnama enena ayakwa aduwaba akwa nara a-yarrkuwarrukwajuma. Yikenu-wilyakina-manja nakina Neningikarrawara akinu-wa angalya, nungkwurruwa kembirra yiku-wilyakina kirrakina nganyangwa nin-genomadangkwa nungkwurruwa-manja,” ni-yama nakina. Aburraja kembirra neni-yarrkakumarna arakba akina ayakwa-da.

²⁶ Eneja Jawijiba kembirra nakina ni-jungwa arakba yakwujina ngawa Yijiba-manja. Mababurne-ka mamarika iya yinungkwura 110 n-ambilyumurra nakina akwa ni-jungwa arakba. Aburraja kembirra ena-langwa warnumamalya narr-akumarnuma bungabungwa amalyirra akwa ngawa engburingka amangwarra ena-langwa-manja nenumadangkwa. Biya kembirra nen-akumarnuma arakba nenumadangkwa bada-manja wurrakina-da.

Ena ngawa-da.

Jawuna

Enena jurra ngarraku-makinama ayakwa nu-bungkwadina-mulangwa Neningikarrawara wurrababurna-manja warnumamalya. Ngarraku-makinama ngarningka Neningikarrawara ni-lyelyingmina-mulangwa ngakwurruruwa ngarnumamalya akwa numarngkirradina-mulangwa ngakwurruruwa-manja. Mama ena-langwa warnumamalya narr-angmar•denama wurrukwalamanja warnumamalya, umba eneja Neningikarrawara ni-lyelyingminama nakina wurrumurdakakinu-wa warnumamalya. Nareka nakina a-ngayinduna a-banijuminduma a-jungwajuma wurrakina, umba neningayindena kenumini-yakuwabijinama awurruwurrariya ne-yama-mulangwa wurrakina.

Jawuna nenumini-yarrkuwurrangu-mulangwa ayakwa Yaweya-langwa

¹ Nakine-ka Jawuna nenikuwenikba Amideya-langwa nakina. Eneja Yaweya ni-yengbinuma ayakwa enuwa-wa ² akwa ni-yama, "Jeyi! Likaja arakba engembu-wa Niniba-wa. Arume-ka akina angalya akwa aminuwurrakwulumida alikira iya warnumamalya. Ki-likaja nungkuwa yikumini-yengbina nganyangwa ayakwa wurrumurdakakinu-wa warnumamalya wurruminakina angalya yakwujina Ninibamanja. Akwa ki-yama, 'Yaweya n-awinyambadume-ka nakina nungkwurruwa-wa mena neningme-ka nakina karniniyerriya karnumamalya kirrakina-da,' ki-yamina ka-makina nungkuwa wurrumurdakakina-manja warnumamalya," ni-yama nakina Yaweya Jawuna-wa.

³ Eneja Jawuna nara kin-engkirrikena nakina akinu-wa ayakwa Yaweya ni-yengbinumuruwa enuwa-wa. Nara kembirra kini-likena angerriba alyengmu-wa Ninibawa, umba ni-lyangkarrngajungwa nakina mingku-wa mamurukwa, ni-ngayindangumubaba ni-lyumadi-yada Yaweya-langwa. Biya ni-dirrirnda nakina angerriba mijiyelyu-wa memikirra Jawuba makina.

N-alilikenu...wa. Yakwujina mijiyelya-manja ni-yar•da. N-andeya nakina akena numarringka muwilyaba mijiyanga yakwujina num-ambilyuwar•dumurra. Mamuki-likiyada makina engku-wa akwaburrangarnu-wa engembu-wa Beyinu-wa. Biya kembirra ni-likena arakba nakina Jawuna akwa neni-yendabena numinakinu-wa mijiyanga nubungkawa neniki-likiyada nakina makina-manja ngawa mijiyanga Beyinu-wa, akwa nenu-kwa angwarnda yakwujina. Ni-lyumadinume-ka nakina Jawuna Yaweya-langwa. Kembirra Jawuna akwa ngawa wurrumurdakakina wurrukwala warningumijiyanga warnungkarba nawurra-jawudiyina arakba mijiyangu-wa. Biya namurndaki-likena arakba wurrakina-da. ⁴⁻⁵ Umba eneja Jawuna ni-dirrirnda arakba akwa n-awiyeba memedirru-wa mijiyanga akwa nu-mungkwulinga marringa arakba nakina-da.

Num-angkidikarrina ngalaja makina mijiyangu...wa. Maburrungkuwilyarra. Akena eneja nakina Yaweya neningma nakina Jawuna ni-rijawudiyinuma makina-manja ngawa mijiyanga, akwa kembirra ni-larrka engbude-ka arrirra makinu-wa makarda. Akine-ka wiyerrirnda na-wardanga arakba makina mijiyanga maburrungkuwilyarra. Ngalaja madidirrungwana arakba makarda numu-warumajungwuna makina. Adinuba ka-burrijuwame-ka makina mijiyanga-da.

Aburraja wurrumurdakibina warnungkarba wurruminakina mijiyanga namurndak-akbar•de-ka wurrakina, akwa nuw-ardanga wurruwilyuwilyaba-wiya aburra-langwu-wa amalawudawarra, kajungwa karraku-mamurikajini-yada akwa karrak-enibikini-yada wurrakina. Akena eyirrbiyirra ngawa ngalaja arrirra nuw-angkarrinuma nuw-arrubudinuma iya miyirrbiyirra ngawa makarda numu-warumajungwunuma maruma. Kembirra aburraja warnungkarba narumurdakumanga ababurna adidirrungwana bada iya aninga-murriya akwa nuw-errikbeyina amurdakakina angerriba makardu-wa narum-ekilyarrbakama mibina mijiyanga-da.

⁶ Eneja kembirra numinibina nubungkawa mijiyanga ni-likena arakba nakina, n-awiyebena arrawu-wa, biya nen-akburranga nakina Jawuna nu-mungkumungkwuluma yakwujina marringa. Biya ni-yama, "Mirajanga!" ni-yama. "Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yelakwa ningku-mungkumungkwuluma? Mirajanga," ni-yama. "Nungkwajukwaba ku-buriyaminama nungkwa-langwu-wa amalawudawarra. Dukwa kuwerrukwuliyama akina ngakwurruruwa? Dukwa nara a-jungwajuma akina umba akakenibikinama ngakwurruruwa?" ni-yama nakina nubungkawa numinakina mijiyanga Jawuna-wa.

Biya yadikina neni-jadinga wunalakina erreku-wa angerriba wurrukwalu-wa warnungkwarba. ⁷ Aburraja namurndaki-yama, “Ngarru-malyangkeyina akumalyangka kajungwa ngarningmi-yada ngarna nakina nenungkwarba nibina ni-ngekburakama awurrariya yelakwa,” ne-yama. “Dukwa numiyambena nenungkwarba ni-yamama yelakwa awurrariya? Nakina-langwa-bina ena wiyerrirra ngarraku-wardenama ena-da,” ne-yama. Biya kembirra na-malyangkeyina arakba akina akumalyangka-da. Biya narr-akburranga Jawuna-langwa ekirra wurrakina-da.

⁸ Biya ne-yama wurrakina Jawuna-wa, “Yirru-makina kembirra! Ningkena-bina ningki-yamama awurrariya-na?” ne-yama. “Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yelakwa memema-manja mijiyanga? Umba amiyambena angalya nungkuwa-langwa? Angamba-langwa angalya ningki-likenuma ningkena?” ne-yama wurrakina Jawuna-wa.

⁹ “Ngayuwe-ka ningena NingiYiburuwa ningenumamalya,” ni-yama eneja. “Ningeniyangmarngkwajinama ngayuwa Yaweya Neningikarrawara, nibina n-ambilyamurra ena-langwa-manja angalya abalkaya. Meme-ka makarda numa-ngekburakama nakina akwa ngawa ababurna-langwa angalya ariba-manja ngalajukwaba ni-ngekburakama nakina. ¹⁰ Akena nganja ngayuwa ningi-lyumadumurra Yaweya-langwa. Kembirra aminakina-langwa ena ngarrak-akburrangama wiyerrirra,” ni-yama nakina Jawuna.

Aburraja nuw-engkirrika-manja akina ayakwa Jawuna ni-yengbinuma nakina, namurndak-akbar-da angwurra wurrumurndakakina warnungkwarba wurruminakina mijiyanga akina-langwa ayakwa. Akwa ne-yama, “Akine-ka awurrariya ningki-yamama ningkakina,” ne-yama. ¹¹ Ngalaje-ka arrirra iya makarda angwurra numu-ngakbudidina mamakwulumida miyirrbiyirra ngawa. Kembirra aburraja wurrumurndakakina warnungkwarba ne-yama Jawuna-wa, “Yiki-yamarrkinama yarna nungkuwa-manja kajungwa kuw-erriminji-yada enena wiyerrirra?” ne-yama.

¹² “Yirru-kuwakuwurriya angerriba makardu-wa,” ni-yama eneja Jawuna, “kajungwa enena arrirra akwa memema makarda kamurndak-erriminjini-yada,” ni-yama nakina. “Ningeningme-ka ningena ngayuwa-baba ningi-yarrkuwurrangu-mubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa kembirra enena ngarraku-wardenama wiyerrirra,” ni-yama Jawuna.

¹³ Akena aburraja wurrumurndakakina warnungumijiyanga warnungkwarba nara kenumin-engkirrika akina-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa Jawuna. Wurriyirrbiyirra ngawa namurndaku-mideyina angwurra angerriba ariba-wa wurrakina, akena na-lyangmuride-ka. Nara karr-akburrangarna angalya. Angwurra ngawa ngalaja arrirra nuw-angkarrina nuw-arumidina akwa makarda makina numu-warumajungwuna mamakwulumida ngawa-da.

¹⁴ Kembirra nuw-ardanga arakba Yaweyu-wa wurrumurndakakina warnungkwarba wurruminakina mijiyanga. “Yaweya!” ne-yama. “Yikinu-wardena-manja naka nenungkwarba nare-ka ningkena a-jungwajuma yirruwa,” ne-yama wurrakina Yaweyu-wa. “Yarningme-ka yarna nungkuwa-bina ena ningki-larrkamurra wiyerrirra yangkwurranga-da,” ne-yama wurrakina-da.

¹⁵ Kembirra neni-rndirra Jawuna neni-ngkajika akwa nenu-kuwakuwurra wurrakina angerriba makardu-wa. Ngalaja akina-wiya ngawa nuw-ar-darra akina wiyerrirra. Nara arakba kuw-angkarrina. Num-erriminja ngalajukwaba makarda, numi-lyurkkwuda makina-da. Nara ngarningka arakba kumu-warumajungwuna-da. Milyurkwa arakba kembirra makina makarda-da.

¹⁶ Kembirra wurrumurndakakina warnungkwarba warnungumijiyanga narrumarringka-manja makina makarda numi-lyurkkwuduma, namurndak-akbar-da angwurra wurrakina Yaweya-langwa. Akwa kembirra narru-manga awilyaba jiba akwa nenuminu-wardanga Yaweya-langwi-yada akina. Biya ne-yama enuwa-wa, “Yarningma yarna nungkuwa Yaweya ningkakina ningkingbuda angwurra,” ne-yama. “Kembirra yiki-yar-diya-manja ngarningka yarna angalya-manja kaminu-wardenama ngarningka awilyaba jiba akwa ke-yangmarngkwajinama nungkuwa-wa yarningangkawura, mena yarningma yarna arakba nungkuwa ningkingbuda angwurra ningkakina-da,” ne-yama wurrakina-da.

¹⁷ Umba ngalaja akina akwalya amakwulumida nuw-ambilyuma arrawa makina-manja ngawa makarda. Eneja nakina ni-yengbina Yaweya akina-wa amakwulumida akwalya akwa ni-yama, “Jeyi! Likaja angerriba ni-rukwingir-diya nangaba nenungkwarba,” ni-yama nakina akina-wa akwalya. Kembirra ngalaja akwalya nuw-angkarra akwa nenaki-rukwingir-da angerriba arrawu-wa mulkwu-wa nakina Jawuna. Kembirra yakwujina ngawa akwalya-langwa-manja mulkwa eneja Jawuna n-ambilyuma arakba mabiyakarbiya mamawura akwa marringa nakina-da.

2

Jawuna-langwa ayakwa nu-buriyaminu-mulangwa Yaweyu-wa

¹ Biya Jawuna nu-buriyamina nakina Yaweyu-wa ena-langwu-wa Nubungkawa akuwakarrawa-langwa akwalya. Biya ni-yama,

² “Ningu-werrikawarriyadinuma ngayuwa mena ku-wurrilangu-bu ningi-lyangkiyama, akwa kembirra ning-ardanguma ngayuwa nungkuwa-wa kajungwa ningkeniku-mamurikaji-yada ngayuwa ningkakina.

Nungkwaja yimin-engkirrikama nganyangwa ayakwa.

Ning-ambilyu-manja ngayuwa makarda-manja mijirrkarrawa warninikijungwa-langwa-manja angalya,
ning-ardanguma ngayuwa nungkuwa-wa akwa yimin-engkirrikama ayakwa nganyangwa.

³ Yu-wurrume-ka mijirrkarrawu-wa ngawa meningarrawu-wa makarda.

Ngumu-wurumbijuwama ngalaja makarda akwa karrikarrawara numu-warumajungwunuma mamakwulyumide-ka.

⁴ Ningu-minangkirrajuma-bu arngkawura ningkakina ningi-lyangkiyama, akwa nara-bu arakba a-rringkama ngayuwa nungkuwa-langwa akwurdukwurda angalya Jirujalema-manja.

⁵ Makarde-ka ngumu-wurumbijuwama ningenumamalya ngumi-yikarrngajuwama, nara ki-ngengkuwangina.

Umba ngalaja mamungwulya namurndak-ararikama nganyangwa-manja aringka.

⁶ Ningi-likenuma-ka ngumu-wilyakama makarda mijirrkarrawu-wa. Ngumu-wilyuwilyakama ngawu...wa.

Ningakina ningi-likenuma ngawa ningi-dirrirnduma angerriba mijirrkarrawu-wa makarda.

Ningi-yaminjamama ning-alilikenuma bi...ya yanda-langwa angakuba arrawa yakwujina ning-ambarringama.

Akine-ka angalya warninikijungwa-langwa.

Akena nara a-lawurraduma akina-langwa angalya yirribina yiki-jungwunamurrada.

Akena nungkwaja Yaweya nganyangwa Ningkubungkawa yi-lawurrakajuwama ningeni-ba makina-langwa makarda mijirrkarrawa-langwa.

⁷ Nganja arakba ningu-werribikajungwunuma ningeni-ki-jungwangeni-yada akena ning-ardanguma nungkuwa-wa ningakina.

Umba nungkwaja yimin-engkirrikama akina ayakwa nganyangwa nungkuwa-langwa-langwa akwurdukwurda angalya Jirujalema-langwa.

⁸ Aburraja wurribina nuw-engkingkirrikajama alarrngkilarrngkawarriya-wa amurndakijika alawudawarra-murruwa

nara wurrakina e-yangmarngkwajuma nungkuwa-wa.

⁹ Umba nganja ningena ngayuwa ku-mebinama emeba nungkuwa-wa akwa yibayangmarngkwajinama.

Ningi-yamama ngayuwa yibaminu-wardenama jiba nungkuwa-langwi-yada, kembirra ku-wardenama akina amandangwa ngayuwa,

kajungwa ningkeningmi-yada nungkuwa yibamini-yarrkuwarakinama nungkuwa-langwa ayakwa ningeningangkawura.

Nungkwaja Yaweya nungkuwa yimbukwa ningkakina yik-enibikinama yarna yarnumamalya,”

ni-yama nakina Jawuna Yaweyu-wa ena-langwu-wa Nubungkawa.

¹⁰ Eneja kembirra arakba Yaweya ni-yengbina ayakwa nakina akwalyu-wa. “Jeyi, likaja!” ni-yama. “Nu-wilyakina nakina Jawuna marndakalyu-wa akwa yakwujina kin-errekbiijina,” ni-yama nakina Yaweya akwalyu-wa nu-maka. Ngalaja akwalya kembirra yadikina na-likena arakba. Nuw-alilikenu...wa. Yakwujina marndakalya-manja. Akwa nenak-errekbiijua arakba nakina Jawuna marndakalya-manja. Eneja kembirra nakina Jawuna nu-warumajungwa akwa ni-likena, ni-riberrkina arakba ariba-wa nakina-da.

3

Ni-likenu-mulangwa Jawuna Niniba-wa

¹ Ngarningka arngkuwilyaba ni-yengbina eneja nakina Yaweya nenu-maka Jawuna-manja. ² “Jeyi! Likaja Niniba-wa ebinu-wa aruma angalya aminuwurrakwulyumidamurruwa alikira iya warnumamalya,” ni-yama. “Akwa ka-makina ebina ayakwa yirra-makama adinuba-wiya wurrumurndakakinu-wa warnumamalya wurruminakinu-wa

angalya,” ni-yama nakina. ³ Eneja kembirra Jawuna nenumini-yarrkuwaraka Yaweya-langwa ayakwa ni-yengbinumurra nakina enuwa-wa akwa ni-likena arakba nakina Niniba-wa-da.

N-alilikenu...wa. Kembirra ni-yar*da arakba nakina Jawuna Niniba-manja. Akine-ka Niniba amakwulumide-ka angalya akina. Wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya iya alikira. Warnumamalya na-likenu-manja yenjerrikena akinu-wa angalya wurrakina, akwa narri-rijakba-manja akina angalya, kembirra na-likenu-ka mamurukwa-langwiya mabiyakarbiya-manja mamawura wurrakina. ⁴ Eneja Jawuna nakina arakba ni-likena mamurukwa-langwiya akina-manja angalya-da.

N-alilikenu...wa. Num-awiyeba mamawura. Biya kembirra arakba ni-yengbina ayakwa nakina, kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrababurna warnumamalya wurruminakina angalya. N-ardangume-ka nakina angwurra, ni-yangkarjiyajungwunuma. “Kwurruwa-yi! W-engkirrikiya enenu-wa ayakwa ningi-yengbina-murruwa ngayuwa,” ni-yama nakina Jawuna nenu-maka wurrumurdakakina warnumamalya. “Kirrababurna-langwa karnumamalya w-engkirraja. Arngkabiya-buwa-ma arngkumemberrkwa mamawura eneja Neningikarrawara kini-dirrindama, kini-likajama enenu-wa angalya. Yikenu-wardenama nungkwurruwa akwa kinu-burrijinama alikira nungkwurra-langwa amurndakenena. W-engkirraja enenu-wa ayakwa kembirra ningi-yengbina-murruwa ngayuwa aduwaba,” ni-yama nakina Jawuna nenu-maka wurrumurdakakina-manja warnumamalya WarningiNiniba.

⁵ Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya wurruminakina angalya Niniba nawurrak-engkirrikenema-ka akina Neningikarrawara-langwa ayakwa ni-yengbinuma Jawuna. Kembirra warningma arakba wurrakina Jawuna ni-larrkbularrkbakama, alyangmandukwuna akina ayakwa amandangwa ni-yengbinuma. Kembirra namurndaki-lyanguwerribikajungwunuma wurrakina nari-yada alyubaruma aninga wurrababurna-langwa warnumamalya warningakwujina. Kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya narringamurdak-aburawakama arakba dibina dumbala aburra-langwa. Umba narringa-manguma duwurruwurrariya dumbala dibina narringa-ngekburakama nenukwuda-langwa-murra amangwurraraja akwa nu-awiyebeyinuma arakba dumurdakakina. Akina-manja angalya ne-yaminjamama wurrakina, kajungwa neningmi-yada Neningikarrawara narri-larrngkuwurranguma alarrngkilarrngkawarriya umba nenumini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina arakba. Kembirra wurrababurna-langwa wurrarumuruma akwa wurriryukwayuwa warnumamalya aburrajukwaba namurndak-awiyebeyinuma dumurdakakina dumbala duwurruwurrariya.

⁶ Enejukwaba nakina nubungkawa nibina naruma-dangwa numinakina angalya n-engkirrika ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa. Biya nu-warumajungwa ena-langwa-langwa akangmakwulalinga. Nang-enjungwurranga dibina deningaba dumbala n-awiyebenuma, umba n-awiyebena duwurrariya-langwa dumbala nakina. Biya nijadinga erreku-wa akwa n-ambarringa ajiringka-manja amarnina-manja.

⁷ Ni-yarrkilarrka nakina nubungkawa ayakwa wurrababurna-wa warnumamalya wurruminakinu-wa angalya Niniba. Ni-yama, “Enena ayakwa ningaruma-langwa ningubungkawa ninguminena-langwa angalya akwa wurrubungkawa nganyangwa-langwa. Nara kirruwilyuwilyaba karnumamalya alyubaruma aduwaba aninga akwa a-bekuma akungwa kirrababurna-langwa karnumamalya enena-manja angalya. Ngalajukwaba bulukwa iya jiba nara alyubaruma aninga akwa a-bekuma akungwa. ⁸ Kirrangkwulumida-langwa karnumamalya yik-awiyebenama duwurruwurrariya dumbala, umba ngalajukwaba bulukwa. Akwa kirrababurna-langwa karnumamalya yiku-buriyaminama Neningikarrawaru-wa akwa yiki-larrngkuwurrenema alarrngkilarrngkawarriya amurdakibina kirri-yama-mulangwa. ⁹ Eneja Neningikarrawara kinuma-kuwarrukwajinama dukwa mangma ena-langwa nari-yada awinyabaduma nakina ngakwuruwa-wa, akwa kembirra nari-yada a-jungwuma ngakwuruwa dukwa-da,” ni-yama nakina nubungkawa numinakina angalya, ni-yarrkilarrkama ayakwa ena-langwu-wa warnumamalya-da.

¹⁰ Eneja Neningikarrawara n-andeya nakina angalaba karrawara-langwa akena neni-rringka wurrumurdakakina warnumamalya narri-larrngkuwurrangu-mulangwa ebina arakba awurruwurrariya umba nenumini-yarrkuwaraka-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kembirra numa-kuwarrukwajuma mangma ena-langwa akwa nara kenu-wardanga wurrumurdakakina warnumamalya wurruminakina angalya Niniba, ni-yama-murrada neniku-warda wurrakina nakina-da.

4

Jawuna n-awinyambadinu-mulangwa, akwa Yaweya n-errukwulinu-mulangwa warnumamalya-manja

¹ Eneja Jawuna ni-werrikawarriyade-ka arakba nakina, akwa n-awinyambada mena nara-baba Yaweya kenu-wardanga wurrumurndakibina warnumamalya WarningiNiniba ni-yama-murrada nakina neniku-warda. ² Biya nu-buriyamina akwa ni-yama nakina Jawuna Yaweyu-wa, “Ningeningma ngayuwa angakuba ning-ambilyu-wiya ningibina angalya-manja ambaka, yi-maka-wiya ayakwa adinuba-wiya, ningeningme-ka ki-yamina-mulangwa ningkakina. Karri-larrngkuwurrena-manja wurrumurndakibina warnumamalya alarrngkilarrrngkawarriya ebina ne-yamama, kembirra ningeningme-ka kamini-yakuwabijinama nungkuwa. Akina-langwa-bina ningi-ngayindanguma ningi-lyumadinuma Beyinu-wa,” ni-yama nakina Jawuna. “Ningeningme-ka ngayuwa nungkuwa ningkuminababurna akwulyelyingma iya akwerrukwula. Akwa ningkumarngkuwurrumalya ningkumarngkirra ningkakina ningkeningangkawara. Akwa ningkeniki-kuwarrukwaji-yada mangma nungkuwa-langwa nari-yada a-banijuminduma warnumamalya. Ningkeniki-yaminjama nungkuwa akina. ³ Nganja ningena arakba kembirra ningi-ngayindenama nari-yada ningeniba ambilyuma umba ki-jungwuni-yada. Kembirra yi-larrkaja ngi-jungwuna,” ni-yama Jawuna Yaweyu-wa.

⁴ Eneja ni-yama Yaweya Jawuna-wa, “Mena-burra ningkakina ningku-werrikawinyambadinama? Nara-maka ningkakina k-awinyambadina-da,” ni-yama Yaweya Jawuna-wa.

⁵ Eneja Jawuna ni-jadinga arakba akina-langwa adirringwana angalya akwa ni-likena alyengmu-wa. N-ambarringa. Biya yakwujina arakba ni-ngekburaka eyukwujiya amiyerriya awarruwalya nenik-angmakwulalingi-yada. Biya n-embimbirrarinuma nakina Jawuna kinu-wardanga-murrikba Yaweya akina angalya. ⁶ Umba eneja Yaweya Neningikarrawara ni-lungkuwabijuwa amarda alyarrngwalyiya nenik-angmakwulalingi-yada nakina Jawuna awarruwalya-manja. Eneja ni-lyelyingme-ka nakina Jawuna. Kembirra akina-manja awarruwalya nirungekburna n-ambilyuma arakba nakina.

N-ambambilyu...wa. Biya num-awiyebena mamawura. Kembirra alyarrngwalyilya nu-mungkwulinga nakina marringa. ⁷ Biya memerrkingka-manja ne-kbadinga arakba akina. Kembirra angaluba eneja nakina Neningikarrawara ni-larrka yinikarriyama ebinu-wa awarruwalya. Ngalaja n-alyubarina yakina arakba ebina amarda nenumini-lungkuwabijuwa-murrada Neningikarrawara awarruwalyi-yada Jawuna-langwi-yada-da. Ngalaja kembirra akina amarda na-lingbijungwa arakba-da.

⁸ Biya num-ambijanga arakba mamawura, biya numu-wurduwurdanga karrawaru-wa makina. Umba eneja Neningikarrawara nakina ni-larrka arrirra ardidarra alyengma-langwa. Bi...ya mamawura makina nenamu-daka-mulangwa aringka-manja eneja numingekilyuwake-ka arakba nakina Jawuna. Ni-yama kembirra nakina, “Ningene-ka arakba kembirra ningi-ngayindenama nari-yada ningeniba ambilyuma umba ki-jungwuni-yada,” ni-yama.

⁹ Eneja arakba ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa, “Mena-burra ningkakina ebina-langwa amarda ningk-awinyambadinama? Nara-maka ningkakina akina-langwa amarda k-awinyambadina-da!” ni-yama nakina Neningikarrawara Jawuna-wa-da.

Eneja ni-yama Jawuna, “Yawu, amandangwa ningena k-awinyambadinama akina-langwa amarda-da. Ningeneka amandangwa ning-awinyambadinama arakba-da. Karukwe-ka ki-jungwunuma!” ni-yama nakina Jawuna Neningikarrawaru-wa-da.

¹⁰ Eneja ni-yama nakina Yaweya nenu-maka nakinu-wa Jawuna, “Arngkawura-me-ka na-lungkuwarrinuma akina amarda umba mingka-manja marringa na-jungwunuma. Nara nungkuwa ki-lungkuwabijuwa akina akena yanda ningk-errukwulinama akinu-wa amarda-na! ¹¹ Nganjukwaba ningena ngayuwa ning-errukwulinama angwurre-ka wurrumurndakibinu-wa warnumamalya WarningiNiniba. Akina-manja ngawa angalya wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya wurrakina nawurrak-ambilyama. Aburrajukwaba wurruwurrakwulyumida wurrakina wurriyukwayuwa. Wurrakine-ka wurriyukwayuwa wurrikamarra awurruwurrariya. Ngalajukwaba ababurna bulukwa-murriya akina-manja angalya nuw-ambilyamurra. Aminakina-langwa kembirra wurrumurndakakina warnumamalya nara ka-wardanga ngayuwa-da,” ni-yama Yaweya Jawuna-manja-da.

Ena-bu ngawa-da.

Luka

Enena jurra Luka-langwa ngarraku-makinama ni-yama-mulangwa Jesus Christ akwa ngarningka amurndakakina ayakwa nenu-wilyakajuwa-mulangwa nakina ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa.

Nakine-ka Luka ngarrenu-makinama Neningikarrawara-langwa Amawurrina eng-buda alyengma akina. Akwa ngarrenu-makinama Jesus nenu-wilyakajuwa-mulangwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa ayakwa kajungwa ka-buriyamini-yada wur-rakina Neningikarrawaru-wa. Akwa ngarningka ngarrenu-makinama Luka nenumini-yakuwabijuwa-mulangwa Jesus warnumamalya-manja, akwa nu-marngkirradinu-mulangwa nakina wurridarringka-manja. Nu-marngkirradinuma nakina wurrakina-manja, umba aburraja arrkala wurrababurna wurridarringka nenu-mamurikajuwama wurrakina aburramba-langwa enuwa-manja.

Eningadinuba-wiya ayakwa

¹ Ngayuwe-ka ningena Luka ningenimikirra. Ning-arrikarrenama ngayuwa enena-manja jurra aduwaba kajungwa ki-larrkaji-yada ena nungkuwa-wa Diyabu-laja. Ningkeningme-ka ningkakina wurrababurna warnumamalya narr-arrikarrangumulangwa arakba ayakwa akwala-manja jurra. Narr-arrikarranguma wurrakina ni-yama-mulangwa Jesus n-ambilyu-wiya yirruwa-manja nakina enena-manja angalya. ² Akena nara keni-rringka wurrakina Jesus aburra-langwa-murra menba. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya neni-rringkama Jesus n-aburradadangumulangwa nakina ena-langwa warka yanda-langwa ni-jerrukwama ebina warka nenu-kwamura Neningikarrawara. Neni-rringkama wurrakina biya narr-eningmikama wurrumurndakibina warnumamalya kajungwa warnik-arrikarri-yada jurra-manja amurndakibina-langwiya ayakwa nuw-engkirrikenu-mulangwiya wurrakina. Akwa wurrumurndakibina-murrada narri-rringka-murrada warnumamalya yirrabu-makama ababurna-langwa yirruwa-manja yirrajukwaba-da.

³ Kwuja, Bungkawa, nganja ning-akakirumakajungwunuma arakba ningena amurndakibina ni-yama-mulangwa Jesus n-aburradadangu-mulangwa ebina warka ena-langwa yanda-langwa ni-lawurradinuma nakina Nungwenikba-wa. Angwurra ning-akakirumakajungwunuma ngayuwa nari-yada e-yakuwabijuma. Kembangirra ningi-lyanguwerribikajungwunuma arakba ngayuwa, ningeni-arrikarri-yada nganjukwaba amurndakenena akwala ayakwa, kajungwa ki-larrkaji-yada ngayuwa nganyangwa ayakwa nungkuwa-wa. Yirra-ngayindenama-ka ngayuwa yiba-makinama nungkuwa-manja ababurna-langwa eningadinuba-wiya-langwa yanda-langwa anger-riba eningarija-langwu-wa, ⁴ kajungwa nari-yada a-kwiyerriba nungkuwa, umba warenja-bawiya ku-miringkini-yada amurndakibina ne-yama-mulangwa ningkakina. Akwa ngarningka yiba-makinama ngayuwa kajungwa k-eningmidini-yada ningkakina ebina-murrada ayakwa wurrukwala warnumamalya b-akakirumakama arakba wurrakina nungkuwa-manja alyangmandukwuna-wiya akina-bina ayakwa-da.

Keburiyela ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jekarayu-wa

⁵ Arakba-wiya n-ambilyu-wiya nubungkawa Yerida Judiya-manja nakina, nuw-ambilyumurra wurrababurna-ka warnungkwarba WuruMinida. Ne-yengbijajungwunuma wurrakina warnimikirra warningarakburakba-kiya-langwa warnungkwarba WuruMinida. Umba wurrukwala ne-yengbijajungwunuma WarningAbija warnumamalya wurrakina. Enejukwaba nuwilyaba nenumamalya nenimikirra Jekaraya ni-yengbijajungwunuma nakina Abija-langwiya ekirra. Ngalaja dadingiyenikba ena-langwa Lijibida dakina, umba ngala-langwa nungwadikba enejukwaba NuMinida nenungkwarba nakina.

⁶ Wuneningabe-ka wunalakina-kiya Jekaraya akwa Lijibida wunenumamalya-kiya, akwa nenumini-yarrkuwarakama ababurna-langwa ayakwa Nubungkawa-langwa Neningikarrawara-langwa. Kembangirra eneja Neningikarrawara-ka nakina nenilirraki-rringka wuneningaba-kiya ngawa. Neni-yaminjamamura wunalakina, nenumini-yarrkiyarrkuwarakama ayakwa Neningikarrawara-langwa ngawu..wa. ⁷ Biya nen-eniyuwangkudinuma arakba wunalakina. Biya narra-ngayindanguma warijira akena nara ngawa-da. Wuneningarijira-ma nen-ambilyuma, mena duburubura-baba Lijibida dakina-da.

8-9 Biya kembirra arngkawura nakina Jekaraya nu-war•danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Aburraja wurrababurna-langwa WurruMinida warnungkwarba na-war•danguma wurrakina warka yakwujina, akena na-warruwarrukweyinama wurrakina. Adinuba-wiya wurrukwala na-war•danguma warka yakwujina, kembirra aburramba-langwa wurrukwala-langwa. Biya kembirra arakba WarningAbija warnungkwarba na-war•danguma warka aburramba-langwa yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja alikira wurrakina. Eminiminingke-ka warka na-war•dangumurra. Umba mababurna-langwa mamawura nuwilyaba NuMinida nenungkwarba ni-dakamurra nakina amukwarnjirrema wuburra, kajungwa ngala-langwa angwarra kuw-angkarrkarjeji-yada. Eningabe-ka ne-ngbajama akina. Ni-dakama akina mena arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara nenu-makamurra wurrakina WurruMinida warnungkwarba warniki-yaminjami-yada akina ena-langwi-yada. Umba na-wekbalyinu-manja wurrakina wurribina warnungkwarba akina-langwa warka, adinuba-wiya narr-arrikarranguma wurrababurna-langwa warnimikirra jurra-manja. Erribirra narr-arrikarranguma. Kembirra na-warruwarrukweyinama narri-dakama akina amukwarnjirrema ebina-langwiya jurra. Kembirra arakba Jekaraya ni-dakama akina enamba-langwa nakina ebina-manja alikira WurruMinida warnungkwarba wulkwa nuw-awiyebeyinu-murrumanja wurrakina, umba nara-murrumanja wurrukwala warnumamalya.

¹⁰ Ni-daka-manja Jekaraya akina, nakwukawura n-ambilyuma nakina alikira-manja arrawa. Umba aburraja warnumamalya wurribina na-likenu-murrumurra Neningikarrawara-langwu-wa angalya erreka-manja-wiya nuw-arjeyuma wurrakina akwa na-buriyaminuma Neningikarrawaru-wa yakwujina. ¹¹ Akena n-ambilyu-manja nakina nakwukawura arrawa-manja, eneja nuwilyaba nenikumamurikaja Nubungkawa Neningikarrawara-langwa ni-jadinga n-abilyerrikajungwunuma enuwa-manja nakina. Eneja Jekaraya neni-rringkama nakina n-arjeyuma ebina-manja bada emikirra alda ni-daka-murrumanja nakina ebina amukwarnjirrema. Ekbuda-langwa-langwa alda n-arjeyuma nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa. ¹² Eneja n-arndirndade-ka Jekaraya akwa n-akbar•da angwurra nakina-da.

¹³ Eneja kembirra nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama enuwa-wa, “Nara akbar•duma, Jekaraya,” ni-yama. “Ningku-buriyaminuma ningkakina Neningikarrawaru-wa akwa eneja n-engkirrikenuma nakina ayakwa nungkwa-langwa. Kembirra ambaka-murra ngalaja dadingiyena kangumin-arrangbinama nangariya nungkwa-langwa. Nungkwaja kembirra kini-yengbijinama niyukwujina ningkakina nenimikirra Janjana. ¹⁴ Biya ki-yekirreridinama angwurra ningkakina nginu-kwa-mulangwa Neningikarrawara nenikuwena-da. Aburraja wurrababurna warnumamalya ke-yekirreridinama aburrajukwaba kini-rukwularrina-mulangwa nakina niyukwujina nungkwa-langwa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Jekarayu-wa.

¹⁵ Biya ni-yama ngarningka, “Nenikuwene-ka naruma nenungkwarba numikbiyiya kin-ambilyama nakina. Amandangwa eneja Nubungkawa Neningikarrawara kini-yaminama, ‘Narume-ka nakina.’ Umba kin-arumidina-manja nakina, nara e-bekuma amalyirra akwurena-langwa. Nara e-bekuma ngalajukwaba akubibeka engbuda, ebina karraku-bungwurrukwunama warnumamalya. Umba ngalaja Amawurrina akwurdur-wurda Neningikarrawara-langwa kenaki-lyangburrukawajinama nakina akwa kenaku-war•dikinama nakina-manja. Kenaku-war•dikinama kinu-rukwularrina-manja nakina, akwa enuwa-manja ngawa kuw-ambilyama eningangkawura akina-da.

¹⁶ “Nakina-bina nenungkwarba kenu-wilyuwilyakajinama warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa. Akini-yada aburraja wurrababurna-ka WarningiYijireyila warnumamalya karri-larrngkugwurrenama awurruwurrariya akwa ke-yaminama eningaba kuw-engkirrikaja-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kenumini-yarrkuwarakiname-ka ayakwa Nubungkawa-langwa aburra-langwa-langwa Neningikarrawara, wuburra laka arakburakba-kiya-wiya ne-yaminjamama wurrumirarrngwa aburra-langwa wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa.

¹⁷ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jekarayu-wa nakina. “Nenikuwena kini-lyengmenama nakina, umba eneja Nubungkawa kin-arijidinama arija-langwa. Narrubude-ka amandangwa kin-ambilyama nenikuwena. Ngala Amawurrina Neningikarrawara-langwa, ebina-murrada nenaki-ngbudirra-murrada Eliya arakburakba-kiya-wiya, kenaki-ngbudirkinama enejukwaba nenikuwena. Aburraja wurrungungwarrngwa ka-lyelyingminama karr-akwurrainama ngarningka wurriyukwayuwa aburra-langwa kuw-engkirrikaja-mulangwa wurrakina ena-langwa

ayakwa. Aburrajukwaba warnumamalya wurribina nara amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina ke-kuwarrukwajungwunama akwa karruma-dirrburakinama aburra-langwa mangma kuw-engkirrikaja-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kembirra kenumini-yarrkuwarakinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, wuburra laka wurrukwa warnumamalya wurruwerrikidirrura aburrajukwaba ne-yaminama wurrakina. Kembirra wurrababurna wurramukwiyadakina warnumamalya kuw-embirrarinama wurrakina kajungwa warniki-rringki-yada ebina kini-yamina-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara. Biya kuw-engkirrikajama enuwa-wa, nuw-engkirrikenu-mulangwa adinuba-wiya ayakwa nenikuwena-langwa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nenu-maka Jekarayu-wa-da.

¹⁸ Eneja ni-yama Jekaraya enuwa-wa, “Ki-yamarrkinama ngayuwa k-eningmidinama akina ayakwa alyangmandukwuna? Ningeniyuwangkwe-ka arakba ningena. Ngalajukwaba dadingiyarra dadiyuwangkwe-ka arakba. Yikingi-yamarrkiname-ka kembirra yirringalakena?” ni-yama.

¹⁹ Eneja kembirra nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama, “Ningenimikirra Keburiyela. Neningikarrawara-langwa ningenikumamurikaja ningena, akwa ning-arjiyajinama enuwa-manja akwudangwa ningeningangkawura. Eneja ngini-larrkama nakina ngayuwa nungkuwa-wa kajungwa yiba-makini-yada nungkuwa-manja enena ayakwa eningaba. ²⁰ Akena yi-minikalyika-mubaba ningkakina, kembirra ningkeningayakwa-na k-ambilyama ningkakina-da, akwa nara e-yengbuna ayakwa yanda-langwa kini-rukwularrina-manja nangariya nungkuwa-langwa-da. Yi-minikalyikama akena ke-yaminama amandangwa enena yirra-makinama aduwaba. Ngalaja dadingiyena kangumin-arrangbinama amandangwa nenikuwena dakina-da. Akina-bu ngawa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Jekarayu-wa biya ni-likena arakba-da.

²¹ Umba n-ambudidinu-manja nakina Jekaraya arrawa, aburraja warnumamalya nuw-embirrarinuma erreka-manja ngawa wurrakina. Namurndak-embirrarinu...wa. Biya ne-yama wurrakina, “Miyambena-burra nara a-jaduma warenja umba n-ambudida nakina?” ne-yamama na-lyangkumakajungwunuma wurrakina. “Nenungkwurakbe-ka arrawa-manja nakina-da,” namurndaki-yama. ²² Kembirra arakba-langwa ni-jadinga eneja Jekaraya nakina akena nara kini-yengbina ayakwa. Nu-warrijuwama wulkwa ayarra. Umba na-lyangkumakajungwunuma wurrumurndakakina warnumamalya, “Dukwa Neningikarrawara nenu-marngkirringkama nakina-da,” namurndaki-yama wurrakina-da.

²³ Bi...ya kembirra arakba neni-yuwangkwa Jekaraya ni-jerrukwama ebina warka nu-war•dangu-mulangwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Biya ni-lalikama arakba Jirujalema umba ni-lawurradinuma ena-langwu-wa angalya, akwa n-ambilyuma arakba yakwujina.

²⁴ Biya yimangbala yimawura nu-wurdanguma yakinu...wa. Akena ngalaja dakina Lijibida nara kingi-likena nuw-ambilyu-murruwa warnumamalya umba ying-abuwarrakajungwunuma alikira-manja arrawa ngawa. Kembirra yinginumini-mambakinuma arakba dakina wurrangariya Jekaraya-langwa. ²⁵ Yingi-yama kembirra dakina, “Nubungkawa Neningikarrawara nu-marngkirradinuma nakina ngayuwa-manja mena ningi-yeliyangu-mubaba ebina-wiya ningeningarjira-mulangwa ning-ambilyuma. Akena nara arakba e-yeliyuma aduwaba ningena-da,” yingi-yama dakina-da.

Keburiyela ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Meri-wa

²⁶ Bi...ya yuwilyaba-manja yimawura, eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nibina-murrada nenimikirra Keburiyela ni-likenumurra nakina akinu-wa angalya Keliliya emikirra Nejirida. ²⁷ Eneja neni-larrkama Neningikarrawara duwilyabu-wa dadiyara dadimikirra Meri. Dadiki-yar•di-yada ngalaja dakina nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jawijiba, akena nara ambaka keni-yakeyina wunalakina. Eneja numirenika neningarakburakba-kiya Jawijiba-langwa Nubungkawa Deyibida nakina.

²⁸ Eneja ni-yama Keburiyela Meri-wa, “Ngeniyerriya, Nubungkawa Neningikarrawara nginu-werrungwur•denama amandangwa nungkuwa-manja. Nungkuwa-manja n-ambilyame-ka,” ni-yama nakina.

²⁹ Ngalaja Meri yingu-werrikawarriyadinume-ka ying-engkirrikenu-mulangwa amurndakakina ayakwa. Yingi-lyangkiyama, “Ne-yamarrkama ena ayakwa? Miyambena-burra nginu-makama enena?” yingi-lyangkiyama.

³⁰ Eneja Keburiyela ni-yama ngaluwa-wa, “Nara akbar•duma, mena Neningikarrawara nginu-werrungwur•dena-mubaba nungkuwa-manja. ³¹ Ku-mambakinama ningkakina nangariya, kembirra kin-arrangbinama akwa kini-yengbijinama Jesus. ³² Kin-arumidina-manja nakina, naruma numikbiyiya-dangwa nubungkawa kin-ambilyama. Aburraja warnumamalya ke-yaminama, ‘Nenikuwenikba nakina Neningikarrawara-langwa umba nakine-ka Neningikarrawara naruma numikbiyiya-dangwa nakina,’ ke-yaminama wurrakina. Eneja Nubungkawa Neningikarrawara kenu-bungkawakinama nakina. Eneja kembirra kinu-bungkawadinama nakina wuburra laka numirenikba neningaraburakba-kiya Nubungkawa Deyibida nu-bungkawadinuma nakina arakba-wiya. ³³ Akwa niyirrbiyirrbaba ngawa kinu-bungkawadinama nakina warnikinikaduwanmanja wurrumirumirena Jekaba-langwa neningangkawura nakina-da,” ni-yama Keburiyela Meri-wa.

³⁴ Ngalaja yingi-yama Meri, “Nara ambaka ku-mungkwula-langwa ngayuwa warnungkwarba-manja, umba ki-yamarrkinama kin-arrangbinama nangariya?” yingi-yama.

³⁵ Eneja ni-yama Keburiyela, “Neningikarrawara-langwa Amawurrina ebina engbuda ka-likajama kaki-lyinginama ningkakina, bi...ya kembirra ambaka-murra kumambakinama wurrangariya ningkakina-da. Kembirra aminakina-langwa aburraja warnumamalya ke-yaminama, ‘Naka niyukwujiya Nenikuwenikba Neningikarrawara-langwa nukwurdukwurda naka-da,’ ke-yaminama wurrakina.

³⁶ “Kwuja, ngalajukwaba Lijibida kirringuminuwilyaba-ma kirringalakina wurrumirumirenungwa yingu-mambakinama arakba wurrangariya. Mama dadiyuwangkwa arakba dakina umba kingin-arrangbinama nangariya. Duburubura ying-ambilyuma dadinungkwurakba dakina, akena yingu-mambakinuma wurrangariya yuwilyaba arakba yimawura dakina-da. ³⁷ Amandangwa eneja kini-lyanguwerribikajungwunama Neningikarrawara neniki-yama-langwa eningerribirra, kempa kini-yaminama amandangwa nakina-da,” ni-yama Keburiyela Meri-wa-da.

³⁸ Ngalaja yingi-yama Meri enuwa-wa, “Ning-engkirrikame-ka ayakwa nungkwa-langwa akwa ningenikuminuwar•duwar•de-ka ningena Nubungkawa-langwa Neningikarrawara, kembirra nara ningena a-waruma,” yingi-yama. Eneja kembirra nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nanga-lalika Meri arakba-da.

Meri nanga-ngarrangu-mulangwa Lijibida

³⁹⁻⁴⁰ Umba ngalaja nanga-ngayindanguma Meri dadiki-ngarri-yada dakinu-wa Lijibida akina-wiya. Kembirra yingi-lalika dakina Nejiyida arakba umba yingi-likena warenja-bawiya yadikina engku-wa nuw-angkarrinu-murruwa arirra dalada. Yingu-wurdanguma Judiya-wa ababurna-murruwa angalya angakarjiyina. Akina-manja angalya Judiya yingu-wurdawurdanguma ngawa angakarjiyina, yanda-langwa ying-akburranga angalya ebina-manja n-ambilyu-murruwanmanja Jekaraya. Biya yingi-yar•da arakba ena-langwa-manja alikira. Ying-awiyeba dakina biya narringi-lyelyimbukweyina yakwujina arrawa Lijibida aburrunguwa. Yingi-yama Meri ngaluwa-wa, “Laka, ningkeningaba? En-ambilya Neningikarrawara nungkuwa-manja,” yingi-yama.

⁴¹ Ying-engkirrika-manja Lijibida amurndakina ayakwa, kembirra nibina nangariya ngala-langwa eneja nu-warrinuma arakba ngala-langwa-manja mulkwa. Akini-yada ngawa ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa yingaki-lyangburrukawajuwa yingaku-war•dikama Lijibida-manja arakba akina-da.

⁴² Kembirra yingi-yengbinuma yingi-yangkarjiyajungwunuma ayakwa mena yingiyangmarngkwunu-mubaba dakina. Akwa yingi-yama Meri-wa, “Neningikarrawara nginu-werrungwur•denama nungkuwa-manja akwa nu-wekbalyinuma ningkakina. Kembirra nungkwaja ningkaruma arakba ningkidarringka ningkilyengma aduwaba ningkakina. Umba ngarningka kenu-werrungwur•denama eneja Neningikarrawara nangariya-manja enejukwaba. ⁴³ Nungkuwe-ka ningkirndenikba ningkakina nganyangwa-langwa Nubungkawa, akena ningki-likenumeka yangkwurrangwa-da ngayuwa-wa aduwaba-da,” yingi-yama Lijibida.

⁴⁴ “Ning-engkirrika-manja ngayuwa ayakwa nungkwa-langwa,” yingi-yama dakina Lijibida, “kembirra aburraja wurrangariya nganyangwa na-warrinuma mulkwanmanja nu-ngwurrkbalinuma yukwudukwuda aburra-langwa. ⁴⁵ Eningabe-ka kangekburakajungwunama nungkwa-langwa ningk-eningmidinu-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa alyangmandukwune-ka, akwa ningku-werrikambilya-mulangwa enuwa-manja, mena-baba ababurna-langwa nginu-makama Nubungkawa Neningikarrawara nungkuwa-manja ke-yaminama akina amandangwa-da,” nanga-makama dakina Lijibida Meri-wa-da.

Emeba nanga-ngwurrkumambambijua-mulangwa Neningikarrawara Meri-manja

⁴⁶ Yingi-yama arakba ngalaja Meri,
 “Yawe-ka. Ningeni-yangmarngkwajiname-ka amandangwa Nubungkawa Neningikar-
 rawara ningeningangkawura.

⁴⁷ Nakina-bina ngin-enibikinama ngayuwa kembirra ningu-
 werrikilyelingmajungwunama angwurra.

⁴⁸ Mama ningiyukwujiya ningeningerribirra ningenumamalya; umba ngin-
 akwurrajuwama nakina ngayuwa-manja.

Ningenikumunuwar•duwar•da wulkwa ena-langwa umba nara akwala.

Aduwaba-langwa aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ke-yaminame-ka,
 ‘Nubungkawa Neningikarrawara ni-yamama eningaba nakina ngaluwa-manja,’
 ke-yaminama wurrakina.

⁴⁹ Ke-yengbinama enena ayakwa nganyangwa-langwa wurrakina mena
 Neningikarrawara narrubuda-baba nakina nilyengma nakina, akwa arrubuda
 nginumini-ngekburakama nganyangwa.

Narrubude-ka nakina akwa akwurdukwurda ekirra ena-langwa.

⁵⁰ Neningikarrawara nakina n-errukwulinuma ngakwurra-langwa warnumamalya
 warningarakburakba-kiya-manja yanda-langwa aduwaba.

Akwa kin-errukwulinama nakina ngakwurra-langwa wurriyukwayuwa akwa ngar-
 ningka aburra-langwa-manja wurriyukwayuwa aburrajukwaba.

Kin-errukwulinama ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngarribina akinumini-
 yarrkuwarakina-murumurra ena-langwa ayakwa.

⁵¹ Akena wurribina na-ngkweningabakajungwunu-murumurra akwa namin-
 engkingirrajungwunu-murumurra warnumamalya

nu-minangkirreyinuma Neningikarrawara wurrakina ni-lawulawaja-mulangwa
 nakina arrubuda ayarrka ena-langwa.

⁵² Nenu-wurranguma nakina ngurubungkawa wurribina na-
 ngkweningabakajungwunu-murumurra wurrakina,

akena nen-akumarnuma nenu-bungkawakama nakina warningerribirra warnuma-
 malya wurriyukwayuwa-da.

⁵³ Nenu-kwama nakina Neningikarrawara aninga wurribina na-mureyangu-
 murumurra warnumamalya,

akena wurrukwalani-larrkenuma engku-wa eyebirra ayarrka wurribina wurru-
 minababurna angwarnda iya amurndakijika.

⁵⁴ Arakburakba-kiya-wiya nenu-makama nakina Neningikarrawara ngakwurra-langwa-
 manja wurrumirumiranyungwa kenu-mamurikajina-mulangwa wurrakina-
 manja akwa ngarningka akenu-mamurikajina-mulangwa ngakwurruwa-manja
 aduwaba.

Nara nakina Neningikarrawara kini-yakuwabijua amurndakakina ayakwa ena-
 langwa,

umba ni-likenuma nakina yangkwurrangwa aduwaba kajungwa neniku-
 mamurikaji-yada ngakwurruwa ena-langwa NgarningiYijireyila ngarnumamalya.

⁵⁵ Akwa ni-yakuwerribikinuma nakina amurndakakinu-wa ena-langwa ayakwa
 eningarakburakba-kiya-wa akwa n-errukwulinuma Aburiyama-manja.

Akwa aduwaba ngarningka n-errukwulinama ngawa ngakwurruwa ngakwurraju-
 waba,

akwa kin-errukwulinama nakina aburramba-langwa wurriyukwayuwa ngakwurra-
 langwa akwa wurrumirumiranyungwa warnikinikaduwa aburrajukwaba.

Kini-yaminjaminama ngawa neningangkawura Neningikarrawara nakina-da,”

yingi-yama Meri-da.

⁵⁶ Biya dakina Meri ying-ambilyumurra Lijibida-manja yabiyakarbiya yimawura. Biya
 kembirra yingi-lawurradinuma dakina angalyu-wa Nejiridu-wa arakba-da.

Ni-rukwullaru-mulangwa Janjana Nenikumingekegambaja

⁵⁷ Biya numu-darrbudinuma arakba mamawura dadik-arrangba-wa ngalaja Li-
 jibida wurrangariya ngala-langwa. Kembirra yingin-arrangba arakba nangariya.
 Diyekirrerre-ka arakba kembirra dakina. ⁵⁸ Aburraja warnumamalya ngala-langwa
 wurriyabiyabada akwa ngawa wurrukwalani warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-
 murumurra akwudangwa ngaluwa-manja nuw-engkirrikama ayakwa ngala-langwa-
 langwa. Nuw-eningmidinuma Nubungkawa Neningikarrawara nu-marngkirradinu-
 mulangwa nakina ngaluwa-manja. Biya aburrajukwaba namurndaki-yekirreridinuma
 kembirra wurrakina-da.

⁵⁹ Bi...ya mamangbala mabiyakarbiya arakba mamawura numu-rukwulyuwakenuma makina. Aburraja kembirra neni-ringandanga nenu-mukaduwamurrikama nakina numurrkbalya. Umba wurrukwala warningakwujina warnumamalya neni-ngayindanguma keni-yengbjuwama niyukwujiya Jekaraya nenimikirra, ebina-murrada ngawa ekirra nungwenikba-langwa. ⁶⁰ Akena ngalaja yingu-waranga dakina dirndenikba. “Nare-ka-da. Umba Janjana nenimikirra nakina-da,” yingi-yama Lijibida dakina-da.

⁶¹ Aburraja ne-yama, “Nara wurribina warnumamalya nungkwurna-langwa warnimikirra Janjana.” ⁶² Kembirra nuw-andeya wurrakina Jekarayu-wa akwa neni-yendabena ayarrka-murra. Neni-ngayindanguma wurrakina nakina-bina neniki-yengbiji-yada ekirra-da.

⁶³ Enamba-langwa Jekaraya neni-yendabena arrkala ayarrka-murra amurndakijika eningakarrikarra. Kembirra nenu-kwa aburraja wurrakina. Kembirra n-arrikarranga arakba nakina amurndakenena ayakwa. “Amandangwa Janjana nenimikirra.”

Biya “Wa!” kembirra namurndaki-yama. ⁶⁴ Akena arngkawura-wiya n-arrikarrangui-wiya Jekaraya ekirra, kembirra ni-yengbina arakba nakina ayakwa-da. Biya neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa-da.

⁶⁵ Akini-yada ngawa aburraja wurrumurndakakina warnumamalya warningakwujina nuw-akbar•danguma angwurra. Aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra Jekaraya-langwa-manja angalya akwudangwa nuw-akbar•danguma angwurra aburrajukwaba. Biya nenumurndaku-makama wurrukwalamanja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya akina-langwa ne-yama-murrilangwa, yanda-langwa wurrababurna-langwa warnumamalya akina-manja angalya angakingarjiyinga Judiya nuw-engkirrikenuma arakba akina ayakwa. ⁶⁶ Nara ke-yakuwabijuwa umba narru-wilyakama ngawa aburra-langwa-manja mangma-da. Biya namurndaki-yama, “Kin-arumidina-manja naka niyukwujiya kini-yamarrkinameka? Numiyambene-ka nenungkwarba kin-ambilyama naka-da?” namurndaki-yama. Warningma wurrakina amandangwa nen-akwurrajuwa-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara nakina-manja niyukwujiya-da.

Ayakwa nenu-ngwurrkumambijuwamulangwa Neningikarrawara ayakwa Jekaraya-manja

⁶⁷ Ngalaja kembirra Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenakilyangburrukwajuwama nungwenikba-manja Jekaraya nenaku-war•dikama akina. Eneja kembirra ni-yengbinuma Jekaraya amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina.

⁶⁸ “Neni-yangmarngkwajina ngarna Nubungkawa, nibina-murrada Neningikarrawara NgarningiYijireyila-langwa ngarnumamalya, mena ni-yar•duma ngarruwurrakuwilyarra arakba nakina-baba. Eneja ngarrenu-mamurikajuwama ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya akwa ngarren-enjungwurranguma arakba nakina.

⁶⁹ Akwa ngarrenu-kwama Nubungkawa narrubuda ngakwurra-langwa. Umba eneja Deyibida-langwa numirenikba nenikaduwa nakina. Nakine-ka Nubungkawa aken-enibikinama nakina ngakwurruwa.

⁷⁰ Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara ni-yarrkakumarnuma ayakwa ena-langwa-manja ngarnumamalya. Umba aburraja ena-langwa warnikumakumaka ayakwa ngarrabumini-yarrkilalikama wurrakina akina ayakwa ena-langwa ngakwurra-langwi-yada arija-langwa.

⁷¹ Nenu-makama eneja Neningikarrawara ngakwurra-langwa-manja wurrumirumiranyungwa warningarakburakba-kiya aken-enibikina-mulangwa nakina amandangwa ngakwurruwa, akwa aken-enjungwurrena-mulangwa nakina wurrukwalalangwa warnumamalya wurribina ngarrabu-wirrikbina-murrilangwa akwa ngarrabumini-ngekbungekburakina-murrilangwa awurruwurrariya ngakwurra-langwa.

⁷² Nenu-makama Neningikarrawara ngakwurra-langwa-manja wurrumirumiranyungwa kin-errukwulina-mulangwa aburruwa akwa ngawa ngakwurruwa ngakwurrajukwaba aduwaba.

Akwa nenu-makama nakina ngarningka aburruwa-wa kin-engkingirrikajamulangwa amurndakibinu-wa ayakwa eningarumuruma ena-langwu-wa.

⁷³ Ni-yengbinuma nakina Neningikarrawara ayakwa arrubuda ngakwurra-langwamanja numiranyungwa Aburiyama-manja.

⁷⁴ Nenu-makama enuwa-manja aken-enjungwurrena-mulangwa ngakwurruwa wurribina-langwa warnumamalya ngarrabu-wirrikbina-mulangwa ngakwurruwa,
kajungwa nari-yada ngarna akbar•duma umba akinuminu-war•deni-yada Neningikarrawara,

⁷⁵ akwa kajungwa ak-ambilyi-yada ena-langwa ngarnumamalya, akwa aki-likaji-yada ngarna ena-langwa-manja mamurukwa meningaba-manja, ngarruwerrikidirrbura ngarningangkawura ngarna-da,”

ni-yama Jekaraya nakina-da.

⁷⁶ Biya kembirra ni-yengbina arakba Jekaraya amurndakenena akwala ayakwa niyukwujiya-wa Janjana.

“Umba nungkwaja, aburraja warnumamalya kabi-yengbijinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa ningkakina, mena ka-makina-mubaba nungkuwa ningkakina ayakwa Neningikarrawara-langwa aburruwa-manja.

Naruma numikbiyiya-dangwa eneja nakina Neningikarrawara.

Bi...ya nungkwaja k-arumidina-manja ningkakina ki-lyengmenama-ka.

Ki-lyengmenama nungkuwa kajungwa kinumini-ngekburakini-yada ningkakina mamurukwa Nubungkawa-langwa.

⁷⁷ K-eningmikinama ningkakina warnumamalya-manja Neningikarrawara ken-enibikina-mulangwa wurrakina

mena kenumini-yakuwabijina-mubaba nakina awurruwurrariya aburra-langwa.

⁷⁸⁻⁷⁹ Ngakwurraja aduwaba ngarnumamalya ngarri-yaminama ngarna wuburra laka alarrumur•da-manja ngarr-ambilyama ngarna akwa ngarr-akbar•denama akwijungwa-langwa.

Akena eneja Neningikarrawara ngakwurra-langwa numarngkirre-ka nakina nilyengma akwa n-errukwulinama ngakwurruwa.

Wuburra laka ne-kbadena-manja akina, kini-larrkabarrakajinama angalya nakina Neningikarrawara.

Akwa keni-larrkajama nakina yangkwurrangwa nibina ni-yama-murrada neniki-larrka, nibina akenumini-larrkabarrakajinama angalya, nibina aken-enibikinama ngakwurruwa ngarnumamalya.

Akini-yada kembirra meningilida wuburra ke-yaminama akina.

Aki-likaja-manja ngakwurraja meningilida akuma-rringkinama mamurukwa ngarniki-liki-yada.

Eneja kembirra Nubungkawa akenu-wilyakajinama kajungwa aki-likaji-yada Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa meningaba-manja ngarrakina.

Akenu-wilyakajinama nakina kajungwa ngarriyekirrerri ngarruwurrangekburna ak-ambilyi-yada ngakwurruwa yilyurkwa-murra yukwudukwuda yarna-da.

Akina ngawa,” ni-yama Jekaraya nakina-da.

⁸⁰ Bi...ya eneja niyukwujiya Janjana n-arumidinuma nakina akwa n-eningmidinuma Neningikarrawara-langwa akwa nenumini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa nakina. Bi...ya n-ambilyumurra nara-murrumanja alikira. N-ambambilyumu...wa. Bi...ya arakba-langwa ni-jadanguma n-abilyerrikajungwunuma nakina WarningiYijireyila-manja warnumamalya. Aburraja kembirra ena-langwa warnumamalya neni-rringkama arakba-da.

2

Ni-rukwularru-mulangwa Jesus

¹ Akini-yada kembirra engka-manja angalya emikirra Rawuma eneja nubungkawa naruma n-ambilyumurra. Nenimikirra Akwajija. Narrubude-ka nubungkawa nakina. Biya ni-lyingama ababurna-manja angalya eminiminingka akwa nubungkawadinuma wurrababurna-manja warnumamalya wurriminiminingka. Biya ni-lyanguwerribikajungwunuma arakba nakine-ka nubungkawa Akwajija nenikumurnduwi-yada ekirra wurrababurna-langwa warnumamalya amurndakibina-manja angalya ababurna-manja. ² Aburraja kembirra wurrababurna-langwa wurrakina wurubungkawa wurriyukwayuwa ena-langwa narawurra-murnduwarnuma arakba wurrumurndakibina warnumamalya. Umba eneja nuwilyaba nubungkawa niyukwujiya nenimikirra Kwariniyija nu-bungkawadinuma nakina engemba-manja angalya Jiriya-manja. ³ Aburraja kembirra wurrababurna-langwe-ka warnumamalya namurndaki-likenuma wurrakina aburra-langwu-wa angalya. Namurndaki-likenuma

angerriba aburra-langwu-wa angalya kajungwa warnik-arrikarri-yada wurrakina ekirra aburra-langwa yakwujina jurra-manja.

⁴⁻⁵ Eneja kembirra Jawijiba ni-lalíkama nakina ebina angalya Keliliya emikirra Nejirida umba ni-likenuma enejukwaba ena-langwu-wa angalya aburnuwa dadingiyenikba Meri. Akena wurrangariya yingu-mambakinuma dakina Meri. Biya neni-likenuma wunalakina Judiya-wa Jawijiba-langwu-wa angalya emikirra Bediliyema. Akineka Bediliyema ena-langwa angalya akina, mena ena-langwa wurrumurumirena warningarakburakba-kiya wurruminakina angalya wurrakina-baba. Arakburakba-kiya-wiya eneja nuwilyaba nubungkawa nenimikirra Deyibida numinakina-langwa mamurukwa enejukwaba nakina. Umba Jawijiba kembirra ni-likenuma Keliliya-langwa yadikina Bediliyemu-wa, aburnuwa Meri, wunenik-arrikarri-yada ekirra aburna-langwa yakwujina akina-manja angalya.

⁶⁻⁷ Nen-alilikenu...wa. Yakwujina neni-yar•da wunalakina Bediliyema-manja. Dadik-arrangbi-yada wurrangariya arakba dakina Meri, akena nara ebina angalya aburna-langwa arumuruma-manja alikira. Kembirra eyukwujiya-manja alikira bulukwa-murriya-langwa-manja nen-ambilyuma wunalakina-kiya. Biya yakwujina ngawa Bediliyema-manja yingin-arrangba Meri nenungkwarba ngala-langwa numilyengma. Biya yinginu-wurumbijuwa ngala-langwa nangariya numurrkbalya dumbala-murra akwa yingin-akumarna bulukwa-murriya-langwa-manja bada eninganinga-langwa-manja-da.

Nubungkawa Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja nenu-maka-mulangwa eningaba ayakwa warnikakukwurrarungwa jiba

⁸ Kembirra akini-yada ngawa awilyaba-manja angalya Bediliyema-manja akwudangwa, aburraja wurrukwal warnungkwarba narr-akukwurrarujuwama jiba aburra-langwa. Nuw-ambilyumurra wurrakina jiba-manja, narr-akukwurrarujuwama ngawa alyarrngwalyilya. ⁹ Eneja kembirra Nubungkawa Neningikarrawara neni-larrka arakba nakina nuwilyaba nenikumamurikaja ena-langwa angaluba angubina-langwa, nibina ni-jadinga-murrada wurrakina-murrunanjanja. Biya nakina Neningikarrawara ni-larrkabarrakajuwa ebina angalya-da. Aburraja kembirra nuw-akbar•da angwurra wurrumurdakakina warnungkwarba-da.

¹⁰ Eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama aburruwawa, “Nara akbar•duma kirrakina umba w-engkirrikiya-langwa enena ayakwa ngarramakinama, mena ningi-likenumurra ngayuwa yangkwurrangwa nungkwurruwawa kajungwa ka-makini-yada ayakwa eningaba. Yik-engkirrikaja-manja kirrakina enena ayakwa eningaba, akwa wurruminukwala-langwa warnumamalya kuw-engkirrikajamanja wurrakina aburrajukwaba, kembirra kirrangkwulyumida-langwa karnumamalya kinu-ngwurrkbalinama yukwudukwuda nungkwurra-langwa-da.

¹¹ “Memema-manja ngawa mamawura Deyibida-langwa-manja angalya ni-rukwalarruma arakba eneja nuwilyaba niyukwujiya. Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara nenu-makama nakina nungkwurra-langwa-manja wurrarumuruma keni-larrkaja-mulangwa nakina nungkwurruwawa ena-langwa NuMejaya. Kembirra naka arakba nibina-murrada ni-rukwalarruma arakba NuMejaya-da. Nubungkawa nakina n-ambilyama. Kembirra yiken-enibikinama kirrakina karnumamalya-da.

¹² “Nungkwurraja yikin-akburranginamurra numurrkbalya niyukwujiya dumbalamurra bada-manja, nara aruma-manja alikira umba eyukwujiya-manja alikira, bulukwa-murriya-langwa-manja. Yikin-akburrangina-manja kembirra nakina, yikeningmidinama arakba enena ayakwa alyangmandukwuna ngawa ena-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa wurrumurdakibinu-wa warnungkwarba-da.

¹³ Aburraja kembirra wurrakina warnungkwarba narra-rringka arakba wurrababurne-ka warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa. Akini-yada ngawa aburraja nawurraki-jadingama wurrakina adirriyaba angubina-langwa. Kembirra na-mebeyina emeba, neni-yangmarnkwajuwa Neningikarrawaru-wa wurrakina. ¹⁴ Biya namurdaki-yama,

“Ngeni-yangmarnkwajinama ngarna Neningikarrawara nibina n-ambilyamurra ena-langwa-manja angalya abalkaya.

Nakine-ka nenu-werrungwur•denama wurrakina warnumamalya nenumini-yarrkuwarakina-murrunurra ena-langwa ayakwa.

Aburraja kembirra ka-likajamurra yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurrakina-da,”

namurndaki-yama wurrumurdakakina warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa-da. ¹⁵ Biya nawurraki-likena erribaja, namurndaki-lawurradinuma Neningikarrawara-langwu-wa angalya arakba-da.

Aburraja kembirra wurribina warnungkarba na-makijeyina ayakwa, biya ne-yama, “Kwa, ngarri-likaja arakba Bediliyemu-wa kajungwa akini-rringkini-yada ngarna nangariya ngarrenu-maka-murrilangwa Nubungkawa Neningikarrawara,” ne-yama. ¹⁶ Biya na-likena, nuw-enjirrikeyina arakba wurrakina-da.

Nuw-alilikenu...wa. Bediliyema-manja. Biya narralirrak-akburranga yakwujina wunalekbina Jawijiba akwa Meri, akwa neni-rringka nangariya nu-kukwunumurrkwuluma bada-manja, bulukwa-murriya-langwa-manja angalya. ¹⁷ Kembirra narralirrakumaka wunalakina-kiya-manja amurndakibina ayakwa nibina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yengbinu-mulangwa nakina-langwa nangariya. ¹⁸ Biya kembirra narra-maka wurrakina wurrukwala-manja warnumamalya aburrajukwaba nangariya-langwa. Aburraja nawurrak-engkirrika-manja akina ayakwa namurndaki-yakibijangeyina angwurra arakba wurrakina. ¹⁹ Umba ngalaja Meri yinguwilyakama dakina amurndakibina ayakwa ngala-langwa-manja aringka akwa ying-engkingirrikenuma ngawa amurndakakinu-wa.

²⁰ Aburraja kembirra wurrumurdakibina warnungkarba na-lawurradina aburra-langwu-wa jiba. Neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawara, eningaba-wiyababa narri-rringkama akwa nuw-engkirrikenuma wurrakina. Narr-akburrangameka ebina-langwiya ngawa ayakwa nenu-maka-mulangwiya Neningikarrawara-langwa nenikumamurikaja-da.

Jesus-langwa-langwa ekirra

²¹ Bl...ya mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura aburraja neningandangama nenu-mukaduwamurrikama nibina niyukwujiya, akwa neni-yengbijuwama nakina Jesus. Akina ekirra ebina-murrada neni-yengbijuwamurrada nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nara-wiya kingu-mambakina dirndenikba-da.

Nangariya Jesus nenu-wilyaka-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa

²²⁻²⁴ Aburrubukwurraja ngawa Jawijiba akwa Meri akwa nangariya Jesus nabukambilyumurra wurrubukalakina Bediliyema-manja. Ngalaja yuwilyaba yimawura numerrkbijanga arakba yakina akina-manja angalya. Akwa kembirra neni-likena arakba Jawijiba akwa Meri Jirujalemu-wa, nenu-wilyakama nangariya. Nabuk-alilikenu...wa. Jirujalema-manja nabuki-yar-da. Biya neni-likena arakba wunalakina Jawijiba akwa Meri Neningikarrawara-langwu-wa angalya kajungwa wuneniku-kwi-yada aburna-langwa nangariya Nubungkawu-wa Neningikarrawara akwa kajungwa keni-yaminiyada yakwujina amurndakibina-langwiya ayakwa eningarumuruma-langwiya nenukwa-mulangwiya Mawijija WarningiYijireyila-manja warnumamalya arakburakba-kiya-wiya. Adinuba-wiya eneja Nubungkawa Neningikarrawara nenu-makamurra nakina Mawijija-manja, umba kembirra enamba-langwa Mawijija nenu-makamurra nakina wurrumurdakibina-manja warnumamalya ebina-murrada ngawa ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara,

“Wurrababurna-langwa nungkwurra-langwa wurrumilyengma wurriyukwayuwa warnungkarba nganyangwa wurrakina,”

ni-yamama nakina. Akwa enena ngarningka ayakwa ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara,

“Dibine-ka didarringka, karring-arrangbina-manja wurrangariya dakina, kingingamenamurra dambilyuma darrawurukukwa, akena nara-manja dibina darrawurukukwa aba dakwurakburakba. Kingi-likajamurra Neningikarrawara-langwu-wa angalya akwa kinginu-kwunama NuMinidu-wa nenungkarba. Kingi-yaminama dakina enuwa-wa, ‘Neningikarrawara-langwa dalakena-kiya,’ kingi-yaminama. Kembirra nakina nenungkarba NuMinida kiningalirrakwardenama dalakina darrawurukukwa-kiya,”

ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara. Akwa akina kembirra ngalaja Meri yingiyamamurra yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya kajungwa diyadi-yada arakba dakina.

²⁵ Akina-manja ngawa angalya Jirujalema eneja nuwilyaba neniyerringka n-ambilyumurra nenimikirra Jimiyina. Nakina neniyerringka neningabe-ka, n-engkingirrikenume-ka Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa. Akwa n-embimbirrarinumurra nakina NuMejayu-wa, mena nakina NuMejaya nenik-enjungwurri-yada ena-langwa warnumamalya WarningiYijireyila. Ngajala Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukurda nuw-ambilyumurra nakina-manja neniyerringka. ²⁶ Ebina-wiya ne-yengbina ayakwa akina Amawurrina enuwa-manja akwa ne-yamama, "Nare-ka a-jungwuma ningkakina yanda-langwa kini-rringkinama nungkuwa nibina nenumamalya Nubungkawa Neningikarrawara neniki-larrka nakina yangkwurrangwa nenimikirra NuMejaya," ne-yamama akina Amawurrina akwurdukurda Neningikarrawara-langwa Jimiyinu-wa-da.

²⁷ Biya ne-yama arakba akina Amawurrina Jimiyinu-wa, "Likaja arakba Neningikarrawara-langwu-wa angalya," ne-yama akina. Eneja kembirra nilikena arakba yenjerrikina nakina neniyerringka. Umba n-ambilyu-wiya nakina Neningikarrawara-langwa-manja angalya, aburnaja Jawijiba akwa Meri wunalakina neni-yar•duma yakwujina. Umba kembirra nakina neniyerringka Jimiyina nenilirrak-akburrangama wunalakina yakwujina. ²⁸ Biya kembirra neni-rndarrka niyukwujiya nangariya ena-langwa-manja ayarrka akwa nenu-kwiukwiyuma. Biya nenyangmarngkwajua nakina Neningikarrawaru-wa akwa ni-yama enuwa-wa,

²⁹ "Bungkawa, yirraminu-war•dangumurra warka nungkwa-langwa arakba, akwa ningijerrukwama akina.

Umba kembirra yi-larrkaja arakba ngu-ngwanjina. Ngi-likaja-langwa ngayuwa ena-langwa angalya yilyurrkwa-murra yukwudukwuda, mena alyangmandukwuna-wiya-baba ayakwa nungkwa-langwa.

³⁰ Yi-larrkaja ngayuwa aduwaba mena ningeni-rringka-mubaba nibina nenumamalya yirrumini-larrkama nungkuwa yirra-langwa yarnik-enibiki-yada yirrababurna-langwa yarnumamalya nungkwa-langwa.

Nganyangwa-murra menba ningeni-rringka ngayuwa aduwaba.

³¹ Umba ningkeni-larrkama nakina yangkwurrangwa kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya ababurna-manja angalya keni-rringkini-yada nakina aburrajukwaba wurrakina.

³² Nakine-ka wuburra akilarrkabarriraka kini-yaminama. Biya kenu-wilyakajinama nakina warnumamalya-manja wurribina nuw-ambilya-murrumanja eminingka-manja iya eminingka-manja angalya ebina ka-ngayindena-mulangwa nungkuwa warniki-yami-yada wurrakina.

Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya karri-rringkina-manja ebina akilarrkabarriraka, yikabi-yangmarngkwajinama kembirra yirruwa nungkwa-langwa yarnumamalya YarningiYijireyila-da,"

ni-yama nakina Jimiyina Neningikarrawaru-wa-da.

³³ Aburnaja Meri akwa Jawijiba neni-yakikbijangeyina angwurra wunalakina akina-langwa ayakwa ni-yengbinu-mulangwa nakina neniyerringka nangariya-langwa.

³⁴ Eneja kembirra ni-yengbina arakba nakina neniyerringka akwala ngarningka ayakwa Neningikarrawaru-wa. Neni-yendabena Neningikarrawara kajungwa kini-yamini-yada eningaba wurrubukalakina-ni-yawijiba akwa Meri akwa Jesus.

Kembirra nakina Jimiyina ni-yengbina arakba ayakwa Yesus-langwu-wa dirndenikba ngalajukwaba. Ni-yama nakina, "Nubungkawa Neningikarrawara-ka nakina nuwekbalynuma naka nangariya akwa neni-larrkama enenu-wa angalya kajungwa ngarukwala NgarningiYijireyila ngarnumamalya aki-jungweyini-yada ngarna, umba ngarukwala ak-enibikajungwuni-yada. Kin-arumidina-manja nakina, kenu-wilyakajinama warnumamalya-manja ebina kini-yamina-mulangwa Neningikarrawara. Akena aburraja wurrababurna-ka warnumamalya ka-warename-ka nakina. ³⁵ Akini-yada kembirra wurrumurndakakina warnumamalya wurribina ka-warena-murrumurra Neningikarrawara nara arakba abuwarrkama ebina karu-wilyakinama aburra-langwa-manja mangma. Umba nungkwaja ningkirndenikba ningkuwerrikawarriye-ka k-ambilyama ningkakina, wuburra laka lyelyinga angandinga kaku-werridadenama nungkwa-langwa-manja yukwudukwuda akina-da," ni-yama Jimiyina Meri-wa-da.

³⁶⁻³⁷ Umba ngalaja duwilyaba dadiyuwangkwa dadimikirra Ena ying-ambilyumurra dakina akina-manja ngawa angalya Neningikarrawara-langwa Jirujalema-manja. Akwa narringa-makumakama warnumamalya-manja yakwujina Neningikarrawara-langwa ayakwa. Umba eneja nungwadikba ngala-langwa Benyuwela wurruwurrakuwilyaba-langwa warnumamalya warnimikirra Ajera. Dakine-ka dadiyuwangkwa 84 mamarika

iya yinungkwura ying-ambilyumurra arakba. Arakba-wiya neni-yakeyinumurra wunalakina neningiyadikba mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura biya ni-jungwuma nakina neningiyadikba ngala-langwa. Kembirra dadinungkwurakba arakba ying-ambilyumurra dingaya dakina.

Dakine-ka dadiyuwangkwa nara kingi-lalika Neningikarrawara-langwa angalya umba meningilida iya alyarrngwalyilya yingini-yangmarngkwajuwama dakina Neningikarrawara. Akwali-yada ying-alyubarinumurra aninga akena akwali-yada nara king-alyubarina aninga umba murumureya ngawa ying-ambilyumurra, yimbukwa yingiyengbiyengbinuma ayakwa Neningikarrawaru-wa dakina.

³⁸ Biya nabuk-ambilyu-wiya ambaka Jawijiba akwa Meri akwa Jesus yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja wurrubukalakina, dibina-murrada dadiyuwangkwa yingilikenuma dakina nabuk-ambilyu-murruwa wurrubukalakina. Biya yingini-rringka-manja nakina nangariya, kembirra yingini-yangmarngkwajuwara arakba dakina Neningikarrawaru-wa ni-rukwalarrinununglawa nakina niyukwujiya. Kembirra yadikina yingiyengbina arakba dakina ayakwa ena-langwa-langwa. Narringa-makumakamurra dakina ena-langwa-langwa warnumamalya-manja wurrumurndakibina nuw-embimbirrarinu-murruwanja wurrakina Neningikarrawara ken-enjungwurrena-murruwa nakina WarningiJirujalema warnumamalya.

Jawijiba akwa Meri akwa Jesus nabuki-lawurradinu-mulangwa Nejiridu-wa

³⁹ Aburnaja Jawijiba akwa Meri neni-jerrukwama arakba amurndakibina neni-yama-mulangwa wunalakina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, nenumini-yarrkuwarakinu-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa eningarumuruma-wa. Biya nabuki-lawurradina arakba wurrubukalakina Keliliyu-wa aburrubukwurra-langwu-wa angalya emikirra Nejirida. ⁴⁰ Yakwujina kembirra akina-manja ngawa angalya n-arumidinumurra niyukwujiya Jesus nakina. Ambakalangwa n-arumidinuma, ni-ngbudidinuma akwa num-arrubudidinuma ena-langwa mangma. Eneja Neningikarrawara nenu-werrungwur•dangume-ka nakina-manja akwa nu-manjikbudanguma ngawa neningangkawura enuwa-manja-da.

Nenjarrngalyilya-wiya Jesus ni-likenu-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya

⁴¹ Aburraja wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya WarningiYijireyila nawurraki-likenuma Jirujalemu-wa wurrakina arngkababurna-langwa na-jerridinumanja akilarrkumurndada yakwujina. Namurndaki-likenumurra kajungwa warnik-ambarringi-yada wurrakina Akwurungkuwarrukwa yakwujina. Aburnajukwaba ngawa Jawijiba akwa Meri nen-alilikenuma Jirujalemu-wa akina-wa wunalakina. ⁴² Bi...ya n-ambilyumurra arakba eneja Jesus mememberrka mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Kembirra enejukwaba nenu-wilyakamurra wunalakina Jawijiba akwa Meri Jirujalemu-wa Akwurungkuwarrukwu-wa wunalakina. Biya kembirra nabukilikena nabuk-ambarringa wurrubukalakina Akwurungkuwarrukwa akwa ngawa wurruwurrakwulyumida WarningiJudiya warnumamalya aburrajukwaba.

⁴³ Biya na-jerridu-manja Akwurungkuwarrukwa ebina, neni-lalika Jawijiba akwa Meri Jirujalema umba neni-lawurradinuma wunalakina angalyu-wa Nejiridu-wa. Aburrajukwaba wurrababurna-ka ngawa warnumamalya aburra-langwa namurndaki-likenuma aburruwa wurrakina. Umba eneja nakina Jesus n-ambilya ngawa yakwujina Jirujalema-manja. Akena wuneningbala-kiya wunalakina Jawijiba akwa Meri n-ambilyumurra nakina Jesus yakwujina-wiya. ⁴⁴ Wurrukwala-manji-kba ni-likenuma-ka nakina, neni-lyangkiyamamurra wunalakina.

Biya nen-alilikenuma wunalakina memerrkuwilyaba mamawura, biya nen-andeya akena nara nibina Jesus kini-likena aburruwa-manja. Biya kembirra narramurndaki-yendabena wurrumurndakibina warnumamalya yakwujina aburruwa na-likenuma keni-rringka-murrikba Jesus. ⁴⁵ Akena aburraja nara keni-rringka umba nuw-edirremeyina wurrakina-da.

Kembirra wunalakina Jawijiba akwa Meri nen-abuburangkeyinu...wa. Nara kenakburrangarna. Nenu-mungkwula. Wurdarriya-wiya. Akwa neni-lawurradina kembirra Jirujalemu-wa. Nen-alilikenu...wa. Yakwujina. Na-larrumur•da. Nenu-mungkwula. Wurdarriya-wiya. Kembirra nen-abuburangkeyina akina-manja angalya Jirujalema. Yakwujina mamurukwa-manja iya alikira-manja nen-aburangkeyinuma. ⁴⁶ Biya kembirra neni-lawurrada wunalakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Biya nen-akburranga arakba nakina Jesus wunalakina yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya-da.

Eneja Jesus n-ambilyumurra nakina yakwujina ngawa, n-angmungmakwulaluma aburruwa warnikakakirumaka warnungkwarba Mawijija-langwa ayakwa. Nalyelyimbukweyinama wurrakina. Umba Jesus n-engkirrikenumurra ayakwa aburra-langwa akwa ngarningka neni-yendabenuma ayakwa nakina Jesus wurrumurndakakina-wa warnikakakirumaka warnungkwarba. ⁴⁷ Aburrajukwaba arrkala neni-yendabenumurra Jesus-uwa ayakwa. Biya nuw-engkirrikenu-manja wurrakina ayakwa ena-langwa, wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina nawurraki-yakikbijangeyinume-ka wurrakina akina-langwa ayakwa ni-yengbinu-murri-langwa Jesus, aringkawa-baba nakina akwa eningaba-baba ayakwa ni-lawurrakajuwama aburruwa-wa-da.

⁴⁸ Aburnajukwaba Jawijiba akwa Meri neni-yakikbijangeyina angwurra wunalakina neni-rringka-mulangwa nakina n-angmungmakwulaluma wurrumurndakakina-manja warnikakakirumaka. Biya dirndenikba yingi-yama enuwa-wa, "Naburra, miyambena-burra nara ki-likena nungkuwa yinuwa-manja? Ngayuwa akwa nungwena yin-mukwunakeyinumurra nungkuwa-wa yinalakena yin-abuburangkeyinama nungkuwa-wa-da," yingi-yama Meri-da.

⁴⁹ Eneja ni-yama, "Miyambena-burra kin-aburangkeyinumurra kinalakina engka-manja angalya amurndakakina-manja? Yangkwurrangwa-maka adinuba-wiya yikini-likenumurra kinalakina. Yirrumin-aburangka akena kiningbala-burra kinalakina ningi-lyangmurukweyinaumurra ngayuwa yelakwa Nungwarrka-langwa-manja alikira?" ni-yama nakina Jesus-da. ⁵⁰ Akena nara aburnaja kenu-mumiringka akina ayakwa ni-yengbinumurra nakina-da.

⁵¹ Eneja kembirra nu-warumajungwa arakba nakina Jesus akwa ni-lalika Jirujalema umba ni-lawurradina angalyu-wa Nejiridu-wa, aburrubukwurruwa Jawijiba akwa Meri. Biya yadikina-langwa Jesus nenumin-engkirrikenuma neningangkawura wunalakina-kiya-langwu-wa ayakwa yakwujina.

Ngalaja Meri ying-engkingkirrikenuma dakina ngawa amurndakibinu-wa yingirringka-murruwa akwa ngawa ying-engkirrikenu-murruwa, yingu-wilyakama ngawa ngala-langwa-manja mangma-da.

⁵² Bi..ya eneja arakba Jesus n-arumidinuma. Mangma ena-langwa numuringbirradinuma makina. Eneja Neningikarrawara nenu-werrungwur•danguma enuwa-wa. Aburrajukwaba warnumamalya nenu-werrungwur•danguma enuwa-manja ngawa-da.

3

Janjana nibina Nenukingekingambaja ni-yengbinu-mulangwa ayakwa warnumamalyu-wa

¹ Akini-yada ngawa eneja nuwilyaba ningka nubungkawa naruma nemimikirra Daburiyeja n-ambilyumurra nakina Rawuma-manja. Nu-bungkawadinuma wurruwurrakwulyumida-manja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya. Nu-bungkawadinumurra nakina nenungkwurakba, mememberrkwa mamangbala mamarika iya yinungkwura nu-bungkawadinuma. Umba eneja nuwilyaba niyukwujija nubungkawa nemimikirra Bandiyija Balida nu-bungkawadinuma nakina wurrababurna-manja warnumamalya wurruminakina angalya Judiya. Umba eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nemimikirra Yerida nu-bungkawadinuma nakina wurrababurna-manja warnumamalya Keliliya-manja. Umba eneja nenikumarnjenikba Yerida-langwa nemimikirra Biliba nu-bungkawadinuma nakina alakina-kiya-manja angalya emikirra Yidiriya akwa ngawa Dirakinada-manja. Alakina-kiya angalya nuw-ambilyuma akwadangwa Keliliya. Umba ngarningka eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nemimikirra Leyijeniya nu-bungkawadinuma nakina warnumamalya-manja eminingka-manja angalya emikirra Abuleniya. ² Akini-yada ngawa nubungkawadinu-manja wurrumurndakakina wurrububungkawa amurndakakina-manja angalya emininimingka, kembirra aburnaja wunambilyuma wunubungkawa-kiya wunaruma WunuMinida nen-ambilyumurra wunalakina Jirujalema-manja. Wunenimikirra wunalakina Enija akwa Kayubaja.

Akini-yada ngawa eneja Jekaraya-langwa nenikuwenikba Janjana, nibina-murrada yirra-maka-murrada arakba ngayuwa, n-ambilyumurra nakina nara-murrumanja alikira. Engburingke-ka angalya. N-ambambilyumurra nakina ngawa yanda-langwa yakwujina ngawa ni-yengbinuma eneja Neningikarrawara amurndakenena ayakwa

enuwa-wa. Eneja ni-yama Neningikarrawara, “Wurra-makina nungkwa-langwa-manja warnumamalya kabumini-yarrkuwarakina-mulangwa wurrakina nganyangwu-wa ayakwa arakba,” ni-yama. ³ N-engkirrikenu-manja Janjana Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra ni-dirrirnduma arakba adalyuma-wa nakina. Emikirra adalyuma Jardina. Biya engku-wa iya engku-wa angalya adalyuma-manja akwudangwa ni-likenumurra nakina nen-akakirumakamurra Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalya-manja yakwujina.

Ni-yama nakina aburruwa-wa, “Wurri-larrngkuwurriya arakba alarrngkilarrngkawarriya amurndakibina kirri-yama-murrilangwa, umba wunumini-yarrkuwarakina Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba. Nanja kembirra ngayuwa ka-mingekingambajini-yada kirrakina, kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya kuw-eningmidini-yada wurrakina yikinumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba kirrakina-da. Umba eneja Neningikarrawara yikenumini-yakuwabijiname-ka nakina amurndakibina awurruwurrariya kirri-yama-mulangwa-da,” ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

⁴ Umba arakburakba-kiya-wiya eneja nuwilyaba nenungkarba nenimikirra Ajaya n-ambilyuma nakina. Nenumakumaka ayakwa nenumamalya Neningikarrawara-langwa nakina. Ni-yamama nakina Ajaya,

“Nuwilyaba nenumamalya n-ardirdenama nakina alarrkingburingka-langwa angalya, nara-murrilangwa alikira. Enena kembirra ayakwa ena-langwa:

‘Nungkwurraja karna karnumamalya wurruma-ngekburakina arakba mamurukwa Nubungkawa-langwa.

Mulikarrkidirrbure-ka yikuma-ngekburakinamurra mamurukwa kirrakina kajungwa neniki-liki-yada nakina makina-manja.

⁵ Wurri-lyangburrukawajina arakba ababurna-langwa angwurn•dirkirra akwa ngarningka wurri-ngakburrukawajina angakarjiyinga angalya ababurna-langwa kajungwa angakbilyuwalyi-yada akina.

Akwa mibina mamurukwa mulikarrkiyangkwuruwura yikuma-likarrkidirrburakinama kirrakina,

umba mibina mulikarrmilumila yikume-kbilyuwalyakinama makina-da.

⁶ Aburraja warnumamalya kamurndak-eningmidiname-ka wurrakina Neningikarrawara ken-enibikina-mulangwa warnumamalya nakina-da!’ ni-yame-ka nakina nenumamalya.”

Akina-bina ayakwa ni-yamama nakina Ajaya arakburakba-kiya-wiya. Umba amurndakakina ayakwa ena-langwa nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Nakina-bina Janjana nibina-murrada ngarraku-maka-mulangwa amurndakakina ayakwa.

⁷ Aburraja kembirra wurruwurrakwulumida warnumamalya namurndaki-likenuma Janjanu-wa mena neni-ngayindangu-mubaba nakina neniku-mingekingambajiyada wurrakina akina-manja akungwa. Akena ni-yama nakina aburruwa-wa, “Karninierriye-ka karna karnumamalya! Kirruwurrariya yingarna wuburra! Nara kirrakina a-lyumaduma akini-yada ngawa yikenu-banijumindena-manja Neningikarrawara nungkwurruwa-na!

⁸ “Yikini-ngayindena-manja amandangwa Neningikarrawara nakina yiken-enibikinama nungkwurruwa karnumamalya, kembirra yiki-dirrburakajungwunama kirrakina aduwaba. Eningaba yiki-yaminama wuburra laka eka eningaba ebina nuw-arrangbinamurra amaninga eningaba. Eningaba yiki-yaminama kajungwa warnumamalya kuw-eningmidini-yada kirri-larrngkuwurrangu-mulangwa alarrngkawarriya. Umba nare-ka a-lyanguwerribikajungwuma kirrakina, ‘Ngarningaba ngarna mena Aburiyama-baba numiranyungwa ngakwurralangwa neningadinuba-wiya nakina.’ Nara e-yamama akina ayakwa umba w-engkirrikiya enenu-wa ayakwa ngarra-makina-murruwa aduwaba. Kini-ngayindena-manja eneja Neningikarrawara, kinu-kuwarrukawajina nakina angwarnda amurndakenena nawurraku-murrkwulijeyina-murruwura yelakwa ajiringka-manja akina. Amurndakakina-langwa-bina angwarnda kenumini-ngekburakinama nakina Neningikarrawara warijira-da Aburiyama-langwa-da.

⁹ “W-engkirrikiya! Neningikarrawara kini-lyanguwerribikajungwunama nakina karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba kirrakina. Nakine-ka Neningikarrawara nu-war•denama ena-langwa warka wuburra laka nuwilyaba nenungkarba ni-ridenama eka bangkilya-murra. Nakine-ka nidenama ababurna-langwa eka eningeningaba-ma amurndakibina nara arrangbama

aniga eningaba, akwa ni-ngkarrnginama amurndakakina eka eningeningaba-ma arrawa-langwa amukayerra-langwa. Akwa ngarningka nu-wurrenema amurndakakina angwura-wa ni-dakinama-da. Nakine-ka wuburra nenungkarba kini-yaminama eneja Neningikarrawara akwa neniku-war•di-yada arakba nakina ena-langwa warka,” ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

¹⁰ Aburraja kembirra namurndaki-yama, “Kardi! Yiki-yamarrkiname-ka yarna yarnumamalya?”

¹¹ Eneja kembirra ni-yama Janjana aburruwa-wa, “Ka-makinama ngayuwa akwa enena yiki-yaminamurra nungkwurra karna. Kirruwilyaba karnumamalya yikinga-wilyakina-manja dambilyunga dumbala dadingikarrawara karnik-awiyebi-yada kirrakina, kembirra yikinu-kwunamurra kirrakina duwilyaba nibinu-wa neningidumbalamurruwa nenumamalya. Umba kirruwilyaba yiku-wilyakina-manja aninga karnik-alyubari-yada kirrakina, yik-awurikeyinamurra kembirra akina aninga nibinu-wa neninganiga-murruwa nenumamalya,” ni-yama Janjana wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

¹² Bi...ya aburraja kembirra wurrukula warnumamalya narraminu-war•dangumurruwura warka WarningiRawuma wurububungkawa namurndaki-likenumurra Janjanu-wa. Narruwurra-murndukwama angwarnda warnumamalya-langwa kajungwa warniku-kwi-yada akina WarningiRawumu-wa wurububungkawa. Aburrajukwaba nawurraki-likenumurra Janjanu-wa kajungwa kenu-mingekingambajuwi-yada nakina aburruwa-manja. Biya namurndaki-yama wurrakina enuwa-wa, “Bungkawa, yirraja yiki-yamarrkinama yarna yarnumamalya?”

¹³ Eneja ni-yama Janjana, “Yikuwurra-murndukwuna-manja angwarnda, yikumurnduwarnama akina wulkwa ebina bu-maka-mulangwa umba nara akwala,” ni-yama Janjana.

¹⁴ Aburraja wurrawinyamba warnungkarba ne-yama enuwa-wa, “Umba yirraja, yiki-yamarrkinama yarna yarnumamalya?”

Eneja ni-yama Janjana, “Kirrakine-ka kurr-akbar•duwakinama warnumamalya, kirrangajinama kajungwa yikabu-kwuni-yada angwarnda aburra-langwa. Akwa ngarningka kirra-lekbajamurra erribirra warningaba warnumamalya awurrariya-langwa, akena nara aburraja ke-yaminjamina akina umba warninguwurrariya-ma wurrakine-ka-da. Awurrariya akina, kembirra nara arakba e-yamama. Mama eyukwujija angwarnda yiku-menamurra warka-langwa, nara a-ngwurrmiluma akina-langwa angwarnda eyukwujija-langwa,” ni-yama Janjana wurrumurndakakina-manja warnungkarba wurrawinyamba nakina-da.

¹⁵ Akini-yada ngawa aburraja wurrababurne-ka warnumamalya naminandabumeyinumurra nawurraki-yendabijajungwunuma wurrakina nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Janjana-langwa. Biya kembirra namurndaki-lyangkiyama wurrakina, “Dukwa naka Janjana nibina-murrada nenungkarba nenimikirra NuMejaya, nibina Neningikarrawara ni-yama-murrada neniki-larrka nakina yangkwurrangwa. Dukwa naka, dukwa nara-da,” namurndaki-lyangkiyama wurrakina-da.

¹⁶ Eneja kembirra Janjana ni-yama nakina aburruwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena ngarra-mingekingambajinama kirrakina akungwa-murra aduwaba, umba nara akwala. Umba eneja nuwilyaba ningka nenungkarba nubukwaya kini-likajama nakina arija-langwa. Naruma nilyengma nakina angwurra ngayuwa-manja. Nganja ki-yakuwerribikaja-manja ngayuwa ena-langwa-langwa, kembirra ningeningma ngayuwa ningiyukwujija ningeningerribirra. Ngayuwe-ka ningeningeningaba-ma ningenukwar•dinga-langwa ena-langwa warka akwa ningeni-aburawaka-langwa eningalika ena-langwa. Eneja kembirra kini-yar•diya-manja nakina nenungkarba enena-manja angalya, kini-yaminama wuburra laka yikenu-mingekingambajinama Neningikarrawara-langwa-murra Amawurrina akwurdukurda-murra akwa ngarningka angwura-murra nakina-da. ¹⁷ Nakine-ka nenungkarba neniki-lyanguwerribikajungwi-yada arakba karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba kirrakina. Akwa nenik-eyebijebaki-yada arakba nakina karnumamalya wuburra laka nuwilyaba nenumamalya ni-yaminama n-eyebijebakinama amadidira amaninga akwa amarda. Nakine-ka nuwurra-murndukwunama amurndakakina amadidira amaninga ena-langwu-wa alikira eninganinga-wa. Umba amarda awurrariya ni-dakinamurra angwura-wa nakina. Akine-ka wuburra ke-yaminama, akini-yada ngawa kini-likajamanja yangkwurrangwa nenungkarba nibina-langwa ngarra-maka-murrilangwa ngayuwa. Akena ngalaja akina angwura ena-langwa nara e-kakbujungwuma akina

umba eningangkawura ka-dadinama-da,” ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

¹⁸ Ni-yengbinume-ka nakina Janjana ababurne-ka ayakwa eminiminingka wurrumurndakakina-manja warnumamalya. Nenu-makama nakina eningaba ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa akwa nenu-werrikijiranguma angwurra wurrakina, kajungwa karri-larrngkuwurreni-yada alarrngkilarrngkawarriya umba kenumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina-da.

¹⁹ Biya ni-yengbinuma Janjana arrubuda ayakwa Yerida-manja enejukwaba. Nakine-ka Yerida nibina-murrada yirra-maka-murrada arakba ngayuwa nubungkawa Keliliya-langwa. Neni-lekbenumurra nakina mena nanga-manguma nenikumarnjenikba-langwa didarrangka dadimikirra Yeridiyeja. Nanga-manguma dakina ena-langwi-yada dadingiyenikba, nara-wiya ambaka kini-jungwuna ngala-langwa neningiyadikba Biliba. Ababurne-ka eminiminingka awurruwurrariya ni-yamama ngarningka Yerida nakina. Aminakina-langwa eneja Janjana ni-yaminjamama nakina enuwa-wa, “Ningkuwurrariye-ka ningkilyengma ningkenumamalya,” ni-yama. ²⁰ Akena eneja Yerida n-arriyakajungwunuma ngarningka awurrariya-wa. Ni-yama nakina ena-langwu-wa wurrawinyamba warnungkwarba, “Wunu-mena nakina Janjana akwa wunidena arakba akididijungwa-manja,” ni-yama. Kembirra nenu-manguma aburraja wurrakina akwa neni-didanga nakina-da.

Janjana nenu-mingekingambajuwa-mulangwa Jesus-manja

²¹ Nara-wiya Janjana kini-didikajungwuna akididijungwa-manja nakina, eneja Jesus ni-likenuma Janjanu-wa. Eneja nenu-mingekingambajuwama Janjana Jesus-manja enamba-langwa arija-langwa. Umba nenu-mingekingambajuwa-mulangwa Janjana Jesus-manja, nu-buriyamina kembirra arakba Jesus Neningikarrawaru-wa. Umba nu-buriyaminu-wiya ngawa nakina Jesus, eneja Neningikarrawara nu-ngwurrbalijuwama nakina angubina, ²² akwa ni-larrkamurra nakina ena-langwa Amawurrina akwurduk-wurda enuwa-wa. Akine-ka Amawurrina na-larrinuma angaluba Jesus-uwa. Darrawu-rukukwa wuburra akina, biya nuw-ambarringa enuwa-manja-da.

Biya kembirra ne-yengbina arakba amayakwa angaluba karrawara-langwa akina. Ne-yama, “Ningkenikuwarrka nganyangwa ningkakina, ningkibina ningi-lyelyingminama ngayuwa akwa yirra-werrungwur•denama ningkakina-da,” ne-yama akina amayakwa-da.

Warningarakburakba-kiya-langwa wurrumirumirena Jesus Christ-langwa

²³ N-aburradadu-manja eneja nakina Jesus ena-langwa warka n-ambilyumurra arngkabiyaakarbiya-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura nakina. Nalyelyimbukweyinu-manja aburraja warnumamalya enuwa-langwa, ne-yama wurrakina, “Jesus-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.” Akena Jawijibe-ka nen-arumurrkama wulkwa nakina Jesus.

Umba Jawijiba-langwa nungwenikba nenimikirra Yileya nakina.

²⁴ Umba Yileya-langwa nungwenikba Mededa nakina.

Umba Mededa-langwa nungwenikba Libaya nakina.

Umba Libaya-langwa nungwenikba Melkiya nakina.

Umba Melkiya-langwa nungwenikba Jeneya nakina.

Umba Jeneya-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.

²⁵ Umba Jawijiba-langwa nungwenikba Medidaya nakina.

Umba Medidaya-langwa nungwenikba Emaja nakina.

Umba Emaja-langwa nungwenikba Neyuma nakina.

Umba Neyuma-langwa nungwenikba Ejiliya nakina.

Umba Ejiliya-langwa nungwenikba Nakaya nakina.

²⁶ Umba Nakaya-langwa nungwenikba Mayada nakina.

Umba Mayada-langwa nungwenikba Medidaya nakina.

Umba Medidaya-langwa nungwenikba Jemeyina nakina.

Umba Jemeyina-langwa nungwenikba Jawijeka nakina.

Umba Jawijeka-langwa nungwenikba Jawuda nakina.

²⁷ Umba Jawuda-langwa nungwenikba Jawenina nakina.

Umba Jawenina-langwa nungwenikba Reja nakina.

Umba Reja-langwa nungwenikba Jarababela nakina.

Umba Jarababela-langwa nungwenikba Jiyeldiyela nakina.

Umba Jiyeldiyela-langwa nungwenikba Neraya nakina.

²⁸ Umba Neraya-langwa nungwenikba Melkiya nakina.

Umba Melkiya-langwa nungwenikba Adiya nakina.

Umba Adiya-langwa nungwenikba Kawijama nakina.
 Umba Kawijama-langwa nungwenikba Elmadama nakina.
 Umba Elmadama-langwa nungwenikba Era nakina.
²⁹ Umba Era-langwa nungwenikba Jajuwa nakina.
 Umba Jajuwa-langwa nungwenikba Eliyeyija nakina.
 Umba Eliyeyija-langwa nungwenikba Jawuruma nakina.
 Umba Jawuruma-langwa nungwenikba Mededa nakina.
 Umba Mededa-langwa nungwenikba Libaya nakina.
³⁰ Umba Libaya-langwa nungwenikba Jimiyina nakina.
 Umba Jimiyina-langwa nungwenikba Juda nakina.
 Umba Juda-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.
 Umba Jawijiba-langwa nungwenikba Jawunama nakina.
 Umba Jawunama-langwa nungwenikba Eliyakima nakina.
³¹ Umba Eliyakima-langwa nungwenikba Meliya nakina.
 Umba Meliya-langwa nungwenikba Mena nakina.
 Umba Mena-langwa nungwenikba Mededa nakina.
 Umba Mededa-langwa nungwenikba Nedina nakina.
 Umba Nedina-langwa nungwenikba Deyibida nakina.
³² Umba Deyibida-langwa nungwenikba Jeji nakina.
 Umba Jeji-langwa nungwenikba Abeda nakina.
 Umba Abeda-langwa nungwenikba Baweja nakina.
 Umba Baweja-langwa nungwenikba Jala nakina.
 Umba Jala-langwa nungwenikba Najena nakina.
³³ Umba Najena-langwa nungwenikba Aminadaba nakina.
 Umba Aminadaba-langwa nungwenikba Adumina nakina.
 Umba Adumina-langwa nungwenikba Arni nakina.
 Umba Arni-langwa nungwenikba Yejirena nakina.
 Umba Yejirena-langwa nungwenikba Bereja nakina.
 Umba Bereja-langwa nungwenikba Juda nakina.
³⁴ Umba Juda-langwa nungwenikba Jekaba nakina.
 Umba Jekaba-langwa nungwenikba Ajika nakina.
 Umba Ajika-langwa nungwenikba Aburiyama nakina.
 Umba Aburiyama-langwa nungwenikba Dera nakina.
 Umba Dera-langwa nungwenikba Neyawa nakina.
³⁵ Umba Neyawa-langwa nungwenikba Jerukwa nakina.
 Umba Jerukwa-langwa nungwenikba Riyuwa nakina.
 Umba Riyuwa-langwa nungwenikba Beleka nakina.
 Umba Beleka-langwa nungwenikba Ebera nakina.
 Umba Ebera-langwa nungwenikba Jela nakina.
³⁶ Umba Jela-langwa nungwenikba Keyinena nakina.
 Umba Keyinena-langwa nungwenikba Arbakijada nakina.
 Umba Arbakijada-langwa nungwenikba Jema nakina.
 Umba Jema-langwa nungwenikba Nawa nakina.
 Umba Nawa-langwa nungwenikba Lameka nakina.
³⁷ Umba Lameka-langwa nungwenikba Midijela nakina.
 Umba Midijela-langwa nungwenikba Yinakwa nakina.
 Umba Yinakwa-langwa nungwenikba Jereda nakina.
 Umba Jereda-langwa nungwenikba Meyilelela nakina.
 Umba Meyilelela-langwa nungwenikba Kenena nakina.
³⁸ Umba Kenena-langwa nungwenikba Yinaja nakina.
 Umba Yinaja-langwa nungwenikba Jeda nakina.
 Umba Jeda-langwa nungwenikba Eduma nakina.
 Umba Eduma-langwa nungwenikba Neningikarrawara nakina-da.

4

Namukwa nenu-kwudirrka-mulangwa Jesus-manja

¹ Eneja kembirra Jesus ni-lalikamurra arakba nakina ebina adalyuma Eningi-Jardina. Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-lyangburrukawajuwama enuwa-manja. Biya ni-likena arakba nakina umba lukwakwa

ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa nenaku-war•dikama akwa nenaku-wilyakama angerriba alarrkingburingka-wa angalya nara-murruwa alikira iya war-numamalya. ² Umba eneja nakina Namukwa ni-likena Jesus-uwa akwa nenu-kwudirrka awurrariya-wa. Arngkabiyaibuwa-ma arngkumemberrkwa mamawura ni-yaminjamama nakina ngawa nenu-kwukwudirrkama Jesus awurrariya-wa n-ambilyu-wiya Jesus yakwujina nakwukawura. Eneja kembirra nu-mureyanguma angwurra nakina Jesus akwa ni-ngayindanguma arakba aninga, nara-baba kini-janga aninga n-ambilyu-manja nakina alarrkingburingka-manja angalya.

³ Eneja kembirra ni-yama enuwa-wa Namukwa, "Ningkakine-ka Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba-na? Kema wu-warrukwajiya enena angwarnda kajungwa damba ka-ngekburakajungwuni-yada akina," ni-yama.

⁴ Ni-yama Jesus enamba-langwa, "Neningikarrawara-langwa-manja jurra amurndak- enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama, 'Aninga yimbukwa nara akina enibikama warnumamalya wurrakina-da,' ne-yaminama akina ayakwa-da," ni-yama nakina Jesus-da.

⁵ Eneja kembirra arakba Namukwa nenu-wilyakamurra nakina Jesus karrawaru-wa angakarjiyinga-wa angalya. Biya warenja-bawiya nenu-wilyakajuwama nakina ababurna-langwa angalya amurndakibina-manja warnumamalya nuw-ambilyu-murrumanja wurrakina. Angerriba iya angerriba alyengma-langwa-langwa akwa engku-wa akwaburrangarnu-wa nenu-wilyakajuwama nakina Namukwa angalya Jesus-manja. ⁶ Biya ni-yama, "Yiba-kwunama ababurna-langwa eninginingaba amurndakangaba-manja angalya ababurna, akwa yiba-bungkawakinama amurndakangaba-manja ababurna-manja angalya. Nganyangwe-ka amurndakibina angalya iya amurndakijika ningki-rriingkinama. Nganja ningubungkawa amandangwa ningena. Kembirra ki-ngayindena-manja ngayuwa, dukwa yiba-kwunamurra, dukwa ka-kwunama ngayuwa wurrukwalaw warnumamalya. ⁷ Umba yiki-yangmargkwajina-manja ngayuwa ningkakina, kembirra ababurna-langwa amurndakakina nungkwa-langwa arakba-da," ni-yama Namukwa Jesus-uwa-da.

⁸ Ni-yama Jesus enamba-langwa, "Arakburakba-kiya-wiya Mawijija nenu-makama amurndakenenena ayakwa Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. Ni-yamama, 'Ningkakine-ka kini-yangmargkwajinama Nubungkawa nibina nungkwa-langwa Neningikarrawara nakina, akwa kinuminu-war•denama wulkwa warka ena-langwa umba nara wurrukwalaw-langwa,' ni-yamama nakina-da," ni-yama Jesus Namukwu-wa-da.

⁹ Eneja kembirra nenu-wilyakamurra arakba Namukwa Jesus Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa. Umba ngalaja na-ngwurrkwarngajungwunuma akina angalya arumuruma-murra angwarnda. Biya nenu-wurdijuwama nakina Namukwa Jesus karrawara amurndakakina-manja angwarnda. Kembirra nen-andiyinga arakba wunalakina-kiya angerriba engku-wa ajiringka-wa. Ni-yama Namukwa Jesus-uwa, "Ningkakine-ka Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba-na? Kembirra ki-kibylajajungwunama ningkakina arrawu-wa ajiringka-wa. ¹⁰ Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuw-arrikarrijungwunuma amurndakenenena ayakwa. Ne-yaminama,

'Neningikarrawara kenu-makinama warnikumamurikaja ena-langwa akwa aburraja kab-akwurrainama ningkakina. ¹¹ Kabi-ngkajikinama ayarrka-murra wurrakina nari-yada a-ngajuma angwarnda nungkwa-langwa-manja alika,' ne-yaminama akina ayakwa-da," ni-yama Namukwa Jesus-uwa-da.

¹² Ni-yama Jesus enamba-langwa Namukwu-wa, "Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuw-arrikarrijungwunuma amurndakenenena ayakwa ngalajukwaba. Ne-yaminama, 'Nara kirrakina a-labuma Neningikarrawara neniki-yama-langwa ebina yikini-ngayindena-mulangwa,' ne-yaminama akina," ni-yama Jesus Namukwu-wa-da.

¹³ Eneja kembirra ni-yaminjamama nenu-kwukwudirrkama Namukwa Jesus-manja ngawu...wa. Bi...ya ni-yengminjada arakba nakina. Nara arakba kenu-kwudirrka, umba neni-lalika arakba nakina Jesus aduwaya yanda-langwa arngkingku-wa-da.

Jesus n-aburradadangu-mulangwa ena-langwa warka

¹⁴ Eneja kembirra Jesus ni-lalika arakba akina angalya alarrkingburingka eningalikira-ma. Biya ni-lawurradina arakba nakina ebinu-wa aringbirra angalya Keliliyu-wa. N-alilikenu...wa. Biya ni-yar•da arakba Keliliya-manja. Umba ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukurda nenaki-ngbudirrkamurra

akwa nenaku-war•dikama nakina-manja. Aburraja kembirra wurrababurna-langwa WarningiKeliliya warnumamalya narri-yarrumunduwarnumurra ayakwa Jesus-langwa-langwa wurrakina. ¹⁵ Umba ni-likenu-manja nakina Jesus engku-wa iya engku-wa angalya nen-akakirumakama warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nen-akakirumakama nakina amurndakakina-manja alikira Neningikarrawara-langwa-manja emikirra jinikakwa. Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa nenumurndaki-yangmarngkwajuwama Jesus-uwa arakba wurrakina-da.

Warnumamalya WarningiNejirida na-warangu-mulangwa Jesus

¹⁶ Eneja kembirra Jesus ni-likena Nejiridu-wa, n-arumidinu-murruwa nakina. Biya makina-manja mamawura memikirra Jebuda ni-likena nakina jinikakwu-wa, mena akina ni-yaminjama-mubaba nakina Jesus ababurna-langwa Jebuda. Biya nawurra-ambarringa-manja warnumamalya yakwujina jinikakwa-manja arrawa, Jesus n-arjiyinga. Biya ni-likena nakina amarru-wa kajungwa kini-ridimindeni-yada nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, ebina nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja, kajungwa kuw-engkirrikaji-yada wurrumurndakibina warnumamalya. ¹⁷ Eneja nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nenu-kwa Jesus awilyaba jurra ebina nuw-ararikajungwunuma ebina-manja nuw-arrikarrijungwunu-murrumanja Ajaya-langwa ayakwa. Nakine-ka Ajaya nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa. Umba n-ambilyumurra nakina arakburakba-kiya-wiya. Eneja kembirra n-aburawaka Jesus ebina jurra, biya n-aburangka akwala ayakwa ni-ngayindanguma. Biya n-akburrangu-manja akina, ni-ridimindanga arakba nakina amurndakenena ayakwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya. ¹⁸ Ni-yama Jesus, “Amawurrina Nubungkawa Neningikarrawara-langwa ngayuwa-manja nuw-ambilyama akina aduwaba.

Ku-war•dikinama akina Amawurrina ngayuwa-manja, mena Neningikarrawara nuwekbalyinu-mubaba ngayuwa.

Nu-wekbalyinuma ngayuwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa ayakwa eningaba ena-langwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya.

Neningikarrawara ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa na-didijungwuna-murruwa warnumamalya keni-jadijina-murrilangwa Neningikarrawara wurrakina.

Akwa ngarningka ngini-larrkama nakina yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa wurrumimbumbu-wa warnumamalya ayakwa kuw-andiya-mulangwa ngarningka menba wurrakina.

Akwa ngarningka ngini-larrkama yangkwurrangwa nakina kajungwa k-enjungwurreni-yada ngayuwa warnumamalya, karramini-ngekburakina-mulangwa wurrukwala warnumamalya awurruwurrariya aburra-langwa.

¹⁹ Akwa ngarningka ngini-larrkama ngayuwa kajungwa ka-makini-yada warnumamalyu-wa ken-enibikina-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara ena-langwa warnumamalya aduwaba. Ena ngawa,”

ni-yama Jesus.

²⁰ Amurndakakina ayakwa ni-ridimindanga nakina Jesus. Biya ni-didanga n-aburamukwa ebina jurra, ni-lawurrakajuwa nibina nenikuminuwar•duwar•da nenukwamurra adinuba-wiya enuwa-wa, biya n-ambarringa nakina ayakwi-yada. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ebina-manja alikira neni-rruburringkama arakba wurrakina. ²¹ Umba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Aduwabe-ka amurndakakina ayakwa ningi-ridimindanguma ngayuwa, ebina nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra, na-lyangmandukwunadinume-ka akina, kirringkirrikenu-manja kirrakina karnumamalya memema-manja mamawura-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

²² Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-engkirrikenu-murruurra ayakwa Jesus-langwa na-makijeyina arakba ayakwa ena-langwa-langwa. “Eningaba amandangwa ayakwa ena-langwa,” namurndaki-yama, “akena Jawijiba-langwa nenikuwenikba nenaka-na?” ne-yama wurrakina.

²³ Eneja ni-yama Jesus, “Ningeningma ngayuwa ayakwa yiki-yengbinama karna ngayuwa-wa. Yiki-yengbijinama amurndakenena ayakwa eningarakburakba-kiya. ‘Nungkwaje-ka ningkakina,’ yiki-yaminama ngayuwa-wa, ‘ningkakakiruma k-eningabakina-mulangwa warnumamalya, kembirra k-eningabakajungwuna nungkwabakiya-ba ningkakina-da,’ yiki-yaminama karna. Akwa ngarningka yikumakinama nungkwurruwa ningeni-ki-yama-langwa ngayuwa yelakwa enena-manja

angalya nganyangwa-manja ebina ningi-yamamura Kabuniyuma-manja, kirr-
engkirrikenu-mubaba karna ebina ningi-yamamura yakwujina ngayuwa. ²⁴ Akena
nganja ngarra-makinama amandangwa enena. Nuwilyaba NuBurabuda, nibina
nenikumakumaka Neningikarrawara-langwa ayakwa, kini-yengbina-manja nakina
ayakwa ena-langwu-wa warnumamalya ena-langwa-manja angalya, kembirra aburraja
ena-langwa warnumamalya nare-ka engkirrikuma wurrakina enuwa-wa,” ni-yama
Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

²⁵ Biya ni-yama ngarningka, “W-engkirraja enena ayakwa ningi-yengbinama
nungkwurruwa-wa. Wi-yakuwerribikina Eliya-langwa. Arakburakba-kiya-wiya nakine-
ka Eliya n-ambilyumurra Yijireyila-manja. Akini-yada ngalaja nara yibina yelyukwa
kini-larrina ena-langwa-manja angalya. Abiyakarbiya-manja akilarrkelyukwa nara
yibina yelyukwa. Nara kembirra ngalaja aninga ka-lungkuwarrina. Aburraja-ka
murumureya nuw-ambilyumurra wurruminakina angalya warnumamalya. Umba
wurraburna wurrindarringka wurringayingaya yakwujina nawurrak-ambilyuma
akina-manja angalya. ²⁶ Akena nara eneja Neningikarrawara keni-larrka Eliya
wurruwurrakakinu-wa wurrindarringka wurrubina nuw-ambilyu-murruwa ena-langwa-
manja angalya. Nara, umba neni-larrkama Neningikarrawara nakina Eliya eminingku-
wa angalya Jayidinu-wa. Eneja kembirra ni-likena nakina angerriba Jayidinu-wa.
Kembirra nanga-mamurikajuwama nakina duwilyaba dingaya yakwujina engemba-
manja Jarubuda.

²⁷ “Akwa wi-yakuwerribikina ngarningka ningka-langwu-wa NuBurabuda Eliju-
wa. Enejukwaba n-ambilyumurra nakina arakburakba-kiya-wiya Yijireyila-manja.
Umba akini-yada ena-langwa-manja angalya aburraja wurrababurna-ka warnuma-
malya nuw-arrirreyinuma awurrakwulumida amarmarra wurrakina. Akena nara
eneja Elija kenuminu-mungkwur•danga warnumakwulya wurrumurndakakina-langwa
warnumamalya ena-langwa. Nara, umba nenuminu-mungkwur•danga nenumak-
wulya Neyumena. Niminingka nakina Neyumena umba ena-langwa angalya Jiriya.
Wi-yakuwerribikine-ka kembirra wunalakina-kiya-wa WunuBurabuda-kiya kirrakina-
da,” ni-yama nakina Jesus wurruwurrakibinu-wa warnumamalya ebina-manja alikira
jinikakwa-manja-da.

²⁸ Aburraja kembirra awinyamba narrak-ar•darra wurrumurndakakina
warnumamalya nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa. Na-
werrikardadinuma wurrakina angwurra, ²⁹ biya namurndaku-warumajungwa,
neni-rndarrka nakina Jesus, neni-jadijuwa alikira-langwa, biya nenu-wilyaka
yadikina errekbu-wa kajungwa warniki-lyikarrkuwurri-yada nakina abalkaya-langwa
angakarjiyinga-langwa angalya arrawu-wa wurrakina-da. ³⁰ Akena eneja Jesus ni-likena
wurrilyimbilyimberkuwilyarra-langwiya nakina, biya neni-lalika wurrumurndakakina
warnumamalya arakba nakina-da.

*Nuwilyaba-langwa nenungkarba nenu-wilyaka-mulangwa wurruwurrariya wurra-
mukwa*

³¹ Biya kembirra ni-likenumurra nakina Jesus engemba-wa Kabuniyumu-wa. Akine-
ka angalya Kabuniyuma aminababurna alikira iya warnumamalya Keliliya-manja
nuw-ambilyumurra. Biya Jebuda-manja ni-likenumurra Jesus jinikakwu-wa, nenu-
wilyakajuwamura nakina wurruminakina angalya warnumamalya Neningikarrawara-
langwa ayakwa. ³² Aburraja wurrumurndakakina wurrababurna-langwa warnuma-
malya nuw-engkirrikenu-manja Jesus-langwa ayakwa, nawurraki-yakikbijangeyinume-
ka wurrakina. Nawurraki-yakikbijangeyinuma wurrakina ni-yengbinu-mulangwa Jesus
ayakwa engbingbuda-da, wuburra ne-yengbinama ayakwa wurrubungkawa-da.

³³ Akina-manja angalya Kabuniyuma-manja n-ambilyumurra eneja nuwilyaba ne-
nungkarba, umba aburraja nuw-awiyebenuma wurruwilyaba wurramukwa wur-
ruwurrariya enuwa-manja arrawa. Enejukwaba ni-likenuma jinikakwu-wa nakina
nenungkarba. Biya yakwujina jinikakwa-manja nu-warduardemina angwurra
nakina. ³⁴ “Kardi!” ni-yama. “Yi-lalika! Miyambena-burra ningki-likenuma yirruwa-wa
nungkuwa ningkakina Jesus NingkeningiNejirida? Ningki-likenuma yangkwurrangwa
ningkeniku-wardi-yada yirruwa-na! Ningeningme-ka nungkuwa ngayuwa. Ningkakine-
ka ningkenumamalya ningkibina Neningikarrawara ngini-larrkama yangkwurrangwa-
da!” ni-yama nakina.

³⁵ Eneja Jesus ni-yama, “Wurri-yengminjada! Umba wurri-jadiya arakba enena-wiya
nenaka-langwa nenungkarba,” ni-yama. Aburraja wurrakina wurramukwa neni-
kbilyaja nakina nenungkarba ajiringka-wa wurruwurrakuwilyarra warnumamalya,
akena nara kenu-wardanga nakina umba na-jadinga enuwa-langwa.

³⁶ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina jinikakwa-manja namurndaki-yakikbijangeyine-ka. Biya na-makijeyinumurra wurrakina ayakwa. “Amiyambene-ka ayakwa amurndakeyena?” nawurraki-yama wurrakina. “Engbuda ayakwa ni-yengbinamurra naka nenungkwarba-na? Wuburre-ka naruma nubungkawa nu-bungkawadinama nakina wurramukwa-manja. Aburraja kembirra warna nenumin-engkirrikajama wurramukwa ena-langwa ayakwa-da akwa na-jadenama nenakalangwa nenungkwarba-da,” ne-yama wurrakina.

³⁷ Biya wurrumurndakakina warnumamalya arakba na-lawurradina aburra-langwu-wa angalya. Biya kembirra na-makijeyinumurra wurrakina Jesus-langwa-langwa, akwa narra-makamurra enuwa-langwa wurrukwalamanja warnumamalya yandalangwa engka-manja iya engka-manja angalya Kabuniyuma-manja akwudangwa wurrababurna-ka warnumamalya namurndak-engkirrikenuma akina ayakwa ni-yama-murrlangwa Jesus, akwa nawurraku-makumakijeyinuma ngawa aburrajukwaba Jesus-langwa-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa wurrababurna warnumamalya

³⁸ Kembirra enejukwaba Jesus ni-lalikamurra nakina ebina jinikakwa umba ni-likenuma numinakinu-wa alikira nenungkwarba nenimikirra Jayumuna. Biya n-awiyebena Jesus alikira-manja akwa nang-akburranga nakina duwilyaba didarringka arrawa dangbilyuwa-ma. Ngalaja Jayumuna-langwa dadijenikba dakina. Yingu-murkumurrkwuluma yakwujina yingu-murndakardadinumurra angwurra dakina. Aburraja ngala-langwa warnumamalya nenu-makamurra Jesus-manja ngaluwa-langwa ying-angbilyuwadinu-mulangwa, kajungwa kining-eningabakini-yada nakina dakinamanja didarringka. ³⁹ Eneja Jesus ni-lika yingu-murrkwulu-murruwa dakina, akwa narjiyinga akwudangwa ngaluwa-manja akwa ni-yengbina akwala ayakwa engbingbuda. “Nga-lalika arakba,” ni-yama akinu-wa angbilyuwa. Ngalaja kembirra akina-wiya yinguwarruwalyada arakba-da. Arngkawura-wiya ying-adingabada ying-ardadinu-murrada akwa yingu-mirajanga dakina. Biya narringamini-daka dakina aninga arakba-da.

⁴⁰ Ngalaja kembirra num-awiyeba arakba mamawura. Aburraja kembirra wurrababurna warnumamalya namurndaki-likenumurra Jesus-uwa wurrakina. Narrawilyakama enuwa-wa aburra-langwa warnumamalya wurrangbangbilyuwa-murra. Ababurna-ka angbilyuwa eminiminingka wurrakina narru-wilyakama. Umba eneja Jesus ni-lawulawaja ayarrka ena-langwa, neni-lyingama wurruwilyuwilyabawiya-manja akwa nenuwurrak-eningabakama wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa amurndakakina-langwa angbilyuwa-da.

⁴¹ Aburrajukwaba wurruwurrariya wurramukwa nuw-ambilyuma wurrababurnamanja warnumamalya, akena na-jadanguma narra-lalikama arakba wurrakina. Namurndaku-warduwardemina wurrakina akwa ne-yama Jesus-uwa, “Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba ningkakina-na!” Umba Jesus ni-yengbina ayakwa arrubuda aburruwa-wa. Nenuwurraki-yengminjakama wurrakina, warningma-baba Jesus NuMejaya nakina, nibina-murrada Neningikarrawara neni-larrka-murrada enenu-wa angalya-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa jinikakwa-manja

⁴² Mingka-manja mamawura ne-kbadangu-manja akina, eneja Jesus ni-lalika Kabuniyuma umba ni-likena nakina nakwukawura nara-murruwa warnumamalya. Akena aburraja wurrumurndakibina warnumamalya nuw-aburangkeyinuma enuwa-wa arakba. Nuw-abuburangkeyinume-ka wurrumurndakakina. Biya nen-akburranga arakba. Neni-ngayindangumurra wurrakina nenik-ambilyingi-yada aburruwa-manja nakina Jesus.

⁴³ Akena eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Ki-likajame-ka ningena akwalu-wa angalya eminiminingku-wa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya aburrajukwaba eningaba ayakwa. Ka-makinamurra kinubungkawadina-mulangwa Neningikarrawara warnumamalya-manja. Ka-makinama akina ayakwa mena Neningikarrawara ngini-larrka-mubaba ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada wurrababurna-manja warnumamalya wurriminiminingka kinubungkawadina-mulangwa nakina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

⁴⁴ Kembirra arakba neni-lalikama Jesus wurrumurndakibina warnumamalya umba ni-likenuma angerriba angalyu-wa iya angalyu-wa. Ni-likenumurra Neningikarrawaralangwu-wa alikira jinikakwu-wa biya yakwujina ni-yengbinuma nakina ayakwa Neningikarrawara-langwa, nenu-makamurra warnumamalya-manja nakina-da.

5

Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa warningadinuba-wiya warnikabuburrakiyuwa ena-langwi-yada

¹ Arngkawura Jesus nakina n-arjijeyumurra mijiyela-manja akina-manja angalya emikirra Kenejireda. Aruma akungwa nuw-ambilyuma yakwujina akina-manja angalya. Awilyaba-murra angalya akina umba aminambilyuma emikirra, alakina Kenejireda akwa ngawa Keliliya. Aburraja warnumamalya wurrakina yenjerrikina nawurrakili-kenumurra Jesus-uwa warnik-engkiriki-yada ayakwa Neningikarrawara-langwa. Akena wurruwurrakwulumide-ka yakwujina warnumamalya akwa kembirra nawurrakijiriyinumurra wurrakina.

² Eneja Jesus numa-rringka mambilyuma-kiya mijiyanga numamundirruwajungunuma yakwujina. Aburraja wurruminakina mijiyanga narrumalalikama malakina umba narrum-ajirrangumurra mamurndakibina mukayuwa-ma merra makirndirndirruka akwalya. ³ Umba Jesus ni-rijawudija nakina muwilyabamanja mijiyanga Jayumuna-langwa-manja, akwa ni-yama enuwa-wa, “Ma-jiriya-langwa angerriba arngkidarrba awarrngkungwarbu-wa akungwa,” ni-yama Jesus Jayumunu-wa. Eneja Jayumuna numa-jira kembirra makina mijiyanga-da. Akwa ngalaja numilykbina arngkidarrba erribaja awarrngkungwarbu-wa-da.

Eneja kembirra Jesus n-ambarringa arakba nakina mijiyanga-manja akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa ariba-manja. Nen-akakirumakama nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. ⁴ Biya ni-jerrukwamanja nakina ayakwa Jesus, ni-yama nakina Jayumunu-wa, “Ma-jiriya mema mijiyanga angerriba angwarbu-wa, kajungwa nungkuwa akwa nungkuwa-langwa warnungkarba yikuma-larrijini-yada mema mukayuwa, kembirra yiku-meni-yada akwalya,” ni-yama.

⁵ Eneja Jayumuna ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa, yarne-ka yirr-abuburangeyinumurra alyarrngwalyilya akwalyu-wa akena nara yiku-manga yik-akburrangana aduwaba. Mama, yikumini-ngayindena-manja nungkuwa ngayuwa, kuma-larrijinama kembirra mamurndakenena mukayuwa-da,” ni-yama Jayumuna Jesus-uwa-da. ⁶ Kembirra narruma-larrija mamurndakakina mukayuwa arakba-da.

Ngalaja kembirra awurrakwulumide-ka akwalya namurndak-awiyebena arakba mamurndakakina-manja mukayuwa, akena arngkidarrba kumi-ngkarrnginume-ka makina. ⁷ Biya kembirra narr-ardijuwa ayarrka-ma wurrakina wurribinu-wa warnungkarba na-rijawudiyinu-murruwa mingka-manja mijiyanga, mena wurrumurndakakina warnungkarba malakina-kiya-manja mijiyanga na-rijawudiyinuma warnubiyakaja wurrakina-baba. Kembirra Jayumuna-murriya narra-ngayindanguma wurrakina warniku-mamurrikaji-yada warnik-arrki-yada amurndakibina akwalya narrumangumurra mukayuwa-ma merra. Aburraja kembirra na-mideyina aburruwa-wa-da akwa narra-mamurrikajuwa narrumamurndak-arrkarna mamurndakibina mukayuwa-ma merra-da.

Biya malekbina-kiya mijiyanga narruma-lyangburrukwajuwa amurndakibina akwalya akwa arngkidarrba kumu-ngwardinumurra akwa kumu-wurrilanguma makina. ⁸ Eneja Jayumuna Bida ni-rringka-manja amurndakakina akwalya akwa numa-rringka-manja malakina mijiyanga-kiya kumu-ngwardinuma arngkidarrba, ni-nginakilarra nakina yina-ma alyengma-langwa Jesus n-arjeyu-murrumanja. Biya ni-yama, “Jeyi! Likaja yadada ngayuwa-langwa, Bungkawa, mena-baba ningena ninguwurrariye-ka,” ni-yama nakina Bida Jesus-uwa, ⁹ mena ni-yakikbijangu-mubaba ni-rringka-murrilangwa amurndakibina akwalya awurrakwulumida.

Aburrajukwaba wurrumurndakibina warnungkarba na-rijawudiyinuma yakwujina Jayumuna Bida-langwa-manja mijiyanga ne-yakikbijangeyinume-ka wurrakina amurndakibina-langwa akwalya nakina narru-mangu-murrilangwa. ¹⁰ Aburnajukwaba Jaminja akwa Janjana neni-rijawudiyinumurra mingka-manja mijiyanga neni-yakikbijanginuma wunalakina-da. Wunalakina wunenungkarba-kiya Jebediya-langwa nenikuwenikba-kiya. Jayumuna Bida-langwa warnubiyakaja wunalakina ne-yakiyakeyinuma-da.

Eneja kembirra Jesus ni-yama nakina Jayumunu-wa, “Nara akbar•duma, umba aduwaba-langwa ka-wilyakinama nungkuwa warnumamalya ngayuwa-wa, wuburra laka aduwaba ningku-wilyakinama akwalya ariba-wa-da,” ni-yama Jesus-da. ¹¹ Aburraja kembirra narrumalirruka-mundirruwa mijiyanga malekbina mijiyela-manja akwa narruma-lalika yakwujina akwa akwala-langwa amurndakijika aburra-langwa, akwa kembirra neni-yuwarna Jesus-uwa arakba wurrakina-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungkarba namarmarra-ma

¹² Arngkawura eneja Jesus n-ambilyumurra nakina awilyaba-manja angalya n-ambilyu-murrumanja nuwilyaba nenungkwarba nibina n-arrireyinuma awurrakwulyumida amarmarra ena-langwa-manja nenumakwulya. Arrubude-ka angbiyuwa akina. Eneja kembirra neni-rtingka-manja nakina Jesus, n-abuluwendingama nakina nenungkwarba n-engmidirruwajungwunuma nenumukwurra ajiringka-wa akwa nenu-marrakbakama nakina Jesus-uwa akwa ni-yama, "Ningkubungkawa ninkukwulyubena," ni-yama. "Ki-ngayindena-manja ninkakina ningkeningma yikumungkwur•denama ningenumakwulya," ni-yama nakina Jesus-uwa.

¹³ Eneja kembirra Jesus ni-lawulawaja ayarrka ena-langwa akwa nenu-minjirrkilyinga arakba nakina nenungkwarba. Biya ni-yama, "Yirra-ngayindenama ningena yibeningabakinamurra-da, kembirra nungkwaja ninkumungkwur•da ningkenumakwulya k-ambilyama ninkakina-da," ni-yama Jesus. Kembirra arngkawura-wiya ayakwa ni-yengbinu-wiya nakina, akini-yada ngawa ne-jerrida arakba ngalaja amurndakibina amarmarra ena-langwa-da.

¹⁴ Biya ni-yama Jesus enuwa-wa, "Nara a-makama wurrukwa-manja warnumamalya nink-eningabadu-mulangwa, umba jeyi, likaja ena-wiya dirrbura NuMinida-wa nenungkwarba. Kembirra nakine-ka keni-rtingkinama ninkakina, biya kini-yaminama nungkuwa-wa, 'Nink-eningabaduma arakba,' kini-yaminama nakina nenungkwarba NuMinida. Nungkwaja kembirra ambaka kinu-kwunama nungkuwa wurrambilyuma wurrajija kajungwa nenikuminu-wardi-yada nakina, ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya Mawijija arakburakba-kiya-wiya. Kembirra aburramba-langwa wurrangkwulyumida-langwa warnumamalya kuw-eningmidinamurra nungkuwa nink-eningabadu-murrlangwa akwa ninkuminjirrkinyungwurra arakba ninkakina-da," ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba-da.

¹⁵ Akena eneja ni-yarrkbalijuwama nakina akina ayakwa ni-yama-mulangwa Jesus. Ngalaja kembirra nuw-errbalinuma akina ayakwa angurra angalyu-wa iya angalyu-wa-da. Aburraja kembirra wurruwurrakwulyumida-langwe-ka warnumamalya nawurraki-likenumurra Jesus-uwa. Nawurraki-likenuma wurrakina kajungwa kuw-engkirrikaji-yada ayakwa ena-langwa akwa ngawa kenumurndak-eningabakinayada nakina Jesus wurrakina warnumamalya wurribina wurrangbangbilyuwa-murrumurra angbiyuwa-langwa. ¹⁶ Akena adadinuba ngawa ni-likenuma eneja Jesus nakwukawura nara-murruwa warnumamalya, akwa nu-buriyaminumurra yakwujina Neningikarrawaru-wa nakina.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nirrengmurnirna nenungkwarba

¹⁷ Arngkawura Jesus n-ambilyumurra nakina nuwilyaba-manja nenungkwarba ena-langwa-manja alikira. N-ambilyu-manja nakina yakwujina ngawa akina-manja alikira, aburraja wurrukwala warnumamalya na-likenuma yenjerrikina enuwa-wa. Umba Jesus nen-akakirumakama nakina wurrakina-manja warnumamalya Neningikarrawara-langwa-langwa. Aburrajukwaba na-likenuma Jesus-uwa wurrukwala Warningijudiya warnungkwarba warnimikirra WurruBarija akwa ngawa wurrukwala warnikakakirumaka warnungkwarba ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa. Wurrakine-ka warnungkwarba na-likenumurra engka-langwa iya engka-langwa angalya Judiya-langwa akwa ngarningka Keliliya-langwa. Wurrukwala aburrajukwaba Jirujalema-langwa nalikenuma. Biya nuw-ambarringa ebina-manja alikira n-ambilyu-murrumanja Jesus nakina. Umba ngalaja Amawurrina Nubungkawa Neningikarrawara-langwa Jesus-manja nuw-ambilyumurra akina akwa nenaki-ngbudirrkama. Eneja nen-eningabakama kembirra Jesus wurrangbangbilyuwa-ma warnumamalya yakwujina alikira-manja ar-rawa.

¹⁸ Aburraja wurrukwala warnungkwarba na-likenumurra akinu-wa alikira, neni-lyilyanguma nuwilyaba nirrengmurnirna nenungkwarba. Neni-ngkajikamurra nakina, nenu-wilyakama akumurrkumurrkwulinga-murra, mena nara-baba kin-alilikena yeya, nara kinu-warruwarrina nakina-baba. Numurndakayuwaya neningangkawura n-ambilyumurra nakina. Kembirra ebina-manja alikira nuw-aburangama angalya wurrakina warnungkwarba kajungwa warnik-awiyebi-yada akwa warnik-akumi-yada nibina nirrengmurnirna akwudangwa Jesus-manja.

Nuw-aburangekeyinu...wa. ¹⁹ Akena nara karr-akburrangarna angwurn•dikirra, nara kuw-awiyebeyina arrawu-wa mena wurrababurna-baba warnumamalya nuw-ambilyuma yakwujina. Biya kembirra na-wurdanga wurrakina karrawaru-wa errekbalangwiya, nenu-wilyakamurra ngawa neni-ngkajikama nakina nirrengmurnirna. Biya yakwujina ngawa alikira-manja karrawara narru-ngwurrkbalijuwu wurrakina eningikarrawara edirri-yada. Biya neni-larrija merra-murra nibina nenungkwarba

nirrengmurnirna yadikina akina-langwa edirra. Neni-larrija, biya ajiringka-manja nuw-ambarringa ebina akumurrkumurrkwulinga wurruwurrakuwilyarra warnumamalya-da. Aburnaja kembirra arakba nakina nirrengmurnirna akwa Jesus nenukwurukweyinuma wunalakina-da.

²⁰ Umba wurrakine-ka warnungkwarba wurribina nenu-wilyakama nakina nirrengmurnirna Jesus-uwa na-werrikambilyumurra wurrakina Jesus-manja akwa warn-ingma Jesus ken-eningabakina-mulangwa nakina-manja. Eneja Jesus neningma mangma aburra-langwa akwa ni-yama nakina nibinu-wa nirrengmurnirna, “Nungkuwa, ababurna-langwa awurruwurrariya ningki-yama-murrilangwa ningkakina ningkumini-lyurkkwajungwunuma arakba akina. Kembirra eneja Neningikarrawara nara nakina engkirrikuma arakba akinu-wa aduwaba-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

²¹ Aburraja warnungkwarba warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa akwa ngawa wurribina WurruBarija warnungkwarba na-lyangkiyama wurrakina, “Numiyambene-ka naka nenungkwarba? Ni-ngayindenama kini-yaminama Neningikarrawara wuburra naka-na? Eneja Neningikarrawara nuwilyaba akenumini-yakuwabijinama awurruwurrariya ngakwurra-langwa, nara wurrukwa amini-yakuwabijuma-da,” ne-yama wurrakina-da.

²² Neningma eneja Jesus aburra-langwa mangma, biya ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra kurr-engkirrikajamurra karna amukwiyadakinu-wa? ²³ Nungkwaja ningkakina kinu-makina dukwa enena ayakwa naka-manja nenungkwarba, ‘Nginumini-yakuwabijuwama Neningikarrawara awurruwurrariya ningki-yama-murrilangwa ningkakina.’ Nare-ka ningkakina-da! Umba kinu-makina dukwa enena engka ayakwa enuwa-wa, ‘Laka! Mirajanga, akwa wu-warrijiya alika nungkwa-langwa.’ Nare-ka ningkakina-da! Ningki-lyangmuridiname-ka akwa nara e-yengbuma alakena-kiya ayakwa ningkabakiya-ba naka-manja nenungkwarba ningkakina-da. ²⁴ Umba nganje-ka ningena, ningbina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, eneja Neningikarrawara nginu-makama ngayuwa-manja kamini-yakuwabijina-mulangwa awurruwurrariya karnumamalya-langwa ngayuwa. Nganja kembirra kamin-abilyerrikinama aduwaba alyangmandukwuna akina ayakwa Neningikarrawara nginu-makama nakina ngayuwa-manja-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

Biya kembirra Jesus ni-yengbina arakba nakina akwala ayakwa nakinu-wa nenungkwarba nirrengmurnirnu-wa. Ni-yama, “Nungkwaja, mirajanga! Wu-larrngkumiyi ena akumurrkumurrkwulinga nungkwa-langwa umba likaja lawurradina angalyu-wa,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

²⁵ Kembirra arngkawura-wiya eneja nu-mirajanga, ni-larrngkumanga ebina akumurrkumurrkwulinga ena-langwa. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina neni-rrikkama n-arjeyuma arakba. Umba ni-jadinga nakina alikira-langwa erreku-wa, nu-wilyakama ebina akumurrkumurrkwulinga ena-langwa-da. Biya nilawurradina arakba angalyu-wa, neni-yangmarngkwajuwamurra Neningikarrawaru-wa lukwakwa-da.

²⁶ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina namurndaki-yakikbijangeyinume-ka akwa namurndak-akbar•dangumurra akina-langwa wurrakina. Biya neni-yangmarngkwajuwamurra arakba aburrajukwaba Neningikarrawaru-wa. Biya namurndaku-makijeyinumurra ayakwa. Ne-yama, “Amandangwe-ka, ngarri-rrikkama eningaba ngakwurra-langwa-murra menba aduwaba-da,” ne-yama namakijeyinuma wurrumurdakakina warnumamalya-da.

Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa Libaya

²⁷ Eneja kembirra nen-eningabaka-mulangwa Jesus nibina nirrengmurnirna nenungkwarba akwa nenumini-yakuwabijuwamulangwa awurruwurrariya ena-langwa, ni-jadanga nakina ebina-langwa alikira. Biya ni-likenu-manja nakina lukwakwa Jesus, nen-akburranga nakina nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Libaya. Numinambilyuma ekirra nakina, Libaya akwa ngawa Meduwa. Umba nakina Libaya nenumini-war•duwar•danguma warka wurrububungkawa WarningiRawuma. Ngalaja eyukwujia alikira warka-langwa nuw-arjeyumurra akina ena-langwa mulikarrkbidjina mamurukwa. Kembirra nakina Libaya nuwurra-murndukwamurra angwarnda warnumamalya-langwa, akini-yada ngawa na-likenu-manja wurrakina mamurukwa-langwiya. Narri-yarruwarnu-manja akina alikira eyukwujia, kembirra nenumini-mangumurra angwarnda aburra-langwa kajungwa neniku-kwi-yada akina WarningiRawumu-wa wurrububungkawa.

Ni-likenu-manja eneja Jesus mibina-langwiya ngawa mamurukwa, neni-rringka nakina Libaya n-angmakwulaluma ebina-manja eyukwujiya alikira arrawa. Biya Jesus ni-yama enuwa-wa, “Kwa, yi-yuwarna ngayuwa-manja,” ni-yama Jesus nakina-da.²⁸ Eneja kembirra Libaya n-arjiyinga akwa ni-jadinga erreku-wa. Biya ni-likena arakba neni-yuwarna Jesus-manja. Ni-lalikame-ka ebina warka nu-war•duwar•dangumurra, kajungwa ken-aburrakiyuwarni-yada nakina Jesus-manja-da. Biya neni-likena arakba wunalakina-da.

²⁹ Biya nakine-ka Libaya nenikaburrakiyuwa nenikaduwa Jesus-langwa arakba, akwa nenumini-dakama aninga Jesus-langwa ena-langwa-manja alikira. Arume-ka aninga ni-dakamurra. Kembirra na-walyuwa-manja akina, aburraja Jesus akwa ena-langwa wurrukwa warnikaburrakiyuwa akwa wurrababurne-ka warnumamalya namurndaki-likenumurra Libaya-langwu-wa alikira wurrakina. Wurrukwa wurrababurna wurrumurndakakina warnumamalya na-war•duwar•danguma aburrajukwaba warka angwarnda-manja, wurrididirbura Libaya adinuba-wiya, nara-wiya kini-likena nakina Jesus-uwa. Umba wurrukwa wurriminimingka. Biya neyubekeyina arakba wurrakina ebina aninga-da.

³⁰ Aburraja wurrukwa warnungkarba WurruBarija akwa ngawa wurrukwa warnungkarba warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa warninga wurrakina ni-likenu-mulangwa Jesus Libaya-langwu-wa alikira. Biya kembirra na-ngwurriyengbeyinuma wurrakina ayakwa akwa ne-yama Jesus-langwu-wa warnikaburrakiyuwa, “Miyambena-burra kirri-yebukeyinama aninga akwa kirri-bekeyinama akubibeka nakina-langwa-manja nenungkarba alikira? Kirri-yebukeyinama karna akwa wurribina narruwurra-murndukwuna-murumurra angwarnda wurrukwa-langwa warnumamalya-da. Wurruwurrariya-manja warnumamalya kirri-yebukeyinamurra karna-da!” ne-yama wurrakina-da.

³¹ Eneja Jesus n-engkirrika-manja nakina aburra-langwa ayakwa, ni-yama aburruwa-wa, “Wurrangbangbilyuwa-me-ka warnumamalya kuw-aburangkanamurra wurrakina nuwilyabu-wa nenungkarba kajungwa ken-eningabakini-yada nakina angbilyuwa-langwa wurrakina. Umba aburraja wurringbingbuda warnumamalya nare-ka aburangkuma namukwiyadakinu-wa nenungkarba wurrakina.³² Umba nganja ningi-likenuma yangkwurrangwa kajungwa ka-dirrburakini-yada ngayuwa wurruwurrariya warnumamalya, kajungwa nari-yada wurrakina arriyakajungwuma awurruwurrariya-langwa umba kenumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa wurrakina-da. Ke-yamina-manja warnumamalya, ‘Nara arriyakajungwuma awurrariya-langwa ngayuwa umba ningena ngawa ningeningaba,’ kembirra nare-ka ngayuwa a-dirrburakuma wurramukwiyadakina warnumamalya, umba wurruwurrariya yimbukwa warnumamalya ka-dirrburakinama wulkwa ngayuwa-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa WurruBarija akwa ngawa wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa-da.

Warnumamalya neni-yendabenu-mulangwa Jesus-manja warnik-ambilyinga-langwa murumureya

³³ Aburraja kembirra wurrukwa warnumamalya ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Ningkeningma wurrumurndakibina warnikaburrakiyuwa Janjana-langwa ne-yaminjaminama. Adadinube-ka murumureya na-likajama wurrakina, kajungwa kaburiyamini-yada wurrakina Neningikarrawaru-wa. Aburrajukwaba warnikaburrakiyuwa WurruBarija-langwa ne-yaminamurra wurrakina akina. Akena aburraja warnikaburrakiyuwa nungka-langwa nara wurrakina e-yamama akina, umba erribirra nuw-alyubarinama aninga akwa ne-bekeyinama akubibeka wurrakina,” ne-yama wurrumurndakakina warnumamalya Jesus-uwa.

³⁴ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “W-engkirrikiya enena ayakwa. Kini-yar•diya-manja nuwilyaba nenungkarba didarringka ena-langwa, kembirra wurrababurne-ka warnumamalya kawurra-murndukwunama wurrakina aburruwa-manja kajungwa wurriyekirrerri-yada wurruwurrakawura-ma wurrakina. Akwa aninga eningaba ke-yebukeyinama. Kembirra nare-ka nungkuwa e-yengbuma enena ayakwa aburruwa-wa, ‘Nara alyubaruma enena aninga umba murumureya yiki-likajama.’ Nare-ka! Nara nungkuwa e-yengbuma amukwiyadakina ayakwa aburruwa-wa, mena wurrumurndakakina warnumamalya narri-ngayindena-mubaba ke-yebukeyinama ebina aninga eningaba, kin-ambilya-manja ambaka nibina nenumamalya aburra-langwa aburruwa-manja.³⁵ Ambaka arija-langwa, dukwa aburraja wurrukwa wurruwurrariya warnungkarba kenu-wilyakinama engku-wa nibina ni-yar•danguma

dadingiyenikba. Kemberra akini-yada wulkwa aburraja wurrumurndakibina warnu-mamalya ena-langwa ka-werrikawarriyadinama wurrakina-da. Karri-ngayindename-ka ka-ngwanjinama aninga-langwa, akwa ka-likajama murumureya wurrakina arakba-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya. Umba n-engkirrikenuma nakina Jesus ena-langwa-langwa akwa ngawa ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa-da.

³⁶ Biya kemberra Jesus nenu-makamura enena eyukwujija alawudawarra dumbala-langwa aburruwa-manja. Ni-yama nakina, “Nara ngarna e-ngkarrnguma ambilyu-makuma dumbala dadikaduwa, kajungwa ngarniku-warrki-yada dikuwarra diyukwujija dumbala dadingaba dingku-wa dumbala dadinungkwurakbu-wa. Nara akina e-yamama, nari-yada arriyakuma dibina dumbala dadikaduwa. Aki-yamina-manja akina, kemberra dibina dumbala dadikaduwa-dangwa kingu-kuwarrinama akwa ngawa diminingka dakina dadinungkwurakba-langwa dumbala arakba-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

³⁷ Biya kemberra enena engka ayakwa nenu-makamura Jesus aburruwa-manja. Ni-yengbinuma nakina alawudawarra akwurena-langwa ebina warnumamalya narr-akbijuwa-mulangwa ke-bekini-yada ngala-langwa amalyirra wurrakina. Narri-jirabama wurrakina amalyirra akwurena-langwa amakwulya-murru-wa budila. Narri-lyangburrakujuwama akina amakwulya amalyirra-ma akwa narri-lalikama akina ambaki-yada, kajungwa ke-bekini-yada arija-langwa ebina amalyirra-da. Kemberra akine-ka amalyirra amakwulya-manja nuw-ambambilyumurra ngawa yanda-langwa na-rrangkuwanginume-ka akina amalyirra. Aminakina-langwa narri-jirabama warnumamalya enikaduwa amalyirra engbudu-wa amakwulya enikaduwa-wa. Umba ka-rrangkuwangina-manja ebina amalyirra, kemberra ngalaja amakwulya ka-rrangkuwanginama ngalajukwaba akina. Kemberra ni-yama Jesus, “Nare-ka ngarrakina a-jirabama enikaduwa amalyirra enungkwurakbu-wa amakwulya ebina na-rrangkuwanginu-murruwa arakba. Aki-yamina-manja akina, kemberra ka-rrangkuwangina-manja ebina amalyirra, kuw-akbalbarrinama-da ebina amakwulya-da, akwa ka-kwullarrinama ebina amalyirra ajiringka-wa-da. ³⁸ Nara kemberra e-yamama ngarnumamalya akina, umba enikaduwa amalyirra ngarri-jirabinama enikaduwa-wa amakwulya budila-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

³⁹ Biya kemberra enena engka alawudawarra amalyirra-langwa nenu-makama Jesus aburruwa-manja. Ni-yama nakina, “Ebina amalyirra ngarra-maka-mulangwa ngayuwa, warnumamalya narri-lalalikinama akina kuw-enungkwurakbadina-murruwa. Na-warenama e-bekuma enikaduwa-wiya umba enungkwurakba-manja akina ne-bekinama. Kemberra ne-bekinu-mulangwa warnumamalya amalyirra enungkwurakba, na-warename-ka ebina enikaduwa-langwa. Ke-yaminamura wurrakina, ‘Enungkwurakba-dangwa eningaba,’ ke-yaminamura,” ni-yama Jesus, nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya. Ni-yengbinu-manja nakina alawudawarra dumbala-langwa akwa ngawa amalyirra-langwa ni-yakuwerribikinuma nakina Jesus warnumamalya-langwa. Keni-yuwarna-manja enuwa-manja wurrakina, kemberra nare-ka a-likama wurrakina wurrumarngkambilyuma-da.

6

WurruBarija warnumamalya narr-anjijimangkwa-mulangwa warka Jebuda-manja

¹ Ngalaja mamangbala mambilyuma mamawura makina memikirra Jebuda. Makina-manja mamawura aburraja wurrumurndakibina warnumamalya WarningiJudiya na-ngwanjinumurra wurrakina warka-langwa. Mababurna-langwa Jebuda ne-yaminjamama wurrakina WarningiJudiya warnumamalya. Nara ka-war*danga wurrakina warka, umba na-likenumurra Neningikarrawara-langwu-wa alikira jinikakwu-wa. Akwa neni-yangmarngkajuwamurra yakwujina Neningikarrawara.

Muwilyaba-manja Jebuda eneja nakina Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nawurraki-likenumurra yeya wurrakina. Biya nawurraki-likenumurra wurrakina amarda-langwiya amaninga-langwiya. Awalyuwa arakba akina amaninga. Biya Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-arrangbama lukwakwa akwala amadidira akwa ayarrka-murra na-mambajinuma akina. Kemberra awurrariya amarda narru-wurrangumurra umba amadidira eninginingaba nuw-alyubarinuma-da, na-ngwujalangumurra wurrakina-da.

² Aburraja wurrukwala WurruBarija warnumamalya narra-rringkama wurrakina narr-arrangbama nuw-alyubarinuma akina aninga. Biya ne-yama aburruwawa, “Kirri-yamarrkiname-ka karna? Ngakwurra-langwa ayakwa eningarumuruma ngarraku-makinama akina, ‘Nara karningerribirra karnumamalya a-war•duma warka Jebuda-manja,’ ne-yaminama akina. Umba nungkwurraja karnumamalya kirruwar•denama karna warka yelakwa Jebuda-manja kirrakina-da. Kembang kirriyarrkuwurranguma arakba karna ebina ayakwa eningarumuruma-na? Awurrariye-ka enena kirri-yaminama kirrakina-da,” ne-yama wurrakina WurruBarija Jesus-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

³ Eneja Jesus ni-yama aburrawa-wa, “Karningma ebina Deyibida ni-yama-murri-langwa arakburakba-kiya-wiya, nara-wiya kinu-bungkawadina nakina. Numureyangumurra nakina akwa wurrukwala warnungkwarba ena-langwa. ⁴ Kembang n-awiyebena nakina Deyibida Neningikarrawara-langwa-manja kalikwa. Biya numanga aninga damba akwa n-alyubarina. Biya nenu-kwa ekuwara ena-langwu-wa warnungkwarba. Aburrajukwaba kembang nuw-alyubarina-da. Mama akwurdukwurda akina, umba nuw-alyubarinuma wurrakina-da. Nara warningerribirra kuw-alyelyubarina warnumamalya akina aninga umba aburraja WuruMinida warnungkwarba yimbukwa nuw-alyelyubarinuma wulkwa-da. Akena eneja Deyibida n-alyubarinuma ebina aninga akwurdukwurda-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinamanja WurruBarija warnungkwarba-da.

⁵ Biya ni-yama ngarningka aburruwawa nakina, “Ngayuwe-ka ningena, ningibinamurrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, Ningubungkawe-ka ngayuwa Jebuda-langwa ningena-da,” ni-yama Jesus-da.

Nenungkwarba-langwa numinirrengmurnirna ayarrka

⁶ Bi...ya meminingka-manja Jebuda ni-likenuma Jesus jinikakwu-wa. N-awiyebenuma nakina alikira-manja arrawa biya nen-akakirumakama yakwujina Neningikarrawa-langwa ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya. Enejukwaba nuwilyaba nenungkwarba numinirrengmurnirna ayarrka n-angmakwulalumurra nakina yakwujina. Nara kinu-warrijuwa nakina ayarrka nekbuda-langwa-langwa. Eningangkawura namurdakayuwayanguma akina.

⁷ Ebina-manja ngawa jinikakwa aburraja wurrukwala warnungkwarba warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma nuw-ambilyumurra yakwujina akwa ngawa wurrukwala WuruBarija warnumamalya aburrajukwaba. Neni-rruburringkama wurrakina angwurra ngawa Jesus-uwa. Nuw-andeyuma enuwa-wa kenumin-eningabakina-murrikba nakina Jesus ayarrka nibina-langwa nenungkwarba, mena neni-ngayindanguma wurrakina warniki-lekbi-yada Jesus awurrariya-langwa. Kini-gekburakina-manja Jesus ebina ayarrka akini-yada ngawa Jebuda-manja, kembang keni-lekbajama Jesus-uwa wurrakina. Ke-yaminama enuwa-wa, “Awurrariye-ka akina mena aduwaba Jebuda-baba ena-da,” ke-yaminama wurrakina enuwa-wa-da.

⁸ Akena neningma eneja Jesus mangma aburra-langwa akwa ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Kwa, mirajanga, akwa likaja yangkwurragwa amarru-wa,” ni-yama. Eneja kembang nu-mirajanga, ni-lika nakina amarru-wa akwa n-arjiyngama Jesus-manja akwudangwa.

⁹ Umba kembang ni-yama nakina Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya yakwujina nuw-angmakayanguma jinikakwa-manja arrawa, “Yirru-makina arakba,” ni-yama. “Ke-yamarrkinama ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa ngarniki-yama-langwa ngarna? Aki-yaminama ngakwurruwa eningaba Jebuda-manja yinda awurrariya? Umba ak-enibikinama ngarna warnumamalya yinda aka-jungwajinama?” ni-yama nakina Jesus aburruwawa.

¹⁰ Ni-yengbinuma Jesus amurdakakina ayakwa biya neni-rringkama nakina wurrumurdakibinu-wa warnumamalya wurruwilyuwilyaba-wiya-wa. Biya ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Wu-lawulawajiya ayarrka nungkwa-langwa,” ni-yama. Eneja kembang nakina nenungkwarba ni-lawulawaja arakba ayarrka ena-langwa-da. Arrengmurnirna-murrada akena ne-ngbudida arakba-da.

¹¹ Aburraja wurrakina awinyamba narrak-ar•dara wurrumurdakibina warnungkwarba warnikakakirumaka akwa aburrajukwaba WuruBarija warnungkwarba wurrakina. Na-lyelyimbukweyinumurra biya, “Aki-yamarrkinamurra ngarna naka-manja nenungkwarba?” ne-yama wurrakina-da.

Jesus nu-wekbalynu-mulangwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnikilarrkilar-ka

¹² Akini-yada kembirra eneja Jesus nu-wurdanguma angakarjiyinga-wa angalya nakwukawura, kajungwa kinu-buriyamini-yada nakina Neningikarrawaru-wa yakwujina. Nu-buburiyaminu...wa. Na-larrumur•da arakba. Nu-buburiyamina nakina ngawu...wa. Marngkirngkuwilyarra arakba. Ni-yaminjama ngawa nakina yanda-langwa ne-kbadanguma arakba akina. ¹³ Buwa-wiya. Kembirra nen-ardijuwa Jesus ena-langwa warnikabuburrakiyuwa enuwa-wa. Biya nu-wekbalyinuma nakina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnungkwarba. Biya neni-yengbijuwama nakina warnikilarrkilarrka warnungkwarba wurrakina, mena-baba ena-langwa warnikumunuwar•duwar•da wurrumurndakakina arakba, akwa ambaka-murra keni-larrkaja-mubaba nakina angerriba iya angerriba warniku-maki-yada wurrakina warnumamalya-manja Neningikarrawa-langwa-langwa.

¹⁴ Warna warnimikirra Jayumuna, nibina Jesus neni-yengbijuwama Bida, iya nenukumarnjenikba Endiruwa, iya Jaminja iya Janjana iya Biliba iya Badalameya ¹⁵ iya Meduwa iya Damija iya Jaminja, nibina nenukuwenikba Albiyija-langwa nakina, akwa ngawa nuwilyaba ningka Jayumuna. Umba naka nenungkwarba Jayumuna akwa wurrukwala warnumamalya ena-langwa WarningiJudiya nuw-awinyambadinume-ka angwurra wurrakina mena WarningiRawuma warnumamalya narri-lyinga-mubaba aburra-langwa angalya Judiya. Aminakina-langwa kembirra ne-yengbijungwunumurra wurrakina Jelada. Akina ekirra aburra-langwa. ¹⁶ Akwa wunambilyuma wunenungkwarba-kiya aburnajukwaba nu-wekbalyinuma Jesus wunenimikirra-kiya Judiya. Nuwilyaba nenukuwenikba Jaminja-langwa nakina umba ningka-langwa Judiya nenukikirra Yijikariyada, nibina kenu-wilyakinama wurrukwala wurrubukungkawa Jesus-uwa kajungwa kenu-meni-yada nakina.

Jesus nen-akakirumaka-mulangwa akwa nen-eningabaka-mulangwa warnumamalya

¹⁷ Biya kembirra Jesus akwa ngawa wurrumurndakibina warnungkwarba warnimikirra warnikilarrkilarrka akwa ngawa ena-langwa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa nawurraki-dirrirnduma wurrakina yadikina karrawa-langwa angakbilyuwalyu-wa angalya. Biya nuw-akburranganja yakwujina wurrababurne-ka warnumamalya wurribina Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba wurrakina. Akwa ngarningka wurrababurne-ka warnumamalya wurriminiminingka aburrajukwaba nawurraki-likenumurra yenjerrikina eminiminingka-langwa angalya. Nawurraki-likenumurra engka-langwa iya engka-langwa angalya Judiya-langwa akwa ngawa Jirujalema-langwa. Akwa ngawa Daya-langwa akwa Jayidina-langwa namurndaki-likenumurra wurrukwala. Alakina-kiya angalya Daya akwa Jayidina alarrkumijiyelya-manja nuw-ambilyumurra alakina. ¹⁸ Nawurraki-likenume-ka wurrakina engka-langwa iya engka-langwa angalya nawurrumurndukwunuma kajungwa warnik-engkirriki-yada Jesus-langwu-wa ayakwa, akwa ngawa nenik-eningabaki-yada nakina Jesus wurribina wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya. Umba n-arjiyinga eneja Jesus yakwujina ebina-manja ngawa angalya angakbilyuwalya-manja. Ni-yengbinuma nakina aburruwa-manja ayakwa akwa ngarningka nen-eningabakamurra wurrakina angbilyuwa-langwa. Umba aburraja wurrukwala wurrumurndakakina na-werrikangbilyuwadinuma mena wurramukwa wurruwurrariya nuw-ambilyu-mubaba aburruwa-manja. Eneja Jesus kembirra nenumurndaki-jadijuwama wurrakina wurramukwa aburruwa-langwa. ¹⁹ Umba wurrababurna-langwa warnumamalya nenuwurraki-ngayindanguma kuwakwudangwukajungwuni-yada Jesus-uwa kajungwa warniki-lyingi-yada nakina-manja wurrakina-da, mena nakina Neningikarrawa neni-ngbudirrkama Jesus-manja-da. Kembirra nen-eningabakama nakina wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa-da.

Akwiyekirrerra-langwa akwa mijawara-langwa

²⁰ Biya kembirra Jesus nenuwurraki-ringkama nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yengbinuma aburruwa-manja amurndakenena ayakwa nuw-engkirrikenu-murrumanja aburrajukwaba wurrukwala warnumamalya. Ni-yama Jesus, "Karningalyingmalyingma kirribina karnumamalya, eningabe-ka kangekburakajungwunama nungkwurra-langwa, mena Neningikarrawa nu-bungkawadina-mubaba arakba nungkwurruwa-manja nakina.

²¹ Umba nungkwurraja kirru-mureyena-murruurra aduwaba karnumamalya, eningabe-ka kangekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurra-jukwaba akina.

Ambaka-murruurra yiki-ladenama kirrakina.

Umba nungkwurraja kirru-ngwadeyina-murumurra aduwaba karnumamalya, eningabe-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurra-jukwaba akina.

Ambaka-murumurra yiku-marngkinama kirrakina-da.

²² “Mama wurrukwalu warnumamalya yikabu-wirrikbinama wurrakina, umba eneja Neningikarrawara neningabe-ka nungkwurruwa-manja. Yikabu-wirrikbinama wurrakina, ka-warenama nungkwurruwa, akwa ke-yengbinama wurrakina ayarrkiyarrkawarriya ayakwa nungkwurruwa-wa akwa ke-yaminama nungkwurruwa-wa, ‘Karniniyerriya kirrakina karnumamalya,’ ke-yaminama wurrakina. Ke-yaminame-ka akina mena kirru-werrikambilya-mubaba nungkwurruwa karnumamalya ngayuwa-manja, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enenamanja angalya. Mama akina umba nakine-ka Neningikarrawara neningabe-ka nungkwurruwa-manja. ²³ Aburrajukwaba arakburakba-kiya-wiya aburra-langwa wurrumirarrngwa warningarakburakba-kiya narra-wirrikbama WurruBurabuduwu warnumamalya wurribina nenumini-yengbiyengbinu-murruwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina. Kembirra aduwaba yikabu-wirrikbinamanja warnumamalya warningaduwaba nungkwurruwa-wa, nungkwurraja yiku-werrikilyingmajungwunama kirrakina. Kini-ngwurrkbalinama yukwudukwuda nungkwurra-langwa mena Neningikarrawara yikenu-kwunama eninginingaba enalangwa, akini-yada ngawa yiki-likaja-manja kirrakina ena-langwu-wa angalya eningabuwa.

²⁴ “Umba nungkwurraja kirruminababurna angwarnda iya amurndakijika, kangekburakajungwunama-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa, mena kirru-wilyakiname-ka akina arakba alarrngekburna eninginingaba nungkwurra-langwa aduwaba. Kembirra nara akwala a-manguma nungkwurruwa.

²⁵ Umba nungkwurraja kirri-ladena-murumurra aduwaba karnumamalya, kangekburakajungwunama-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa nungkwurra-jukwaba.

Ambaka-murumurra yiku-mureyenama kirrakina.

Umba nungkwurraja kirru-marngkina-murumurra karnumamalya enubuwakida amarngka aduwaba, ka-ngekburakajungwunama-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba.

Ambaka-murumurra yiki-jakawarenama-da yiku-ngwadeyina kirrakina-da.”

²⁶ “Umba ke-yengbina-manja wurrababurna-langwa warnumamalya ayakwa eninginingaba nungkwurra-langwa-langwa, kembirra awurruwurrariye-ka kangekburakajungwunama nungkwurra-langwa. Aburrajukwaba arakburakba-kiya-wiya aburra-langwa wurrumirarrngwa warningarakburakba-kiya ne-yaminjamamurra amukwiyadakina ayakwa wurrikikalyu-wa WurruBurabuda warnumamalya. Wurrumurndakakine-ka ngawa WurruBurabuda nara karra-makumaka warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa, umba aburra-langwa ayakwa amurndakibina ekikalya-wiya ne-yengbinumurra wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya warningarakburakba-kiya-wiya ne-yengbiyengbeyinuma wurrakina eninginingaba ayakwa aburra-langwa-langwa. Kembirra aduwaba ke-yengbina-manja warnumamalya eninginingaba ayakwa nungkwurra-langwa-langwa, awurruwurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa-da,” ni-yama Yesus ena-langwu-wa warnikabuburakiyuwa nakina-da.

Aki-lyelyingmina-mulangwa warnumamalya wurribina akabu-wirrikbinamurumurra ngakwurruwa-wa

²⁷ “W-engkirikiya,” ni-yama ngarningka Yesus ena-langwu-wa warnikabuburakiyuwa. “Enena ayakwa ngarra-makinama nungkwurruwa-manja, kirribina kirringkirrikaja-murumanja ngayuwa-wa angwurra aduwaba mena-baba nungkwurra-langwa mada numu-ngwur•dangmina-mubaba amandangwa. Nungkwaja ki-lyelyingminame-ka ningkakina warnumamalya wurribina kabu-wirrikbinamurumurra nungkuwa-wa. Ki-yaminame-ka eningaba wurrumurndakakina-manja warnumamalya. ²⁸ Kabi-kbajina-manja wurrukwalu warnumamalya nungkuwa, kembirra arrkala nungkwamba-langwa kini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa, kajungwa kini-yamini-yada nakina eningaba aburra-langwa. Umba wurrukwalu wurrumarngilyarra warnumamalya kabu-larrkbarjena-manja ningkakina, akwa ke-yengbina-manja wurrakina ayakwa ayarrkawarriya nungkuwa-wa, kembirra arrkala

nungkwamba-langwa kini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa, kajungwa kenu-mamurikajini-yada nakina aburruwa-manja.

²⁹ “Umba nuwilyaba nenumamalya keni-larrkbarjiya-manja ningkakina awilyaba-langwa amungkwurra, nara a-ngwanjajuma nakina, umba mama kini-lalikina keni-larrkbarjena nakina nungkuwa-manja ningkikuwarra-langwa ningkenumungkwurra. Umba kenu-murrakajijiya-manja nuwilyaba nenumamalya dumbala nungkwa-langwa dibina dadikawiyeba dadingikarrawara, nara a-ngwanjajuma nakina nungkuwa, umba ngarningka kininga-mena dibina dumbala nungkwa-langwa dadikawiyeba dadingar-rawa ngalajukwaba-da.

³⁰ “Umba kabi-yendabaja-manja warningerribirra warnumamalya nungkwa-langwa amurndakijika, kembirra nungkwaja ka-kwunama. Umba wurribina kabu-murrakajijiya-manja amurndakijika nungkwa-langwa, kembirra nara a-larrngkilawurrakajuma amurndakakina. Mama nara a-lawurrakajuma amurndakakina wurrakina. ³¹ Umba nungkwaja ku-marngkirradiname-ka ningkakina wurrukwal-manja warnumamalya, wuburra laka ningkarra-ngayindenama wurrakina ka-marngkirradinama aburramba-langwa nungkuwa-manja-da.

³² “Laka nara ningkakina a-lyelyingmama wurrababurna-manja warnumamalya umba ningki-lyelyingminama warnumamalya wulkwa wurribina na-lyelyingmina-murrumurra nungkuwa-manja? Eneja kembirra Neningikarrawara nara nakina e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur•denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nara nakina e-yamama akina ayakwa nungkuwa-wa, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya na-lyelyingmajeyinama wurrakina. Na-lyelyingminama wurrakina warnumamalya wurribina aburramba-langwa na-lyelyingmina-murrumurra aburruwa-manja-da.

³³ “Umba laka nara ningkakina a-marngkirraduma wurrababurna-manja warnumamalya umba ki-yaminama nungkuwa eningaba warnumamalya-manja wulkwa wurribina ne-yamina-murrumanja nungkuwa-manja? Eneja kembirra Neningikarrawara nara e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur•denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nare-ka, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya ne-yamina-mubaba wurrakina eningaba warnumamalya-manja wurribina ne-yamina-murrumanja aburramba-langwa eningaba aburruwa-manja.

³⁴ “Dukwa nungkwaja ka-kwunama amurndakijika nungkwa-langwa wurrukwalamanja warnumamalya warnik-akwurrari-yada akina aduwaya wurrakina warnumamalya. Akena nara wurrababurna-manja warnumamalya a-kwama nungkuwa nungkwa-langwa amurndakijika eningaduwaya, umba wurrumndakibina-manja wulkwa warnumamalya wurribina kabumini-lawurrakajina-murrumanja wurrakina arija-langwa amurndakibina amurndakijika nungkwa-langwa. Eneja kembirra nakina Neningikarrawara nara e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur•denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nare-ka, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya na-kweyina-murrubaba eningaduwaya, kajungwa ambaka-murra karru-meni-yada wurrakina adidirbura-wiya.

³⁵ “Nungkwaje-ka ki-lyelyingminama wurrumurndakibina warnumamalya wurribina kabu-wirribina-murrumurra nungkuwa-wa. Ki-yaminame-ka ningkakina eningaba aburruwa-manja. Akwa ka-kwunama amurndakijika nungkwa-langwa aduwaya aburruwa-wa, akwa nara engkirrikuma ningkakina warniki-lawurrakajalangwa wurrakina amurndakibina amurndakijika nungkwa-langwa. Ki-yaminamanja nungkuwa akina, kembirra eneja Neningikarrawara kini-yaminama eningaba nakina angwurra nungkuwa-manja, akwa Neningikarrawara-langwa ningkenumamalya k-ambilyama ningkakina. Nakine-ka naruma numikbiyiya-dangwa Neningikarrawara. Kembirra Neningikarrawara wuburra ki-yaminama ningkakina, mena nu-marngkirradina-mubaba nakina wurruwurrariya-manja warnumamalya. Mama nara engkirrikuma wurrakina wurrukwalu-wa warnumamalya, mama namin-engkingkirrajungwunama wurrakina, umba nu-marngkirradiname-ka amandangwa aburruwa-manja nakina. ³⁶ Nakine-ka Nungwanyungwa n-errukwulinama amandangwa ngarnumamalya-manja. Kembirra nungkwurrajukwaba yik-errukwulinama kirrakina wurriminimingka-manja warnumamalya kirrakina-da,” ni-yama Jesus enalangwu-wa warnikaburrakiyuwa-da.

Nara ngakwurruwa a-lyanguwerribikajungwuma wurrukwal-langwa

³⁷ Biya ni-yama Jesus ngarningka ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa, “Nare-ka a-lyanguwerribikajungwuma warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba wurrakina. Eneja kembirra Neningikarrawara

nara a-lyanguwerribikajungwuma nakina nungkwa-langwa-langwa, ningkeningaba-murrikba akwa ningkuwurrariya-murrikba ningkakina. Akwa nara ngarningka a-lekbuma warnumamalya-manja. Eneja kembirra Neningikarrawara nara nakina a-lekbuma nungkuwa ningkakina. Umba nungkwaja kamini-yakuwabijinama ningkakina awurruwurrariya wurrukwala-langwa. Kembirra enejukwaba Neningikarrawara kenumini-yakuwabijinama nakina awurruwurrariya nungkwa-langwa-da.

³⁸ “Umba nungkwaja ka-kwunama eninginingaba-wiya wurrukwala-manja warnumamalya. Eneja kembirra Neningikarrawara kenu-kwunama eninginingaba-wiya nungkuwa-manja. Nakine-ka Neningikarrawara numekba nilyengma, akwa kenukukwunama eningaba neningangkawura. Kenu-wekbilyenama nungkuwa-manja akwa nara a-ngwanjuma. Kini-yaminama Neningikarrawara wuburra laka nuwilyaba nenumamalya ni-jirabinama nakina yinumalyirra yilyakwa nungkwa-langwu-wa bajikala. Nara a-ngwanjuma nakina umba ni-jirabinama yakina kini-lyanguburrukwunamurruwa yibina nungkwa-langwa-manja bajikala-da. Enejukwaba nakina Neningikarrawara nara a-ngwanjuma umba kenu-wekbilyenama ngawa eninginingaba-wiya nungkuwa-manja neningangkawura. Umba nungkuwa ka-kwunama-manja eningaba wurrukwala-manja warnumamalya ningkumekba-manja ningkakina, kembirra enamba-langwa nakina Neningikarrawara kenu-kwunama eningaba nungkuwa-manja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

³⁹ Amurndakakina-bina ayakwa ni-yengbinuma Jesus, nenu-makama nakina ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra enena alawudawarra nenumakama arakba nakina wurrimimbimimba-langwa akwa warnikakakirumakalangwa warnumamalya. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wi-yakuwerribikina wurrimimbimimba-langwa warnumamalya. Kenilirraki-ngayindena-manja wunambilyuma-kiya wunimimba-kiya keni-likaja-manja yeya, nare-ka wunalakina arndawarakajajuma a-wilyakajajuma-da. Kenilirraki-larra-maka edirra-wa-da.

⁴⁰ “Aburnajukwaba wunambilyuma-kiya wunenumamalya-kiya wunalekbina wunikikamarra-kiya nare-ka akakirumakajajuma wunalakina. Umba eneja nuwilyaba nenikakakirumaka kenu-wilyakajinama ningka-langwa nenumamalya niyukwuiya, mena nakakiruma-baba nakina angwurra. Eneja niyukwuiya-dangwa ni-ngayindijungwunama enejukwaba aringkawi-yada nakina. Kembirra kin-akakirumakajungwunama nakina angwurra. Kin-engkirrikajama angwurra ayakwa ena-langwa-langwa bungkawa. Kin-engkingkirrikajama ngawa mababurna-langwa marringa, kini-yamina-murruwa nakina ababurna-langwa nibina nubungkawa nakakiruma. Kembirra akini-yada ngawa arija-langwa wunalakina-kiya kenilirraki-eningmidinama wunididirrbura-kiya-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

⁴¹ Biya ngarningka ni-yengbina nakina Jesus ayakwa, nenu-makama angwurra wurrumurndakabinu-wa warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama, “Nungkwaja ningku-werrikawarriadinama ningkakina ebina-langwa eyukwuiya ajiringka nenikumarnjena-langwa-manja menba. Miyambena-burra ningku-werrikawarriadinama akina-langwa, akena nara engkirrikuma nungkuwa arumu-wa eka nungkwa-langwa-manja menba? ⁴² Nungkwaja nara e-yamama nenikumarnjenu-wa, ‘Ngeniyerriya, nenikama, ngu-miya-langwa akina ajiringka nungkwa-langwa-langwa menba.’ Nara e-yamama akina, mena nara-baba ningkakina a-rringkama ebina eka adirruungwana-dangwa nungkwa-langwa-manja menba. Ka-ngayindenama ningkakina wurrukwala warnumamalya ke-yaminama, ‘Ningkeningabe-ka ningkakina,’ akena ningkuwurrariya nungkuwa. Adinuba-wiya ki-ngkarbajinama eka nungkwa-langwa-langwa menba, kajungwa ki-rringkini-yada angwurra ningkenik-ambijangaji-yada ebina ajiringka eyukwuiya menba-langwa nenikumarnjena-langwa ningkakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Ngari-yama-mulangwa ngakwurruwa wuburra eka nuw-arrangbinama amaninga amamamuwa

⁴³ Biya ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa ngarningka, “W-engkirrikiya-langwa enena alawudawarra ka-makinama. Ka-makinama alawudawarra eka-langwa nuw-arrangbina-mulangwa amaninga amamamuwa. Awilyaba eka eninganinga eningabangwa nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa ngala-langwa enikalylelyubara eningaba. Akena ebina-murrada awilyaba-ma eka eningaba nara arrangbama amaninga amamamuwa awurrariya ebina nara ngakwurruwa alyubaruma. Akwa ngalaja eka awurrariya-dangwa nara arrangbama akina amaninga amamamuwa eningaba enikalylelyubara.

⁴⁴ “Aki-rringkina-manja ngakwurrja amaninga amamamuwa eka-manja, ngarningma ngarrakina akina eka eningaba-murrikba akwa ngawa awurrariya-murrikba, mena ngarningma-baba ngala-langwa amaninga amamamuwa ebina nuw-arrangbinama. Kembangra akuma-ngayindena-manja ngarrakina manyungwunya ak-alyubarini-yada, nara a-likama ngarna akwurrirra-wa, umba manyungwunya-wa aki-likajama akum-arrangbinama-da. Akwa ngarningka, aki-ngayindena-manja akwurena ak-alyubarini-yada ngarrakina, nara a-likama yimirruru-wa umba akwurenu-wa aki-likajama ak-arrangbinama-da.

⁴⁵ “Amandangwa eningaba eka nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa eninganingaba-wiya, umba awurrariya eka nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa awurruwurrariya-wiya. Umba eneja nuwilyaba nenungkarba eningaba kini-yaminjaminama-manja eningaba-wiya nakina, akine-ka wuburra eka eningaba kini-yaminama nakina, mena nara-baba engkirrikuma nakina awurrariya-wa umba kin-engkingkirrikaja-mubaba ngawa eningabu-wa. Umba eneja nuwurrariya nenungkarba kini-yaminjaminama awurrariya-wiya, mena n-engkingkirrikaja-mubaba ngawa awurrariya-wa angwurra nakina. Umba ngalaja ayakwa ngakwurr-langwa ebina ka-jadenama edirra-langwa aki-yengbina-mulangwa ayakwa ngarrakina, adinuba-wiya nuw-ambilyumurra akina ngakwurr-langwa-manja mangma iya yikwudukwuda-manja-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neni-likiraka-mulangwa alikira wunambilyuma wunenungkarba-kiya

⁴⁶ Biya kembangra ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Kirri-yaminjaminama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, ‘Bungkawa, Bungkawa,’ kirri-yaminjaminama. Miyambena-burra yirri-yengbijinama ngayuwa Ningubungkawa ningena kirrakina, akena yirumini-yarrkuwurrenana ayakwa nganyangwa? ⁴⁷ Kirruwilyaba karnumamalya nara-manja amini-yarrkuwurruma akina ayakwa nganyangwa umba yiki-likaja-manja ngayuwa-wa akwa yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kirrumiyambene-ka kembangra kirrakina karnumamalya? Ka-makinama ngayuwa.

⁴⁸ “Kirrakine-ka karnumamalya wuburre-ka nuwilyaba nenungkarba ni-likirakama nakina alikira ena-langwa. Nakine-ka nu-mungkadinumurra adinuba-wiya angwujirra edirra ajiringka-manja. Nu-mungkumungkadinumurra nakina yanda-langwa n-akburrangnuma akwurraka angwarnda. Biya kembangra ni-likirakamurra arakba nakina alikira ena-langwa ebina-manja ngawa angwarnda akwurraka kajungwa engbudi-yada ebina alikira. Bi...ya kembangra ngalaja akungwa na-didumina adirringwarna. Biya na-wardanguma angwurra akina akungwa akina-manja alikira, akena nara ke-kbilyajanga akina. Akwurrake-ka ngawa nuw-arjeyumurra akina, mena eningabababa warka nu-war*danguma nibina nenungkarba. Eningabe-ka engbuda alikira ni-likirakamurra nakina-da.

⁴⁹ “Umba kirruwilyaba karnumamalya yik-engkirrikaja-manja ayakwa nganyangwa kirrakina, akena yikumini-yarrkuwurrenana-manja akina ayakwa nganyangwa, kirrumiyambene-ka kembangra kirrakina karnumamalya? Ka-makinama arakba ngayuwa. Kirrakine-ka karnumamalya wuburre-ka nuwilyaba ningka nenungkarba ni-likirakama nakina ena-langwa alikira enejukwaba. Akena erribirra ajiringka-manja ngawa ni-likirakama akina. Nara kinu-mungkadina edirra adinuba-wiya nakina akwa nara kini-likiraka alikira ena-langwa akwurraka-manja angwarnda. Bi...ya kembangra ngalaja akungwa na-didumina adirringwarna. Biya na-wardanguma angwurra alikira-manja akwa warenja-bawiya ne-kbilyajanguma akina. Kembangra arngkawura-murra ngawa na-jerridinuma-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

7

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nenikuminuwar•duwar•da NeningiRawuma-langwa nubungkawa

¹ Eneja Jesus ni-jerrukwama amurndakibina ayakwa ni-yengbinu-mulangwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya, biya kembangra ni-likena arakba nakina engemba-wa Kabuniyumu-wa. ² Yakwujina akina-manja ngawa angalya Kabuniyuma n-ambilyumurra eneja nuwilyaba nubungkawa wurrawinyambalangwa. NeningiRawume-ka nakina. Biya nakina nubungkawa nu-bungkawadinuma wurrababurna-manja warnungkarba wurrawinyamba. Aburrajukwaba WarningiRawuma wurrakina. Kembangra nakina nubungkawa aburra-langwa nu-werrikawarriyadinuma mena-baba nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa

n-angbilyuwadinuma aruma ajungwa akwa ni-lyelyingminu-mubaba nakina-manja akwa arngkidarrba kini-jungwunu-mubaba nakina.

³ Biya nubungkawa nakina n-engkirrikenuma ayakwa wurrukwal-langwa warnumamalya na-makijeyinu-mulangwa Jesus-langwa. Biya kembirra ni-yama nakina wurrukwalu-wa wurrarumuruma warnungkwarba WarningiJudiya-wa, "Jeyi! Wurri-likaja angerriba Jesus-uwa. Wurri-yarrkuwilyakina enena ayakwa enuwa-wa akwa yikinu-makina kini-likaji-yada nakina warenja-bawiya yangkwurrangwa nganyangwu-wa alikira kajungwa ken-enibikini-yada nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa," ni-yama nakina wurrumurdakibinu-wa wurrarumuruma WarningiJudiya-wa.

⁴ Aburraja kembirra na-likena arakba wurrakina warnungkwarba wurrarumuruma Jesus-uwa. Biya ne-yama enuwa-wa, "Nuwilyaba nubungkawa NeningiRawuma ngini-ngayindenama nungkuwa ki-likajama kin-eningabakinama ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da angbilyuwa-langwa. ⁵ Nakine-ka nubungkawa neningaba nakina akwa ni-lyelyingminama ngakwurrwa NgarningiJudiya ngarnumamalya. Ngarrenumini-likirakama arakba alikira Neningikarrawara-langwa enena-manja angalya. Amandangwa neningabe-ka nakina nenumamalya. Kembirra ngarri-likaja enena-wiya," ne-yama wurrumurdakibina wurrarumuruma Jesus-uwa. ⁶ Biya namurdaki-likenuma arakba wurrakina wurrarumuruma akwa ngawa wurrababurna warnumamalya Jesus aburruwa.

Nuw-alilikenu...wa. Ngalaja nuw-akwudangwudina arakba alikira nibina-langwa nubungkawa NeningiRawuma, akena aburraja wurrubukwaya wurrukwal warnumamalya ena-langwa nenumini-yarrkuwilyakama ayakwa Jesus-uwa. "Bungkawa, arjiyanga-langwa yakwujina," ne-yama. "Nara arakba a-likama. Yirrenu-makama nibina nubungkawa wurrawinyamba-langwa, 'Jeyi! Wurri-likaja Jesus-uwa. Yikinu-makina nari-yada a-likama awiyebuma nakina nganyangwu-wa alikira, mena narumababa nubungkawa nakina Jesus, umba ningiyukwujije-ka ningena ngayuwa. ⁷ Akwa aminakina-langwa nara ngarningka a-likama nganja enuwa-wa. Umba eni-yengbina wulkwa ayakwa nakina, kajungwa nganyangwa nenikuminuwar•duwar•da kin-eningabadini-yada arakba,' ni-yama nakina nubungkawa NeningiRawuma yirruwa-manja. ⁸ Akwa enena engka ayakwa yirrenu-makama nakina. 'Ngayuwe-ka ningena ningubungkawa,' ni-yama nakina, 'akena ningenumin-engkirrikajame-ka nganjukwaba nganyangwu-wa nubungkawa. Aburrajukwaba wurrawinyamba nganyangwa wurribina-manja ningubungkawadinama ngayuwa nuw-engkirrikajame-ka ayakwa nganyangwa. Ki-yamina-manja ngayuwa warningerribirra-wa warnungkwarba nganyangwu-wa, Jeyi! Likaja nungkuwa angerriba, kembirra warenja-bawiya kini-likajama nakina angerriba. Umba ki-yamina-manja ngayuwa ningku-wa nenungkwarba, Kwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kembirra warenja-bawiya kini-likajama ngayuwa-wa nakina. Umba ki-yamina-manja ngayuwa nganyangwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, War•dena ena warka! Kembirra amandangwa kinu-war•dena nakina-da nganyangwa-langwiya ayakwa-da,' ni-yame-ka nakina nubungkawa NeningiRawuma yirruwa-manja," ne-yama wurrumurdakibina warnumamalya ena-langwa Jesus-uwa.

⁹ Kembirra eneja Jesus ni-yakikbijanginume-ka nakina amurdakakina-langwa ayakwa, biya ni-nyakuwarrukwajungwa akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurdakibina-manja wurrababurna warnumamalya wurribina neni-yuwarnumurrumanja enuwa-manja. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Nara ambaka ngayuwa k-akburrangarna karningerribirra karnumamalya kirribina yiku-werrikambilya-murrumurra angwurra ngayuwa-manja. Nara kirruwilyuwilyaba karnumamalya enena-manja angalya Yijireyila-manja a-werrikambilyuma angwurra ngayuwa-manja, umba eneja NeningiRawuma nenumamalya nu-werrikambilyama amandangwa ngayuwa-manja angwurra nakina," ni-yama nakina Jesus wurrumurdakibinu-wa wurruwurrakwulumida warnumamalya.

¹⁰ Aburraja kembirra wurrumurdakibina warnungkwarba namurdaki-lawurradina arakba nibinu-wa nubungkawa NeningiRawuma. Biya ne-yar•da wurrakina ena-langwa-manja alikira. Akwa neni-ringka nibina n-angbilyuwadinuma nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa n-eningabaduma kema nakina arakba-da.

Jesus nen-enibika-mulangwa naburradikba dingaya-langwa

¹¹ Eneja kembirra ni-likenuma Jesus engemba-wa Neyina, ena-langwa warnikabubur-rakiyuwa aburruwa. Aburraja wurrukwal wurruwurrakwulumida warnumamalya namurdaki-likenuma wurruwurrakawura-ma Jesus-manja. Nawurrak-alilikenu...wa. ¹² Ngalaja nuw-akwudangwudina arakba akina angalya Neyina aminababurna alikira

iya warnumamalya. Kembirra ne-yar•da arakba Jesus-murriya akawiyuwiyeba-manja akwudangwa. Akini-yada ngawa aburraja wurrukwa warnumamalya na-jadanga erreku-wa. Nenu-wilyakama nuwilyaba nenikijungwa nenungkwarba warnikijungwabi-yada nakina. Ngalaja dirndenikba dingaya dakina, akena nara arakba wurriyukwayuwa ngala-langwa, mena nuwilyaba-ma yimbukwa naburradikba nakina. Biya yingi-jadanga Neyina-langwa ngaluwa akwa wurruwurrakwulumida warnumamalya.

¹³ Eneja Nubungkawa Jesus nanga-rringka-manja nakina, n-errukwulinuma dakinawa dingaya. Biya ni-yama ngaluwa-wa, “Nara a-ngwaduma.” ¹⁴ Kembirra n-akwudangwukajungwa Jesus nakinu-wa nenikijungwa nenungkwarba arakba. Biya n-akumarna nakina ayarrka ena-langwa bada-manja. Aburraja warnungkwarba wurribina nenu-wilyakama nibina nenikijungwa nenumamalya nuw-alkayinga nuw-erriminja wurrakina arakba. Kembirra ni-yengbina nakina Jesus ayakwa nibinu-wa ni-jungwu-murruwa. “Nungkuwa! Mirajanga!” ni-yama. ¹⁵ Eneja ni-rrakarjiyinga arakba nakina nenungkwarba ni-jungwu-murrada. Biya ni-yengbina nakina ayakwada. Kembirra Jesus nanga-kwa dirndenikba-wa arakba-da.

¹⁶ Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya nawurra-akbar•de-ka angwurra wurrakina. Biya neni-yangmarngekwayuwa Neningikarrawaru-wa. Akwa na-makijeyina ayakwa. “Naka nenungkwarba ni-yengbinamura ayakwa Neningikarrawara-langwa,” ne-yama. “Narume-ka NuBurabuda nakina. Eneja Neningikarrawara nakina nilikenuma yangkwurrangwa kajungwa aken-enibikini-yada ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya,” namurdaki-yama wurrakina.

¹⁷ Biya ebina-manja aringbirra angalya Judiya namurdaku-makijeyinuma warnumamalya ebina-langwa Jesus ni-yama-mulangwa nakina. Akwa ngarningka ababurna-manja angalya Judiya-manja akwudangwa, aburrajukwaba warnumamalya namurdaku-makijeyinuma akina-langwa-da.

Janjana Nenikumingekingambaja neni-larrkenu-mulangwa wunenikaburrakiyuwa-kiya ena-langwa Jesus-uwa

¹⁸ Kembirra arakba warnikaburrakiyuwa Janjana-langwa aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma amurdakibina ababurna-langwa ne-yama-mulangwa. Akwa nenumakama Janjana-manja. Eneja kembirra nen-ardijuwama nakina Janjana enuwa-wa wunambilyuma-kiya ena-langwa wunenikaburrakiyuwa-kiya. ¹⁹ Ni-yama aburnuwa-wa, “Nungkwurnuwa, jeyi! Wuni-likaja angerriba Nubungkawa Jesus-uwa,” ni-yama, “yikumini-yengbini-yada enena ayakwa enuwa-wa. Yikini-yama, “Ningkumiyambena ningkenumamalya ningkakina?” yikini-yamina. “Yirrenu-makama Janjana nuwilyabanglangwa naruma nenumamalya neniki-lika-langwa yangkwurrangwa. Dukwa nungkuwa ningkena-da. Umba dukwa yik-embirrarinama yarna ningka nenumamalya yelakwa kini-yar•dena-murruwa-da. Umba nungkwaja, ningkumiyambena ningkenumamalya ningkena?” yikini-yamina Jesus-uwa kinalakina,” ni-yama Janjana wunalakina-kiya-wa. ²⁰ Aburnaja neni-likena arakba-da.

Nen-alilikenu...wa. Nen-akburranga arakba Jesus. Biya neni-yama, “Yinenumamalya-kiya Janjana Nenikumingekingambaja-langwa yinalakena. Yirrenu-makama nakina nuwilyabanglangwa naruma nenumamalya nibina neniki-lika-langwa enenu-wa angalya. Ningkakine-ka dukwa kembirra yirrenu-maka-mulangwa ayakwa Janjana-da. Naramanja nungkuwa, kembirra yik-embirrarinama yarna ningku-wa nenumamalya dukwada. Ni-ngayindenama Janjana kin-eningmidinama nungkuwawanglangwa. Yirru-makina kembirra. Ningkumiyambena ningkenumamalya ningkakina?” neni-yama Jesus-uwa wunalakina-kiya.

²¹ Akini-yada ngawa eneja Jesus nen-eningabakama wurraburna warnumamalya wurrangbilyuwa-murra. Aruma ajungwa narraku-wardanguma wurrukwa, umba aburraja wurrakina wurrukwa narra-wilyakama wurruwurrariya wurramukwa aburruwa-manja, umba aburraja wurrukwa wurrimimbimba wurrakina. Kembirra nakine-ka Jesus nen-eningabakama wurrakina eningerribirra-langwa angbilyuwa akwa namurdak-eningabadinuma arakba wurrakina-da.

²² Kembirra ni-yama Jesus wunalekbina-kiya-wa wunenikaburrakiyuwa Janjana-langwa, “Jeyi! Wuni-lawurradina Janjanu-wa,” ni-yama. “Yikini-makina ababurna-langwa kini-rringka-mulangwa kinalakina nungkwurna-langwa-murra menba aduwaba. Akwa yikini-makina ababurna-langwa ayakwa kin-engkirrikenumulangwa kinalakina memema-manja mamawura. Wurribina wurrimimbimba-murrada warnumamalya adinuba-wiya nuw-andiyama arakba. Wurribina wurrirrengmurrengmurnirna-murrada warnumamalya na-likajama yiningaba arakba yeya. Aburrajukwaba wurramarmarra-murrada warnumamalya

amungkwur•da arakba aburra-langwa amakwulya. Aburrajukwaba wurrambambuma-murrada warnumamalya nuw-engkirrikajama arakba ayakwa. Aburrajukwaba warnumamalya na-jungwunu-murrada warniba arakba. Akwa enena engka. Aburraja warningalyingmalyingma warnumamalya nuw-engkirrikajama arakba ayakwa eningaba Neningikarrawara-langwa-langwa.²³ Amandangwa eneja Neningikarrawara neningabe-ka nakina warningerribirra-manja warnumamalya wurribina nara a-minikalyikuma nganyangwa-langwa,” ni-yama Jesus wunalekbina-kiya-wa wunenikaburrakiyuwa Janjana-langwa.

²⁴ Aburnaja neni-lalika arakba Jesus wunalakina-kiya akwa neni-lawurradina Janjanu-wa. Eneja kembirra Jesus ni-yengbina akwala ayakwa Janjana-langwa-langwa wurrumurdakibina-manja wurruwurrakwulyumida warnumamalya. Ni-yama nakina, “Kirri-likenu-manja nungkwurruwa engku-wa alarrkingburingka-wa angalya nara-murruwa alikira, numiyambentu-we-ka nenungkwarba kirr-aburangama kirrakina? Kirri-likenuma dukwa kirr-andeyuma nenungkwarba nilyangkadawa, nibina numawarrukwajinama mangma erribirra? Dukwa nenungkwarba kirr-aburangama amarda wuburra, ebina na-warrijinama arrirra angerriba iya angerriba?”²⁵ Dukwa kirr-aburangama kirrakina nenungkwarba nibina n-awiyuwiyebenama dukukwulyubena dumbala akwa n-alyelyubarinama eningaba aninga akwa nu-murrkumulama mamurkbalya-manja mamukumungkwulinga? Namukwiyadakine-ka nenungkwarba kirr-andeyuma dukwa-da. Nare-ka. Namukwiyadakina nenungkwarba nara erribirra ambilyuma alarrkingburingka-manja angalya umba alikira-manje-ka n-ambilyama, wuburra wurrubungkawa-langwa-manja alikira nakine-ka-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya.

²⁶ “Yirru-maka,” ni-yama ngarningka Jesus wurrakina-manja. “Kirr-aburangama NuBurabuda nenumamalya kirrakina-da, nibina nenu-makumakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalya-wa-na! Yawe-ka, nakina-bina-da! Kirri-likenuma kirr-aburangama NuBurabuda nenumamalya akwa kinakburrangama arakba nakina. Umba nakine-ka NuBurabuda nenikiyarrkuwilyaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ngarningka nakina.²⁷ Ka-makinama nganja ningena, kembirra w-engkirrikiya-langwa angwurra amurndakenenu-wa ayakwa nuw-arrikarrijungwunu-murruwa Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ngarrakumakinama ayakwa Janjana-langwa-langwa. Ni-yamama Neningikarrawara arakburakba-kiya-wiya,

‘Ngayuwe-ka ningena kini-larrkajama nganyangwa nenikiyarrkuwilyaka ayakwa nenumamalya, kajungwa kenumini-ngekburakini-yada mamurkuwa nungkwa-langwa ningkeniki-liki-yada nungkuwa. Kini-lyengmenama nakina umba k-arijidinama ningkakina arija-langwa,’

ni-yamama Neningikarrawara. Kembirra arakba nakina-bina Janjana-da, ni-lyengmanguma nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

²⁸ “Amandangwa,” ni-yama ngarningka Jesus. “Naruma ngawa nenumamalya nakina Janjana-da. Arakburakba-kiya-wiya-langwa yanda-langwa aduwaba nara wurribina wurrukwala warnumamalya wurraruma wuburra enuwa. Umba nungkwurraja kirriyukwujija-dangwa karnumamalya, kirr-engingmidina-manja Neningikarrawara nu-bungkawadina-mulangwa nakina, kembirra kirrarume-ka Janjana-manja angwurra kirrakina. Kirr-eningmidina-manja Neningikarrawara nu-bungkawadina-mulangwa nakina, kembirra eneja Neningikarrawara kini-yaminama nakina nungkwurra-langwa-langwa, ‘Naka nenungkwarba naruma, amandangwa naruma Janjana-manja angwurra,’ kini-yaminama Neningikarrawara-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya-da.

²⁹ Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya wurrababurna-langwa namurndak-engkirrikenuma akina ayakwa Jesus-langwa. Akwa ngawa aburraja wurrukwala warnungkwarba narraminu-war•dangu-murumurra warka WarningiRawumalangwa akwa narraminu-murndukwa-murumurra angwarnda warnumamalya-langwa aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma akina Jesus-langwa ayakwa wurrakina akwa neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa. Wurrumurdakakine-ka wurrababurna warnumamalya nuw-engkirrikenuma ebina-wiya adinu...ba-wiya ebina ayakwa Janjana-langwa. Kembirra nenumini-yarrkuwarakama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa kembirra eneja Janjana nenu-mingekingambajuwama wurrakina. Kembirra aduwaba nuw-engkirrikenuma Jesus-langwa ayakwa wurrakina-da.³⁰ Umba aburraja WurruBarija warnumamalya akwa ngawa warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa nara wurrakina kenumini-yarrkuwaraka

Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kemberra nara Janjana kenu-mingekingambajuwa wurrakina, mena namurndaku-warangu-mubaba-da.

³¹ Eneja kemberra ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya, “Karnumamalya kirribina kirr-ambilyama enena-manja angalya aduwaba, kirrumiyambene-ka karna? ³² Wurriyukwayuwe-ka wuburra kirrakina-da, wurribina nuw-angmakayenama wurrakina namurndaki-likaja-murrumanja wurrababurna warnumamalya, namurndaku-warrukweyina-murrumanja wurrakina angerriba iya angerriba. Umba wurrukwala wurriyukwayuwa nuw-ardenama wurrukwalu-wa. Ne-yaminama,

‘Yarna ngarraminu-mebinuma eninginingaba emeba kajungwa ke-yekirrerrikini-yada nungkwurruwa.

Akena nara nungkwurraja yiki-lukweyina kirrakina-da.

Biya kemberra yirru-mebinuma emeba eningamukwa akwa yirru-ngwadinuma yarna awurumalya.

Akena nara yiku-ngwadeyina nungkwurramba-langwa kirrakina-da,’ ne-yaminama wurrukwala wurriyukwayuwa wurrukwalu-wa wurrakina-da. Kemberra wurriyukwayuwa wuburra yiki-yaminama nungkwurraja karna karnumamalya karningaduwaba-da, mena kirru-waranguma adinuba-wiya Janjana, akwa kirru-warenama ngarningka ngayuwa nganjukwaba aduwaba kirrakina-da.

³³ “Amandangwa,” ni-yama Jesus, “ebina-wiya ni-likenu-manja Janjana Neningikingekingambaja angkwurrangwa, kini-rringkama nakina mamawura iya marringa. Adadinuba nara nakina kin-alyubarina aninga, umba murumureya n-ambambilyuma neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa nakina. Akwa nara amalyirra kini-bekina nakina akwurena-langwa. Nungkwurraja kini-rringkama nakina, akwa kirri-yamama, ‘Kardi! Wurrumukwa-dangwa naka-manja nenungkwarba nuw-ambilyama,’ kirri-yamama-da. ³⁴ Kemberra nganja, ningibina-murrada ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya, ningi-yar•duma arakba arija-langwa ngayuwa. Nungkwurraja yirri-rrikinginama ngayuwa ning-alyubarinama aninga iya ningi-bekinama akwurena-langwa amalyirra. Kemberra kirri-yaminama, ‘Kardi! Nake-ka nenungkwarba numungwur•dangme-ka. N-alyalyubarinama naka akwa ngawa ni-bibekinama akwurena-langwa amalyirra naka-da. Akwa ngarningka namurndaki-yakeyinama enuwa akwa warnungkwarba wurribina naruruwurrumurdakwunama angwarnda wurrukwala-langwa akwa ngawa warnumamalya wurruwurrariya aburrajukwaba-da,’ kirri-yaminama-da. Amukwiyadakina ayakwa kirri-yengbiyengbinama nganyangwa-langwa-da. Adinuba-wiya kirru-waranguma Janjana, umba aduwaba kirru-warenama ngayuwa nganjukwaba-da.

³⁵ “Aburraja warnumamalya wurribina nenumini-yarrkuwarakinama ayakwa Neningikarrawara-langwa narra-wilyakajinama wurrukwala-manja warnumamalya ayakwa ni-yengbinu-mulangwa Neningikarrawara alyangmilyangmandukwuna-wiya amurndakakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

Duwurrariya didarringka yinginumun-ajirrangumulangwa alika-kiya Jesus-langwa

³⁶ Bl...ya eneja nuwilyaba NuBarija nenumamalya nen-ardijuwama Jesus ena-langwu-wa alikira aningi-yada. Nakina NuBarija nenimikirra Jayumuna. Ni-likena eneja Jesus ena-langwu-wa alikira, n-awiyebena, akwa n-ambarringa biya n-alyubarina arakba aninga enuwa-manja yakwujina. ³⁷ Akina-manja ngawa angalya aminababurna alikira ying-ambilyuma ngalaja dakina duwilyaba didarringka duwurrariya. Dadinungkwurakba ngawa duwurrariya ying-ambambilyuma dakina. Umba dadingma Jesus n-alyubarinuma aninga Jayumuna-langwa-manja alikira. Kemberra yingumanga bungabungwa akwilyubena ebina yingu-beyindanguma aminaruma angwarnda eyukwujija-ma budila. Eningabe-ka amalyirra akina akwa eningaba budila angwarndama akwulyadada-ma. Yingu-manga akina biya yingu-wilyaka Jayumuna-langwu-wa alikira. Yingi-yar•da, biya ying-awiyebena ngalajukwaba.

³⁸ Eneja Jesus n-angmungmakwulaluma nakina umba n-arndadadilyuma. Umba dakina didarringka ying-akwudangwukajungwuna enuwa-wa, ying-arjijeya akwabur-rangarna ena-langwa-manja alika akwudangwa. Ying-arjijeya, biya yingu-ngwadina dakina didarringka, umba ngala-langwa angwada ne-ngkalyikama alika Jesus-langwa na-kwularrinu-mulangwa ngala-langwa-langwa menba. Biya kemberra arakba ying-abuluwendinga yingi-ngburingkakama alika Jesus-langwa ngala-langwa-murra ma-mungba. Biya yingi-lawurangka arakba alika ena-langwa-da. Akwa amalyirra ebina

yingu-wilyakama eningaba yingi-jiraba budila-langwa Jesus-langwa-manja alika arakbada. Iningabe-ka na-kirruwanjuma. Dakine-ka didarringka yingi-yamama akina menababa yingi-lyelyingminuma Jesus-da, akwa yingini-ngayindanguma Jesus neningmi-yada nakina yingi-lyelyingminu-mulangwa dakina-da.

³⁹ Eneja NuBarija numinakina alikira nanga-rringkama ebina yingi-yamama dakina, biya ni-lyangkiyama, “Numiyambene-ka naka nenungkwarba? NuBurabudamanja nenungkwarba amandangwa naka, kin-eningmidinuma kembirra daka-langwa didarringka-da! Kin-eningmidinuma duwurrariya dilyengma daka didarringka dibina yingini-lyinginama-da,” ni-lyangkiyama nakina NuBarija.

⁴⁰ Eneja Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jayumuna, yiba-makinama eyukwujiya alawudawarra,” ni-yama.

Ni-yama eneja Jayumuna, “Yi-makina kembirra, Bungkawa.” Eneja kembirra nakina Jesus nenu-makama enena alawudawarra.

⁴¹ Nuwilyaba nenungkwarba numinababurna angwarnda nenu-kwama ena-langwa angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina warningalyingmalyingma-wa. Nara erribirra kenu-kwa umba ambaka-murra aburraja kenumini-lawurrajinama arija-langwa wurrakina. Arngkababurna-langwa ni-yaminjamama nakina. Biya nenukwa nuwilyaba nenungkwarba eningaduwaya angwarnda aruma, 500 ajilba-murra-da. Umba nenu-kwa ningka nenungkwarba 50-da.

Bi..ya numi-jerrida arakba mamawura wuneniki-lawurraji-yada wunalakina wunenungkwarba-kiya ebina angwarnda. ⁴² Akena wuneningangwarnda-ma wunalakina-kiya-da. Nara kenu-wilyaka ebina angwarnda wuneniki-lawurraji-yada-da.

Bi..ya eneja n-embimbirrarinu-mulangwa nakina nenungkwarba nenungkwurakba, nenu-maka arakba wunalakina-kiya-wa, “Mama arakba akina. Nara a-lawurrajinama ngayuwa-wa, mena kineningangwarnda-ma-baba kinalakina. Kamini-yakuwabijinama akina-langwa angwarnda,” ni-yama nakina. Ena ngawa.

“Yi-makina kembirra ningkakina Jayumuna,” ni-yama Jesus enuwa-wa, “numiyambene-ka nenungkwarba kinu-warrngkilyelyingminama nakina-manja nenumamalya umba numiyambena kini-lyelyingminama angwurra?” ni-yama Jesus Jayumunu-wa.

⁴³ Eneja ni-yama Jayumuna, “Ngaya ningi-yaminama nibina nenungkwarba kini-lawurrajinini-yada aruma angwarnda enuwa-wa kini-lyelyingminama angwurra nakina, mena aruma-baba angwarnda nenumini-yakuwabijuwama nakina-da,” ni-yama Jayumuna-da.

“Nakina-bina-da,” ni-yama Jesus. ⁴⁴ Biya ni-nyakuwarrukwajungwa arakba nakina dibinu-wa didarringka, akwa ni-yama ngarningka Jayumunu-wa, “Nga-rringka daka didarringka,” ni-yama. “Ningena ngayuwa ning-awiyebenu-manja enenu-wa alikira nungkwa-langwu-wa, nara yiku-kwa akungwa alika-langwa. Nara nungkuwa yikumina-ajiranga alika, umba ngalaja daka didarringka ngumin-ajiranguma alika nganyangwa ngala-langwa-murra angwada, akwa yingi-ngburingkakama ngala-langwa-murra mamungba. ⁴⁵ Ning-awiyebu-manja ngayuwa nungkwa-langwa-manja alikira, nara nungkwaja yiki-lawurangka ngayuwa. Umba ngalaja daka didarringka arngkababurna ngumini-lawurangama alika nganyangwa, yingi-lyelyingminu-mubaba ngayuwa.

⁴⁶ Nara nungkwaja yikumini-jiraba aliba-langwa amalyirra nganyangwa-manja aringka, kajungwa warningmi-yada warnumamalya ningki-yekirreridinu-mulangwa nungkuwa ningi-yar·du-mulangwa ngayuwa nungkwa-langwa-manja alikira. Umba ngalaja daka didarringka yingu-beyindangume-ka amalyirra aminaruma angwarnda ebina ningbajama eningaba biya ngumini-jirabama alika-manja. ⁴⁷ Dadingma daka duwurrariya dilyengma mena ababurne-ka awurruwurrariya yingi-yama-mubaba arakba daka. Umba eneja Neningikarrawara nangamini-yakuwabijuwama arakba amurndakakina awurruwurrariya yingi-yama-mulangwa daka-da. Kembirra aminakina-langwa ngalamba-langwa yingi-lyelyingminama angwurra ngayuwa-da. Umba kenumini-yakuwabijinama-manja adinakba-kiya Neningikarrawara nuwilyaba nenumamalya ambawura awurruwurrariya, kembirra nakina-bina kinu-warrngkilyelyingminama ngayuwa-da,” ni-yama Jesus Jayumunu-wa-da.

⁴⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jesus dibinu-wa didarringka, “Eningerribirre-ka awurruwurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina ningkumini-lyurkkwajungwunuma arakba ababurna-langwa,” ni-yama Jesus.

⁴⁹ Aburraja warnumamalya wurribina ne-yebukeyinumurrumurra aninga Jayumuna-langwa-manja alikira na-lyangkumakajungwunuma wurrakina, “Numiyambene-ka naka nenungkwarba nenumini-lyurkkwunama awurruwurrariya

warnumamalya-langwa? Eneja Neningikarrawara yimbukwa nuwilyaba-ma kini-yengbinama amukwiyadakina ayakwa ngarnumamalyu-wa, umba nara naka,” na-lyangkumakajungwunuma wurrumurndakakina warnumamalya-da.

⁵⁰ Eneja Jesus ni-yama kembirra dibinu-wa didarringka, “Ningku-werrikambilyu-mulangwa ngayuwa-manja ningkakina, kembirra yirr-enibikama ngayuwa ningkakina arakba. Umba jeyi, likaja arakba yiningaba-murra yukwudukwuda,” ni-yama Jesus ngaluwa-wa-da. Ngalaja kembirra yingi-likena arakba yiningaba-murra yilyurkwa-murra yukwudukwuda dakina-da.

8

Wurrukwala-langwa wurridarringka wurribina nenu-mamurikajuwa-mulangwa Jesus

¹ Bi..ya eneja Jesus ni-likenuma arakba nakina angerriba iya angerriba engku-wa iya engku-wa angalya. Ni-likenuma kembirra akwalu-wa angalya aminababurnu-wa alikira iya warnumamalya akwa akwalu-wa ngarningka angalya aminabawuru-wa alikira nakina. Biya amurndakakina-manja angalya ababurna-langwa nenu-makama warningakwujina warnumamalya eninginingaba ayakwa kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara ena-langwa-manja warnumamalya. Aburrajukwaba wurrumurndakibina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnikaburrakiyuwa ena-langwa nawurraki-likenuma enuwa-manja wurrakina-da.

² Ebina-wiya ngawa nakine-ka Jesus neni-jadijuwama wurruwurrariya wurramukwa wurrukwala-langwa wurridarringka. Umba nen-eningabakama wurrukwala angbilyuwa-langwa nakina. Arngkawura neni-jadijuwama Jesus wurrumangbala wurrambilyuma wurramukwa wurruwurrariya duwilyaba-langwa didarringka dadimikirra Meri. Aburraja narringa-yengbijuwama dakina Meri DadinguMakidala, mena ngalalangwa angalya Makidala akina-baba. Kembirra wurrumurndakakine-ka wurridarringka namurndaki-likenuma aburrajukwaba Jesus-manja wurrakina. ³ Ngalajukwaba duwilyaba dingka didarringka yingi-likenuma dadimikirra Jawena. Umba eneja ngala-langwa neningiyadikba nenimikirra Juja. Naruma nakina nenungkwarba nibina nenuminu-war•duwar•danguma warka Nubungkawa-langwa Yerida. Akwa ngawa ngalajukwaba yingi-likenuma duwilyaba dingka didarringka dadimikirra Jujena. Wurrumurndakakine-ka wurrababurna wurridarringka nawurraki-likenuma Jesus-manja akwa ena-langwa-manja warnikaburrakiyuwa. Narru-wilyakame-ka aninga iya angwarnda aburra-langwa, kajungwa warnik-akwurrari-yada wurrumurndakakina-manja warnungkwarba, akwa warniku-kwi-yada aninga-da.

Nenungkwarba ni-lungkuwabijuwa-mulangwa amadidira

⁴ Aburraja wurrababurna-ka warnumamalya nawurraki-likenuma-ka wurrakina akini-yada ngawa Jesus-uwa engka-langwa iya engka-langwa angalya. Biya kembirra wurruwurrakwulyumida warnumamalya nawurra-murndukwunuma arakba Jesus-manja. Eneja nenu-makama nakina Jesus enena alawudawarra aburruwa-wa.

⁵ Nuwilyaba nenungkwarba numinakina angalya ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina neniki-lungkuwabiji-yada akina amadidira amaninga eyukwayuwa. Nakina nenungkwarba n-akumarnuma amadidira amaninga embimbirrkaluwa ena-langwa-manja beka, biya ni-likena arakba. Biya ni-likenu-manja lukwakwa nakina ena-langwa-manja angalya n-errikbeyinuma arakba amurndakakina amadidira ajiringkawa. Erribirra numurndak-arriyakama angerriba iya angerriba, ka-lungkuwarrini-yada akina aninga.

N-errikbeyinu-manja lukwakwa amurndakakina amadidira, ngalaja akwala ne-ngkilarreyinuma mamurukwa-manja. Kembirra arngkidarrba-langwiya aburraja warnumamalya na-likenu-manja wurrakina narr-embirrkangalyiyakama ebina amadidira amaninga. Kembirra aburraja wurrajiya nuw-angkirreyinuma akwa narr-embirrkumanguma, akwa nuw-alyubarinuma amurndakibina embimbirrkamamuwa amaninga.

⁶ Umba ngalaja amadidira akwala ne-ngkilarreyinuma akina amurndurrkangwarnda-manja ajiringka. Kembirra na-lingbijangeyinu-manja amurndakakina na-lungkwardadinuma akina engburingka-baba ajiringka.

⁷ Umba ngalaja akwala ne-ngkilarreyinuma akwurrirra-langwa-manja angalya awurruwurrakuwilyarra. Ngalaja kembirra amurndakakina akwurrirra akwa ngawa ebina amaninga amarda na-lingbijanginuma aburrunguwa alirrakidirrbura. Kembirra akwurrirra akwa ngawa akina amaninga amarda na-lungkuwarreyinuma adidirrbura.

Akena angwurra akwurriira na-lungkuwarrinuma warenja, akwa kembirra naminu-mar'danguma angalya. Ngalaja kembirra ebina amaninga amarda nara kalungkuwarrina angwurra, akwa nara kuw-arrangba aninga.

⁸ Umba ngalaja akwala amadidira ne-ngkilarreyinuma eningabu-wa ajiringka. Kembirra na-lingbijanginuma akwa na-lungkuwarreyinuma. Biya kembirra nuw-arrangbama arakba aninga ababura akine-ka-da. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

Ene-ka alawudawarra nakina Jesus nenu-makama wurrumurdakibina-manja warnumamalya. Biya kembirra nenu-makama arakba nakina enena engbuda eningarij-langwa ayakwa aburruwa-wa. "Yiki-yakuwerribikinama ambaka-langwa akinu-wa alawudawarra ngarra-maka-murruwa," ni-yama Jesus. "Umba yik-awiyebajina-manja akina nungkwurra-langwu-wa mada, nara kembirra a-jadijuma mungarrkuwarru-wa mada akwa a-lyikbijuma akina ayakwa umba yiki-yakuwerribikaja ngawa ambaka-langwa amurndakakinu-wa," ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurdakibina-manja warnumamalya-da.

⁹ Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa namurndaki-yama wurrakina enuwa-wa, "Ne-yamarrkiname-ka enena alawudawarra?" ne-yama.

¹⁰ Kembirra ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa kinu-bungkawadina-mulangwa nakina nuw-abuwarra-kajungwunuma adinuba-wiya akina. Umba kirrenu-mukangbijuwama eneja Neningikarrawara arakba nungkwurruwa-manja. Umba aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa alawudawarra-murra. Mama wurrakina kuw-andiyama akena nara wurrakina a-rriingka-da, akwa mama kuw-engkirrikajama akena nara akburranguma wurrakina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹¹ Biya neni-dirrburakama arakba Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa ebina-langwa alawudawarra. Ni-yama, "Amurndakibina eyukwayuwa amaninga amadidira Neningikarrawara-langwa wuburra ayakwa ke-yaminama akina. ¹² Umba aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa, akena eneja nakina Namukwa kini-likajama akwa kenu-murrakajinama amurdakibina Neningikarrawara-langwa ayakwa aburra-langwa-langwa mangma. Kembirra ke-yaminama wurrakina warnumamalya wuburra amurndakibina amadidira amaninga ne-ngkilarreyinuma mamurukwa-manja. Umba eneja Namukwa kini-yaminama nakina wurrajija wuburra wurribina narru-menama amurdakibina amadidira. Kenu-murrakajinama Namukwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrumurdakibina-langwa warnumamalya kajungwa nari-yada eningmiduma wurrakina ebina ayakwa eningaba akwa nari-yada a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja, akwa nari-yada Neningikarrawara enibikama wurrakina-da.

¹³ "Aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama aburrajukwaba Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ke-yekirreridina, karru-menama akina ayakwa aburra-langwu-wa mangma. Akena nara ngalaja ambilyuma akina ayakwa amiyerra aburruwa-manja. Ka-werrikambilyuma wurrakina aduwaya-wiya Neningikarrawara-wa. Akena Namukwa keni-labaja-manja wurrakina-manja warnumamalya kembirra nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina Neningikarrawara-manja. Wurrakine-ka kembirra warnumamalya ke-yaminama wuburra amurdakibina amadidira ne-ngkilarreyinuma amurndurrkangwarnda-manja ajiringka.

¹⁴ "Aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa aburrajukwaba wurrakina, akena ka-werrikawarriyadiname-ka awinyamba-langwa wurrakina akwa kuw-engkirrikajama angwarndu-wa iya amurdakijiku-wa akwa abadakalyu-wa. Ngalaja amukwiyadakina ka-likajama angwurra aburra-langwu-wa mangma, akwa ka-jadijinama ayakwa Neningikarrawara-langwa aburra-langwa-langwa mada. Wurrakine-ka warnumamalya ke-yaminama kembirra wuburra amurdakibina amadidira ne-ngkilarreyinuma akwurriira-manja akwa na-lingbijangeyinuma, biya na-lungkuwarreyinuma akwa nuw-arrangbama aninga, akena nara ka-walyuwadina akina.

¹⁵ "Aburraja wurrukwalu warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa karru-menama karri-lyinginama akina warningamiyerra. Kenumini-yarrkiyarrrkuwarakinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurriyirrbiyirra ngawa akwa ke-yaminjaminama eningaba wurrakina warningangkawura. Ke-yaminama kembirra wurrakina warnumamalya wuburra amurdakibina amadidira ne-ngkilarreyinuma eningaba-manja ajiringka akwa na-lungkuwarreyinuma yanda-langwa nuw-arrangbama eningaba aninga akina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwurruwa e-yamama wuburra warnumamalya wurribina narr-abuwarrkinama bajananga

¹⁶ Biya kembirra Jesus ni-yengbina ngarningka ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa akwa wurrukwa-langwa warnumamalya aburrajukwaba. Nenu-makama alawudawarra bajananga-langwa. Ni-yama nakina, "Yakuwa yak-abarrakajina-manja bajananga alikira-manja arrawa, yak-akumurnama akina karrawara, kajungwa karri-rringini-yada warnumamalya eningaba alarradada amungkwurkbuda. Yak-abarrakajina-manja akina bajananga yalakena nare-ka abuwarrkama akina. Nara akumama yalakena bajikala karrawara akina-manja bajananga akwa ngarningka nara awiyebajuma akina mamukumungkwulinga-manja arrawa. Umba karrawara yak-akumurnama, kajungwa ka-larrkabarrakajini-yada angalya akina bajananga. Kembirra aburraja wurrukwa warnumamalya kuw-awiyebena-manja arrawu-wa alikira-wa karri-rringinama akina alarradada wurrakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya-da.

¹⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, "Ebina nuw-abuwarrkajungwunama adinuba-wiya aduwaba kuw-abilyerrikajungwunama akina arija-langwa. ¹⁸ Kembirra nungkwurraja yik-engkirrikajame-ka ambaka-langwa kirrakina nganyangwu-wa ayakwa aduwaba. Nara amini-yarrkuwurruma umba yikumini-yarrkuwarakinama angwurra ngawa.

"Karningerribirre-ka karnumamalya nara-manja amini-yarrkuwurruma nganyangwa ayakwa umba yik-engkirrikaja-manja akina angwurra kirrakina, kembirra yiki-yarrkuwarakinama amurdakibina ayakwa nungkwurra-langwa-manja mangma ngawa. Kembirra nganja ngayuwa ka-mamurikajinama nungkwurruwa-manja kajungwa yik-eningmidini-yada angwurra kirrakina. Umba kirruwilyaba karnumamalya yiki-lyangkiyamina-manja kirrakina, 'Ningeningma amurdakakina ayakwa,' akena nara-manja engkirrikuma angwurra kirrakina, umba yikumini-yarrkuwurrena-manja ayakwa nganyangwa, nare-ka ngayuwa a-mamurikajuma kirrakina. Nungkwurraja kembirra yiki-yakuwabijiname-ka kirrakina amurdakibina ayakwa nganyangwa. Aminakina-langwa kembirra yik-engkirrikajame-ka ambaka-langwa nganyangwu-wa ayakwa aduwaba kirrakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

Jesus-langwa-langwa dirndenikba akwa wurrarrkwurrukuwena-langwa

¹⁹ Bi...ya aburraja Jesus-langwa dirndenikba akwa ngawa warnikukumarnjena ena-langwa na-likenuma wurrakina ebinu-wa alikira Jesus n-ambilyu-murruwa nakina, akena nara kuw-akwudangwukajungwuna wurrakina enuwa-wa mena wurrababurnababa warnumamalya nuw-ambilyuma yakwujina arrawa. ²⁰ Aburraja nenu-makama kembirra wurrukwa warnumamalya Jesus-manja, "Daka arakba dirdena akwa nenikumarnjena-murriya," ne-yama wurrakina. "Errekba-manja ngawa nuw-alkayenama warna, umba bu-ngayindenama nungkuwa," ne-yama-da.

²¹ Eneja Jesus ni-yama wurrumurdakakinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa, "Daka dirndirra akwa ngawa narrkuwarrka-murriya arakba-na? Nganja ninganga-yengbijinama dirndirra dadingerribirra akwa narrkuwarrka-murriya wurribina nara a-yarrkuwurruma Neningikarrawara-langwa ayakwa umba nuw-engkingkirrikajama akina," ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Jesus ni-lyurrrkwa-mulangwa akungwa akwa arrirra

²² Bi...ya arngkawura Jesus ni-likena nakina awurukwu-wa na-kuwabalina-murruwa adirringwana enuwa akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Biya nawurrakirrijawudiyinuma mijiyanga-manja. Ni-yama Jesus, "Nga-likaja arakba, ngarr-aburrunkuwarrukwuna enena akungwa," ni-yama. Biya narring-arjiyajuwa dumbala wurrakina biya na-likena arakba-da.

²³ Ngalaja makina mijiyanga num-angkidikarrinu...wa. Eneja kembirra Jesus numungkwulinga. Ngalaja kembirra adirriyaba aruma arrirra narrak-akburra, narraku-wardanga arakba wurrakina. Na-warumajungwunuma arrubude-ka. Ngalakjukwaba akungwa na-warumajungwunuma, na-rrangkuwanginuma adirringwana, na-ngakarjeyuma akwa nuw-awiyebeyinuma memedirra-wa mijiyanga. Nuw-awiyebeyinuma akwa na-lyangburrukawajuwame-ka makina-manja mijiyanga-da. Kembirra arngkidarra ka-ngwardinume-ka wurrakina-da.

²⁴ Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa na-lika akwa nenu-mirajangajuwa Jesus-manja. "Bungkawa! Bungkawa!" ne-yama. "Adinuba aku-kuwarriname-ka ngarna, umba mirajanga!" ne-yama.

Eneja Jesus nu-mirajanga, biya ni-yengba ayakwa engbuda akinu-wa arrirra akwa akungwa-wa. “W-erriminja!” ni-yama. Ngalaja kembirra nuw-ar•darra ebina arrirra akwa na-lyurkkwuda arakba akungwa ngalajukwaba-da.

²⁵ Biya Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa, “Miyambena-burra nungkwurruwa nara a-werrikambilyuma ngayuwa-wa?” ni-yama.

Aburraja nawurraki-yakikbijangeyina angwurra wurrakina. Nuw-akbar•dange-ka. “Numiyambena-burra naka nenungkwarba?” ne-yama na-makijeyinuma wurrakina. “Ni-yengbinama ayakwa arrirra-wa akwa akungwa-wa nakina, biya nenakumin-engkirrikajama ngalajukwaba enuwa-wa-da!” ne-yama wurrakina warnikaburrakiyuwa Jesus-langwa-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungkwarba nibina nenu-wilyakama wurramukwa

²⁶ Kembirra Jesus akwa ngawa ena-langwa warnikaburrakiyuwa narr-aburrungkuwarrukwama arakba akungwa warniki-liki-yada wurrakina aburrungkuwarru-wa engembu-wa Kiraju-wa. Akine-ka angalya aringbirra emikirra Kiraja nuw-ambilyuma aburrungkuwarra akungwa umba Keliliya aburrungkiladada ngalaja nuw-ambilyuma akina.

Biya ne-yar•da arakba wurrakina Kiraja-manja. ²⁷⁻²⁹ Kembirra ni-rukbijangu-manja Jesus mijiyanga-langwa ariba-wa, eneja nuwilyaba nenungkwarba nubukwaya ni-likena nenu-kwurukwa enuwa-wa. Nakina nenungkwarba numinakina angalya Kiraja, umba nenu-wilyakama enuwa-manja wurrababurne-ka wurramukwa wurruwurrariya. Warningarakba-kiye-ka wurrumurdakakina wurramukwa namurdak-ambilyuma enuwa-manja. Arngkababurna-langwa nen-engkengkarrngarnuma nakina-manja. Aburraja kembirra warnumamalya ena-langwa nen-ararikama nakina ayarrkamanja akwa alika-manja didija-murra. Akena ni-ngkingkarrngarnuma alakina-kiya didija. Aburraja wurramukwa wurruwurrariya neni-yakiyakarnuma arakba engkuwa nara-murruwa alikira iya warnumamalya. Nara dumbala kin-awiyuwiyebena umba neyebirra nakina n-allikenuma. Nara kin-ambilya arakba angalya-manja umba n-ambilyumurra nakina nara-murrumanja alikira iya warnumamalya. Medirra-manja ngawa nu-mungkungkwuluma narr-akakumarnu-murrumanja warninikijungwa warnumamalya.

Umba n-akwudangwukajungwunu-manja nakina nenungkwarba Jesus-uwa, eneja Jesus ni-yengbina nakina ayakwa wurrumurdakibinu-wa wurramukwa. “Wurrijadiya!” ni-yama. Akena eneja nenungkwarba ni-lilikalinga akwa n-abuluwendigama alyengmilyengma-langwa Jesus-manja.

Biya angwurra n-ardanga nakina. “Jesus, Ningkenikuwenikba Neningikarrawa-langwa, ki-yamarrkinama nungkuwa ngayuwa-manja? Nara a-larrkbarjuma ngayuwa umba yi-lalika!” ni-yama.

³⁰ Eneja Jesus ni-yama, “Ningkumiyambena ningkenimikirra?”

“Ningene-ka ningnimikirra ngayuwa ‘Ningababurna,’” ni-yama eneja, mena wurrababurna-baba wurramukwa wurruwurrariya nawurrak-awiyebenuma arrawa enuwa-manja.

³¹ Aburraja wurruwurrariya wurramukwa ne-yama Jesus-uwa, “Marrakba, nara a-larrkuma yirruwa engku-wa, nara a-diduma yarna awurrariya-manja angalya!” ne-yama wurrakina.

³² Umba akina-manja ngawa angalya akwudangwa ngalaja nuw-ambilyuma ababurne-ka bikibiki. Ne-yebiyebukeyinuma aninga angakarjiyinga-manja angalya karrawa amurdakakina. Kembirra wurrumurdakibina wurramukwa ne-yama Jesus-uwa, “Marrakba, yirri-larrkiya amurdakangabu-wa bikibiki,” ne-yama wurrakina wurramukwa Jesus-uwa. Eneja kembirra Jesus ni-lyangukwama nakina-da.

³³ Aburraja kembirra wurrumurdakakina wurramukwa nawurraki-jadinga nakina-langwa nenungkwarba akwa nawurraki-likena amurdakibinu-wa bikibiki. Nuw-awiyebaja arakba arrawa bikibiki-manja-da. Ngalaja bikibiki nuw-angkirreyina angwurra arakba. Nawurraki-dirrirnda angadingidirra-wa angalya akwa arakba namurdaku-ngwur•dirruwajungwa akungwa-manja akwa na-jungweyina-da.

³⁴ Aburraja warnungkwarba wurribina narr-embibirrajuwa-murrumurra bikibiki narri-rringkamurra nuw-angkirreyinuma akungwa-wa akwa nangwur•dirruwajungwunuma akina akungwa-manja akwa na-jungweyinuma. Kembirra nuw-angkirreyina wurrakina akwa narra-maka wurrukwalamanja warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murrumanja angalya-manja aminababurna-murrumanja

alikirra akwa ngawa nuw-ambilyu-murrumanja wurreyebijeba ambumbawura-manja alikirra.

³⁵ Aburraja kembirra wurrababurne-ka warnumamamalya namurndaki-likenuma ebinu-wa angalya bikibiki na-jungweyinu-murruwa. Biya namurndaki-yar^{da} arakba Jesus-manja akwa nen-akburranga nibina yakwujina nenungkwarba nenangmungmakayanguma Jesus aburnuwa. Nakine-ka nibina-murrada nenungkwarba neningabaduma akena n-awiyebenuma arakba dumbala nakina akwa n-engkirrikenuma Jesus-langwa ayakwa, mena-baba meningaba arakba mangma ena-langwa. Aburraja warnumamalya namurndak-akbar^{danguma}. ³⁶ Umba aburraja wurribina narr-embibirrajuwama bikibiki, akwa narri-ringkamurra amurndakibina bikibiki na-jungweyinuwa akina, narra-maka wurrumurndakakina-manja warnumamalya neningabadu-mulangwa nibina nenungkwarba. Narra-makama ayakwa Jesus neningabaka-mulangwa nakina-da.

³⁷ Kembirra wurrababurne-ka wurruminakina angalya WarningiKiraja warnumamalya ne-yama Jesus-uwa, “Wu-lalika enena angalya yirra-langwa akwa likaja engkuwa,” ne-yama, mena-baba nuw-akbar^{danguma} angwurra wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa. Kembirra eneja Jesus ni-rijawudija mijiyanga-manja neniki-liki-yada nakina. ³⁸ Akena eneja nakina nenungkwarba nibina n-eningabaduma arakba ni-likena Jesus-uwa akwa nen-ambudirrka. “Marrakba,” ni-yama, “yakuwa?”

Jesus eneja neni-larrkama angalyu-wa akwa ni-yama enuwa-wa, ³⁹ “Jeyi! Likaja nungkwa-langwu-wa angalya akwa wurra-makina wurrukwalamanja warnumamalya Neningikarrawara ngin-eningabaka-mulangwa,” ni-yama Jesus.

Eneja nakina nenungkwarba ni-likena arakba nenumurndaku-maka WarningiKirajamanja warnumamalya Jesus nen-eningabaka-mulangwa nakina. Ni-likenuma ngawa mababurna-manja mamurukwa awilyuwilyaba-wiya-wa alikirra akwa yanda-langwa wurrababurna-langwa WarningiKiraja warnumamalya warningma arakba ayakwa ena-langwa. Umba eneja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narri-lalika akina angalya akwa na-likena arakba-da.

Jesus nang-enibika-mulangwa dadikijungwa dadiyara akwa nang-eningabakamulangwa dangbilyuwa-ma didarringka

⁴⁰ Biya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-aburrungkuwarrukwama ngarningka akungwa akwa na-lawurradinuma Kiraja-langwa angerriba Keliliyu-wa. Aburraja warnumamalya wurruminakina angalya Keliliya nuw-embibirrarinuma ngawa Jesus-uwa warnungkwurakba. Ni-yar^{du}-manja kembirra nakina Jesus, nalyelyingmeyinuma wurrakina neni-ringka-mulangwa.

⁴¹ Eneja nubukwaya ni-likena nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jaraja. Nubungkwa nakina jinikakwa-langwa. Biya n-abuluwendinga Jesus-langwamanja alika akwa nenu-marrakbakama Jesus-uwa akwa ni-yama, “Marrakba, kwa, likaja nganyangwu-wa alikirra,” ni-yama, ⁴² “mena nganyangwa dadiyawarrka ying-angbilyuwadinu-mubaba ajungwa akwa dambawura-murra-baba dakina. Mememberkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura ying-ambilyuma dakina akena dadikijungwangene-ka arakba,” ni-yama.

Eneja kembirra Jesus ni-likena nakina aburnuwa Jaraja ena-langwu-wa alikirra. Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya namurndaki-likenuma Jesus-manja aburrajukwaba akinu-wa alikirra. Akwudangwa Jesus-manja namurndaki-likenuma wurrakina, namurndaki-lyibilyidanguma wurrumurndakakina, nenu-kwurdakama Jesus-manja lukwakwa.

⁴³ Ngalaja duwilyaba didarringka yingi-likenuma aburruwa-manja. Angbilyuwa dakina dadinungkwurakba. Mememberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura yingi-jungwunuma angbilyuwa dakina, mena-baba merra ngala-langwa numu-kwularrinuma miyirrbiyirra ngawa. Aburraja wurrababurna warnumamalya narringa-mamurikajuwama dakina akina-langwa angbilyuwa akena nara ngalaja king-adingabadina dakina. ⁴⁴ Biya wurrumurndakibina-manja warnumamalya yingi-likenuma dakina mamurukwa-langwiya, biya ying-akwudangwukajungwa Jesus-uwa akwaburrangarna-langwa, akwa yinginumina-anjalkilyingama dibina dumbala Jesus-langwa dadumakirnda-manja ying-anjaljalangu-murrumanja. Akwa kembirra arngkawura-wiya ngalaja merra ngala-langwa numu-ngwanja, nara arakba kumu-kwularrina.

⁴⁵ Eneja Jesus ni-yama wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Angkaburra bilyingama?” ni-yama.

Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-edirremeyina. Eneja Bida ni-yama, “Bungkawa, wurrababurna-ka warna warnumamalya nungkuwa-manja akwudangwa bu-minjirrarjinama,” ni-yama.

⁴⁶ Umba eneja Jesus ni-yama, “Wurruwilyaba warnumamalya bi-lyingama. Nin-geingma nanganja mena-baba akwala amawurrina nganyangwa na-likenuma ngayuwalangwa wurrakinu-wa,” ni-yama.

⁴⁷ Ngalaja dibina didarringka dadingma nara king-abuwarrkajungwuna. Yingu-murndaburridanga dubukwaya yingi-likena alyengmilyengmu-wa, biya ying-abuluwendigama ying-engmudirruwajungwunuma dadumukwurra ajiringka-manja n-arjeyu-murrumanja Jesus. Biya yingi-yengbina ayakwa Jesus-uwa, kajungwa warnik-engkirriki-yada aburrajukwaba warnumamalya ayakwa ngala-langwa. Kembangra yinginu-maka dakina Jesus-manja yingini-lyinga-mulangwa nakina, mena-baba angbi-lyuwa dakina, akwa ying-adingabadu-mulangwa arakba dakina arngkawura-wiya yingini-lyinga-manja Jesus.

⁴⁸ Eneja ni-yama nakina Jesus ngaluwa-wa, “Ngeniyerriya nungkuwa, nara a-werrikawarriyaduma. Ningku-werrikambilyuma ngayuwa-manja ningkakina, kembangra aminakina-langwa ningk-adingabaduma arakba. Jeyi! Likaja yiningaba-murra yuk-wudukwuda,” ni-yama.

⁴⁹ Ni-yengbinu-manja Jesus ayakwa ngaluwa-wa, eneja nubukwaya ni-likena nuwilyaba nenungkwarba Jaraja-langwa-langwa alikira. Biya ni-yama Jaraju-wa, “Dadiyawena nungkwa-langwa arakba yingi-jungwuma adinuba. Mama arakba, nilalika naka nubungkawa, nara a-likama nakina nungkwa-langwu-wa alikira,” ni-yama.

⁵⁰ Umba eneja Jesus n-engkirrika akina ayakwa akwa ni-yama Jaraju-wa, “Nara akbar•duma, umba eningmidina amandangwa dakina king-adingabadinama,” ni-yama.

⁵¹ Biya Jesus akwa wurrababurna-langwa warnumamalya na-likena ngawa wurriyir-rbiyirba Jaraja-langwu-wa alikira, biya ne-yar•da arakba wurrakina. Biya Jesus nen-awiyebaja Bida iya Jaminja iya Janjana iya Jaraja akwa ngalajukwaba dadingiyenikba Jaraja-langwa alikira-wa arrawu-wa, umba nara wurrukwalu warnumamalya ken-awiyebajuwa nakina. Ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, “Nara awiyebuma kirrukwalu arrawu-wa umba yelakwa wurr-ambilya erreka-manja-wiya,” ni-yama.

⁵² Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya akina-manja angalya nangwadeyinume-ka namurdaki-ringirriyadinume-ka wurrakina warnumamalya dibinalangwa dadiyara. Umba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Nara a-ngwaduma mena nara kingi-jungwuna dadingangkawura dakina, umba yanda yingu-mungkwulingame-ka marringa daka aduwaya,” ni-yama Jesus-da.

⁵³ Umba aburraja warnumamalya nenu-wurumalyakama nakinu-wa Jesus, mena warningma-baba dakina amandangwa yingi-jungwuma. ⁵⁴ Akena eneja Jesus n-awiyeba arrawu-wa akwa ni-rndarrka ayarrka ngala-langwa akwa n-ardinga ngaluwa-wa. “Mirajanga!” ni-yama. ⁵⁵ Ngalaja ngala-langwa amawurrina na-lawurradina ngaluwa-wa, ying-enibuda arakba dakina-da yingi-jungwu-murrada-da. Arngkawura-wiya ngawa yingu-mirajanga-da. Umba Jesus nenu-maka ngala-langwu-wa warnumamalya. “Wurringa-kwuna aninga king-alyubarini-yada arakba,” ni-yama nakina-da.

⁵⁶ Aburnaja nungwadikba akwa dirndadikba neni-yakibijangeyine-ka ying-enibudumulangwa dakina diyukwujiya. Eneja Jesus ni-yama wunalakina-kiya-wa, “Nara a-makuma wurrukwalu-manja warnumamalya ninging-enibika-mulangwa daka ngayuwa,” ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa nakina-da.

9

Jesus neni-larrka-mulangwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa engku-wa iya engku-wa angalya

¹ Biya kembangra Jesus nenuwurra-murndukwama arakba ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma akwa nenu-kwama enalangwa amawurrina kajungwa wurringbudi-yada wurrakina. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Ngayuwa ke-ngbudirrinama kirrakina, kajungwa yika-jadijini-yada wurramukwa warnumamalya-langwa akwa yikamurdak-eningabakini-yada angbilyuwa-langwa warnumamalya,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. ² “Kembangra jeyi!” ni-yama. “Wurri-likaja arakba angerriba. Yika-makina wurrababurna-manja warnumamalya kinubungkawadina-mulangwa Neningikarrawara. Akwa ngarningka yik-eningabakini-yada warningerribirra wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya angbilyuwa-langwa. ³ Wurri-likaja arakba, akena nara a-wilyakama amurdakijika. Arnduwarra nara

a-wilyakama iya kayuwa iya aninga akwa angwarnda nara a-wilyakama. Akwa duwilyaba-ma ngawa dumbala dadingikarrawara yik-awiyebenama, umba nara a-wilyakama dukwala.

⁴ “Biya kembirra yiki-yar•diya-manja kirrakina awilyaba-manja angalya, akwa yikab-ardijina-manja wurrukwala warnumamalya akwa yikab-awiyebajina-manja kirrakina alikira-wa wurrakina, kembirra yakwujina ngawa yiku-mungkwula marringa. Awilyaba-manja ngawa alikira yiku-mungkwula yanda-langwa yiki-lalikinama-manja akina angalya aburra-langwa. ⁵ Umba yiki-yar•diya-manja eningerribirra-manja angalya akwa ka-warena-manja nungkwurruwa wurrunibina angalya warnumamalya, kembirra yiki-lalikinama akina angalya aburra-langwa. Akwa yiki-jadena-manja nungkwurruwa akina-langwa angalya, yiku-wurrena ajiringka ebina kuw-ar•dirrenama nungkwurra-langwa eningalika. Yiku-wurrenana akina kajungwa wurrumurndakibina warnumamalya warningmi-yada wurrakina yika-lalikinama kirrakina karningangkawura arakba. Yika-wilyakajinama nungkwurruwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya ka-warena-mulangwa nungkwurruwa wurrakina akwa ka-warena-mulangwa Neningikarrawara enejukwaba,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁶ Aburraja namurndaki-likenuma arakba wurrakina engku-wa iya engku-wa angalya warniku-maki-yada wurrakina warnikabuburrakiyuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya eningaba ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa, akwa warnikeningabaki-yada warnumamalya wurribina wurrangbangbilyuwa-murra-da.

Yerida neni-ngayindangu-mulangwa neniki-rringki-yada Jesus

⁷ Bi...ya eneja Yerida, nibina nu-bungkawadinuma akina-manja angalya Keliliya, n-engkirrikenuma nakina ayakwa warnumamalya na-lyelyimbukweyinuma wurrakina Jesus-langwa. Wurrakine-ka na-makijeyinuma amurndakibina-langwa ni-yama-mulangwa Jesus akwa ngawa amurndakibina-langwa ayakwa ni-yengbinumulangwa nakina warnumamalya-manja. Umba nakina Yerida nara kinu-mumiringka ayakwa ebina ne-yengbeyinuma, mena wurrukwala-baba ne-yamama, “Janjana Neningingekingambaja n-enibuduma ni-jungwu-murrada nakina-da.” ⁸ Umba aburraja ne-yamama wurrukwala, “Eliye-ka dukwa nakina ni-yar•duma yelakwa.” Umba aburraja ne-yamama wurrukwala, “Nuwilyaba NuBurabuda nibina ni-jungwu-murrada arakburakba-kiya-wiya naka-bina dukwa-da n-enibuduma-da.”

⁹ Nara kinu-mumiringka eneja Yerida n-engkirrikenu-mulangwa akina ayakwa ne-yengbeyinuma na-lyelyimbukweyinuma wurrakina. Umba ni-lyangkiyama nakina, “Ne-yamarrkiname-ka amurndakakina ayakwa? Ningenu-makama nuwilyaba-manja nawinyamba nganyangwa akwa eneja nenumini-ngkarrngarnuma aringka Janjana-langwa arakba-da! Numiyambena-langwa nenungkwarba kembirra na-lyelyimbukweyinama wurrakina?” ni-yama nakina Yerida ni-lyangkumakajungwunuma-da. Kembirra neni-ngayindanguma angwurra nenumin-aburangama neniki-rringki-yada Jesus ena-langwa-murra menba-da.

Jesus nenu-kwa-mulangwa aninga iya akwalya wurruwurrakwulyumida-wa warrungkwarba 5,000

¹⁰ Aburraja kembirra namurndaki-lawurradina arakba wurrumurndakibina warnikilarrka warrungkwarba Jesus-langwa enuwa-wa. Biya nenu-maka wurrakina Jesus-manja ababurna-langwa ne-yama-mulangwa amurndakakina. Eneja kembirra Jesus nenu-wilyaka wurrakina angerriba engembu-wa Bejeda. Nenu-wilyakama wurrumurndakakina wulkwa, umba nara wurrukwala kenu-wilyaka nakina Jesus.

¹¹ Aburraja wurrukwala warnumamalya nuw-engkirrikama ayakwa nakina Jesus nilikenu-mulangwa angerriba Bejedu-wa akwa nuw-arijidinuma enuwa-wa wurrakina arija-langwa. Kembirra wurrakina nen-akburranga arakba nakina wilyarra. Eneja Jesus nara kinu-minangkirreyina wurrakina umba ni-yengbina ayakwa aburruwa-manja kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara, akwa nenumurndak-eningabaka nakina wurribina wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya.

¹² Kembirra na-larruwurada arakba, numa-merrimerkbalina mamawura. Aburraja wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma Jesus-langwa na-likena enuwa-wa. Ne-yama, “Ene-ka angalya eningalikira-ma. Kembirra wurra-larrkaja arakba wurrumurndakenena warnumamalya. Abu-likaja arakba kajungwa kuw-alyubarini-yada aninga akwa ka-mungkwuli-yada marringa amurndakeyina-manja angalya yenjerra,” ne-yama.

¹³ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Nungkwurruwe-ka-dangwa wurra-kwuna aninga kuw-alyubarini-yada warna warnumamalya,” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Yarne-ka yirru-wilyakinama amangbala damba akwa ambilyuma akwalya umba nara akwala ebina-da. Nare-ka yarna a-kwama wurrumurndakeyina wurruwurrakwilyumida warnumamalya enena aninga-da. Dukwa yirrumini-ngayindenama nungkuwa yarna yiki-likajama yiku-beyindenama aninga wurrumurndakeyina-langwa wurruwurrakwilyumida warnumamalya-da?” ne-yama. ¹⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya yakwujina nuw-ambilyuma wurruwurrakwilyumide-ka na-lyimberrumur^dinumurra, 5,000 warnungkwarba akwa ngawa wurridarangka akwa wurriyukwayuwa aburra-langwa aburrajukwaba.

Eneja kembirra ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Wurr-ambarrijina ab-angmakayena ajiringka-manja. Abuwurra-murndukwana 50 yelakwa, 50 angakuba, umba 50 yada-langwa-langwa. Abi-yamina ngawa wurrumurndake-nena warnumamalya wurruwurrakwilyumida-langwa,” ni-yama Jesus. ¹⁵ Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa narra-maka wurrumurndakibina-manja warnumamalya ebina-langwiya ayakwa Jesus-langwa. Akwa kembirra aburraja nuw-alambarringa arakba wurrakina wurrababurna-langwa-da.

¹⁶ Eneja kembirra Jesus ni-rndirra ebina amangbala damba akwa ambilyuma akwalya. Akwa nu-ngwundikadinga, angubina-wa n-andeya, akwa neni-yangmarngkwayuwa Neningikarrawara nenu-kwa-mulangwa nakina ebina damba iya akwalya wurrakina-manja. Biya numurndaku-kuwarranga kembirra ebina eyukwayuwa-wiya-da. Akwa nenu-kwa akina damba iya akwalya ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, kajungwa aburramba-langwa warniku-kwi-yada akina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da. ¹⁷ Aburraja ne-yebukeyina arakba-da akwa namurndaki-ladinga wurrababurna-langwa-da.

Ngalaja yakwujina adirringwarna angarumungkwa alabura nuw-ambilyuma akina. Kembirra wurrumurndakibina warnumamalya narruwurra-murndukwama amurndakibina eyukwayuwa aninga narri-lalika-mulangwa nuw-eyijinu-murrada wurrakina. Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-akumarnuma amurndakibina ebina-manja adirringwarna angarumungkwa alabura akina aninga. Kembirra ememberkwa ambilyuma angarumungkwa alabura adidirringwarna nalyangburrukunuma-da.

Bida ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa-langwa

¹⁸ Bi...ya arngkawura eneja Jesus nakina nakwukawura n-ambilyuma akwa nurriyaminuma Neningikarrawaru-wa. Aburraja wurrubukwaya na-likena arakba enuwa-wa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Umba Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Na-lyelyimbukweyinu-manja warnumamalya, ningumiyambena ningena ne-yamama wurrakina?” ni-yama.

¹⁹ Aburraja ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Wurrukwala warnumamalya ne-yamama, ‘Nakine-ka Janjana, nibina Neningikarrawara-nakina.’ Umba aburraja wurruk-wala ne-yamama wurrakina, ‘Eliye-ka nakina-da.’ Aburraja wurrukwala ne-yamama, ‘Nuwilyabe-ka NuBurabuda nenungkwarba neningarakba-kiya n-enibuduma arakba nakina-da,’ ” ne-yama.

²⁰ “Umba nungkwurraja?” ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa. “Ningumiyambena ngayuwa kirri-yaminama?” ni-yama.

Eneja Bida ni-lawurrakaja ayakwa. “Nungkuwe-ka ningkubungkawa ningkibina Neningikarrawara ni-yengbinu-mulangwa nakina arakburakba-kiya-wiya,” ni-yama. “Ni-yamama nakina Neningikarrawara, ‘Ngayuwe-ka ningena ningeni-larrka nuwilyaba nenumamalya kajungwa ken-enibikini-yada nakina nganyangwa warnumamalya,’ ni-yamama. Kembirra nungkuwa-bina ningkakina ningkenumamalya ningkenimikirra NingkuMejaya-da,” ni-yama Bida nakina-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa neniki-lyanda-langwa akwa neniki-jungwa-langwa

²¹ Eneja ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nare-ka a-makama warningerribirra-manja warnumamalya ebina Bida ni-yengbinu-mulangwa ayakwa ngayuwa-langwa. ²² Ngayuwa-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya, ki-lyandiname-ka angwurra ningena-da. Aburraja wurrarumuruma ngakwurra-langwa akwa ngawa WurruMinida wurrarumuruma ka-warename-ka wurrakina ngayuwa. Aburraja warnikakakirumaka Mawijija-langwa eningarumuruma ayakwa aburrajukwaba ka-warename-ka ngayuwa-da. Kabu-wardenama ningena akena k-enibudinama mabiyakarbiya-manja mamawura ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

²³ Kembangra Jesus ni-yengbina ngarningka ayakwa ena-langwu-wa warnikabubur-rakiyuwa wurrababurnu-wa. “Kwuruwa-yi!” ni-yama. “W-engkirraja enenu-wa ayakwa ningi-yengbina-murruwa. Karningerribirra karnumamalya yiki-ngayindena-manja yiki-yuwarna-manja ngayuwa-manja, kembangra yiki-yakuwabijina amurndakibina amurndakijika-murriya kirri-ngayindenama umba yiki-lyangkiyamina, ‘Nare-ka! Nara a-ngayinduma amurndakikina arakba,’ yiki-lyangkiyamina kirrakina,” ni-yama Jesus. “Mababurna-langwa marringa nara a-waruma kirrakina karniki-lika-langwa eningerribirru-wa angalya ki-likaja-murruwa ngayuwa. Ngayuwa wuburra yiki-yaminama, mama yiki-lyandinama kirrakina, wuburra laka ki-lyandinama ngayuwa eka-manja ka-mambalina-murrumanja. ²⁴ Nara amin-engkirrikajungwuma nungkwurra-langwa-langwa, mena-baba yikumin-engkirrikajungwuna-manja kirrakina, yiku-millikajungwuna-manja akwa yik-engkingkirrikaja-manja karnik-ambilyanglangwa karniba karningangkawura, kembangra yiki-jungwunama kirrakina-da. Umba nungkwaja nara-manja a-marrukwajungwuma, mama kabu-wardena-manja wurrukwala warnumamalya nungkuwa-manja, umba yiki-yuwarna-manja ngayuwa-manja akwudangwa, kembangra k-enibudinama ningkeningangkawura ningkakina-da. ²⁵ Umba nungkwaja ku-wilyakina-manja ababurna-langwa eningerribirra amurndakijika emininimingka amurndakibina ningki-ngayindena-mulanga, mama k-ambilyama ningkubungkawa ningkaruma ningkilyengma enena-manja angalya, akena nara-manja ebina amamalya akwanenibika nungkwa-langwa, amiyambena kembangra eningaba nungkwa-langwa? Nare-ka ebina eningaba nungkwa-langwa-da!

²⁶ “Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yeliyena-manja aduwaba ngayuwa-langwa akwa ngawa ngayangwa-langwa ayakwa, kembangra ngayamba-langwa kamini-yeliyena nganjukwaba nungkwurruwa-langwa. Ngayuwa, ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya, kamini-yeliyena nungkwurruwa-langwa akini-yada ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa. Ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa ku-kwulyadenama ningena ngayabakiya-ba. Akwa ku-kwulyadenama ngarningka Nungwarrka-langwu-ma alarradada. Akwa aburrajukwaba warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ka-kwulyadenama wurrakina.

²⁷ “W-engkirraja enena ayakwa ngarra-makinama ningi-larrkbularrkbakinama. Karne-ka kirrukwala karnumamalya yelakwa nara a-jungwuma kirrakina yandalangwa yikini-rriingka-manja Neningikarrawara kinu-bungkawadina-manja nakina kirrababurna-manja karnumamalya ababurna-langwa angalya,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Jesus ni-miningkadinu-mulanga

²⁸ Bi...ya ngalaja mamangbala mambilyuma mamawura numu-likenuma makina. Biya kembangra Jesus nenu-wilyakama Bida iya Janjana akwa Jaminja, kembangra nabuki-likenuma nabuku-wurdanguma wurrubukalakina angakarjiyinga-wa angalya, kajungwa kinu-buriyamini-yada nakina Jesus Neningikarrawaru-wa yakwujina. Biya nabuku-wurdanga wurrubukalakina karrawaru-wa. Kembangra arakba nu-buriyaminuma Jesus Neningikarrawaru-wa. ²⁹⁻³² Umba aburrubukwurraja Bida iya Janjana akwa Jaminja narrubukuma-ngayindanguma marringa. Akwa nabukumungkwulinga maruma marringa wurrubukalakina. Eneja kembangra nu-buriyaminu-wiya nakina Jesus, ni-miningkadinume-ka nenumukwurra. Ngalaja dibina dumbala ena-langwa n-awiebenuma nakina yingu-kwulyarriyinume-ka arakba dakina. Yingu-kwulyadanguma dukwulyadade-ka wuburra amangwurraraja amarri-la-langwa dakina.

Aburnaja kembangra wunambilyuma-kiya wunenungkwarba-kiya neni-jadinga adirriyaba yakwujina. Biya nabuki-lyelyimbukweyinuma arakba yakwujina aburrubukwurraru-wa Jesus. Wunalakina wunenungkwarba-kiya wunenimikirra-kiya nuwilyaba nubungkawa Mawijija nakina umba nuwilyaba Eliya, NuBurabuda nenungkwarba nakina. Arakburakba-kiya-wiya neni-jungweyinumurrada wunalakina, akena Jesus-manja arakba yakwujina wunalakina-da. Akwa nenu-kwulyarriyinume-ka aburnajukwaba wunalakina-kiya. Biya nabuki-lyelyimbukweyinuma wurrubukalakina neniki-jungwa-langwa Jesus Jirujalema-manja. Neniki-jungwi-yada Jesus nakina mena Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma akina arakburakba-kiya-wiya.

Kembangra aburrubukwurraja Bida iya Janjana akwa Jaminja nabuku-mirajanga arakba, akwa neni-rriingka Jesus nu-kwulyarriyinuma nakina. Akwa narralirakirringka ngarningka wunalakina wunenungkwarba-kiya Jesus-manja akwudangwa nenalkayanguma.

³³ Aburnaja wuneniki-liki-yada wunalakina wunenungkwarba-kiya Jesus-langwa arakba. Eneja ni-yama Bida Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “eningabe-ka

ena yirrubuk-ambilyama yarna yelakwa-da. Kemberra kamini-ngekkburakina-ka abiyakarbiya amiyerriya, awilyaba nungkwa-langwa, awilyaba Mawijija-langwa umba awilyaba Eliya-langwa-da,” ni-yama nakina Bida. Akena erribirra ni-yengbinuma nakina Bida, mena nara-baba angwurra kin-engkirrikena akinu-wa ayakwa ena-langwa.

³⁴ Awilyaba-wiya ayakwa ni-yengbinu-wiya Bida, ngalaja angubina na-jadinga narrakuwurraku-wurumbija wurrakina-manja yakwujina karrawara angakarjiyanga-manja angalya. Aburrubukwurraja nabuk-akbar-da wurrubukalakina Bida iya Janjana akwa Jaminja narrakuwurraku-wurumbiju-mulangwa akina angubina aburrubukwurruwa-manja akwa ngawa Jesus-manja akwa ngawa wunalakina-manja Mawijija-manja akwa Eliya-manja aburnajukwaba akina-da.

³⁵ Biya nuw-engkirrika arakba amayakwa ne-yengbinuma angaluba angubina-langwa. Ne-yama ngalaja, “Naka Nenikuwarrka nganyangwa, nibina ningu-wekbalyinuma. W-engkirraja enuwa-wa,” ne-yama akina amayakwa.

³⁶ Kemberra ne-yengbinu-mulangwa akina amayakwa, aburrubukwurraja wurrubukalekbina Bida iya Janjana akwa Jaminja neni-rringka Jesus nakwukawura arakba nakina-da. Nara wurribina wurrukwalu umba Jesus enuwa yimbukwa neni-rringka nakwukawura arakba-da. Akena nara karra-maka wurrubukalakina wurrukwalu-manja warnumamalya ebina-langwa narri-rringka-mulangwa, umba nabuki-yengminjadinuma, nara ayakwa kabuki-yengbina wurrubukalakina ngawa-da.

Nenjarrgalyilya-langwa nibina Jesus nen-eningabaka-mulangwa nakina

³⁷ Biya mingka-manja mamawura Jesus akwa wurrubukalekbina ena-langwa wurrubukabiyakarbiya warnikabuburrakiyuwa nabuki-dirrinduma arakba ebina-langwa angakarjiyanga. Aburraja wurraburne-ka warnumamalya nuw-akburranganja wurrakina yakwujina arrawa. ³⁸ Eneja nuwilyaba nenungkwarba n-ardanga nakina Jesus-uwa akwa ni-yama, “Bungkawa, yimini-rringka-langwa naka nenikuwarrka nambawura-murra. ³⁹ Aburraja wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa nenumenama nakina arngkababurna-langwa. Na-warduwardeminame-ka wurrakina wurramukwa akwa nenu-murndakuwarrinama nenumadangkwa niyukwujija-langwa angerriba iya angerriba, kemberra alyukwalya na-jadenama edirra-langwa ena-langwa-langwa. Wurrakine-ka wurramukwa nara a-lalika naka niyukwujija umba nenyandikiname-ka naka. ⁴⁰ Nganja ningarra-yendabenuma warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa karra-jadijuwi-yada wurrakina wurramukwa, akena nara aburraja karra-jadijuwa-da,” ni-yama nibina nungwenikba Jesus-uwa-da.

⁴¹ Eneja ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, “Karukwa, mukwurrake-ka mangma kirruwa-wilyakinama ngawa karna karnumamalya, kemberra nara ambaka a-werrikambilyuma kirrakina ngayuwa-manja. Ngayuwe-ka ningena ning-erriburandiname-ka nungkwurruwa-wa. Ngambi-yade-ka ka-lalikinama ngayuwa nungkwurruwa karnumamalya?” ni-yama Jesus. Biya kemberra ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Kwa, nu-wilyakina nenikuwena yangkwurrangwa,” ni-yama.

⁴² Aburnaja neni-likena wunalakina Jesus-uwa akena lukwakwa aburraja wurribina wurramukwa neni-kbilyajanga nakina niyukwujija ajiringka-wa, akwa nenumurndakuwarrijuwa nenumadangkwa ena-langwa angerriba iya angerriba. Eneja ni-yengbina nakina Jesus ayakwa wurrakinu-wa wurramukwa. “Jadiya nakina-langwa niyukwujija,” ni-yama. Ni-yengbinu-wiya nakina Jesus akina ayakwa wurrakinu-wa wurramukwa, kemberra eneja n-eningabaduma arakba nakina niyukwujija. Kemberra Jesus ni-yama nungwenikba-wa, “Naka arakba nenikuwena n-eningabaduma,” ni-yama.

⁴³ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ebina-manja angalya ne-yakibijangeyinuma angwurra mena Neningikarrawara narrubunda amandangwa nakina-baba-da.

Ni-yengbinu-mulangwa Jesus ngarningka kini-jungwuna-mulangwa

Na-makijeyinu-wiya ngawa wurrumurdakibina warnumamalya ababurna-langwa eneninginaba ni-yama-mulangwa Jesus, eneja ni-yengbina nakina Jesus ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. ⁴⁴ “W-engkirraja ambaka-langwa enenu-wa ayakwa ka-makina-murruwa ngayuwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama. “Yik-awiyebajina-manja enena ayakwa muwilyabu-wa mada, nara a-jadijuma mungarrkuwarru-wa, umba yiku-wilyakinama akina ngawa. Ngayuwe-ka ningena ning-ambilyama ningibinamurrada ningi-rukwullarinuma enena-manja angalya, akena aburraja wurrukwalu warnungkwarba kabu-menama, kabu-wilyakinama wurrubungkawu-wa,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁴⁵ Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nara karru-mumiringka akina ayakwa ena-langwa wurrakina. Akine-ka ayakwa nuw-abuwarrkajungwunuma

kajungwa nari-yada a-mumiringkama wurrakina warnungkarba. Kembangka nare-ka ke-yama keni-yengkilabena wurrakina, “Ne-yamarrkama ebina ayakwa ningki-yengbinuma?” nara ke-yama keni-yengkilabena, mena namurndak-akbar•danguma angwurra wurrakina-baba-da.

Nara ngakwuruwa a-ngkweningabakajungwuma

⁴⁶ Biya kembangka wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa namurndaku-merribeyinuma akwa ne-yama, “Ngarrumiyambena ngarraruma ngarrukwala-manja angwurra? Umba ngarrumiyambena aku-bungkawadinama ngarrukwala-manja ngarnungkarba?” ne-yama.

⁴⁷ Eneja Jesus neningma nakina aburra-langwa mangma akwa nen-ardijuwa nuwilyaba niyukwujija enuwa-wa. Nen-arjiyajuwama nakina enuwa-manja nurukwuarra-langwa, ⁴⁸ akwa ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Karningerribirra karnumamalya yikumin-engkirrika-manja ngayuwa-wa akwa yiki-lyelyingmina-manja naka niyukwujija, kembangka yiki-lyelyingminama kirrakina ngarningka ngayuwa nganjukwaba. Akwa karningerribirra karnumamalya yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembangka yiki-lyelyingminama ngarningka Neningikarrawara enejukwaba, nibina ngini-larrkama ngayuwa yangkwurra nungkwuruwa-wa. Kirruwilyaba karnumamalya naramanja a-ngkweningabakajungwuma kirrakina umba yikaminu-war•dena-manja wurrukwala-langwa warka, kembangka eneja nakina Neningikarrawara kini-yaminama nungkwuruwa-wa, ‘Ningkaruma ningkenumamalya,’ kini-yaminama nakina-da,” ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa.

Warnumamalya neni-yengbijuwa-mulangwa Jesus-langwa ekirra

⁴⁹ Eneja kembangka Janjana ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “yini-rringkama yarna nuwilyaba nenungkarba neni-jadijuwama wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa. Umba eneja ni-yengbijuwama nakina ekirra nungkwala-langwa. Kembangka yinu-ngwanjajuma mena nara-baba nakina ngakwuruwa-langwa nenumamalya,” ni-yama Janjana nakina-da.

⁵⁰ Umba eneja nakina Jesus ni-yengbina ayakwa Janjanu-wa akwa ngarningka ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa. “A•a, nara a-ngwanjajuma nakina,” ni-yama. “Nara a-ngwanjajuma mena nakina nenumamalya, nibina nara a-waruma nungkwuruwa-manja, kirrenu-mamurikajinama nungkwuruwa nakina-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

Wurrukwala warnumamalya Warningijameriya na-warangu-mulangwa Jesus

⁵¹ Bi...ya ni-lyanguwerribikajungwunuma arakba nakina Jesus kini-likaji-yada dirrbura Jirujalemu-wa kajungwa nari-yada ambudiduma amiyerra nakina. Num-ambawuradinuma arakba ngalaja mamawura neniki-lawurrada-langwa Jesus Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkayu-wa. ⁵² Neni-larrkenuma kembangka Jesus wurrukwala warnungkarba awilyabu-wa angalya aminambawura-murruwa alikira. Akine-ka angalya nuw-ambilyuma Jameriya-manja mibina-manja mamurukwa numu-likenu-murrumanja Jirujalemu-wa makina. Neni-larrkenuma nakina Jesus kajungwa warnik-aburangki-yada wurrakina angalya adinakba nenik-ambilyingi-yada wilyarra nakina. Aburraja na-lyengmanguma wurrakina adinakba umba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuw-arijadinuma wurrumurndakakina arija-langwa-da.

Bi...ya aburraja ne-yar•da arakba wurrakina warnungkarba akina-manja angalya aminambawura alikira. Akwa narre-yengkilabena wurrakina warningakwujina warnumamalya alikiri-yada Jesus-langwi-yada akwa ngawa ena-langwi-yada warnikabuburrakiyuwa kajungwa warnik-ambilyingi-yada aduwaya wurrakina yakwujina. ⁵³ Akena aburraja wurruminakina angalya Warningijameriya warnumamalya namurndaku-waranguma nara ambilyuma Jesus aburra-langwa-manja angalya. Namurndaku-waranguma wurrumurndakakina warnumamalya mena narra-wirrikbamubaba angwurra warningerribirra-manja Warningijudiya warnumamalya. Akwa ngarningka warningma wurrakina kini-likajama nakina Jesus Jirujalemu-wa kajungwa nenik-ambaringi-yada nakina Akwurungkuwarrukwa yakwujina-da.

⁵⁴ Bi...ya aburraja nuw-akburranganja-manja ngarningka wurribina warnungkarba akwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa, nenu-makama wurrakina Jesus-manja ebina ayakwa na-warangu-mulangwa Jesus wurrumurndakibina Warningijameriya warnumamalya. Aburnaja kembangka Janjana

neni-yama Jesus-uwa arakba, “Bungkawa,” neni-yama, “dukwa ningkakina yirri-ngayindenama yarna yikini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa kajungwa kini-larrkaji-yada nakina angwura angubina-langwa karraki-dakini-yada wurrumurn-dakeyena Warningijameriya warnumamalya-da?” neni-yama wunalakina-da.

⁵⁵ Eneja Jesus ni-yama wunalakina-kiya-wa wunenungkarwa-kiya, “Nare-ka e-yengbuma nungkwurnuwa amukwiyadakina ayakwa kinalakina-da,” ni-yama nakina. ⁵⁶ Kembangra nara ka-ngwanjina wurrakina Jesus akwa ngawa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina-manja angalya, umba wurrarrijinungwa ngawa angwurra namurndaki-likenuma eminingku-wa angalya-da.

Akini-yuwarna-mulangwa Jesus-manja

⁵⁷ Biya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa na-likenu-manja lukwakwa wurrakina nuw-akburranganja nuwilyaba nenungkarwa. Eneja ni-yama nakina Jesus-uwa, “Nganjukwaba ki-likajama nungkuwa-manja,” ni-yama. “Yiba-yibiyuwarnama ngawa ngayuwa ababurnu-wa angalya ki-likaja-murruwa nungkuwa ningkakina-da,” ni-yama nakina.

⁵⁸ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Kwuja, akine-ka warningenimbaluba-langwa edirra aburra-langwa akwa ngawa wurrarjija-langwa miyerriya aburra-langwa aburra-jukwaba makina. Akena nara ebina angalya nganyangwa-da. Ngayuwe-ka ningena ning-ambilyama ningibina-murrada ningi-rukwlarrinuma enena-manja angalya, akena nara ebina angalya nganyangwa kajungwa ningeniku-mungkwulingi-yada ning-inkinyungwurra wurrumurndakibina wuburra warningenimbaluba akwa wurrarjija wurribina na-mungkwulijeyinama wurringkinyungwurra wurrakina-da,” ni-yama Jesus nibinu-wa nenungkarwa nakina-da.

⁵⁹ Bi...ya nuw-akburranganja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuwilyaba ngarningka nenungkarwa ni-likenuma mamurukwa-langwiya. Biya Jesus ni-yama enuwa-wa, “Kwa, likaja yakuwa, yi-yuwarna ngayuwa-manja,” ni-yama.

Eneja nenungkarwa ni-yama, “Nara ambaka, Bungkawa,” ni-yama. “Ngi-likaja-langwa adinuba-wiya angalyu-wa, mena nungwarra nganyangwa ni-jungwuma arakba. Kini-rungkwabinama adinuba-wiya nenumadangkwa ajiringka-manja, kembangra arija-langwa ki-likajama yiba-yuwarnama ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama.

⁶⁰ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Aburraja warnumamalya wurribina nara a-likama Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa aburra-rungkwabina warninikijungwa warnumadangkwa aburra-langwa, mena na-likaja-mubaba aburrajukwaba warninikijungwa wuburra wurrakina. Umba nungkwaja, jeyi, likaja arakba, umba ka-makina warnumamalya-manja, ‘Neningikarrawara kinu-bungkawadini-yada nakina kirrababurna-manja karnumamalya ababurna-langwa angalya,’ ki-yaminama nungkuwa ningkakina-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

⁶¹ Eneja nuwilyaba ningka nenungkarwa ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “ningena ngayuwa yiba-yuwarnama nungkuwa-manja, umba adinuba-wiya ngi-likiya-langwa angalyu-wa ngayuwa ka-makini-yada nganyangwa-manja warnumamalya yiba-yuwarna-mulangwa ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama.

⁶² Eneja kembangra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Nungkwaja yiki-yuwarna-manja ngayuwa-manja, kembangra nara ningkakina errikerruma. K-errikerrina-manja nungkuwa, kembangra ki-yaminama ningkakina nuwilyaba wuburra nenungkarwa ningadingkarrijinama ajiringka. Kin-errikerrina-manja akwaburranganu-wa nakina, nara kembangra dirrbura a-likama, umba angerriba iya angerriba kini-likajama kini-yangkwuruwudinama nakina-da. Nakina wuburra nenungkarwa ki-yaminama nungkwaja yimini-yarrkuwarakina-mulangwa aduwaya nganyangwa ayakwa akena yi-lalikina-mulangwa ngayuwa-da. Nare-ka Neningikarrawara a-bungkawaduma kirramukwiyadakina-manja karnumamalya nakina-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

10

Jesus neni-larrkenu-mulangwa 70 warnumamalya engku-wa iya engku-wa angalya

¹ Bi...ya Nubungkawa Jesus nu-wekbalyinuma nakina wurrukwa ngarningka warnumamalya. Ni-lyanguwerribikajungwunuma neniki-liki-yada ababurnu-wa angalya nuw-ambilyu-murruwa alikira iya warnumamalya. Nu-wekbalyinuma nakina 70 warnumamalya kajungwa ka-lyengmeni-yada wurrakina wurrambambilyuma-wiya angerriba iya angerriba amurndakakinu-wa angalya umba kuw-arjidi-yada Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma ambaka-murra wurrakina-da.

² Ni-yengbina kembirra Jesus amurndakenena ayakwa lukwuniyawa aburruwa-wa nara-wiya ka-likena engku-wa. “W-engkirrikiya,” ni-yama Jesus. “Adinuba Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina. Aburraja warnumamalya warnik-engkirrikiyada wurrababurna Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba wurrakina. Kembirra kuw-engkirrikajama nara wurrakina a-waruma ena-langwa ayakwa umba kenumin-engkirrikajama enuwa-wa. Akena nungkwurraja kirribina kinuminu-war•denama Neningikarrawara-langwa warka aduwaba kirrambawure-ka kirrakina-da. Kembirra wuni-yengkilabaja Nubungkawa Neningikarrawara kajungwa keni-larrkaji-yada nakina wurrababurna warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa kajungwa kenu-makini-yada ena-langwa ayakwa wurrababurna-manja warnumamalya nakina-da.

³ “W-engkirrikiya,” ni-yama ngarningka Jesus. “Kuw-akburranganja-manja warnin-genimbaluba ebina eyukwujiya jiba, enijiyangme-ka awinyamba akina jiba eyukwujiya, wurrabarda-baba awinyamba wurrakina warningenimbaluba. Umba nganja ngarralarrkajama nungkwurruwa aduwaba akwa akine-ka wuburra eyukwujiya jiba yikiyaminama kirrakina karnumamalya. Yik-akburrangeyinama kirrakina warnumamalya wurribina wurrabarda awinyamba wurrakina-da.”

⁴ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Nare-ka a-wilyakama angwarnda iya beka meninganinga akwa eningalika nungkwurruwa-manja, umba erribirra yiki-likaja. Biya yika-rringkina-manja wurrukwala warnumamalya mamurukwa-manja, nara ambudiduma a-lyelyimbukwajuma lukwakwa umba dirrbura yiki-likaja kirrakina ngawa.

“Kembirra yikini-yar•diya-manja kinalekbina kinambilyuma-kiya kinenumamalya-kiya awilyaba-manja angalya akwa yikin-awiyebena-manja arrawu-wa alikira-wa kinalakina, adinuba-wiya yikini-yengbina enena ayakwa wurruminakinu-wa alikira. Yikini-yama kinalakina, ‘Yilyurrkwa yukwudukwuda wurr-ambilya,’ yikini-yamina aburruwa-wa. ⁶ Umba akina-manja alikira kin-ambilya-manja nuwilyaba nenumamalya nibina ngayindenama nakina Neningikarrawara kenumini-lyurrkwakinama yukwudukwuda ena-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara kenumini-lyurrkwakinama amandangwa yukwudukwuda ena-langwa. Umba ka-warena-manja wurruminakina alikira warnumamalya nara-manja amini-lyurrkwakama Neningikarrawara yukwudukwuda aburra-langwa, kembirra ngalaja ebina ayakwa nungkwurna-langwa nara akina amini-lyurrkwakama yukwudukwuda aburra-langwa. Umba akine-ka ayakwa nungkwurna-langwa kuw-ambilyama ngawa nungkwurnuwa-manja. ⁷ Umba yakwujina ngawa ebina-manja alikira yikinu-mungkwula kinalakina. Akwa yikin-alyubarina aninga aburra-langwa akwa yikini-bekina akubibeka yakwujina aburra-langwa. Yikiyaminjaminama ngawa kirrakina karnumamalya mena yikabu-kwuna-manja wurrakina warnumamalya aninga karnikuminuwar•duwar•da karnumamalya eningaba akina. Nara a-rnjirrkwama engku-wa iya engku-wa alikira, umba awilyuwilyaba-wiya-manja yik-ambilyama ngawa-da.”

⁸ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Yikini-likaja-manja nungkwurnuwa eningerribirru-wa angalya,” ni-yama, “akena nara-manja a-waruma kinalakina wurruminakina angalya warnumamalya, kembirra yikin-alyubarina ebina aninga yikabu-kwunama wurrakina, ⁹ akwa yik-eningabakina wurrangbangbilyuwa-ma warnumamalya aburra-langwa. Yik-eningabakina warnumamalya angbilyuwa-langwa, akwa yikini-yengbina nungkwurnuwa enena ayakwa wurrumurdakakina-manja wurrababurna-manja warnumamalya. ‘Aduwaba,’ yikini-yamina, ‘yik-eningmidinama kirrakina kinubungkawadina-mulangwa Neningikarrawara adinuba nakina-da,’ yikini-yamina kinalakina aburruwa-wa.”

¹⁰ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Yikini-likaja-manja kinalakina eningerribirru-wa angalya,” ni-yama, “akena ka-warena-manja kinalakina wurruminakina angalya warnumamalya, kembirra yikini-rijakbina akina angalya aburra-langwa akwa yikini-yengbina lukwakwa enena ayakwa aburruwa-wa. ¹¹ Yikini-yamina, ‘Enena ajiringka nungkwurra-langwa-manja angalya ebina nuw-ar•dirrenama yina-langwa-manja alika yikinu-wurrenana arakba yinalakena,’ yikini-yamina. ‘Yinuwa yikinu-wurrenana akina kajungwa karningmi-yada yinuwa yinalakena ngarra-lekbajama nungkwurruwa-wa, mena kirru-warangu-mubaba aduwaba ayakwa Neningikarrawara-langwa. Umba w-engkirraja angwurra enenu-wa ayakwa nungkwurraja karnumamalya enena-manja angalya. Aduwabe-ka yik-eningmidinama kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara adinuba nakina!’ yikini-yamina kinalakina-kiya aburruwa-wa-da.

¹² “Amandangwa, ngarra-makinama,” ni-yama ngarningka Jesus, “Neningikarrawara keni-lekbajame-ka wurrumurdakakinu-wa warnumamalya meningarilangwa-manja mamawura. Akini-yada ngawa kini-lyanguwerribikajungwunama nakina karnumamalya-langwa, karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba.

Nakine-ka keni-lekbajama aburrajukwaba wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurruwurrariya WarningiJaduma, kembirra akini-yada ngawa ka-lyandiname-ka wurrakina warnumamalya. Akena keni-lekbajama nakine-ka Neningikarrawara angwurra wurrumurndakibina warnumamalya wurribina ka-warenama nungkwurra-langwa ayakwa aduwaba, akwa ka-lyandiname-ka angwurra wurrakine-ka-da!" ni-yama Jesus, nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya 70-da.

Warnumamalya-langwa wurribina na-warena-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa

¹³ Biya kembirra Jesus ni-yama nakina, "Nungkwurraja karnumamalya KarningiKarajina akwa ngawa KarninguBejeda yiki-yamarrkiname-ka kirrakina?" ni-yama. "Eneja Neningikarrawara yikenumini-ngekburakinama awerrikawarriya awurrariya nungkwurra-langwi-yada. Kirrakine-ka kirri-rringkama arakba engbingbuda amurndakibina Neningikarrawara ni-yama-mulangwa nakina nungkwurra-langwa-manja angalya aduwaba, akena nara yiki-larrngkuwurranga alarrngkilarrngkawarriya kirrakina akwa nara yikinumini-yarrkuwaraka ayakwa Neningikarrawara-langwa-da."

Biya Jesus ni-yama ngarningka, "Aburraja arakburakba-kiya-wiya warnumamalya WarningiDaya akwa WarningiJayidina wurruwurrariya wurrakina nuw-ambilyuma. Wurruwurrariya wurriyengme-ka. Akena nara wurrakina karri-rringka engbingbuda amurndakibina ni-yama-mulangwa Neningikarrawara nungkwurra-langwa-manja angalya. Karri-rringka-manja wurrakina ebina eningaba engbingbuda Neningikarrawara-langwa, kembirra karru-wurranguma wurrakina awurruwurrariya umba kenumini-yarrkuwarakama arakba Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina. Warenja-bawiya kuw-awiyebeyinuma duwurruwurrariya dumbala dibina narringa-ngekburakama nenukwuda-langwu-ma amangwurrariya, akwa kuw-ambarrinuma ajiringka-manja amarnina-manja. Akine-ka ke-yamama wurrakina kajungwa neningmi-yada Neningikarrawara narri-larrngkuwurrangu-mulangwa alarrngkilarrngkawarriya umba nenumini-yarrkuwarakinuma Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba wurrakina-da," ni-yama nakina.

¹⁴ Biya Jesus ni-yama ngarningka, "Meningarija-langwa-manja mamawura eneja Neningikarrawara keni-lekbajama amandangwa wurrumurndakibina warnumamalya WarningiDaya-manja akwa ngawa WarningiJayidina-manja, wurruwurrariya-baba wurrakina. Umba yikeni-lekbajama nakina angwurra kirrakina karnumamalya KarningiKarajina akwa KarninguBejeda kirru-warangu-mulangwa nungkwurrajukwaba Neningikarrawara-langwa ayakwa aduwaba.

¹⁵ "Umba nungkwurraja karnumamalya KarningiKabuniyuma," ni-yama Jesus. "Kirri-lyanguwerribikajungwunuma Neningikarrawara yikenu-wilyakina-mulangwa kirrakina ena-langwu-wa angalya eningaba-na! Akena nare-ka-da! Nakine-ka yikeni-larrkajama kirrakina awurrariya-wa angalya kirru-warangu-mulangwa ena-langwa ayakwa aduwaba-da!" ni-yama Jesus.

¹⁶ Biya kembirra ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja 70 warnumamalya, "Amandangwa," ni-yama, "warningerribirra warnumamalya kuw-engkirrikaja-manja ayakwa nungkwurra-langwa, akine-ka wuburra laka kuw-engkirrikajama ayakwa nganyangwa. Umba ka-warena-manja nungkwurruwa wurrakina, akine-ka wuburra laka ka-warenama ngayuwa nganjukwaba. Akwa ka-warena-manja ngayuwa wurrakina warnumamalya, ka-warenama enejukwaba nibina ngini-larrkama ngayuwa yangkwurragwa-da," ni-yama Jesus aburruwa-wa. Aburraja kembirra namurndaki-likenuma arakba wurrakina akwa na-war•danguma ebina warka nenu-kwama Jesus aburruwa-da.

Wurumurndakibina 70 warnumamalya na-lawurradinu-mulangwa Jesus-uwa

¹⁷ Bi...ya kembirra wurrumurndakibina 70 warnumamalya namurndaki-lawurradinuma arakba Jesus-uwa wurrakina. Wurriyekirrerre-ka wurrumurndakakina warnumamalya. Biya namurndaki-yama Jesus-uwa, "Bungkawa," ne-yama, "wurruwurrariya-ka wurramukwa na-jadanguma warnumamalya-langwa. Yirri-yengbijiwa-manja ekirra nungkwa-langwa wurrumurndakibinu-wa wurramukwa, yirrabumin-engkirrikenuma yirra-langwa ayakwa," namurndaki-yama wurrumurndakakina warnumamalya Jesus-uwa.

¹⁸ Eneja ni-yama Jesus, "Ngayuwa ningeni-rruberringkama Namukwa, nibina nubungkawa wurruwurrariya-langwa wurramukwa. Biya ningeni-rringkama ningkilarruma nakina angubina-langwa. Warenja-bawiya arrawu-wa ni-larruma nakina, wuburra laka yibilyibilya yibina ni-ngarningmindenama ni-larrinama warenja-bawiya ajiringka-wa yakina-da.

¹⁹ “W-engkirrikiya-langwa!” ni-yama Jesus ngarningka aburruwa-wa. “Ngayuwa ngarre-ngbudirrkama kirrakina karnumamalya kajungwa karniku-bungkawadi-yada Namukwa-manja akwa ngarningka ena-langwa-manja wurruwurrariya wurramukwa wurrababurna-manja. Yiki-likaja-manja kirrakina yikini-ngalyilyakina-manja yingarna, nara ngalaja anguma nungkwurruwa-manja yakina. Akwa ngarningka yikuma-ngalyilyakina-manja merribura, nara ar•darruma makina nungkwurruwa-manja. Amandangwa eneja narrubude-ka nibina Namukwa akena nganja ngayuwa ngarre-ngbudirrkama angwurra kirrakina. Kembangra nara nakina amini-ngekburakuma awurrariya nungkwurra-langwa-da.”

²⁰ Biya kembangra Jesus ni-yama ngarningka aburruwa-wa, “Nungkwurraja aduwaba kirru-werrikilyelingmajungwunama kirrakina kirru-bungkawadinamulangwa wurramukwa-manja. Eningaba akina. Umba angwurra yiku-werrikilyelingmajungwunama karna mena Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina-da. Ngalaja ekirra nungkwurra-langwa nuw-arrikarrijungwunuma arakba. Akwa eneja Neningikarrawara nu-wilyakinama ngawa amurndakakina ekirra nungkwurra-langwa ena-langwa-manja angalya abalkaya-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Nu-werrikilyelingmajungwunu-mulangwa Jesus

²¹ Akini-yada ngawa ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa nenaki-yekirrerrikama angwurra nakina Jesus. Eneja ni-yama Neningikarrawaru-wa, “Ngeniyerriya Ngalawa, ningku-bungkawadinama abalkaya angubina-manja ningkakina, akwa ngarningka yelakwa enena-manja angalya ningku-bungkawadinama,” ni-yama Jesus. “Nganja yirre-yangmarngkwajinama ningkakina mena ningkarra-wilyakajuwa-mubaba wurrumurndakenena-manja warnumamalya ningku-bungkawadinamulangwa aduwaba. Nara nungkwaja kenu-maka aringkawa-manja warnumamalya, umba wurrumurndakenena-manja wulkwa warnumamalya ningkarra-makama ningkakina-da. Amandangwa yirre-yangmarngkwajinama ngayuwa, mena ningkumarngkirra ningkakina akwa ningki-lyanguwerribikajungwunuma akina-da,” ni-yama Jesus Neningikarrawaru-wa nakina-da.

²² Biya kembangra ni-yengbina Jesus amurndakenena ayakwa wurrababurnu-wa warnumamalya. Ni-yama nakina, “Nungwarrke-ka nginu-kwama nakina ababurna-langwa ngayuwa-manja,” ni-yama. “Kirrumiyambene-ka karnumamalya kirrakakiruma amandangwa ngayuwa Ningenikuwenikba? Nara-da. Eneja Nungwarrka enuwa yimbukwa nakakiruma ngayuwa-da. Umba kirrumiyambene-ka karnumamalya kirrakakiruma amandangwa Nungwarrka? Nara-da. Ngayuwe-ka ningena Ningenikuwenikba ningakakiruma nakina-da. Umba yika-ngayindena-manja ngayuwa ka-wilyakajinama kirrakina-manja, kembangra kirrukuala karnumamalya nungkwurrajukwaba yik-eningmidinama Nungwarrka,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

²³ Biya kembangra ni-nyakuwarrukwajungwa Jesus, ni-yengbina ngarningka amurndakenena akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nara-murrumanja kuw-engkirrikena wurrukuala warnumamalya. Ni-yama nakina, “Neningikarrawara nukwilyubene-ka nakina nungkwurruwa-manja,” ni-yama, “mena kirri-rringkama nungkwurra-langwa-murra menba arumuruma engbingbuda ningi-yama-mulangwa ngayuwa.” ²⁴ Arakburakba-kiya-wiya aburraja WurruBurabuda warnumamalya akwa ngawa wurrububungkawa warningarakba-kiya nuw-ambilyumurra wurrakina. Narri-ngayindangume-ka karri-rringkama amurndakibina kirri-rringkinama karna karnumamalya aduwaba akwa ngawa kuw-engkirrikenuma ayakwa amurndakibina kirri-engkirrikajama karna aduwaba. Amandangwa narri-ngayindanguma, akena nara karri-rringka kuw-engkirrikena wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Ena alawudawarra neningaba-langwa nenungkwarba Neningijameriya

²⁵ Bi...ya nuw-angmungmakayangu-manja wurrakina Jesus akwa ngawa wurrukuala warnumamalya, na-lyelyimbukweyinu-manja wurrakina, eneja nuwilyaba nenikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma nu-warumajungwa nakina ayakwi-yada. Neni-ngayindanguma neniki-kadiki-yada Jesus, kembangra neni-yendabenuma nakina. “Bungkawa,” ni-yama nakina Jesus-uwa, “ki-yamarrkinama ngayuwa nari-yada a-jungwuma amawurrina nganyangwa umba ningeni-ba k-ambilyi-yada ningeningangkawura?” ni-yama.

²⁶ Eneja ni-yama Jesus, “Ki-ridimindena-manja nungkuwa amurndakibina ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma, amiyambena kembirra ayakwa kaku-makinama akina ningkeniki-yama-langwa nungkuwa?” ni-yama Jesus enuwa-wa.

²⁷ Enamba-langwa nenungkwarba nenumini-lawurrakaja ayakwa ebina Mawijija-langwa Jesus-uwa akwa ni-yama, “Ni-yamama nakina Mawijija, ‘Ki-lyelyingminama Nubungkawa nungkwa-langwa Neningikarrawara amandangwa. Ku-mirajangina-manja nungkuwa akwa ngawa ku-mungkwula-manja ki-yakuwerribikajama enuwa-wa ningkeningangkawura ningkakina,’ ni-yamama nakina. Akwa ngarningka ni-yamama, ‘Ki-lyelyingminama nungkwa-langwa nenumamalya wuburra laka ningki-lyelyingmajungwunama nungkuwa,’

ni-yamama Mawijija,” ni-yama nakina nenungkwarba Jesus-uwa.

²⁸ Ni-yama eneja Jesus enuwa-wa, “Akina-bina-da. Nungkuwa amandangwa yu-kwama ayakwa adirrbura. Ki-yaminjaminama nungkuwa akina. Kembirra ngalaja amawurrina nungkwa-langwa nara a-jungwuma, umba eniba kuw-ambilyama eningangkawura,” ni-yama Jesus.

²⁹ Umba eneja nakina nenungkwarba neni-ngayindanguma ngawa neniki-kadiki-yada Jesus, kembirra ni-yama, “Wurrumiyambena kembirra warnumamalya nganyangwa ki-lyelyingminama?” ni-yama nakina nenungkwarba. ³⁰ Eneja Jesus nenu-maka arakba nakina enena alawudawarra.

Nuwilyaba NeningiJudiya nenungkwarba ni-likenuma nakina Jirujalema-langwa akwa ni-dirrirnduma Jerika-wa. Umba ni-likenu-manja nakina mamurukwa-langwiya, aburraja wurrukwa wurrengkengmina nen-akburranga. Biya nenu-wardanga akwa nenu-murrakajuwa dumbala iya angwarnda akwa amurndakijika ena-langwa, akwa arngkidarrba neniki-jungwangena neni-lalika arakba akwa na-likena-da. Umba yakwujina ngawa eneja nu-murrkumurrkwuluma nakina ajiringka-manja-da.

³¹ Bi...ya eneja nuwilyaba NuMinida nenungkwarba nubukwaya ni-likena enejukwaba mibina-manja ngawa mamurukwa. Neni-rringka nakina akena nara kenu-mamurikajuwa nakina-manja umba numa-likarrkuwakika akwa narrijinungwa ni-likena ni-dirrirnduma arakba.

³² Bi...ya eneja nuwilyaba ngarningka nenungkwarba, nibina nu-war•duwar•danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, nubukwaya ngawa ni-likenuma enejukwaba mibina-manja ngawa mamurukwa. Biya n-akwudangwukajungwa akwa neni-rringka, akena neni-lalika-da. Enejukwaba nara kenu-mamurikajuwa nakina-manja nenungkwarba-da, umba numa-likarrkuwakika akwa narrijinungwa ni-likena ni-dirrirnduma arakba nakina-da.

³³ Bi...ya enamba-langwa nuwilyaba nenungkwarba ni-likenuma enejukwaba makina-manja ngawa mamurukwa. Akena nakine-ka nenungkwarba NeningiJameriya nenumamalya nakina. Umba aburraja WarningiJudiya warnumamalya narra-wirrikbame-ka angwurra WarningiJameriya-manja warnumamalya wurrakina. Biya nen-akburranga arakba nakina nenungkwarba nibina arngkidarrba neniki-jungwangena. Biya neni-ringka akena n-errukwula nakina. ³⁴ Nara neni-lalika umba ni-likena dirrbura enuwa-wa. Biya nenumini-jirabama mamalyirra mirrijina akwa ngawa amalyirra akwurena-langwa ebina-manja amarmarra ka-warruwal-yada. Kembirra nenumini-lamiranguma dumbala-murra. Biya kembirra neni-njawudanga arakba ena-langwamanja dangki akwa neni-likena wunalakina arakba-da.

Nen-alilikenu...wa. Biya alikira-manja neni-yar•da arakba wunalakina. Akine-ka alikira akumungkungkwulinga wurrababurna-langwa warnumamalya. Biya nakina NeningiJameriya nenungkwarba nen-embirrajuwama muwilyaba marringa nibina nenungkwarba nenikijungwangena yakwujina akina-manja alikira.

³⁵ Biya wurdarriya-wiya nenu-kwama angwarnda numinakina-manja alikira, kujungwa nenik-akwurraji-yada nibina nenikijungwangena nenungkwarba. Akwa nenu-makama enuwa-wa, “Yimin-akwurrarina naka,” ni-yama nakina NeningiJameriya nenungkwarba. “Ningi-likajama ningena, umba wiya, angwarnda. Ngarningka ki-ngayindena-manja nungkuwa, yiba-kwunama ningena yangkwurrangwa-murruwa ki-lawurradina-manja ngayuwa,” ni-yama nakina. Biya ni-likena arakba-da. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

³⁶ Akine-ka alawudawarra Jesus nenu-makama nibinu-wa nenumamalya nenikumakumaka ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma. Biya kembirra ni-yama Jesus enuwa-wa, “Wurrakina-murruwiya-bina-da wurrabiyakarbiya warnumamalya-da,” ni-yama. “Umba wurrumiyambena kembirra warnungkwarba nenu-mamurikajuwama nakina nenungkwarba nenu-wardangu-mulangwa wurrakina

wurrengkengmina, wuburra laka nungkuwa ningkarra-mamurikajinama nungkwa-langwa-manja warnumamalya?" ni-yama nakina Jesus-da.

³⁷ Eneja ni-yama, "Nakina-bina nenungkwarba nibina n-errukwulinuma nenikijung-wangena nenungkwarba," ni-yama.

Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, "Jeyi! Likaja ki-yamini-yada nakina wuburra nenungkwarba nungkwajukwaba," ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

Meri-langwa akwa Mada-langwa

³⁸ Bi...ya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yar•da arakba awilyabamanja angalya aminambawura-manja alikira iya warnumamalya. Emikirra angalya Bediniya. Yakwujina ngalaja ying-ambilyuma duwilyaba didarringka dadimikirra Mada, ngaluwa akwa ngawa ngala-langwa warnumamalya. Umba Jesus akwa enalangwa warnikabuburrakiyuwa na-likena ngala-langwu-wa alikira. Dakine-ka Mada narring-awiyebajuwa wurrakina, kajungwa kuw-alyubarini-yada aninga akwa ngawa ke-bekini-yada akubibeka. Aburraja nuw-awiyebeyina arrawa, nuw-ambarringa akwa na-lyelyimbukweyina wurrakina ayakwa, umba Mada narringamini-dakama aninga aburra-langwa.

³⁹ Ngalaja dadiyamarnjadikba Mada-langwa dadimikirra Meri. Ying-ambarringa dakina Jesus-manja akwudangwa, biya ying-engkirrikenuma ayakwa ena-langwa. Ying-angmungmakwulaluma ngawa dakinu...wa. ⁴⁰ Akena ngalaja Mada dakwukawura yingu-war•danguma warka aruma. Yingi-lyangmurukweyinama, akwa nara king-erriminjina. Biya dakina Mada yingu-werrikawarriyadina warka-langwa arakba akwa yingi-likena Jesus-uwa. Yingi-yama dakina enuwa-wa, "Bungkawa, ningi-lyangmurukweyinama ngayuwa, mena dadiyamarnjarrka nara a-mamurikajuma nganja daka," yingi-yama. "Awurrariye-ka ena ningu-war•denama ningakwukawura ngayuwa-na? Kembirra nga-makina kajungwa kangu-mamurikajini-yada ngayuwa," yingi-yama Mada Jesus-uwa.

⁴¹ Eneja Jesus ni-yama ngaluwa-wa, "Amandangwa, ningku-werrikawarriyadinameka, ngeniyerriya, ababurna-langwa, amukwiwadakina-langwa aninga-murriya-langwa.

⁴² Akena enena awilyaba eningaba ningki-ngayindenama: k-engkirrikajama ayakwa nganyangwa ningkakina. Ngalaja dakaka dadiyamarnjena ying-angmakwulalama ying-engkirrikajama ngayuwa-wa. Eningaba kembirra ngala-langwa. Ena yingi-ngayindenama akwa yingi-lyangkuwerribikajungwunuma dakina eningabi-yada. Kembirra nara nganja a-minangkirrajuma daka-da. Ang-angmakwulala ngawa, ang-engkirrikaja ayakwa nganyangwa-da," ni-yama Jesus Mada-wa nakina-da.

11

Jesus nenu-wilyakajuwa-mulangwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa kaburiyamina-mulangwa

¹ Arngkuwilyaba Jesus nu-buriyaminuma nakina Neningikarrawaru-wa. Kembirra ni-jerrukwa-manja ebina ayakwa, eneja nuwilyaba nenikaburrakiyuwa ena-langwa ni-yama enuwa-wa, "Bungkawa," ni-yama, "yirru-wilyakajina yirraja ayakwa kajungwa yirrajukwaba yiku-buriyamini-yada Neningikarrawaru-wa. Yirru-wilyakajina yirraja wuburra laka Janjana nenu-wilyakajuwama ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa," ni-yama nakina Jesus-uwa.

² Eneja Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Yiku-buriyamina-manja Neningikarrawaru-wa kirrakina, kembirra amurndakenena ayakwa yiki-yengbinama:

'Ningkungwanyungwa,' yiki-yaminama, 'yirru-mamurikajina yirruwa yiki-yengbiniyada eningaba-wiya nungkwa-langwa-langwa ningkenimikirra,

mena akwurdukwurda-baba akina ekirra nungkwa-langwa.

Umba bungkawadina-langwa yirruwa-manja nungkuwa.

³ Akwa yiku-kwuna aninga yirraja mababurna-langwa mamawura.

⁴ Akwa yirrumini-yakuwabijina awurruwurrariya amurndakibina yirri-yama-mulangwa,

mena yirrajukwaba yirramini-yakuwabijinama awurruwurrariya wurrukwalalangwa warnumamalya amurndakibina yirrabumini-ngekburakama wurrakina.

Akwa yirri-ngbudirrkinna awurrariya-langwa yirruwa,' yiki-yaminama kirrakina-da," ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

⁵ Biya nenu-makama nakina enena alawudawarra aburruwa-manja.

Nuwilyaba nenungkwarba ni-likenuma ena-langwu-wa nenumamalya marngringkuwilyarra aningi-yada. Biya ni-yama nakina enuwa-wa, “Yu-kwa-langwa nganja aninga, ⁶ mena nuwilyaba nenumamalya nganyangwa ni-yar•duma adinuba engka-langwa. Akena nara ebina aninga ningena, kempa yu-kwa-langwa,” ni-yama nibina nenungkwarba numinakinu-wa alikira-da.

⁷ Kembirra eneja numinakina alikira ni-lawurrakaja ena ayakwa arrawa-langwa ena-langwa-langwa alikira, “Jeyi, likaja!” ni-yama. “Nara a-mirajangajuma ngayuwa mena na-didijungwu-mubaba akwurraka ena alikira nganyangwa akwa warna wurriyukwayuwa nganyangwa namurndaku-mungkwulijajuma arakba. Kempa nara nganja a-mirajanguma a-kwama aninga ngayuwa nungkuwa-wa-da,” ni-yama nakina. Ni-lawurrakaja ena ayakwa arrawa-langwa, ⁸ akena mama ena-langwa nenumamalya n-arjijeyuma errekba-manja ngawa, nare-ka nakina kinu-mirajangina nakina-da.

Eneja n-ardirdanguma ngawa nakina errekba-langwa. Eneja kembirra arakba-langwa nu-mirajanga nakina nenungkwarba numinakina alikira, mena n-ardirdanguma nibina ena-langwa nenumamalya-baba-da. Nu-mirajanga nakina biya nenu-kwa ebina aninga ni-ngayindanguma. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

⁹ Yesus nakina nenu-makama ebina alawudawarra ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya ni-yama nakina aburruwa-wa, “W-engkirraja ebinu-wa ayakwa ngarra-maka-murruwa nibina-langwa nenungkwarba. Wuni-yendabaja kembirra Neningikarrawaru-wa yikenu-kwuni-yada nakina ebina kirri-ngayindenama. Kembirra eneja yikenu-kwunama akina. Wurr-andiya angwurra, akwa yik-akburranginama kirrakina ebina kurr-andiyama. Yiki-ringbajenama akina-manja akawiyuwiyeba. Kembirra eneja Neningikarrawara yikenuminu-ngwurrkbalijinama akina akawiyuwiyeba-da. ¹⁰ Karningerribirra karnumamalya yikini-yendabaja-manja enuwa-wa, kembirra Neningikarraware-ka nakina yikenu-kwunama ebina kirri-ngayindenama. Akwa ngarningka yik-andiya-manja karningerribirra karnumamalya ebina kirri-ngayindanguma, kembirra yik-akburranginame-ka kirrakina-da. Akwa ngarningka yiki-ringbajenama-manja karningerribirra karnumamalya akawiyuwiyeba-manja, kembirra Neningikarraware-ka nakina yikenuminu-ngwurrkbalijinama kirrakina akawiyuwiyeba-da.

¹¹ “Umba engkirraja enenu-wa ayakwa, nungkuwa ningkungwarringba wurriyukwayuwa-langwa,” ni-yama Yesus. “Kini-yamina-manja nenikuwena nungkuwa-wa, ‘Ngangwa, yu-kwa-langwa akwalya,’ kempa kinu-kwunama enuwa-wa yuwurrariya yingarna yibina nara ngarna alyubaruma-na? Nare-ka ningkakina-da! ¹² Umba kini-yamina nakina nenikuwena, ‘Ngangwa, yu-kwa-langwa nganja yinumamuwa,’ kinu-kwunama kembirra enuwa-wa merribura-na? Nara-da. Nare-ka ningkakina-da!

¹³ “Karningme-ka karna kurrungwarringba yika-kwuna-mulangwa ababurna-langwa eninginingaba nungkwurra-langwu-wa wurriyikwayuwa. Mama kirruwurrariya, umba karningme-ka kirrakina. Umba eneja Neningikarrawara Nungwenungwa nungkwurra-langwa enejukwaba neningma angwurra nakina akwa kenu-kwunama Amawurrina akwurdukurda ena-langwa wurribinu-wa warnumamalya keni-yendabaja-murruwada,” ni-yama Yesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Namukwa-langwa nibina nenimikirra Biyeljibula
¹⁴ Bi...ya Yesus neni-rringkama nuwilyaba nenungkwarba neningayakwa-ma. Nakine-ka nara kini-yengbina ayakwa mena wurruwurrariya-baba wurramukwa nuw-awiyebuma enuwa-manja. Umba neni-jadijuwama Yesus wurrakina wurramukwa enuwa-langwa. Eneja kembirra nenungkwarba ni-yengbina arakba ayakwa. Aburraja nuw-engkirrikeni-manja ayakwa ena-langwa wurrababurna warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murruwura yakwujina, namurndaki-yakikbijangeyinume-ka wurrakina.

¹⁵ Wurrukwala warnumamalya na-makijeyinuma wurrakina. Namurndaki-yama, “Nakine-ka Namukwa nibina nenimikirra Biyeljibula, nibina wurramukwa-langwa nubungkawa, neni-ngbudirrkiname-ka nakina-bina Yesus-na? Amandangwa Biyeljibula neni-ngbudirrkiname nakina akwa neni-jadijinama Yesus wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa-na?” namurndaki-yama wurrakina.

¹⁶ Umba wurrukwala warnumamalya narri-ngayindanguma warniki-labi-yada Yesus wurrakina. Biya ne-yama enuwa-wa, “Wu-ngekburakina engbingbuda ebina nara warnumamalya a-ngekburakuma wurrakina, kajungwa yarningmi-yada yarna nungkuwa ningki-likenuma Neningikarrawara-langwa ningkakina-da,” ne-yama wurrakina.

¹⁷ Akena eneja Yesus neningma nakina aburra-langwa mangma akwa ni-yama aburruwa-wa, “W-engkirrikiya-langwa,” ni-yama. “Namukwa nara a-mamurikajuma nakina karnumamalya-manja karniki-yama-langwa eningaba. Yika-jadijiya-manja

karnumamalya wurruwurrariya wurramukwa wurrukwala-langwa wurrakina, nare-ka kembirra e-ngbudirrkama Namukwa kirrakina-manja. Nungkwurraja yiku-wardiyina-manja kirruwurrakawura-ma karnumamalya, kirrukwala yadada umba kirrukwala angaluba, kempa yiki-yamarrkinama kirrakina? Nara arakba kirruwurrakawura-ma ambilyuma kirrakina umba kirruwurrakeyebijeba ngawa yik-ambilyama-da. ¹⁸ Umba ka-wardiyina-manja aburraja wurruwurrakawura-ma wurruwurrariya wurramukwa, kembirra ke-yamarrkinama wurrakina? Nare-ka arakba wurruwurrakawura-ma ambilyuma wurrakina umba wurruwurrakeyebijeba ngawa kuw-ambilyama aburrajukwaba.

“Umba nungkwurraja kirri-yamama karna karnumamalya ena ayakwa nganyangwa-langwa, ‘Namukwa neni-ngbudirrkina nakina neniki-jadji-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa,’ kirri-yamama kirrakina. Akena nare-ka. ¹⁹ Kadijijia-manja ngayuwa wurramukwa warnumamalya-langwa ngini-ngbudirrkina-mulangwa Biyeljibula ngayuwa-manja, kempa yirru-makina arakba, ke-yamarrkinama warnikabuburrakiyuma nungkwurra-langwa? Ke-yamarrkinama wurrakina warniki-jadji-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa? Warningma wurrakina nare-ka Biyeljibula e-ngbudirrkama wurrakina-manja. Kembirra warningma wurrakina ekikalya ayakwa kirri-yengbinama nganyangwa-langwa kirrakina-da.

²⁰ “Nare-ka ningena. Eneja Neningikarrawara-ka nakina ngini-ngbudirrkina ngayuwa kajungwa ena-langwa-murra Amawurrina wulkwa ka-jadijini-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa ngayuwa-da. Kembirra ka-jadijina-manja ngayuwa wurrakina Neningikarrawara-langwa-murra Amawurrina, karningma karna Nubungkawara Neningikarrawara nu-bungkawadiname-ka enena-manja angalya arakba amandangwa nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

²¹ Biya enena ngarningka ayakwa nenu-makama nakina Jesus. “W-engkirrikiya enenu-wa ayakwa nuwilyaba-langwa nenungkarwa ningbuda,” ni-yama. “Kin-embirrajina-manja nakina nenungkarwa ena-langwa alikira, ngalaja akina eningawinyamba amurdakijika ena-langwa kuw-ambilyame-ka akwudangwa enuwa-manja eningangkawura. Kempa nare-ka a-murrakajuma aburraja wurrukwala warnumamalya ebina amurdakijika iya aninga akwa dumbala ena-langwa. Ngalaja engkinyungwurra ngawa kuw-ambilyama akina. ²² Umba eneja kini-likaja-manja ena-langwu-wa alikira nakina nuwilyaba nenumamalya, nibina ningbuda enuwa-manja angwurra, kempa kenu-wardiyiname-ka wunalakina. Biya nakina ningbuda-dangwa nenumamalya kini-likajama angwurra nakina-da. Kempa kenu-murrakajiname-ka amurdakijika iya aninga akwa dumbala ena-langwa numinakina-langwa alikira. Akwa kenu-murrakajiname-ka ngarningka amurdakibina amurdakijika eningawinyamba ena-langwa, ebina nenaki-kalyikama numinakina alikira-da. Biya keni-larriburrenema amurdakibina amurdakijika wurringku-wa iya wurringku-wa warnumamalya,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

²³ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Karningerribirra karnumamalya nara-manja aminu-war•duma warka nganyangwa, yik-awinyambakinama kembirra ngayuwa-manja kirrakina. Umba karningerribirra karnumamalya nara-manja a-murndakijuma kirrakina wurrukwala warnumamalya ngayuwa-wa, kirru-minangkirreyinama kembirra engku-wa wurrumurdakibina wurrukwala warnumamalya-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

Wurruwurrariya wurramukwa na-lawurradinu-mulangwa nenungkarbu-wa

²⁴ Biya ni-yama Jesus, “Ka-jadena-manja wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa nuwilyaba-langwa nenungkarwa, kembirra ka-likajama wurrakina engku-wa alarrkingburingka-wa kuw-aburangkinama angalya ka-ngwanjini-yada. Nara-manja akburranguma eningaba angalya aburra-langwi-yada, kembirra ka-makijajungwunama ka-lyangkiyaminama wurrakina, ‘Ki-lawurradinama arakba ngayuwa ebinu-wa angalya ning-ambilyu-murruwa adinuba-wiya,’ ke-yaminama wurrakina wurramukwa.

²⁵ “Kembirra ka-lawurradinama arakba, biya karri-rringkinama ebina angalya amungkwur•da alarrngekburna. ²⁶ Biya kembirra ka-likajama kuw-aburangkinama wurrukwalu-wa wurramukwa, akwa karra-wilyakinama wurrumangbala wurram-bilyuma wurramukwa akinu-wa angalya. Akena aburraja wurrumurdakina wurramukwa wurruwurrariye-ka, amandangwa wurruwurrariya warningadinuba-wiya-manja angwurra. Biya kembirra kuw-awiyebenama wurrakina akwa yak-wujina ngawa kuw-ambilyamurra wurruwurrakawura-ma nibina-manja nenungkarwa warningangkawura wurrakina. Kembirra nakine-ka nenungkarwa kin-arriyadiname-ka angwurra, ka-lawurradina-mulangwa wurribina warningadinuba-

wiya wurrumukwa, wurrukwala wurringka wurrumukwa aburruwa. Adinuba-wiya n-arriyaduma nakina akena angwurra ngawa kin-arriyadinama nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya nakina.

Amamalya-langwa akwiyekirrerri

²⁷ Kembirra ni-jerrukwa-manja Jesus amurdakakina ayakwa, ngalaja duwilyaba didarringka yakwujina wurrumurdakibina-manja warnumamalya ying-ardinga dakina. Yingi-yama dakina Jesus-uwa, “Diyekirrerre-ka didarringka dibina ng-arrangbama ngungwunjikama ningkakina,” yingi-yama dakina.

²⁸ Eneja ni-yama Jesus, “Mungkwe-ka dakina, akena amandangwa aburraja wurriyekirrerri angwurra wurribina nuw-engkirrikaja-murumurra Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa nenumini-yarrkuwarakina-murumurra akina ayakwa ena-langwa-da!” ni-yama Jesus ngaluwa-wa-da.

Jes ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jawuna-langwa

²⁹⁻³⁰ Aburraja kembirra wurrumurdakibina warnumamalya nuw-engkirrikenumurumurra Jesus-uwa nuw-ababurdadinuma wurrakina, biya nawurrakilyibilyidanguma arakba. Kembirra ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa, “Karniyerriya karnumamalya karna aduwaba! Kirri-ngayindenama karniki-rringki-yada eminiminingka engbingbuda amurdakibina nara e-yamama warnumamalya, akena nara a-rringkama kirrakina. Ngayuwe-ka, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, Jawuna wuburra ningi-yaminama ningena. Nakine-ka Jawuna n-ambilyuma ebina-manja akwalya mabiyakarbiya mamawura akena neniba ngawa ni-jadanguma nakina. Aminakina-langwa kembirra aburraja wurrumurdakibina warnumamalya wurruminakina angalya Niniba nuw-eningmidinuma wurrakina Neningikarrawara neni-larrkama Jawuna aburruwa-wa-da. Akine-ka wuburra yikenu-wilyakajinama eneja Neningikarrawara kirrakina-manja karnumamalya nginilarrka-mulangwa ngayuwa nungkwurruwa-wa umba nara akwala-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

³¹ Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa ngarningka, “Ambakamurumurra meningaraja-langwa-manja mamawura, Neningikarrawara nakina kini-lyanguwerribikajungwunama warnumamalya-langwa, warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba. Akini-yada ngawa ngalaja king-arjiyama dibina dubungkawa duminakina angalya Jiba. King-arjiyama dakina akwa yikangi-lekbajama nungkwurruwa-wa karnumamalya kirribina kirr-ambilya-murumurra ena-manja angalya aduwaba. Arakburakba-kiya-wiya yingi-likenuma dakina engka-langwa eminingka-langwa angalya kajungwa dadik-engkirriki-yada ayakwa Nubungkawa-langwa Jalumuna-langwa. Arrubude-ka ayakwa ni-yengbinuma eneja Jalumuna, aringkawa-baba nakina, akwa ying-engkirrikenuma dakina amurdakakinu-wa ayakwa. Kembirra yikangi-lekbajama nungkwurruwa-wa dakina-da. Yikangi-lekbajama dakina mena nuwilyaba-baba nenumamalya nibina naruma-dangwa n-ambilyama nakina yelakwa nungkwurruwa-manja aduwaba. Akena nungkwurraja karnumamalya nare-ka engkirrikuma ena-langwu-wa ayakwa aduwaba kirrakina-da.

³² “Kembirra ngarningka akini-yada meningaraja-langwa-manja ngawa mamawura aburraja wurrumurdakibina WarningiNiniba warnumamalya kuw-arjiyama aburrajukwaba kajungwa warniki-lekbi-yada nungkwurruwa-wa karnumamalya. Yikabu-lekbajama wurrakina mena narrume-kuwarrukwajuwa-mubaba mangma aburra-langwa nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Jawuna-langwa. Narrume-kuwarrukwajuwama mangma wurrumurdakibina warnumamalya, narruwurranguma awurruwurrariya umba nenumini-yarrkuwarakama wurrakina ayakwa Neningikarrawara-langwa arakba. Arrubuda ayakwa ni-yengbinuma eneja Jawuna, umba amurdakenena ayakwa kirr-engkirrikajama karna aduwaba arrubuda-dangwa angwurra ena-da. Akena nara nungkwurraja engkirrikuma kirrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya.

Aki-rringkina-mulangwa eningabu-wa ngarningangkawura

³³ Biya enena ayakwa bajananga-langwa nenu-makama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya. Ni-yama nakina, “Yakuwa yalakena yak-abarrakajina-manja bajananga alikira-manja arrawa, nare-ka abuwarrkama akina. Nare-ka yalakena akumama akina bajikala-manja arrawa umba yak-akumurnama akina karrawara kajungwa karri-rringkini-yada wurrukwala warnumamalya eningaba alarradada.
³⁴ Nara-manja ebina bajananga alikira-manja arrawa alyarrngwalyilya kembirra nara yalakena a-rringkama angalya. Akwa nara-manja mibina menba yakwa-langwa

kembirra nara yalakena a-rringkama angalya. Akwa muwurrariya menba yakuma-wilyakina-manja kembirra alarrumur•da-manja ngawa yak-ambilyama yalakena. Umba yakuma-wilyakina-manja meningaba menba kembirra engku-wa yaki-rringkinama yalakena. ³⁵ Kembirra yiki-rringkajungwunama karna karnumamalya kajungwa nariyada a-rringkama awurrariya-wa umba eningabu-wa yiki-rringkini-yada kirrakina-da. ³⁶ Kembirra nara-manja a-rringkama awurrariya-wa umba yiki-rringkinama-manja eningabu-wa karningangkawura, kembirra ababurna-langwa nungkwurra-langwa *ka-wuldinama *ka-ngwur•denama akina eningangkawura ngawa, wuburra laka kirr-ambilyama alikira-manja ebina na-lyangburrukawura-murrumanja alarradada akina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

Jesus neni-lekba-mulangwa WurruBarija warnumamalya akwa ngawa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa

³⁷ Ni-jerrukwa-mulangwa Jesus amurndakibina ayakwa, kembirra eneja nuwilyaba nenungkwarba, nibina NuBarija, ni-yama nakina enuwa-wa, “Yi-likaja arakba nganyangwu-wa angalya aningi-yada,” ni-yama. Biya neni-likena arakba wunalakina NuBarija-langwu-wa alikira, akwa wurrukwalu warnungkwarba aburruwa.

Biya n-ambarringa nakina Jesus aningi-yada arakba, akena nara nakina kini-jiraba akungwa adinuba-wiya ena-langwa-manja ayarrka. ³⁸ Eneja NuBarija nenungkwarba nenu-miringkama nakina Jesus-uwa nara kin-ajirranga ena-langwa ayarrka umba n-ambarringa warenja-bawiya aningi-yada nakina. Biya ni-yakikibijanguma NuBarija nakina-da.

³⁹ Eneja kembirra ni-yama nakina Nubungkawa Jesus enuwa-wa, “KirruBarija karnumamalya kirr-ajirrenama-ka nungkwurra-langwa ayarrka. Akina kirri-yaminjaminama eningarumuruma-langwiya ayakwa nungkwurra-langwa, akena nara kirrakina a-mungkwur•duma mangma iya yukwudukwuda nungkwurra-langwa. Kirrumungwur•dangma kirrakina karnumamalya kirribina kirra-murrakajinama ababurna eningerribirra warnumamalya-langwa mena muwurrariya-baba mangma iya yukwudukwuda kirruma-wilyakinama kirrakina. Amandangwa kirri-yaminama nuwilyaba wuburra nenumamalya nenubuwakida, nibina n-ajirrenama ambaka-langwa ena-langwa bajikala erreka-langwiya, akena nara ajarruma akina arrawa-langwiya,” ni-yama Jesus nibina-manja NuBarija nenungkwarba.

⁴⁰ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Karninubuwakida karnumamalya. Eneja Neningikarrawara ni-ngekburakama nakina ababurna-langwa ebina ngarri-rringkinama aduwaba ngarna, eningerrekba akwa ngawa eningarrawa ngalajukwaba ni-ngekburakama nakina. ⁴¹ Nungkwurraja kembirra ena yiki-yamina kirrakina karnumamalya kajungwa yikuma-wilyakini-yada mamungkwur•da mangma meningaba. Yika-kwuna nungkwurra-langwa amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya warningalyingmalyingma-wa. Yiku-marngkirradinama aburruwa-manja kirrakina-da.

⁴² “Amandangwe-ka awurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa KirruBarija-langwa karnumamalya! Nare-ka kirrakina engkirrikuma karniki-yama-langwa eningaba wurrukwalu-manja. Akwa ngarningka nare-ka engkirrikuma Neningikarrawaru-wa, akwa nara a-lyelyingmama enuwa-wa kirrakina karnumamalya. Umba amarda enikalyubara eyukwayuwa, amurndakibina ka-kwurarinama aninga nungkwurra-langwa, kirru-murnduwarnama amurndakakina awilyuwilyaba-wiya, kajungwa yikinu-kwuni-yada awilyaba Neningikarrawaru-wa umba yiku-wilyakini-yada kirrakina amangbala abiyarbuwa nungkwurra-langwi-yada. Eningaba akina akena nara e-yakuwabijuma karniki-yama-langwa eningaba wurrukwalu-manja-da akwa ngarningka karniki-lyelyingma-langwa Neningikarrawaru-wa kirrakina-da.

⁴³ “Amandangwe-ka awurrariya ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa KirruBarija-langwa karnumamalya! Kirru-ngkweneningabakajungwunama-ka. Kirri-likaja-manja kirrakina jinikakwu-wa kirru-mar•denama kirrakina angalya eningaba karnik-ambarringi-yada yakwujina. Akwa kirri-likaja-manja kirrakina wurrababurnu-wa warnumamalya kirri-lyelyingminama-ka ayakwa aburra-langwa neyengbina-mulangwa eninginingaba-wiya wurrakina ayakwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama Jesus nibinu-wa NuBarija nenungkwarba.

⁴⁴ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jesus. “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa! Kirrumiyambene-ka karnumamalya karna? Ka-makinama ngayuwa. Kirrakine-ka karnumamalya awilyaba wuburra angalya ebina-manja narrarungkwaba-murrumanja warninikijungwa warnumadangkwa. Akena akine-ka angalya

nuw-abuwarrkajungwunama. Aburraja kema ka-likaja-manja warnumamalya yen-jerrikina, karri-ngalyilyakinama akina-manja angalya. Warningbale-ka nuw-ambilya-mulangwa arrawa wurrumurndakibina wurrimingma warnumadangkwa. Amandangwa akine-ka wuburra angalya kirrakina-da, mena warningbala-baba wurrakina wurrukwa warnumamalya nungkwurra-langwa mangma muwurrariya mibina num-abuwarrkajungwunama makina-da,” ni-yama Jesus nibinu-wa nenungkwarba NuBariju-wa-da.

⁴⁵ Eneja kembirra nuwilyaba nenikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma ni-yengbinuma nakina ayakwa Jesus-uwa. “Bungkawa,” ni-yama, “ningki-yaminama ningkakina kembirra yirruwa-wa, ‘Karninyerriya karnumamalya karna nungkwurrajukwaba,’ ningki-yaminama-na?” ni-yama nakina nenikakakirumaka nenungkwarba.

⁴⁶ Eneja ni-yama Jesus nakinu-wa, “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba akina, mena kirra-makina-mubaba wurrukwa-manja warnumamalya warniki-yama-langwa emininimingka, akena nara karna a-mamurikajuma wurrakina-manja kirrakina-da. Kirri-yaminama wurubungkawa wuburra wurribina narra-kwunama warnikumunuwar•duwar•da engkubarrngwarrngwa amurndakijika warniku-wilyaki-yada akena nara a-mamurikajuma wurrakina-manja-da.

⁴⁷ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jesus. “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa! Arakburakba-kiya-wiya aburraja wurrumirumirenungwa nungkwurra-langwa narra-wardanguma wurrakina WurruBuburabuda warnungkwarba Neningikarrawara-langwa. Narra-wardanguma wurrakina mena na-warangumubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kembirra aduwaba ngarningka nungkwurraja karnumamalya kirri-likirakama akukwulyubena eyukwayuwa alikira karrawara narra-rungkwaba-murrumanja wurrakina warnumadangkwa wurrumurndakibinlangwa WurruBuburabuda arrawa. ⁴⁸ Kirri-likirakama amurndakakina alikira akukwulyubena kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina warnumamalya kirri-lyelyingmina-mulangwa kirrakina ayakwa WurruBuburabuda-langwa. Akena nara karna a-lyelyingmama aburra-langwu-wa ayakwa, umba kirri-lyelyingminama kirrakina ne-yama-mulangwa wurrumirumirenungwa narra-wardangu-mulangwa wurrumurndakibina WurruBuburabuda Neningikarrawara-langwa. Kirri-lyelyingminama narra-wardangu-mulangwa wurrakina mena nungkwurrajukwaba kirru-warangumubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa aduwaba. ⁴⁹ Akina-langwa-bina eneja ni-yengbinuma enena ayakwa nakina Neningikarrawara nibina nakakiruma ababurnalangwa. Ni-yamama nakina,

‘Ka-larrkajama ngayuwa wurrukwa warnikumakumaka warnumamalya akwa ngawa warnikiyarrkuwilyaka warnumamalya ayakwa nganyangwu-wa warnumamalya. Akena wurrumurndakakine-ka warnumamalya nganyangwa karra-jungwajinama wurrukwa umba karramini-ngekburakinama awinyamba wurrukwa-langwa,’

ni-yamama Neningikarrawara.

⁵⁰ “Kembirra yikeni-lekbajama nakina Neningikarrawara nungkwurruwa karnumamalya karningaduwaba. Yikeni-lekbajama akwa yikeni-larrkbarjenama nungkwurruwa narra-jungwajuwa-mulangwa wurrumirumirenungwa nungkwurra-langwa arakburakba-kiya-wiya wurrumurndakibina WurruBuburabuda ena-langwa wurrababurna-langwa. ⁵¹ Adinuba-wiya arakburakba-kiya eneja Keyina nenuwardanguma nakina nenikumarnjenikba Ebula. Bi...ya na-lamulamukwarridinuma aburraja ngawa wurrakina warnumamalya wurrababurna-manja Neningikarrawara-langwa-manja WurruBuburabuda warnungkwarba. Ne-yaminjamama ngawa wurrakina yanda-langwa Jekaraya n-ambilyuma nakina. Jekaraya nu-war•danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Umba yakwujina ngawa neni-jungwajuma nakina-da, akwudangwa ebina alda akwa ebina alikira akwurdukwurda-da. Amandangwa nganja ningi-larrkbularrkbakinama ngayuwa. Eneja Neningikarrawara yikeni-lekbajama nakina karnumamalya karningaduwaba akwa yikeni-larrkbarjenama-ka na-lamukwarridinu-mulangwa wurrumirumirenungwa warningarakburakba-kiya ena-langwa-manja WurruBuburabuda wurrababurna-manja wurrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma.

⁵² Biya kembirra ngarningka Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Karnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa karnungkwarba, awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama

akina nungkwurra-langwa! Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama, mena warnumamalya narri-ngayindena-mubaba wurrakina aduwaba kuw-akakirumadini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa, akena nungkwurraja kirr-abuwarrkinama ayakwa ena-langwa aburruwa-manja kirrakina-da. Nara karna a-ngayinduma akina ayakwa akwa ngarningka nara a-makama wurrukwala-manja warnumamalya kirrakina-da. Aminakina-langwa ka-ngekburakajungwunama akina awurrariya nungkwurra-langwa-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakakina-manja warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa-da.

⁵³ Biya kembirra ni-lalika arakba nakina Jesus ebina alikira nibina-langwa NuBarija nenungkarba. Yedikina aburraja wurrumurdakibina warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa akwa ngawa wurrumurdakibina WurruBarija warnumamalya aburrajukwaba ne-yengbeyinuma arakba ayakwa ayarrki-yarrkawarriya Jesus-langwa. Biya ne-yengbiyengbeyinumur-ka ngawa wurrumurdakakina warningangkawura ayarrkiyarrkawarriya ayakwa enuwa-wa. Akwa nenyengkilabenuma wurrakina ababurne-ka ayakwa eminiminingka enuwa-manja. Nenyengkiyengkilabenuma ayakwa, ⁵⁴ mena neni-ngayindanguma wurrakina warnikakadiki-yada nakinu-wa Jesus kajungwa neniki-yengbi-yada ayakwa awurrariya. Neni-ngayindanguma warniki-lekbi-yada enuwa-wa wurrakina akena nare-ka kini-yengbina ayakwa ayarrkawarriya nakina Jesus-da.

12

Jesus nenu-madumurrukwa-mulangwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa WurruBarija-langwa warnumamalya akwa Neningikarrawara-langwa

¹ Akini-yada ngawa aburraja wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya nawurramurdukwunuma Jesus-manja wurrakina. Nawurraki-lyibilyidanguma akwudangwa akwa nawurraki-ngalyilyakijeyinuma wurrumurdakakina warnumamalya mena wurruwurrakwulumida-baba wurrakina. Eneja kembirra arakba Jesus ni-yengbina nakina ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama, “Wurrakine-ka WurruBarija warnungkarba narramini-ngayindenama wurrukwala warnumamalya ke-yaminama wurrakina, ‘Warningabe-ka wurrumurdakakina WurruBarija warnumamalya.’ Akena wurruwurrariya wurrakina, akwa narrum-abuwarrkinama mangma aburra-langwa wurrukwala-langwa warnumamalya. Nungkwurraja kembirra nara e-yamama wurrumurdakakina wuburra warnungkarba, ² mena eningerribirra ebina nuw-abuwarrkajungwunama aduwaba kuw-abilyerrikajungwunama ambaka-murra akina. ³ Ababurna-langwa ayakwa amurdakibina ningki-yengbinuma nungkuwa ningkakina alarrumur-da-manja, kuw-engkirrikajame-ka aburraja warningerribirra warnumamalya alarradada-manja. Akwa ngarningka ababurna-langwa ayakwa amurdakibina ningki-yengbinuma ningkakina amurama alikira-manja arrawa, kuw-engkirrikajame-ka warningerribirra warnumamalya amurdakakinu-wa ayakwa nungkwa-langwu-wa-da, wuburra laka ningk-ardanguma angwurra ningkakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁴ “Amandangwa, kirribina ngakwurruwa-murruurra,” ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “nare-ka akbar-duma warnumamalya-langwa wurribina wurrabarda awinyamba. Dukwa wurrakine-ka kabu-wardena kabi-jungwajina ningkakina-da. Akena kabu-wardena-manja ningkenumadangkwa akwa ki-jungwuna-manja ningkakina, nara arakba ebina akwala awurrariya nungkwa-langwa warniki-yamalangwa wurrakina-da. ⁵ Umba nganja yiba-wilyakajinama ngayuwa nibina nenumamalya ken-akbar-dijinama angwurra ningkakina. Nungkwaja k-akbar-denama ningkakina Neningikarrawara-langwa, mena narrubuda-baba nakina amandangwa. Eneja keni-ngayindena-manja nakina, kenu-wardenama nakina ningkenumadangkwa akwa ki-jungwunama, akwa ngarningka nakina kenu-wurrenama ningkenumawurrina awurrariya-wa angalya angwura-murru-wa. Kembirra yakwujina ngawa k-ambilyama ningkeningangkawura-da. Yawe-ka, yirra-madumurrukwanama ngayuwa nungkuwa-manja. Nakina-langwa-bina nenumamalya k-akbar-denama angwurra ningkakina, mena narrubuda-baba nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neningikarrawara aken-akwurrarina-mulangwa ngakwurruwa ngarnumamalya

⁶ Biya ni-yengbina ngarningka enena ayakwa nakina Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. “Narrubuda Neningikarrawara nakina akwa kenembirrajinama nungkuwa-manja,” ni-yama. “Dukwa kirruwilyaba karnumamalya

yiku-beyindenama kirrakina wurrumangbala wurriyukwayuwa wurrajija eyu...kwujiyamura angwarnda-da. Umba eneja Neningikarrawara nakina nen-embirrajinama warningerribirra wurrajija wurrakina wurrababurna-langwa. Nara nakina e-yakuwabijuma a-ngwarndirruma wurruwilyuwilyaba umba nen-embirrajinama wurrakina-manja ngawa. ⁷ Neningikarrawara nen-embirrajinama wurriyukwayuwa wurrajija, akwa ken-embirrajinama nungkuwa-manja nungkwajukwaba akwa nara nakina e-yakuwabijuma. Neningme-ka nakina mamungba nungkwa-langwa. Numamurnduwarnama arakba makina mamungba muwurrakwilyumida nungkwa-langwa. Neningma nakina! Nare-ka kembirra nungkwaja akbar•duma, mena Neningikarrawara nen-akwurrainama nakina wurriyukwayuwa wurrajija, akwa ngin-akwurrainama angwurra amandangwa nungkuwa-manja nungkwajukwaba ningkenumamalya-manja. Ngin-akwurrainame-ka nungkuwa-manja mena ena-langwa-baba ningkakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwuruwa e-yeliyuma Jesus-langwa

⁸ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Kirruwilyabe-ka karnumamalya yiki-yamina-manja nakina wurrakinu-wa wurrukwala warnumamalya, ‘Ngayuwe-ka ningena Jesus Christ-langwa ningenumamalya,’ yiki-yamina-manja kirrakina akina ayakwa, kembirra nganja ngayamba-langwa ki-yaminama enena ayakwa. Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwlarrinuma enena-manja angalya, ki-yaminama nganjukwaba, ‘Nungkwaja ningkakina nganyangwa ningkenumamalya-da.’ Enena ayakwa ki-yengbinama ngayuwa kajungwa warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa kuwengkirrikaji-yada wurrakina ena-langwa-manja angalya abalkaya-da.

⁹ “Umba kirruwilyaba karnumamalya yiki-yamina-manja wurrukwalu-wa warnumamalya, ‘Ngayuwe-ka ningena ningeningbala Jesus Christ,’ yiki-yamina-manja kirrakina akina ayakwa, yik-eningbalikajungwuna-manja kirrakina ngayuwa-langwa, kembirra nganja ngayamba-langwa ki-yaminama enena ayakwa. ‘Nganjukwaba ningeningbala ningkakina, nara nganyangwa ningkakina-da,’ ki-yaminama. Enena ayakwa ki-yengbinama ngayuwa kajungwa warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa kuwengkirrikaji-yada wurrakina aburrajukwaba ena-langwa-manja angalya abalkaya-da.

¹⁰ “Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yengbina-manja ayakwa awurruwurrariya ningibina-langwa ningi-rukwlarrinu-mulangwa enena-manja angalya, kembirra eneja Neningikarrawara yikenumini-yakuwabijinama nakina ayakwa nungkwurra-langwa. Umba yiki-yengbina-manja kirrakina ayakwa awurruwurrariya Amawurrin-langwa Akwurdukurda Neningikarrawara-langwa-langwa, nara kembirra Neningikarrawara amini-yakuwabijuma amurndakakina ayakwa awurruwurrariya nungkwurra-langwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹¹ Biya ni-yama ngarningka Jesus aburuwa-wa, “Kabu-mena-manja ningkakina wurruwurrariya warnungkarba akwa kabu-wilyakina-manja ningkakina jinikakwu-wa wurrakinu-wa wurububungkawa warningijinikakwa, akwa ngawa wurrukwalu-wa wurububungkawa wurrimingku-wa aburrajukwaba, nare-ka a-werrikawarriyaduma ayakwa-langwa. Akwa nara a-lyangkiyamama, ‘Karukwa, ki-yamarrkinama ki-yengbinama ayakwa? Amiyambene-ka ayakwa ki-lawurrakajinama ngayuwa wurububungkawu-wa, kajungwa nari-yada a-warduma a-diduma ngayuwa aduwaba?’ Nare-ka a-lyangkiyamama akina, a-werrikawarriyaduma akina-langwa ayakwa, ¹² mena akini-yada nganyangwa Amawurrina Akwurdukurda Neningikarrawara-langwa kakuwilyakajina-mubaba ayakwa adirrbura ningkeniki-yengba-langwa ningkakina,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwuruwa a-mungwur•dangmaduma akwa a-mar•dumar•duma amurndakijika wurrukwalu-langwa

¹³ Eneja kembirra nuwilyaba nenungkarba, nibina yakwujina ngawa n-ambilyuma wurrumurndakakina-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra, ni-yengbinuma nakina ayakwa Jesus-uwa. Biya ni-yama, “Bungkawa,” ni-yama, “nawarrka nara a-ngayinduma nakina ngu-kwama ngayuwa-wa akwala angwarnda. Ni-jungwuma arakba yina-langwa nungwarrka, kembirra yikini-larrmburrenema yinalakena angwarnda iya amurndakijika akwa angalya nungwarrka-langwa, ekuwarra nawarrka-langwa umba ekuwarra nganyangwa. Umba nungkwaja ningkakina yiminu-makina-langwa nganyangwa nawarrka kajungwa kenu-kwuni-yada nganja akwala amurndakijika nganyangwa ngayuwa-wa,” ni-yama nakina nenungkarba Jesus-uwa.

¹⁴ Eneja ni-yama Jesus, “Kada. Nara wurribina warningerribirra warnumamalya kabu-kwa amukwiyadakina warka ngayuwa-wa. Nara nganja a-lyanguwerribikajungwuma ningena akina-langwa. Nara kembirra a-makama ngayuwa nawena-manja ningena-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

¹⁵ Biya kembirra Jesus ni-yengbinuma nakina ayakwa wurrumurdakakina-manja ngawa warnumamalya wurrababurna-manja yakwujina. Ni-yama, “W-engkirribirra-langwa! Nare-ka a-mungwur•dangmaduma akwa a-mar•dumar•duma eningerribirra amurdakijika wurrukwalangwa. Nare-ka e-yamama akina. Mama kirruminababurne-ka amurdakijika-murriya kirrakina, akena nare-ka akina a-kwama amamalya akwanenibika eningaba nungkwurra-langwa-da. Kembirra wurri-ringkajungwunama aduwaba-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakakina-wa warnumamalya. ¹⁶ Kembirra arakba enena alawudawarra nenu-makama nakina aburruwa-wa.

Nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyumurra numinababurne-ka angwarnda iya aninga akwa amurdakijika. Biya nu-war•danguma nakina mababurna-langwa mamawura warka ena-langwa. Ni-lungkuwabijuwamurra nakina ababurna aninga amarda-murra. Nu-war•duwar•dangu...wa. Ngalaja ababurne-ka amarda-murra amaninga na-lungkuwarreyinuma ena-langwa-manja angalya mena eningaba-baba ajiringka akina.

¹⁷ Bi...ya numa-war•dikama nakina mangma ena-langwa, kembirra ni-yakuwerribikinuma arakba. Biya ni-lyangkiyama nakina, “Nara ebina angalya ningeni-akumi-yada enena aninga awurrakwilyumida-da, mena ababurne-ka ena aninga nganyangwa-da. Ki-yamarrkinama kema ningena? ¹⁸ Wa! Ku-wurrenema ngayuwa amurdakenena alikira eningana eyukwayuwa, umba ki-likirakinama akwala alikira ningena adidiringwarna-langwa. Kema arakba ki-larrngwaburrunema ababurna-langwa aninga iya amurdakijika nganyangwa enikinikaduwa-manja alikira adidiringwarna-manja-da. ¹⁹ Biya kembirra arakba ki-lyangkumakajungwunama ngayuwa, ‘Enena kembirra laka ababurna eninginingaba-wiya nganyangwa arakba,’ ki-yaminama. ‘Kembirra nara arakba a-war•duma ningena warka umba ku-ngwanjinama ningena warka-langwa ningeningangkawura ngayuwa-da. K-alyubarinama aruma aninga akwa ki-bekinama aruma akubibeka ningeningangkawura-da. Ningsiyekirrerre-ka k-ambilyama ngayuwa-da!’” ni-yama nu-makajungwunuma nakina nenungkwarba.

Akina ayakwa ni-lyangkumakajungwunuma nakina nenungkwarba. ²⁰ Umba eneja Neningikarrawara ni-yengbina nakina ayakwa enuwa-wa. Ni-yama, “Ningkenubuwakide-ka ningkakina ningkenumamalya! Mema-manja marringa ki-jungwunama ningkeningangkawura. Ningki-larrngkwaburranguma ningkakina ababurna aninga-murriya nungkwa-langwi-yada aduwaba. Umba ki-jungwa-manja ningkakina, angkaburra karru-menama amurdakenena aninga iya angwarnda akwa amurdakijika nungkwa-langwa? Nare-ka ningkakina a-wilyakama nungkuwa-manja amurdakakina ababurna-langwa nungkwa-langwa, umba aburraja wurrukwalawarnumamalya karru-menama ababurna-langwa nungkwa-langwa-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa. Ena ngawa alawudawarra-da.

²¹ Biya ni-jerrukwa-mulangwa nakina Jesus akina alawudawarra, ni-yama nakina wurrumurdakakina-wa warnumamalya, “Akina wuburra ke-yaminama wurrababurna-langwa warnumamalya wurribina narri-larrngkwaburrunema aduwaba alarrngkababurna amukwiyadakina aburra-langwi-yada, akena nara ebina eningaba aburra-langwa warniku-wilyakaja-langwa wurrakina Neningikarrawaru-wa-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakakina-wa warnumamalya.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja

²² Kembirra ni-yengbinuma nakina Jesus akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa. Ni-yama nakina, “Ngarra-makama arakba kirruminababurna-langwa amurdakijika-murriya ngayuwa. Ningi-yamama, ‘Nara amurdakakina amurdakijika a-kwama amamalya eningaba nungkwurra-langwa,’ ningi-yamama. Kembirra aminakina-langwa nara nungkwurraja a-werrikawarriyaduma engkirrikuma ebinu-wa aninga kirri-ngayindena-murruwa yik-ambilyi-yada karniba enena-manja angalya. Nara ngarningka engkirrikuma dibinu-wa dumbala kirringa-ngayindena-murruwa karnik-awiyeba-langwa kirrakina. ²³ Kirr-akukwurrainama kirrakina karnumadangkwa. Umba kirr-alyelyubarinama aninga kirringbudi-yada, akwa kirr-awiyuwiyebenama duwabilya dumbala yiku-wabilyadini-yada kirrakina. Umba kirrakina-bina karnumawurrina nungkwurra-langwa yik-engkingkirrikajama akwa yik-akukwurrainama kirrakina-da.

²⁴ “Umba wi-yakuwerribikina kirrakina yingwu-wa,” ni-yama ngarningka Jesus. “Nara yakina a-lungkuwabijuma arrangbama amadidira amaninga. Nara ebina alikira eninganinga ena-langwa akena eneja Neningikarrawara kinu-kwunama nakina aninga ena-langwa. Kembangwa yikenu-kwunama amandangwa aninga nungkwurra-langwa, mena nakina Neningikarrawara nen-akwurrajina-mubaba wurrajija akwa nungkwurruwa nungkwurrajukwaba karnumamalya kirren-akwurrajina nama nakina angwurra amandangwa-da.

²⁵ “Yirru-makina,” ni-yama ngarningka Jesus. “Yiku-werrikawarriyadina-manja kirrakina karnik-ambilyinga-langwa karniba amiyerra enena-manja angalya, kembangwa akina-langwa yiku-werrikawarriyadina-mulangwa, dukwa yik-ambilya karna karniba mukwala mamawura amiyerra? Nare-ka. ²⁶ Kembangwa nara-manja kirrakina a-merrijirrakuma nungkwurra-langwa mamawura enena-manja angalya, kajungwa amiyerra angwurra yik-ambilyi-yada karniba, kembangwa nare-ka a-werrikawarriyaduma aninga-langwa akwa dumbala-langwa.

²⁷ “Umba wi-yakuwerribikaja kembangwa mebinu-wa numu-lungkuwarrina-murruwa erriberriba-manja,” ni-yama nakina Jesus ngarningka. “Nara ngalaja mamurn-dakakina mebina a-war•duma warka amini-ngekburakuma dumbala ngala-langwa menik-awiyebi-yada makina. Arakburakba-kiya-wiya eneja Nubungkawa Jalumuna numinababurne-ka amurndakijika nakina akwa n-awiyuwiyebeyinume-ka dumbala dukukwulyubene-ka. Dakine-ka dumbala ena-langwa dukwulyubena dumurndakakina umba ngalaja mebina meningaba mukwulyubena angwurra makina mamawalyuwa. ²⁸ Eneje-ka Neningikarrawara numa-ngekburakuma makina mukwulyubena mebina akena meningaduwaya makine-ka mamawalyuwa. Muwilyaba-manja mamawura kumu-lingbadenama mukwulyubena makina, umba mingka-manja mamawura kumi-ngburingkadina nama warenja-bawiya, kumi-jungwunama makina arakba. Dukwa ekalara-manja kumu-dadinama makina. Umba nungkwurraja karnumamalya nare-ka kirrakina a-werrikambilyuma Neningikarrawaru-wa, akena eneja nakina Neningikarrawara yikenu-kwunama kirrakina dumbala karnik-awiyebi-yada amandangwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

²⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina aburruwa-wa, “Nara kembangwa a-lyangmilyangmurukwajuma a-werrikawarriyaduma aninga-langwa iya akubibekalangwa. ³⁰ Umba aburraja warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya Neningikarrawara na-lyangmurukweyiname-ka aninga-manja akwa ngawa akubibekamanja wurrakina-da. Eneja Nungwena Neningikarrawara neningme-ka ningkingayindena-mulangwa ningkakina aninga-murriya akwa akubibekamurriya kajungwa k-ambilyi-yada ningkeniba aduwaba ningkakina-da. ³¹ Nara kembangwa a-lyangmilyangmurukwajuma a-werrikawarriyaduma amukwiyadakinu-wa, umba ki-lyangmurukweyinama nungkuwa kinumin-engkirrikajama Neningikarrawaru-wa, mena nungkuwa-langwa ngawa Nubungkawa nakina-baba-da. Kembangwa eneja Neningikarrawara kenu-kwunama amurndakibina aninga akwa akubibekamurriya nungkuwa-wa-da.

³² “Ngeniyerriya, kirrambangwa karna karnumamalya nganyangwa,” ni-yama ngarningka nakina Jesus. “Kembangwa nara akbar•duma, mena Nungwenungwa kirreni-ngayindena-mubaba kinu-bungkawadinama nakina nungkwurruwa-manja. Ngarramakama arakba nungkwurruwa-manja Neningikarrawara kirren-akwurrajina-mulangwa kirrakina aduwaba. ³³ Kembangwa nungkwurraja yika-kwunama amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya akwa yiku-menama angwarnda akina-murrada. Kembangwa yika-kwunama ebina-murrada ngawa angwarnda warningalyingmalyingma warnumamalya-da aburra-langwi-yada eningangkawura akina.

“Umba ki-yamina-manja nungkuwa akina, ku-menama kembangwa eninginingabawiya nungkuwa-langwa ambaka-murra Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya. Umba ngalaja amurndakakina eninginingabawiya alarrngekburnawiya Neningikarrawara-langwa-manja angalya nare-ka a-jerriduma akina. Enena-manja angalya ningki-larrngkumurndukunama ababurna amurndakijika, akena amurndakakine-ka kuw-enungkwurakbadinama kuw-arriyadinama akina. Dukwa akwala ka-lyumadinama akina. Dukwa aburraja warnumamalya wurrengkengmina kuw-angmadama akwala amurndakibina nungkuwa-langwa. Dukwa aburraja wurrukukwulyilya kuw-alyubarinama akwala wurrakina. Akena Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya nara-da. Nara angmaduma wurrengkengmina warnumamalya, akwa nara alyubaruma wurrukukwulyilya yakwujina wurrakina-da. Ngalaja eningangkawura alarrngekburna nungkuwa-langwa kuw-ambilyama akina yakwujina ngawa-da.

³⁴ “Neningikarrawara kinu-bungkwadina-manja nungkuwa-manja, kembirra nungkwa-langwa mada kumu-likajama ngawa enuwa-wa. Umba kumu-likaja-manja nungkwa-langwa mada amurndakijika-murriya-wa kirri-ngayindena-murruwa, nara kembirra Neningikarrawara a-bungkwaduma nakina nungkuwa-manja,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

Ak-embirrarina-mulangwa ngarruwerringmurndirra kini-lawurradina-murruwa Jesus yangkwurrangwa

³⁵⁻³⁶ Biya enena engka ayakwa nenu-makama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. “Yik-embirrarinama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, yik-andandiyama ki-lawurradina-murruwa ningena,” ni-yama nakina. Biya nenu-makama enena alawudawarra wurrukwalalangwa warnikuminuwar•duwar•da nuw-embirrarinu-murruwangwa aburra-langwu-wa nubungkawa.

Nuwilyaba n-ambilyuma nakina nubungkawa ena-langwa-manja angalya. Biya nakina nubungkawa ni-likena neni-yekirrerrikama ena-langwa nenumamalya mena nakine-ka nenumamalya nanga-mangu-murruwaba dadingiyenikba ena-langwa. Biya nakina nubungkawa akwa ngawa wurrukwalawarna warnumamalya aburrajukwaba neni-yekirrerrikama nakina-manja nenumamalya akwa ne-yebukeyinuma aninga wurruwurrakawura-ma wurrakina.

Aburraja warnikuminuwar•duwar•da nakina-langwa nubungkawa nuw-embirrarinama angalya-manja ngawa kini-lawurradina-murruwa aburra-langwa nubungkawa. Nuw-embirrarinama na-mumirakwulaluma ngawa wurrakina. Nara ka-mungkwula, nara karring-aburawaka dumbala dadingikarrawara marringi-yada umba na-mirakwulaluma ngawa. Akwa ngarningka nara karri-jungwajuwa aburra-langwa bajananga.

Nuw-embirrarinu...wa. Kembirra arakba-langwa ni-yar•da eneja nibina nubungkawa. Aburraja nuw-engkirrikena wurrakina ni-ringbajanguma nakina akididijungwa-manja. Biya kembirra nara kuw-ambudidina umba warenji-bawiya na-warumajungwa, narru-ngwurrkbalijuwa akawiyuwiyeba akwa nen-awiyebajuwa arakba aburra-langwa nubungkawa wurrakina warnikuminuwar•duwar•da-da.

³⁷⁻³⁸ Dukwa marngkirngkuwilyarra, dukwa nara-wiya ke-kbadanga ni-lawurradinuma eneja nakina nubungkawa akena aburraja nuw-embirrarinama ngawa wurrakina-da. Ni-lyelyingminuma nakina nubungkawa nara-baba ka-mungkwula ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da umba nuw-embirrarinama ngawa wurrakina-baba. Biya nang-aburawaka ena-langwa dadingikarrawara dumbala akwa nu-manga nakina aninga akwa nen-angmakayijuwama wurrakina. Mama aburra-langwa nubungkawa nakina umba nenu-kwama arakba wurrakina. Umba ni-yekirrerriduma ngawa akwa neni-yekirrerrikama wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa-manja aburrajukwaba-da. Neni-yekirrerrikama amandangwa nakina nubungkawa wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da-da nuw-embirrarinu-mulangwa enuwa-wa wurrakina-da. Ena ngawa alawudawarra-da.

³⁹ Akine-ka alawudawarra nenu-makama Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa, “Nungkwurrajukwaba yik-embirrarinama kirrakina kirruwerringmurndirra ki-lawurradina-murruwa ngayuwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya. Yik-embirrarinama kirrakina wurruurndakibina wuburra warnikuminuwar•duwar•da. Akena nare-ka e-yamama wuburra nakina nabalija numinakina alikira. Nakine-ka neningbala neniki-lika-langwa nengkengmina nenungkwarba ena-langwu-wa alikira. Kin-eningmidinu-manja nakina nengkengminalangwa neniki-lika-langwa nakina ena-langwu-wa angalya, kembirra nara-maka kenawiyebajuwa nakina nengkengmina-na? Nare-ka. Kin-andeya-maka ngawa nakina nabalija alikira-da.

⁴⁰ “Nungkwurraja nungkwurruwa karnikabuburrakiyuwa nganyangwa yik-embirrarinama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, mena ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwalarrinama enena-manja angalya, ki-lawurradinama ngayuwa karningbalawiya kirrakina. Ki-lawurradinama ngayuwa nara-manja andiyama karna karnumamalya-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neningikarrawara-langwa warnikuminuwar•duwar•da ka-war•duwar•dena-mulangwa eningaba warka

⁴¹ Eneja kembirra Bida ni-yama nakina Jesus-uwa, “Bungkawa, akina alawudawarra yirru-makama yirruwa-manja, yirruwa-langwa yimbukwa yinda yirrababurna-langwa?” ni-yama.

⁴² Eneja ni-yama Nubungkawa Jesus Bida-wa akwa ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa, “Yi-maka-langwa. Nibina nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nuwerrikidirrbrura akwa aringkawa numiyambene-ka nakina? Eneja nubungkawa ena-langwa nenu-bungkawakama nakina nenikuminuwar•duwar•da nubungkawa wurrukwala-manja warnikuminuwar•duwar•da. Akwa nenuwar•duwar•dikinama arakba nakina wurrumurdakakina-manja warnungkarba iya wurridarringka, akwa nenu-kukwunama aninga nubungakwa-langwa wurrumurdakakinu-wa warnungkarba iya wurridarringka mababurna-langwa marringa. Kini-yamarrkinama kembirra kinu-war•denama nakina warka narawiya nibina nubungkawa ena-langwa? Nakine-ka nenungkarba kinu-war•denama eningaba warka neningangkawura kini-likaja-wiya engku-wa ena-langwa nubungkawada.

⁴³ “Kembirra kini-lawurradina-manja eneja nakina nubungkawa angalyu-wa akwa kenirringkina-manja ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da nu-war•danguma eningaba warka, kembirra kini-lyelyingminama nakina nubungkawada. Akwa niyekirrerra kin-ambilyama enejukwaba nibina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwada. ⁴⁴ Kembirra nakine-ka nubungkawa ena-langwa kenu-bungkawakinama nakina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa ababurna-manja amurndakijika ena-langwamanja-da,” ni-yama Jesus.

⁴⁵ Biya ngarningka ni-yama Jesus, “Akena nibina-murrada ngawa nenikuminuwar•duwar•da dukwa kini-lyangkiyaminama nakina, ‘Nara a-lawurraduma umba n-ambudida nubungkawada,’ kini-yaminama. Biya arakba kenilarrkbarjenama nakina wurrumurdakibina-manja warnungkarba iya wurridarringka kenu-war•dikina-murrumanja nakina. Nara arakba a-war•duma eningaba warka, umba erribirra kinu-war•denama awurrariya warka-da. Ababurna-ka aninga kin-alyubarinama narawiya nibina ena-langwa nubungkawada. Akwa kini-bekinama anija nakina, kinubngwurradinama-da.

⁴⁶ “Bi...ya eneja ena-langwa nubungkawa kini-lawurradinama nakina arakbada. Kini-yar•denama warenja-bawiya, nara-manja engkirrikuma nibina nenikuminuwar•duwar•da neniki-lawurrada-langwa nakina nubungkawa ena-langwa. Kembirra nakina nubungkawa kini-yamarrkinama dukwa ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da? Amandangwa kembirra kenu-wardenama nakina-da wuburra laka warnumamalya aburrajukwaba narra-wardenama wurruwurrariya-manja warnumamalya,” ni-yama Jesus.

⁴⁷ “Akwa ena engka,” ni-yama ngarningka Jesus. “Nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da niningka-dangwa eneja neningma nakina ababurna-langwa neniki-yama-langwa nenumini-ngayindangu-mulangwiya ngawa nibina ena-langwa nubungkawa. Akena nara nakina aminu-war•duma eningaba warka. Kembirra eneja ena-langwa nubungkawa kenilarrkbarjenama angwurra nakina ena-langwamanja nenikuminuwar•duwar•da nuwurrariya-manja. ⁴⁸ Umba eneja ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da neningbala nakina neniki-yama-langwa nenumini-ngayindangu-mulangwiya ena-langwi-yada nubungkawa. Enejukwaba nara nakina aminu-war•duma eningaba warka. Kembirra eneja ena-langwa nubungkawa kenilarrkbarjenama ambaka-langwa nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da nuwurrariya-manja, neningbala-baba nakine-ka-da,” ni-yama nakina Jesus.

Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Kembirra yikenu-kwuna-manja Neningikarrawara aruma warka nungkwurruwa-wa, nungkwurraja yikinumini-engkirrikajame-ka kirrakina enuwa-wa akwa yikinumini-war•denama kirrumurdamurndirra alyangmandukwuna ngawa warka. Umba yikenu-kwuna-manja Neningikarrawara nungkwurruwamanja warka, ebina aruma angwurra, kembirra yikinumini-engkirrikajame-ka akwa yikinumini-war•denama angwurra ngawa kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus Bida-wa akwa ngawa ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa.

Jesus ni-likenu-mulangwa enenu-wa angalya kini-lyanguwerribikajungwuni-yada warnumamalya-langwa

⁴⁹ Biya ni-yengbina nakina Jesus ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrababurna-manja. Ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena ningi-likenuma enenu-wa angalya kajungwa ki-lyanguwerribikajungwuni-yada karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba karna akwa ngawa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba aburrajukwaba wurrababurna-langwa wurrukwala warnumamalya. Ki-yaminama ngayuwa wuburra laka ke-kilarrkajama angwura kajungwa

ki-dakini-yada ngayuwa alarrngkilarrngkawarriya amurndakijika. Karukwa! Ke-kalaridinumana arakba akina angwura,⁵⁰ akena nara ambaka e-kalariduma, mena adinuba-wiya ningeni-lyandi-yada ngayuwa-baba-da.

“Ki-lyandina-manja ngayuwa, wuburra laka ku-ngwur•dirruwajungwunama ngayuwa akarrkwujaja-manja arrawa ke-yaminama akina. Ebina-wiya nenu-mingekambajuwa-manja Janjana nuwilyaba nenungkarba, eneja nakina nenungkarba nu-ngwur•dirruwajungwunama akungwa-manja. Umba ki-lyandina-manja ngayuwa, akine-ka wuburra ke-yaminama, wuburra laka ku-ngwur•dirruwajungwunama ngayuwa akarrkwujaja-manja arrawa. Karukwa! Ningu-werrikawarriyadinama-ka ngayuwa akina-langwa akarrkwujaja. Akwa ku-werrikawarriyadinama ngawa yanda-langwa ki-jerrukwuna-manja ngayuwa akina akarrkwujaja-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵¹ Biya kembirra ngarningka Jesus ni-yama, “Kirri-yamarrkinama kirr-engkirrikajama nungkwurruwa kembirra ngayangwa-langwa? Laka ningi-likenuma ningena enenu-wa angalya kajungwa ka-marumini-yada ngayuwa warnumamalya-langwa? Nare-ka. Ningi-likenuma ngayuwa enenu-wa angalya kajungwa warnumamalya ke-beyini-yada ngawa wurrakina akwa kuw-awinyambakeyini-yada ngayangwa-langwa wurrakina.

⁵² “Dukwa kuw-ambilyama aburraja wurrumangbala warnumamalya awilyaba-manja ngawa alikira. Kembirra aduwaba-langwa wurrubukalakina wurrubukabiyakar-biya karra-wirrikbinama wurrakinu-wa wurrambilyuma. ⁵³ Dukwa wunenukwa-manja kenu-wirrikbijeyinama wunalakina-da. Umba dukwa aburringajukwaba wurringaburra-manja karringu-wirrikbijeyinama wurringalakina-da. Umba dukwa wurringadija-manja ngarningka ngawa karringu-wirrikbijeyinama aburringajukwaba-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵⁴ Biya kembirra ni-yengbinuma ngarningka nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurna-langwu-wa. Akwa ni-yama, “Yiki-rringkina-manja kirrakina angubina ka-lumura-dina-manja akina akwa ka-lukwulyuwakena-manja akina akwaburrangarna-langwa, ka-warumajungwuna-manja akina, kembirra yiku-makijeyinama akina-langwa. Biya warenja-bawiya yiki-yaminama kirrakina, ‘Yelyukwe-ka yubukwaya-da.’ Ngalaja kembirra kini-larrinama amandangwa yelyukwa adinuba. ⁵⁵ Umba yik-engkirrikaja-manja ngarningka arrirra dalada kuw-angkarriana-manja akina angwurra, kembirra yiki-yaminama kirrakina, ‘Mubukwaya arakba mukwena-da,’ yiki-yaminama kirrakina-da. Biya amandangwa-da.

⁵⁶ “Karningme-ka karna yelyukwa-langwa yiki-rringkina-mulangwa angubina. Kema miyambena-burra nara kirrakina a-miringkama ababurna-langwa Neningikarrawara ni-ngekburakina-mulangwa enena-manja angalya aduwaba? Karniniyerriya karnumamalya, kirra-ngayindenama karna wurrukwala warnumamalya ke-yaminama wurrakina nungkwurra-langwa-langwa, ‘Warningabe-ka warna warnumamalya,’ akena kirruwurrariya karnumamalya kirrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurna-wa-da.

Aki-lyanguwerribikajungwuna-mulangwa ebina eningaba

⁵⁷ Biya kembirra ngarningka Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra nara a-lyanguwerribikajungwuna kirrakina nungkwurrabakiya-ba ebina eningaba karniki-yama-langwa nungkwurruwa karnumamalya? ⁵⁸ Dukwa eneja nuwilyaba nenumamalya keni-lekbajama nungkuwa-wa. Kembirra kinalakina ambaka-langwa yikini-lyelyimbukweyina akina-langwa. Dukwa kenu-wilyakinama nakina nungkuwa nubungkawu-wa akina-langwa awurrariya ningki-yama-mulangwa. Kembirra kenu-wilyakinama-manja ngawa ningkakina nibina yikini-lyelyimbukweyina lukwakwa akina-langwa kinalakina-da, nungkuwa akwa nibina ngini-lekbama nungkuwa-wa-da. Yikini-lyelyimbukweyina nara-wiya e-yar•duma nubungkawa-langwa-manja alikira kinalakina-da. Nara ambudiduma ningkakina, umba kini-yekirrerrikinama nibina nenumamalya ningkakina-da, kajungwa kenumini-yakuwabijini-yada nakina ebina awurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina-da.

“Nara-manja nungkuwa e-yekirrerrikama nibina nenumamalya, nakine-ka kembirra kenu-wilyakinama dirrbura nungkuwa nubungkawu-wa ningkakina. Eneja nakina nubungkawa kini-lyanguwerribikajungwunama karnumamalya-langwa, karningabamurrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Nakine-ka kembirra nubungkawa kenu-kwunama nungkuwa nuwilyaba-manja nawinyamba nenungkarba. Eneja kembirra

nakina nawinyamba nenungkwarba ken-awiyebajinama ningkakina akididijungwa-manja, keni-didenama ningkakina-da. Kema yakwujina ngawa nungkwaja k-ambilyama ningkeningamiyerra-da. K-ambambilyama ngawa. ⁵⁹ Nara-manja ningkakina a-kwama enuwa-manja ababurna-langwa angwarnda ebina ni-ngayindenama, nara kema a-jadijuma ningkakina mibina-langwa medirra nibina nubungkawa nakina-da. Kinu-kwuname-ka angwarnda ababurna-langwa ningkakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurna-wa nakina-da.

13

Aku-wurrena-mulangwa awurruwurrariya

¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrukwala warnumamalya nenu-makama Jesus-manja enena ayakwa ni-yama-mulangwa nubungkawa Balida. Ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Nakine-ka Balida nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba warnungkwarba, biya narra-wardanguma wurrakina wurrukwala-manja warnungkwarba WarningiKeliliya-manja,” ne-yama. “Wurrakine-ka warnungkwarba WarningiKeliliya na-likenuma Keliliya-langwa akwa angerriba Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya, kajungwa kenuminu-wardeni-yada jiba-murriya Neningikarrawara-langwa yakwujina. Umba yakwujina ngawa wurribina wurrawinyamba warnungkwarba narra-wardanguma wurrakina-manja warnumamalya, nenu-maka-mubaba nubungkawa Balida. Ngalaja a-wurruuma merra aburra-langwa akwa ngawa jiba-murriya-langwa numu-ngwunuyurrkweyina makina-da,” ne-yama nenu-maka Jesus-manja wurrakina warnumamalya-da.

² Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wurrumiyambena warnumamalya wurrumurndakakina? Na-jungweyina wurrakina wurruwurrariya-baba-na? Wurruwurrariya angwurra wurrukwala-manja warnumamalya WarningiKeliliya-na? ³ Nare-ka! Umba nungkwurraja karnumamalya, yiku-wurrenama aduwaba awurruwurrariya akwa yikinumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa kirrakina. Nara-manja a-wurruuma merrakina awurruwurrariya akwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra nungkwurrajukwaba yiki-jungwunamada. Wuburra wurrumurndakibina WarningiKeliliya warnungkwarba yiki-yaminama kirrakina yiki-jerridinama karningangkawura.

⁴ “Umba wi-yakuwerribikaja wurrumurndakibinu-wa wurrukwala warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa Jirujalema-manja engemba angalya Jilawuma-manja. Wurrakine-ka namurndaki-jungweyina wurrumemberkwa wurrumangbala wurrabiyakarbiya warnumamalya yakwujina. Ngalaja alikira na-ringkilarruma alingajirriira akwa narraku-wardanguma wurrumurndakakina warnumamalya. Wurrumiyambena kema wurrumurndakakina warnumamalya? Wurruwurrariya angwurra wurrakina wurrababurna-manja warnumamalya Jirujalema-manja-na? ⁵ Nare-ka! Umba nungkwurraja, yiku-wurrenama aduwaba awurruwurrariya akwa yikinumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nara-manja a-wurruuma kirrakina awurruwurrariya akwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra nungkwurrajukwaba yiki-jungwunamada. Wurrumurndakibina wuburra warnumamalya Jirujalema-manja yiki-yaminama yiki-jerridinama karningangkawura kirrakina,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Meninganinga-ma-langwa manyungwunya

⁶ Biya enena kembirra alawudawarra eka-langwa nenu-makama Jesus wurrumurndakakina-manja warnumamalya.

Nuwilyaba nenungkwarba numa-lungkuwabijuwama nakina muwilyaba manyungwunya ebina-manja ngawa angalya ni-lungkuwabijuwamurrumanja nakina akwurena. Biya arngkawura ni-likenuma nakina n-aburangkama makinu-wa manyungwunya maminga akena nara mibina kinum-akburrangarna nakina.

⁷ Biya nenu-makama nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da. “Kwuja,” ni-yama, “ningi-likenuma ngayuwa ebini-yada akilarrkardidarra ning-aburangkama maminga. Arngkabiya-karbiya-ma akilarrkardidarra arakba ning-aburangkama maminga mema-manja mememeka nganyangwa-manja, akena nara mibina. Namar•dena-mubaba ena angalya, kembirra yimini-ridena-langwa mema,” ni-yama enuwa-wa.

⁸ Eneja ni-yama ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa, “Ma-lalika ambaka mema awilyaba ngarningka akilarrkardidarra abukwaya. Adinuba-wiya ngumungkadina-langwa ajiringka, kembirra kum-akumurnama yimi bulukwa-langwa

yelakwa eningabi-yada ajiringka. Kum-ambilyama ngawa mema yanda-langwa engkamanja akilarrkardidarra. ⁹ Kembangkuw-arrangbina-manja mamananinga ngala-langwa, eningaba akina. Akena nara-manja arrangbama mamananinga makina, kembangkuw-ambakamurra yibamini-ridenama ngayuwa mema manyungwunya nungkuw-langwa,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da, nenu-makama ena-langwa-manja nubungkuwa. Ena ngawa.

Enena alawudawarra nenu-makama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya.

Jesus nang-eningabaka-mulangwa didarringka dirrengmurnirna Jebuda-manja

¹⁰⁻¹¹ Ngalaja dakina duwilyaba didarringka ying-ambilyumurra, akena naringa-wilyakama wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa ngaluwa-manja. Wurrakineka wurramukwa naring-angbilyuwakama dakina. Dadinungkuwurakbe-ka angbilyuwa dakina yingaku-wardanguma, akwa nara dirrbura kingi-likena umba ying-abuluwenduma dadingangkawura ngawa. Yingi-yaminjamama ngawa dakinu...wa. Ying-abuluwenduma mememberrkwa mamangbala mabiyakarbiya mamarika iya yinungkuwura.

Kembangkuw muwilyaba-manja mukwurdukwurda mamawura Jebuda dakina yingilikenuma akinu-wa alikira jinikakwa. Umba akini-yada ngawa eneja Jesus nenuwilyakajuwama yakwujina nakina warnumamalya-manja jinikakwa-manja. ¹² Biya nanga-riringka-manja nakina Jesus, kembangkuw nang-ardijuwa dadiki-liki-yada enuwa-wa. “Ngeniyerriya, ngarr-enjungwurrenema arakba ngayuwa angbilyuwa-langwa,” ni-yama nakina ngaluwa-wa. ¹³ Biya nanga-mingekilyinga Jesus ayarrka-murra dakina-manja didarringka, umba arngkawura-wiya ngawa ngalaja yingi-dirrburada arakba dakina-da. Biya kembangkuw arakba yingini-yangmarngkawuwa Neningikarrawaru-wa dakina didarringka-da.

¹⁴ Akena eneja nubungkuwa neningijinikakwa n-awinyambada nakina, mena Jebuda-manja nang-eningabaka-mubaba Jesus dakina didarringka. Biya kembangkuw ni-yengbina nakina nubungkuwa enena ayakwa wurrumurdakibina-manja warnumamalya yakwujina. “Yaku-war•denama warka mamangbala muwilyaba-manja mamawura yalakena,” ni-yama, “akena aduwaba nare-ka a-war•duma yalakena mena Jebuda-baba ena-da,” ni-yama nakina aburruwa-wa. “Yika-ngayindena-manja karna yikab-eningabakina-manja warnumamalya angbilyuwa-langwa, nara kembangkuw Jebuda-manja aburangkama eningabakama warnumamalya angbilyuwa-langwa, umba yiki-likajama yangkwur-rangwa mamurdakibina-manja mamawura mamangbala muwilyaba-manja kirrakina,” ni-yama nubungkuwa neningijinikakwa aburruwa-wa-da.

¹⁵ Eneja Nubungkuwa Jesus ni-yama enuwa-wa akwa wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, “Karniniyerriye-ka karna kirrubungkuwa,” ni-yama, “kirra-ngayindenama karna wurrukwalu warnungkuwarba ke-yaminama, ‘Warningabe-ka warna wurrubungkuwa,’ ke-yaminama, akena kirri-kadikajungwunama kirrakina-da,” ni-yama. “Ningkeningerribirra ningkenumamalya k-aburawakinama bulukwa akwa dangki nungkuw-langwa Jebuda-manja akwa ku-wilyakinama akina akungwa-wa. ¹⁶ Ngalaja daka didarringka dadikaduwa Aburiyama-langwa dumirenikka daka-da, akena eneja Namukwa nanga-lamiranguma daka dadinungkuwurakba-da. Mememberrkwa mamangbala mabiyakarbiya mamarika iya yinungkuwura nara king-arjeja dirrbura daka umba aduwaba-manji-kba-da. Eningaba akina ngayuwa ninging-enjungwurrangu-mulangwa daka didarringka Jebuda-manja-na?” ni-yama nakina Jesus nibinu-wa nubungkuwa neningijinikakwu-wa.

¹⁷ Umba ni-yengbinu-manja Jesus akina ayakwa, aburraja warnungkuwarba yakwujina wurribina nenu-wirrikba-murruwa Jesus-uwa wurrakina namurdakumini-yelijungwunuma, mena nen-arndirrangumubaba nakina Jesus wurrakina. Akena aburraja wurraburna warnumamalya na-werrikilyelingmajungwunuma wurrakina ni-yama-mulangwa Jesus enininganingaba-da.

Neningikarrawara kinu-bungkuwadina-mulangwa

¹⁸ Eneja kembangkuw Jesus ni-yengbinuma ngarningka ayakwa wurrumurdakibinu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa yakwujina jinikakwa-manja. “Kiniyamarrkinama Neningikarrawara kinu-bungkuwadina-manja nakina?” ni-yama. “Umba amiyambena ayakwa ka-makinama ngayuwa nungkuwuruwa-manja kajungwa yik-eningmidini-yada kirrakina kinu-bungkuwadina-mulangwa Neningikarrawara?” ni-yama. “Kwuja, kinu-bungkuwadina nakina adinuba-wiya wurrambawura-manja warnumamalya. Bi...ya ngarningka wurruwurrakwulumida-manja warnumamalya kinu-bungkuwadina Neningikarrawara kembangkuw arakba nakina-da.

19-21 “Kwuja, ngayuwa ka-makinama ambilyuma-kiya alawudawarra, awilyaba eka-langwa umba awilyaba damba-langwa,” ni-yama ngarningka Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

Nuwilyabe-ka nenungkwarba nu-manguma nakina awilyaba amadidira embir- rkaluwa eyukwujiye-ka akwa ni-lungkuwabijuwa akina. Ngalaja kembirra na- lungkuwarrinuma akina amadidira yanda-langwa aruma eka nuw-arjeyuma akina. Kembirra aburraja wurraja nuw-ambarrinuma ememeka-manja akwa narruma- ngekburakama miyerriya aburra-langwa yakwujina.

Umba ngarningka ngalaja duwilyaba didarringka yingu-manguma dakina akubudika iya bulawa akwa akungwa dambi-yada. E...yukwujiye-ka akubudika yingu-manguma dakina. Akena ngalaja akina akubudika eyukwujiya na-war*danguma damba-manja, yanda-langwa akina na-milyingkuwarumajungwunuma akwa na-budinuma aruma. Akina ngawa alakina-kiya alawudawarra-da.

Biya ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Ka-makinama kembirra ngarningka ngayuwa kinu-bungkawadina-mulangwa nakina Neningikarrawara. Ke-yaminama akina wuburra laka ebina eyukwujiya amadidira na-lungkuwarrinama ajiringka- manja yanda-langwa adirringwarna eka kembirra nuw-arjiyama akina. Akwa ke-yaminama ngarningka akina wuburra laka ebina eyukwujiya akubudika na- milyingkuwarumajinama akina damba kembirra adirringwarna. Adinuba-wiya eneja Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina wurrabawura-manja war- numamalya. Umba ambaka-murrumurra kinu-bungkawadinama Neningikarrawara wurruwurrakwulumida-manje-ka warnumamalya arakba nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya nakina-da.

Ak-awiyebena-mulangwa Neningikarrawara-langwa manja angalya eyukwujiya- langwiya akawiyuwiyeba

²² Nakine-ka Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narruma-yuwarnuma wurrakina mibina mamurukwa numu-likenuma Jirujalemu-wa. Nawurrak- alilikenu...wa. Biya lukwakwa wurrakina na-ngwanjinuma ababurna-manja angalya, waka aminababurna-manja alikira, umba waka aminabawura-manja alikira. Biya Jesus nen-akakirumakama ayakwa yakwujina wurruminakina-manja angalya warnumamalya akwa ngawa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba.

²³ Umba eneja nuwilyaba nenumamalya ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa, Neningikar- rawara aken-enibikinama wulkwa ngarrambawura-manja ngarnumamalya?”

Eneja Jesus ni-lawurrakaja enena ayakwa enuwa-wa akwa ngarningka wurrukwalu- wa warnumamalya aburrajukwaba. Ni-yama, ²⁴ “Yik-aburangkeyinama angwurra kirrakina karnumamalya karnik-awiyebi-yada Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Yiki-yaminama wuburra laka kirr-awiyebenama alikira-manja e...yukwujiya-langwiya edirra. Kembirra yik-aburangkeyinama angwurra aduwaba mena aburrajuk- waba wurrababurna warnumamalya kuw-aburangkeyinama wurrakina akinu-wa edirra warnik-awiyebi-yada, akena ka-lyangmuridinama wurrakina-da. Kembirra nungkwurraja yik-aburangkinama aduwaba angwurra kirrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

²⁵ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Eneja numinakina angalya nabaliya kinu- warumajungwunama nakina akwa kini-didenama akina akididijungwa, akwurraka ngawa kin-akumurnama. Umba nungkwurraja erreka-manja-wiya yik-arjiyama akwa yik-ardenama enuwa-wa. ‘Bungkawa,’ yiki-yaminama, ‘yirr-awiyebajiya- langwa yirraja!’ yiki-yaminama. Akena eneja numinakina angalya kini-yaminama nungkwurruwa-wa, ‘Ningingbala ningena nungkwurruwa. Karningamba-langwa kirrakina?’ kini-yaminama nakina-da.

²⁶ “Umba nungkwurraja yiki-yaminama nungkwurramba-langwa enuwa-wa, ‘Kada, ngarribina ngakwurruwa ngarri-yebukeyinu-murrada aninga akwa ngarri-bekeyinu- murrada ngarruwurrakawura-ma akubibeka ngarribina-da. Umba nungkwaja yirru-wilyakajuwa-murrada ayakwa yirra-langwa-manja angalya ningkibina-da,’ yiki- yaminama kirrakina-da.

²⁷ “Eneja kini-yaminama ngawa, ‘Ningingbale-ka kirrakina, kirriminimingke-ka karnumamalya. Jeyi! Karniniyerriya karnumamalya, engku-wa wurri-likaja yadada ngayuwa-langwa!’ kini-yaminama nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

²⁸ “Errekba-manja-wiya ngawa yiku-ngwadeyinama kirrakina,” ni-yama Jesus. “Yiku- ngwadungwadeyinama yiki-ringirriyadinama-ka yika-ringkina-mulangwa kirrakina

wurrubukalakina Aburiyama iya Ajika iya Jekaba akwa ngawa aburrajukwaba wurrababurna-langwa Wurrububurabuda warnumamalya Neningikarrawara-langwa ena-langwa-manja angalya. Akena nara kirrakina awiyebuma umba erreka-manja-wiya ngawa yik-ambilyama. Yiku-ngwadeyinama angwurra kirrakina mena wurru-murndakibina warnumamalya kuw-ambilyama arrawa warningadinakba nara awiyebajuma kirrakina-da.²⁹ Umba aburraja wurrukwala warnumamalya ka-likajama yen-jerrikina alyengmilyengma-langwa akwa akwaburrangarna-langwa. Engka-langwa iya engka-langwa angalya ka-likajama wurrakina kuw-awiyebeyinama Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Biya kamurndak-ambarrinama kamurndaki-yebukeyinama wurruwurrakawura-ma wurrumurndakibina warnumamalya, akena nungkwurraja nara-da!" ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

³⁰ Biya ni-yama ngarningka Jesus, "Wurrukwa-ka warnumamalya kuw-arijidinamurra aduwaba akena ka-lyengmenama-ka akini-yada ngawa wurrakina-da. Aburraja wurrukwala ka-lyengmenama aduwaba biya kembirra ka-likajama kuw-arijidineka-ka arija-langwa akini-yada ngawa wurrakina-da," ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya nakina-da.

Jesus ni-lyebyingminu-mulangwa Jirujalema

³¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrubukwaya wurrukwala Wurrubarija warnumamalya na-likenuma wurrakina Jesus-ua. Biya ne-yama, "Nara yelakwa ambilyuma amiyerra ena-manja angalya, umba jeyi, likaja yadada," ne-yama, "mena Nubungkawa Yerida ngini-ngayindenama kenu-wardenama ningkakina," ne-yama wurrakina-da.

³² Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Jeyi! Wurri-likaja Yeridu-wa. Yikinu-makineka nganyangwa ayakwa nakina-manja nuwarnkaryerra nenumamalya. Nganje-ka ningena ningi-lyangmurukweyinama aduwaba, akwa ngarningka arnungkwaya kilyangmurukweyinama ningena ngawa. Ku-war•denama ningena ka-jadijinama wurrukwa warnumamalya-langwa akwa ka-ngekburakinama warnumamalya angbilyuwa-langwa aduwaba akwa ngawa arnungkwaya. Umba mabiyakarbiya-manja mamawura ki-jerrukwunama warka nganyangwa," ni-yama Jesus.³³ "Akena Jirujalemu-wa ki-likajama ngayuwa," ni-yama. "Kuma-yuwarnama mamurukwa mibina numulikajamurra Jirujalemu-wa aduwaba, akwa arnungkwaya, akwa mingka-manja. Jirujalemu-wa ki-likajama ningena mena yirruwa YirruBurabuda yarnumamalya Neningikarrawara-langwa nara aminukwala-manja angalya a-jungwuma yirrakina umba yiki-jungweyinama ngawa yarna yakwujina Jirujalema-manja-da," ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa Wurrubarija warnumamalya.

³⁴ "Karukwa! Karnumamalya Karningijirujalema!" ni-yama Jesus. "Neni-larrkenumanja nakina Neningikarrawara ena-langwa warnumamalya Wurruburabuda nungkwurruwa-wa, kembirra kirr-ar•dirranguma wurrakina malarra-murra. Kirr-errikbeyinuma malarra aburra-langwu-wa warnumadangkwa yanda-langwa kirra-jungwajuwama warningangkawura wurrakina-da. Biya aduwaba kirri-yaminjaminama kirrakina ngawa-da.

"Karukwa!" ni-yama Jesus. "Ngarra-ngayindanguma nganja ngayuwa kawurramurndukwama nungkwurruwa ngayuwa-manja wuburra laka dibina dirndaringba jukwujukwa naringawurra-murndukwunama dakina wurriyukwayuwa ngalalangwa ngaluwa-manja kajungwa wurringkinyungwurri-yada ngala-langwa-manja mememyeja wurrakina-da. Akena nungkwurraja kirru-warangume-ka kirrakina karnumamalya-da.

³⁵ "Kembirra eneja nakina Neningikarrawara kini-lalikinama ena-langwa angalya (Jirujalema-manja), akena nara arakba akwurrajuma akina. Nganjukwaba ka-lalikinama kirrakina karnumamalya-da. Nara amandangwa a-rringkama karna ngayuwa yanda-langwa yiki-yaminama kirrakina enena ayakwa, 'Akiniyangmarngkwajina nibina nenungkarba neni-larrkama Neningikarrawara yangkwurragwa kajungwa aken-enibikini-yada ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya,' yiki-yaminama kirrakina," ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya Wurrubarija-da.

14

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nenungkarba nibina nangbilyuwa-ma

¹ Bi...ya arngkawura Jesus ni-likenuma nakina alikira-wa nuwilyaba-langwu-wa nenungkarba NuBarija. Narume-ka nubungkawa nakina Wurrubarija-langwa warnumamalya. Biya Jesus ni-likenuma nakina ena-langwu-wa alikira Jebuda-manja

nenik-alyubari-yada nakina aninga yakwujina enuwa-manja. Akena nakine-ka NuBar-ija nenungkwarba akwa ngawa wurrukwala warnumamalya aburrajukwaba neni-rruburringkama ngawa Jesus-uwa wurrakina.

² Neni-rringka-manja wurrakina Jesus-uwa, eneja nuwilyaba nenungkwarba ni-likena nakina enuwa-wa. Akena namurndaki-rranguwanginume-ka alakba iya ayarrmurra ena-langwa. ³ Umba eneja Jesus ni-yengbina ayakwa wurrukwalu-wa warnikakakiruma Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa wurrukwalu-wa WuruBarija warnumamalya. Ni-yama nakina, “Karningma karna Neningikarrawa-langwa ayakwa eningarumuruma. Kembangra ne-yamarrkinama ngarraku-makinama ena? Ak-eningabakina-manja ngarna warnumamalya Jebuda-manja angbilyuwa-langwa, eningaba akina yinda awurrariya?” ni-yama Jesus.

⁴ Aburraja nawurraki-yengminjada wurrakina. Umba Jesus nenu-minjirrkilyinga nibina-manja nenungkwarba akwa nen-eningabakama nakina akwa neni-larrka arakba angalyu-wa-da.

⁵ Biya Jesus ni-yama nakina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Kini-ngkilarrina-manja nenikuwena Jebuda-manja edirra-wa, kempa ki-yamarrkinama nungkuwa ningkakina? Akwa ke-ngkilarrina-manja bulukwa nungkuwa-langwa edirra-wa Jebuda-manja, ki-yamarrkinama nungkuwa ningkakina? Mama Jebuda akina, umba warenja-bawiya kin-arrkirnama nenikuwena akwa k-arrkirnama ebina bulukwa nungkuwa-langwa ngalajukwaba edirra-langwa-na?” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁶ Nara aburraja kenumini-lawurakajuwa awilyuwilyaba ayakwa enuwa-wa umba narakiyinduma ngawa wurrakina. Nawurraki-yengminjaduma ngawa wurrumurndakakina warnumamalya.

Nara ngakwuruwa a-ngkweningabakajungwuma

⁷ Eneja Jesus nenu-miringka wurrumurndakakina warnumamalya narrumar•dumar•du-mulangwa ebina eningaba angalya warnik-ambarringi-yada, mena na-lyangkiyamama wurrakina, “Ngarrarumuruma ngarnumamalya ngawa ngarna-da.” Kembangra nakina Jesus nenuwurraki-rringka-manja wurrakina, nenu-makama arakba enena ayakwa aburruwa-wa. ⁸ Ni-yama, “Ken-ardijina-manja nungkuwa ningkakina nuwilyaba nenungkwarba ena-langwu-wa alikira aningi-yada, nara kembangra nungkwaja a-mar•duma angalya eningaba-dangwa ningkenik-ambarringi-yada nungkuwa. Dukwa eneja nabalija alikira nen-ardijuwama nakina nuwilyaba naruma nenungkwarba enejukwaba aninga-wa. Akena ningkiyukwujije-ka ningkakina umba eneja nakina naruma. ⁹ Nara kembangra a-mar•duma eningaba-dangwa angalya, nari-yada e-yamama nibina nabalija alikira nungkuwa-wa, ‘Jeyi! En-ambarriya-langwa naka nenungkwarba yelakwa umba erribaja-wiya ningkakina.’ Kini-yamina-manja nakina akina ayakwa nungkuwa-wa, kembangra ku-werrikieyiyenama ningkakina akwa ki-lalikinama ebina angalya ningku-mar•dangu-mulangwa.

¹⁰ “Nara kembangra a-mar•duma eningaba angalya umba ki-likajama k-ambarrinama awurrariya-manja angalya. Mama nara a-rungeburakajungwuma ningkakina, umba k-ambarrinama yakwujina. Kembangra eneja kin-akwudangwukajungwunamanja nibina nabalija alikira nungkuwa-wa, kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Ngeniyerriya, awurrariya ena angalya nungkuwa-langwa. Angerriba likaja eningabu-wa angalya, rungeburakajungwuma ningkakina,’ kini-yaminama nakina nungkuwa-wa. Kini-yamina-manja akina ayakwa, kembangra ka-lyangkiyaminama aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina, ‘Wa! Kwuja, narume-ka nakina nenumamalya-na!’ ka-lyangkiyaminama wurrakina. ¹¹ Amandangwa nara-manja a-ngkweningabakajungwuma ningkakina, kembangra Neningikarrawa kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Ningkeningabe-ka ningkakina ningkenumamalya,’ kini-yaminama nakina. Akena ku-ngkweningabakajungwuna-manja ningkakina, kembangra enamba-langwa Neningikarrawa arrkala keni-lyangkiyelijinama nungkuwa-manja nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

¹² Biya kembangra ni-yengbina Jesus akwala ayakwa nabaliju-wa alikira nenungkwarba. “Ka-murndukwajina-manja ningkakina warnumamalya kajungwa karniki-yebukaji-yada aninga nungkuwa-langwa-manja alikira, kembangra nara a-murndukwama warnumamalya nungkuwa-langwa, wurribina nungwena-murriya, nawena-murriya, akwa wurribina wurrukwala wurruminababurna angwarnda warnumamalya. Aburramba-langwa dukwa kab-ardijinama wurrakina ambaka-murra aburra-langwu-wa alikira aningi-yada. Umba warningerribirra-langwa warnumamalya ka-murndukwunama nungkuwa-wa,” ni-yama Jesus.

¹³ “Umba wurramukwiyadakena warnumamalya warningerribirra k-ardijinama nungkuwa-wa, wurrumurdakibina warningalyingmalyingma warnumamalya, wurrirrrengmurrengmurnirna warnumamalya akwa ngawa wurrimimbimimba warnumamalya. ¹⁴ Mama nara wurrakina ardiijuma nungkuwa aningi-yada aburramba-langwa umba eningaba ka-engekburakajungwunama nungkuwa-langwa. Eneja Neningikarrawara kini-yaminama eningaba nungkuwa-manja meningarija-langwa-manja mamawura kuw-enibudina-manja ngarningka warninginingaba warnumamalya wurribina ka-jungwuna-murrada,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

Kuw-alyubarina-mulangwa warnumamalya aninga akini-yada kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara

¹⁵ Eneja nuwilyaba nenungkarba n-engkirrika-manja amurndakibina ayakwa yakwujina ni-yengbinu-mulangwa Jesus, ni-yama nakina, “Ke-yekirrerriidineka wurrakina warnumamalya kuw-alyubarina-murrumura aninga akini-yada ngawa kinubungkawadina-manja Neningikarrawara nakina-da,” ni-yama nakina. ¹⁶ Eneja kembirra Jesus nenu-makama enena alawudawarra enuwa-wa.

Nuwilyaba nenungkarba n-ambilyumura nakina. Neni-ngayindanguma nakina ena-langwa warnumamalya wurrababurna warniki-liki-yada ena-langwu-wa alikira wurrakina kajungwa warniki-yebukaji-yada aninga yakwujina enuwa-manja. Kembirra ni-larrka ayakwa aburruwa-wa adinuba-wiya warniki-liki-yada wurrumurdakakina warnumamalya. Aburraja kembirra ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da arakba narri-dakama aninga eminininingka. Aruma aninga eningaba akwa ngawa akwalya narri-dakama wurrakina eningaba-da.

¹⁷ Kembirra na-walyuwa-manja arakba akwalya iya aninga, eneja nakina nubungkawa neni-larrka nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, kajungwa kawurraki-likaji-yada ena-langwu-wa alikira. Eneja kembirra ni-likena arakba nakina nenikuminuwar•duwar•da. Biya ni-yama nakina wurrumurdakibina-manja warnumamalya, “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama. ¹⁸ Akena aburraja narri-lyangkilyuwakajuwama wurruwurrakidirrbura aringka aburra-langwa wurrakina-da.

Ni-yama neningadinuba-wiya nenungkarba enuwa-wa, “Kinu-makina nungkuwanglangwa nubungkawa ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningu-beyindanguma angalya kajungwa ki-lungkuwabijini-yada amarda eninganinga nganyangwa. Akwa ningi-ngayindenama ki-likajama ngayuwa enena-wiya kirringkinama akina. Nara kembirra a-likama ngayuwa aduwaba-da,” ni-yama nakina.

¹⁹ Eneja ni-likena ngarningka arakba nenikuminuwar•duwar•da ningku-wa nenungkarba. “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama.

Eneja ni-yama enuwa-wa, “Kinu-makina nubungkawa nungkuwanglangwa ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningu-beyindanguma ememberrkwa bulukwa kakuminuwar•deni-yada warka nganyangwa. Kemba ningi-ngayindenama ki-likajama ngayuwa enena-wiya kirringkinama amurndakakina bulukwa nganyangwa eningabamurrikba akina. Nara kemba a-likama ngayuwa nungkuwanglangwu-wa nubungkawa aduwaba,” ni-yama nakina.

²⁰ Eneja ni-likena ngarningka nenikuminuwar•duwar•da ningku-wa nenungkarba. “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama nakina.

Eneja ni-yama enuwa-wa, “Adinube-ka ningena yirringi-yakajuma dadingiyarrka. Kembirra aminakina-langwa nara a-likama ngayuwa nungkuwanglangwu-wa nubungkawa aduwaba-da,” ni-yama nakina.

Eneja ni-yaminjamama ngawa nenumurdaki-yendabenuma nakina nenikuminuwar•duwar•da wurrababurnu-wa warnumamalya warniki-liki-yada wurrakina ena-langwu-wa nubungkawa aningi-yada. Akena aburraja nawurraki-waranguma nara kalikena wurrakina. ²¹ Eneja kembirra ni-lawurradina arakba angalyu-wa akwa nenu-maka amurndakibina ayakwa ena-langwa-manja nubungkawa.

Eneja kembirra n-awinyambade-ka nakina nubungkawa arakba amurndakibinanglangwa ayakwa. Biya ni-yama nibinu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Jeyi! Likaja errekbu-wa mamurukwu-wa,” ni-yama. “Nara ambudiduma umba warenja likaja wurrukwalu-wa warnumamalya nuw-ambilya-murruwa enena-manja angalya. Kili-kajama maruma-langwiya mamurukwa akwa ngawa miyukwayuwa-langwiya mamurukwa. Biya k-aburangkina ningkakina warningerribirra warnumamalya, wurribina warningalyingmalyingma akwa ngawa wurrirrengmurrengmurnirna akwa ngawa

wurribina wurrimimbimimba warnumamalya. Kembirra ka-wilyakina wurramuk-wiyadakina warnumamalya yangkwurrangwa nganyangwu-wa angalya kajungwa kuw-alyubarini-yada enena aninga,” ni-yama nakina nubungkawa nenu-makama ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da-da. ²² Eneja ni-likena arakba-da.

Biya wurramukwiyadakina warnumamalya n-aburangkama nakina. Biya wurruk-wala n-akburrangarnuma nakina akwa nenu-wilyakama arakba ena-langwu-wa nubungkawa-da. Biya ni-yama ena-langwu-wa nubungkawa, “Ningarra-wilyakama wurrumurndakenena warnumamalya yangkwurrangwa akena aruma ngawa enena angalya-da,” ni-yama nakina.

²³ Eneja kembirra nubungkawa ni-yama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja mamurndakangaba-wa mamurukwa nara-murruwa alikira,” ni-yama. “K-aburangkina ningkakina yak-wujina warningerribirra warnumamalya. Biya k-akburrangina-manja wurrakina ka-wilyakina yangkwurrangwa, kajungwa ena alikira nganyangwa ka-lyangburrukwuni-yada warnumamalya. Ka-warena-manja wurrakina, kembirra ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa, ‘Yiki-likajama enena-wiya,’ ki-yamina, ‘mena nubungkuwa nganyangwa nginu-maka-mubaba nakina ngayuwa-manja yiki-likaji-yada karningerribirra karnumamalya aningi-yada,’ ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa.

²⁴ “Amandangwa ningi-yaminama, wurrumurndakibina warnumamalya ka-likeni-yada warningadinuba-wiya nganyangwu-wa angalya nara arakba wurrakina alyubaruma ena aninga nganyangwa,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da. Ena-bu ngawa-da.

Enena alawudawarra nenu-makama Jesus nibinu-wa nenumamalya-da.

Akin-aburrakiyuwarna-mulangwa angwurra Jesus-manja

²⁵ Bi...ya narruma-yuwarnuma ngawa mibina mamurukwa numu-dirrirnduma makina Jirujalemu-wa nakina Jesus akwa wurribina ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Aburraja wurriylimberrkwilyumide-ka warnumamalya namurndaki-likenuma makina-manja ngawa mamurukwa aburrajukwaba wurrakina.

Kembirra na-likenu-manja wurrakina lukwakwa nakine-ka Jesus nu-ngwanja akwa ni-nyakuwarrukwajungwa akwa ni-yengbina amurndakenena ayakwa wurrumurndakakinu-wa wurruwurrakwilyumida warnumamalya. ²⁶ Ni-yama nakina, “Kirruwilyaba karnumamalya yiki-likaja-manja ngayuwa-wa akwa yiki-lyelyingmina-manja angwurra nungwenungwa iya dirndenungwa iya dadingiyenungwa iya wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa, akwa ngawa narkuvena-murriya iya darrkuvena-murriya umba yiku-warrngkilyelyingmina-manja ngayuwa, nara kembirra aburrakiyuwama ngayuwa-manja kirrakina. Yiki-lyelyingminama angwurra ngayuwa-manja umba yiku-warrngkilyelyingmajungwana kirrakina-da. ²⁷ Akwa ki-lyelyingmajungwana-manja ningkakina akwa ku-warena-manja ningkeniki-jungwa ngayuwa-langwa, nara kembirra aburrakiyuwama ngayuwa-manja ningkakina-da,” ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

²⁸ Biya ngarningka ni-yama nakina aburruwa-wa, “Yiki-ngayindena-manja kirrakina karniki-yuwi-yada ngayuwa-manja, kembirra yikuma-war•dikinama ambaka-langwa mangma nungkwurra-langwa,” ni-yama Jesus. “W-engkirrikiya-langwa. Ka-makinama ngayuwa ambilyama eyukwujiya-kiya alawudawarra, awilyaba alikira-langwa umba awilyaba awinyamba-langwa,” ni-yama Jesus.

Nuwilyaba nenungkwarba kini-ngayindena-manja kini-likirakina-manja nakina alikira alingajirrirra, kembirra adinuba-wiya nara-wiya aburradaduma nakina warka kinuma-war•dikinama ambaka-langwa mangma ena-langwa. Kinu-murnduwarnama angwarnda ena-langwa, aruma-murrikba akina, kajungwa arngkawura-murri-yada ngawa kini-gekburakini-yada akina alikira. ²⁹ Nara-manja a-murnduwama nakina angwarnda ena-langwa adinuba-wiya, kinum-akumurnama jimenda yimbukwa dukwa-da umba nara akwala-da. Kema nara a-likirakuma akina alikira ambaka nakina-da.

Kembirra aburraja wurrukula warnumamalya keni-rinjarrkinama enuwa-wa. ³⁰ “Wayi!” ke-yaminama wurrakina. “Naka nenungkwarba n-aburradadungama warka ena-langwa, akena nara nakina kini-jerrukwa-na! Ekuwarra yimbukwa wulkwa ni-likirakama, akena nara ambaka kini-jerrukwa akina-da,” ke-yaminama wurrakina-da. Ena ngawa.

³¹ Umba nuwilyaba eneja nubungkawa keni-ngayindena-manja nakina neniku-wardi-yada ningku-wa nubungkawa, enejukwaba kinuma-war•dikinama ambaka-langwa mangma ena-langwa. Akwa kenu-murnduwarnama nakina ena-langwa wurrawinyamba warnungkwarba nara-wiya a-likama awinyambu-wa. Dukwa wurriylimberrkwilyumide-ka 10,000 warnungkwarba wurrawinyamba ena-langwa,

umba eneja nuwilyaba-langwa nubungkawa wurrilyimberrkwilyumide-ka angwurra dukwa nakina wurrawinyamba 20,000 warnungkwarba-da. ³² Kembangira nara eneja nakina ambudiduma umba keni-larrkajama warenja-bawiya wurrukwala warnungkwarba ningku-wa nubungkawa kin-ambilya-murruwa awilyikerra nakina ambaka. Aburraja ka-likajama akwa ke-yaminama, “Amiyambena ningki-ngayindenama nungkuwa?” ke-yaminama enuwa-wa. “Umba yirraja yiki-yamarrkinama yirruwa yarnumamalya nari-yada awinyamba?” ke-yaminama wurrakina kenuminuwilyakinama ayakwa aburra-langwa-langwa nubungkawa ningku-wa nubungkawa wurrakina-da. Ena ngawa-da.

³³ Biya kembangira nenu-makama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya, “Kembangira wunalakina-kiya wuburra wunenungkwarba-kiya yiki-yaminama kirrakina nungkwurrajukwaba. Ningkakina ningkuwilyaba yiki-ngayindena-manja ningkeniki-yuwi-yada ngayuwa-manja, kembangira nara ningkakina a-waruma ningkeniki-lalika-langwa eningerribirra amurndakijika nungkwa-langwa umba kuma-war•dikinama mangma nungkwa-langwa,” ni-yama Jesus nakina-da.

Ngari-yamina-mulangwa ngakwurruwa wuburra dilingena dibina dungwurrkwarda

³⁴ Biya kembangira ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Karningme-ka karna dilingena. Dadingabe-ka dakina. Akena kingu-milyingkambumadina-manja dakina dilingena, aki-yamarrkinama ngarna kembangira kajungwa aking-eningabakini-yada dakina? Nare-ka-da. Nara ngarna eningabakama dakina dilingena dadingungwurrkwarda-ma-baba dakina, ³⁵ umba akinga-wurrunama dakina ngarna-da. Nara ngarna akumama dakina ajiringka-manja, mena nara-baba eningabakama dakina akina ajiringka. Akwa nara ngarningka a-ngwunyirrkwajuma bulukwa-langwa-manja yimi, mena nara-baba eningabakama dakina dilingena amarda-murriya. Nare-ka-da, duwurrariya-baba ngawa dakina dilingena-da.

“Kembangira w-engkirraja angwurra amurndakakinu-wa ayakwa ngarra-maka-murruwa. Yik-awiyebajina-manja akina nungkwurra-langwu-wa mada, nara kembangira a-jadjuma mungarrkuwarra-wa mada akwa a-lyikbijuma akina ayakwa, umba yiki-yakuwerribikaja ngawa ambaka-langwa amurndakakinu-wa,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrilyimberrkwilyumida-da.

15

Na-lyumadu-mulangwa jiba

¹ Bi...ya aburraja wurrababurne-ka warnumamalya narrumurndaki-ngayindanguma warnik-engkirriki-yada ayakwa wurrakina Jesus-langwa. Umba wurrilyimberkuwarra warnumamalya narraminu-war•danguma wara WarningiRawuma-langwa wurububungkawa wurrumurndakakina. Akwa narraminu-manguma angwarnda wurrukwala-langwa Warningijudiya warnumamalya kajungwa warniku-kwi-yada akina aburra-langwu-wa wurububungkawa. Biya nuw-akwudangwukajungwunuma Jesus-uwa wurrakina aburruwa wurrukwala ngarningka warnumamalya wurruwariya aburrajukwaba.

² Akena aburraja WurruBarija warnumamalya akwa wurribina warnikakakiru-maka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma na-ngwurriyengbeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, “Jesus-eka nakina nara a-larrkama wurruwariya warnumamalya engku-wa, umba nen-ardijinama wurrakina enuwa-wa akwa n-alyubarinama aninga aburruwa-manja-da,” ne-yama wurrakina.

³ Kembangira aminakina-langwa eneja Jesus nenu-makama abiyakarbiya alawudawarra wurrumurndakakina-manja warnumamalya.

⁴ Nuwilyaba nenungkwarba n-akwurrajuwama nakina ababurna jiba arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa ena-langwa. Umba awilyaba na-lyumaduma akina. Kembangira kini-yamarrkinama nakina? Ngayuwe-ka kembangira arakba ngarra-makinama nungkwurruwa-wa. Kini-lalikinama amurndakibina akwala jiba ena-langwa amarda-manja umba kini-likajama nakina kin-aburangkinama ebinu-wa awilyaba jiba na-lyumadu-murruwa ena-langwa-da.

Nakina ngawu...wa kin-aburangkinamu...wa, yanda-langwa kin-akburrangina-manja ebina na-lyumadu-murrada. ⁵ Biya kin-akburranga-manja akina, kinu-menama akwa kin-akumurna ena-langwa-manja amurn•da. Niyekirrerre-ka arakba kembangira kinu-werrikilyelyingmajungwunama-da. ⁶ Kembangira kini-lawurradinama nakina

angalyu-wa kini-ngabukwunama akina ena-langwa-manja amurn•da-da. Biya kenu-murndukwajinama warnumamalya ena-langwa akwa kini-yaminama aburruwa-wa, “Kwa, ngarri-yekirrerrikajungwuna-langwa arakba ngakwurruwa, mena ning-akburranga-mubaba arakba nganyangwa ebina na-lyumadu-murrada jiba,” kini-yaminama nakina-da, kenu-makinama ena-langwa-manja warnumamalya-da. Ena ngawa.

⁷ Biya kembirra ni-yengbina ngarningka akwala ayakwa nakina Jesus. Ni-yama, “Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina ena-langwa-manja angalya abalkaya, kinu-wurrena-mulangwa nuwilyaba nenumamalya awurruwurrariya amurndakibina n-arriyakajungwunu-mulangwa nakina. Umba kwuja! Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina wurrumurndakibina-langwa 99 warnumamalya ke-yamina-mulangwa eninginingaba wurrakina. Umba ke-yekirrerridinama angwurra wurrakina wurruwilyaba-langwa warnumamalya karru-wurrena-mulangwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arriyakajungwunu-mulangwa umba kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Na-lyumadu-mulangwa embirrkaluwa angwarnda

⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jesus, “W-engkirraja enenu-wa ngarningka alawudawarra,” ni-yama.

Duwilyaba dakina didarringka ying-akwurrajuwama ememberrkwa angwarnda eningilyamarmba ngala-langwa. Umba nuw-embirrkilyumaduma awilyaba akina. Kingi-yamarrkinama kembirra dakina didarringka? King-aburangkinama dakina angwurra ebina ngala-langwu-wa eyukwujiya angwarnda nuw-embirrkilyumadu-murruwa. Akwa king-abarrakajinama bajananga akwa kingi-yangbarrkinama ngala-langwa-manja alikira ambaka-langwa.

King-abuburangkinama ngawu...wa, yanda-langwa king-embirrkakburrangina-manja ebina nuw-embirrkilyumadu-murrada. ⁹ Kembirra king-akburranga-manja akina karringawurra-murndukwajinama dakina ngala-langwa warnumamalya. Kingi-yaminama aburruwa-wa, “Kwa, ngarri-yekirrerrikajungwuna-langwa aduwaba,” kingi-yaminama, “mena ngayuwa ning-akburranga-mubaba ebina angwarnda nganyangwa nuw-embirrkilyumadu-murrada,” kingi-yaminama dakina didarringka, karringa-makinama ngala-langwu-wa warnumamalya-da. Ena ngawa.

¹⁰ Biya kembirra ni-yengbina ngarningka akwala ayakwa nakina Jesus. Ni-yama, “Wuburra laka dibina didarringka kingi-yekirrerridinama, kembirra aburrajukwaba Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina-da. Ke-yekirrerridinama wurrakina wurruwilyaba-langwa warnumamalya karru-wurrena-mulangwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arriyakajungwunu-mulangwa wurrakina akwa kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina-da,” ni-yama nakina Jesus.

Ni-lyumadu-mulangwa nenungkwarba

¹¹ Biya enena ngarningka alawudawarra nenu-makama Jesus aburruwa-wa.

Nuwilyaba nakina nenungkwarba akwa wunambilyuma warnikuwabulena-kiya nabuk-ambilyuma yakwujina awilyaba-manja angalya wurrubukalakina. ¹² Biya neningarrija-langwa-dangwa nenikuwenikba ni-yama nungwenikba-wa, “Ngangwa,” ni-yama, “wu-murnduwarna arakba akwa wi-yebijebakina amurndakijika iya ajiringka nungkwa-langwa aduwaba kajungwa ku-meni-yada ekuwarra gaya nganyangwa,” ni-yama. Eneja kembirra nungwenikba nu-murnduwarna nakina amurndakibina amurndakijika iya ajiringka. Nenuminilirrak-eyebijebakama arakba wunalakina-langwa wunenungkwarba-kiya, ekuwarra nawenikba-langwa umba ekuwarra nenikumarnjenikba-langwa.

¹³ Eneja kembirra arngkidarrba-langwiya nakina nijira-dangwa nenu-kwa ebina ajiringka ena-langwa wurrukwalu-wa warnumamalya umba nu-manga angwarnda aburruwa-langwa akina-murrada. Akwa kembirra ni-likena eminingku-wa angalya nakina-da. Biya ni-likena arakba, nu-wilyakama ena-langwa amurndakijika iya angwarnda-da. Juju...j engku-we-ka ni-likenuma nakina.

N-alilikenu...wa, yanda-langwa ni-yar•da eminingka-manja angalya arakba aminababurna-manja alikira iya warnumamalya. Yakwujina n-ambilyuma nakina akena nara amurndamurndirra ambaka kinu-wilyaka ebina angwarnda, nara kin-engkirrikena nakina ambaka-murri-yada umba nu-wurrawaja ngawa warena-bawiya akina-da. Ni-jerrukwama angkwulyumida-langwa ngawa nakina-da. ¹⁴ Nara ebina

ajijira-mulangwa kinu-wilyaka ena-langwa-manja ayarrka, nu-mangbijerriduma nakina ngawa arakba-da. N-eningalyingmalyingmadume-ka nakina-da.

Umba akina-manja ngawa angalya na-warrngkijerridinuma ngalaja aninga akina. Kemberra nakine-ka nenungkwarba nu-mureyanguma akwa ni-ngayindanguma kin-alyubarinuma aninga. ¹⁵ Biya arakba ni-likena nakina nuwilyaba-langwu-wa nenungkwarba angalya, neni-yendabenuma warki-yada, akwa kemberra arakba nenuminwar•danga nakina warka. Eneja nakina neni-larrka ena-langwu-wa bikibiki nenik-akwurraji-yada amurndakakina. ¹⁶ Umba ni-ngayindanguma nenik-alyubari-yada aninga bikibiki-langwa kajungwa neniki-ladikajungwi-yada nakina nenungkwarba, mena nara kenu-kwa warnumamalya aninga. Akine-ka bikibiki-langwa aninga najjanguma narru-wurrangu-mulangwa ebina amakwulya narr-alkuwaijuwa-mulangwa warnumamalya amamuwa-langwa aninga warnik-alyubara-langwa.

¹⁷ Biya kemberra arakba ni-yakuwerribika nakina akwa ni-lyangkiyama, “Wur-murndakibina warnungkwarba nenuminu-war•duwar•denama warka nungwarrka-langwa, nuw-alyubarinama arume-ka aninga aburra,” ni-yama. “Umba nganja ningena yelakwa murumureya ning-ambilyama. ¹⁸⁻¹⁹ Ngi-likajama arakba ngilawurradina nungwarrku-wa. Ki-yaminama ngayuwa enuwa-wa, ‘Ngangwa, ningene-ka ning-arriyakajungwuma. Nara kemberra arakba wurrukwa e-yengbijuma ningena nungkwa-langwa ningenukuwena, mena nara k-engkirrikena ngayuwa ayakwa Neningikarrawaru-wa akwa nungkuwa-wa. Umba yirra-ngayindenama ningkakina ki-yaminama ngayuwa-manja wuburra laka wurrukwa-manja ningki-yaminama aduwaba warnumamalya buminu-war•duwar•dena-murrumanja nungkwa-langwa warka. Nganjukwaba ku-war•denama wuburra wurrumurndakenena warnikuminuwar•duwar•da buminu-war•denama, akena nara arakba ningenukuwena e-yamama ningena,’ ki-yaminama-ka ningena nungwarrku-wa-da,” ni-lyangkiyama nakina ni-lyangkumakajungwunuma nenungkwarba. ²⁰ Biya kemberra nu-mirajanga nakina akwa ni-likena arakba ni-lawurradina nungwenikba-langwu-wa angalya-da.

N-alilikenu...wa. Akena awilyikerra-langwiya ngawa ni-likenu-wiya nakina ambaka nenungkwarba, eneja nungwenikba neni-rringka nubukwaya ni-lawurradinuma. Neni-rringka-manja nakina ni-lawurradinu-manja nenikuwenikba, n-errukwule-ka. Biya n-angkarra nakina nenu-kwurukwa, akwa nen-engkarnga akwa neni-lawurangka nenikuwenikba-manja-da.

²¹ Kemberra ni-yama eneja nenikuwenikba nungwenikba-wa, “Ngangwa, ningene-ka ning-arriyakajungwuma. Nara k-engkirrikena Neningikarrawaru-wa akwa nungkuwa-wa. Nara kemberra arakba nungkwa-langwa ningenukuwena ningena mena ninguwurrariya-baba,” ni-yama.

²² Akena eneja nungwenikba nen-ardijuwa wurrumurndakibina warnumamalya nenuminu-war•duwar•danguma, biya ni-yama aburruwa-wa, “Kwa warenja, wurringalyilyiya dumbala dadingaba-langwa aken-awiyebaji-yada naka,” ni-yama. “Akwa wun-awiyebajiya eyukwujiya erumungkwa amamamuwa ena-langwa-manja amamamuwa ayarrka akwa wun-awiyebajina ngarningka ebina eningalika ena-langwa-manja alika. ²³ Akwa yiki-likaja yiku-mena ebina eyukwujiya bulukwa engmurra. Yiku-wardena akwa yik-aburdena akina. Kemberra ak-alyubarinama ababurna amadangkwa iya aninga ngakwurrwa aki-yekirrerrikajungwunama, ²⁴ mena naka nenikuwarrka nganyangwa ni-jungwu-murrada, akena aduwaba n-enibuduma arakba naka-da. Ningen-akburrangama arakba nibina ni-lyumadu-murrada-da,” ni-yama neni-yuwangkwa nakina. Biya nuw-alyubarina arakba aninga wurrakina-da.

²⁵ Akini-yada ngawa eneja nuwilyaba nenikuwenikba naruma-dangwa nuwar•danguma warka errekba-manja. Biya ni-lawurradinu-manja nakina angalyuwa akwa n-akwudangwukajungwunu-manja alikira-wa, n-engkirrika nakina arakba akumalyumalyangka eningalukwanja na-malyangkeyinuma. ²⁶ Biya kemberra nenardija nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nungwenikba-langwa akwa ni-yama, “Ne-yamarrkinama wurrakina?” ni-yama nakina.

²⁷ Eneja nibina nenikuminuwar•duwar•da ni-yama enuwa-wa, “Nungkwa-langwa nenikumarnjena ni-yar•duma naka. Kemberra eneja nungweni yirrenu-makama yarniku-warda ebina eyukwujiya bulukwa engmurra, mena ni-lawurradinu-mubaba karninikuwena ngawa neningaba nakina-da,” ni-yama.

²⁸ Eneja kemberra naruma-dangwa nenikuwenikba nenak-ar•darra awinyamba. Nara kini-ngayindanga kin-awiyebena alikira-wa. Kemberra eneja nungwenikba ni-jadinga nakina alikira-langwa akwa ni-yama, “Nara errekba-manja ambilyuma umba kwa, awiyeba-langwa marrakba arrawu-wa,” ni-yama.

²⁹ Akena eneja ni-yama nungwenikba-wa, “Kwuja, ngayuwa yirraminu-war•danguma warka nungkwa-langwa,” ni-yama. “Mababurne-ka mamarika iya yinungkwura ningu-war•danguma, ningu-war•duwar•denama aduwaba ngawa ningena-da, wurrumurn-dakenena wuburra warnumamalya buminu-war•denama aburrajukwaba nungkwa-langwa. Nara yibamini-yarrkuwurranga ebina yi-maka-mulangwa ayakwa nungkuwa, akena nara kembirra yiku-kwa awilyuwilyaba nenukwada ngayuwa-wa-da kajungwa yarnik-alyubari-yada nganyangwa warnumamalya-da. ³⁰ Akena naka eneja nenikuwena nungkwa-langwa ni-jerrukwama ebina angwarnda nungkwa-langwa wurruwurrariya-manja wurridarringka. Umba ni-lawurradinu-manja naka nungkwa-langwa nenikuwena angalyu-wa, kembirra nungkwaja ningkarra-makama ningkakinangwa nungkwa-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da, kembirra narru-wardanguma engmurra eyukwujija bulukwa ena-langwi-yada wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikuwenikba nungwenikba-wa.

³¹ Eneja kembirra nungwenikba ni-yama enuwa-wa, “Nenukwa, ngeniyerriya,” ni-yama, “ningkene-ka ningk-ambambilyuma yelakwa ngayuwa-manja, akwa amurn-dakenena amurndakijika-murriya nganyangwa nungkwa-langwe-ka ababurna-langwa ena. ³² Umba ena yirr-alyubarinama yarna aninga yirri-yekirrerrikajungwunama yarna. Eningabe-ka ena mena naka nenikuwarrka nganyangwa ni-jungwu-murrada, akena aduwaba n-enibuduma arakba naka-da. Ni-lyumadu-murrada, akena ningenkburrangama ngayuwa,” ni-yama nenyuwangkwa, nenu-makama nenikuwenikba-wa-da. Akwa ena ngawa-da.

Ena abiyakarbiya alawudawarra nenu-makama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

16

Numinilyenjirra-langwa mangma nenikuminuwar•duwar•da

¹ Biya kembirra nenu-makama Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa enena alawudawarra nuwilyaba-langwa nenikuminuwar•duwar•da.

Nuwilyaba n-ambilyumurra nenikuminuwar•duwar•da nakina. Umba eneja ena-langwa nubungkawa numinababurne-ka alikira iya amurndakijika akwa angwarnda nakina. Nakine-ka kembirra nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa numurndak-akukwurrājuwama ababurna-langwa eningerribirra ena-langwa-langwa nubungkawa.

Bi...ya aburraja wurrukwala warnumamalya na-likenuma nakinu-wa nubungkawa akwa ne-yamama, “Nakine-ka nenikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa nibina n-akwurrainama ababurna-langwa amurndakijika nungkwa-langwa nuwurrariye-ka nenumamalya nakina,” ne-yama. “Ni-jerrukwunama-ka eningerribirra nungkwa-langwa nakina. Ku-mangbijerridinama kembirra adinuba ningkakina,” ne-yama wurrakina nenu-maka nakina-manja nubungkawa-da.

² Eneja kembirra nubungkawa nen-ardijuwa nibinu-wa arakba nenikuminuwar•duwar•da. Nakine-ka ni-likena kembirra enuwa-wa. Umba ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Amiyambena ena ayakwa bu-makama warnumamalya nungkuwa-langwa?” ni-yama. “Yirra-ngayindenama nungkuwa ku-murnduwarnama aduwaba ababurna-langwa angwarnda nganyangwa. Akwa yikumin-arrikarrenama jurra-manja akina ababurna-langwa akwa yiku-kwunama akina jurra ngayuwa-wa, mena nara-baba arakba aminu-war•duma ningkena warka nganyangwa yelakwa,” ni-yama nakina nubungkawa enuwa-wa.

³ Umba eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-lyangkumakajungwunuma arakba. “Karukwa!” ni-yama. “Ki-yamarrkiname-ka ningena aduwaba? Nubungkawa nganyangwa nu-warenama ngayuwa. Nara kembirra arakba aminu-war•duma ningena warka ena-langwa-da. Ningeningarrubuda-me-ka ningena ningenu-mungkada-langwa edirra-da. Akwa nara e-yukwamajuma erribirra angwarnda iya aninga warningerribirru-wa warnumamalya, ki-yeliyena-mubaba kembirra ningena ngayuwa akina-langwa-da. ⁴ Wa! Ningeningma kembirra arakba ningeni-yama-langwa ngayuwa kajungwa nari-yada a-waruma wurrukwala warnumamalya ngayuwa-da. Kembirra ki-jadena-manja ngayuwa nubungkawa-langwa-langwa alikira, aburraja kabawiyebajinama ambaka-murra ngayuwa wurrakina warnumamalya aburra-langwu-wa alikira-da,” ni-yama ni-lyangkumakajungwunuma nakina nenikuminuwar•duwar•da-da.

⁵ Biya nen-ardijuwama nakina kembirra wurrumurndakibina warnumamalya warniku-kwi-yada angwarnda iya aninga ena-langwu-wa nubungkawa. Wurruwilyuwilyaba-wiya nen-ardijuwama nakina enuwa-wa wurrumurndakakina

warnumamalya wurrababurna-langwa. Biya ni-yama nakina nuwilyabu-wa, “Ambarrngarna aninga ningkeniku-kwi-yada ningkena nubungkawa nganyangwa?” ni-yama.

⁶ Eneja ni-yama, “Kinu-kwunama-ka ningena arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa budila enuwa-wa aliba-langwa amalyirra,” ni-yama.

Kembirra eneja ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa, “A•a! Wu-miyya ena jurra nungkwa-langwa. Ambarriya akwa wu-warrukwajiya ena ekirra. Nara arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa umba arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa k-arrikarrenama ningkakina yelakwa-da. Biya arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa kinu-kwunama budila enuwa-wa kembirra-da,” ni-yama nakina.

⁷ Umba ningka-langwa nenungkwamba ni-likenuma enamba-langwa enuwa-wa. Kembirra ni-yama eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da, “Umba nungkwaja, ambarrngarna ningkena aninga ningkeniku-kwi-yada nubungkawa nganyangwa?” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Kinu-kwunama-ka ningena 1,000 beka amadidira-murra amaninga nungkwa-langwu-wa nubungkawa,” ni-yama.

Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-yama, “A•a! Wu-miyya ena jurra nungkwa-langwa. Nara 1,000 umba 800 k-arrikarrenama ningkakina,” ni-yama nakina-da.

⁸ Bi...ya n-engkirrika arakba eneja nubungkawa ayakwa nakina-langwa nikalya nenikuminuwar•duwar•da ni-yama-mulangwa nakina. Biya ni-yama, “Nakakirume-ka nakina nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa. Milyenjirre-ka mangma ena-langwa,” ni-yama nakina nubungkawa. Ena-bu ngawa-da.

Biya kembirra Jesus nenu-makama ngarningka ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama nakina, “Akine-ka ni-yengbinuma nakina nubungkawa ayakwa, mena warnumamalya wurribina na-lyangmingina-murrumurra wulkwa amurndakijika-murriya-manja na-likaja-mubaba milyenjirra-murra mangma wurrakina. Warningme-ka wurrakina *warniku-wulda-langwa *warnikungwur•da-langwa enena-manja angalya. Warningme-ka warniki-yama-langwa warnumamalya-manja wurribina na-lyangmurukweyina-murrumanja aburrajukwaba amurndakijika-manja umba nara akwala. Umba aburraja warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murrumurra Neningikarrawara-langwa-manja alarradada na-lyangmurukweyina-murrumurra aburrajukwaba wurrakina enena-manja angalya akwa ngawa ngarningka amurndakibina-manja Neningikarrawara-langwa-manja ngalajukwaba-da. Kembirra enena-manja angalya narruma-wilyakinama wurrakina mangma meningilyenjirra-ma amurndakijika-langwa. Warningbala warniki-yama-langwa warnumamalya-manja wurribina na-lyangmurukweyina-murrumanja amurndakijika-murriya-manja wurrakina umba nara akwala-manja,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Kembirra ngarra-makinama ena ayakwa nungkwurruwa-manja,” ni-yama. “Nungkwurraja yika-mamurikajinama kirrakina wurrukwala-manja warnumamalya. Yika-kwunama aninga iya amurndakijika akwa angwarnda. Ambaka-murra kembirra yiki-jungwuna-manja kirrakina, nara arakba a-ngayinduma amukwiyadakina kirrakina amurndakijika-murriya. Akini-yada ngawa eneja Neningikarrawara nakina yikenu-wilyakinama kirrakina ena-langwu-wa angalya abalkaya,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁰ Biya ni-yama nakina Jesus ngarningka aburruwa-wa, “Kirruwilyaba karnumamalya yikinumin-akwurrajinanama amurndamurndirra kirrakina eyukwujiya angwarnda ningka-langwa nenumamalya akena nara-manja amini-jerrukwama akina, kembirra ambaka-murra eneja yikenu-werrungwur•denama nungkwurruwa-manja akwa nungkwurraja yikinumin-akwurrajinanama kirrakina ena-langwa adirringwarna angwarnda-da. Akena kirrikalya-manja kirruwilyaba karnumamalya, nara-manja akwurrajuma eyukwujiya angwarnda ebina ambaka-langwa umba yikinumini-jerrukwuna-manja akina, kembirra nara nakina a-werrungwur•duma nungkwurruwa-manja akwa nara kirrakina amin-akwurrajuma aruma angwarnda ena-langwa-da.”

¹¹ Nara-manja nungkuwa akwurrajuma ningkakina angwarnda iya amurndakijika ningkumurndamurndirra enena-manja angalya, amiyambena kembirra Neningikarrawara-langwa kinumin-akwurrajinanama ningkakina? Nara-da. Nare-ka a-kwama Neningikarrawara eningerribirra ena-langwa nungkuwa-manja ningkenik-akwurraji-yada ena-langwa akina-da. ¹² Amurndakenene-ka amurndakijika iya angwarnda nara nungkwa-langwa akina. Umba eneja Neningikarrawara nginu-kwunama ena-langwa angwarnda iya amurndakijika-murriya eningaduwaya nungkuwa-manja. Kembirra

nara-manja akwurrajuma ningkakina amurndakakina eningaduwaya enena-manja angalya, ki-yamarrkinama ningkakina ambaka-murra? Eneja kenu-kwunama ningkakina Neningikarrawara eningaba ebina ena-langwa eningangkawura ena-langwa-manja angalya abalkaya-na? Nare-ka nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹³ Biya ni-yama ngarningka nakina aburruwa-wa, “Neningerribirra nenikumini-
uwar•duwar•da nare-ka nakina aminu-war•duma warka wunalekbina-kiya-langwa wunubungkawa-kiya-langwa wunambilyuma. Dukwa kini-lyelyingminama nuwilyaba-manja nubungkawa, kinu-werrikambilyama enuwa-manja, umba dukwa kenu-wirrikbinama nakina ningka-manja akwa nara kembirra akwurrajuma angwurra nakina-manja-da. Akine-ka ngarra-makama mena-baba ka-bungkawadina-manja akina angwarnda nungkwurruwa-manja, kembirra Neningikarrawara nara a-bungkawaduma nakina nungkwurruwa-manja-da,” ni-yama Jesus nenu-maka ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa abiyakarbiya akwala ayakwa

¹⁴ Aburraja wurrukwa Wurrubarija warnumamalya aburrajukwaba nuwengkirrikenuma amurndakibina ayakwa Jesus-langwa. Kembirra nenu-marngakajuwama enuwa-wa mena na-lyelyingminu-mubaba angwurra angwarnda.

¹⁵ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Kirrakina-bina kirra-ngayindenama warnumamalya ke-yamina-mulangwa-da, ‘Karningabe-ka KirruBarija kirrakina karnumamalya, kirruwerrikidirrbure-ka kirrakina-da.’ Akina kirri-ngayindenama akena eneja Neningikarrawara neningma nakina mangma iya yukwudukwuda nungkwurra-langwa. Neningma angwurra nungkwurruwa-manja karnumamalya. Nara a-lyanguwerribikajungwuma nakina wuburra kirrukwa karnumamalya kirri-lyanguwerribikajungwuma kirrakina-da. Yiki-yamina-manja karnumamalya, ‘Eningaba akina,’ dukwa Neningikarrawara kini-yaminama arrkala, ‘Awurrariya akina,’ kini-yaminama dukwa nakina-da,” ni-yama Jesus nenu-maka Wurrubarija-manja-da.

¹⁶ Biya ngarningka ni-yama kembirra Jesus aburruwa-wa, “Arakburakba-kiya-wiya wurribina warnikakakirumaka warnumamalya narr-akakirumakama Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma narra-makama wurrukwa-langwa warnumamalya. Akwa narr-akakirumakama ngarningka Neningikarrawara-langwa-langwa ayakwa amurndakibina Wurrububurabuda narra-maka-mulangwa wurrakina ena-langwa-manja warnumamalya. Amurndakakina-langwiya-bina ayakwa narr-akakirumakama wurrakina warnikakakirumaka wurrukwa-langwa warnumamalya wurriyirribiyirra ngawa-da.

“Bi...ya aburraja warningaduwaba warnumamalya kembirra nuwengkingkirrikenuma aburrajukwaba aduwaba amurndakakinu-wa-bina ngawa ayakwa wurrakina. Eneja kembirra Janjana Neningikingkingambaja ni-yar•duma arakba enena-manja angalya. Kembirra ni-yar•dangu-mulangwa nakina Janjana, ngayamba-langwa ningarra-wilyakajuwama warnumamalya-manja eningaba ayakwa kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nakina. Kembirra aduwaba aburraja wurrababurna-langwe-ka warnumamalya neni-ngayindenama angwurra wurrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nakina aburruwa-manja. ¹⁷ Nungkwurraja kirri-yaminama karna karnumamalya, ‘Nare-ka a-jerriduma amurndakakina angalya abalkaya akwa amurndakenena angalya arrawa ngalajukwaba,’ kirri-yaminama. Umba amurndakibina ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa ngalajukwaba nare-ka a-jerriduma akina. Akena ngarra-makinama nganja ngayuwa, amurndakibina angalya abalkaya iya amurndakenena angalya arrawa dukwa ka-jerridinama akina umba amurndakibina ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa nare-ka a-jerriduma akina. Nara ngawa awilyuwilyaba a-jerriduma akina-da.

¹⁸ “Arakburakba-kiya-wiya nenu-kwa-manja eneja Neningikarrawara enena ena-langwa ayakwa eningarumuruma nakina-manja Mawijija, ni-yamama nakina Neningikarrawara,

‘Nuwilyaba nenungkarba kininga-lalikina-manja dadingiyenikba ena-langwa, umba kininga-mena-manja dingka-manja didarringka, kembirra wunalakina-kiya ngawa keni-rndirndirkeyinama arakba. Akwa ngarningka nuwilyaba nenungkarba kininga-lalikina-manja dadingiyenikba ena-langwa, akwa kembirra eneja ningka-dangwa nenungkarba kininga-mena-manja dakina, kembirra nakine-ka nenungkarba akwa ngawa dakina didarringka aburnajukwaba keni-rndirndirkeyinama arakba wunalakina-da,’

ni-yamama Neningikarrawara,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja WurruBarija warnungkwarba-da.

Numinababurna-langwa amurndakijika nenumamalya akwa Lajirida-langwa

¹⁹ Biya kembirra arakba nenu-makama enena alawudawarra nakina Jesus wurrumurndakakina-manja WurruBarija warnumamalya.

Nuwilyaba naruma nenumamalya n-ambilyuma nakina awilyaba-manja angalya. Numinababurne-ka nakina amurndakijika iya angwarnda akwa aninga-murriya. Akwa n-awiyuwiyebenuma dumbala dukukwlyubena dibina nu-beyindanguma duminaruma angwarnda. Akwa n-alyelyubarinuma aninga eninginingaba-wiya mababurna-langwa mamawura iya marringa nakina-da.

²⁰ Eneja nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyuma nakina yakwujina enejukwaba ebina-manja ngawa angalya. Nenimikirra nakina Lajirida. Nakine-ka nenungkwarba neningalyingmalyingme-ka. Awurrakwlyumide-ka amarmarra n-arrirreyinuma ena-langwa-manja nenumadangkwa. Aburraja wurrukwa warnumamalya ena-langwa neni-lyilyanguma nakina nibina-langwu-wa naruma nenumamalya alikira. Neni-lyilyanguma wurrakina akwa neni-lalikama nen-angmakwulalijuwama nakina akawiyuwiyeba-manja akwudangwa. ²¹ N-alyubarinu-manja nibina naruma nenumamalya ebina aninga, kembirra ngalaja eyukwayuwa aninga n-alyubarinu-mulangwa nakina ne-ngkilarreyinuma akina ajiringka-wa. Eneja nakina Lajirida ni-ngayindanguma ebina aninga ne-ngkilarreyinu-mulangwa nenik-alyubari-yada akina. Aburraja wurruwarda na-likenuma enuwa-wa akwa narri-ngbijuwama amarmarra amurndakibina ena-langwa-da.

²² Bi...ya kembirra nakine-ka neningalyingmalyingma nenungkwarba ni-jungwa arakba. Umba aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurrikaja neningkajika wurrakina nibina ni-jungwuma, akwa nenu-wilyakama karrawaru-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya n-ambilyu-murruwa Aburiyama, kajungwa kin-ambilyi-yada ngawa enuwa-manja yakwujina akwudangwa.

Bi...ya kembirra eneja nibina nenumamalya numinababurna amurndakijika iya aninga ni-jungwa enejukwaba nakina. Aburraja neni-rungkwaba nenumadangkwa ajiringka-manja arakba-da. ²³ Umba ni-likena arakba kembirra awurrariya-wa angalya warninikijungwa-langwu-wa nakina. Akena akina-manja ngawa angalya warninikijungwa-langwa-manja, n-arrkwujeyinuma nakina nenumamalya, ni-lyandinume-ka angwurra nakina-da. Biya nu-ngwundikadinga akwa nenilirraki-rringka wunalakina Aburiyama akwa Lajirida. Umba awilyikerra ngawa angalya aburnaja wunalakina nen-ambilyumurra-da.

²⁴ Eneja kembirra n-ardanga nakina nenumamalya Aburiyamu-wa. “Namira...wu!” ni-yama. “Errukwulya-langwa nganja akwa ni-larrkiya-langwa Lajirida ngayuwa-wa yangkwurrangwa, kajungwa kin-akumi-yada ayarrka amamuwa ena-langwa akungwa-manja akwa kinu-murndadiki-yada alyelyikba nganyangwa. Marrakba! Karukwa! Ningi-lyandiname-ka ningenena enena-manja angalya angwura-wiya,” ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa-da.

²⁵ Akena eneja ni-yama Aburiyama, “Engkirrikiya, namira,” ni-yama. “Ningk-ambilyu-wiya ningkeniba nungkuwa ningkakina, ningku-wilyakama ababurna amurndakijika iya aninga. Eneja naka Lajirida nara ebina amurndakijika iya aninga kinu-wilyaka enuwa-manja, neningalyingmalyingma neningangkawura n-ambilyuma nakina. Umba aduwaba kembirra niyekirerra arakba naka yelakwa, umba nungkwaja ningkakina yakwujina ningk-arrkwujeyinuma ngawa, ningki-lyandinama ningkeniangkawura.

²⁶ Umba ngarningka ngalaja akina laka edirra angwujirira angwurn•dikirra nuw-ambilyama wilyarra, kajungwa wurribina karri-ngayindena-manja warniki-lika-langwa yadada nungkuwa-wa nari-yada wurrakina a-likama-da. Akwa nara warningerribirra yadikina ningk-ambilya-mulangwa ningkakina a-kuwabijanguma yangkwurrangwa yirruwa-wa-da,” ni-yama Aburiyama enuwa-wa-da.

²⁷ Eneja kembirra ni-yama nibina nenumamalya, “Aburiyama, marrakba, namira, ni-larrkiya-langwa kembirra Lajirida nungwarrka-langwu-wa angalya,” ni-yama. ²⁸ “Aburraja wurrakina yakwujina wurrumangbala nganyangwa narrrkuwarrka-murriya nuw-ambilyama. Eni-likaja nakina abunu-makina abunu-madamurrukuna, kajungwa nari-yada a-likama wurrakina enenu-wa awurrariya angalya akwulyandilyandu-wa, wuburra laka ngayuwa ningi-likenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya,” ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa-da.

²⁹ Eneja Aburiyama ni-yama enuwa-wa, “Nungkwa-langwa narrrkuwena-murriya narru-wilyakinama wurrumurndakakina akina ayakwa Mawijija-langwa akwa

ngawa Wurrububurabuda-langwa,” ni-yama. “Ab-engkirrikaja kembirra wurrakina amurndakakinu-wa ayakwa aburra-langwu-wa. Narra-madamurrukwa-mulangwa arakba, kembirra abarramin-engkirrikaja wurrakinu-wa akina ayakwa,” ni-yama Aburiyama enuwa-wa-da.

³⁰ Eneja kembirra nenumamalya ni-yama, “Nare-ka, namira,” ni-yama nakina. “Ka-jungwuna-manja wurruwilyaba warnumamalya biya kembirra kuw-enibudina-manja wurrakina akwa ka-likaja-manja aburruwa-wa, kembirra kuw-engkirrikajame-ka amandangwa wurrakina akina ayakwa-da. Kembirra arakba wurrakina karru-wurrenema awurruwurrariya umba kuw-engkirrikajama arakba eninginingaba-wiyada,” ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa.

³¹ Eneja ni-yama Aburiyama, “Nara-manja wurrakina engkirrikuma Mawijija-langwu-wa ayakwa akwa Wurrububurabuda-langwu-wa, nara kembirra wurrakina engkirrikuma aduwaba wurrukwalu-wa warnumamalya. Kwuja! Kini-jungwuna-manja nuruilyaba nenumamalya biya kin-enibudina-manja nakina akwa kini-likaja-manja nakina yadada aburruwa-wa, kenu-madamurrukwuna-manja nakina wurrakina-manja, nare-ka wurrakina engkirrikuma ena-langwu-wa ayakwa,” ni-yama Aburiyama nibinu-wa nenumamalya-da. Ena ngawa-da.

Enena alawudawarra nakina Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja WurruBarija warnumamalya-da.

17

Aka-kwudirrkina-mulangwa warnumamalya awurruwurrariya-wa akwa akamini-yakuwabijeyina-mulangwa wurrukwalu warnumamalya

¹ Biya kembirra Jesus ni-yengbinuma nakina ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. “Wurrukwalu warnumamalya yikabu-kwudirrkina-ka amandangwa nungkwurruwa-manja awurrariya-wa wurrakina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. “Akena nara nungkwurraja karna a-ngwanjajuma wurrakina. Kembirra yiki-yamina-manja akina awurrariya, ka-ngekburakajungwunama ngalaja awurrariya nungkwurra-langwa ambaka-murra. ² Umba yika-kwudirrkina-manja wurrukwalu warnumamalya awurrariya-wa akwa ke-yamina-manja akina awurrariya, kembirra aminakina-langwa ka-ngekburakajungwunama awurrariya angwurra nungkwurra-langwa ambaka-murra. ³ Nungkwurraja kembirra yiki-ringkajungwunama angwurra kirrakina kajungwa nariyada a-kwudirrkama wurrukwalu warnumamalya awurrariya-wa,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Kini-yamina-manja nenikumarnjena awurrariya nungkuwa-manja, kembirra nungkwamba-langwa kinu-makinama enuwa-wa ebina-langwa awurrariya ni-yama-mulangwa nakina nungkuwa-manja. Umba kin-engkirrikaja-manja nakina nenikumarnjena ayakwa nungkuwa-langwa akwa kinuma-warrukwajina-manja mangma ena-langwa, kembirra arrkala kinumini-yakuwabijinama ningkakina-da. ⁴ Umba kini-yamina-manja ngawa nakina, kini-ngekbungeburakina-manja nakina awurruwurrariya nungkuwa-manja neningangkawura, kembirra nungkwaja arrkala kinumini-yakuwabijinama ngawa ningkakina ningkeningangkawura-da. Dukwa arngkababurna kini-yaminjaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Marrakba, yimini-yakuwabijija-langwa nganja akina.’ Dukwa arngkumangbala arngkambilyuma kini-yaminama nakina akina ayakwa nungkuwa-wa muwilyaba-murra-manja ngawa mamawura. Kembirra nungkwamba-langwa kinumini-yakuwabijinama ningkakina amurndakibina ena-langwa awurruwurrariya, mama amangbala ambilyuma akina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Aku-werrikambilya-mulangwa ngarna Jesus-manja akwa akinuminu-war•dena-mulangwa warka ena-langwa

⁵ Aburraja kembirra Jesus-langwa warnikilarrkilarrka warnungkwarba ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Bungkawa, yirri-ngayindenama yarna yiku-werrikambilyama angwurra nungkuwa-manja,” ne-yama wurrakina. “Yirru-mamurikajina yirraja kajungwa nari-yada a-minikalyikama nungkuwa, umba yiku-werrikambilyi-yada ngawa nungkuwa-manja yarningangkawura,” ne-yama wurrakina.

⁶ Eneja ni-yama Nubungkawa Jesus aburruwa-wa, “Nara ambaka karna a-werrikambilyuma ngayuwa-manja-na!” ni-yama. “Ku-werrikambilya-manja ngawa ningkakina ngayuwa-manja, mame-ka ku-warrngkuwerrikambilya-manja ningkakina ngayuwa-manja, ki-yengbinamurra kembirra enena ayakwa ningkakina. Ki-yaminama

enenu-wa eka, 'Warumajungwa, umba jeyi, likaja angerriba makardu-wa. Biya kembirra yakwujina k-akumurna amukayerra nungkwa-langwa kuw-arjiyi-yada makardamanja,' ki-yamina ningkakina-da. Umba ngalaja enena eka kakumin-engkirrikajameka ayakwa nungkwa-langwa akina-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka nakina-da.

⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, "Awurmurra kirruwilyaba kar-numamalya yikini-larrkajama nungkwurra-langwa nenikumunuwar•duwar•da errekkubwa warki-yada. Dukwa kinu-mungkadinama nakina ajiringka-da, dukwa jiba-manja kin-akwurradinama-da. Biya kembirra larruwura kini-lawurradinama awurmurra nakina alikira-wa. Nara kembirra e-yamama kirrakina enuwa-wa, 'Kwa, warena, ambarriya-langwa yelakwa ng-angkirna-wiya ngayuwa aninga nungkwa-langwa k-alyubarini-yada.' Nare-ka e-yamama nungkwurruwa enena ayakwa nungkwurra-langwu-wa nenikumunuwar•duwar•da kirrakina-da. ⁸ Nare-ka! Kirrubungkawa ena-langwa kirrakina. Kembirra yiki-yaminama kirrakina enuwa-wa, 'Yimini-dakina aninga nganyangwa. Kembirra k-awiyebenama ningkakina dadangaba-langwa dumbala akwa ku-wilyakinama ebina aninga ningki-daka-mulangwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kajungwa k-alyubarini-yada ngayuwa akina aninga, akwa ki-bekini-yada akubibeka. Kembirra arija-langwa nungkwamba-langwa ki-jenama aninga nungkwa-langwa-da,' yiki-yaminama nungkwurra-langwu-wa nenikumunuwar•duwar•da kirrakina-da.

⁹ "Nara ningkakina e-yangmarngkwajuma nungkwa-langwu-wa nenikumunuwar•duwar•da nginumunu-war•dangu-mulangwa nungkwa-langwa warka, nginumun-engkirrikenu-mulangwa ayakwa nungkwa-langwa ningkibina ningkubungkawa ena-langwa. Nare-ka-da! ¹⁰ Kembirra nungkwurrakukwaba kirrakina yiki-lyangkumakajungwunama enena ayakwa. 'Ngarningerribirre-ka yanda ngarna. Ngarnikumunuwar•duwar•da wulkwa ngarri-yaminama, akwa ngarningarumama,' yiki-lyangkiyaminama kirrakina. Umba yiki-jerrukwuna-manja kirrakina ababurna-langwa ebina Neningikarrawara kirrenu-maka-mulangwa karniki-yama-langwa, kembirra yiki-lyangkumakajungwunama enena ayakwa. 'Mama akina, ngarru-war•danguma ngakwurra-langwa warka, umba nara akwala,' yiki-lyangkiyaminama kirrakina-da," ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikilarrkilarrka warnungkwarba nakina-da.

Nen-eningabaka-mulangwa Jesus wurrumemberrkwa warnungkwarba

¹¹ Bi...ya na-likenuwa ngawa wurrakina Jesus akwa ena-langwa warnikabubur-rakiyuwa mibina-langwiya ngawa mamurukwa numu-likenu-mulangwiya Jirujalem-ua makina. Na-likenu-manja wurrakina, ngalaja akina angalya Keliliya ekalyarralangwa nuw-ambilyuma, umba ngalaja Jameriya ekbuda-langwa nuw-ambilyuma akina. Nuw-alilikenu...wa. ¹² Biya ne-yar•danga arakba wurrakina angalya-manja aminambawura-manja alikira iya warnumamalya. Yakwujina ngawa nara-wiya ku-wawiyebena akinu-wa angalya, aburraja wurrumemberrkwa warnungkwarba nenukwurukwa wurrakina Jesus-uwa arakba-da. Wurrakine-ka warnungkwarba nuw-alkilkayanguma ambaka awilyikerra, mena nuw-arrirreyinuma awurrakwulumida amarmarra wurrakina-baba. ¹³ Biya nuw-ardanga Jesus-uwa. "Jesus...ayi!" ne-yama wurrakina. "Bungkawa...yi, errukwuliya-langwa yirraja...wu!" ne-yama wurrakina warnungkwarba, nuw-ardanguma engka-langwa Jesus-uwa.

¹⁴ Eneja Jesus neni-rringka wurrakina, akwa n-ardanguma nakina engka-langwa aburruwa-wa akwa ni-yama, "Jeyi! Wurri-likaja kembirra arakba Neningikarrawaralangwu-wa alikira...wu, kajungwa yikabu-rringkini-yada yakwujina WurruMinida warnungkwarba...wu! Akwa yikabumini-rringkini-yada nungkwurra-langwa karnumakwulya...wu!" ni-yama nakina Jesus. Kembirra na-likena arakba aburraja wurrakina wurrumemberrkwa warnungkwarba angerriba Neningikarrawara-langwu-wa alikira. Biya na-likenu-manja ngawa mamurukwa-langwiya, na-mungkwur•dadinama lukwakwa warnumakwulya wurrakina-da.

¹⁵⁻¹⁶ Umba kembirra nuwilyaba nenungkwarba ni-rringka-jungwa nakina neningabaduma arakba, akwa ni-lawurrada dirrbura Jesus-uwa. Niminingke-ka nenungkwarba, NeningiJameriya nakina. Biya ni-yangkarjiyujungwunuma nakina neni-yangmarngkwajumama Neningikarrawaru-wa. "Neningabe-ka Nubungkawa Neningikarrawara!" ni-yama. Biya n-abuluwendinga n-engmudirruwajungwa nenumukwurra nakina ajiringka-wa akwadangwa Jesus-langwa-manja alika, akwa ni-yama nakina Jesus-uwa, "Ngeniyerriya, yiminu-mungkwur•dangu-murrada nganyangwa nin-genumakwulya!" ni-yama nakina-da.

¹⁷ Eneja ni-yama Jesus, “Wurrumemberrkwa warnungkwarba ningarramungkwur•danguma warnumakwulya ngayuwa, akena wurrangamba wurrukwala wurrumangbala wurrabiyarbuwa? ¹⁸ Miyambena-burra naka nenungkwarba niminingka ni-lawurradinuma nuwilyaba-ma nakwukawura ngayuwa-wa akwa neni-yangmarngkwayuwama nakina yimbukwa Neningikarrawara?” ni-yama Jesus.

¹⁹ Biya ni-yama nakina Jesus nakinu-wa nenungkwarba, “Mirajanga!” ni-yama. “Jeyi! Likaja arakba. Nara yiku-minikalyyika ayakwa nganyangwa, umba ningkeningmidinuma ngayuwa ka-mungkwur•dena-mulangwa warningerribirra-langwa warnumamalya. Kembirra akina-langwa ningkeningabaduma arakba ningkakina-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa niminingka nenumamalya Neningijameriya-wa-da.

Kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara

²⁰ Bi...ya aburraja wurrukwala WuruBarija warnungkwarba neni-yendabena wurrakina Jesus-uwa. “Ngambi-yada-burra Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina ngarrababurna-manja ngarnumamalya?” ne-yama.

Eneja ni-yama Jesus, “Kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara, nara kirrakina a-rringkama menba-murra kinu-bungkawadina-mulangwa nakina. ²¹ Akwa nara e-yamama amukwiyadakena ayakwa, ‘Kwuja! Naka-bina!’ akwa ngawa, ‘Nangaba!’ nare-ka e-yamama kirrakina. Ngarra-makinama ngayuwa ningena, Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina akini-yada ngawa yikinumini-yarrkuwarakina-manja kirrakina ayakwa karnumamalya ena-langwa nungkwurra-langwa-manja mangma iya yuwukwuda,” ni-yama Jesus wurrumurdakakinu-wa WuruBarija warnungkwarba-da.

²² Biya kembirra ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Arngkingka-manja yiki-ngayindenama kirrakina karniki-rringki-yada ngayuwa ki-lawurradina-mulangwa yangkwurrangwa ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Yiki-ngayindenama karniki-rringki-yada ngayuwa aduwaya, wulkwa muwilyaba-ma ngawa mamawura, akena nara a-rringkama kirrakina ngayuwa-da.

²³ “Aburraja kirrabu-makinama wurrukwala warnumamalya, ‘Kwuja! Nangaba!’ umba aburraja wurrukwala, ‘Naka-da!’ Akena nungkwurraja nara engkirrikuma aburruwa-wa, e-yuwama aburruwa-manja. ²⁴ Nare-ka engkirrikuma aburruwa-wa, mena ki-lawurradina-manja ngayuwa, kembirra wurrababurna-langwe-ka warnumamalya kabu-rringkinama ngayuwa-wa. Wuburra laka yibina yibilyibilya kini-ngarningmindena-manja yakina, kembirra yikini-rringkinama-manja kirrakina kini-larrkabarrajina angalya yakina angerriba iya angerriba, yakine-ka wuburra ki-lawurradinama nganja ningena. Aburraja kembirra kabu-rringkinama wurrababurna-langwa warnumamalya ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kabu-rringkiname-ka aburra-langwa-murra menba wurrakina. ²⁵ Akena adinuba-wiya nganja ki-lyandinama ningena ngayuwa angwurra, ka-warena-mulangwa ngayuwa warna warnumamalya warningaduwaba,” ni-yama Jesus nakina-da.

²⁶⁻²⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Arakburakba-kiya-wiya, n-ambilyu-wiya nakina Nawa, aburraja wurrakina warnumamalya namin-engkingkirrikajajungwunuma ngawa warningangkawura. Ne-yaminjamama najijanguma aninga, ne-bibekinuma wurrakina akubibeka. Akwa ne-yakiyakeyinuma warnungkwarba iya wurridarringka, nuw-ambambilyuma ngawa. Ne-yaminjamama wurriyirrbiyirra ngawa-da.

“Bi...ya eneja ni-jerrukwama ebina arakba warka nu-war•dangu-mulangwa nakina Nawa, numa-ngekburaka-mulangwa num-ar•dirrang-mulangwa mibina mijiyanga memikirra arka. Kembirra n-awiyebenuma nakina akwa ena-langwa wurrukwala warnumamalya aburruwa. Kembirra ni-larrinuma ngalaja yibina yelyukwa. Umba nawurraki-jungweyinuma wurrumurdakibina warnumamalya wurruwurrakwulyu-mida. Wurrababurna-langwa na-jungweyinuma. Wulkwa eneja Nawa neniba n-ambilyuma nakina akwa ngawa ena-langwa warnumamalya. Kembirra akine-ka wuburra, ke-yaminama warnumamalya aburrajukwaba ki-lawurradina-manja ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kamin-engkingkirrikajajungwunama aburrajukwaba wurrakina ngawa-da.

²⁸ “Akwa ngarningka arakburakba-kiya-wiya, n-ambilyu-wiya nakina Lada, aburraja Warningijaduma warnumamalya namin-engkingkirrikajajungwunuma warningangkawura wurrakina aburrajukwaba. Ne-yaminjamama na-jijanguma aninga akwa ngawa ne-bibekinuma akubibeka. Namurndaku-beyindanguma akwa ngawa narri-lungkuwabijuwama amamarda aninga, akwa narri-ngekburakama

alikirra. Ne-yaminjamama wurriyirrbiyirra ngawa wurrakinu...wa. ²⁹ Akena ni-lalika-manja nakina Lada ebina angalya Jaduma, mibina-manja ngawa mamawura, eneja Neningikarrawara ni-larrkama angwura angubina-langwa ajiringka-wa. Ngalaja nawurraki-kalaridinuma akwa nawurraki-jungweyinuma wurrumndakibineka Warningijaduma warnumamalya. Wurrababurna-langwa na-jungweyinuma wurrakina, umba yimbukwa Lada neniba n-ambilyuma nakina. ³⁰ Kembangka akineka wuburra, aburrajukwaba ke-yaminama warnumamalya, akini-yada ngawa kabilyerrikajungwuna-manja ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Aburrajukwaba kamin-engkirrikajungwunama wurrakina ngawa-da.

³¹ “Akini-yade-ka ngawa, eneja kin-ambilya-manja nuwilyaba nenungkarba ena-langwa-manja alikirra karrawara ekbilyuwalya-manja, nara nakina a-dirrinduma akwa awiyebuma arrawu-wa angkama amurndakijika ena-langwa. Umba enjukwaba ningka-langwa nenungkarba kinu-war•dena-manja warka erreka-manja, nara nakina errikerruma akwa a-lawurraduma angalyu-wa. ³² Nungkwurraja yik-eningmidinama karna yingi-yama-mulangwa ying-errikerrinu-mulangwa dibina dadingiyenibka Lada-langwa. Kembangka yiki-yakuwerribikinama ambaka-langwa ngaluwa-wa kirrakina-da.

³³ “Umba eneja nuwilyaba nenungkarba nibina kini-lyelyingmajungwunama kini-ngayindena-manja ababurna-langwa amurndakijika enena-manja angalya umba kinu-warena-manja Neningikarrawara, kembangka kini-jungwunama neningangkawura nakina-da. Umba nibine-ka eneja nenungkarba nara-nama a-waruma nenikijungwangena-langwa umba ken-aburrakiyuwarna-manja ngayuwa-manja nakina, neniba kin-ambilyama neningangkawura nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

³⁴ Biya kembangka ngarningka ni-yama nakina Jesus, “Ngarra-makinama ningena ngayuwa,” ni-yama nakina, “akini-yada ngawa aburraja wurrambilyuma warnumamalya-kiya ka-mungkwula-manja marringa wurrakina muwilyabamurra-manja ngawa mamukumungkwulinga alyarrngwalyilya, kembangka aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ka-wekbalyinama wurrakina wurruwilyaba-ma ngawa, umba karra-lalikinama wurrakina wurruwilyaba-ma-da. ³⁵⁻³⁶ Umba aburringaja wurringambilyuma wurringidarringka-kiya karringu-war•dena-manja warka wurringalakina akwa karringu-mamurikajeyina-manja karringi-rungkwulena-manja ebina amadidira, kembangka aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ka-wekbalyinama wurrakina wurruwilyaba ngawa wurridarringka, umba karra-lalikinama wurrakina wurruwilyaba-ma-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

³⁷ Aburraja ne-yama wurrakina, “Bungkawa,” ne-yama, “nga-manja ke-yaminama akina?”

Eneja Jesus nenumini-lawurrakajuwa nakina enena ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Akwa ni-yama nakina, “Ka-murrkwulijeyina-manja warnumadangkwa warninikijungwa ajiringka-manja, kembangka yakwujina akina-manja ngawa angalya yikini-rringkinama yukwurrijija-murriya kinuwurra-murndukwunama yakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

18

Dingaya-langwa akwa ngawa nubungkawa-langwa

¹ Biya kembangka nenu-makama Jesus enena alawudawarra ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa, kajungwa warningmi-yada ngawa wurrakina ka-buriyaminamulangwa ngawa mababurna-langwa marringa akwa kembangka nari-yada a-werrikilyangmuriduma a-werrikungwanjuma wurrakina.

² Nuwilyaba nubungkawa n-ambilyuma nakina. Biya ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba, mena ena-langwa warka akina. Akena nara nakina kenumin-engkirrikena Neningikarrawaru-wa iya warnumamalyu-wa. ³⁻⁴ Ngalaja duwilyaba didarringka duminakina angalya yingi-likenuma enuwa-wa. Dingaya dakina. “Marrakba,” yingi-yama, “yi-mamurikajiya-langwa nganja, mena nuwilyaba nenungkarba ngenumini-ngekburaka-mubaba awurrariya nganyangwa. Kembra ki-lyanguwerribikajungwunama nungkwaja ningkakina yinalakena-langwa yinenumamalya-kiya, akwa yikumini-yengbinama ayakwa nungkuwa nganyangwa enuwa-wa nuwarnkaryerra-baba nakina-da,” yingi-yama dakina.

Akena eneja nubungkawa nu-waranguma akwa n-ambudidina neningamiyerra nakina, akwa nara kininga-mamurikajuwa kembirra dakina dingaya. Umba ngalaja ying-alilikenuma ngawa diyirrbiyirbba enuwa-wa. Yingi-yaminjamama dakina ngawa-da. Eneja nubungkawa nu-waranguma kembirra dakina ngawa.

Bi...ya arakba-langwa ni-lyangkiyama nakina kembirra, “Nara engkirrikuma ningena ngayuwa Neningikarrawaru-wa iya warnumamalyu-wa akena, ⁵ daka-langwa dingaya ningu-warenama ning-erriburandiname-ka. Aminakina-langwa kempa kinga-mamurikajinama ningena ngayuwa. Nara-manja a-lyanguwerribikajungwuma ningena ngala-langwa-langwa eningaba, ngalaja kembirra king-alilikajama ngawa dakina ngayuwa-wa diyirrbiyirbba ngawa-da. Kembirra nganja k-erriburandinama ngayuwa angwurra-da,” ni-yama arakba nakina nubungkawa, ni-lyangkumakajungwunuma-da. Eneja ngawa-da.

⁶ Enene-ka alawudawarra Nubungkawa Yesus nenu-makama ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa, “Yiki-yakuwerribikinama karna nakina-langwa nubungkawa ngarra-maka-mulangwa,” ni-yama. “Arakba-langwa kembirra eneja nanga-mamurikajuwama dakina-manja dingaya, mama nakina nuwurrariya. ⁷ Umba eneja nakina Neningikarrawara n-engkingirrikajama ayakwa ena-langwa-langwa karnumamalya akwa kirren-akukwurrainama nungkwurruwa-manja. Kembirra yik-ardirdena-manja kirrakina enuwa-wa meningilida iya alyarrngwalyilya, kin-engkirrikajama nakina akwa kini-lyanguwerribikajungwunama nungkwurra-langwa-langwa eningaba. Yikenumin-akwurrainama karnumamalya kirribina nu-wekbalyinuma nakina ena-langwi-yada karnumamalya kirrakina. Nara nakina ambudirrakajungwuma, ⁸ umba yikenu-mamurikajinama kirrumurndakakina warenja-bawiya-da. Amandangwa nganja kilawurradinama yangkwurrangwa ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinama enena-manja angalya. Dukwe-ka aburraja kuw-embirrarina warnumamalya ngayuwa-wa, akwa ka-werrikambilya ngawa ngayuwa-wa, dukwa nara-da,” ni-yama Nubungkawa Yesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

NuBarija-langwa akwa nenikumurndumrdukwa-langwa angwarnda nenungkwarba

⁹ Enena ngarningka awilyaba alawudawarra Yesus-langwa. Nenu-makama nakina enena alawudawarra wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina nangkweningabakajungwunumu-murruwa. Wurrakine-ka ne-yaminjamama wurrukwalu-wa warnumamalya, “Yirre-ka yarningaba-wiya yarna yarnumamalya umba nungkwurraja kirruwurrariya kirrakina-da,” ne-yama wurrakina warnumamalya-da. Kembirra aminakina-langwa nenu-makama Yesus enena alawudawarra.

¹⁰ Wunambilyuma wunungkwarba-kiya nen-ambilyumurra Jirujalema-manja wunalakina. Nuwilyaba NuBarija nenumamalya nakina, umba nuwilyaba nenuminuwar•danguma warka WarningiRawuma-langwa wurrubungkawa akwa nuwurra-murndukwama nakina angwarnda warnumamalya-langwa. Biya neni-likenuma wunalakina-kiya Neningikarrawara-langwu-wa angalya kajungwa yakwujina wuneniku-buriyami-yada Neningikarrawaru-wa wunalakina.

¹¹ Nakine-ka NuBarija nenumamalya n-awiyeba akinu-wa angalya biya nu-kuwarjeyuma nakwukawura ngawa, nu-buriyaminuma Neningikarrawaru-wa yakwujina. Biya “Ningkeningikarrawara,” ni-yama, “yirre-yangmarngkwajinama nungkuwa-wa, mena nara-baba e-yamama ngayuwa wuburra wurrukwalu warnumamalya ne-yaminjaminama wurrakina aduwaba. Nuw-angmadame-ka wurrakina angwarnda iya amurndakijika-murriya wurrukwalu-langwa warnumamalya, akwa wurrumungwur•dangma wurrakina. Warniniyerriye-ka warnumamalya akwa na-rndirndirkeyinama erribirra warningerribirra-manja wurridarringka. Nara nganja wurrumurndakakina wuburra warnumamalya e-yamama ningena. Akwa ngarningka nangaba wuburra nenungkwarba nuwurrariya nibina nenuminuwar•denama WarningiRawuma-langwa, nara ningena e-yamama enuwa wuburra ningena ningenumamalya ngayuwa. ¹² Ngayuwe-ka ningena k-ambilyama murumureya muwilyaba-manja mamawura akwa mingka-manja ababurna-langwa wika, kajungwa yiba-yangmarngkwajini-yada ngayuwa nungkuwa-wa. Akwa ena ngarningka. Ku-mena-manja ngayuwa angwarnda nganyangwa, ku-murnduwarnama akina akwa yiba-kwunama awilyaba akina nungkuwa-wa umba amangbala abiyarbuwa ku-minambilyama ningeningangkawura-da,” ni-yama nakina NuBarija nenumamalya Neningikarrawaru-wa nakina-da.

¹³ Eneja ningka-langwa nenungkwarba nara kin-akwudangwukajungwuna nakina warnumamalyu-wa umba nu-kuwarjeyuma nakwukawura engka-langwa-langwa.

Nu-buriyaminu-manja nakina, nara kinu-ngwundikadina angubina-wa umba nu-wardijungwunuma yukwudukwuda-manja, mena ni-lyangkiyeliyangu-mubaba nakina. Ni-yama, "Ningkeningarrawara, ninguwurrariye-ka ngayuwa, umba errukwuliya-langwa nganja ningena," ni-yama nakina. Ena ngawa.

¹⁴ Biya nenu-maka-mulangwa nakina Jesus enena alawudawarra wurrumurdakibina-manja warnumamalya, kembirra ni-yama aburruwa-wa, "Amandangwa eneja Neningikarrawara nara kenu-werrungwur•danga nakina nibina-manja NuBarija nenumamalya umba nenu-werrungwur•dangume-ka nakina-manja nenikumurndumurdudwa angwarnda nenungkarba. Kembirra nara-manja a-ngkweningabakajungwuma kirrakina, kembirra Neningikarrawara enamba-langwa kini-yaminama nakina nungkwurruwa-wa, 'Ningkarume-ka ningkakina ningkenumamalya,' kini-yaminama nakina-da. Umba karningerribirra karnumamalya yiku-ngkweningabakajungwuna-manja kirrakina, kembirra Neningikarrawara enamba-langwa keni-yengkiyelijinama nungkwurruwa-wa nakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

Warnumamalya narra-lyilyangu-mulangwa wurriyukwayuwa Jesus-uwa

¹⁵ Aburraja kembirra wurrukwalala warnumamalya narra-lyilyanguma wurriyukwayuwa aburra-langwa Jesus-uwa kajungwa neniku-minjirrkilyingi-yada Jesus wurrakina-manja wurriyukwayuwa. Umba aburraja warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa narra-rriengkama wurrakina warnumamalya namurndaki-likenuma enuwa-wa. Biya na-ngwurrkiyengbeyinuma ayakwa aburruwa-wa mena na-warangu-mubaba warniki-lika-langwa wurrumurdakakina wurriyukwayuwa Jesus-uwa-da.

¹⁶ Akena eneja Jesus nen-ardijuwa nakina wurrumurdakakinu-wa wurriyukwayuwa warniki-liki-yada enuwa-wa. Ni-yama kembirra nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Nara kirrakina a-murndurrkama wurrakina umba wurralalikina, abu-likaja wurriyukwayuwa ngayuwa-wa," ni-yama. "W-engkirrikiya! Yiki-likaja-manja karningerribirra karnumamalya Neningikarrawaru-wa wuburra laka wurrumurdakenena wurriyukwayuwa na-likenuma aduwaba ngayuwa-wa, kembirra yikeningmidinama kirrakina Neningikarrawaru-ka nakina nu-bungkawadina-mulangwa arakba nungkwurruwa-manja. ¹⁷ Akena karningerribirra karnumamalya nara-manja a-werrikambilyuma kirrakina Neningikarrawaru-wa, karningbala kembirra kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nungkwurruwa-manja. Umba yiku-werrikambilyame-ka kirrakina Neningikarrawaru-wa nungkwurrajukwaba, wuburra laka wurrumurdakenena wurriyukwayuwa na-werrikambilyama Neningikarrawaru-wa-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Numinababurna-langwa amurndakijika-murriya nenungkarba nibina ni-likenuma Jesus-uwa

¹⁸ Bi...ya eneja nuwilyaba nubungkawa NeningiJudiya nubukwaya ni-likena nakina Jesus-uwa. Akwa ni-yama, "Ningkeningaba ningkenikakakirumaka, yimakina, ki-yamarrkinama ngayuwa kajungwa k-ambilyi-yada ngayuwa ninggeniba ningeningangkawura?" ni-yama nakina Jesus-uwa.

¹⁹ Eneja ni-yama Jesus, "Miyambena-burra ningki-yaminama ngayuwa-wa, 'Ningkeningaba?' Nara wurribina warnumamalya warningaba-da. Wulkwa Neningikarrawara nuwilyaba-ma neningabe-ka nakina-da. ²⁰ Ningkeningma Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma. Ngarraku-makinama akina ayakwa ngakwurruwa-wa nari-yada a-rndirndirrkajuma ngarna, akwa nari-yada a-lamukwariduma ngarna, akwa nari-yada angmaduma, akwa nari-yada amini-kikaduma ayakwa wurrukwalala-langwa warnumamalya, umba aka-werrikiyangmarngkwajini-yada ngarna wurrungungwanyungwa iya wurrirndirndanyungwa ngakwurra-langwa-da," ni-yama Jesus enuwa-wa.

²¹ Eneja ni-yama nakina nenungkarba kembirra Jesus-uwa, "Yawe-ka," ni-yama. "Ningeningma ngayuwa. Ningu-wilyakama amurndakakina ayakwa ningiyukwujiyawiya ngayuwa, biya ningi-yarrkiyarrrkuwarakama akina ningeningangkawura yandalangwa aduwaba-da," ni-yama.

²² N-engkirrika-manja eneja Jesus amurndakakina ayakwa, kembirra ni-yama nakina enuwa-wa, "Ena engka awilyaba ki-yaminama ningkena," ni-yama nakina. "Kakwunama angwarnda nungkwa-langwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya.

Adinuba-wiya ki-lyilyenama nungkwa-langwa amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya, biya ku-warrukwajinama amurndakakina amurndakijika angwarndu-wa. Biya kembirra akine-ka angwarnda ningku-manguma nungkuwa warnumamalya-langwa ka-kwunama ningkakina angkwulyumida-langwa akina wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina warningalyingmalyingma-wa. Ki-yamina-manja akina nungkuwa ningkakina, kembirra ambaka-murrumurra eneja Neningikarrawara kenu-kwunama nungkuwa-manja ababurna eninginingaba ena-langwa-manja angalya abalkaya. Ki-yaminame-ka adinuba-wiya akina yirra-maka-mulangwa, kembirra arija-langwa ki-lawurradinama nungkuwa ngayuwa-wa akwa yiki-yuwarnama ngayuwa-manja ningkakina-da," ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba.

²³ Eneja n-engkirrika-manja nakina nenungkwarba amurndakakina ayakwa Jesus-langwa, nu-werrikawarriyada arakba. Numinababurna-ka angwarnda iya amurndakijika-murriya nakina-baba, kembirra n-arriiriyade-ka nenumukwurra arakba-da.

²⁴ Umba eneja neni-rringka nakinu-wa nenungkwarba nakina Jesus nu-werrikawarriyadu-mulangwa akwa ni-yama, "Ke-yamarrkiname-ka warnumamalya wurruminababurna angwarnda iya amurndakijika? Ke-yamarrkinama warnik-awiyeba-langwa wurrakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya?" ²⁵ Eneja nuwilyaba nenumamalya, nibina numinababurna-ka angwarnda iya amurndakijika, nara warenja-bawiya a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja nakina. Akwa nara ngarningka warenja-bawiya awiyebuma nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya. Yi-makina enena. Ngalaja duwilyaba kamila dibina daruma-dangwa kingi-rukawiyebena dakina e...yukwujia-langwa edirra-na? Nare-ka-da! Nare-ka a-rukawiyebuma dakina. Umba eneja nenumamalya numinababurna angwarnda iya amurndakijika kin-awiyebenama nakina warenja-bawiya Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya-na? Nare-ka-da! Nara nakina awiyebuma-da," ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba.

²⁶ Aburraja wurrukwala warnumamalya nuw-engkirrikenu-mulangwa amurndakakina ayakwa Jesus-langwa ne-yakikbijangeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, "Wurrumiyambene-ka kembirra warnumamalya ken-enibikinama eneja nakina Neningikarrawara wurrakina?" ne-yama.

²⁷ Ni-yama kembirra eneja nakina Jesus, "Kini-yaminame-ka Neningikarrawara ababurna-langwa nakina. Aburraja na-lyangmuridinama warnumamalya akena nakina Neningikarrawara nara-da," ni-yama nakina.

²⁸ Eneja kembirra ni-yama Bida, "Umba yirraja yirruwa yarna yirri-lalikama ababurna-langwa yirra-langwa, akwa nungkuwa-wa ngarre-yuwarnama," ni-yama nakina Bida Jesus-uwa.

²⁹ Eneja ni-yama Jesus Bida-wa akwa ngawa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurna-wa aburrajukwaba, "Mungkwa-da!" ni-yama. "Umba nungkwurraja kirruwilyaba karnumamalya dukwa yiki-lalikinama kirrakina alikira nungkwurra-langwa iya nungwenungwa iya dirndenungwa iya nawenungwa iya dadingiyenungwa akwa wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa aburrajukwaba. Yiki-lalikinama kirrakina ababurna-langwa nungkwurra-langwa kajungwa Neningikarrawara kinubungkawadini-yada nungkwurruwa-manja nakina. ³⁰ Yiki-lalikina-manja kirrakina ababurna nungkwurra-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara yikenumini-lawurrakajinama nakina ababurna nungkwurruwa-wa. Kembirra nungkwurraja yikunemake-ka kirrakina eningaba ababurna angwurra enena-manja angalya. Akwa ngarningka yiki-jungwuna-manja kirrakina, yiki-likajama Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkayu-wa akwa yik-ambilyama yakwujina karningangkawura-da," ni-yama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ngarningka neniki-jungwangena-langwa

³¹ Bi...ya Jesus nenu-wilyakama arakba nakina ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma nara-murruwa wurrukwala warnumamalya. Biya ni-yengbinuma amurndakenena ayakwa aburruwa-manja. Ni-yama nakina, "W-engkirraja ena ayakwa nganyangwa," ni-yama. "Ngarri-likajama arakba ngarna angerriba Jirujalemu-wa. Arakburakba-kiya-wiya aburraja wurrumurndakibina WurruBuburabuda warnumamalya ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa, ningibina ningi-rukwularru-mulangwa enena-manja angalya. Kembirra ngalaja ayakwa aburra-langwa nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja akina. Kembirra amurndakakina ababurna-langwa ne-yengbinu-mulangwa wurrakina adinuba-wiya kangekburakajungwunama akina yakwujina Jirujalema-manja-da.

³² “Umba aburraja wurrukwala warnungkarba yakwujina Jirujalema-manja kabu-wilyakinama ngayuwa WarningiJudiya-murru-wa warnumamalya. Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnumamalya kabu-wurumalyakinama, kabu-rinjarrkinama akwa kabu-kwurarrkinama ngayuwa-manja wurrakina-da. ³³ Biya kembirra kabu-larrkbarjenama ngayuwa akwa ngawa kabi-jungwajinama-da. Akena mabiyakarbiya-manja mamawura ku-mirajanginama ngayuwa ki-jungwuna-mulangwa-da,” ni-yama Jesus.

³⁴ Akena aburraja wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nara karru-mumiringka ena-langwa ayakwa. Nuw-engkirrikenuma mada-murra wurrakina akena nawurraki-lyumadinuma amurndakakina ayakwa mena warningbala-wiya-baba ambaka wurrakina-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nimimba

³⁵ Biya kembirra narruma-yuwarnuma ngawa wurrakina Jesus-murriya mibina mamurukwa numu-likenuma makina Jirujalemu-wa. Namurndak-alilikenu...wa. Biya nuwakwudangwukajungwa wurrakina Jerika-manja arakba. Umba eneja nuwilyaba nenungkarba nimimba n-angmungmakwulaluma nakina yakwujina mulikarrkbidjinamanja mamurukwa. Kembirra wurrukwala warnumamalya na-likenu-manja neni-yarruwarnu-manja wurrakina nakina-manja nimimba, neni-yukwamajuwama nakina angwarnda aburruwa-wa. ³⁶ N-engkirrika-manja nakina nimimba wurrumurndak-ibina wurraburna warnumamalya wurrarrijinungwa nawurraki-likenuma, neni-yendabena kembirra wurrukwalu-wa warnumamalya. “Ne-yamarrkinama wurrakina angakuba?” ni-yama nakina.

³⁷ Aburraja ne-yama, “Jesus NeningiNejirida naka-da akwa ni-likajama mememalangwiya mamurukwa-da.”

³⁸ Eneja kembirra nakina n-ardanga nimimba Jesus-uwa. “Jesus...ayi!” ni-yama. “Ningkumirenika Deyibida-langwa, errukwuliya-langwa nganja ningena...wu!” ni-yama.

³⁹ Aburraja na-lyengmanguma wurribina warnumamalya na-ngwurrkiyengbeyinuma enuwa-wa. “Yengminjada!” ne-yamama wurrakina.

Akena ngarningka ngawa n-ardanga eneja nakina angwurra Jesus-uwa. “Ningkumirenika Deyibida-langwa...wu!” ni-yama. “Errukwuliya-langwa nganja...wu!” ni-yama.

⁴⁰ Eneja kembirra n-arjiyinga Jesus, akwa nenu-maka wurrukwala-manja warnungkarba. “Wunu-wilyakina nangaba yangkwurrangwa ngayuwa-wa,” ni-yama. Aburraja wurrukwala nenu-wilyaka kembirra nakina Jesus-uwa arakba-da. Umba ni-yama nakina Jesus enuwa-wa, ⁴¹ “Ki-yamarrkinamurra ngayuwa nungkuwa-manja ningena yi-ngayinduma?” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Bungkawa, ningi-ngayindenama ningena k-andiyama ngarningka,” ni-yama.

⁴² Kembirra ni-yama arakba eneja nakina Jesus nimimbu-wa, “Andiya kembirra arakba! Nara yiku-minikalyika nungkuwa umba ningk-eningmidinuma ngayuwa yib-eningabakina-mulangwa ningkakina. Kembirra aminakina-langwa ningk-eningabaduma arakba-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

⁴³ Arngkawura-wiya ngawa eneja nenungkarba n-andiyinga arakba nimimba-murrada nakina. Biya neni-yuwarna Jesus-manja, akwa neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa nakina. Umba aburraja wurraburna-langwa warnumamalya yakwujina nuw-ambilyuma neni-rringkama nakina n-andeyuma arakba menba, akwa neni-yangmarngkwajuwama aburrajukwaba Neningikarrawaru-wa wurrakina-da.

19

Jesus-langwa akwa Jekiyija-langwa

¹ Biya Jerika-manja arakba wurrakina namurndaki-yar•duma Jesus-murriya. Akena nara ka-ngwanjina wurrakina yakwujina umba dirrbura namurndaki-likenuma narururaku-warrukwama alikira.

² Umba eneja n-ambilyuma nakina yakwujina nuwilyaba nenungkarba nenimikirra Jekiyija. Numinababurne-ka angwarnda iya amurndakijika nakina. Niyukwujiya nubungkawa nakina umba nenuminu-war•danguma warka WarningiRawuma-langwa wurububungkawa. Nuwurra-murndukwama angwarnda warnumamalya-langwa kajungwa neniku-kwi-yada akina ena-langwu-wa wurububungkawa. ³ Nakina Jekiyija neningma arakba Jesus-murriya wurrubukwaya namurndaki-likenuma wurrakina. Akwa neni-ngayindanguma neniki-rringki-yada nenumukwurra Jesus-langwa, mena

neningbala-baba nakina. Akena nirukwudarrbe-ka nakina nenungkarba, akwa abur-rajukwaba wurrababurne-ka warnumamalya mamurukwa-manja na-murndukwunuma akwa nawurraki-lyibilyidanguma wurrakina. ⁴ Nakine-ka kembirra ni-lyengmanga arakba, n-angkarra eningabu-wa eka akuwurduwurdu-wa. Biya nu-wurdanga arakba nakina karrawaru-wa eku-wa kajungwa nenik-andiyingi-yada Jesus-uwa kinu-warrukwuna-murruwa akina eka-da.

⁵ Eneja kembirra n-akwudangwukajungwunumurra arakba Jesus ebinu-wa eka n-ambilyu-murruwa Jekiyija. Biya n-andiyinga nakina Jesus karrawaru-wa enuwa-wa. Ni-yama nakina Jekiyija-wa, "Dirrirndiya warenja enena-wiya mena-baba ki-likajama ningena nungka-langwu-wa alikira aduwaba," ni-yama.

⁶ Kembirra warenja-bawiya ni-dirrirndinga eneja Jekiyija ajiringka-wa biya nenu-wilyaka Jesus ena-langwu-wa alikira. Niyekirrerre-ka arakba nakina nenungkarba nen-awiyebajuwa Jesus ena-langwa-manja alikira. ⁷ Umba aburraja wurrukwala warnumamalya neni-rringka Jesus ni-likenuma nakina Jekiyija-langwu-wa alikira akwa na-ngurrkiyengbeyinuma wurrakina. "Nuurrariye-ka nakina Jekiyija akena Jesus ni-likenuma ena-langwu-wa alikira-da!" ne-yama wurrakina.

⁸ Eneja Jekiyija n-arjiyinga akwa ni-yama nakina Nubungkawu-wa Jesus, "Ningkubungkawa," ni-yama, "ka-kwunama ngayuwa ababurna amurndakijika nganyangwa warningalingmalyingma-wa warnumamalya. Ekuwarra kuminambilyama nganyangwa umba ekuwarra ka-kwunama aburruwa-wa. Umba ebina angwarnda ningi-manguma ngayuwa wurrukwala-langwa warnumamalya ningarra-kadika-mulangwa, kembirra kamini-lawurrakajinama arakba ababurna, arngkabiyaibuwa-ma ebina ningi-manguma kamini-lawurrakajinama akina ngayuwa-da," ni-yama nakina Jekiyija-da.

⁹ Eneja ni-yama Jesus, "Aduwaba memema-manja mamawura eneja Neningikarrawara nen-enibikama nakina warna warnumamalya enena-manja alikira. Nake-ka nenungkarba n-ambilyama nenikaduwa numirenikba Aburiyama-langwa. ¹⁰ Umba ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, ningi-likenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya kajungwa k-aburangkini-yada wurribina na-lyumadinu-murrada warnumamalya akwa k-enibikini-yada ngayuwa wurrakina-da," ni-yama Jesus Jekiyija-wa-da.

Akinuminu-war•dena-mulangwa warka eningaba Neningikarrawara-langwa

¹¹ Aburraja wurrumurndakibina warnumamalya Jekiyija-langwa-manja alikira nuw-engkirrikeni-manja ayakwa Jesus-langwa, na-lyangkiyama wurrakina, "Adinube-ka Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina enena-manja angalya." Akine-ka na-lyangkiyamama mena nakina Jesus Jirujalema-manja akwudangwa n-ambilyu-mubaba arakba. ¹² Kembirra nenu-makama arakba nakina Jesus enena alawudawarra aburruwa-wa.

Nuwilyaba naruma nenungkarba n-ambilyumurra nakina. Neniki-liki-yada engku-wa emingku-wa angalya kajungwa nakina nubungkawa naruma-dangwa neningak-wujina kenu-bungkawakini-yada nakina nenungkarba nubungkawa wurrababurna-manja warnumamalya ena-langwa-manja angalya. Kembirra yadikina neniki-lawurrada nakina ena-langwu-wa angalya naruma arakba nubungkawa. ¹³ Akena nara-wiya kini-likena nakina engku-wa, nen-ardijuwama lukwuniyawa ena-langwa wur-rumemberrkwa warnikuminuwar•duwar•da enuwa-wa. Biya nenu-kwama angwarnda aburruwa-wa wurruwilyuwilyaba-wiya-manja nakina. "Ki-likajama ningena," ni-yama nakina aburruwa-wa. "Nara-wiya ningibina, yikuminu-war•denama enena warka nganyangwa. Yikumin-arumurrkinama ngawa enena angwarnda nganyangwa. Kembirra akine-ka angwarnda nganyangwa kuw-arumidinama ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa," ni-yama nakina nenungkarba ena-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da. Biya ni-likena nakina arakba-da.

¹⁴ Akena aburraja wurruminibina angalya warnumamalya nenu-wirrikbama angwurra nakina-manja nenungkarba. Kembirra narra-larrkenuma wurrukwala warnungkarba arakba nibinu-wa nubungkawa naruma. Aburraja na-likena wur-rakina biya ne-yama enuwa-wa, "Yarne-ka yirrababurna-langwa yarnumamalya yirru-warenama nakina nenungkarba, nara a-bungkawaduma nakina yirruwa-manja yirrababurna-manja," ne-yama. ¹⁵ Akena eneja nubungkawa naruma-dangwa nara kenumin-engkirrikena akina ayakwa aburra-langwa. Aburraja kembirra na-lawurradina arakba yadikina angalyu-wa wurrakina-da.

Bi...ya arakba-langwa enejukwaba ni-lawurradina nakina angalyu-wa nenungkarba, nibina-murrada nenu-kwa-murrada angwarnda ena-langwa-manja

warnikuminuwar•duwar•da. Narume-ka nubungkawa arakba nakina wurrababurna-manja wurruminibina-langwa-manja angalya warnumamalya. Biya kembirra nen-ardijuwa nakina wurrumurndakibina warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa wurruwilyuwilyaba-wiya enuwa-wa, ni-ngayindangu-mubaba ayakwa ebina-langwa angwarnda.

¹⁶ Eneja kembirra neningadinuba-wiya ni-likena nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “yu-kwama awilyaba-ma ngawa angwarnda nara-wiya ki-likena nungkuwa engku-wa, umba ememberrkwa arakba amurndakakenena aduwaba-da,” ni-yama nakina.

¹⁷ Eneja kembirra ni-yama nakina nubungkawa enuwa-wa, “Wa! Eningabe-ka! Eningaba warka yiminu-war•danguma, kirrinjeja! Kembirra yiba-kwunama aruma warka mena yirra-werrungwur•dangu-mubaba ngayuwa eyukwujiya-langwa warka yiminu-war•dangu-mulangwa nganyangwa. Ku-bungkawadinama arakba ningkakina ememberrkwa-manja angalya aminababurna-manja alikira iya warnumamalya,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

¹⁸ Kembirra ngarningka ningka-langwa enejukwaba ni-likena nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “ebina-wiya yu-kwama ngayuwamanja awilyaba angwarnda, umba amangbala arakba amurndakenenena nungkwalangwa aduwaba-da,” ni-yama.

¹⁹ Kembirra ni-yama eneja nakina nubungkawa enuwa-wa, “Kembirra kubungkawadinama arakba ningkakina amangbala-manja angalya aminababurna-manja alikira iya warnumamalya,” ni-yama.

²⁰ Kembirra ngarningka ngawa ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da ni-likena enejukwaba enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “wiya, ena arakba angwarnda nungkwalangwa yu-kwa-murrada ebina. Ebina-wiya ning-abuwarrkama ngayuwa dumbala-ma. ²¹ Ning-akbar•duma nungkuwalangwa, ningeningmababa ngayuwa ningkilyangkarnyerra-baba ningkakina ningkenumamalya. Ningkumumenama ebina aburra-langwa akwa ningk-arrangbinama ebina amaninga narri-lungkuwabijuwamurra wurrukwalalangwa warnumamalya. Akinalangwa kembirra yirraminu-wilyakama ena angwarnda nungkwalangwa engkinyungwurra ngawa-da,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwu-wa nubungkawa-da.

²² Kembirra eneja ni-yama arakba nakina nubungkawa enuwa-wa, “Ningkuwurrariye-ka ningkakina. Yirr-arndirrename-ka ningkakina warka-langwa. Ngayuwa yibalekbajama ningkakina amurndakakina-murra ayakwa ningki-yengbinu-mulangwa ningkabakiya-ba. Ningki-yamama dangba nungkuwa ngayuwa-wa, ‘Ningkeningma nungkuwa ningkilyangkarnyerra ningubungkawa ningena, ningibina ningumumenama ebina aburra-langwa akwa ning-arrangbinama amaninga aburra-langwa,’ ningkiyamama ningkakina ngayuwa-wa. ²³ Kembirra miyambena-burra nara ka-kwa ena angwarnda nganyangwa wurrukwalu-wa warnungkarba na-war•duwar•denamurruwa warka angwarnda-manja? Ka-kwa-manja nungkuwa ebina-wiya nganyangwa angwarnda aburruwa-wa, kamba ku-manguma ngayuwa aduwaba ebina-murrada angwarnda akwa ngawa akwala ngarningka ngayuwa-da,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da.

²⁴ Biya kembirra nenu-maka nakina wurrukwalamanja warnikuminuwar•duwar•da, “Wunu-murrakajiya arakba akina angwarnda, umba yikinu-kwuna akina nibinu-wa nuwilyakina-murruwa ememberrkwa angwarnda nakina,” ni-yama nakina nubungkawa-da.

²⁵ Aburraja ne-yama, “A•a! Ememberrkwa arakba akina ena-langwa-da!” ne-yama wurrakina.

²⁶ Eneja kembirra ni-yama nakina nubungkawa aburruwa-wa, “Mama akina-da. Umba kinu-kwuna-manja ngayuwa nuwilyaba nenumamalya eyukwujiya warka nganyangwa, akwa kenuminu-war•dena-manja nakina eningaba warka akwa kin-aburrakijerrukwuna-manja akina, kembirra ngayuwa kinu-kwunama aruma warka ngarningka enuwa-wa. Umba kinu-kwuna-manja ngayuwa nuwilyaba nenumamalya eyukwujiya warka nganyangwa akena nara-manja a-jerrukwama akina, kembirra kinumakinama ngayuwa nakina-manja kini-lalikina-mulangwa nakina arakba akina warka. Kembirra ngayuwa kinu-kwunama ebina-murrada warka ningku-wa nenungkarba kajungwa nenikuminu-war•di-yada nganyangwa akina warka enamba-langwa-da.

²⁷ “Wurribina-murrada warnumamalya bumurndaku-wirrikba-murrada ngayuwa-wa, akwa namurndaku-warangu-murrada ngayuwa aburra-langwi-yada ningubungkawa, yika-wilyakinama wurrakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Akwa

yika-wardenama kirrakina yelakwa kajungwa ka-rringini-yada ngayuwa ka-jungwuna-manja wurrakina," ni-yama nakina nubungkawa-da. Ena ngawa-da.

Ni-jerrukwa-mulangwa akina Jesus alawudawarra, kembirra ni-jadinga nakina Jekiyija-langwa-langwa alikira akwa ni-lalika arakba ebina angalya Jerika-da.

Jesus ni-likenu-mulangwa Jirujalemu-wa dangki-murra

²⁸ Biya ni-likena arakba Jesus num-aburrakiyuwana ngawa mibina mamurukwa numu-wurdanguma Jirujalemu-wa, aburruwa warnikabuburrakiyuwa ena-langwa. ²⁹ Bi...ya nuw-akwudangwudina ngalaja ambilyuma arakba angalya eyukwujija-kiya emikirra Bebaja akwa Bediniya. Alakina-kiya nuw-ambilyuma angakarjiyinga-manja narri-lungkuwabijuwa-murrumanja eninganinga eka emikirra aliba. Aminakina-langwa emikirra angalya Alibumanja akina.

³⁰ Biya ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa ena-langwa wunenikaburrakiyuwa, "Jeyi!" ni-yama. "Wuni-likaja amurndakangaba-wa alikira. Yakwujina kinalakina yikining-akburranginama diyukwujija dangki dadinungkwarba. Nara ambaka warnumamalya ka-wurdanga-langwa ngala-langwa-manja mirirrba. Ying-ararikajungwunama dakina akena yikining-aburawakina dakina akwa yikininga-wilyakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. ³¹ Umba wurruminakina angalya warnumamalya yikabi-yengkilabaja-manja wurrakina, 'Miyambena-burra kinalakina kining-aburawakinama dakina?' kembirra yikini-yamina aburruwa-wa, 'Nubungkawe-ka nanga-ngayinduma daka dangki,' yikini-yamina kinalakina," ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa.

³² Kembirra aburnaja neni-likena arakba wunalakina akwa nening-akburranga dibina dangki ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya Jesus. ³³ Nening-aburawaka-manja dakina dangki wunalakina wunenungkwarba-kiya, aburraja ne-yama wurruminakina dangki wunalakina-kiya-wa, "Miyambena-burra kinalakina kining-enjungwurrenama dakina dangki yirra-langwa?" ne-yama.

³⁴ Neni-yama aburnaja aburruwa-wa, "Nubungkawa nanga-ngayinduma daka-baba," neni-yama. ³⁵ Kembirra neninga-wilyaka arakba wunalakina dakina dangki Jesus-uwa-da. Biya nening-akumarna aburna-langwa dumbala dangki-langwa-manja mirirrba, akwa nenu-wurdijuwa arakba nakina Jesus dakina-manja dangki-da.

³⁶ Eneja kembirra ni-likenuma arakba nakina Jesus dangki-murra. Aburraja ena-langwa warnumamalya narring-akumarna aburra-langwa dumbala ajiringka-manja lukwakwa, kajungwa dadiki-liki-yada dumbala-manja dakina dangki. Ne-yamamurra akina kajungwa warningmi-yada warnumamalya Jesus nakina naruma nubungkawa nilyengma. ³⁷ Biya na-wurdanguma ngawa karrawaru-wa angakarjiyinga-wa wurrakina yanda-langwa karrawara ne-yar•duma arakba. Umba wurruwurrakwulyumida warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa namurndaki-likenuma aburrajukwaba Jesus-manja. Biya nawurraki-dirrirndingu-wiya amurndurrkwangaluba angakbilyuwalyu-wa wurrumurndakakina, nawurraku-werrikilyelyingmajungwunume-ka arakba kembirra wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa. Neni-yangmarngkwajuwa wurrakina Neningikarrawara narri-rringka-mulangwa amurndakibina engbingbuda ni-yama-mulangwa nakina.

Biya ne-yangkarjiyajungwunuma nuw-ardanguma wurrakina angwurra. ³⁸ Biya ne-yama wurrakina,

"Ngeni-yangmarngkwajina nubungkawa nibina Neningikarrawara neni-larrkama yangkwurrangwa
kajungwa kinu-bungkawadini-yada ngakwurruwa-manja ena-langwa-manja ngar-numamalya!

Neningikarrawara ngarrenumini-lyurrrkwakinama yukwudukwuda ngakwurra-langwa!
Ngeni-yangmarngkwajina Neningikarrawaru-wa neningaba-baba!"
namurndaki-yama wurrumurndakakina warnumamalya-da.

³⁹ Yakwujina wurrumurndakakina-manja ngawa warnumamalya wurribina nalikenu-murrumanja Jirujalemu-wa, aburraja warnungkwarba wurrukwalu Wurrubarja aburrajukwaba na-likenuma wurrakina. Biya ne-yama wurrakina Wurrubarja Jesus-uwa, "Bungkawa, wurra-makina warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa keyengminjadini-yada warna!" ne-yama wurrakina-da.

⁴⁰ Ni-yama eneja Jesus, "Ngarra-makinama ngayuwa nungkwurruwa-wa, keyengminjadina-manja warna, kembirra ngalaja angwarnda amurndakenena namurrrkwulijeyinama ajiringka-manja kuw-ardenama amandangwa akina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakakina-wa Wurrubarja nakina-da.

Jesus nenuminu-ngwadinu-mulangwa angwada Warningijirujalema-langwa warnu-mamalya

⁴¹ Bi...ya n-akwudangwukajungwunuma arakba nakina Jesus Jirujalemu-wa, akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Umba ni-rringka-manja akina angalya engka-langwa nakina Jesus, nu-werrikubarrnguma akina-langwa angalya, biya nungwadina arakba angwada. ⁴² “Karukwa, karnumamalya Karningijirujalema,” ni-yama, “yik-eningmidinuma ngayuwa memema-manja mamawura! Eneja nakina Neningikarrawara ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrawanga kajungwa yiki-likaji-yada nungkwurruwa karnumamalya yilyurkwa-murra yukwudukwuda, akena karningbala ambaka ngayuwa kirrakina-da,” ni-yama Jesus.

⁴³ Biya ni-yama ngarningka, “Ambaka-murruurra ka-ngekburakajungwunamurra awurrariya nungkwurra-langwa. Aburraja kembirra wurrawinyamba wurribina yikabu-wirribina-murruurra nungkwurruwa-manja kuw-alkayenama yikabu-ngwurrkwarrnginama wurrakina yalina iya yalina. Karri-didenama-ka ababurna-langwa akawiyuwiyeba nari-yada a-jaduma kirrakina a-lyumaduma. Biya karruwurrakakumurnama engkubarrngwarrngwa eka iya ajiringka yadada akwa ngawa yadikina biya kembirra karruwurra-dirralijinama, nari-yada a-jaduma nungkwurruwa karnumamalya a-lyumaduma. ⁴⁴ Kembirra karrumurdaku-burrijiname-ka alikira nungkwurra-langwa, yikabumini-jerrukwunuma eningangkawura amurdakakina. Biya yikabu-wardenama nungkwurruwa kirrababurna-langwa, nungkwurruwa akwa ngarningka wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa aburrajukwaba. Kuw-errikbeyiname-ka ababurna-langwa angwarnda nungkwurra-langwa-langwa alikira arrawu-wa ajiringka-wa. Amandangwa ke-yaminama yikabi-jerrukwunama kirrakina-da, kirru-warangu-mulangwa Neningikarrawara kirrakina-da. Eneja nilikenuma nakina yangkwurrawanga yiken-enibikini-yada nungkwurruwa akena kin-angkungkuwabijuwama nakina-da,” ni-yama Jesus ni-rringka-mulangwa Jirujalema nakina-da.

Jesus ni-yar•dangu-mulangwa Jirujalema-manja Neningikarrawara-langwa-manja angalya

⁴⁵ Bi...ya Jesus ni-yar•da Jirujalema-manja arakba nakina, akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Biya ni-likena nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya. N-awiyebena nakina arrawu-wa akena neni-rringka yakwujina warnungkwarba narra-kukwama wurrajija-murriya wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina na-beyindangu-murruwa angwarnda-murra wurrumurdakakina wurrajija-murriya. Biya kembirra neni-jadijuwa arakba nakina Jesus wurrumurdakakina warnungkwarba wurribina narra-kukwama wurrajija-murriya ebina-ma angwarnda.

⁴⁶ Biya ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa, “Arakburakba-kiya-wiya ena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ni-yamama nakina Neningikarrawara,

‘Nganyangwa angalya karniku-buriyami-yada awilyaba ngayuwa-wa akina,’ ni-yamama Neningikarrawara nakina arakburakba-kiya-wiya. Akena kirr-arriyakama karna ena angalya-da. Kirrengkingengmina-langwa ena angalya karnumamalya aduwaba arakba-da!” ni-yama Jesus wurrumurdakakinu-wa warnumamalya-da.

⁴⁷ Biya yadikina-langwa nenu-wilyakajuwama Jesus wurrababurna warnumamalya Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Mababurna-langwa mamawura nenu-wilyakajuwama. Akena aburraja WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma iya warnikakakirumaka wurribina Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa wurribina wurrubungkawa warnumamalya-langwa neni-ngayindangume-ka wurrakina angwurra warniku-wardi-yada Jesus. Neni-ngayindanguma wurrakina warniku-wardi-yada nakina, ⁴⁸ akena na-lyangmuridinuma, mena wurrababurna-langwa warnumamalya nara karri-ngayindanga ka-kwiyerribena awilyuwilyaba ayakwa Jesus-langwa umba nuw-engkingkirrikenuma ngawa ena-langwu-wa ayakwa wurrakina-da.

20

Numiyambena nenumamalya nenu-makama Jesus-manja neniki-yama-langwa nakina?

¹ Muwilyaba-manja mamawura nenumurdaku-wilyakajuwama ngawa eneja Jesus wurrumurdakakina warnumamalya Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Nenu-wilyakajuwama ayakwa Neningikarrawara-langwa eningaba kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa ena-langwa wurrakina. Aburraja kembirra nawurraki-likena wurrakina Jesus-uwa WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma iya warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa

ngawa wurribina wurrarumuruma aburrajukwaba warnungkwarba. ² Namurndaki-yama, “Ningki-yamarrkinamurra ena-manja angalya? Yirru-makina arakba. Numiyambena nenumamalya nginu-makama nungkuwa-manja ningkeniki-yama-langwa amurndakibina ningki-yaminjamamurra yelakwa ena-manja angalya?” ne-yama.

³ Eneja ni-yama Jesus, “Nganjukwaba ngarre-yengkilabajama karna ayakwa nungkwurruwa-wa. Yirru-makina-langwa ngayuwa-wa. ⁴ Ebina-wiya nenumingekingambajuwama eneja Janjana warnumamalya ebina-manja adalyuma. Numiyambena kembirra nenumamalya nenu-makama Janjana-manja nenikumingekingambaja-langwa warnumamalya nakina? Neningikarrawara yinda warnumamalya?” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁵ Aburraja kembirra nawurraki-lyelyimbukweyina. Biya na-makijeyinuma wurrakina akwa ne-yama, “Amiyambena ayakwa akinumini-lawurrakajinama ngarna kinu-kwunama? Aki-yamina-manja ngarna, ‘Neningikarraware-ka nenu-makama Janjana-manja,’ kembirra enamba-langwa nakina kini-yaminama ngakwuruwa-wa, ‘Miyambena-burra kinu-minikalyikama nakina kembirra Janjana kirrakina?’ kini-yaminama nakina. ⁶ Umba aki-yamina-manja ngarna, ‘Wurrukuala warnumamalya nenu-makama Janjana-manja wurrakina,’ kembirra wurrumurndakenena wurrababurna warnumamalya akabu-ngajinama ngakwuruwamanja malarra-murra-da. Wurrababurna-langwe-ka warnumamalya akabu-ngajinama ngarna, nena namurndaki-yama-mubaba wurrakina, ‘Janjane-ka nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina,’ namurndaki-yamama wurrakina-baba,” namurndaku-makijeyinuma wurrumurndakakina warnungkwarba-da.

⁷ Biya kembirra ne-yama Jesus-uwa, “Kada! Yarningbala. Dukwa angkaburra nenumakama nakina-manja Janjana?”

⁸ Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Nara kembirra a-makama arakba ngayamba-langwa nungkwuruwa-manja nganjukwaba nibina-langwa nenumamalya nenimikirra nginu-maka-mulangwa ningeniki-yami-yada amurndakenena,” ni-yama Jesus nakina-da.

Warnikakukwurrujungwa-langwa warnungkwarba akwurena

⁹⁻¹⁰ Biya kembirra Jesus nenu-makama arakba enena alawudawarra yakwujina wurrumurndakakina-manja wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

Nuwilyaba nenungkwarba ni-lungkuwabijuwama nakina akwurena ena-langwa-manja angalya. Ababurne-ka akina akwurena awurrakawura-ma ni-lungkuwabijuwama. Biya nenu-kwama warka wurrukuala-manja warnungkwarba kajungwa warnik-embirraji-yada akina-manja akwurena ena-langwa. Kembirra ngalaja ekuwarra ebina amaninga ena-langwi-yada umba ekuwarra aburra-langwi-yada akina. Biya ni-lalikama ebina angalya arakba ena-langwa, umba ni-likenuma engku-we-ka nakina eminingku-wa angalya. Biya yakwujina ngawa n-ambilyumurra nakina-da.

N-ambambilyumurra ngawa nakina, bi...ya akilarrkakwurena arakba. Kembirra ni-ngayindanguma nakina arakba ena-langwa akwurena. Biya neni-larrka nuwilyaba nenikuminiwar•duwar•da ena-langwa yadikina angerriba ena-langwu-wa angalya, kajungwa kenumin-angkarni-yada nakina amurndakibina akwala akwurena awalyuwa-dangwa ena-langwa. Eneja kembirra ni-likena arakba nakina nenikuminiwar•duwar•da.

Biya yakwujina ni-yar•da. Biya neni-yukwamajuwa wurrumurndakibinu-wa warnungkwarba akwala akwurena kajungwa kenuminu-wilyakini-yada akina ena-langwu-wa nubungkawa. Akena aburraja wurrumurndakakina warnungkwarba narrumarrukwama nara kenu-kwa umba neni-larrkbarjanga nakina-manja nenikuminiwar•duwar•da biya na-minangkirreyinuma engku-wa wurrakina-da. Kembirra eneja ni-lawurradina nakina arakba ena-langwu-wa nubungkawa, akena nara kinu-wilyaka akina akwurena, numamungkwur•da ni-likenuma nakina-da.

¹¹ Bi...ya kembirra ngarningka eneja nibina nabalija angalya neni-larrka arakba nakina ningka-langwa nenikuminiwar•duwar•da ena-langwa nenik-angki-yada akina akwurena. Akena aburraja warnungkwarba wurruwurrariye-ka ngawa wurruwarnkarnyerra wurrakina. Akwa ayarrkawarriya ne-yengbinuma ayakwa wurrakina enuwa-wa, neni-rinjarrkame-ka. Biya angwurre-ka neni-larrkbarjanguma ngawa biya na-minangkirreyinuma enejukwaba-da. Kembirra ni-lawurradinuma enejukwaba nakina numamungkwur•da ena-langwu-wa nubungkawa nakina-da.

¹² Bi...ya ngarningka eneja nibina-murrada nabalija angalya neni-larrka nuwilyaba ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa angerriba wurrumurdakibinu-wa warnungkwarba. Neni-larrkbarjanguma ngawa enejukwaba akwa naminangkirreyinuma wurrakina-da. Kembirra eneja ni-lawurradinuma nakina amarmarra-wiya neni-larrkbarjangu-mulangwa wurrakina-da.

¹³ Eneja ni-yama nabalija angalya nakina, “Ki-yamarrkinama ngayuwa?” ni-yama. “Karukwa! Kini-larrkajama ngayuwa nenikuwarrka. Ningi-lyelyingminama nakina akena ke-yamarrkina dukwa wurrumurdakibina warnumamalya wurruwurrariya? Nenukuwarrka naka-baba akwa nara dukwa warna a-larrkbarjuma-da,” ni-yama. Biya kembirra neni-larrka arakba ena-langwa nenikuwenikba ebinu-wa angalya ena-langwu-wa. Eneja kembirra ni-likena arakba-da.

¹⁴ Akena aburraja wurrumurdakibina warnungkwarba neni-rringka-manja nubukwaya ni-likenuma nakina nenikuwenikba, na-lyelyimbukweyinuma arakba. Biya na-makijeyinuma ayakwa. “Naka-bina nenikuwenikba arakba nubungkawalangwa,” ne-yama. “Kini-jungwuna-manja nakina nungwenikba, kembirra naka-bina nenikuwenikba kini-lyinginama enena angalya enamba-langwa nakina-da. Ngenuardena arakba enena-wiya, kembirra enena angalya akwa ngawa amurndakenena akwurena ngakwurra-langwi-yada!” ne-yama na-makijeyinuma wurrakina. ¹⁵ Biya kembirra neni-rndirrrka, akwa neni-jadijuwa wurrakina ebina-langwa angalya akwa na-lamukwarridinuma nakina-manja arakba-da. Ena-bu ngawa-da.

Jesus nenu-makama enena alawudawarra wurrumurdakibina-manja warnumamalya biya ni-yama aburruwa-wa, “Kini-yamarrkiname-ka kembirra nibina nabalija angalya? Ka-makinama ngayuwa. ¹⁶ Kini-likajama nakina ena-langwu-wa angalya akwa kenu-wardenama wurrumurdakibina warnungkwarba wurruwurrariya. Biya kenukwunama akina angalya ena-langwa arakba wurringku-wa warnungkwarba kajungwa kini-likaja-manja nakina engku-wa, kembirra kenumin-akwurraini-yada ena-langwa akwurena yakwujina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Aburraja kembirra nuw-engkirrika-mulangwa wurrakina akina ayakwa Jesus-langwa, namurndaki-yama, “Kardi! Nare-ka akina e-yamama nakina-da!” ne-yama wurrakina-da.

¹⁷ Eneja kembirra nenumurdaki-rringka Jesus wurrakina-murru-wa arakba-da. Biya ni-yama, “Amurndakenena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ne-yaminama akina,

‘Wurrukwalu warnungkwarba nuw-ambilyumurra wurribina warniki-likiraki-yada alikira angwarnda-murra. Kembirra narruwurra-murdukwama ebina ababurne-ka angwarnda adinakba wurrakina. Biya awilyaba angwarnda eyebijeba narr-akumarnuma engka-langwa-langwa mena na-warangu-mubaba akina. Umba ambaka-murra ngarningka narru-manguma ebina-murrada angwarnda na-warangu-murrada adinuba-wiya. Akena eningaba-dangwa amurndangekburna-dangwa alyengma akina eningadinuba-wiya angwarnda-da,’ ne-yaminama akina ayakwa.”

Biya kembirra ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Yiki-yakuwerribikajama karna ambaka-langwa amurndakakinu-wa ayakwa,” ni-yama, ¹⁸ “mena yikakumungkwurrariya-manja kirruwilyaba karnumamalya ebina angwarnda, kembirra adidira nungkwurra-langwa ke-ngkarrnginama eyukwayuwa-wiya. Umba ke-ngkilarrina-manja akina angwarnda nungkwurruwa-manja kembirra yikakuminu-wurrakadabajenama adidira nungkwurra-langwa amangwarra-wiya,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

WarningiJudiya warnumamalya narra-kwa-mulangwa angwarnda WarningiRawumuka wurububungkawa

¹⁹ Aburraja kembirra wurrumurdakakina warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa WurruMinida warnungkwarba wurrumuruma aburrajukwaba neni-ngayindangume-ka wurrakina warniki-rndarrki-yada Jesus akina-wiya ngawa. Na-lyandarrkenume-ka wurrakina ni-yengbinu-mulangwa Jesus ayakwa aburruwa-langwa nenu-maka-mulangwa nakina ebina alawudawarra wurruwurrariya-langwa warnumamalya. Akena nuw-akbar•danguma wurrakina wurrumurdakibina-langwa warnumamalya nenuwurraki-ngayindangu-murrilangwa Jesus wurrakina-da. ²⁰ Biya neni-rruburringkama ngawa wurrakina Jesus-uwa mamawura iya marringa-da.

Biya narra-makama arakba wurrukwalu-wa warnungkwarba wurruwurrariya-wa, “Jeyi! Wurri-likaja Jesus-uwa,” ne-yama. “Kwureya, yikini-yendabaja ayakwa enuwa-wa

wuburra laka wurrilyangmilyangmandukwuna warnumamalya ne-yaminama wurrakina. Akena yikini-kadikinama kirrakina. Yikini-yendabaja ayakwa kini-lawurrakajiya-murrikba nakina awurrariya ayakwa nungkwurruwa-wa, kajungwa yikini-lekbaji-yada yirruwa nakina-manja. Yiki-likaja-manja karna, ka-kwunama angwarnda yarna-da,” ne-yama. Neni-ngayindanguma wurrakina neniki-yengbi-yada nakina Jesus awurrariya ayakwa, kajungwa kenu-kwuni-yada kembirra nubungkawu-wa nakina Jesus NeningiRawumu-wa wurrakina-da.

²¹ Aburraja kembirra wurrumurdakibina warnungkwarba wurruwurrariya nalikena wurrakina arakba Jesus-uwu. “Bungkawa,” ne-yama, “yarningma yarna ayakwa nungkwa-langwa ayarrkidirrbura-wiya. Ka-rringkinama ningkakina warnumamalya wurrurumuruma akwa ngawa warningaruma-ma wurruwurrakididirrbura wurrakina. Kembirra ka-dirrburakina-manja nungkuwa ningkakina warnumamalya-manja, kembirra ki-yengbinama ningkakina alyangmilyangmandukwuna-wiya ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa. ²² Kembirra yirru-makina-langwa. Karru-murndukwuna-manja warnungkwarba angwarnda ngakwurra-langwa, NgarningiJudiya-langwa-langwa angwarnda, kajungwa karri-larrkaji-yada akina anggeriba engku-wa Rawumu-wa Nubungkawu-wa Kajara, kembirra eningaba akina? Akinu-kwunama ngarna yinda nara a-kwama nakina?” ne-yama.

²³ Eneja Jesus neningma mangma aburra-langwa. Neningma narrumayangkwurruwurrakama aburra-langwa mangma wurrakina. ²⁴ Biya ni-yama, “Yu-kwalangwa angwarnda awilyaba. Yi-mukangbijiya-langwa. Yindukwureya, numiyambena naka nenumukwurra enena-manja angwarnda yikini-rringkinama? Akwa amiyambena ekirra kirri-rringkinama?” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Nubungkawa Kajara-da akwa ena-langwa ekirra-da.”

²⁵ Ni-yama kembirra Jesus aburruwa-wa, “Nakina-bina-da. Kembirra yikinu-kwunama enuwa-wa ababurna-langwa ebina ena-langwa umba yikinu-kwunama enujukwaba Neningikarrawaru-wa ababurna-langwa ebina ena-langwa kirrakina-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

²⁶ Aburraja kembirra warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa WurruMinida warnungkwarba wurrurumuruma kembirra nawurrakiyengminjada arakba. Ne-yakikbijangeyinuma amurdakibina-langwa ayakwa Jesus-langwa. Kembirra na-lyangmuridinuma arakba wurrakina, akena nara ken-arndirringa Jesus wurrakina, mena wurrababurna-baba warnumamalya nuw-ambilyumurra wurrakina yakwujina-da.

Ak-enibudina-mulngwa aki-jungwuna-murrada ngakwurruwa

²⁷ Aburraja kembirra wurrukwalu warnungkwarba nalikenuma Jesus-uwu. WarningiJudiya wurrakina warnumamalya warnimikirra WurriJedija. Wurrumurdakakine-ka WurriJedija warnumamalya ne-yaminjamama, “Aki-jungwuna-manja ngarna ngarnumadangkwa, kembirra nare-ka ngarna enibuduma ngarningka,” ne-yaminjamama wurrakina. Biya wurrukwalu na-likenuma Jesus-uwu. ²⁸ “Bungkawa,” ne-yama, “arakburakba-kiya-wiya Mawijija n-arrikarranguma nakina enena ayakwa eningarumuruma ngakwurra-langwa-manja jurra. Ni-yamama, ‘Kini-jungwuna-manja neningiyadikba duwilyaba-langwa didarringka akwa wuneningarijira-murra-manja wunalakina-kiya, kembirra nenikumarnjenikba enamba-langwa kininga-menama dakina dingaya ena-langwi-yada didarringka-da. Kininga-menama dakina dingaya kajungwa aburna-langwa warijira wuburra nawenikba-langwa, nenikijungwa-langwa, kuw-ambilyi-yada wurrakina,’ ni-yamama nakina Mawijija.

²⁹ “Umba aburraja arngkawura wurrumangbala wurrambilyuma warnungkwarba wurrumangadiyerra-manja nuw-ambilyumurra wurrakina. Biya neningadinuba-wiya nadarringka-ma nakina, akena wuneningarijira-ma wunalakina. Biya kembirra ni-jungwuma arakba nakina.

³⁰ “Bi...ya nenikumarnjenikba nuwilyaba nanga-manguma enamba-langwa dibinamurrada didarringka. ³¹ Akena neningarijira-ma ngawa ni-jungwuma enujukwaba nakina.

“Bi...ya enamba-langwa nuwilyaba ningka nenikumarnjenikba nanga-manguma dibina-murrada. Akena neningarijira-ma ngawa ni-jungwuma enujukwaba nakina.

“Bi...ya ne-yaminjamama wurrakina ngawa, wurrababurna-langwe-ka wurruwilyuwilyaba-wiya narringa-manguma dibina didarringka duwilyaba-murrada ngawa-da. Akena warningarijira-ma ngawa wurrakina na-jungweyinuma-da. ³² Biya arakba-langwa yingi-jungwuma ngalamba-langwa dakina-da arakba-da.

³³ “Yirru-makina kembirra, Bungkawa. Makina-manja mamawura ak-enibudina-manja ngarrakina aki-jungwuna-murrada, kingi-yamarrkiname-ka kembirra dibina didarringka? Wurrumurndakibina warnungkwarba wurrumangbala wurrumbilyuma narringa-manguma ne-yakiyakeyinuma ngaluwa-manja. Wurruwilyuwilyaba-wiya ne-yuweyinuma wurrakina. Numiyambena kembirra neningiyadikba?” ne-yama wurrumurndakakina WurriJedija warnumamalya.

³⁴ Eneja kembirra arakba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Enena-manja angalya warnungkwarba akwa wurridarringka ne-yar•dijeyinama wurrakina. ³⁵⁻³⁶ Akena Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya nara arakba e-yakajuma ena-langwa warnumamalya. Ka-jungwuna-manja wurrumurndakakina-bina warnumamalya ena-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara ken-enibikinama wurrakina, akwa kini-yaminama, ‘Warningabe-ka warna warnumamalya.’ Akwa kenuwilyakinama wurrakina ena-langwu-wa angalya kajungwa enuwa-manja kuw-ambilyiyada warningangkawura wurrakina. Nara a-jungwuma ngarningka akwa nara e-yakajuma wurrakina. Akena aburraja warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nara wurrakina a-jungwuma-da. Kembirra wurrumurndakakina wuburra warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ke-yaminama kuw-ambilyama wurrakina aburrajukwaba warnumamalya-da. Kembirra Neningikarrawara-langwa wurriyukwayuwa kuw-ambilyama wurrakina, mena-baba ka-jungwuna-manja wurrakina kuw-enibudina-mubaba ngarningka-da.

³⁷ “Umba nungkwurraja KirriJedija karnumamalya kirri-yaminame-ka, ‘Nara ngarna enibuduma aki-jungwuna-murrada,’ kirri-yaminama kirrakina. Akena nare-ka. Eneja Mawijije-ka nakina ngarrenumin-abilyerrikama ayakwa akina amandanga ak-enibudina-mulangwa aki-jungwuna-murrada. Karningme-ka karna Mawijija-langwa ayakwa n-arrikarranguma nakina arakburakba-kiya-wiya. N-arrikarranguma nakina ayakwa ebina-langwa eka. Nara ambaka akina ka-jerridina na-dadinu-murrada akina. Akwa akini-yada ngawa n-arrikarranguma ngarningka amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ni-yamama Neningikarrawara Mawijiju-wa, ‘Ngayuwe-ka ningena Ningeningikarrawara Aburiyama-langwa akwa ngawa Ajikalangwa akwa ngarningka Jekaba-langwa,’ ni-yamama nakina. ³⁸ Nakine-ka Neningikarrawara nara warninikijungwa-manja warnumamalya a-bungkawaduma nakina umba Nubungkawa nakina n-ambilyama warniba-langwa warnumamalya, mena wurrababurna-langwa warnumamalya wurribina namurndaku-werrikambilyama Neningikarrawara-manja enena-manja ngawa angalya warniba-babe-ka arakba wurrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnungkwarba WurriJedija-da.

³⁹ Aburraja wurrukwala warnikakakirumaka warnungkwarba Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Akina-bina-da. Eningaba ayakwa ayarrkidirrbura nungkwa-langwa ningkarra-makama ningkakina WurriJedijawa warnumamalya-da,” ne-yama wurrakina. ⁴⁰ Kembirra nara arakba keningayindanga wurrakina keni-yendabena ayakwa Jesus-uwa, ne-yelyiangumubaba-da akwa nuw-akbar•dangu-mubaba wurrakina-da.

Ayakwa NuMejaya-langwa-langwa

⁴¹ Eneja kembirra Jesus ni-yengbinuma ayakwa wurrumurndakakinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ni-yama, “Nalyelyimbukweyinama NuMejaya-langwa-langwa warnumamalya wurrakina. Namakijeyinama akwa ne-yaminama wurrakina, ‘Nakine-ka NuMejaya nenikaduwa numirenika Deyibida-langwa nakina,’ ne-yaminama wurrakina. Amandanga akina ayakwa aburra-langwa? ⁴² Ngarningma ngarna amurndakenena ayakwa Deyibida-langwa ebina n-arrikarranguma nakina jurra-manja. Ni-yamama nakina, ‘Nubungkawa Neningikarrawara ni-yamame-ka nakina nganyangwu-wa Nubungkawa: Ambarriya-langwa yelakwa ningekbuda-langwa.

K-ambilya ngayuwa-manja akwudangwa

⁴³ yanda-langwa yiba-bungkawakinama ngayuwa ningkakina wurrumurndakibinamanja warnumamalya b-angmar•dena-murrumanja nungkuwa-da,’ ni-yamama arakburakba-kiya-wiya Deyibida-da.

⁴⁴ “Ni-yengbinu-manja nakina Deyibida amurndakenena ayakwa NuMejaya-langwa-langwa neni-yengbijuwama nakina ena-langwa Nubungkawa nakina-da. Kembirra aminakina-langwa ngarningma ngarna nakina NuMejaya nenikaduwa numirenika

Deyibida-langwa nakina akwa ngawa Deyibida-langwa nubungkawa ngarningkana?" ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwu-wa ayakwa eningarumuruma-da.

Jesus nenu-madumurrukwa-mulangwa warnumamalya-manja warnikakakirumakalangwa warnumamalya

⁴⁵ Biya kembirra nakina Jesus ni-yengbinuma arakba akwala ayakwa enalangwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya nuw-engkirrikenuma ayakwa ena-langwa aburrajukwaba. ⁴⁶ Ni-yama Jesus, "Wurri-rringkajungwuna kembirra wurrumurndakakina-langwa warnungkwarba warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma. Wurri-rringkajungwuna kajungwa nari-yada wurrakina e-kadikama nungkwurruwa-manja. Aburraja wurrumurndakenena warnikakakirumaka ka-lyelyingminame-ka kuwawiyuwiyebeyinuma dumbala dilingajirriira, kajungwa wurrukwalangwa warnumamalya karra-rringkini-yada wurrakina. Aburraja karra-rringkinama akwa ke-yaminama, 'Wurrarumurume-ka warnungkwarba wurrakina,' ke-yaminama wurrakina. Akwa ngarningka, aburraja ka-likaja-manja wurrumurndakakina warnikakakirumaka warnungkwarba wurruwurrakuwilyarru-wa warnumamalya, ka-lyelyingminame-ka ke-yengbina-mulangwa warnumamalya eninginingaba-wiwa ayakwa aburruwa-wa. Akwa ngarningka ka-lyelyingminame-ka wurrakina angalya eninginingaba warnikambarringi-yada wurrakina, waka Neningikarrawara-langwa-manja alikira, waka wurrukwalangwa-manja alikira akini-yada ngawa ke-yebukeyina-manja aninga wurrakina. ⁴⁷ Akwa ngarningka nuw-angmungmadama wurrakina alikira wurringayalangwa wurridarringka. Biya kembirra ka-buriyaminama Neningikarrawaru-wa ababurna-murra ayakwa. Ke-yengbiyengbinama ngawa ayakwa wurrakina karra-rringkina-murrumanja warnumamalya. Amukuwiyadakina ne-yaminjaminama wurrakina-da. Kembirra nungkwurraja wi-yakuwerribikina karna meningarijialangwu-wa mamawura, mena akini-yada ngawa Neningikarrawara keni-lekbajama wurruwurrariya-wa warnumamalya. Umba warnikakakirumaka ayakwa Mawijijialangwa angwurra keni-lekbajama Neningikarrawara nakina-da!" ni-yama Jesus enalangwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

21

Dingaya yinginu-kwa-mulangwa angwarnda Neningikarrawaru-wa

¹ Biya n-ambilyu-manja nakina Jesus Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, n-andeya nakina akena neni-rringkama wurrakina warnumamalya wurruminababurna angwarnda na-likenuma yenjerrickina. Aburraja narrakumarnuma angwarnda wurrakina bada-manja, kajungwa warniku-kwi-yada akina Neningikarrawaru-wa. ² Umba Jesus nanga-rringka ngarningka nakina duwilyaba dingaya dadingalyingmalyingma dubukwaya yingi-likenuma ngalajukwaba ebinu-wa bada. Umba ying-embirrkawiyebajuwama ngalamba-langwa akina angwarnda, akena embirrkambilyuma eyukwujiya-kiya akina-da.

³ Kembirra eneya Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Arume-ka angwarnda narrakumarnuma wurrukwalangwa warnumamalya bada-manja, umba ngalaja daka dingaya eyukwujiya angwarnda ying-akumarnuma. Akena ngaluwa eningaba angwurra yingi-yamama amandangwa dakina-da. ⁴ Aburraja wurrumurndakangaba warnumamalya narrakumarnuma aruma angwarnda, akena aruma ngawa na-minambilyama aburra-langwa. Umba daka dadingalyingmalyingma dingaya ying-akumarnuma arngkuwilyaba ababurna-langwa angwarnda ngala-langwa. Arngkawura yingi-jerrukwama-da, kembirra nara ebina ambilyuma arakba ngaluwa-manja-da," ni-yama Jesus nakina-da.

Warnumamalya karru-burrijina-mulangwa Neningikarrawara-langwa angalya Jirujalema-manja

⁵ Aburraja kembirra wurrukwalangwa warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nalyelyimbukweyinuma wurrakina yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwamanja angalya Jirujalema-manja. "Eningabe-ka akwulyubena ena alikira," ne-yama. "Eninginingaba-wiwa amurndakeyena angwarnda. Ngajukwaba eninginingaba-wiwa amurndakijika narru-wilyakama warnumamalya yangkwurrangwa akwulyubeni-yada angalya Neningikarrawara-langwa," ne-yama na-makijeyinuma wurrakina.

Eneja ni-yama Jesus, ⁶ “Amurndakenena amurndakijika-murriya kirri-rringkinama karna aduwaba, nara eningangkawura ambilyuma akina yelakwa. Umba aburraja wurruwurrariya warnumamalya karru-burrijinama ambaka-murru-murra ena-da. Karru-burrijiname-ka ababurna-langwa angwarnda, kemberra kawurra-murrukwulijeyinama akina ajiringka-manja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Jesus nenu-madumurrkwa-mulangwa warnumamalya-manja meningarija-langwa-langwa mamawura

⁷ Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Bungkawa, yirru-makina angwurra. Ngambi-yade-ka akina? Umba ke-yamarrkinama akina kajungwa yik-eningmidini-yada yirruwa nara-wiya a-larruma enena alikira?” ne-yama.

⁸ “Wurri-rringkajungwuna kirrumurndamurndirra,” eneja ni-yama Jesus. “Wurri-rringkajungwuna nari-yada e-kadikama kirrakina wurribina wurrikikalya warnumamalya. Wurraburne-ka warnungkwarba kamurndaki-yaminama wurrakina, ‘Ngarra-makinama yarna Neningikarrawara-langwa ayakwa nungkwurruwa-wa,’ ke-yaminama wurrakina. Biya yikabi-kadikinama wurrakina akwa ke-yaminama wurruwilyuwilyaba-wiya, ‘W-engkirraja ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena NinguMejaya!’ ke-yaminama wurrakina, akwa ngarningka, ‘Aduwaba memema-manja marringa ababurna-langwa ka-jerridinama akina angkawura!’ ke-yeminama. Kemberra nare-ka engkirrikuma amurndakakina-wa ayakwa aburra-langwu-wa ekikalyu-wa akwa e-yuwama aburruwa-manja. ⁹ Umba yik-engkirrikajamanja kirrakina ayakwa awinyamba-langwa, dukwa nungkwurra-langwa-manja angalya, dukwa engka-manja iya engka-manja angalya, mama ka-wardiyinama aburruwa-kiya, mama ka-wardiyinama wurriminingka warnumamalya, nare-ka akbar•duma. Amukwiyadakina awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama adinuba-wiya, akena nara warenja-bawiya a-jerriduma ababurna-langwa,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁰ Biya kemberra ngarningka ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa, “Wurruwurrakuwilyaba warnumamalya ka-likajama wurrakina karri-ngekburakinama awinyamba wurruwurrakuwilyaba-manja warnumamalya. Ka-ngajeyiname-ka. ¹¹ Engka-manja iya engka-manja angalya ngalaja ajiringka ka-makburridenama angwurra akwa ka-makbarrinama akina-da. Akwa ngawa aburraja warnumamalya kajungweyinama ka-likaja-mulangwa murumureya wurrakina-da. Akwa ngawa ngalaja angbilyuwa adirrungwana karraku-wardenama warnumamalya-manja, biya kengbjijangeyinama warnumamalyu-wa angerriba iya angerriba akina-da. Ngalaja eminiminingka awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama angubina-manja. Kemberra aburraja warnumamalya kuw-akbar•denama angwurra amurndakakina-langwa, kamurndaburridenama-ka wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹² Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Akena nara-wiya a-ngekburakajungwuna ababurna-langwa amukwiyadakina awurruwurrariya, adinuba-wiya kemberra aburraja wurruwurrariya warnumamalya yikabu-menama kirrakina, akwa yikabumini-ngekburakinama awinyamba nungkwurra-langwa. Yikabu-wilyakinama wurrakina jimikakwu-wa amurndakibinu-wa alikira Neningikarrawara-langwu-wa. Umba aburraja wurruwurrariya yikabu-lekbajama kirrakina yakwujina akwa yikabudidenama wurrakina medirra-manja arrawa kirrakina. Yikabu-wilyakinama ngarningka wurruwurrariya-wa wurruwurrariya, akwa ngawa wurruwalu-wa wurruwurrariya-wa wurruwurrariya. Ke-yaminjaminama ngawa amukwiyadakina wurrakina bu-wirrikbina-mulangwa ngayuwa akwa yikabu-wirrikbina-mulangwa nungkwurruwurrariya-wa kirrakina-da.

¹³ “Akini-yada-bina ngawa kirrakina yikumini-yengbinama ayakwa. ¹⁴ Kemberra adinakba-kiya-wiya yiki-lyanguwerririkajungwunama kirrakina nari-yada a-werrikawarriyaduma ayakwa-langwa. Nara a-lyangkiyamama, ‘Kabu-lekbajamanja wurrakina ngayuwa-manja, amiyambene-ka ayakwa ki-lawurrakajinama ningena aburruwa-wa?’ Nara a-lyangkiyamama aduwaba akina, ¹⁵ mena ngayuwe-ka-bina ka-kwunama akini-yada ngawa amurndakinekburna ayakwa nungkwurruwa-manja, kajungwa yikumini-yengbini-yada ayakwa kirrakina. Ka-kwunama-ka milyenjirra mangma akwa ngawa engbingbuda ayakwa. Aburraja warnumamalya wurribina yikabu-wirrikbinama nungkwurruwa-wa kuw-engkirrikajamanja amurndakakina ayakwa nungkwurra-langwa, kemberra ka-lyangmuridinama-ka wurrakina akwa nara

a-lawurrakajuma nungkwurruwa-wa awilyuwilyaba ayakwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁶ Biya ngarningka ni-yama nakina, “Nungkwurra-langwe-ka warnumamalya akwa ngarningka wurrungungwenungwa iya wurriirndirndenungwa akwa wurrarrkwurrukuwenungwa yikabu-wilyakinama kirrakina wurrububungkawu-wa. Kemberra aburraja wurrububungkawu yikabi-jungwajinama kirrakina kirrukwala. ¹⁷ Wurrababurna-langwa warnumamalya yikabu-wirrikbinama wurrakina mena nganyangwa kirrakina-baba karnumamalya. ¹⁸ Akena nare-ka akbar•duma, ¹⁹ mena yiki-likaja-manja kirrumungkwurridirrbura Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, kemberra Neningikarrawara yikenumin-enibikinama karnumawurrina nungkwurra-langwa karningangkawura nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Warnumamalya karru-burrijina-mulangwa Jirujalema

²⁰ Biya kemberra ni-yengbinuma ngarningka Jesus amurndakenena ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama, “Yikawurraki-rringkina-manja wurruwurrakwulyumida wurrawinyamba warnungkwarba kawurrak-alkayena-manja karru-ngwurrkwarrngina-manja enena angalya Jirujalema erreka-langwiya, kemberra yik-eningmidinama kirrakina kumu-darrbudinama arakba mamawura makina warniku-burrija-langwa wurrakina nungkwurra-langwa alikira.

²¹ “Kemberra akini-yada ngawa kirrababurna-langwa karnumamalya kirribina Judiya-manja kirr-ambilya-murumurra yikumurndak-angkirreyinama kirrakina akwa yiku-wurdenama angakarjiyinga-wa, kajungwa yik-abuwarrkajungwuni-yada kirrakina yakwujina. Nungkwurrajukwaba kirribina kirr-ambilya-murumurra yelakwa Jirujalema-manja arrawa yiki-lalikinama kirrakina alikira nungkwurra-langwa umba yik-angkirreyinama engku-wa. Umba kirribina erreka-manja-wiya kirr-ambilya-murumurra karnumamalya nara kirrakina awiyebuma Jirujalemu-wa arrawu-wa-da.

²² “Akini-yade-ka ngawa eneja Neningikarrawara yikenu-banijumindenama ena-langwa karnumamalya. Akini-yada ngawa ngalaja ababurna-langwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arrikarrijungwunuma arakburakba-kiya-wiya amandangwa kangekburakajungwunamurra akina-da. Ka-ngekburakajungwunama akina kajungwa alyangmandukwuni-yada amurndakakina ayakwa-da,” ni-yama nakina Jesus.

²³ Biya ni-yama ngarningka nakina, “Ngeniyerriya nungkwurraja kirridarringka kirribina yiku-mambakina-murumurra wurrangariya nungkwurra-langwa akini-yada, akwa ngarningka kirribina yika-ngwunjikina-murumurra wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa yiku-werrikawarriyadiname-ka. Yikenu-banijumindenamanja Neningikarrawara ena-langwa karnumamalya awurruwurrariya-langwa, kemberra kirrababurna-langwa karnumamalya yiki-lyandiname-ka angwurra.

²⁴ “Kirrukwale-ka yikuwurraki-jungweyina karnumamalya yelakwa Jirujalemanja yikab-ar•dirrena-mulangwa wurrukwalu kaliwanga-murra. Umba kirrukwalu yiki-likajama engku-wa kirrakina emininimingku-wa angalya, mena wurrakina wurriminimingke-ka warnumamalya yikabu-wilyakina-mubaba aburra-langwu-wa angalya akwa yikabu-didenama yakwujina akididijungwa-manja wurrakina-da. Aburraja kemberra wurruminjirringka warnumamalya ka-bungkawadinama Jirujalemanja wurrakina-da. Ke-yaminjaminama wurrakina yanda-langwa Neningikarrawara yiken-enjungwurrenana nakina karnumamalya ena-langwa. Nakine-ka Neningikarrawara yiken-enjungwurrenana kirrakina mibina-manja ngawa mamawura ni-lyanguwerribikajungwunu-murumanja enabakiya-ba adinakba-kiya nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Jesus kini-lawurradina-mulangwa ngarningka yangkwurragwa

²⁵ Biya kemberra ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Yiku-ngwundikadinamanja kirrakina angubina-wa yikuma-rringkinama mamawura kuma-miningkadinama makina. Ngajalukwaba yimawura kinu-miningkadinama yakina. Ngajalukwaba dakilyingajanga kingu-miningkadinama dakina. Umba yik-andiyanmanja kirrakina angerriba makardu-wa yikuma-rringkinama kum-arumidinama. Kemberra yik-akbar•dename-ka angwurra kum-akakadena-mulangwa makarda akwa kum-arumidina-mulangwa makina. Kirrangkwulyumida-langwe-ka karnumamalya ababurna-manja angalya yikumurndaku-werrikawarriyadinama kirrakina. ²⁶ Kemberra

yikumurndaki-yendabijeyinama kirrakina. ‘Amiyambene-ka akwala awurruwur-rariya ka-ngekburakajungwunama aduwaba?’ yiki-yaminama kirrakina-da. Yik-akbar•dename-ka kirrakina angwurra-da. Kembirra yiku-murndaburridenama iya yiki-yikarrnginama, yiki-kbilyarrnginama ajiringka-wa kirrakina, mena nakina Neningikar-rawara kini-yerrerrikinama eningerribirra angubina-manja amurndakibina engbing-buda ababurna-langwa akina-da.

²⁷ “Biya kembirra yiki-rringkinama arakba ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Yiki-rringkinama akini-yada ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa enenu-wa angalya. Ngayuwa ki-dirrirndama angubina-langwa yangkwurrangwa ningibina ningingbuda ningilyengma akwa ku-kwulyarriyiname-ka.

²⁸ “Umba ka-ngekburakajungwuna-manja amurndakakina eminiminingka, ku-aburradadijungwuna-manja akina, kembirra nara akbar•duma kirrakina karnumamalya nganyangwa wuburra kuw-akbar•denama wurrukwala warnumamalya. Umba kirrumungkwurridirbura yiki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa kirrumarngba-da, mena-baba adinube-ka arngkidarrba-langwiya Neningikar-rawara nakina yiken-enjungwurrenama kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

²⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Wi-yakuwerribikaja mibinu-wa manyungwunya akwa ngarningka akwalu-wa eka. ³⁰ Kumu-lingbijangina-manja mamangwurraraja ngala-langwa, kembirra ngarningma ngarrakina akabur-raruwa arakba, umba akilarrkardidarra abukwaya adinuba akina. ³¹ Kembirra yiki-rringkinama-manja ababurna-langwa amurndakibina awurruwurariya ngarra-makamulangwa nungkwurruwa-wa ngayuwa aduwaba, kembirra yik-eningmidinama nungkwurrabakiya-ba akini-yada ngawa kinu-bungkawadinama nakina Neningikar-rawara adinuba-da.

³² “Ababurna-langwe-ka amurndakibina ngarra-makama ngayuwa nungkwurruwa-manja aduwaba ka-ngekburakajungwunama akina nara-wiya a-larruma kirrababurna-langwa karnumamalya karningaduwaba. ³³ Ngalaja angubina iya enena angalya ka-jerridinama alakena, akena ngalaja ababurna-langwa ayakwa nganyangwa nara akina a-jerriduma. Eningangkawura ngawa kuw-ambilyama akina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

Aki-rringkajungwuna-mulangwa ngarrumurndamurndirra

³⁴ Akwa ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Wurri-rringkajungwuna kirrumurndamurndirra,” ni-yama. “Nara engkirrikuma aninga-wa yimbukwa iya anija-wa yimbukwa. Yiki-lyangmurukweyina-manja kirrakina amukwiyadakina-manja, akwa yiku-werrikawarriyadina-manja yik-engkingkirrikaja-manja amurndakakina-wa amurndak-ijika yiki-ngayindena-murruwa karna yik-ambilyi-yada enena-manja angalya, kembirra warenja-bawiya yikam-akburraninama mibina meningarija-langwa mamawura nara-wiya engkirrikuma kirrakina makinu-wa. ³⁵ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya amurndakena-manja angalya awurrakwulumida-manja karrumar-ringkinama makina mamawura nara-wiya engkirrikuma wurrakina makinu-wa. Wuburra laka yibina yinungwakarda ni-dirrirndama nu-menama warenja-bawiya akwalya, ngalajukwaba kumi-ngbijanginame-ka warenja-bawiya mamawura meningarija-langwa makina-da.

³⁶ “Aminakina-langwa kirrinjeya kembirra, ngarra-makinama, yiki-rringkajungwunama karningangkawura. Nara a-ngwanjuma umba yikububuriyaminama ngawa Neningikarrawaru-wa, kajungwa ka-ngekburakajungwunamanja amurndakibina awurruwurariya, kembirra yikeni-ngbudirrkini-yada nakina kirrakina karnumamalya. Kembirra nara e-ngkilarruma kirrakina umba kirringbuda ngawa yik-arjiyama, yanda-langwa aku-kwurukweyina ngarrakina, ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, akwa nungkwurruwa-da. Akina-bina ngawa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

³⁷ Biya mababurna-langwa mamawura nen-akakirumakama warnumamalya-manja, neni-dirrburakama nakina Jesus yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Umba mababurna-langwa meningalyarrngwalyilya nu-wurdanguma nakina ebinu-wa angakarjiyinga angalya emikirra Alibumanja. Biya yakwujina ngawa n-ambilyuma nakina marringa-ma. ³⁸ Biya mababurna-langwa meninguwurdarriya-wiya mamawura ngarningka ni-lawurradinuma nakina Jesus Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya ayakwi-yada. Aburrajukwaba

wurrababurna-langwa warnumamalya namurndaki-likenuma yenjerrikina kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina ayakwa ena-langwa yakwujina-da.

22

Neni-ngayindangu-murrilangwa wurrububungkawa warniku-wardi-yada Jesus

¹ Akwudangwe-ka arakba kuw-ambarrinama ebina Akwurungkuwarrukwa WarningiJudiya warnumamalya akwa kuw-alyubarinama wurrakina ebina damba eningakubudika-murra. Wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya nawurrarumundukwunuma arakba Jirujalema-manja Akwurungkuwarrukwi-yada wurrakina. Namurndaki-likenuma yenjerrikina engka-langwa iya engka-langwa angalya. ² Aburraja wurrumurdakibina wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba akwa ngarningka wurrumurdakibina warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma aburrajukwaba neni-ngayindangume-ka warniku-wardi-yada Jesus. Akena na-lyangkirerrminuma mena nuw-akbar•dangu-mubaba wurrakina wurrubina-murra-langwa warnumamalya narri-ngayindangu-murrilangwa ayakwa warnik-engkirriki-yada wurrakina Jesus-langwa. Kemberra nuw-embirrarinuma wurrakina kenu-mena-murruwa nakina Jesus kin-ambilya-murruwa nakwukawura nakina-da.

Ni-lyanguwama-mulangwa Judija neniku-kwi-yada Jesus wurrububungkawu-wa

³⁻⁴ Kemberra arakba eneja Namukwa n-awiyebuma nakina nuwilyaba-manja nenikaburrakiyuwa. Nenimikirra nakina Judija Yijikariyada. Kemberra Judija nenilalika nakina Jesus akwa wurrumurdakibina wurrukwa warnikabuburrakiyuwa umba ni-likena nakina wurrumurdakibinu-wa wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba. Biya Judija na-lyelyimbukweyinuma wurrarumuruma-manja WurruMinida warnungkwarba akwa ngawa wurrukwa-manja wurrububungkawa wurrubina na-bungkawadinuma warnungkwarba-manja warnikakukwurrajungwa Neningikarawara-langwa-manja angalya. Na-lyelyimbukweyinuma biya nenu-makama wurrakina warnungkwarba Judija-manja kenu-kwunama nakina Jesus aburruwa-wa, ⁵⁻⁶ umba kenu-kwunama arrkala angwarnda Judija-manja. Biya ni-lyanguwama-manja Judija, kemberra na-lyelyingmeyinuma arakba wurrumurdakakina wurrububungkawa. Eneja ni-likena Judija arakba nakina-da. Biya n-embirrarinuma nakina ambaka neniku-kwi-yada Jesus aburruwa-wa, warningbala-wiya wurrababurna warnumamalya-da.

Nenu-maka-mulangwa Jesus wunenikaburrakiyuwa ena-langwa wunenik-akumi-yada adinakba aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa

⁷ Kemberra nuw-arakbada akina arakba warnik-alyubari-yada wurrakina WarningiJudiya warnumamalya akina damba eningakubudika-murra. Kemberra nuw-arakbada ngalajukwaba warniku-wardi-yada wurrakina eyukwayuwa jiba Akwurungkuwarrukwa-langwa. ⁸ Kemberra eneja nenilirraki-larrka arakba Jesus wunalekbina Bida akwa Janjana wuneniki-lyengmi-yada Jirujalemu-wa wunalakina. “Wuni-likaja arakba Jirujalemu-wa,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. “Yikini-lyengmena kinalakina, biya yikinu-mena amadangkwa iya aninga akwurdukurda Akwurungkuwarrukwa-langwa biya yikin-akumurna adinakba kajungwa ak-alyubarini-yada akina,” ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa.

⁹ Aburnaja neni-yama, “Nga-manja akina?”

¹⁰ Eneja ni-yama Jesus, “Yikini-yar•diya-manja Jirujalema-manja kinalakina yikin-akburrangama yakwujina nuwilyaba nenungkwarba. Nakine-ka kinumawilyakinama maruma menarlamba meningamilyumilyinja. Ngalaja akungwa akina ka-lyangburrukwunama. Kema nungkwurnaja yikini-yuwarana nakina-manja. Biya kin-awiyebena-manja nakina alikira-manja, yikin-awiyebena nungkwurnajukwaba akinu-wa alikira. ¹¹ Biya yikini-yamina nabaliju-wa numinakinu-wa alikira, “Nenikakakirumaka yirra-langwa kin-alyubarinama amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa yelakwa enena-manja alikira nungkwa-langwa, enuwa akwa yarnikabuburrakiyuwa ena-langwa. Angamba kema angalya yarnik-alyubari-yada aninga?” yikini-yamina enuwa-wa. ¹² Kemberra nakina eneja nenungkwarba yikenu-wilyakajinama aruma angalya karrawara. Eningaba akina angalya, mena eningerribirra aki-ngayindenama amurdakakina yakwujina. Kema yakwujina ngawa yikin-akumurna adinakba amadangkwa iya aninga-murriya kinalakina-da,” ni-yama nakina Jesus Bida-wa akwa Janjanu-wa.

¹³ Aburnaja neni-likena arakba wunalakina wunenungkwarba-kiya. Biya nenakburranga ababurna-langwa nenu-maka-mulangwiya ebina Jesus. Biya yakwujina

ngawa nen-akumarna adinakba eyukwujiya jiba awalyuwa iya aninga iya aku-bibeka, kajungwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa kuw-alyubarini-yada Akwurungkuwarrukwa-langwa amadangkwa iya aninga-da.

Nubungkawa Jesus akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka ne-yebukeyinu-mulangwa amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa

¹⁴ Kembirra nuw-arakbada warniki-yebukaji-yada amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa. Kembirra ni-likena arakba eneja Jesus Jirujalemu-wa nakina akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka warnungkwarba aburruwa. Biya nuw-awiyebeyina arakba aburrajukwaba ebina-manja alikira nen-awiyebeyinu-murruwanja adinakba Bida akwa Janjana. Biya yakwujina akina-manja ngawa alikira namurndak-ambarringa karrawara wurrakina Jesus akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka wurrumemberrkwa wurrambilyuma.

¹⁵ Ni-yama kembirra nakina Jesus aburruwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena ngarra-ngayindanguma angwurra ak-alyubarinama ngarna enena amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa nara-wiya a-lyanduma ngayuwa. ¹⁶ W-engkirrikiya! K-alyubarinama aduwaba enena ngayuwa, akena nara arakba alyubaruma ningena ngayuwa Akwurungkuwarrukwa-langwa amadangkwa iya aninga kinubungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina ena-langwa-manja warnumamalya. Kembirra akini-yada ngawa kuw-eningmidinama aburraja warnumamalya, karrumumiringkinama enena-langwa Akwurungkuwarrukwa,” ni-yama Jesus nakina-da.

¹⁷ Kembirra nu-manga arakba amalyirra akwurena-langwa menarlamba-murra akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya ni-yama nakina ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka, “Kirruwilyuwilyaba-wiya yikuma-mena memema menarlamba, biya yiki-bekina yiku-kweyina kirrababurna-langwa. ¹⁸ Ngarra-makinama ngayuwa, nganja ki-bekinama enena aduwaba, kembirra nara arakba e-bekuma ningena akwurena-langwa amalyirra aduwaba-langwa kinubungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina-da,” ni-yama Jesus. Biya kembirra namurndaki-bekina wurruwilyuwilyaba-wiya arakba wurrakina-da.

¹⁹ Kembirra nu-manga Jesus damba akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya ni-ngkarrngarna akina akwa nenukwa aburruwa-wa. Ni-yama nakina, “Enena amadangkwa wuburra nganyangwa ngarra-kwunama nungkwurra-langwi-yada. Yik-alyubarinama enena kajungwa yiki-yakuwerribikaji-yada ngayuwa-langwa,” ni-yama Jesus.

²⁰ Biya ne-yebukeyinuma wurrakina arakba akina amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa. Kembirra narri-jerrukwama arakba. Umba ne-yebukeyinu-mulangwa wurrakina, numa-manga Jesus muwilyaba mingka menarlamba, ebina-wiya wuburra, nara-wiya ke-yebukeyina wurrakina. Nenukwa makina menarlamba aburruwa-wa akwa ni-yama nakina, “Enena amalyirra akwurena-langwa merra wuburra mema nganyangwa. Enene-ka kirraku-wilyakajinama Neningikarrawara kini-yarrkakumurna-mulangwa nakina ayakwa eningarumuruma enikaduwa-dangwa nungkwurra-langwi-yada. Kini-yaminama nakina akina nganyangwa-murra merra mibina kaminu-kwullarrijinamurra ningena,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka nakina.

²¹ Kembirra ni-yama ngarningka Jesus, “Kirruwilyaba karna karnungkwarba yelakwa yika-kwunama ngayuwa wurrububungkawu-wa kajungwa kabu-wardeni-yada. Ngayuwa-manja kirr-alyubarinama arakba kirrakina aduwaba amadangkwa iya aninga yelakwa enena-manja angalya, akena yika-kwunama ngayuwa wurrububungkawu-wa kajungwa kabu-wardeni-yada ngayuwa wurrakina-da. ²² Ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwullarjinama enena-manja angalya ki-jungwunama amandangwa ngayuwa, ni-lyanguwerribikajungwu-mulangwiya nakina adinuba-wiya Neningikarrawara ningeni-ki-jungwa-langwa. Akena ka-ngekburakajungwunama awurrariye-ka kirrakina-langwa karnumamalya kirribina yika-kwuna-mulangwa ngayuwa wurrububungkawu-wa-da kajungwa kabu-wardeni-yada ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikilarrkilarrka-da.

²³ Aburraja kembirra namurndaki-lyelyimbukweyinama arakba wurrumurndakakina warnungkwarba. Namurndaki-yendabijeyinama akwa ne-yama wurrakina, “Ngarrumiyambene-ka kembirra ngarnungkwarba ngarna ngarruwilyaba aki-yaminama enena aduwaba?” namurndaki-yama wurrakina-da.

Aki-yamina-mulangwa wuburra ngarnikuminuwar•duwar•da

²⁴ Biya kembirra wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa namurndakumerribeyinama wurrakina. Biya ne-yama, “Ngarrumiyambena angwurra ngarraruma

ngarrumurndakeyina-manja? Umba ngarrumiyambena aku-bungkawadinama ngarrukwala-manja ngarnungkarba?" nawurraki-yama wurrakina.

²⁵ Umba eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa arakba, "Wurumurndakakina warnumamalya wurribina warningbala-murumurra Neningikarrawara, aburraja aburra-langwa wurububungkawa wurringbingbuda-wiya wurrakina. Narra-war•dikinama angwurra aburra-langwa-manja warnumamalya akena karra-makinama wurrakina enena ayakwa wurumurndakakina-manja warnumamalya. Ke-yaminama, 'Kirkakine-ka karnumamalya yiki-yengbinama enena ayakwa yirruwa-wa. Yiki-yaminama, Kirrumarngkirra iya kirrumekba karna kirrububungkawa-da, yiki-yaminama kirkakina-da,' ke-yaminama wurrakina wurububungkawa-da.

²⁶ "Akena nara akina e-yamama yelakwa nungkwurruwa-manja nganyangwa-manja karnikabuburrakiyuwa. Umba kirruwilyaba karnumamalya kirruma-dangwa yiki-yaminama kirkakina wuburra laka niyukwuija nenungkarba kini-yaminama nakina-da. Akwa kirruwilyaba kirrubungkawa yiku-war•denama kirkakina warka wuburra laka nenikuminuwar•duwar•da nenumamalya nenuminu-war•denama wark wurrukwala-langwa nakina-da.

²⁷ "Eneja nuwilyabe-ka nenumamalya kin-alyubarinama aninga ebina nenuminidaka-mulangwa wurringka warnumamalya. Kemberra nungkwurraja yirru-makina, numiyambene-ka nenumamalya yikini-yengbijinama kirkakina naruma angwurra? Kamakinama ngayuwa nungkwurruwa-wa. Wurrukwala warnumamalya kenuminidakina-manja aninga ena-langwa, kemberra nakina-bina nenumamalya nibina nara a-dakuma iya a-war•duma nakina-bina kemberra naruma-da. Akena nganja ngayuwa ning-ambilyama ningena yelakwa enena-manja angalya nungkwurruwa-manja wuburra ningenikuminuwar•duwar•da karnumamalya-langwa ngayuwa-da," ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

²⁸ Akwa ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, "Ebina-wiya bu-wirrikba-wiya ngayuwa-wa warnumamalya akwa ngawa bumini-ngekburaka-manja wurrakina awurrariya nganyangwa, nungkwurraje-ka kirru-manjikbudangumurra ngayuwa-manja angwurra kirkakina karningangkawura. ²⁹ Eneja nakina Nungwarrka nginubungkawakama arakba ngayuwa. Kemberra ngayamba-langwa ka-bungkawakinama ngayuwa nungkwurruwa karnumamalya nungkwurrajukwaba. ³⁰ Ngayuwe-ka kabungkawakinama karna ambaka-murumurra kenu-bungkawakina-manja ngayuwa Nungwarrka wurraburna-manja warnumamalya. Kemberra yiku-bungkawadinama kirkakina wurriyimberrkumemberrkwa-manja wurriyimberrkambilyuma WarningiY-ijireyila warnumamalya. Akini-yada ngawa yik-alyubarinama aninga iya yiki-bekinama akubibeka ngayuwa-manja nganyangwa-manja angalya-da," ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Jesus nenu-maka-mulangwa Bida-manja kin-eningbalikajungwuna-mulangwa nakina

³¹ Biya ni-yama Jesus Jayumuna Bida-wa, "Nungkuwa Jayumuna, engkirrikiya-langwa. Nakina Namukwa eneja kirreni-ngayindanguma yikeni-labajama kirkakina karningabamurrikba. Kemberra neni-yendabenuma nakina Neningikarrawaru-wa akena nara nakina Neningikarrawara a-ngwanjajuma nakina Namukwa-da. Kemberra yikeni-labajamanja Namukwa nungkwurruwa-manja, yiken-eyebijebakinama kemberra karnumamalya karningaba-langwa iya kirruwurrariya-langwa nakina-da.

³² "Akena yirraminu-buriyaminuma arakba ngayuwa Neningikarrawaru-wa, Jayumuna, kajungwa ku-werrikambilyi-yada ningkiyirrbiyirra ningkakina ngayuwa-manja. Adinube-ka yiki-lalikinama ngayuwa ningkakina. Kemberra k-eningbalikajungwunama ngayuwa-langwa. Akena ambaka kemberra ki-lawurradinama ngarningka ngayuwa-wa. Akwa ki-lawurradinamanja nungkuwa ngayuwa-wa kemberra ke-ngbudirrinama ningkakina nungkuwa-langwa warnumamalya-da," ni-yama Jesus Jayumuna Bida-wa.

³³ Eneja ni-yama Jayumuna Bida Jesus-uwa, "Bungkawa, ngayuwa ningeniki-lika-langwa eningerrirru-wa angalya nungkuwa ki-likaja-murruwa. Aburraja kabudidena-manja nungkuwa medirra-manja, kemberra nganjukwaba kabudidena ngayuwa. Kabi-jungwajina-manja nungkuwa wurrakina, kemberra nganjukwaba kabijungwajinama ngayuwa. Nare-ka a-waruma ningena a-rukuwurruma ningkakina!" ni-yama Bida Jesus-uwa.

³⁴ "A•a!" ni-yama Jesus. "Mema-manja ngawa meningalyarrngwalyilya, nara-wiya ng-arduma dadinungkarba jukwujukwa, ki-yaminama nungkuwa arngkabiyyakarbiyama enena ayakwa, 'Ningeningbala ngayuwa naka nenungkarba,' ki-yaminama ningkakina-da," ni-yama nakina Jesus Jayumuna Bida-wa-da.

Angwarnda-langwa iya amurndakijika-langwa akwa kaliwanga-langwa

³⁵ Biya ni-yama kembirra Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Ebina-wiye-ka ngarra-larrkena-manja ngayuwa kirrakina engku-wa iya engku-wa angalya, nara yiku-wilyaka angwarnda iya amurndakijika akwa eningalika nungkwurruwa-manja, umba erribirra kirrumamungkwur•da ngarra-larrkenuma ngayuwa kirrakina karnumamalya. Akena kirri-likenuma karningaba, kirr-ambilyuma wurrukwala-langwa-manja alikira akwa kirr-alyubarinuma aninga aburra-langwa-na?”

Aburraja, “Yawe-ka,” namurndaki-yama.

³⁶ “Umba aduwaba-langwa,” ni-yama Jesus, “yiki-likaja-manja yiku-wilyakina angwarnda iya amurndakijika akwa kaliwanga nungkwurruwa-manja. Nara-manja ebina kaliwanga nungkwurruwa-manja, kembirra yiku-warrukweyina dumbala akwa wurrukwala-langwa kaliwanga. Nungkwurra-langwa kembirra akina kaliwanga-da.

³⁷ “Arakburakba-kiya-wiya enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama akina, ‘Ni-jungwuma nakina wuburra laka warniniyerriya warnungkwarba najungweyina murra wurrakina,’ ne-yaminama akina ayakwa. Ngarra-makinama ngayuwa aduwaba, eneka ayakwa na-makijungwunuma ngayuwa-langwa ena-da. Ki-jungwunama-ka amandangwa ngayuwa wuburra laka warniniyerriya warnungkwarba najungweyina murra wurrakina-da. Kembirra amandangwa akina-langwiya ayakwa ka-ngeburakajungwunuma akina-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

³⁸ Aburraja ne-yama, “Kwuja, Bungkawa! Alakena-kiya kaliwanga-kiya nungkwalangwi-yada!” ne-yama.

Akena ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa, “Ngawa arakba!”

Nu-buriyaminu-mulangwa Jesus angakarjiyinga-manja angalya Alibumanja

³⁹ Biya ni-dirrirndingu-manja Jesus arrawu-wa ni-jadinga nakina alikira-langwa erreku-wa. Biya ni-likena arakba angerriba angakarjiyinga-wa angalya Alibumanju-wa ebinu-wa adaka angalya n-alilikenu-murruwa nakina. Aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa namurndaki-likenuma enuwa-manja wurrakina.

⁴⁰ Biya kembirra yakwujina ne-yar•da arakba. Ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Yelakwa-wiya wurr-ambilya akwa yiku-buriyamina Neningikarrawaru-wa arakba, kajungwa yikeni-labaja-manja nakina Namukwa nungkwurruwa-manja, kembirra kirringbuda ngawa yik-arjiyi-yada,” ni-yama nakina aburruwa-wa. ⁴¹ Biya yakwujina ngawa neni-lalikama Jesus wurrumurndakakina warnungkwarba umba ni-likena nakina arngkidarrba akwa ni-nginakilarrina ajiringka-manja akwa nu-buriyamina nakina Neningikarrawaru-wa. ⁴² “Ngangwa,” ni-yama nakina, “ningeniki-jungwi-yada arakba ngayuwa, akena nare-ka! Yimini-larrkaja, marrakba, nari-yada a-lyanduma ngayuwa aduwaba. Akena ningki-lyanguwerribikajungwunu-mubaba arakba nungkuwa, kembirra mama ngawa ki-yaminama ngayuwa nungkwa-langwiya mangma aduwaba. Mama ku-warenama ngayuwa umba ki-lyandinama amandangwa ningena,” ni-yama nakina Jesus Nungwenikba-wa.

⁴³ Kembirra nu-buriyaminu-wiya ngawa nakina Jesus Nungwenikba-wa, aburraja wurruwilyaba warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nuw-abilyerrikajungwa enuwa-manja. Neningikarrawara-langwa-langwa angalya abalkaya-langwa nalikenuma na-larrinuma wurrakina akwa neni-ngbudirrkama kembirra arakba Jesus-manja. ⁴⁴ Akena angwurra ngawa nu-werrikawarriadinume-ka nakine-ka Jesus. Akwa ngarningka nu-buriyaminuma nakina Nungwenikba-wa. Nu-buburiyaminu...wa. Mukwene-ka numi-jadanguma arakba makina wuburra merre-ka ena-langwa-langwa nenumadangkwa akwa numu-kwullarrinuma ajiringka-wa-da.

⁴⁵ Biya ni-jerrukwa arakba nakina Jesus ayakwa nu-buriyaminu-mulangwa. Biya nu-mirajanga akwa ni-lawurrada arakba nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Umba aburraja na-mungkwulijeyina ngawa marringa mena na-werrikawarriadinu-mubaba wurrakina.

⁴⁶ Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wa! Marringa-manja karna-na? Wurru-mirajangina arakba, kajungwa yiku-buriyamini-yada, kajungwa yikeni-labaja-manja nakina Namukwa nungkwurruwa-wa, kembirra kirringbuda ngawa yik-arjiyi-yada-da,” ni-yama nakina Jesus-da.

Wurrukwala warnungkwarba nenu-mangu-mulangwa Jesus

⁴⁷ Akena ni-yengbinu-wiya ngawa ayakwa nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, aburraja wurrukwawaye-ka wurrababurna

warnumamalya namurndaki-likenuma nawurraki-lyibilyidanguma wurrakina. Wurrumurndakibina warnungkwarba WurruMinida wurrarumuruma wurrububungkawa akwa wurrumurndakibina wurrububungkawa warnikakukwurrujungwa-langwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema wurrukwala akwa wurrumurndakibina wurrarumuruma warnungkwarba wurrukwala nawurraki-likenuma kajungwa warniki-rndarrki-yada Jesus. Umba eneja nibina nuwilyaba nenikaburrakiyuwa nenungkwarba Jesus-langwa nenimikirra Judija ni-lyengmanguma nakina akwa nenu-wilyakama wurrumurndakakina Jesus-uwa. Biya ni-likena dirrbura Jesus-uwa akwa neni-lawurangka nakina-da.

⁴⁸ Eneja ni-yama Jesus Judiju-wa, “Ningkena yi-lawurangkama ngayuwa-manja kajungwa kabu-meni-yada ngayuwa warna warnumamalya wurrawinyamba-na! Yi-lawurangkama ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya-da!” ni-yama nakina Jesus Judiju-wa.

⁴⁹ Umba aburraja wurrumurndakibina wurrukwala warnikaburrakiyuwa Jesus-langwa neni-rringka-mulangwa nakinu-wa Judija, warningma arakba wurrakina ke-yamina-mulangwa akina. Biya, “Bungkawa,” ne-yama, “yirrumini-ngayindenama yiku-wardiyinama kaliwanga-ma-na?” ⁵⁰ Biya nuwilyaba ni-ngkarbaja kaliwanga ena-langwa biya neni-ngaja nuwilyaba-manja nenungkwarba akwa nenumini-ngarrkarrngarna ena-langwa mada mekbuda-langwa nakina. Nakine-ka nenungkwarba nenuminuwar•duwar•danguma warka naruma nubungkawa NuMinida Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja.

⁵¹ Umba eneja ni-yama Jesus, “Ngawa arakba! Ni-lalika!” Biya numa-lyinga arakba mibina mada akwa num-eningabaka makina-da.

⁵² Biya kembirra ni-yengbina Jesus ayakwa wurrumurndakibinu-wa WurruMinida wurrarumuruma iya wurrumurndakibinu-wa wurrububungkawa warnikakukwurrujungwa-langwa akwa wurrumurndakibinu-wa wurrarumuruma warnungkwarba. Akwa ni-yama, “Kirri-likenuma karna ngayuwa-wa kaliwanga-murra akwa eka-ma, akena ningeningengkengmina-ma nganja ningena. ⁵³ Ning-ambilyuma ngawa ngayuwa nungkwurruwa-manja Neningikarrawara-langwa-manja angalya arngkaburna-langwa. Akena nara nungkwurraja yiku-manga umba aduwaba-manji-kba. Akena yiku-menama ngayuwa ningena aduwaba mena nakina Neningikarrawara nara a-ngwanajuma kirrakina, akwa ngawa kiringbuda-baba karna karniniyerriya karnungkwarba aduwaba-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa nakina-da.

Bida n-eningbalikajungwunu-mulangwa Jesus-langwa

⁵⁴ Kembirra aburraja wurrukwala warnungkwarba neni-rndarrka nakina Jesus, akwa nenu-wilyakama angerriba nubungkawa-langwu-wa angalya nibinu-wa naruma nubungkawa NuMinida. Umba eneja engka-langwiya neni-yuwarna nakina Bida.

⁵⁵ Wurrakine-ka ne-yar•da arakba nubungkawa-langwa-manja angalya. Biya wurrakina warnungkwarba nen-awiyebajuwa Jesus angerriba alikira-wa umba errekkba-manja-wiya ngawa nuw-ambilyuma wurrakina. Biya nawurrak-ambarringa angwura-manja yakwujina.

Eneja arija-langwa ni-yar•da Bida akwa n-ambarringa enejukwaba yakwujina angwura-manja. ⁵⁶ Umba ngalaja duwilyaba dadikuminuwar•duwar•da yinginu-miringka Bida n-angmakwulaluma angwura-manja nakina, akwa yingini-ringka dirrbura enuwa-wa. Yingi-yama, “Naka nenungkwarba enejukwaba n-ambilyumurra Jesus-manja.”

⁵⁷ Eneja Bida n-eningbalikajungwuna nakina. “Ningeningbale-ka nakina nenungkwarba-da!” ni-yama nakina-da.

⁵⁸ Kembirra arngkidarrba-langwiya nuwilyaba enejukwaba nenungkwarba nenu-miringka nakina Bida. “Nungkwajukwabe-ka nangaba-langwa ningkenumamalya ningkena-da!” ni-yama.

Eneja Bida ni-yama, “Nara ngayuwa!”

⁵⁹ Bi..ya eneja ningka-langwa arakba ngarningka nenungkwarba ni-yama, “Amandangwa, ningkena-bina ningk-ambambilyumurra nangaba-manja nenungkwarba-da. KineningiKeliliya kinalakina-da!” ni-yama.

⁶⁰ Eneja ni-yama Bida, “Ningeningbala akina-langwa!” ni-yama. Umba awilyaba-wiya ayakwa Bida-langwa ngalaja jukwujukwa dadinungkwarba ying-ardanga arakba dakina-da.

⁶¹ Eneja Nubungkawa ni-nyakuwarrukwajungwa nakina akwa neni-rringka dirrbura Bida-wa. Akini-yada ngawa eneja n-engkirrikenuma nakina Bida Jesus-langwu-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa. Ebina-wiya ni-yamama Jesus enuwa-wa, “Nara-wiya arduma jukwujukwa mema-manja ngawa meningalyarrngwalyilya nungkuwa ningkakina k-eningbalikajungwunama ngayuwa arngkabayakarbiya-ma,” ni-yamama nakina Jesus Bida-wa-da. ⁶² Biya kembirra ni-jadinga arakba nakina Bida ebina-langwa angalya-da. Nu-werrikawarriyadinume-ka, biya nu-ngwadina arakba aruma angwada-da.

Nenu-marngkajuwa-mulangwa warnungkwarba Jesus-uwa akwa neni-ngaja-mulangwa

⁶³ Aburraja wurrukwala warnungkwarba nen-embirrajuwama Jesus-manja wurrakina. Nenu-marngkajuwama akwa neni-ngajama wurriyirrbiyirba ngawa wurrakina. ⁶⁴ Kembirra nenuminu-mungkwurrrakarikama menba ena-langwa dumbala-murra. Biya ne-yama, “NingkuBurabude-ka ningkenumamalya ningkakina, kembirra kwurukwa! Numiyambena nenungkwarba ngini-ngajama nakina?” ⁶⁵ Akwa abburne-ka amukwiyadakina ayakwa awurruwurrariya ne-yengbinuma enuwa-wa. Neninrinjarrkame-ka enuwa-manja wurrakina warnungkwarba.

Nenu-wilyaka-mulangwa Jesus wurrububungkawu-wa

⁶⁶ Ne-yaminjamama ngawa wurrakina warnungkwarba makina-manja ngawa meningalyarrngwalyilya. Bi...ya marngkirngkuwilyarra. Ne-yaminjamama ngawa wurrakina yanda-langwa ne-kbadanguma arakba akina-da. Kembirra aburraja nawurra-murndukweyina arakba wurrarumuruma WarningiJudiya warnumamalya, akwa ngawa wurrarumuruma WurruMinida akwa ngawa warnikakakirumaka Mawijijalangwa ayakwa eningarumuruma. Nawurra-murndukweyina akwa namurndakalambarringa ayakwi-yada. Biya nen-ardijuwa arakba Jesus-uwa kajungwa kini-likajiyada nakina aburruwa-wa. Aburraja kembirra wurrawinyamba nenu-wilyaka arakba Jesus angerriba aburruwa-wa ayakwi-yada.

⁶⁷ Aburraja ne-yama enuwa-wa wurrakina wurrububungkawa, “NingkuMejaya-manja ningkakina ningkenumamalya, kembirra yirru-makina arakba,” ne-yama.

Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Ka-makina-manja ayakwa ngayuwa nungkwurruwa-manja kembirra yiku-minikalyikinama ngayuwa-da. ⁶⁸ Umba ngayuwa ke-yendabaja-manja ayakwa arrkala ngayamba-langwa nungkwurruwa-wa, nara kembirra kirrakina a-lawurrakajuma ayakwa ngayuwa-wa-da. ⁶⁹ Akena aduwabalangwa ngayuwa ningbina-murrada ningi-rukwalarrinuma enena-manja angalya k-ambarrinama k-angmungmakwulalinama nekbuda-langwa Neningikarrawara nibina narrubuda-dangwa,” ni-yama Jesus.

⁷⁰ Aburraja namurndaki-yama, “Kembirra Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba ningkakina-na?”

Enamba-langwa ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Amandangwa akina akena nara nganyangwa ayakwa umba nungkwurra-langwa akina,” ni-yama.

⁷¹ Aburraja kembirra na-makijeyina arakba ayakwa wurrakina wurrububungkawa. “Ngawa arakba,” ne-yama, “mena enabakiya ni-yamama nakina-baba, ‘Ningenikuwenikba ngayuwa Neningikarrawara-langwa,’ ni-yamama. Nara kembirra ardijuma ngarna wurrukwala warnumamalya yangkwurrawanga a-lekbuma enuwa-wa, mena ngarr-engkirrikenu-mubaba ngakwurrabakiya ena-langwa ayakwa ngarna-da,” namurndaki-yama wurrakina-da.

23

Neni-lyilyangu-mulangwa Jesus Balidu-wa

¹ Biya kembirra nawurraku-warumajungwa arakba wurrumurndakakina wurrububungkawa wurrababurna-langwa akwa nenu-wilyaka wurrakina Jesus Balidu-wa. Balide-ka nakina nubungkawa NeningiRawuma akwa nu-bungkawadinuma wurrababurna-manja warnumamalya WarningiJudiya-manja. ² Kembirra yakwujina Balida-langwa-manja ngawa angalya nenumurndaki-lekbenuma arakba Jesus-uwa wurrakina.

Ne-yama wurrakina Balidu-wa, “Naka nenungkwarba yin-akburrangama yarna ni-yengbiyengbinuma ayakwa awurruwurrariya. Nenu-wilyuwilyakajuwama warnumamalya-manja awurruwurrariya ayakwa. Akwa ni-yama aburruwa-wa, ‘Nare-ka a-kwama angwarnda angerriba Nubungkawu-wa Kajara,’ ni-yamame-ka naka nenungkwarba. Akwa ngarningka ni-yamama, ‘NinguMejaya ngayuwa,

Ningubungkawa ningena,' ni-yamame-ka naka nenungkwarba-da," namurndaki-yama wurrakina Balidu-wa-da.

³ Ni-yama eneja Balida Jesus-uwa, "Nungkuwa ningkakina WarningiJudiya-langwa Ningkubungkawa-na?"

Eneja ni-yama Jesus, "Nungkwa-langwa-bina ayakwa akina-da."

⁴ Kembirra ni-yengbina arakba eneja Balida ayakwa wurrarumuruma-manja WurruMinida warnungkwarba akwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya wurruwurrakwulumida-manja aburrajukwaba. Ni-yama nakina, "Nara ngayuwa k-akburrangarna awurrariya naka-manja nenungkwarba-da," ni-yama nakina Balida.

⁵ Akena wurriyirrbiyirra ngawa aburraja namurndaki-yama Balidu-wa, "Amandangwa, awurruwurrariya ayakwa nenu-wilyuwilyakajuwama warnumamalya-manja nakina. Akwa n-aburradadanguma awinyamba aburruwa-manja. N-aburradadanguma adinuba-wiya angaba-manja angalya Keliliya-manja nakina, kembirra yadikina ababurna-manja ngawa angalya Judiya-manja yanda-langwa enena-manja angalya arakba ni-yar•duma naka. Kembirra yelakwa ngawa n-engekbungekburakinama awinyamba niyirrbiyirra ngawa naka-da," namurndaki-yama wurrakina warnungkwarba-da.

Neni-larrka-mulangwa Jesus Yeridu-wa

⁶ N-engkirrika-manja eneja nakina Balida akina ayakwa, ni-yama nakina, "NeningiKeliliya naka nenungkwarba-na?" Aburraja na-lyanguwamina. ⁷ Kembirra warenjabawiya nakina Balida neni-larrka arakba Jesus angerriba Nubungkawu-wa Yerida, mena Yerida nu-bungkawadinu-mubaba nakina WarningiKeliliya-manja warnumamalya. Yeride-ka nakina Jirujalema-manja n-ambilyuma enejukwaba akini-yada.

⁸ Aburraja arakba nenu-wilyaka wurrukwalu wurrawinyamba nakina Jesus Yeridu-wa. Eneja Yerida ni-yekirrerride-ka neni-rringka-mulangwa nakina Jesus. Nenungkwurakbe-ka neni-ngayindanguma nakina keni-rringkama Jesus, n-engkirrikenu-mulangwa ababurna alawudawarra ena-langwa-langwa. Biya neningayindanguma nakina keni-rringkama neniki-yama Jesus eningerribirra engbuda eminingka nakina. ⁹ Aminakina-langwa kembirra neni-yendiyendabenuma arakba nakina Yerida ababurna ayakwa Jesus-manja. Akena ni-yengminjada eneja Jesus. Nara kini-lawurrakajuwa ayakwa Yeridu-wa-da.

¹⁰ Aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba iya warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma warnungkwarba nuw-alkilkayanguma yakwujina akwa namurndaki-yama, "Nuwurrariye-ka naka. Amandangwa naka nuwurrariya nenumamalya!" Ne-yaminjamama ngawa ne-yengbiyengbinuma neni-lekbulekbenuma ayarrkingbuda-murra ayakwa wurrakina-da.

¹¹ Kembirra eneja Yerida akwa ngawa ena-langwa wurrawinyamba neni-rinjarrkama Jesus-uwa akwa nenu-marngkajuwama nakina. Biya nakina Yerida nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba biya nen-awiyebajuwa kembirra wurrakina dumbala dukwulyubena Jesus-manja, akwa nenu-wilyakama arakba neni-lawurrakajuwama nakina Balidu-wa. ¹² Yadikina-langwa aburnaja wunalakina wunubungkawa-kiya Yerida akwa ngawa Balida wunenubiyakaja arakba, nen-awinyambakeyinu-murrada wunalakina-da.

Balida nenu-kwa-mulangwa Jesus wurrarumuruma-wa WurruMinidu-wa warnungkwarba warniku-wardi-yada Jesus wurrakina

¹³ Biya kembirra Balida nenuwurra-murndukwama wurrumurndakibina wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba iya wurrumurndakibina wurrubungkawa wurrarumuruma WarningiJudiya akwa wurrumurndakibina wurruwurrakwulumida warnumamalya aburrajukwaba. ¹⁴ Biya ni-yama Balida aburruwa-wa, "Kinu-wilyakama karna naka nenungkwarba yangkwurrangwa ngayuwa-wa mena kirriyama-mubaba kirrakina, 'Nuwurrariya nilyengma naka akwa awurruwurrariya-wiya ayakwa nenu-wilyakajuwama warnumamalya-manja,' kirri-yamama kirrakina. Umba nganja ningeni-yendabenuma ebina-wiya ngayuwa enuwa-wa, kirringkirrikenu-wiya ayakwa nganyangwa. Akena nare-ka k-akburrangarna ngayuwa awurrariya kini-lekbenu-mulangwa kirrakina. ¹⁵ Enejukwaba nakina Yerida nara kin-akburrangarna awurrariya enuwa-manja. Kembirra erribirra neni-lawurrakajuwama

naka yangkwurrangwa ngarningka ngakwurrurwa-wa. Eneja naka nenungwarba amandangwa nara kini-yama awurrariya akwa nara kembirra nganja a-warduma nakina-da. ¹⁶ Kembirra ngayuwa ka-makinama arakba nganyangwanja wurrawinyamba akwa kenilarrkbarjenama wurrakina nakina-manja. Kembirra ngayuwa kin-enjungwurrenama naka nenungwarba-da," ni-yama nakina Balida wurrumurdakakina-wa wurrababurnu-wa warnumamalya nakina-da.

¹⁷ (Akini-yada ngawa Akwurungkuwarrukwa-manja neniki-jadija nakina nubungkawa Balida nuwilyaba nenungwarba ni-didikajungwunu-murrada. Kenumini-jadijina warnumamalya-langwa nuwilyaba nenungwarba nakina Balida mena ni-yaminjama-mubaba nubungkawa Judiya-langwa ababurna-manja Akwurungkuwarrukwa.)

¹⁸ Akena aburraja wurrumurdakibina warnumamalya wurruwurrakwulyumida namurdak-ardanguma wurrakina. "Yikumini-wardena nakina nenungwarba umba yikumini-jadijiya Baraba," namurdaki-yama. ¹⁹ Ebina-wiya eneja nakina Baraba akwa wurrakina wurraburra Warningijudiya warnumamalya na-wardiyinuma WarningiRawuma-manja warnumamalya yakwujina Jirujalema-manja. Umba Baraba nenu-wardanguma nuwilyaba-manja nenungwarba. Akina-langwa nididijungwunuma nakina. Akwa nakina-bina neni-ngayindanguma arakba aburraja wurrumurdakibina warnumamalya umba na-waranguma Jesus wurrakina-da.

²⁰ Nakine-ka Balida neni-ngayindanguma ken-enjungwurranguma ngawa nakina Jesus, kembirra n-ardanga ngarningka wurrumurdakakina-wa warnumamalya nakina. ²¹ Akena nuw-ardanguma angwurra aburraja wurrakina. "Wun-ar•dirrena eka-manja na-mambalinu-murrumanja...wu! Wun-ar•dirrena...wu!" namurdaki-yama.

²² Eneja kembirra ngarningka ni-yama arakba Balida aburruwa-wa, "Miyambenaburra karna yirru-makina, mena amiyambena awurrariya ni-yamama naka nenungwarba-burra? Nare-ka k-akburrangarna ngayuwa awurrariya enuwa-manja, akwa nara kembirra a-jungwajuma ningena. Kembirra aburraja kenilarrkbarjenama nganyangwa wurrawinyamba akwa ken-enjungwurrenama naka-da," ni-yama nakina Balida-da.

²³⁻²⁴ Akena aburraja ne-yengbiyengbeyinuma wurrakina wurriyirrbiyirra amurdakibina ayakwa Jesus-langwa-langwa. Nuw-ardanguma, ne-yangkarjiyajungwunuma wurrumurdakakina. Bi...ya eneja ni-lyanguwaminuma arakba nakina Balida neni-ngayindangu-mulangwa wurrakina akwa neni-yengkiyengkilabenu-mulangwa enuwa-wa akwa nuw-ardirdangu-mulangwa enuwa-wa wurriyirrbiyirra ngawa wurrakina-da. Biya ni-yama nakina Balida aburruwa-wa, "Nake-ka nenungwarba kini-jungwunama-da!" ni-yama nakina-da.

²⁵ Biya kembirra nen-enjungwurranguma arakba nakina Balida nibina neni-ngayingayindanguma wurrumurdakakina, nibina ni-didikajungwunu-murrada awinyamba-langwa akwa nilamukwarra-baba nakina. Umba nenu-kwama Balida nakina Jesus ena-langwu-wa wurrawinyamba kajungwa ke-yamini-yada ken-ar•dirreniyada nakina ebina-langwiya narri-ngayindangu-mulangwiya wurrumurdakakina Warningijudiya warnumamalya-da.

Wurrawinyamba nen-ar•dirrangumulangwa Jesus na-mambalinu-murrumanja eka

²⁶ Aburraja kembirra wurrumurdakakina wurrawinyamba nenu-wilyaka arakba Jesus Balida-langwa-langwa angalya akwa angerriba warnik-ar•darri-yada nakina eka-manja. Akena eneja Jesus enabakiya-ba ni-ngabukweyina ebina eka. Biya lukwakwa nuw-akburranganja wurrakina nuwilyaba nenungwarba nenimikirra Jayumuna. Neningijarena nakina, akena engka-langwa ni-likenuma nakina Jirujalemu-wa. Aburraja wurrumurdakibina wurrawinyamba neni-rndarrka Jayumuna-manja, nenu-mambambijua ebina eka ena-langwa-manja mirirra akwa nenu-maka kenumini-ngabukweyini-yada akina eka Jesus-langwa. Kembirra ni-lyengmanguma eneja Jesus umba n-arrijidina Jayumuna arija-langwa nakina.

²⁷ Aburraja wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya narre-yuwarnuma wunalakina-kiya-manja arija-langwa. Aburrajukwaba wurrukwa wurridarringka narre-yuwarnuma akwa na-ngwadeyinuma lukwakwa na-ringirriyadinuma wurrakina. ²⁸ N-errikerra eneja Jesus akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurdakakina-wa wurridarringka. "KarningiJirujalema kirridarringka," ni-yama, "nara a-ngwaduma ngayuwa-langwa, umba wurruminu-ngwadijungwuna nungkwurra-langwa-langwa akwa wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa-langwa. ²⁹ Adinube-ka aburraja ke-yaminama warnumamalya, "Wurriyekerre-ka wurridarringka wurribina warningarjira-ma wurruburubura!" ke-yaminama wurrakina-da.

³⁰ “Akini-yada ngawa ke-yaminama ngarningka wurrakina, ‘Karukwa, enumurdurrkwularrina yinijirra yamakumakwulyumida ngakwurrurwa-wa, akwa ngarningka akenumurdak-abuwarrka yinijirra, nari-yada ambilyuma ngarniba ngarna amiyerra enena-manja angalya aduwaba,’ ke-yaminama wurrakina. ³¹ Kwuja, mama ningeningaba ningenamamalya ngayuwa umba nungkwurra kirri-ringkinama amurdakenena awurruwurrariya warne-ka wurububungkawa bumini-ngekburakinama wurrakina aduwaba. Karri-ngekburakinama-manja amurdakenena awurruwurrariya ngayuwa-manja ningeningaba-manja aduwaba, kembirra ambaka-murrumurra amandangwa karramini-ngekburakinama arija-langwa awurruwurrariya angwurra warniniyerriya-langwa warnumamalya wurriyengma wurrakina-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurdakakinu-wa wurridarrangka-da.

³² Aburraja wurrumurdakibina wurrawinyamba narra-wilyakama ngarningka wunambilyuma wunenungkwarba-kiya wunuwurrariya-kiya, kajungwa warnik-ar•darrida yada wunalakina aburnajukwaba Jesus aburrubukwurruwa. ³³ Nuw-alilikenu..wa. Biya narr-akburrangarna arakba angalya emikirra “Aringka-langwa-manja amadidira.” Biya yakwujina ngawa nen-ar•dirranguma Jesus eka-manja na-mambalinu-murrumanja. Akwa narralirrak-ar•dirranguma aburnajukwaba wunalekbina wunuwurrariya-kiya wunenungkwarba eka-manja, nuwilyaba nekbuda-langwa, nuwilyaba nekalyarra-langwa umba Jesus wilyarra.

³⁴ Eneja kembirra nu-buriyamina nakina Jesus Neningikarrawaru-wa. “Ngangwa,” ni-yama, “wurramini-yakuwabijina warna b-ar•dirrangu-mulangwa, mena wurrikikamarra-baba ne-yamina-mulangwa,” ni-yama.

Aburraja wurrumurdakibina wurrawinyamba na-malyangkeyinuma akumalyangka kajungwa karringa-mangi-yada dibina dumbala Jesus-langwa. Biya kembirra arija-langwa na-murnduweyina dakina.

³⁵ Aburraja wurruwurrakwulyumida warnumamalya nuw-alkilkayanguma yakwujina neni-ruburringkamurra Jesus-uwa. Umba aburraja wurribina wurububungkawa nenu-marngkajuwama nakinu-wa wurrakina akwa ne-yama, “Naka nenungkwarba nenenibikama wurrukwalamanja warnumamalya, kembirra eni-dirrirndiya enabakiyaba ajiringka-wa. Ni-likenuma yangkwurragwa nakina Neningikarrawara-langwa-na? Akwa nakine-ka Neningikarrawara nu-wekbalyinuma amandangwa ena-langwi-yada NuMejaya-na? Kembirra eni-dirrirndiya akwa nara kembirra a-jungwuma nakina-da!” ne-yama wurrakina-da.

³⁶ Aburrajukwaba wurrawinyamba nenu-marngkajuwama wurrakina nakinu-wa Jesus-da. Narru-wilyakama ajirrkaryerra amalyirra akwurena-langwa enuwa-wa kajungwa kini-bekini-yada nakina. ³⁷ Akwa ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Ningkubungkawa Warningijudiya-langwa warnumamalya ningkakina-na! Kembirra dirrirndiya arakba yadikina enena-wiya nari-yada a-jungwuma ningkakina!” ne-yama wurrakina-da.

³⁸ Umba ebina-wiya aburraja wurrakina wurrawinyamba narr-akumarnuma ekirra karrawara eka-manja. Ngalaja ne-yamama amurdakakina ayakwa nuw-arrikarjungwunuma, “Naka nenungkwarba Nubungkawa Warningijudiya-langwa warnumamalya,” ne-yamama akina ayakwa.

³⁹ Kembirra eneja nuwilyaba nenungkwarba n-alyilyaduma eka-manja akwudangwa Jesus-manja neni-rinjarrkama arakba Jesus-uwa nakina. “Neningikarrawara-langwa ningkakina NingkuMejaya-na!” ni-yama. “Kemba dirrirndiya angerriba ajiringka-wa akwa yik-enibikina yinalakena yinenumamalya-kiya yinajukwaba!” ni-yama nakina-da.

⁴⁰ Eneja ni-yama ningka-langwa nenungkwarba enuwa-wa, “Yengminjada arakba! Miyambena-burra ningkakina nara e-yeliyuma n-engkirrikaja-mulangwa Neningikarrawara amurdakakina ayakwa nungkwa-langwa?” ni-yama. “Ngarrubukwurruwa akubuki-jungweyina ngarrubukalakena, ngarrabu-lekbenu-mubaba wurububungkawa ngarrubukididirrbura. ⁴¹ Yarrabu-wardenama awurrariya-langwa yiyama-mulangwa yalakena yakuwa, akena naka eneja nenumamalya nara kini-yama awurrariya,” ni-yama nuwilyaba nuwurrariya nenungkwarba ningku-wa. ⁴² Kembirra ni-yama arakba Jesus-uwa nakina, “Jesus, ki-yakuwerririkina ngayuwa-wa akini-yada ngawa ku-bungkawadina-manja ningkakina,” ni-yama.

⁴³ Eneja ni-yama enuwa-wa, “Amandangwa yirra-makinama, mema-manja mamawura yak-akburrangeyinama yalakena akwilyubena-manja angalya aduwaba Neningikarrawara-langwa-manja,” ni-yama nakina.

⁴⁴ Bi...ya ngalaja mamawura numu-wurduwurdanguma makina karrawaru-wa. Memerrikuwilyarra arakba makina, akena ngalaja alarrumur•da nuw-abuwarrka makina mamawura. Nara arakba kumu-larrkabarrakina makina. Alyarrngwalyilya wuburra ne-yamama ngalaja akina arakba angalya. Bi...ya numi-yaminjamama makine-ka mamawura yanda-langwa numu-larruwurada makina. ⁴⁵ Ngalaja kembirra Jirujalema-manja Neningikarrawara-langwa-manja alikira arrawa yingi-ngkarrnguma dibina dumbala ying-anjalkalyilyaduma yingu-ngwurrkwarrngarnuma akawiyuwiyeba akwurdukwurda-manja angalya yakwujina. Wilyarra-langwa yingu-kuwarruma kembirra dakina-da.

⁴⁶ Kembirra n-ardanga eneja Jesus. “Ngangwa,” ni-yama, “yirra-kwunama arakba nganyangwa ningenumawurrina nungkuwa-wa,” ni-yama. Biya nu-werrikarrnga arakba-da.

⁴⁷ Umba eneja nubungkawa wurrawinyamba-langwa ni-rringka-manja amurndakibina ne-yamama, neni-yangmarnkwajuwa kembirra nakina Neningikarrawaru-wa akwa ni-yama, “Nake-ka nenungkwarba amandangwa nilyangmandukwuna-da!” ni-yama.

⁴⁸ Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya wurribina nawurra-murndukwunuma yakwujina warniki-rringki-yada Jesus nawurraki-lawurradina angalyu-wa narri-rringka-mulangwa ebina ne-yama-mulangwa. Biya namurndaki-ngajajungwunuma yukwudukwuda-manja lukwakwa na-werrikawarriyadinu-mubaba wurrakina. ⁴⁹ Umba aburraja Jesus-langwa warnumamalya nuw-alkilkayanguma ngawa neni-rringkama engka-langwa wurrakina Jesus-uwa. Wurrukwala wurrakina wurridarringka nawurraki-likenu-murruurra Jesus-manja Keliliya-langwa akwa Jirujalemu-wa. Wurrababurna-langwa nuw-alkayanguma engka-langwa akwa neni-rringkama wurrakina enuwa-wa.

Nen-akumarnu-mulangwa Jesus nenumadangkwa medirra-manja

⁵⁰⁻⁵¹ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jawijiba neningaba nakina nilyangmandukwuna. Neningijudiya nubungkawa nakina, umba Arumudiya ena-langwa angalya. Nara keni-ngayindanga neniki-jungwangena Jesus nakina nenungkwarba, umba n-embimbirrarinuma kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina. Mama wurrukwala wurrububungkawa neni-ngayindanguma neniku-wardi-yada Jesus, umba nakina Jawijiba nenuminu-waranguma. ⁵² Biya ni-likena nubungkawu-wa arakba Balidu-wa. Neni-yendabena nakina-manja kajungwa neniki-rndirriki-yada nakina nenumadangkwa Jesus. Eneja ni-lyanguwama kembirra Balida. Nakine-ka kembirra ni-lawurradina arakba Jawijiba n-ambilyu-murruwa Jesus. ⁵³ Biya neni-larrijuwa nenumadangkwa Jesus, akwa nen-eyukumurndanga dumbala-murra akwa nenu-wilyaka engku-wa menikaduwa-wa medirra. Ebina-wiya makina aburraja wurrukwala warnungkwarba na-mungkadinumurra malarra-langwa, akena nara ambaka karr-akumarna warninikijungwa makina-manja. ⁵⁴ Makine-ka mamawura Buradi akina. Kembirra akwadungwa mibina mamawura Jebuda, mena mamawura mamukawiyebi-yada arakba makina.

⁵⁵ Umba aburraja wurrumurndakibina wurridarringka na-likenu-murruurra Jesus-manja Keliliya-langwa akwa Jirujalemu-wa na-likenuma wurrakina Jawijiba-manja medirra-wa aburrajukwaba. Narruma-rringkama kembirra makina medirra akwa ngarningka narri-rringkama angalya nen-akumarnu-murrumanja Jesus nenumadangkwa medirra-manja arrawa. ⁵⁶ Biya na-lawurradina arakba angalyu-wa, akwa narrumanguma adinakba bungabungwa amalyirra akwa engburingka amangwarra karr-akumurni-yada Jesus-langwa-manja nenumadangkwa ambaki-yada wurrakina. Biya na-ngwanjinuma arakba wurrakina Jebuda-manja, ebina-langwiya ayakwa eningarumuruma Neningikarrawara-langwa-da.

24

Murn•debirra-langwa medirra

¹ Bi...ya jandi arakba akina buwa-wiya. Biya wurrumurndakibina wurridarringka na-likenuma medirra-wa narruma-wilyakama mibina mirrijina. Wurrubukalakina wurrubukidarringka nabuki-likenuma makinu-wa medirra warnimikirra Meri DadinguMakidala iya Jawena akwa duwilyaba dingka Meri Jaminja-langwa dirndenikba. Wurrubukalakina-bina akwa ngawa wurrukwala wurridarringka aburrajukwaba namurndaki-likenuma wurrakina aburruwa. ² Biya narrum-akburranga-manja makina medirra wurrakina, nuw-andeya akena aburraja wurrukwala warnumamalya

narri-rnjirrkwajuwama akina arakba adirringwarna angwarnda ebina narruman-gwurrkididanguma. ³ Kemberra nuw-awiyebeyina medirra-wa, akena nara ken-akburrangarna nenumadangkwa Nubungkawa Jesus arrawa-da.

⁴ Biya nuw-alkayanguma ambaka medirra-manja. Na-minandabumeyinuma angwurra wurrakina. Nuw-alkayangu-manja yakwujina ngawa wurrakina wurridar-ringka, aburnaja wunambilyuma wunenungkwarba-kiya neni-jadingama adirrariyaba nen-alkayanguma yakwujina aburruwa-manja akwudangwa. Nen-awiyebeyinuma wunalakina dukwulyadada dumbala yingu-kwulyarriyina. ⁵ Wurrakine-ka wurridar-ringka nuw-arndirndadinuma nuw-akbar*danguma angwurra akwa nuw-abuluwendijaja wurrakina ajiringka-wa-da.

Aburnaja neni-yama wunalakina aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-aburankinama yelakwa kirrakina nenibu-wa nenungkwarba warninikijungwa-langwa-manja angalya? ⁶ Nara arakba nibina yelakwa. Umba eneja Neningikarraware-ka nen-enibikama nakina arakba-da. Wi-yakuwerribikaja ebina Jesus-langwa ayakwa ni-yengbinuma nungkwurruwa-wa ebina-wiya n-ambilyu-wiya nakina Keliliya-manja. ⁷ Eneja ni-yamama nakina, ‘Wurrukwalu warnungkwarba kabu-menama ngayuwa ningibina-murrada ningu-rukwalarrinuma enena-manja angalya. Kabu-menama karra-kwunama warninierriya-wa warnumamalya. Kemberra aburraja kab-ar*dirrenama ngayuwa eka-manja ka-mambalina-murrumanja. Umba mabiyakarbiya-manja mamawura k-enibudinama ki-jungwuna-murrada ngayuwa,’ ni-yamama,” neni-yama wunalakina wunenungkwarba-kiya wurrumurndakakinu-wa wurridar-ringka-da.

⁸ Aburraja nuw-engkirrikenuma akwa narru-marngkirringkama wurrakina ebinu-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa Jesus adinuba-wiya. ⁹⁻¹⁰ Biya narra-malika mibina medirra akwa na-lawurradina arakba angalyu-wa. Biya narra-makama amurndakibina ne-yama-mulangwa akina Jesus-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrumember-rkwa wurruwilyaba-manja, akwa ngawa wurrukwalu-manja warnumamalya Jesus-langwa aburrajukwaba.

¹¹ Akena nuw-engkirrika-manja aburraja wurrakina warnikilarrkilarra amurndakakina ayakwa aburra-langwa, narra-minikalikama ebina. Wuburre-ka enubuwakida ayakwa ne-yamama akina aburra-langwa. ¹² Umba nu-mirajanga arakba eneja Bida akwa n-angkarra mibinu-wa medirra nakina. Biya num-akburranga arakba. N-abuluwendinga n-andirrarina. Nanga-r-ringka dumbala yimbukwa, nara akwala. Kemberra arakba ni-lawurrada angalyu-wa enejukwaba nu-minandabumeyinuma ni-yakikbijanganuma angwurra nakina Bida-da.

Wunenungkwarba-kiya neni-likenu-mulangwa Emeyiju-wa

¹³ Mibina-manja ngawa mamawura Jesus n-enibudu-manja, aburnaja wunambilyuma-kiya wunenikabuburrakiyuwa ena-langwa neni-likenuuma wunalakina Jirujalema-langwa angerriba awilyabu-wa angalya emikirra Emeyija. Akine-ka angalya Emeyija awarrngkuwilyikerra akina. Biya neni-likenu-manja mamurukwa-langwiya wunalakina, ¹⁴ neni-lyelyimbukweyinuma ababurna-langwa ne-yama-mulangwa akina. ¹⁵ Neni-lyelyimbukweyinumanja lukwakwa, kemberra eneja Jesus n-akwudangwukajungwa aburnuwa-manja akwudangwa. Biya nabuki-likena arakba aburrubukwurruwa mamurukwa-langwiya. ¹⁶ Neni-r-ringkame-ka wunalakina Jesus akena nen-angkungwabijuwame-ka nakina, nara kenu-mumiringka wunalakina Jesus nakina-da.

¹⁷ Eneja Jesus ni-yama, “Amiyambena ayakwa kini-lyelyelyimbukweyinama kinalak-ina kini-yengbiyengbinama lukwakwa?” ni-yama.

Aburnaja nenu-ngwanja arakba wunalakina, akena wunuwerrikawarriya-kiye-ka akwa nen-arriyadinuma wunenumukwurra-kiya ngawa. ¹⁸ Biya nuwilyaba nen-imikirra Kiliyubeja ni-yama nakina Jesus-uwa, “Mena Jirujalema-manja ningkakina ningk-ambilyuma nungkuwa akwa kemberra ningkeningbala ayakwa ningkakina? Umba aburraja wurrababurne-ka warnumamalya warningma umba nungkuwa yim-bukwa ningkuwilyaba-ma ningkeningbala akina-na!” ni-yama nakina.

¹⁹ “Amiyambena ayakwa?” ni-yama eneja Jesus.

“Kada. Jesus NeningiNejirida nen-ar*dirrangu-mulangwa nakina akwa ni-jungwunu-mulangwa mingki-yada nakina-da,” neni-yama wunalakina. “Nakine-ka nenungk-warba Neningikarrawara-langwa nenikumakumaka ayakwa nakina. Ngalaja eng-bingbuda warka amurndakibina nu-war*dangu-mulangwa akwa engbingbuda ayakwa ni-yengbinu-mulangwa ngarraku-wilyakajuwama amurndakakina Neningikarrawara-langwa nenu-werrungwur*dangu-mulangwa nakina. Aburrajukwaba wurrababurna-langwa warnumamalya nenu-werrungwur*danguma nakina. ²⁰ Akena aburraja

ngakwurra-langwa wurrarumuruma Wurruminida warnungkwarba akwa ngawa ngakwurra-langwa wurrububungkawa nenu-kwama nakina Jesus Balidu-wa kajungwa ena-langwa wurrawinyamba warniku-wardi-yada nakina-da. Wurrakine-ka kembirra nen-ar•dirranguma arakba eka-manja na-mambalinu-murrumanja-da. ²¹ Yirraja yirri-lyangkiyamama, 'Dukwa nakina-bina nibina keni-larrkajama Neningikarrawara nenik-enjungwurri-yada NgarningYijireyila ngarnumamalya,' yirri-yamama. Akena nara-da. Akwa ngarningka ena engka. Mabiyakarbiya arakba mamawura nakina ni-jungwunuma yanda-langwa aduwaba.

²²⁻²³ "Aburraja wurrukwa-ka wurridarringka yirra-langwa na-likenuma wurrakina buwa-wiya medirra-wa, akena nara ken-akburrangarna nenumadangkwa. Biya na-lawurradinuma wurrakina yirruwa-wa akwa ne-yama, 'Yirraliraki-rringkama yarna wunambilyuma-kiya wunenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nen-abilyerrikajungwunuma yirruwa-manja. Umba yirrabu-makama wunalakina n-enibudu-mulangka arakba nakina Jesus,' ne-yama wurrakina wurridarringka. Yirraja kembirra yirri-yakikbijangeyinume-ka akina-langwa ayakwa n-enibudu-mulangka Jesus yirrakina. ²⁴ Umba aburrajukwaba wurrukwa warnungkwarba yirra-langwa na-likenuma medirra-wa. Biya amandangwa narruma-rringkama wurrakina mibina medirra meyerbirra, amurndakakina-langwiya-bina ayakwa wurridarringka-langwa ne-yengbinuma-da. Akena nara keni-rringka nakina Jesus-da," neni-yama wunalakina Jesus-uwa-da.

²⁵ Kembirra ni-yama eneja Jesus wunalakina-kiya-wa, "Kiningbala-kiya-burra kilakena Neningikarrawara-langwa ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja? Nara ambaka yikin-eningmidina alyangmandukwuna akina-na? Muwurrariye-ka mangma nungkwurna-langwa. ²⁶ Nungkwurnuwa yikin-eningmidinuma nakina Nu-Mejaya neniki-larrka-langwa Neningikarrawara yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa, neniki-lyandi-yada nakina nara-wiya Neningikarrawara a-bungkawakama nakina-da," ni-yama Jesus aburnuwa-wa-da.

²⁷ Biya nenu-wilyakajuwama Jesus wunalakina-kiya-manja ababurna-langwa ayakwa ena-langwa-langwa nuw-arrikarrijungwunu-mulangka arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Nenu-makama Mawijija-langwa ayakwa akwa ngarningka akwala warnikumakumaka-langwa ayakwa Neningikarrawara-langwa.

²⁸ Biya kembirra akwudangwa arakba nabuki-likena nabuk-akwudangwukajungwuna Emeyiju-wa. Umba Jesus kinu-warrukwajungwuni-yada ngawa narrijinungwa kini-likeni-yada nakina, ²⁹ akena nenu-murndurrkwa wunalakina-kiya. Neni-yama wunalakina, "Ambilya yelakwa yinuwa-manja," neni-yama. "Arngkidarrba arakba ena kalarrumur•duma," neni-yama.

Eneja kembirra n-awiyebena nakina Jesus aburna-langwu-wa alikira arrawu-wa akwa n-ambilya aburnuwa-manja yakwujina. ³⁰ Biya n-ambarringa nakina aningi-yada arakba akwa ni-rndarrka damba akwa neni-yangmarnkwajuwa Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya kembirra ni-ngkarrngarna akina damba akwa nenu-kwa. ³¹ Ngalaja kembirra numu-rngbala menba aburna-langwa, akwa kembirra nenu-mumiringka arakba-da, akena eneja nu-marngekilyumada arakba Jesus nakina-da.

³² Aburnaja nenu-makijeyina wunalakina akwa neni-yama, "Yu-werringekburadinume-ka yalakena ni-yengbinu-mulangka nakina Jesus yakuwa-wa lukwakwa, akini-yada ngarrubuki-likenu-manja yangkwurrangwa mamurukwa-langwiya. Yu-werringekburadinuma yarrenu-wilyakajuwa-mulangka amurndakibina Neningikarrawara-langwa ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma," neni-yama.

³³ Biya arngkawura-wiya neniliraku-warumajungwa wunalakina akwa neni-lawurradina arakba Jirujalemu-wa. Biya narr-akburranga wurrumurndakibina Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurruwilyaba. Aburraja nawurra-murndukwunuma wurrakina akwa ngarningka wurrukwa Jesus-langwa warnumamalya aburruwa. ³⁴ Biya namurndaki-yama, "N-enibuduma amandangwa Nubungkawa! Ni-jadingame-ka Jayumuna-manja nakina-da!" ne-yama wurrumurndakakina warnumamalya-da.

³⁵ Kembirra aburnamba-langwa Kiliyubeja-kiya narra-makama ayakwa nabuk-akburranganju-mulangka Jesus mulikilikarrkuwilyarra mamurukwa, akwa ebina ayakwa ni-yengbinu-mulangka Jesus Neningikarrawara-langwa-langwa akwa ngarningka nenu-mumiringka-mulangka wunalakina ni-ngkarrngarnu-manja ebina damba nakina Jesus-da.

N-abilyerrikajungwunu-mulangka Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa

³⁶ Kemberra neni-yengbinu-wiya wunalakina wunenikabuburrakiyuwa-kiya, adirriyaba ni-jadinga eneja Nubungkawa Jesus wurruwurrakuwilyarra. Ni-yama aburruwa-wa, “Yilyurkwa yukwudukwuda wurr-ambilya,” ni-yama.

³⁷ Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa nuw-arndirndadinume-ka wurrakina akwa nuw-akbar*duma angwurra. Wurremukwa-bu namurndaki-yama wurrakina. ³⁸ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-akbar*denama karna? Umba ngarningka mena-burra yirru-minikalyikinama? ³⁹ Yirrumini-rringka alakena ayarrka-kiya akwa alika-kiya nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningenumamalya! Yirru-minjirrkilyingina ningenumadangkwa nganyangwa kajungwa yikeningmidini-yada amandangwa ningena ngayuwa. Yirri-rringkinama karna ningenumadangkwa iya ningenumadidira. Nara wurramukwa a-wilyakuma wurrakina adidira iya amadangkwa, kemberra ningeningamukwa-ma umba ningenumamalya amandangwa ningena,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

⁴⁰ Biya kemberra nenu-mukangbijuwa arakba Jesus ayarrka akwa alika ena-langwa. ⁴¹ Aburraja kemberra ne-yekirreriduma arakba. Akena na-minandabumeyinuma ngawa wurrumarngkeningbala-wiya-baba ambaka wurrakina. Ni-yama kemberra eneja Jesus aburruwa-wa, “Akina aninga k-alyubarini-yada ngayuwa?” ⁴² Aburraja nenu-kwa akwalya awalyuwa. ⁴³ Biya neni-rringka kemberra wurrakina n-alyubarinuma nakina-da.

⁴⁴ Eneja ni-yama nakina Jesus, “Yirri-rringkama arakba ngayuwa ning-enibuduma amandangwa ningi-jungwu-murrada. Akina-bina ngarra-makama ebina-wiya ngarri-yakeyinu-wiya ngarna ngarruwurrakawura-ma. Arakburakba-kiya-wiya aburraja Maw-ijija akwa ngawa wurrumurndakibina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa wurrakina. Akwa ngawa wurrumurndakibina warnumamalya wurribina narr-arrikarranguma emeba Neningikarrawara-langwa-langwa warniki-yangmarngkwaji-yada Neningikarrawara aburrajukwaba ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa. Ababurna-langwe-ka ayakwa amurndakibina ne-yengbinuma wurrakina na-lyangmandukwunadinume-ka kemberra akina, mena Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunu-mubaba nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakina-murru-wa-da.

⁴⁵ Biya neni-dirrburakina nakina Jesus wurrakinu-wa warnikabuburrakiyuwa ena-langwa kajungwa karru-mumiringkini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa. ⁴⁶ Biya ni-yama, “Enene-ka ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma akina. Ne-yamama akina, ‘Neniki-lyandi-yada nakina NuMejaya, akwa neniki-jungwi-yada nakina akwa ngarningka mabiyakarbiya-manja mamawura nenik-enibuda-langwa nakina,’ ne-yamama akina ayakwa. ⁴⁷ Aburraja Neningikarrawara-langwa warnumamalya karra-makinama wurrukwalamanja warnumamalya akina ayakwa NuMejaya-langwa-langwa engka-manja iya engka-manja angalya. Adinuba-wiya Jirujalema-manja bi...ya kemberra ababurna-manja angalya karra-makinama wurraburna-manja warnumamalya akina ayakwa. Karra-makinama warnumamalya-manja kajungwa warniki-larrngkuwurri-yada ebina awurruwurrariya aburra-langwa ne-yama-mulangwa akwa ngawa warnikumini-yarrkuwaraki-yada ayakwa Neningikarrawara-langwa, kajungwa Neningikarrawara arrkala kenumini-yakuwabijini-yada ebina nakina awurruwurrariya ne-yama-mulangwa wurrakina-da. ⁴⁸ Umba nungkwurraja kirrakina karnikabuburrakiyuwa nganyangwa karningma karna ababurna-langwa ne-yama-mulangwa akina enena-manja angalya, mena kirri-rringka-mubaba nungkwurra-langwa-murra menba akina. Kemberra aminakina-langwa nungkwurruwa-bine-ka yika-makinama wurrukwalamanja warnumamalya ababurna-langwa kirri-rringka-mulangwa akwa ngawa kirr-engkirrikeni-mulangwa kirrakina.

⁴⁹ “Nungwarrke-ka nakina kirreni-yarrkakumarnuma ena-langwa ayakwa yikumenamulangwa kirrakina Amawurrina ena-langwa. Kemberra ngayuwe-kabina ki-larrkajama akina Amawurrina nungkwurruwa-wa. Umba nungkwurraja karna yik-ambilyama yelakwa Jirujalema-manja, yik-embirrarinama Amawurrina Neningikarrawara-langwa ka-dirrinda-murruwa engbuda akina, akwa yikaki-lyingina-murruwa nungkwurruwa-manja akina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Jesus ni-lawurradinu-mulangwa angubina-wa Nungwenikba-wa

⁵⁰ Biya ni-jerrukwa-manja nakina Jesus amurndakakina ayakwa, nenu-wilyakama wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa ena-langwa Jirujalema-langwa akwa angerriba akwudangwa Bediniyu-wa. Kemberra yakwujina ngawa n-alkayijuwa ayarrka ena-langwa karrawaru-wa akwa ni-yengbinuma eningaba ayakwa kajungwa eningaba

ka-ngekburakajungwuni-yada aburra-langwa. ⁵¹ Biya ni-yengbinu-wiya ambaka nakina ayakwa, nuw-errbalina arakba nakina Jesus aburruwa-langwa, biya ni-rukwilyumada arakba angubina-wa nakina-da.

⁵² Aburraja kembirra warnikabuburrakiyuwa ena-langwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Jesus biya na-lawurradina arakba wurrakina Jirujalemu-wa. Nu-ngwurrbalinuma angwurra yukwudukwuda aburra-langwa. ⁵³ Biya yadikina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja nuw-ambilyuma ngawa wurrakina. Neni-yangmiyangmarngkwajuwame-ka Neningikarrawaru-wa yakwujina wurrakina-da.

Ena-bu ngawa-da.

Janjana

Nibina-murrada ngarrenuminabilyerrika-mulangwa Neningikarrawara ngakwurra-langwi-yada

¹ Adinu...ba-wiya arakburakba-kiya-wiya nambilyumurra eneja nakina Jesus Christ nibina ngarrenuminabilyerrikama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara ngakwurruwa-langwa. Nara-wiya ambaka nakina Neningikarrawara kiningekburaka amurndakenena angubina iya angalya, akini-yada ngawa nakina-murrada nambilyumurra arakba Neningikarrawara-manja. Biya nakina-murrada akwa Neningikarrawara wunalakina wunididirrbura-kiya ngawa-da.

² A...rakba-wiye-ka adinu...ba-wiya nambilyuma nakina-murrada Neningikarrawara-manja. ³ Eneja nakina Neningikarrawara ningekburakama angubina-murriya iya angalya-murriya iya warnumamalya akwa enejukwaba nakina-murrada ningekburakama amurndakenena nenungwunyirrkawajuwama wunalakina wunididirrbura. Angkwulumida-langwa aduwaba ngakwurrara ngarrirringkinama ngarna-numamalya, wunalakina neningekburakama nakina-murrada ngawa akwa Neningikarrawara.

⁴ Nakine-ka kenuminabilyerrikinama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara warnumamalya-langwa akwa kenenibikinama warningangkawura wurrakina. Wuburra-kiya wurrakina nenuminabarrakajinama bajananga alarrumur.da-manja warnumamalya-langwa warnikirringki-yada dirrbura, ngalaja ena-langwa ayakwa nuwablyerrikinama warnikumiringki-yada ngawa dirrbura enuwa-langwa. ⁵ Wuburra-kiya bajananga ebina nuwabarrakajinama ngawa akina-manja alarrumur.da, nakina-murrada-bina ngawa niyaminjamama nenuminabilyerrikama Neningikarrawara warnumamalya-langwa. Aburraja wurrukwa narrumadidanguma aburra-langwa mada akena wurrakina-murrada ngawa nara kenungwanjajuwa nakina kenuminabilyerrika nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara wurrukwa-langwa.

⁶ Umba eneja nakina Neningikarrawara nenilarrkama nuwilyaba nenungkwamba enenu-wa angalya. Nenumikirra nakina Janjana. ⁷ Biya nilikenuma nakina ngarnumamalyu-wa nenikumaki-yada amamalya alyangmandukwuna ayakwa Jesus-langwa nibina-langwa nenimkirra Nenekilarrkabarraka. Biya ngarrenumakama ayakwa kajungwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya akuwerrikambilyi-yada nakinu-wa Nenekilarrkabarraka. ⁸ Nare-ka nakina Janjana Nenekilarrkabarraka umba nibina nenilarrkama Neningikarrawara yangkwurrangwa nenikuminiyengi-yada ayakwa nakina-langwa Nenekilarrkabarraka. ⁹ Nakina Nenekilarrkabarraka niyirrbiyirrbu ngawa niyengbiyengbinama alyangmandukwuna ayakwa akwa nilikenuma ngarnumamalyu-wa kajungwa kuwablyerrikinu-yada ena-langwa ayakwa ngarnikumiringki-yada ngawa dirrbura Neningikarrawara-langwa ngarrumurndakeyina.

¹⁰ Aburnaja wunalakina nakina-murrada akwa Neningikarrawara neningekburakama ababurna-langwa. Biya nakina-murrada ngawa nilikenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya, biya ngarnumamalya-manja arakba nambilyuma nakina. Akena nara ngakwurrara akinumumiringka. ¹¹ Nilikenuma nakina ena-langwu-wa ngarnumamalya Ngarningijudiya, akena ngarruwaranguma ngarrakina, nara akingayindanga. ¹² Umba aburraja wurrukwa warnumamalya neningayindanguma nakina, nara kawaranga umba nawerrikambilyuma enuwa-manja. Kemberra niyamama wurrumndakibina-manja warnumamalya nawerrikambilyu-murrumanja enuwa-wa, "Amandangwe-ka Neningikarrawara-langwa kirriyukwayuwa yikiyamini-yada kirrakina," niyamama nakina-murrada. ¹³ Akena aburraja wurrakina wurriyukwayuwa, nara keyama karukwularrina wuburra wurrakina narrarrangbinama wurrangariya, akwa nara wurriindarringba akwa wurrungwarringba karrarukwularrijuwa wurrakina, umba eneja nakine-ka Neningikarrawara, nakina-bina nenirukwularrijuwama ena-langwi-yada wurriyukwayuwa.

¹⁴ Umba eneja nibina-murrada ngarrenuminabilyerrikama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Neningikarrawara ngakwurruwa-langwa, nenumamalyidinuma nakina wuburra ngakwurruwa. Nirukwularruma nuwilyakama amadangkwa iya adidira akwa kembirra nambilyuma yelakwa yirriyakeyina yarnumamalya-manja. Numinababurna akwulyeyingma numarngkirre-ka nakina akwa niyirrbiyirrbu ngawa niyengbiyengbinama alyangmandukwuna ayakwa. Yirraja yirruwa yinirringkama

nakina narrubuda nukwulyubena nilyengma, nibina nuwilyaba-ma Nenuwenikba nilikenuma angaluba ena-langwa-langwa Nungwenikba akwa yangkwurrangwa.

¹⁵ Umba eneja nakina Janjana nenumakama alyangmandakwuna ayakwa ena-langwa-langwa warnumamalyu-wa akwa niyama, "Naka-langwa-bina nibina ngarramakama ngayuwa. Ningiyamama, 'Nakina kinarijidinama kinilikajama ngayuwa-manja arija-langwa nubukwaya. Narume-ka nilyengma nakina nenumamalya umba nganja ningaba-kiya ningena mena nakina neningadinakba arakba nambilyuma nara-wiya ngayuwa kirukwularrina,' ningiyamama," niyama nakina Janjana.

¹⁶ Numinababurna akwulyelyingma ena-langwa akwa numarngkirra, kembirra arakba niyamama eningaba ngakwurruwa-manja ngarrababurna-manja akwa niyaminjaminama ngawa aduwaba-da. ¹⁷ Eneja nakina Neningikarrawara nenukwama eningarumuruma ayakwa ena-langwa nakinu-wa Mawijija. Akena nenilarrka-manja Jesus Christ nenikenumamalyidi-yada, eneja kembirra ngarrenuwilyakajuwama nilyelyingminu-mulangwa numarngkirradinu-mulangwa ngakwurruwa-manja akwa niyengbiyengbinu-mulangwa alyangmandukwuna ayakwa. ¹⁸ Nare-ka aburraja warningerbirra warnumamalya kenirringka-langwa nakina Neningikarrawara. Umba eneja yimbukwa Nenukuwenikba ena-langwa nenirringkama nakina, mena wunididirrbura-kiya wunalakina akwa nenarndakilyangbadama Nungwenikba-manja. Kembirra Nenukuwenikba ngarrenuminabilyerrikama nabuwarrukwajungwunu-mulangwa Nungwenikba ngakwurruwa-langwa ngarnikeningmidi-yada.

Janjana nibina Nenukumingekingambaja nenumaka-mulangwa ayakwa warnumamalya-manja Jesus-langwa

¹⁹ Aburraja WarningiJudiya wurrububungkawa narralarrka wurrumurdakakina WuruMinida warnungkarba iya WuruBarija warnungkarba akwa wurribina warnungkarba nawar.duwar.danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya angaluba Jirujalema-langwa akwa angerriba nambilyu-murruwa Janjana kajungwa warnikiyengkilabi-yada enuwa-wa ayakwa. Biya nenirringka-manja wurrakina Janjana, neyama enuwa-wa, "Ningkumiyambena ningkena ningkenumamalya?"

²⁰ Eneja Janjana nara kinuwaranga umba nenuminilawurrakaja ayakwa dirrbura aburruwa-wa akwa niyama nakina, "Nara ngayuwa ningena ningibina kenuminijiraba kenijirrkumarna amalyirra Neningikarrawara ningeningadinuba-wiya ningeningadinakba," niyama Janjana.

²¹ Biya, "Ningkumiyambena kembirra ningkena? Elaya-na?" neyama wurrakina. Eneja niyama Janjana, "Nara ngayuwa ningena Elaya." "Umba ningkumiyambena-na? Jerriya ningkakina ningkibina ningkingka-dangwa Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa nibina nenikilarrka ambaka-murra?" neyama wurrakina. Eneja niyama ngawa, "Nara!"

²² Kembirra aburraja neyama enuwa-wa, "Yirrumaka arakba! Ningkumiyambena ningkakina? Aba yikilawurrakaji-yada ayakwa angerriba wurrumurdakibinu-wa warnungkarba wurribina yirrabularrkenu-murruwa yirruwa. Kembirra yengbija-jungwuna ningkumiyambena ningkenimikirra!" neyama wurrakina Janjanu-wa.

²³ Eneja niyama Janjana, "Arakburakba-kiya-wiya niyamama nakina Ajaya, 'Nuwilyaba nenumamalya nardirdenama nakina alarrrkingburingka-langwa angalya nara-murrilangwa alikira. Enena kembirra ayakwa ena-langwada: Wurrumadirrburakina mamurukwa kirrakina kajungwa nenikiliki-yada nakina Nubungkawa makina-manja,' niyamama nakina Ajaya. Ningakina-bina ngayuwa ningibina ningardirdanguma ningenumamalya-da! Kembirra ningena arakba-da!" niyama Janjana aburruwa-wa.* ²⁴⁻²⁵ Aburraja WuruBarija warnungkarba neyama enuwa-wa, "Nara ningkakina ningkibina kenijirrkumarna Neningikarrawara ningkeningadinuba-wiya akwa nara ningkakina Elaya akwa nara ningkakina ningkibina Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa, umba niyambena-burra ningkena kembirra ningkarramingekingambajinama warnumamalya?" neyama wurrakina.

²⁶ Eneja niyama Janjana wurrumurdakakinu-wa warnungkarba, "Akungwa-murra ngayuwa ningena ningarramingekingambajinama warnumamalya umba wurruwilyaba warna ngarningka yelakwa warnumamalya nuwambilyama karningbala ambaka nungkwurruwa. ²⁷ Nakina-bina nibina nenikilika ambaka-murruurra arija-langwa ngayuwa-manja-da. Akena ngayuwa ningena ningeneninginaba-ma ningenikuwar.dalangwa ena-langwa warka akwa ningenikaburawaka-langwa ena-langwa eningalika," niyama nakina Janjana aburruwa-wa.

* 1:23 Ajaya 40:3

²⁸ Akina-bina angalya Bediniya neyengbeyinu-murrumanja amurndakakina ayakwa Janjana akwa wurrumurndakakina warnungkwarba, ebina alyengmilyengma-langwa adalyuma emikirra Jardina, nambilyu-murrumanja Janjana nenumingekingambajuwa-murrumanja warnumamalya. Janjana niyengbinu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa-langwa.

²⁹ Mingka-wiya mamawura Janjana nenirringka nakina Jesus nilikenuma enuwa-wa akwa niyama ena-langwu-wa warnumamalya, “Kwurruwa! Kwuja! Wunirringka nangaba nenungkwarba! Neningikarrawara-langwa nakina. Nakaka-bina wuburra ebina jiba narruwarduardangumurra niyaminama. Naka-bina ngarnikuminuwurriyada awurruwurrariya ngakwurra-langwa-da!

³⁰ “Akiyadibina-wiya ningiyamama ngayuwa ngarramakama, ‘Nuwilyaba nenungkwarba nubukwaya yangkwurrangwa kinilikajama kinarijidinama arija-langwa. Akena narume-ka nilyengma nakina umba ningaba-kiya ningena mena neningadinakba arakba nambilyumurra nara-wiya ngayuwa kirukwularrina nganjukwaba,’ ningiyamama ningibina adinakba-kiya. Kembangira naka-bina-da ngarramakana-murrada-da!

³¹ “Akini-yada ngawa ningiyengbinu-manja amurndakakina ayakwa ngayuwa, ningeningbale-ka nganjukwaba nakina-langwa nenungkwarba. Mama ningeningbala nakina umba ningilikenuma ngayuwa yangkwurrangwa neningikumingekingambajiyada akungwa-murra nungkwurruwa-wa KarningiYijireyilu-wa karnumamalya, karnikingmidiyada nakina-langwa aduwaba,” niyama nakina Janjana ena-langwu-wa warnumamalya. ³²⁻³³ Kembangira niyama nakina nenumakamurra, “Ningeningbale-ka nganjukwaba nakina umba ebina-wiya Neningikarrawara nginilarrkama neningikumingekingambajiyada karnumamalya karna, akwa niyamama nakina Neningikarrawara ngayuwa-wa, ‘Kinirringkinama nungkuwa Nenumawurrina kinijadenama kinidirrindama akwa kinambarrinama nuwilyabamanja nenungkwarba. Nakina-bina nenungkwarba nenikuminyangburrukawaji-yada Nungwurriyaka Nenumawurrina nungkwurra-langwa yukwudukwuda,’ niyamama Neningikarrawara ngayuwa-manja. Kembangira amandangwa ningeningringke-ka Nenumawurrina nijadinga abalkaya-langwa, biya nidirrinnda numurndamurndirra namburringa arakba nibina-manja nenungkwarba, ningeningbala-wiya nganjukwaba nakina. Wuburra laka dimirra ambaka-langwa yingambarrinama, niyamama enejukwaba Nenumawurrina nakina, nambarrinama nibina-manja nenungkwarba. Ningeningbale-ka amandangwa nakina, ³⁴ umba nganyangwa-murra menba ningeningringkame-ka nakina Nenumawurrina. Kembangira ngarramakina ningena nakina nenungkwarba Neningikarrawara-langwa Nenikuwenikba nakina-da!” niyama Janjana ena-langwu-wa warnumamalya.

Wuningadinuba-wiya nenaburrakiyuwarnu-mulangwa Jesus-manja

³⁵ Mingka-wiya mamawura Janjana nenumingekingambajuwa-mulangwa Jesus, enuwa Janjana akwa wunambilyuma wunenikabuburrakiyuwa ena-langwa nabukalkilkayanguma akwiyakbidjina adalyuma emikirra Jardina. ³⁶ Biya nenirringka Jesus nakina nalilikena yakwujina. Biya niyama Janjana wunalakina-kiya-wa, “Kwurnuwa! Kwuja! Wunirringka nangaba nenungkwarba! Neningikarrawara-langwa nakina! Wuburra jiba niyaminama,” niyama.

³⁷ Kembangira aburnaja wunalakina wunenikabuburrakiyuwa Janjana-langwa nenengkirrikena nakina niyengbinuma ayakwa. Kembangira nenilalika nakina Janjana umba nenilikena wunalakina neniyuwarna Jesusuwa.

³⁸ Eneja nerrikerra nakina Jesus akwa nenirringka wunalakina neniyuwarnuma enuwa-manja akwa niyama, “Miyambena kinandiyama kinalakina?” Aburnaja neniyama, “Rebaya, nga-manja ningkena ningkumungkumungkwulama?” neniyama. Akine-ka ekirra Rebaya neyaminama “Nenikakakirumaka.”

³⁹ Eneja niyama, “Kwa, ngarrubukwurruwa ngarrubukilikaja kajungwa yikinirringkini-yada ebina angalya ngayuwa ningumungkumungkwula-murrumanja,” niyama Jesus. Kembangira nabukilikena-da. Akena nalarruwurada arakba. Kembangira nenambilya wunalakina enuwa-manja makini-yada meningilarruwura.

⁴⁰ Nuwilyaba nakina nenungkwarba Endiruwa nenimikirra, wunumangadiyerramanja Jayumuna Bida-langwa. ⁴¹ Biya warenja-bawiya ngawa nilikena nenakbur-ranga ena-langwa nerrkuwenikba Jayumuna akwa niyama enuwa-wa, “Yirruwe-ka yarna yinakburrangama nibina Neningikarrawara nenikilarrka yangkwurrangwa nibina nenuminirabama nenijirkumarnuma amalyirra neningadinuba-wiya neningadinakba,” niyama Endiruwa. Akine-ka ekirra “Christ” neyaminama “Nibina nenuminirabama nenijirkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya

neningadinakba.”⁴² Kemberra nenuwilyaka nerrkuwenikba Jayumuna Jesusuwa. Eneja Jesus nenirringka enuwa-wa, akwa niyama, “Nungkuwa ningkena Jayumuna-na? Ningkibina ningkenikuwenikba Janjana-langwa-na? Kemberra aduwaba-langwa ningkena kabiyengbijinama nungkuwa ningkena ningkenimikirra Bida,” niyama Jesus enuwa-wa. Akine-ka ekirra neyaminama “Angwarnda yinijirra.” Jesus nuwekbalyinu-mulangwa Biliba akwa Nedeniyela⁴³⁻⁴⁴ Biya arakba ngarningka mingka-manja mamawura nakina Jesus nilyangkuwerribikajungwunuma nenikiliki-yada akinu-wa aruma angalya emikirra Keliliya. Kemberra yakwujina ngawa nakina nenakburrangama Biliba nibina nambilyuma akina-manja angalya eyukwujiya Bejeda, ebina-manja ngawa nenambilyu-murrumanja Endiruwa akwa ngawa Bida. Biya Jesus niyama Bilibu-wa, “Kwa! Likaja ngayuwa-manja!”

⁴⁵ Eneja kemberra nakina Biliba nilikena akwa nenuminandeya Nedeniyelu-wa akwa nenakburranga akwa niyama enuwa-wa, “Ningkeningma nibina nenungkuwarba ebina narrarikarrangu-mulangwa Mawijija akwa Neningikarrawara-langwa warnikumakumaka ayakwa? Naka arakba amandangwa yinakburrangame-ka. Jesus-eka nakina NeningiNehirida nenungkuwarba, Jawijiba-langwa nenikuwenikba,” niyama Biliba.

⁴⁶ Niyama eneja Nedeniyela, “A.a! Nara ebina eningaba angekburakajungwuma alikama akina-langwa angalya Nehirida!” niyama nakina. Eneja Biliba niyama enuwa-wa, “Kwa! Likaja nungkwabakiyaba andiya!” niyama Biliba.

⁴⁷ Eneja Jesus nenirringka nakina Nedeniyela nilikenuma enuwa-wa akwa niyama Jesus wurrumurdakaku-wa warningakwujina warnumamalya Nedeniyela-langwa, “Nakaka-bina nenungkuwarba nubukwaya nilikajamura, nilyangmandukwuna nenikaduwa numirarrngba ngakwurra-langwa-langwa wurrumirumiranyungwa WarningiYijireyila-langwa! Naka nenumamalya nara ekadikama ngarnumamalyamanja,” niyama Jesus aburrawa-wa.

⁴⁸ Eneja Nedeniyela niyama enuwa-wa, “Nga-manja ningkena-bina ningkeningmidinuma ngayuwa-langwa?” Eneja Jesus niyama enuwa-wa, “Ebina-wiya Biliba nardangawiya nungkuwa-wa, ngayuwa yirrarringkama nungkuwa manyungwunya-manja,” niyama nakina.

⁴⁹ Umba niyama Nedeniyela, “Mungkwa-ba, nungkuwa ningkakina Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba akwa Ningkumikbiyiya-dangwa YarningiYijireyila-langwa,” niyama nakina.

⁵⁰ Kemberra eneja Jesus niyama, “Wa! Jerriya ningkuwerrikambilya kemberra ngayuwa-manja arakba yiramaka-mulangwa ningena yirrarrangka-mulangwa nungkuwa mibina-manja manyungwunya? Ambaka-murra kemberra nungkuwa kirringkinama engbingbuda,” niyama nakina enuwa-wa. ⁵¹ Kemberra niyama ngarningka Jesus wurrumurdakaku-wa warnumamalya, “Wengkirrikiya! Yikirringkinama akina angalya Neningikarrawara-langwa kangwur.dangminama karrawara akwa Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja kawurrakuwurdenama karrawaru-wa akwa kawurrakidrirrindama ngayuwa-manja ningibina-murrada ningirukwularrinummurrumanja enena-manja angalya. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” niyama Jesus aburruwa-wa.

2

Jesus nikuwarrukwajuwa-mulangwa akungwa akwurena-langwu-wa amalyirra

¹ Biya mambilyuma marringa numularrina arakba makina. Kemberra makiniyada ngawa aburraja wurrababurna warnumamalya nawurrakilikenuma akinu-wa angalya emikwulyumida Keliliya biya neyar.duma eyukwujiya-manja angalya emikirra Keyina. Nalikenuma wurrakina yenjerrikina mena nuwilyaba nakina nawurrumukuma keniyakeyini-yada dakina duwilyaba dadiyara. Ngalajukwaba Jesus-langwa dirndenikba dakina yakwujina. ² Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba nawurrakilikenuma wurrakina yenjerrikina. Biya nawurrakambaringana warnikalyubari-yada aninga akwa warnikibeki-yada amalyirra akwurena-langwa. ³ Nebibekeyinu...wa, biya najerrida arakba akina amalyirra akwurena-langwa. Kemberra ngalaja Jesus-langwa dirndenikba yinginuwakwalya enuwa-wa akwa yingiyama, “Wayi! Nara arakba ebina amalyirra akwurena-langwa najerriduma,” yingiyama dakina.

⁴ Eneja Jesus niyama, “Nara ena nungkwa-langwa ningkenikiyama-langwa, umba waka nganyangwa ena kiyamina-mulangwa,” niyama nakina Jesus ngaluwa-wa. “Nara ambaka ningena nalikaja-wiya ningenkabilyerrika-langwa nibina narrubuda-dangwa nilyengma Neningikarrawara,” niyama.

⁵ Kemberra ngalaja dakina dirndenikba yingilikena wurrakinu-wa warnikuminuwar.duwar.da akwa yingiyama, “Kwurruwa! Wurriyamina arakba kirrenumakina-mulangwiya nakina nungkwurruwa-wa,” yingiyama dakina-da.

⁶ Umba akina-manja alikira nuwambilyuma amangbala awilyaba adidiringwana budila angwarnda-murra-da. Aburraja WarningiJudiya warnumamalya narryiyangburrukawajuwama akungwa akina-manja budila warnikilarrngkajajarri-yada amurndakijika akwa warnikumangbajarri-yada ayarrka aburra-langwa. Biya neyaminjamama ngawa wurrakina arngkababurna-langwa nariyuwarnuma eningarumuruma-manja ayakwa aburra-langwa-manja.

⁷ Niyama eneja Jesus wurrakinu-wa warnikuminuwar.duwar.da, “Wurrilyangburrukawajina akungwa awurrakingaba-manja budila,” niyama nakina. Kemberra nariyangburrukawajuwa yanda-langwa namurndakilyangburrukawuna amurndakibina budila. ⁸ Kemberra niyama ngarningka aburruwa-wa, “Wurrirabina eyukwujiya akungwa akwa wuniyikaja nibinu-wa nenungkwarba nembimurraja-murruwa aninga-murriya,” niyama Jesus. Kemberra neniyikena akungwa enuwa-wa.

⁹ Akina-wiya ngalaja akina akungwa nekuwarrukwajungwunuma wuburra amalyirra akwurena-langwa. Kemberra nilabenu-manja nakina, niyama, “Wa! Eningabe-ka ena!” Neningbale-ka nakina ebina-langwa nalikenu-mulangwa akina amalyirra. Akena aburraja warnikuminuwar.duwar.da wurrubina narijirabama akungwa warningna wurrakina-da. Kemberra eneja nenardijuwa nibinu-wa nawurrumukuma ¹⁰ akwa niyama nakina enuwa-wa, “Ngarrababurna-langwa ngarnumamalya akaminijirabinama eningaba-dangwa amalyirra akwurena-langwa adinuba-wiya ngakwurra-langwiya da warnumamalya. Kemberra kebekina-manja wurrakina adiringwana amalyirra, karrumilyakungwarndirrenama akwa kemberra akaminijirabinama awarrngkeningaba arija-langwa. Akena nungkwaja ningkakumarnuma eningaba-dangwa amalyirra akwurena-langwa arija-langwa akina-da,” niyama nakina nenungkwarba nibinu-wa nawurrumukuma.

¹¹ Akine-ka arrubuda niyamama Jesus akina-manja angalya Keliliya akina-manja Keyina, eningadinuba-wiya akina ebina ngarrakuwilyakajuwama ngarna nilikenu-mulangwa Neningikarrawara-langwa. Yakwujina ngawa nakina nabilyerrikama arubuda ena-langwa nuwabuwarrukwajungwunu-mulangwa. Yadikina-langwiya kemberra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa nawerrikambilyuma enuwa-manja arakba-da.

¹² Bi...ya kemberra Jesus akwa dirndenikba akwa wurrarrkwurrukuwena akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nawurrakilikenuma nawurrakidirrinduma Keyina-langwa angerriba Kabuniyumu-wa. Akwa nuwambilyuma yakwujina wurrakina mambawura marringa.

Jesus nilikenu-mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya ebina Jirujalema-manja

¹³ Biya nuwakwudangwudina arakba warnikambarringi-yada WarningiJudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwi-yada kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurrubinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa. Eneja nakina Jesus nilikena arakba Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya. ¹⁴ Biya nawiyeba nakina arrawu-wa akena nenirringka warnungkwarba yakwujina narrakuwama bulukwa iya jiba akwa darrawurukwamurriya wurrukwalu-wa warnumamalya nabeyindangu-murruwa angwarnda-murra amurndakakina bulukwamurriya warnikuminidaki-yada Neningikarrawara-langwa. Akwa ngarningka nenirringka nakina warnungkwarba nuwangmakayanguma yakwujina aburra-langwamanja debila akwa narrumanguma angwarnda wurrukwala-langwa warnumamalya umba narrakwama eminingka angwarnda Neningikarrawara-langwa-langwa angalya warnikubeyindi-yada amurndakakina bulukwamurriya. ¹⁵ Neyama-mulangwa amurndakibina arrawa, kemberra nuwerrikawarriyada akwa numakburranga makina merra yakwujina arrawa akwa nuwurrakijiranga makina-ma merra amurndakakina jiba iya bulukwa yadikina Neningikarrawara-langwa-langwa angalya angerriba erreku-wa. Akwa nuwurrakabuluwendijuwa amurndakibina debila-murriya akwa nuwurrakijiraba angwarnda ebina narrumangu-mulangwa warnungkwarba yakwujina arrawa. ¹⁶ Biya niyangkarrijayungwuna Jesus wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba narrakwamurruwa dumurndakakina darrawurukukwa warnumamalyu-wa akwa niyama, “Wuringawurrakumena daka umba jeyi erreku-wa! Nara amanguma angwarnda wurracijamurriya-langwa yelakwa Nungwarrka-langwa-manja angalya! Umba jeyi wurrilikaja arakba yadada!” niyama Jesus.

¹⁷ Kemberra aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa neyakuwerribika ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa nuwarrikarrijungwunuma. Neyaminama, “Ninguwerrikubarrnginama nganja nungkwa-langwa-langwa angalya ningena,” neyaminama akina ayakwa.*

¹⁸ Aburraja WarningiJudiya wurrububungkawa neniyengkilabena Jesus-uwa akwa neyama, “Yirruwilyakajiya kemberra arrubuda nungkuwa kajungwa yikeningmidiniyada yirraja wurribina bumaka-mulangwa ningkarndakbudadika-mulangwa ningkakin,” neyama wurrumurdakakina wurrububungkawa-da.

¹⁹ Enamba-langwa Jesus nenuminilawurrakajuwa ayakwa wurrumurdakakinu-wa warnungkwarba akwa niyama, “Yikiburrija-manja ena alikira Neningikarrawara-langwa, kemberra mabiyakarbiya-manja mamawura kilikirakinama ngayuwa ngarningka akina-da,” niyama Jesus aburruwa-wa.

²⁰ Kemberra neyama, “Nare-ka! Nara ningkakina alikirakama akina alikira mabiyakarbiya-manja mamawura!” neyama wurrakina. “Aburraja yirra-langwa warnumamalya narrilikirakama enena alikira warnungkwurakba arakba 46 mamarika iya yinungkwura!” neyama wurrakina-da.

²¹ Umba eneja nakina Jesus numiniyengbijjungwunuma ayakwa nenikijungwa-langwa nenumadangkwa. Ena-langwa nenumadangkwa wuburra Neningikarrawara-langwa alikira akina neyamama.

²² Kemberra nakina nuwarumajungwunumanja nijungwunu-mulangwa mabiyakarbiya mamawura, aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa neyakuwerribikinuma ebina niyengbinu-mulangwa Jesus ayakwa. Kemberra narrumirngkama ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa nuwarrikarrijungwunu-mulangwa akwa ngawa ebina niyengbinu-mulangwa nakina Jesus.

²³ Nambilyu-wiya Jesus Jirujalema-manja Akwurungkuwarrukwi-yada, aburraja wurrababurna warnumamalya narrirringkama arrubuda niyama-mulangwa akwa kemberra nawerrikambilyuma enuwa-manja.

²⁴ Akena nara Jesus kenuwerungwur.danga wurrumurdakakina warnumamalya nenuwerrikirringka-mulangwa wurrababurna-langwa.

²⁵ Nara keningayindanga warnikuminumakajaja-langwa ayakwa aburruwa-langwa mena neningma-baba aburra-langwa-manja mangma arrawa naruwilyakama ayakwa-da.

3

Nikidima nilikenu-mulangwa Jesus-uwa

¹ Eneja nakina nuwilyaba NuBarija nenungkwarba nubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya nambilyuma nakina nenimikirra Nikidima. ² Nilikenuma nakina alyarrngwalyilya Jesus-uwa akwa niyama, “Wayi, nungkuwa! Nara wurribina warningerribirra warnumamalya warnikiyama-langwa amurndakibina aruburrubuda ningkiyamina-mulangwa nungkuwa umba kinambilya-manja yimbukwa Neningikarrawara aburruwa-manja, kemberra keyaminama wurrakina arruburrubuda aburramba-langwa-da. Umba nungkwaja arakba ningkiyamama arruburrubuda ningkakina. Kemberra yarningma yirraja arakba nungkuwa ningkena ningkenikakakirumaka ningkibina ningkilikenuma abalkaya-langwa yangkwurragwa Neningikarrawara-langwa,” niyama Nikidima Jesus-uwa.

³ Eneja niyama Jesus Nikidimu-wa, “Engkirraja! Nara karningerribirra-manja karnumamalya abungkawaduma nakina Neningikarrawara umba kirribina yikirukwularrinamanja yimbukwa ngarningka, kemberra kinubungkawadinama nakina-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” niyama Jesus-da.

⁴ Kemberra niyama eneja Nikidima, “Akiyamarrkinama ngarna ngarningka akirukwularrinama ngarraruma-manja? Nare-ka ngarrakina alawurraduma angerriba arrawuwa ngarningka wurrirndirra-langwu-wa mulkwa-da ngarnikirukwularriyada-da!” niyama Nikidima-da.

⁵ Eneja Jesus niyama ngarningka nakina, “Engkirraja! Nara karningerribirra-manja karnumamalya abungkawaduma nakina Neningikarrawara kirribina kirrirukwularrinu-murrumanja wurrirndenungwa-langwa umba yikirukwularrinamanja yimbukwa ngarningka Neningikarrawara-langwa-murra Nenumawurrina, kirrakina-bina kemberra kinubungkawadinama nakina nungkwurruwa-manja-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁶ Adinuba-wiya kirrumurrkbalya-wiya, kirrirukwularrinuma wurrirndenungwa-langwa kirrakina-da. Umba yikirukwularrinamanja ngarningka Neningikarrawara-langwa-murra Nenumawurrina, kemberra

yikenirukwularrijinama nakina ena-langwa-murra Nenumawurrina ena-langwi-yada kirriyukwayuwa. ⁷ Nara eyakikbijanguma akina-langwa ayakwa yirramakalangwa nungkuwa-wa ningkenirukwularra-langwa ngarningka. ⁸ Nara arringkama nakina Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa kenirukwularrijina-mulangwa nungkuwa ningkakina. Nare-ka! Akena nungkwaja ningkeningma alyangmandukwuna akina ayakwa. Nakina Nenumawurrina wuburra laka ebina arrirra nuwangkarrinama eminibina-langwa angalya nangayindena-murruwa. Kengkirrajama ningkakina akinu-wa arrirra kabukwuna-murruwa, akena ningkikikamarra akina angalya eminibina-langwa kuwangkarrina-mulangwa akwa angerriba kalikaja-murruwa. Wuburra laka arrirra neyaminama, nara ningkakina arringkama enuwa Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa kenirukwularrijina-manja ningkakina nungkuwa,” niyama Jesus Nikidimu-wa.

⁹ Niyama eneja Nikidima, “Akiyamarrkinama kembirra ngarna akirukwularrinama ngarningka?” niyama.

¹⁰ Kembirra niyama nakina Jesus, “Jerriya ningkakina ningkenikakakirumaka WarningiJudiya-langwa warnumamalya, umba ningkikikamarra akina-langwa ayakwa?

¹¹ Engkirraja! Yarna yirriyengbinama ayakwa ebina-langwa yirreningmidina-mulangwa akwa yirringkama-mulangwa yirra-langwa-murra menba. Akena nara kirribina kirruwilyuwilyaba KarningiJudiya karnikakakirumaka awerrungwur.duma enenu-wa ayakwa yirra-langwu-wa. Amandangwa engburingka ayakwa akina!

¹² Yirramaka-manja akina ayakwa nangekburakajungwuna-mulangwa enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja, yiminikalyikama ngayuwa. Kembirra yikamakina-manja nangekburakajungwuna-mulangwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya, nara ngawa aminuwerrungwur.duma nganyangwu-wa ayakwa. ¹³ Akena nara kirribina kirruwilyuwilyaba karnumamalya yikilikena-langwa ambaka karrawaru-wa, umba ngayuwa yimbukwa ningibina-murrada ningidirrinduma yangkwurrangwa angaluba abalkaya-langwa akwa ningirukwularrinuma enena-manja angalya.

¹⁴ “Arakburakba-kiya-wiya eneja nakina Mawijija ningkajikama yingarna yididijamurra karrawara eka-manja alarrkburingka-manja angalya. Nenirringka-manja wurrumurdakibina warnumamalya yakinu-wa yingarna, kembirra eneja nakina Neningikarrawara neneningabakama wurrakina angbilyuwa-langwa. Amandangweka akina wuburra keyaminamurra wurrakina warnungkwarba kabingkajikinama ngayuwa ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya, ¹⁵ kajungwa karningerribirra karnumamalya kirribina yikuwerrikambilyama ngayuwa-manja, kembirra nakina Neningikarrawara yikenenibikini-yada karningangkawura kirrakina-da,” niyama Jesus Nikidimu-wa.

¹⁶ Eneja nakina Neningikarrawara nilyelyingminuma angwurra ngarna ngarnumamalya ababurna-langwa angalya. Kembirra ngarrenuminilarrkenuma ena-langwa Nenikuwenikba nuwilyaba-ma yangkwurrangwa kajungwa ngarrababurna-langwa ngarribina akuwerrikambilyama enuwa-manja, nari-yada ngarnumawurrina arukwilyuwakama alikama ngarreyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa umba nakina Neningikarrawara akenenibikini-yada ngakwuruwa akambilyi-yada enuwa-manja ngarningangkawura. ¹⁷ Nare-ka kenilarrkena ena-langwa Nenikuwenikba enenu-wa angalya nenikilekbi-yada ngakwuruwa-wa umba nenikenibiki-yada ngakwuruwamanja ngarningangkawura nakina Nenikuwenikba-da.

¹⁸ Biya kembirra ngarningerribirra ngarnumamalya akuwerrikambilya-manja Nenikuwenikba-manja, kembirra nara nakina Neningikarrawara alekbuma ngakwuruwa-wa. Akena ngarningerribirra ngarribina nara awerrikambilyuma enuwa-wa, ngarrenilekbenuma arakba ngakwuruwa-wa ngarnumamalya mena nara-baba akuwerrikambilya ena-langwa-manja Nenikuwenikba nuwilyaba-murra-manja. ¹⁹ Miyambena-burra Neningikarrawara ngarrenilekbajama ngakwuruwa-wa? Kamakinama kembirra nungkwuruwa-wa. Eneja nakina Neningikarrawara nenilarrkenuma Nenikilarrkabarraka enenu-wa angalya. Akena nara ngarnumamalya alyelyingmama alarradada umba ngarrilyelyingminama alarrumur.da-manja. Nara eyamama eninginingaba umba ngariyaminama awurruwurrariya. ²⁰ Ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngarribina ngariyaminama awurruwurrariya, ngarruwurrikbinama alarradada. Nara kembirra alikama nakinu-wa Neningikarrawara ngakwuruwa mena ngariyeliyena-mubaba akenirringkama-mulangwa nakina ngariyama-mulangwa awurruwurrariya. ²¹ Umba ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina ngariyuwarnama alyangmandukwuna ayakwa, ngarrilikajama nakinu-wa Nenikilarrkabarraka kajungwa akenirringkini-yada nakina ngariyamina-mulangwa

ngenuminiyarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa ngarrakina-da.

Janjana nenuminiyengbinu-mulangwa Jesus-langwa

²² Bi...ya kembirra Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narrilalika akina Jirujalema umba nawurrakilikena angerriba emingku-wa angalya nara-murruwa alikira Judiyu-wa. Akwa nuwambilyuma yakwujina aduwaya-wiya wurrakina. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya nawurrakilikenuma wurrakina Jesus-uwa. Kembirra nakina eneja Jesus arakba nenumingekingambajuwa wurrakina warnumamalya akina-manja angalya. ²³ Enejukwaba nakina Janjana nenumingekingambajuwama warnumamalya akina-manja angalya Ayinena. Akine-ka angalya akwudangwa engemba-manja Jalima-manja nuwambilyuma. Nakina Janjana nenumingekingambajuwama wurrakina yakwujina mena aruma-baba akungwa akina. Aburrajukwaba wurrababurna warnumamalya nawurrakilikenuma enuwa-wa akwa kembirra nenumingekingambajuwama wurrakina. ²⁴ Nilikenu-manja nakina Jesus yenjerrikina, nara ambaka nakina Janjana kinididijungwuna-langwiya-da.

²⁵ Aburraja wurrakwala Janjana-langwa warnikabuburrakiyuwa narriyarrkingirrajuwama WarningiJudiya-langwa-langwa eningarumuruma ayakwa aburruwa nuwilyaba NeningiJudiya nenumamalya. Nalyelyimbukweyenuma wurrakina ayakwa narriyuwarnu-mulangwa aburra-langwa-manja eningarumuruma ayakwa warnikajarra-langwa ayarra iya amurndakijika. ²⁶ Biya nalikena wurrakina Janjanu-wa akwa neyama enuwa-wa, "Wayi, nungkuwa! Ningkeningma nibina nenungkarba nambilyuma nungkuwa-manja ayakingaluba adalyuma emikirra Jardina, nibina ningkenuminiyengbinu-mulangwa nungkuwa? Kwuja! Nakina arakba nenumingekingambajinama warnumamalya aduwaba akwa wurrababurna-langwa nawurrakilikajamurra enuwa-wa-da!" neyama wurrakina Janjana-langwa warnikabuburrakiyuwa.

²⁷ Eneja niyama Janjana, "Yikarringkina-manja wurrakina warnumamalya eningaba warka keyaminama wurrukwa-langwa, karningma kirrakina Neningikarrawara wurrakina kenumakinama warnikiyama-langwa. ²⁸ Kwurruwa, ebina-wiya ngarramakama akwa ningiyamama, 'Nara ningena ningibina kenuminijiraba kenijirrkumarna amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya ningeningadinakba umba nginilarrkama ngayuya ningiyengmanguma adinuba-wiya,' ningiyamama ningibina. Akwa kirrengkirrikenuma kirrakina nganyangwa ayakwa. ²⁹ Mama wurrakina warnumamalya nenyuwarnama Jesus-uwa umba nganja ningena wuburra Jesus-langwa yinenubiyakaja. Eneja kembirra alawudawarra ngarramakina. Akini-yada ngawa wunalakina wunenikiyakaji-yada nawurumukuma nenungkarba akwa didarringka, eneja nibina nenumamalya nawurumukuma-langwa wunenubiyakaja kiningalyilyena dibina didarringka nibinu-wa nawurumukuma. Kembirra kinirungwudarra nakina nenumamalya akwa kenuminengkirrikaja nibina-langwu-wa nawurumukuma ayakwa. Kembirra arakba kiniyekirreridina nakina kinengkirrikaja-mulangwa ena-langwu-wa ayakwa. Akina-bu ngawa alawudawarra. Njanja ningena wuburra nakina nenumamalya. Kiniyekirreridina nakina kinengkirrikaja-mulangwa nawurumukuma-langwu-wa ayakwa umba ningena-ka ningiyekirrerira wurrakina-langwa warnumamalya nalikaja-mulangwa Jesus-uwa. ³⁰ Amandangwe-ka naruma-dangwa numikbiyiya nilyengma nakina umba nganja ningena ningiyukwujiya," niyama nakina Janjana ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa nijerrukwa ena-langwa ayakwa arakba-da.

³¹ Nakina nibina nilikenuma angaluba karrawara-langwa, naruma-dangwa nakina numikbiyiya nilyengma umba ngakwurrara ngariyukwayuwa ngarnumamalya ngarna ngarrababurna-langwa ena-manja angalya. Ngarna ngarribina ngariyengbinama ayakwa amurndakibina-langwa nangekburakjungwuna-mulangwa yelakwa ena-manja angalya umba eneja naruma-dangwa nibina nilikenuma angaluba abalkaya-langwa yangkwurrangwa, niyirrbiyirra ngawa niyengbinama ayakwa amurndakibina-langwa nangekburakjungwuna-mulangwa karrawara, ³² akwa ngarenumakinama nakina amurndakibina niringka-mulangwa akwa nengkirrikenumulangwa ngakwurruru-wa. Akena nara ngarribina ngaruwilyuwilyaba akawiyebajuwa ena-langwa ayakwa. ³³ Umba ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina akawiyebajina-manja ena-langwa ayakwa, kembirra akabuwerrikirringkinama wurruk-wala warnumamalya nakina Neningikarrawara nilyangmandukwuna-da. ³⁴ Nakina nibina Neningikarrawara nenilarrkama yangkwurrangwa, nenilyangburrukujinama ena-langwa Nenumawurrina niyirrbiyirra ngawa enuwa-manja. Kembirra alibina-wiya ngawa niyengbinama nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. ³⁵ Umba Nungwenikba

nilyelyingminama ena-langwa Nenikuwenikba akwa nenubungkawakama ababurna-nanaja. ³⁶ Ngarningerribirra ngarnumamalya ngarribina akenuminiyarrkuwurre-nama Nenikuwenikba-langwa ayakwa, nara enibikama Neningikarrawara akena ak-enilekbajama nakina ngarningangkawura ngawa umba ngarningerribirra ngarnu-mamalya ngarribina akuwerrikambilyama Nenikuwenikba-manja, akenenibikinama ngarningangkawura nakina.

4

¹ Eneja Jesus neningma WurruBarija warnungkarwa nuwengkirrika-mulangwa nawurrakilikenu-mulangwa wurraburna warnumamalya Jesus-uwa umba wurram-bawura Janjanu-wa wunenikumgingekingambaji-yada wurrakina. ² Akena eneja Jesus nara enabakiyaba kenumingekingambajuwa wurribina warnumamalya, umba ena-langwa warnikabuburrakiyuwa yimbukwa narramingekingambajuwama wurrakina.

Jesus niyengbinu-mulangwa diminingku-wa didarringka DadingiJameriya-langwu-wa

³ Kemberra arakba Jesus nilalika akina angalya Judiya umba nilawurradina angerriba akinu-wa angalya Keliliyu-wa. ⁴ Biya lukwakwa nilyangkuwerribikajung-wunuma nenikilika-langwa akina-langwiya angalya Jameriya aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa.

⁵ Biya nawurrakiyar.da wurrakina yakwujina Jameriya-manja akwa narrakburranga angalya aminababurna alikira emikirra Jakara. Akina angalya akwudangwa nuwam-bilyuma errikibilya angalya ebina Jakaba nenukwama ena-langwu-wa nenikuwenikba Jawijibu-wa. ⁶⁻⁸ Yakwujina ngawa ngalaja Jakaba-langwa emedirra akungwa nuwam-bilyuma akina. Eneja nakina Jesus nuwanbijungwuma nilikenu-mulangwa yeya engka-langwa akwa nambarringa akwudangwa akina-manja emedirra akungwa nakwukawura. Umba aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nalikenuma wur-rakina ngawa warnikubeyindi-yada aninga. Memerrkuwilyarra mamawura mak-ina arakba-da. Ngalaja DadingiJameriya didarringka yinglikenuma yenjerrikina dadikakarngi-yada akungwa dakina. Eneja kemberra Jesus niyama ngaluwa-wa, “Yukwa-langwa nganja akungwa marrakba.”

⁹ Ngalaja yingiyama dakina didarringka Jesus-uwa, “Wa! Nungkuwa ningkena Ningkeningijudiya umba nganja ningena NingeningiJameriya ningidarringka-da! Miyambena-burra nungkuwa yiyengkilabajama ngayuwa-wa akungwi-yada? Mungkwa yeningbala-yaminjaja-kiya yalakena!” yingiyama dakina-da. Aburraja Warningi-Judiya warnumamalya nara kuwawurikeyina WarningiJameriya-langwa amurndakijika eningerribirra wurrakina-da.

¹⁰ Eneja Jesus niyama ngaluwa-wa, “Karukwa-maka ningkena keningmidinuma ebina nenikukwa-langwa Neningikarrawara nungkuwa-wa akena nungkwaja ningkening-bala ningkakina ngayuwa-da. Nungkuwa keningmidinu-maka ningkakina, kemberra yikiyengkilabenu-maka ngayuwa-wa akwa yibakwi-yada akwenenibika akungwa,” niyama Jesus.

¹¹ “A, nungkuwa,” yingiyama dakina didarringka, “angamba bajikala nungkwa-langwa? Angwujire-ka ena emedirra akungwa! Ngamba-langwa kemberra ningkak-ina kakarnginama akina akwenenibika akungwa?” ¹² Eneja yakwa-langwa numi-ranyungwa neningarakburakba-kiya nakina Jakaba yerrenukwama yakuwa-wa enena emedirra. Nakina nibekinuma enena-langwa emedirra akungwa aburruwa ena-langwa warninikuwena akwa ngawa ena-langwa jiba-murriya iya bulukwa-murriya aburrajukwaba. Wa! Aba jerriya nungkuwa ningkena ningkaruma umba Jakaba nakina naba-kiya-na?” yingiyama dakina didarringka Jesus-uwa-da.

¹³ Eneja Jesus niyama, “Yirramakinama ningena nungkuwa-wa kirribina kirrababurna-langwa karnumamalya yikibekinama enena-langwa emedirra akungwa, kemberra yikiyakwurrinama kirrakina ngarningka-da. ¹⁴ Umba nungkwurraja karningerribirra karnumamalya yikibekina-manja akina akungwa ebina kakwunama ngayuwa nungkwurruwa-wa, nara kemberra kirrakina eyakwurruma arakba-da. Ngalaja ebina akungwa ngayuwa kakwunamura, akwenenibika akungwa, akina keyaminama wuburra laka ebina amukwa akungwa nabulbeyinama ajiringka-langwa. Akina akwenenibika akungwa yikakenibikinama karnumamalya karningangkawura-da,” niyama nakina.

¹⁵ Ngalaja yingiyama, “A, nungkuwa, kemberra nganja yibekajiya-langwa akina akungwa kajungwa nari-yada eyakwurruma ngarningka akwa nari-yada arakba alikama akarnguma yangkwurrangwa akungwa,” yingiyama yinginumilawurrakaja Jesus-uwa dakina.

¹⁶ Eneja niyama Jesus ngaluwa-wa, “Jeyi! Likaja nangkirna nungkwa-langwa neningiyena akwa yikinilawurradina yangkwurrangwa nungkwurnuwa,” niyama nakina.

¹⁷ Ngalaja yingiyama, “Ningeningenungkwarba-ma ningena!” Eneja Jesus niyama, “Amandangwa alyangmandukwuna ebina ayakwa ningkiyengbinuma ningkiyamama, ‘Ningeningenungkwarba-ma ningena.’” ¹⁸ Nungkuwe-ka ningkarrawarrukwajuwama ningkiyar.danguma wurrumangbala warnungkwarba umba eneja nakina nuwilyaba nibina kiniyakeyinama aduwaba, nara nakina nungkwa-langwa nenumamalya neningiyena. Akena nungkuwa ningkilarrkbularrrbakama yimakama ngayuwa-manja,” niyama nakina.

¹⁹ “Wa!” ngalaja yingiyama dakina didarringka. “Nungkuwa, jerriya kembirra ningkakina ningkenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa?” ²⁰ Aburraja yirra-langwa wurrumirumiranyungwa warningarakburakba-kiya WarningiJameriya neningyangmiyangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa enena-manja angakarjiyinga angalya. Akena nungkwurraja KarningiJudiya kirriyaminama, ‘Jirujalema-manja yimbukwa akiniyangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa ngakwuruwa-da,’ kirriyaminama kirrakina,” yingiyama dakina-da.

²¹ Eneja Jesus niyama ngaluwa-wa, “Yirramakinama enena ayakwa alyangmandukwuna nungkuwa-wa. Adinuba arakba nara karna eyangmarngkwajuma ngakwurra-langwu-wa Nungwenyungwa yelakwa enena-manja angakarjiyinga angalya akwa yakwujina angaba-manja angalya Jirujalema-manja umba yikiniyangmarngkwajinama enuwa-wa eningerribirra-manja angalya. ²²⁻²³ Mama ebina angalya ngeniyangmiyangmarngkwajina-murrumanja, umba eneja Nungwanyungwa ngarreningayindenama aduwaba akiniyangmarngkwajinama enuwa-wa ngarruwerrikilyangmandukwuna muwilyaba-ma ngawa mangma. Nungkwurraja KarningiJameriya karnumamalya karningbala kirrakina nibina-langwa kiniyangmarngkwajina-murrilangwa nungkwuruwa umba yirraja yarna YarningiJudiya yarnumamalya yarningma yarna nibina-langwa yiniyangmarngkwajina-murrilangwa. Eneja Neningikarrawara yirrenuwilyakajuwama yirruwa-wa akenenibikina-mulangwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya nakina. Niyama-mulangwa akina, kembirra yarningma yarna nibina-langwa yiniyangmarngkwajina-murrilangwa. ²⁴ Numiyambena kembirra naka Neningikarrawara-na? Nenumawurrina nakina-da! Ngakwurraja kembirra ngarribina ngeniyangmarngkwajina-murrumurra enuwa-wa, akiniyangmarngkwajinama ngarruwerrikilyangmandukwuna muwilyaba-ma ngawa mangma,” niyama nakina Jesus ngaluwa-wa.

²⁵ Ngalaja yingiyama dakina didarringka enuwa-wa, “Ngayuwa ningeningma arakba nakina nibina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba nenimikirra Christ kinilikajama yangkwurrangwa. Kembirra nakina kinilikaja-manja, yikenumakinamura ababurna-langwa yirruwa-wa,” yingiyama dakina-da.

²⁶ Eneja Jesus niyama, “Ngayuwa-bina ningena-da, ningibina ningiyengbiyengbinama ayakwa aduwaba nungkuwa-manja-da,” niyama nakina Jesus-da.

²⁷ Akini-yada ngawa aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa nalawurradinuma yenjerrikina akwa kembirra wurrakina nawurrakarndirndadinuma nenirringkamulangwa nakina Jesus niyengbinu-mulangwa ayakwa dakina-manja didarringka. Akena nara wurrakina wurruwilyuwilyaba keyengbina aburnuwa-wa umba narrakilirrakungwurranga wurrakina aburnuwa-wa. Nara keyama ngaluwa-wa, “Miyambena ningkungayinduma?” Akwa nara keyama Jesus-uwa, “Miyambena-burra nungkuwa ningkiyengbinama ayakwa dakaka-manja didarringka?” Nara keyama wurrakina.

²⁸ Kembirra ngalaja dakina didarringka yingilalika yakwujina ngala-langwa budila adingira-murra umba yingilawurradina erribaja angalyu-wa. Akwa yingiyama warningakwujina-manja warnumamalya, ²⁹ “Kwurruwayi! Kwa wurrilikaja! Wunirringka nangaba nenungkwarba nginumakamura ngayuwa-manja ababurna-langwa amurndakibina ningiyama-mulangwa! Dukwa-bina nibina nenijirrkumarnuma neningadinuba-wiya nakina-na?” ³⁰ Aburraja wurrababurna warnumamalya narrilalika akina angalya umba nalikena angerriba Jesus-uwa.

³¹ Yingilikenu-wiya dakina didarringka erribaja angalyu-wa, aburraja wurrakina warnikabuburrakiyuwa nenumarrakbakama Jesus-uwa akwa neyama, “Marrakba, alyubarina-langwa aninga nungkwaja!” neyama wurrakina.

³² Akena eneja niyama aburruwa-wa, “Ene-ka aninga arakba nganyangwe-ka ningenkalyubari-yada akena karningbala nungkwuruwa aduwaba ebina-langwa,” niyama nakina Jesus.

³³ Kemberra aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa neyengkilabajeyina akwa neyama, “Dukwa arakba wurrukwala neniyikenuma naka aninga-da?” neyama wurrakina.

³⁴ Eneja nakina Jesus niyama, “Kinuminiyarrkuwarakinama ningena ayakwa nibina-langwa nginilarrka-mulangwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya akwa ngarningka kijerrukwunama akina warka ebina nginukwama ngayuwa-wa ningenikiyamalangwa. Kiyamina-manja amurndakakina-langwiya ningena, kemberra kiladename akwa kiyekirrerridinama ningena wuburra laka kiladikinama amurndakakina aninga. ³⁵⁻³⁷ Umba aburraja warnumamalya keyaminjaminama, ‘Yabiyarbuwamanja yimawura kemberra arakba amaninga kawalyuwenama akwa ngakwurrakina kemberra akarrangbinama,’ keyaminama wurrakina. Ngayuwa ngarramakinama nungkwurr-uwawa: Kwuja! Wurrandiya wurraringka wurrangabu-wa warnumamalya! Wurrumurdakakine-ka warnikuwerrikambilyi-yada Neningikarrawara-manja. Wurrakina wuburra neyaminama amaninga ebina nawalyuwadinama warnikarrangbiyada warnumamalya. Aburraja kemberra wurrakina warnikuwar.duwar.da karrarrangbinama amurndakakina amaninga. Umba eneja nakina Neningikarrawara nenibikinama arakba wurribina nawerrikambilyama enuwa-wa warningangkawura,” niyama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Akwa ngarningka niyama, “Ena engka ayakwa neyaminama, ‘Nuwilyaba nenungkarwa kinilngkwaburijinama amamamuwa amadidira umba nuwilyaba ningka nenungkarwa kinarrangbinama amaninga nakina,’ neyaminama akina. Alyangmandukwuna akina ayakwa. Wunalakine-ka wunambilyuma-langwa ngawa keniyekirrerridinama kemberra-da. ³⁸ Kirrakina wuburra nibina narrangbinama amaninga. Kemberra nganja ngayuwa ngarralarrkajama nungkwurruwa ebinu-wa angalya nara-murruwa nungkwurruwa yikuwar.danga warka kajungwa yikamakini-yada warnumamalya Neningikarrawaralangwa kawerrikambilyi-yada wurrakina enuwa-manja. Nara yikuwar.danga yakwujina nungkwurruwa yikamaka umba aburraja wurrukwala narramakama adinakba Neningikarrawara-langwa akina-manja angalya akwa warnikuwerrikambilyiyada arakba enuwa-manja,” niyama nakina Jesus.

³⁹ Ngalaja dakina didarringka yinginuminiyengbinuma ayakwa Jesus-langwa-langwa wurrumurdakakina-manja Warningijameriya warnumamalya akwa yingiyama, “Nginumakamura nakina ababurna-langwa amurndakakina ningiyama-mulangwa ngayuwa,” yingiyama. Kemberra amurndakakina-langwa ayakwa ngala-langwa-langwa, aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nawerrikambilyumurra Jesus-manja. ⁴⁰ Biya kemberra wurrakina nawurrakilikena Jesus-uwa akwa nenumarrakbaka enuwa-wa nenikambilyingi-yada aburruwa-manja. Akwa kemberra Jesus nambilya yakwujina mambilyuma marringa-da.

⁴¹ Aburraja arakba kemberra wurrababurne-ka warnumamalya nawerrikambilyuma enuwa-manja mena nuwengkirrikenu-mubaba ena-langwa ayakwa aburrabakiyaba.

⁴² Biya narringamaka wurrakina dakinu-wa didarringka akwa neyama, “Nungkuwa yirrumakama ayakwa akwa kemberra yirruwerrikambilyuma arakba Jesus-manja yarna. Akena yirruwa yirrabakiyaba yirrengkirrikenuma ena-langwa ayakwa akwa yarningme-ka angwurra yarna nakina Jesus nibina akenenibikinama ngarrababurnalangwa ngarnumamalya enena-manja angalya ababurna-manja,” neyama wurrakina.

Jesus neneningabaka-mulangwa nubungkawa-langwa nenikuwenikba

⁴³⁻⁴⁴ Eneja Jesus niyamama adinakba-kiya ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Warnumamalya nara awerrungwur.duma wurrakina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa wurribina nalikaja-mulangwa aburra-langwa-langwa angalya umba wurribina nalikaja-mulangwa eminingka-langwa angalya yimbukwa narawerrungwur.denama,” niyamama nakina. Kemberra mambilyuma marringa numijerida akwa nilalika akina angalya Jameriya umba nilikena nakina yadikina Keliliyu-wa.

⁴⁵ Aburraja Warningikeliliya warnumamalya nawurrakilikenuama adinakba Jirujalemu-wa warnikambarringi-yada Akwurungkuwarrukwi-yada kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa. Narrirringkama arruburrubuda ebina niyamamura Jesus yakwujina Jirujalema-manja. Kemberra niyar.du-manja nakina Jesus Keliliya-manja, wurrumurdakakina warnumamalya neniyekirrerrikama nakina nilikenu-mulangwa yenjerrikina aburra-langwu-wa angalya.

⁴⁶ Nambilyu-wiya nakina Jesus yakwujina Keliliya-manja, kemberra nilawurradinuma akinu-wa angalya eyukwujiya Keyina ebina nikuwarrukwajuwa-murruwa akungwa akwurenu-wa. Umba aburnaja nubungkawa akwa ena-langwa nenikuwenikba

nenambilyuma yakwujina engka-manja angalya eyukwujija-manja engemba-manja Kabuniyuma. Akena nakina nenikuwenikba nangbilyuwadinuma. ⁴⁷ Nakina nenungkwarba nengkirrika-wiya niyar.du-mulangwa nakina Jesus Judiya-langwa, nilikena Jesus-uwa akwa neniyengkilabena enuwa-manja nenikiliki-yada Kabuniyumu-wa kajungwa nakina keninggabakini-yada ena-langwa nenikuwenikba nibina nenikijungwangena arngkidarrba.

⁴⁸ Eneja Jesus niyama nubungkawu-wa, “Nara-manja nungkwurruwa karnumamalya arringkama ngayuwa awar.duma engbingbuda warka, kembirra nara kirrakina awerrikambilyuma ngayuwa-manja,” niyama nakina.

⁴⁹ Kembirra niyama nakina nenungkwarba Jesus-uwa, “Kwa! Likaja ngayuwa-manja! Nara-manja ningkena alikama, kembirra nganyangwa niyukwujija kinijungwunama!” niyama nakina.

⁵⁰ Eneja Jesus niyama enuwa-wa, “Nungkwa-langwa nenikuwena kiningabadinama ngarningka. Jeyi! Likaja lawurradina angalyu-wa enuwa-wa!” niyama nakina. Eneja nenungkwarba nenuminuwerrungwur.danguma niyengbinu-mulangwa Jesus akwa nilikenuma angalyu-wa arakba.

⁵¹ Aburraja nuwakburrangaja nungwenikba akwa wurrukwala warnikumini-uwar.duwar.da nubungkawa-langwa mulikarrkuwilyarra mamurukwa akwa neyama enuwa-wa, “Ningkeningma? Nungkwa-langwa nenikuwena neningabaduma arakba!” neyama wurrakina.

⁵² Eneja niyama nubungkawa aburruwa-wa, “Ngambi-yada neningabaduma nakina?” Neyama aburraja enuwa-wa, “Yarrungkwa memerrkuwilyarra-manja mamawura, nakina numurndakuwarruwalyuma,” neyama wurrakina.

⁵³ Eneja nakina nungwenikba nilyandarrkena ebinu-wa ayakwa nenumaka-murruwa Jesus nenikeningabada-langwa ena-langwa nenikuwenikba, niyengbinuma mibina-manja ngawa meningiyarrungkwa memerrkuwilyarra-manja mamawura. Kembirra nakina nenungkwarba akwa wurrababurna ena-langwa warnumamalya nawerrikambilyuma arakba Jesus-manja.

⁵⁴ Akina kembirra arakba arngkambilyuma-ma arrubuda Jesus niyamama akini-yada ngawa nilalika-mulangwa Judiya umba nilikenu-mulangwa angerriba Keliliyu-wa. Ebina arrubuda ngarrakuwilyakajuwama ngarningka ngarna nilikenu-mulangwa Neningikarrawara-langwa.

5

Jesus neningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungkwarba

¹ Bi...ya aburraja wurrakina warnumamalya Warningijudiya nawurramurndukweyinema nuwambarrinama ayakwi-yada yakwujina Jirujalema-manja kajungwa keyakuwerribikaji-yada ebina niyama-mulangwa Neningikarrawara arakburakba-wiya aburruwa-manja. Enejukwaba nakina Jesus nilikenuma yenjerrikina Jirujalemu-wa. ² Umba akina-manja ngawa angalya ngalaja adirrunwarna akungwa nakuwabalinema angwarnda-manja nuwambilyuma. Akwa amangbala akwulyubena amiyerrija angwarnda-murra nuwalkayanguma yakwujina nakwurdakama akwiyakbidjina akina-manja akungwa. Akina akungwa emikirra Bedijeda Yiburuwamurra ekirra akina. Yakwujina ngawa nuwambilyuma akwudangwa ebina-manja dawa nangwurrkwarrngajungwunu-murrumanja Jirujalema-manja. Akine-ka dawa emikirra Jiba-langwa Dawa. ³ Aburraja wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya wurrangbangbilyuwa-murra nakwunumurrkwulijeyinema amiyerrija-manja wurrakina yakwujina. Wurrukwala warnumamalya wurrimimba umba wurrukwala wurri-landarrkawarriya akwa ngawa wurrukwala wurrirrengmurnirna wurrumurndakakina. Nuwembirrarinama ngawa karukwulyuwakenu-murruwa akina akungwa. ⁴ Adadinuba eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nilikenuma nidirrirnduma yenjerrikina akinu-wa akungwa akwa nirukwulyuwakajuwama akina. Kembirra nuwembirrarinama ngawa wurrakina kinirukwulyuwakajina-murruwa nakina. Kembirra warningadinuba-wiya warnumamalya wurruwilyaba-ma wurrangbilyuwa-ma wurribina narrakburrangarnuma akungwa narukwulyuwakenu-manja, kembirra nuweningabadinuma eningerribirra-langwa angbilyuwa.

⁵ Umba enejukwaba nakina nuwilyaba nenungkwarba nambilyuma yakwujina ngawa nuwilyakama angbilyuwa numurndakayuwanguma 38 mamarika iya yinungkwura. ⁶ Eneja Jesus niyar.duma arakba akina-manja akungwa akwa nenirringka nakina nenungkwarba nukukwunumurrkwuluma yakwujina. Akwa neningma arakba nakina

nenungkarba nangbilyuwadinuma neningarakba-kiye-ka. Kemberra niyama Jesus enuwa-wa, “Ningkingayindena keningabadinama nungkuwa-na?” niyama.

⁷ Eneja nakina nenungkarba niyama, “Mungkwa akena, akini-yada ngawa karukwilyuwakena-manja akina akungwa, nara wurribina warnumamalya yelakwa warnikakumi-yada ngayuwa akungwa-manja. Ningiyaminama ningilikajama ningena, akena wurrukwala warnumamalya arakba nalyengmenama narrakburranginama akina akungwa adinuba-wiya,” niyama nakina.

⁸ Eneja Jesus niyama enuwa-wa, “Mirajanga, mamiya makina nungkwa-langwa makirakirakajungwa akwa likaja,” niyama Jesus nakinu-wa nenungkarba. ⁹ Kemberra arngkawura-wiya eneja nakina nenungkarba neningabada arakba akwa numarndirra ena-langwa makirakirakajungwa akwa nilikena arakba nakina-da. Makina-manja ngawa mamawura memikirra Jebuda. ¹⁰ Kemberra aburraja wurrakina wurrubungkawa WarningiJudiya neyengbinuma ayakwa nakinu-wa nenungkarba neningabadinu-murruwa akwa neyama, “A! Nungkuwa! Jebuda aduwaba-da. Ningkeningbalidinamura-bina ngakwurra-langwa eningarumuruma ayakwa? Nara ningkakina awilyakama makina nungkwa-langwa makirakirakajungwa Jebuda-manja,” neyama wurrakina.

¹¹ Eneja niyama nakina nenungkarba, “Nibina nenungkarba ngineningabakama ngayuwa-manja, nginumakama ningenikirndirriki-yada mema nganyangwa makirakirakajungwa akwa ningenikiliki-yada yeya,” niyama nakina.

¹² Kemberra aburraja nenyengkilaba enuwa-wa akwa neyama, “Numiyambena nakina nenungkarba nibina nginumakama nungkuwa-wa ningkenikirndirriki-yada makina nungkwa-langwa makirakirakajungwa akwa ningkenikiliki-yada yeya?” neyama wurrakina wurrubungkawa enuwa-wa-da.

¹³ Akena eneja nakina nenungkarba nibina neningabadinu-muradungwa neningbala nakina nenumamalya neningabaka-mulangwa enuwa-manja, mena wurrababurne-ka wurrakina warnumamalya yakwujina akina-manja-baba angalya akwa kemberra Jesus numarngkilyumada yadikina nakina-da.

¹⁴ Bi...ya nakina Jesus nenakburrangaja nakina arrawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya yakwujina Jirujalema-manja akwa niyama, “Kwuja, nungkuwa ningkeningabaduma arakba ningkena. Mama ningkenungkwurakba nungkuwa ningkangbilyuwadinuma umba eyukwijiya angbilyuwa akina. Ngwanja arakba kemberra awurruwurrariya-langwa ningkiyamina-mulangwa! Akena nara-manja nungkuwa angwanjuma akina-langwa awurrariya, kemberra kumingengeburakajungwunama arume-ka awurruwurrariya nungkwa-langwa-langwa,” niyama nakina Jesus.

¹⁵ Kemberra eneja nakina nenungkarba nenumuringkama nakina Jesus akwa nilalika arakba akina angalya Neningikarrawara-langwa umba nilikena wurrumndakibinu-wa wurrubungkawa WarningiJudiya akwa niyama aburruwa-wa, “Nakina-bina Jesus ngineningabakama ngayuwa-da,” niyama nakina-da.

¹⁶ Aminakina-langwa aburraja kemberra nenuminiyirrinuma awinyamba Jesus-langwa, mena nakina ngawa niyaminjamama neningabakama warnumamalya Jebuda-manja. Nalyangkiyama nuwar.danga-bu warka nakina umba ngalaja Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma neyamamura, “Nara awar.duma warka makina-manja mamawura Jebuda-manja,” neyamamura akina. ¹⁷ Eneja niyama Jesus aburruwa-wa, “Nganyangwa Nungwarrka nuwar.duwar.denamura ngawa ena-langwa warka aduwaba umba nganjukwaba ningena ninguar.duwar.denamura ebina-muradungwa ngawa warka,” niyama nakina.

¹⁸ Kemberra aburraja wurrumndakakina wurrubungkawa WarningiJudiya nalyanguwerribikajungwunuma angwurra warnikuwardi-yada nakina Jesus. Miyambena-burra? Nalyangkiyama-mubaba wurrakina nenuminariyaka-mulangwa Jesus Mawijija-langwa ayakwa ebina neyamamura, “Nara awar.duma warka Jebuda-manja.” Akwa engka nenyengbijuwa-mubaba Jesus nakina Neningikarrawara ena-langwa Nungwenikba akwa kemberra wunididirrbura-kiya wunalakina-da.

¹⁹ Eneja kemberra nakina Jesus niyama aburruwa-wa, “Wengkirraja! Nara ngayuwa eyamama ebina ngayabakiyaba Ningenikuwenikba umba ebina yimbukwa niyaminama nganyangwa Nungwarrka, akina-bina ngayuwa ningiyaminamura. Nganja ningenirringkinama niyamina-mulangwiya nakina, kemberra ningenuminiyuwarnama ngayamba-langwa. Amandangwa engburingka ayakwa akina. ²⁰ Umba nakina eneja Nungwarrka nilyelyingminama ningena Ningenikuwenikba akwa nginuwiylakajinama ngayuwa ababurna-langwa ebina niyamina-mulangwa enabakiyaba. Kenuwiylakajinama nakina ngayuwa-manja arumuruma-dangwa warka ningenikiyama-langwa ambaka-murra akwa kemberra nungkwurraja yikiyakikbijangeyinama kirrakina.

²¹ Wuburra laka nganyangwa Nungwarrka niyaminama nenuwarumajinama nenibikinama wurrumurdakibina warnumamalya najungweyina ngrumurra, kembirra nganjukwaba Ningenikuwenikba ningiyaminama ningarrenibikinama wurrumurdakibina warnumamalya ningarrangayindena-murruwiya. ²² Eneja nganyangwa Nungwarrka nara alyanguwerribikajungwuma karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba akena nginukwama ngayuwa-wa Ningenikuwenikba-wa akina warka kajungwa ngayuwa kilyanguwerribikajungwuniyada kirrababurna-langwa karnumamalya. ²³ Nginukwama akina warka ngayuwa-wa kajungwa nari-yada kirrababurna-langwa karnumamalya amarrungwayinduma umba yikiyangmarngwajini-yada akwa yikingkubarrngajini-yada Ningenikuwenikba-wa wuburra laka kiningkubarrngajinama Nungwarrku-wa. Akena nungkwurraja karningerribirra kirribina karnumamalya nara engkubarrngajuma ngayuwa-wa Ningenikuwenikba-wa, kembirra nara kirrakina engkubarrngajuma nganyangwu-wa Nungwarrka nginilarrka-murruwa yangkwurrangwa ngayuwa-da.” niyama Jesus.

²⁴ Biya niyama ngarningka Jesus, “Wengkirrikaja! Karningerribirra karnumamalya yikengkirrikaja-manja nganyangwu-wa ayakwa akwa yikuwerrikambilya-manja nibinu-wa nginilarrka-murruwa ngayuwa, kembirra nara alekuma Neningikarrawara nungkwurruwa-wa, nara kirrakina alikama akinu-wa angalya Neningikarrawa-langwu-wa umba yikilikajama angerriba akinu-wa angalya yikambilya-murruwa karniba karningangkawura. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ²⁵ Adinuba arakba aburraja warnumamalya wurribina najungweyinu-murruurra, kabuminengkirrikajama nganyangwu-wa ningenumayakwa Neningikarrawa-langwu-wa Ningenikuwenikba akwa kuwambilyama kembirra warniba wurrakina. Amandangwe-ka makina mamawura kumakwudangwudinama. ²⁶ Keyamarrkinama akina-na? Adinuba-wiya eneja nakina Nungwarrka nakina-bina kenenibikinama wurrakina warnumamalya enabakiyaba akwa nganjukwaba Ningenikuwenikba kenibikinama warnumamalya akwa nungkwurrajukwaba mena nginukwa-mubaba nakina Nungwarrka akina warka adidirbura ngayuwa-wa. ²⁷ Akwa ngarningka nginubungkawakama akina-manja warka ningenikilyanguwerribikajungwi-yada karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Ngayuwa ningena ningibina-murrada kirrengkirrikena-murrada ningenimikirra ningirukwularrinuma enena-manja angalya. Aminenena-langwa ekirra, kembirra nginubungkawakama nakina.*

²⁸ “Nare-ka eyakikbijanguma enena-langwa. Adinuba aburraja wurrakina ngawa najungweyinama warninikijungwa warnumamalya wurribina errikbilya-manja angalya, kuwengkirrikajama nganyangwa ningenumayakwa-da. ²⁹ Biya kembirra wurrakina kawurrakijadenama yadikina aburra-langwa-langwa angalya errikbilya-langwa. Wurribina warnumamalya neyama-murruwiya eningaba, kwarumajungwunama akwa kuwenibudinama akwa eneja nakina Neningikarrawara kenuwerrungwur.denama wurrumurdakakina umba wurribina warnumamalya neyama-murruwiya awurruwurrariya, kwarumajungwunama akwa kuwenibudinama akena eneja nakina Neningikarrawara kenilekbajama wurrakinu-wa-da. Amandangwe-ka makina mamawura kumakwudangwudinama. Nare-ka kembirra eyakikbijanguma,” niyama Jesus wurrumurdakakinu-wa wurububungkawa Warningijudiya-wa-da.

Jesus nara kiniyengbina enabakiyaba

³⁰ Biya niyama ngarningka Jesus wurrumurdakakinu-wa wurububungkawa Warningijudiya-wa, “Nare-ka ngayuwa ningena eyamama awar.duma warka ngayabakiyaba. Kilyanguwerribikajungwuna-manja ngayuwa karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba, kiyaminama ngawa ebina-langwiya kenumakina-mulangwiya Neningikarrawara ngayuwa-manja. Eningerribirra warka ngayuwa kuwar.denama, nara eyamama ebina ningingayindenama umba ebina yimbukwa kiyaminama kiningayindenama nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurrangwa. Kuwar.dena-mulangwa ena-langwa yimbukwa warka, kembirra kilyanguwerribikajungwuna-manja ngayuwa, eningaba yimbukwa kiyaminama ningena,” niyama nakina.

³¹ Biya niyama nakina, “Kuminiyengbijajungwuna-manja nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra nara kirrakina awerrungwur.duma nungkwurruwa ngayuwa-manja. ³² Umba eneja ngarningka ningka-langwa nenumamalya nakina nginuminiyengbinama ayakwa nganyangwa-langwa akwa nganja ngayuwa ningeningma amurndakibina ayakwa alyangmandukwuna-wiya niyengbinama ngayuwa-langwa.

³³ “Nungkwurraja kirralarrkama nungkwurra-langwa wurrayakwa-murra nakinu-wa Janjana akwa eneja nginuminiyengbinuma ayakwa alyangmandukwuna nganyangwa-langwa. ³⁴ Mama nara karningerribirra karnumamalya aminiyengbuma ayakwa ngayuwa-langwa umba ngarramakinama enena ayakwa nakina-langwa Janjana kajungwa Neningikarrawara yikenenibikini-yada nungkwurruwa. ³⁵ Eneja nakina Janjana bajananga wuburra niyamama ebina kirrakuminabarrakajinama mamurukwa karnikiliki-yada. Kirrenuwilyakajuwama karnikilika-langwa akwa kirriyekirreriduma kirrakina. Kembirra kinuminilyelyingmama akinu-wa ayakwa ena-langwu-wa.

³⁶ “Eneja nakina Janjana nginuminiyengbinuma alyangmandukwuna ayakwa ngayuwa-langwa. Umba ngalaja ngarningka engka yikakuwilyakajinama nungkwurruwa-manja nganyangwa-langwa. Amiyambena akina? Eneja nakina Nungwarrka nginuwardikinama ngayuwa-manja ena-langwa warka ningenikiyama-langwa. Kembirra akine-ka warka yikakuwilyakajinama ngayuwa-langwa akwa yikakeningimikinama kirrakina nginilarrka-mulangwa Nungwarrka ngayuwa yangkwurrangwa.

³⁷ “Umba ngarningka Nungwarrka nibina nginilarrkama ngayuwa, enejukwaba nginuminiyengbinuma ayakwa nganyangwa-langwa akena nara kirrakina yikuniminengkirrika ena-langwa ayakwa nara yikinirringka nenumukwurra, ³⁸ akwa nara kirrakina yikingayindanga yikuwerrikambilya ngayuwa-manja ningibina nginilarrka-murrumanja Nungwarrka. Kirriyama-mulangwa amurndakakina, kembirra kirrakina kirriyarrkuwurranguma ena-langwa ayakwa. ³⁹⁻⁴⁰ “Nungkwurraja Karningijudiya kirrubungkawa kirringayindenama yikambilyama karniba karningangkawura. Kirriyangkiyaminama numadadinama numaburangkinama mangma nungkwurra-langwa Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa. Akena nara ngawa-da! Kirruwarenama nara awerrikambilyuma ngayuwa-manja. Amandangwe-ka akina ayakwa Neningikarrawara-langwa kirrakumakinama ngayuwa-langwa. Umba ngayuwa-manja yimbukwa yikuwerrikambilya-manja, kembirra yikambilyama karniba karningangkawura kirrakina.

⁴¹ “Mama yikiyangmarngkwajinama ngayuwa-manja akwa mama nara eyang-marngkwajuma ngayuwa-wa umba nara kembirra kirrakina awerrikawariyakama ningena. ⁴² Ningeningma nganja ngayuwa nara kirrakina alyelyingmama Neningikarrawara umba kirrikadikajungwunama. ⁴³ Nara ngayabakiyaba kilikena yangkwurrangwa umba Nungwarrka ningena nginilarrkama yangkwurrangwa. Akena nungkwurruwa karningiyekirreru-ma ningilikenu-mulangwa ngayuwa enenu-wa angalya. Umba kalikaja-manja wurrukwala aburabakiyaba kaminiyengbijajungwunamanja yikabumakina-manja kirrakina, kembirra yikiyekirreridinama warnikilika-langwa yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa. ⁴⁴ Umba kirruwarenama kirrakina nara angayinduma nakina Neningikarrawara eyangmarngkwajuma nungkwurruwa-wa. Umba kirriyekirreridinama kirrabiyangmarngkwajina-mulangwa warnumamalya yimbukwa. Kirriyamarrkinamura-bina yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-wa?

⁴⁵ “Dukwa kirriyangkiyama-bu kirrakina ngayuwa kilikajama Nungwarrku-wa akwa kalekbajama ningena. Akena nara-da! Nakine-ka Nungwarrka yikenilekbajama nungkwurruwa mena-baba kirriyangmuridinama karnikuminaburrakiyuwa ababurna-langwa ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa. ⁴⁶⁻⁴⁷ Akwa ngarningka kirriyangkiyaminama-bu kirruwerringwurdenama ena-langwa-manja eningarumuruma ayakwa. Amandangwe-ka Mawijija nginuminarrikarranguma nganyangwa-langwa! Akena nara kirrakina yikuwerrungwur.danga ena-langwa-manja ayakwa ebina narrikarrangu-murrumanja arakburakba-kiya-wiya. Nara kirrakina yikuwerrungwur.danga ena-langwa-manja ayakwa-baba, kembirra kirrakina nara awerrungwur.duma nganyangwa ayakwa nganjukwaba-da akwa nara awerrikambilyuma ngayuwa-manja-da,” niyama Jesus wurrumndakakinu-wa wurrubungkawa Warningijudiya-wa.

6

Jesus nenukwa-mulangwa aninga wurriylimberkwulumida-manja 5,000 warnungk-warba

¹⁻⁴ Bi...ya nakina Jesus nilawurradinuma erribaja akinu-wa angalya Keliliyu-wa aburruwa ena-langwa warnikaburrakiyuwa. Biya nuwakwudangwudina arakba warnikambarringi-yada warnikilarrmi-yada emeba Warningijudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa.

Wurrakina arakba kembirra narraburrungkuwarrukwa akina aruma akungwa mijiyangu-ma. Aminambilyuma ekirra nawilyakama akina akungwa Keliliya akwa Daburiyeja. Nuwangkidikarrinu...wa, biya neyar.da ayakuwarra. Kembirra nawurrakilikena angakarjiyingu-wa angalya akwa nawurrakambarringa wurrakina yakwujina. Aburraje-ka wurruwurrakwulyumida warnumamalya narrirringkama arrubuda warka Jesus-langwa neneningabaka-mulangwa wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya. Kembirra neniyuwarnuma arakba enuwa-wa.

⁵ Eneja Jesus nandiyinga akeno nenirringka wurrakina wurruwurrakwulyumida warnumamalya nalikenimurra enuwa-wa. Biya niyama Jesus Bilibu-wa, “Nga-manja ngarna akubeyindenama aninga akakwuni-yada wurrumurndakeyina warnumamalya?” niyama. ⁶ Jesus nenilabenuma niyengbinuma akina ayakwa Biliba-manja neningma-baba arakba nenikiyama-langwa.

⁷ Eneja niyama Biliba enuwa-wa, “Mama akuwilyakama arume-ka angwarnda, umba akilyangmuriduma ngarna ngarnikubeyinda eyukwayuwa aninga warnikalyubari-yada wurrumurndakeyina warnumamalya wurruwilyuwilyaba-wiya,” niyama nakina Biliba.

⁸ Eneja nuwilyaba ningka-dangwa nenikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nambilyuma nakina yakwujina. Nenimikirra Endiruwa nibina Jayumina Bida-langwa nenikumarnjenikba. Niyama nakina Endiruwa Jesus-uwa, ⁹ “Naka nenjarrngalyilya nuwilyakinama amangbala damba eyukwayuwa akwa ambilyuma-kiya akwalya eyukwujiya-kiya. Akeno nara ngarna arijabkama aladikama wurrababurna-baba warnumamalya ena-murra aninga eyukwayuwa,” niyama nakina Endiruwa.

¹⁰ Eneja Jesus niyama, “Wurrambarrijina wurrumurndakakina warnumamalya amarda-manja,” niyama nakina. Ababurna-ka amarda akina yakwujina akina-manja angalya. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nawurrakambarringa. Akeno wurriylimberkwulyumide-ka 5,000 warnungkwarbe-ka wurruwurrakakina. ¹¹ Kembirra arakba eneja Jesus nirndirra amurndakibina damba akwa neniyangmarngkajuwa Neningikarrawaru-wa. Nukuwarranga niyukwayuwaka akwa nenukwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Aburraja kembirra narreyikena wurruwilyuwilyaba-wiya-wa warnumamalya wurribina nuwangmakayangu-murruwa yakwujina. Niyamama ngawa ngarningka akwalya-manja. Kembirra aburraja neyebukeyinuma ngawa wurrakinu...wa yanda-langwa namurndakilada.

¹² Namurndakilada-manja arakba kembirra wurrakina eneja Jesus niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Wurrarrumurndukwuna ebina eyukwayuwa narrilalika-murruurra umba nara arndakbudadikama,” niyama nakina Jesus. ¹³ Kembirra aburraja narrarrumurndukwama ebina aninga narrilalika-mulangwa wurrakina warnumamalya akwa narrilyangburrukawajuwama ememberkwa ambilyumamanja aruma ajamurnda ebina aninga eyukwayuwa amangbala-langwa damba amurndakibina-langwa nuwalyubarinu-mulangwa warnumamalya.

¹⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya narrirringkama arrubuda ebina niyama-mulangwa Jesus akwa namakijeyinuma wurrakina akwa neyama, “Amandangwe-ka naka Neningikarrawara-langwa nenikumakumaka ayakwa nibina nenikilarra nakina yangkwurrangwa enenu-wa angalya-da!” neyama wurrumurndakakina-da.

¹⁵ Akeno eneja arakba nakina Jesus neningma warnikilika-langwa akwa warnikirndirriki-yada wurrakina enuwa warnikangkijiri-yada kajungwa kenubungkawakini-yada nakina Jesus. Kembirra yadikina nilikena arakba ngarningka angerriba angakarjiyingu-wa angalya nakwukawura-da.

Jesus nijirringalyaka-mulangwa karrawara akungwa-langwiya

¹⁶ Biya numamerrkbalina arakba mamawura. Kembirra aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nadirrirrinda angerriba ebinu-wa adirringwarna akungwa Keliliya ¹⁷ akwa namurndakirijawudija mijiyanga-manja arakba akwa narraburrindada erribaja akinu-wa angalya emikirra Kabuniyuma. Biya nalyarrngwalyilyada arakba akina. Eneja Jesus nara kinilikena aburruwa-wa-da.

¹⁸ Kembirra ngalaja arakba arrubuda arrirra nuwadirrbulanga akwa nawarumajungwunuma akina akungwa. ¹⁹ Kembirra aburraja arakba wurrakina warnikabuburrakiyuwa namideyinumurra ngawa amiyerra. Biya kembirra nenirringka nakina Jesus nijirringalyakama karrawara akungwa-langwiya nilikenuma nakwudangwukajungwunuma makinu-wa mijiyanga. Akeno aburraja wurrakina nawurrakakbar.de-ka arakba.

²⁰ Umba niyama eneja nakina Jesus aburruwa-wa, “Ngayuwa ningenu...wa!” niyama. “Nare-ka akbar.duma!” niyama nakina-da.

²¹ Aburraja kembirra neningayindanguma wurrakina nakina Jesus warnikirijawudiyi-yada makina-manja mijiyanga akena arngkawura-wiya arakba ngalaja numamindirruwajungwa ariba-manja akwudangwa akina-manja angalya nalikenu-murruwa wurrakina-da.

Warnumamalya nenuminaburangka-mulangwa Jesus-uwa

²² Kembirra mingka-manja mamawura aburraja wurribina warnumamalya nuwambilyu-murruwura angakuba aburrungkwungaluba, nalyelyimbukweyinuma aburruwa-kiya akwa neyama, “Ngambu-wa nibina kembirra nenungkwarba nilikenuuma? Yelakwa nibina ngenirringkama akena nara nibina-da. Ngarrumarringkama yimbukwa muwilyaba-ma mijiyanga yarrungkwa akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nalikenuuma narijawudiyinuma akena nara nibina Jesus kinilikena aburruwa-manja-da,” neyama wurrakina warnumamalya-da.

²³ Umba ngalaja mamurndakakina mukwala mijiyanga meningiDaburiyeja numamurndakumindirruwajungwunuma mijiyelya-manja akwudangwa ebina-manja angalya neningamarngkwajuwa-murruwanja Jesus ebina-langwa damba Neningikarrawaru-wa nenukwa-murruwanja yakwujina wurrakina-manja warnumamalya. ²⁴ Aburraja narraringka-manja wurrakina warnumamalya narrilalikama Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina angalya, kembirra narijawudija wurrukwalama mamurndakakina-manja mijiyanga akwa nalikena angerriba akinu-wa angalya Kabuniyumu-wa nenuminandeyuma wurrakina Jesus-uwa.

Jesus nakina nidamba Nakwenenibika ngakwurra-langwa

²⁵ Bi...ya nuwakburrangaja arakba nakina Jesus jinikakwa-manja akina-manja angalya Kabuniyuma wurrumurndakakina warnumamalya yakwujina ayakuwarra akwa neyama enuwa-wa, “A nungkuwa! Ngambi-yada ningkena ningkiyar.duma yelakwa?” neyama wurrakina.

²⁶ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Mena-burra karna yirruminaburangkama ngayuwa-wa? Kirrumumiringka-mubaba arrubuda ningiyama-mulangwa ningena-na? Nare-ka! Yirruminaburangkama ngayuwa-wa mena kirralyubarinu-mubaba damba akwa kirriladangu-mubaba nungkwurruwa. ²⁷ Nare-ka aburangkama kengmandina-murruwa aninga umba wurraburangkina ebinu-wa aninga yikakukwuna-murruwa akwenenibika nungkwurruwa-manja yikambilyi-yada karniba kembirra karningangkawura. Amandangwa engburingka ayakwa akina! Eneja Neningikarrawara Nungwarrka kirrenuwilyakajuwama nungkwurruwa-wa nginuwerrungwur.dena-mulangwa ngayuwa-manja. Nginuwerrungwur.denama ngayuwa-manja ningibina-murrada ningurukwalarinu-murruwanja enena-manja angalya. Kembirra nganja ngayuwa kakwunama amukwiyadakina aninga nungkwurruwa-wa,” niyama nakina Jesus aburruwa-wa-da.

²⁸ Aburraja kembirra neyama wurrakina enuwa-wa, “Miyambena yirreningayindenama Neningikarrawara yarnikiyama-langwa yarna yarnikiladikajungwa-langwa akina aninga?” neyama wurrakina-da.

²⁹ Eneja niyama nakina Jesus aburruwa-wa, “Enena-bina awilyaba-ma kirrenuningayindenama nakina Neningikarrawara karnikiyama-langwa nungkwurruwa karnikuwerrikambilyingi-yada ngayuwa-manja ningibina nginilarrka-murruwanja yangkwurranga enenu-wa angalya,” niyama nakina Jesus.

³⁰ Neyama aburraja enuwa-wa, “Amiyambena kembirra arrubuda nungkwaja kiyaminama kajungwa yikuminabilyerrikini-yada nungkuwa Neningikarrawara-langwa arrubuda yirra-langwa akwa yikuwerrungwur.deni-yada nungkwa-langwa-manja ayakwa? Kiyamarrkinama kembirra nungkuwa? ³¹ Aburraja ngakwurra-langwa warningarakburakba-kiya wurrumirumiranyungwa nuwalyubarinuma ebina aninga alarrkingburingka-manja angalya. Ngalaja enena nuwarrrikarrijajungwunuma ayakwa akwa neyaminamurra, ‘Nenukwamurra nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya akina damba angaluba karrawara-langwa warnikalalyubari-yada,’ neyaminamurra akina ayakwa,” neyama wurrakina-da.*

³² Eneja niyama nakina Jesus, “Wurrengkirraja! Nare-ka nakina Mawijija yikenukwa akina damba karrawara-langwa angubina-langwa nungkwurruwa-wa, umba eneja nganyangwa Nungwarrka nakina-bina nenukwama aburruwa-wa akwa ngarningka yikenukwunama amamalya-dangwa damba karrawara-langwa nungkwurrajukwaba nungkwurruwa-wa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ³³ Umba nganja

ningena ningibina ningidirirnduma yangkwurrangwa abalkaya-langwa, ningiyaminamurra akina wuburra damba yikenukwunama Neningikarrawara nungkwurruwa-wa. Akwa ngarningka kakwunama kirrababurnu-wa karnumamalya akwenenibika ngayuwa yikambilyi-yada karniba karningangkawura-da,” niyama nakina Yesus.

³⁴ Kembirra aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “A nungkuwa, yikukukwuna ngawa akina damba,” neyama.

³⁵ Eneja niyama ngarningka Yesus, “Ngayuwe-ka ningena ningibina ningidamba kakwuna-mulangwa akwenenibika nungkwurruwa-wa yikambilyi-yada karniba karningangkawura,” niyama Yesus. “Umba nungkwurraja kirribina karningerribirra yikilikaja-manja yikiyuwarnana-manja ngayuwa-wa akwa yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja, nare-ka kembirra kirrakina amureyuma akwa ngarningka nare-ka eyakwurruma umba yikiladenama ngawa kirrakina,” niyama. ³⁶ “Umba ngarramakamura arakba ebina-wiya yirringkama ngayuwa nungkwurruwa akena nungkwurraja nara yikuwerrikambilya ngayuwa-manja. ³⁷⁻³⁸ Nara kidirirnda abalkaya-langwa ningenikiyami-yada ngayuwa nganyangwa-langwiya mangma umba ningilikena yangkwurrangwa ningenikiyami-yada ngayuwa ena-langwa-langwiya mangma nibina nginilarrka-mulangwa. Ningiyamina-mulangwa amurndakakina-langwiya, kembirra nare-ka aminangkirrajuma ngayuwa karningerribirra karnumamalya yadada kirribina yikilikaja-murumurra ngayuwa-wa. Kirrababurna-langwa karnumamalya kirribina nginukwamurra Nungwarrka ngayuwa-wa arakba, yikilikajama ngayuwa-wa-da. ³⁹ Umba enenabina ngawa nginuminingayindenama nibina-murrada nginilarrkama ngayuwa ningenikiyami-yada. Nakina aduwaba nginingayindenama kakwurrinjini-yada ngayuwa nungkwurruwa-manja. Nakina nginukwama nungkwurruwa ngayuwa-wa akwa nara kembirra ningena alarrkama karningerribirra ngayuwa-langwa umba kirrababurna-langwa kumandakwuliyinama ngayuwa akwa kawarumajinama kenibikinama nungkwurruwa makina-manja meningarija-langwa mamawura kawarumajungwuna-murumanja wurribina warningma-murumurra nakina Neningikarrawara. ⁴⁰ Akwa ngarningka enena-bina aduwaba ningayindenama nganyangwa Nungwarrka. Kirrumurndakibina yikiringkina-murumurra ngayuwa Ningenikuwenikba akwa yikuwerrikambilya-murumurra ngayuwa-manja, yikambilyama karniba karningangkawura ngawa kirrakina-da. Akwa nganja ngayuwa kembirra kawarumajinama kenibikinama nungkwurruwa meningarija-langwa-manja mamawura,” niyama Yesus wurumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

⁴¹ Kembirra arakba aburraja wurrakina warnumamalya nangwurrkiyengbeyinuma enuwa-langwa niyengbijajungwunu-mulangwa nakina nidamba nibina nidirirnduma yangkwurrangwa karrawara-langwa angubina-langwa. ⁴² Biya neyama wurrakina, “Jawijiba-langwa nenungkarwa nenikuwenikba Yesus nakina-na? Ngarningma ngarna ena-langwa nungwenikba akwa dirndenikba. Nare-ka nakina amakama ngarna nidirirndu-mulangwa abalkaya-langwa yangkwurrangwa!” neyama wurrakina.

⁴³ Eneja Yesus niyama wurumurndakakinu-wa warnumamalya, “Wurrungwurrkiyengminjadina arakba nara angwurrkiyengbajuma! ⁴⁴ Nara karna karningerribirra alikama eyuwama ngayuwa-wa nungkwurrabakiyaba. Nare-ka-da! Yikeniyangkijirena-manja Nungwarrka yimbukwa nungkwurruwa nibina nginilarrkama ngayuwa, kembirra yikilikajama kirrakina ngayuwa-wa. Akwa kawarumajinama kirrakina kenibikinama mibina-manja ngawa meningarija-langwa-manja mamawura. ⁴⁵ Eneja nakina nuwilyaba nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa narrikarranguma enena ayakwa neyaminamurra, ‘Eneja Neningikarrawara nakina yikenakakirumakina kirrababurna-langwa karnumamalya,’ neyaminamurra akina ayakwa. Nungkwurraja kirrababurna-langwa kirribina kirrengkirrikaja-murumurra Nungwarrkuwa akwa kirreningmidina-murumurra enuwa-langwa, yikilikajama ngayuwa-wa kirrakina. ⁴⁶ Akena nara eyamama akina ayakwa, ‘Kirrakina kirrukwa karnumamalya arakba kinirringkama Nungwarrka,’ nara eyamama akina. Ngayuwa yimbukwa ninguwilyaba-na ningenirringkama nganyangwa Nungwarrka, ningibina ningilikenuma Neningikarrawara-langwa,” niyama nakina Yesus.

⁴⁷ Biya niyama ngarningka Yesus, “Wurrengkirraja! Kirribina karningerribirra yikuwerrikambilyama ngayuwa-manja, kembirra yikambilyamurra karniba nungkwurruwa karningangkawura. ⁴⁸ Ngayuwe-ka ningena ningidamba kenibikina-mulangwa karningangkawura kirrakina. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁴⁹ Aburraja nungkwurra-langwa wurumirumirenungwa warningaraburakba-kiya nuwalyubarinuma akina aninga alarrkingburingka-manja angalya. Biya najungweyinumurra

wurrakina wuburra neyaminamurra wurrababurna-langwa warnumamalya najungweyina. ⁵⁰ Umba enena ngalaja waka damba ebina nadirrirnduma yangkwurrangwa karrawara-langwa, karningerribirra yikalyubarina-manja, nara nungkwurraja kirrakina ajungwuma akwa arukwulyuwakama alikama karnumawurrina kirriyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa, ⁵¹ umba yikambilyama karniba karningangkawura enuwa-manja. Ngayuwa-bina ningena ningidamba kenibikina-mulangwa kirrakina ningibina ningidrirnduma yangkwurrangwa abalkaya-langwa. Ebina damba kakwunama nungkwurruwa-wa ningenumadangkwa akina. Kakwunama akina kirrababurna-langwa karnumamalya kajungwa yikambilyi-yada karniba karningangkawura kirrakina-da,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

⁵² Kembangira arakba aburraja wurrumurndakakina warnumamalya WarningiJudiya nuwawinyambakeyina nebeyinuma aburruwa-kiya akwa neyama, “Kiniyamar-kraka kembangira naka nenungkarba akenukwunama ena-langwa nenumadangkwa ngarnikalyubari-yada ngakwurruwa? Nare-ka-da!” neyama wurrakina-da.

⁵³ Kembangira eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Nara-manja kirrakina nungkwurruwa alyubaruma nganyangwa ningenumadangkwa ningibina-langwa ningirukwullarrinu-mulangwa enena-manja angalya akwa nara-manja ebekuma nganyangwa merra, kembangira nara ambilyuma karniba karningangkawura kirrakina-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁵⁴ Umba yikalyubarina-manja ningenumadangkwa akwa ngawa yikibekina-manja nganyangwa merra, kembangira yikambilyama karniba karningangkawura akwa nganja ngayuwa kawarumajinama kenibikina nungkwurruwa mibina-murrada ngawa meningarija-langwa mamawura. ⁵⁵ Umba nganyangwa ningenumadangkwa ningena wuburra amamalya akwalya akwa ngalajukwaba nganyangwa merra makina wuburra amamalya akubibeka. ⁵⁶ Nungkwurraja kirribina karningerribirra yikalyubarina-murumurra nganyangwa amadangkwa akwa yikibekina-murumurra nganyangwa merra, akiyakeyina ngarruwurakawura-ma enena-manja angalya. ⁵⁷ Eneja Nungwarra nginlarrkama ngayuwa. Akwa nganja ningena ningambilyama ningeni-ba mena nginukwamubaba akwenenibika ngayuwa-manja. Kembangira nungkwurrajukwaba yikalyubarina-manja nganyangwa amadangkwa, karniba yikambilyama mena kenibikina-mubaba ngayuwa kirrakina. ⁵⁸ Umba ngayuwa ningena ningidamba ningibina ningidrirnduma yangkwurrangwa karrawara-langwa. Akena enena damba nara wuburra akina aninga ebina nuwalyubarinuma nungkwurra-langwa wurrumurimirenungwa warningarakburakba-kiya akwa najungweyina. Nungkwurraja kirribina karningerribirra yikalyubarina-manja enena damba, yikambilyama karniba karningangkawura kirrakina-da,” ⁵⁹ niyama nakina Jesus nenuwilyakajuwama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya yakwujina akina-manja jinikakwa akina-manja angalya Kabuniyuma.

Jesus niyengbinu-mulangwa ayakwa akambilya-mulangwa ngarniba ngarningangkawura

⁶⁰ Kembangira aburraja wurrakina wurrababurna warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nawurrakengkirrikenuma amurndakakinu-wa ena-langwu-wa ayakwa akwa neyama, “Nare-ka, akina ayakwa ngarrilyangmuridinama ngarnikeningmidi-yada ngakwurruwa. Angkaburra kembangira kuwengkirrikiyi-yada akinu-wa ayakwa?” neyama wurrakina.

⁶¹ Umba eneja nakina Jesus nenumilyakwenuma arakba ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nangwurrkiyengbeyinuma aminakina-langwa ayakwa. Biya niyama kembangira Jesus aburruwa-wa, “Jerriya kembangira kirruwarenama ena ayakwa nganyangwa kajungwa kirrakina nari-yada eyuwama ngayuwa-manja? ⁶² Nungkwurruwa yikirringkina-manja ngayuwa ningibina-murrada ningirukwullarrinuma enena-manja angalya kuwarumajungwuna-manja ningena kilikaja-manja karrawaru-wa akinu-wa angalya ebina ningambilyu-murruwa adinuba-wiya, kembangira yikiyamarrkinama yikeningmidinama kirrumurndakeyina?

⁶³ Nakina-bina eneja Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa yikenenibikina karningangkawura kirrakina. Umba nungkwurraja kirriyangmuridinama nungkwurrabakiyaba karnikiyama-langwa. Umba enena ayakwa ebina ningiyengbinuma nungkwurruwa-wa, yikuwerrungwurdena-manja akina, kembangira eneja Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa yikenenibikina karningangkawura kirrakina. ⁶⁴ Akena nara karna kirrukwa awerrungwur.duma akina-manja ayakwa,” niyama Jesus. Arakba-wiya Jesus naburradadangu-wiya ena-langwa

warka, nakina neningma arakba wurrakina warnumamalya kawerrikambilya-murrumurra enuwa-manja akwa ngarningka wurrubina wurruwilyaba naramurrumurra awerrikambilyuma enuwa-manja, wurrakina-bina karrakwunama nakina Jesus wurrukwalu-wa warnumamalya kenuwurrikbina-murruwa. ⁶⁵ Biya niyama ngarningka nakina Jesus, “Nara karna karningerribirra alikama ngayuwa-wa. Yikenangkijirena-manja yimbukwa nganyangwa Nungwarrka kirrakina, kembirra yikilikajama ngayuwa-wa. Nara karna awerrungwur.duma akina-manja ayakwa-baba, kembirra ngarramakama amurndakakina ayakwa nungkwurruwa-wa,” niyama nakina Jesus.

⁶⁶ Yadikina-langwiya ngawa aburraja wurrababurna warnikaburrakiyuwa ena-langwa namurndakilyangkarrngajungwa akwa nara arakba keniyuwarna enuwa-manja wurrumurndakakina-da.

⁶⁷ Eneja Jesus nenirringka-manja wurrumurndakibina nenilalikama nakina arakba, kembirra niyama ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa wurrumemberrku-wa wurrambilyuma, “Nungkwurrajukwaba kiringgayindena yikilikaja arakba yikilalikina ngayuwa?” niyama nakina Jesus-da.

⁶⁸ Eneja niyama nakina Jayumina Bida enuwa-wa, “Nara-murruwa wurrubina warningaba yarnikiliki-yada yarna! Ningkakina-bina yirramakama yarna ebina ayakwa yikakenibikinama yarningangkawura. ⁶⁹ Kembirra arakba yarne-ka yirruwerrikambilyama nungkuwa-manja akwa yarningma ningkakina ningkibina ningkungwurriyaka ningkuwilyaba-ma nginilarrkama angaluba Neningikarrawara,” niyama nakina Bida.

⁷⁰ Kembirra eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Ngayuwa ninguwekbalyinuma kirrumemberrka kirrambilyuma-na? Akena kirruwilyaba karna yelakwa Namukwalangwa-da!” niyama nakina Jesus aburruwa-wa-da. ⁷¹ Nakine-ka Jesus niyengbinuma Judija-langwa nibina nenikuwenikba nakina-langwa Jayumina NeningiKariyada. Nakina-bina nuwilyaba nibina wurrumemberrka wurrambilyuma-langwa warnikaburrakiyuwa akena nakina-bina nenikukwi-yada nakina Jesus wurrakinu-wa wurrukwalu warnumamalya nenuwurrikbina-murruwa nakina-da.

7

Nara wurrakina kawerrikambilya Jesus-manja

¹ Bi...ya eneja Jesus nilikenuma yenjerrikina engku-wa iya engku-wa angalya yakwu-jina Kelliyama-manja. Aburraja WarningiJudiya wurrubungkawa neningayindanguma warnikuwardi-yada nakina Jesus. Kembirra aminakina-langwa nara kiningayindanga arakba Jesus kinilikena angerriba Judiyu-wa. ² Ngalaja arakba nuwakwudangwukajungwunuma warnikambarringi-yada warnikilarrmi-yada emeba WarningiJudiya warnumamalya wurrababurna-langwa amurndakibina-manja amiyerriya nalungkwayangumurrumanja warnikalyubari-yada aninga-murriya akwa warnikilyelyimbukwaji-yada ayakwa aburra-langwa-langwa wurrarumuruma. Akina emikirra kembirra Akwulungkwayija.*

³ Aburraja kembirra Jesus-langwa warnikumarnjena nenirinjarrkama akwa neyama enuwa-wa, “Wulalika ena angalya umba jeyi! Likaja angerriba akinu-wa angalya Judiya kajungwa wurrakina warnikaburrakiyuwa nungkwa-langwa karringringkini-yada amukwiyadakina arruburrubuda warka wuburra ningkuwar.danguma. ⁴ Kangayindena-manja warnumamalya kuweningmidina-manja nungkwa-langwa-langwa warka, kembirra nara aburwarrkama awar.duma nungkwa-langwa warka amurama ningkakina. Umba kuwar.denama warka ningkabillyerra kaburringkina-murrumanja wurrakina wurrababurna-langwa warnumamalya,” neyama wurrakina warnikumarnjena enuwa-wa. ⁵ Nara aburrajukwaba ena-langwa warnikumarnjena kawerrikambilya enuwa-manja wurrakina.

⁶ Eneja kembirra Jesus niyama aburruwa-wa, “Nara ambaka ningena nalikajawiya ningenikabillyerrika-langwa nibina narrubuda-dangwa nilyengma Neningikarrawara. Umba nungkwurraja nungkwurra-langwa mamawura meningerribirra makina karnikiyama-langwa. ⁷ Aburraja warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulumida-manja, nara awurrikbama nungkwurruwa-wa umba ngayuwa-wa buwurrikbinama wurrakina ningarralekbenu-mulangwa ngawa neyamina-mulangwa awurruwarrariya. ⁸ Nungkwurraja jeyi! Wurrilikaja wurriyengmena arakba akinu-wa Akwulungkwayija nara-baba ningena alikama akinu-wa Akwulungkwayija, nara-baba ambaka ningena nalikajawiya ningenikabillyerrika-langwa nibina narrubuda-dangwa

* 7:2 Leviticus 23:33-44

nilyengma Neningikarrawara,” niyama Jesus. ⁹ Kemberra nambilyuma ngawa yakwujina nakina akina-manja angalya Keliliya-da.

Jesus nilikenu-mulangwa Akwulungkwayiju-wa

¹⁰ Aburraja kemberra Jesus-langwa warnikumarnjena nalyengmanguma wurrakina Jirujalemu-wa adinakba akinu-wa Akwulungkwayija warnikambarringi-yada amurndakibina-manja amiyerriya. Akwa ngarningka aburrajukwaba wurrababurneka warnumamalya nalikenuma yenjerrikina akinu-wa Akwulungkwayija. Eneja Jesus nakina narijidinuma arija-langwa. Nara kinabilyerrikajungwuna umba numurama nenuwurrakiyuwarnuma. ¹¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrakina wurrububungkawa Warningijudiya nenuminembirrarinuma nuwaburangkeyinuma nakinu-wa Jesus akwa narreyengkilabenuma wurrumurdakakina-manja warnumamalya warningakwujina-manja akwa neyama, “Nangamba nibina nenungkwarba?” neyama wurrakina.

¹² Aburraja wurrababurna warnumamalya wurrubina nuwambilyuma yakwujina, nalyelyimbukweyinuma naminijirakajeyinuma ayakwa wurrakina enuwa-langwa akwa neyama wurrakina wurrukwala, “Neningabe-ka nakina nenungkwarba.” Umba wurrukwala aburraja neyama, “Nare-ka! Ngarrenikadikina ngarna ngarnumamalya nakina,” neyama wurrumurdakakina. ¹³ Akena nuwakbar.danguma wurrumurdakakina-langwa wurrububungkawa Warningijudiya-langwa karrangajina-mulangwa wurrakina. Kemberra nara karrabilyerrika ayakwa enuwa-langwa umba narriyukwujiyakama nalyelyimbukweyinuma.

¹⁴ Bi...ya akina Akwulungkwayija nara kajerridina ambaka umba nuwakwuleyinuma makina-manja ambaka mamawura. Kemberra eneja nakina Jesus nilikena Neningikarrawara-langwu-wa angalya akwa arakba nenakakirumakama wurrumurdakakina-manja warnumamalya yakwujina. ¹⁵ Aburraja kemberra wurrakina wurrububungkawa Warningijudiya neyakikbijangeyinuma angwurra akwa neyama, “Nakaka nenungkwarba nare-ka kinambarrina nakina adinakba-kiya wurrarumuruma-manja warnikakakirumaka ngakwurra-langwa-manja. Umba niyamarrika kemberra naka neningmidinuma ababurna-langwa?” neyama wurrakina namakijeyinuma.

¹⁶ Kemberra eneja Jesus niyama wurrumurdakakinu-wa warnumamalya, “Enena ayakwa ngarrakakirumakinama ebina, nginukwama Neningikarrawara nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurragwa. Nara nganyangwa ayakwa ena umba nibina-langwa. ¹⁷ Nungkwurraja yikilyanguwerribikajungwuna-manja karnikiyama-langwa ebina kirrenuminingayindena-mulangwiya Neningikarrawara, kemberra yiken-ingmidinuma akina ayakwa nganyangwa ebina nginukwa-murrikba Neningikarrawara akwa ningiyengbina-murrikba ayakwa ngayabakiyaba nganyangwa-langwiya mangma. ¹⁸ Kangayindangu-manja ningena kabiyangmarngekwayijini-yada akwa kabingkubarrngajini-yada wurrukwala ngayuwa-manja, kemberra kuminiyengbijajungwunuma ngayabakiyaba. Akena nganja ningeningayindenama kiningkubarrngajini-yada nakinu-wa Neningikarrawara nibina nginilarrka-murruwa ngayuwa yangkwurragwa. Ningeningayindena-mulangwa kiningkubarrngajini-yada enuwa-wa, kemberra ningiyengbinama ena-langwa ayakwa, nara ningena ekadikama umba ningilarrkularrkakinama ningena. ¹⁹ Eneja Mawijija kirrenumakama eningarumuruma ayakwa Neningikarrawara-langwa-na? Akena nara kirruwilyuwilyaba kurrakina yikuminiyarrkuwaraka akina ayakwa akwa kirriyaminama ngawa kurrakina aduwaba-da. Miyambeni-yada kirriyanguwerribikajungwunama yikuwardena-mulangwa ngayuwa kurrakina-na?” niyama Jesus wurrumurdakakinu-wa Warningijudiya warnumamalya. ²⁰ Aburraja kemberra wurrumurdakibina warnumamalya neyama wurrakina, “Ningkarrawilyakinama wurruwilyaba wurruwurriya wurrumukwa ningkena-bina-na! Nare-ka yarna angayinduma awarduma nungkuwa-manja!” neyama wurrumurdakakina.

²¹ Eneja niyama Jesus aburruwa-wa, “Kirriyakikbijangeyinuma kurrarndadinuma nungkwurruwa ninguar.dangu-mulangwa ngayuwa ebina awilyaba warka arrubuda Jebuda-manja. ²² Eneja arakburakba-wiya Mawijija nenumakama nungkwurra-langwa-manja warnumamalya ebina ayakwa yikaringandena-mulangwa yikamukaduwamurrikina-mulangwa nungkwurra-langwa wurrangaringariya warninikuwenungwa mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura. Akena nara nakina Mawijija kiniyengbina akina ayakwa kinabilyerrika umba aburraja nungkwurra-langwa wurrumirumirenungwa warningarakburakba-kiya neyengbinuma akina. Mama Jebuda makina mamawura umba yikamukaduwamurrikinama ngawa warnungkwarba wurrangariya makina-manja ngawa mamawura-da, ²³ kajungwa

yikinuminiyarrkuwarakini-yada Mawijja-langwa-manja eningarumuruma ayakwa. Kembang miyambena-burra kirrawinyambadina ngayuwa-manja ningeningabakamulangwa nibina nenungkarba Jebuda-manja? ²⁴ Kirrilyanguwerribikajungwunama ngarnumamalya-langwa ngarningaba-murrikba akwa ngarruwurrariya-murrikba ngarrakina.

Kirrilyanguwerribikajungwunama arakba ninguwurrariya-murrikba ngayuwa kirrakina. Nara alyanguwerribikajungwuma karna warningikarrawara-langwa warnumadangkwa umba warningarrawa-langwa wurraminilyanguwerribikajungwuna ebina-langwiya alyangmandukwuna,” niyama nakina Jesus wurrumurdakakinu-wa warnumamalya.

Warnumamalya nenuminilyelyimbukweyinu-mulangwa nibina-langwa nenijirrkumarnu-mulangwa Neningikarrawara neningadinakba

²⁵ Aburraja wurrakina warnumamalya Warningijirujalema nenirringkama nakina Jesus nenakakirumakama wurrumurdakakina-manja warnumamalya niyengbinuma abilyerra ayakwa. Akena nara aburraja wurrakina wurububungkawa kuwawinyambadina akwa nara keniba enuwa-wa. Kembang wurrukwal warnumamalya naminandabumeyinuma akwa neyama, “Nakina-bina nenungkarba nibina neningayindanguma kenuwardanguma wurububungkawa wurrakina-na? ²⁶ Akena kwuja! Nara aminilawurrakajuma ayakwa enuwa-wa umba niyengbinama abilyerra ayakwa. Dukwa warningma ngakwurra-langwa wurububungkawa-baba nakina-bina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba. ²⁷ Dukwa nara-da! Ngarningma ngarna akina angalya nilikenu-mulangwa nakina nenungkarba narumidinu-mulangwa. Akena kinilikaja-manja nakina-murrada yangkwurrangwa, ngarningbala akina angalya kinilikaja-mulangwa nakina,” neyama wurrakina warnumamalya. ²⁸⁻²⁹ Eneja Jesus nenakakirumakama ngawa yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Akwa niyangkuwarumajungwunuma nakina ayakwa akwa niyama, “Dukwa karningma ngayuwa, dukwa karningbala-da! Akwa dukwa karningma akina angalya ningilikenu-mulangwa ngayuwa, dukwa nara ngawa-da! Akena nara kilikena ngayabakiyaba yangkwurrangwa ngayangwa-langwiya mangma umba ningilikenuuma nibina-langwa nginilarrkamulangwa ngayuwa enenu-wa angalya akwa nilyangmandukwuna-dangwa nakina. Nungkwurruwa karningbala nakina umba ngayuwa yimbukwa ningeningmidinamada!” niyama Jesus nakina-da.

³⁰ Kembang aburraja wurrumurdakakina warninungkarba wurrukwal neningayindanguma warnikirndirriki-yada nakina Jesus akena nara ngawa kenuminijirrkilyinga wurrakina enuwa-manja mena nara ambaka numinilikenu-wiya nenikuminabilyerrika-langwa nibina-langwa nenilarrka-mulangwa Neningikarrawara nakina-bina narrubuda-dangwa nilyengma. ³¹ Akena aburraja wurrumurdakakina warnumamalya wurrababurna nawerrikambilyuma enuwa-manja umba naminandabumeyinuma akwa neyama wurrakina, “Nakaka nenungkarba ngarrenuminabilyerrikama arrubuda Neningikarrawara-langwa ebina nuwabuwarrukwajungwunu-mulangwa. Kinilikaja-manja yangkwurrangwa nibina nenuminijirrkumarnuma Neningikarrawara neningadinakba, kembang eningumiyambena warka kinuwar.denama nakina yelakwa? Arrubuda-dangwa yinda aba-kiya? Nara nakina awar.duma amurdakayuwaya-na?” neyama wurrakina warnumamalya-da.

³² Aburraja wurrumurdakakina WurruBarija warnungkarba nuwengkirrikenuma wurrumurdakakina warnumamalya nangwurrkiyengbeyinu-mulangwa Jesus-langwa. Kembang wurrumurdakakina WurruBarija akwa ngawa wurububungkawa WurruMinida warnungkarba narralarrka wurrukwal wurrakina warnikakukwurra Neningikarrawara-langwa angalya yenjerrikina warnikirndirriki-yada akwa warnikididi-yada enuwa.

³³ Akena eneja Jesus niyama, “Ngayuwa ningena ningambilyama yelakwa aduwaya-wiya. Kembang arakba kilikajama nibinu-wa nginilarrka-murruwa ngayuwa yangkwurrangwa. ³⁴ Yikabuburangkeyinama kirrakina ngawa ngayuwa-wa akena nara akburrangama. Nara karna alikama ngayuwa kilikaja-murruwa. Aminakina-langwa kembang nara karna akburrangama ngayuwa,” niyama nakina.

³⁵ Kembang aburraja Warningijudiya wurububungkawa neyama, “Ngambu-wa-bina naka kinilikajama kembang nara ngakwurruwa akburrangama? Yinda kinilikajama angerriba eminingku-wa angalya nuwambilya-murruwa wurribina ngakwurra-langwa warnumamalya kajungwa kenuwilyakajini-yada ayakwa wurribina Warningijudiya warnumamalya-na? ³⁶ Ngarrenumakama nenilikila-langwa yenjerrikina akwa

ngakwurruwa akinuminaburangkina-mulangwa enuwa-wa akena nara akburrangama nakina ngakwurruwa mena nara-baba ngarna alikama kinilikaja-murruwa. Kembirra dukwa neyamarrkama amurndakibina ayakwa ngarrenumakama niyengbinuma?" neyama wurrakina.

Akwenenibika akungwa kakwularrina-mulangwa

³⁷ Kembirra numarakbada makina meningarija-langwa mamawura meningilarrngek-burna akina-langwa Akwulungkwayija nuwambarrinu-mulangwa warnumamalya amurndakibina-manja amiyerriya warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwa-langwa wurrarumuruma.* Eneja Jesus narjiyinga akwa niyengbina niyangkuwarumajung-wuna akwa niyama, "Kirribina karningerribirra yikiyakuwurrina-manja akungwa, kwa! Yikilikaja ngayuwa-wa kajungwa kebekajini-yada. ³⁸ Ngalaja arakburakba-kiya-wiya enena ayakwa nuwarrikarrijungwunuma akwa neyamama, 'Karningerribirra-langwa karnumamalya kirribina yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja, kembirra arrawa-langwa nungkwurra-langwa-langwa yukwudukwada kakwularrinama akwenenibika akungwa wuburra amukwa akungwa neyaminama,' neyamama akina ayakwa," niyama nakina Jesus. ³⁹ Biya nenumaka-manja amurndakibina ayakwa akungwa-langwa, niyengbinuma Neningikarrawara-langwa-langwa Nenumawurrina. Akena akini-yada ngawa nara ambaka nakina Jesus kinijungwuna akwa kinuwarumajungwuna mabiyakarbiya-manja mamawura. Kembirra nara eneja Neningikarrawara ambaka kenilarrkena nakina Nenumawurrina warnumamalyu-wa. Umba ambaka-murra wurrumurndakibina warnumamalya kawerrikambilya-murruwura Jesus-uwa, kembirra kenumenama nakina Nenumawurrina wurrakina. Akwa enamba-langwa kenu-mamurikajinama warnikiyama-langwa eneningingaba-wiya arngkababurna-langwa wuburra laka amukwa akungwa eningaba nabulbeyinama arngkababurna-langwa.

Warnumamalya neningirrajuwa-mulangwa Jesus-langwa

⁴⁰ Aburraja wurrumurndakibina warnumamalya nuwengkirrikena amurndakak-ina ayakwa Jesus niyengbinu-mulangwa akena naminandabumeyinuma akwa ne-nangkuwabijuwama wurrakina. Biya wurrukwal neyamamurra, "Amandangwe-ka nakina nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa nibina nenikilar-rka nakina yangkwurrangwa," neyama wurrakina. ⁴¹ Wurrukwala neyamama, "Nakina-bina nenuminijirabama nenijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba!" Aburraja wurrukwala neyamama, "A.a! Nara arukwularruma nakina-murrada neningadinuba-wiya akina-manja angalya Keliliya! Nare-ka! ⁴² Ebina ayakwa nuwarrikarrijajungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra, ngarrakumakinama numinakina-langwa enejukwaba kinilikaja-mulangwa nenikaduwa numirenikba Deyibida-langwa-langwa akwa nenikirukwularra-langwa nakina Deyibida-langwa-manja angalya Bediliyema-manja," neyama wurrakina. Akena warningbala wurrakina nirukwularru-mulangwa Jesus Bediliyema-manja. ⁴³ Kembirra arakba nawurrabarriyina Jesus-langwa. ⁴⁴ Wurrukwala neningayindanguma warnikirndirriki-yada nakina Jesus akena nara kenuminijirrkilying wurrakina.

⁴⁵ Aburraja wurrumurndakibina warnungkwarba narrakukwurrajuwa-murruwura Neningikarrawara-langwa angalya, wurrumurndakibina-murrada warnikirndirriki-yada Jesus, nalawurradinuma angaluba Jesus-langwa akwa wurrakinu-wa wur-rububungkawa WurruMinida akwa WurruBarija warnungkwarba akwa aburraja neyama aburruwa-wa, "Miyambena-burra nara yikinuwiylaka nibina nenungkwarba yangkwurrangwa?" neyama wurrakina.

⁴⁶ Aburraja namurndakiyama wurrakina, "Nara ambaka wurribina warningerribirra warnumamalya keyengbina-langwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wuburra naka nenungkwarba niyengbinuma," neyama wurrakina.

⁴⁷ Neyama aburraja WurruBarija, "Wayi! Kirrenikadikama nakina nungkwur-rajukwaba! ⁴⁸ Nara wurruwilyuwilyaba wurububungkawa kawerrikambilya wur-rakina Jesus-manja akwa yirrajukwaba YirruBarija. ⁴⁹ Wurrumurndakibina wur-murndakangaba warnumamalya nuwengkirrenu-murruwura Jesus-uwa, warning-bala eningarumuruma ayakwa Mawijija-langwa. Kembirra nakine-ka Neningikar-rara kenikbajinama wurrakina biya alibina-wiya keyaminama ngalaja awurrariya aburruwa-manja," neyama wurrakina WurruBarija nalyangkiyama akena nara-da.

⁵⁰ Nuwilyaba NuBarija nenungkwarba Nikidima, nibina nilikenu-murrada Jesus-uwa ebina-wiya, nara kinilyanguwamina warnikuwardi-yada Jesus umba niyarrkabuwar-rkama ngawa akwa niyama nakina wurrukwalu-wa WurruBarija warnungkwarba, ⁵¹ "Ngakwurra-langwa eningarumuruma ayakwa ngarrakumakinama nara alekbama

ngarna warnumamalya nara-wiya engkirrikama aburra-langwa ayakwa umba adinuba-wiya akeningmikajungwunama wurrumurdakakina-langwa warnumamalya neyama-mulangwa biya kembirra ngarna akalekbajama wurrakina. Nara kembirra ngarna awarduma eningiyanda-langwa nakina,” niyama nakina Nikidima.

⁵² Aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “Nungkwajukwaba ningkena kinuminawilyaba-ma angalya Keliliya-bina-na? Jerriya neningaba nakina nibina nenungkwarba NeningiKeliliya? Wurringkina kema Neningikarrawara-langwa jurra keningmidini-yada ngawa nara wurrubina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa kalikena-langwa Keliliya-langwa akwa nara alikama ngawada,” neyama wurrakina.

Narringakburrangu-mulangwa dibina didarringka nuwilyaba-manja nenungkwarba

⁵³ Aburraja kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya namurndakilikena arakba aburra-langwu-wa angalya

8

¹ umba eneja Jesus nilikena angakarjiyingu-wa angalya Alibumanju-wa. ² Biya kembirra nekbadu-manja wurdarriya-wiya angalya, nilawurradina Jesus angerriba Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa. Kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nawurrakilikena enuwa-wa. Eneja nambarringa yakwujina akwa nenuwilyakajuwa wurrumurdakakina.

³ Aburraja WurruBarija warnungkwarba akwa warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa narringawilyaka duwilyaba didarringka nakinu-wa Jesus. Aburraja wurukwala warnumamalya narringakburrangama nuwilyaba-manja nenungkwarba dakina. Wurrakine-ka WurruBarija akwa warnikakakirumaka narringarjiyaja wurriylimbilyimberkuwilyarra-manja warnumamalya. ⁴ Kembirra neyama wurrakina Jesus-uwa, “Bungkawa, daka wurrangaba narringakburrangama nuwilyaba-manja nenungkwarba yingumungkwuluma!” ⁵ Neyamama akina ayakwa Mawijija-langwa ngarrakumakinama akingawardenama akingajungwajinama malarra-murra dadikarriyakajungwa-manja dadikiyaminjama didarringka. Kembirra nungkwaja ningkiyamarrkina?” neyama wurrakina. ⁶ Neyengbinuma akina ayakwa wurrakina kajungwa warnikukwudirriki-yada nakina Jesus nenikiyami-yada awurrariya akina warnikilekbi-yada, akena eneja Jesus nabuluwendinga ajiringka-wa akwa narrikarranga ena-langwa-murra ayarrka ajiringka-manja.

⁷ Neyaminjama ngawa nenyengkiyengkilabenu...wa. Eneja kembirra Jesus nuwarumajungwa akwa niyama aburruwa-wa, “Kirribina nara yikiyama awurruwurrariya kirruwilyuwilyaba, kembirra wurrumamena meningadinuba-wiya malarra akwa yikerrikbina yikingar.dirrena,” niyama Jesus. ⁸ Biya nabuluwendinga ngarningka akwa narrikarranga ajiringka-manja. ⁹ Aburraja wurrumurdakakina WurruBarija warnungkwarba akwa warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa nuwengkirrikenumanja akina ayakwa niyengbinuma Jesus, nawurrakijadanga arakba wurrarumuma wurruwilyuwilyaba-wiya adinuba-wiya, kembirra angerriba wurriyukwayuwa-wa. Neyaminjamama ngawa bi...ya Jesus yimbukwa nuwilyaba nambilya nakwukawura akwa dibina didarringka.

¹⁰ Kembirra Jesus nuwarumajungwa akwa niyama dakinu-wa didarringka, “Wa! Ngambu-wa wurrumurdakibina yelakwa warnumamalya? Kada nara wurrubina yelakwa kabulekbenuma nungkuwa?” niyama nakina.

¹¹ Ngalaja yingiyama enuwa-wa, “Nare-ka wurrubina kirrinjeya!” Kembirra Jesus niyama ngaluwa-wa, “Ningena nganjukwaba nara alekbuma nungkuwa-wa, umba jeyi! Likaja akwa nara arakba arriyakajungwuma awurrariya-wa!” niyama Jesus nangamaka.

Jesus nambilya-mulangwa Nenikilarrkabarraka ngarnumamalya-langwa

¹² Eneja nakina Jesus nambilyuma yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Biya niyengbinuma arakba ayakwa ngarningka nakina wurrumurdakibinu-wa warnumamalya akwa niyama, “Ngayuwe-ka ningena Ningenkilarrkabarraka kirrababurna-langwa karnumamalya enena-manja angalya. Karningerribirra-langwa kirribina yikiyuwarna-manja ngayuwa-manja, nara kembirra kirrakina alikama alarrumur.da-langwiya akwa nara angkungkuwabijuma alyangmandukwuna ayakwa umba yikilikajama nganyangwa-langwiya akilarrkabarraka akwa kaminabilyerrikinama Neningikarrawara nungkwurra-langwa nibina yikenenibikinama kirrakina karningangkawura,” niyama nakina Jesus.

¹³ Aburrajukwaba WurruBarija warnungkwarba nuwambilyuma wurrakina yakwujina akwa nangwurrkiyengbinuma akwa neyama Jesus-uwa, “Nungkuwa

ningkena ningkuminiyengbijajungwunama ayakwa akena nungkwa-langwa ayakwa eningilyangmandukwuna-ma akina!” neyama wurrakina Wurrubarija Jesus-uwa-da.

¹⁴ “A.a! Nare-ka!” niyama nakina Jesus. “Ningeningma ngayuwa akina-langwa angalya ningilikenu-mulangwa yangkwurrangwa akwa akinu-wa angalya ngarningka kilikaja-murruwa ningena. Akena nungkwurraja karningbala ambaka yadikina ningilikenu-mulangwa akwa yenjerrikina kilikaja-murruwa ngayuwa. Ningeningma arakba akina angalya nganyangwa, kembirra mama ningena ninguminiyengbijajungwunama ayakwa nganyangwa-langwa, umba alyangmandukwune-ka nganyangwa ayakwa ena. ¹⁵ Nungkwurraja kirrakina kirriyangkuwerribikajungwunama warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba wurrakina nungkwurra-langwa-langwiya mangma kirriyakuwerribikaja-mulangwiya. Umba nganja ngayuwa nara alyangkuwerribikajungwunama warnumamalya-langwa aduwaba ¹⁶ umba ambaka-murra kilyangkuwerribikajungwunama ngayuwa warnumamalya-langwa, akwa kembirra kilyangkuwerribikajungwunama dirrbura ngawa mena nara-baba ngayabakiyaba eyamama umba yinaja yinuwa yinilyangkuwerribikajungwunama warnumamalya-langwa yinalakena ngayuwa akwa nibina nginilarrkama yangkwurrangwa. Nara ningena ngayabakiyaba, kembirra alyangmandukwuna nganyangwa ayakwa akina. ¹⁷ Ngalaja nungkwurra-langwa arumuruma ayakwa awilyaba neyaminama, ‘Kirrambilyuma-kiya karnumamalya yikaminiyengbina-manja ayakwa adidirrbura wurrukwalangwa warnumamalya kinalakina, kembirra alyangmandukwuna akina ayakwa nungkwurna-langwa,’ neyaminama ayakwa akina. ¹⁸ Ngayuwa ninguminiyengbijajungwunama ayakwa nganyangwa-langwa akwa enejukwaba nganyangwa Nungwarrka nginuminiyengbinama nganyangwa-langwa nibina nginilarrkama ngayuwa yangkwurrangwa nakina-da,” niyama nakina Jesus-da.

¹⁹ Aburraja neyama wurrakina Wurrubarija warnungkwarba enuwa-wa, “Nangamba kembirra Nungwena nungkwa-langwa?” neyama wurruwurrakina. Eneja nenyelijuwama nakina Jesus aburruwa-wa akwa niyama, “Kirriyangkiyaminama karningma ngayuwa-langwa kirrakina akena nara-da! Umba karningma-manja karna ngayuwa, kembirra yikeningmidinama enejukwaba nganyangwa Nungwarrka,” niyama nakina Jesus wurrumurdakakinu-wa Wurrubarija warnungkwarba. ²⁰ Niyengbinuma akina ayakwa nakina akini-yada ngawa nenakakirumaka-manja warnumamalya yakwujina arrawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya narrakakumarnu-murrumanja eyukwayuwa bada eningangwarnda-langwa. Akena nare-ka wurrakina kenumanga kenuwilyaka nakina mena nara-baba ambaka numinilikenu-wiya nenikuminabilyerrika-langwa nibina-langwa nenilarrka-mulangwa Neningikarrawara nakina-bina narrubuda-dangwa nilyengma.

Nara kirrakina alikama akinu-wa angalya kilikaja-murruwa ngayuwa

²¹ Biya niyama ngarningka nakina Jesus wurrumurdakakinu-wa warnumamalya, “Ngayuwa kilikajama ningena engku-wa. Nungkwurraja yikuminandiyama ngayuwa-wa akena nara kirrakina akburrangama-da. Nara kirrakina alikama akinu-wa angalya kilikaja-murruwa ngayuwa umba yikambilyama yelakwa yikijungwunama mena kirriyaminjamina-mubaba awurruwurrariya kirrakina,” niyama nakina Jesus.

²² Kembirra aburraja wurrakina wurrubungkawa Warningijudiya naminand-abumeyinuma akwa neyama namakijeyina, “Niyamama nakina, ‘Nara kirrakina alikama akinu-wa angalya kilikaja-murruwa ngayuwa,’ niyamama. Dukwa amiyambena akina ayakwa? Dukwa nakina kinuwardijungwuni-yada,” neyama wurrakina.

²³ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Nungkwurra karna karningiyelakwa enenlangwa angalya umba nganja ningena ningeningangaluba karrawara-langwa. Nara ningena ningeningiyelakwa enenlangwa angalya. ²⁴ Aminakina-langwa-bina ningiyamama ngarramakama nungkwurruwa-wa, ‘Yikambilyama yelakwa nungkwurruwa yikijungweyinama mena kirriyaminjamina-mubaba awurruwurrariya kirrakina,’ ningiyamama. Yikijungwunama nungkwurruwa nara-manja kirrakina awerrikambilyuma ngayuwa-manja ningibina ningenimikirra ‘Ningambilyama ningena ningibina-murrada ningambilyama arngkababurna-langwa,’ ningenimikirra,” niyama nakina Jesus.

²⁵ Aburraja neyama wurrakina wurrubungkawa enuwa-wa, “Ningkumiyambena ningkakina nungkuwa-burra?” neyama wurrakina. Eneja Jesus niyama, “Ngayuwa-bina ningibina-murrada ngarramakamurrada kirrakina ebina-wiya nuwaburradadijungwunu-wiya. ²⁶ Dukwa kiyengbiyengbinama ngayuwa ningiyirrbiyirrbaba ababurna ayakwa nungkwurra-langwa-langwa akwa kalekbajama nungkwurruwa-wa ababurna-langwa akena nara-da! Eneja nibina nginilarrkama

ngayuwa yangkwurrangwa nilyangmandukwune-ka nakina akwa kamakinama ngayuwa warnumamalya ayakwa ebina yimbukwa ningengkirrikenu-mulangwa enuwa-langwa,” niyama nakina Jesus.

²⁷ Akena nara aburraja wurrumurndakakina karrumumiringka akina ayakwa nakina nyengbinuma aburruwa-wa Nungwenikba-langwa. ²⁸ Kemberra eneja Jesus niyama wurrumurndakakinu-wa, “Yikiyamina-manja yikuwurdijina-manja kirrakina eka-manja ngayuwa ningibina ningirukwularruma enena-manja angalya, kemberra karningma kirrakina ningenimikirra ‘Ningambilyama ningena ningibina-murrada ningambilyama arngkababurna-langwa,’ ningenimikirra. Akwa ngawa karningma kirrakina nara ngayuwa ningena eyamama awar.duma warka ngayabakiyaba umba ebina nginuwiyakajuwa-mulangwiya Nungwarrka akina-langwa yimbukwa ningiyaminama ngayuwa-da.

²⁹ “Umba eneja nibina nginilarrkama ngayuwa nara nakina alalikama umba nam-bilyama ngawa ngayuwa-manja. Nganje-ka ningiyaminjaminama ngawa ningenumin-uwerrikilyeyingmajinama, kemberra nara alalikama ngayuwa-manja nakina,” niyama Jesus.

³⁰ Aburraja wurrababurna warnumamalya nawerrikambilyuma Jesus-manja nuwengkirrikenu-mulangwa amurndakibina ayakwa niyengbinu-mulangwa nakina.

Neningikarrawara akenenjungwurrena-mulangwa ngakwuruwa-manja

³¹ Eneja Jesus niyama wurrumurndakibinu-wa WarningiJudiya warnumamalya nawerrikambilyu-murruwa, “Nungkwurraja kirrakina kirriyangkiyaminama kirruwerrikambilyama ngayuwa-manja akena kirrikadikajungwunama! Yikiyarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, amandangwa kirrakina kemberra nganyangwa karnikabuburrakiyuwa. ³² Akwa karningma arakba ebina alyangmandukwuna Neningikarrawara-langwa akwa yikenenjungwurrena-mulangwa kirrakina,” niyama Jesus.

³³ “A.al!” neyama aburraja wurrakina. “Yarne-ka waka yirra Aburiyama-langwa yirru-mirumirena yarnikinikaduwa akwa nara wurribina warningerribirra yikabuwar.dika-langwa warka. Kemberra ningkiyamarrkinama ningkiyengbinama nenikenjungwurralangwa Neningikarrawara yarna?” neyama wurrakina.

³⁴ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Wurrengkirraja! Kirrumurndakibina karninger-ribirra karnumamalya kirriyaminjaminama awurruwurrariya, akina-bina kirrakar-kinama kirrakuwar.dikinama kirrakina. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ³⁵ Yikiyaminamina-manja ngawa awurruwurrariya, kemberra kirrakina karnikuminu-uar.duwar.da arakba wuburra wurububungkawa-langwa yikabilyingina-mulangwa. Aburraja wurrakina warnikuminuwar.duwar.da warka-langwa yimbukwa umba eneja nakina nenikuwenikba kinumameni-yada nungwenikba-langwa mamurukwa arija-langwi-yada. Kemberra numiyambena nungkwurra-langwa nungwenungwa? ³⁶ Ngayuwa ningibina Neningikarrawara-langwa Ningenikuwenikba keningwurrena-manja kirrakina, amandangwe-ka kemberra nara arakba akina awurrariya arrkama alyingama nungkwuruwa. ³⁷ Ningeningma gaya ningena kirrakina Aburiyama-langwa kirrumirumirena karnikinikaduwa. Akena kirrakina kirriyangkuwerribika-jungwunuma yikuwardeni-yada ningena mena nara-baba akukukweyina kirruwerring-mungkwur.da ngawa, nara-baba eningmiduma nganyangwu-wa ayakwa. ³⁸ Gaya ningiyenghiyengbinama arngkababurna-langwa ebina nginuwiyakajuwa-mulangwiya Nungwarrka nganyangwa umba nungkwaja ningkiyaminama ebina nungkwa-langwa numirena nginumaka-mulangwiya,” niyama nakina Jesus.

³⁹ Umba aburraja neyama wurrakina, “Aburiyama nakina yirra-langwa numi-rarrka,” neyama. Eneja niyama Jesus, “Amandangwa-manja kirrakina kirriyuk-wayuwa Aburiyama-langwa, kemberra yikiyaminama yikuwar.denama warka ebina-murradungwa nuwar.dangu-murrada Aburiyama, akena nara-da. ⁴⁰ Umba ngayuwe-ka ningena ningengungwarba ningibina ngarramakama nungkwuruwa-wa alyangmandukwuna ayakwa ebina ningengkirrenuma ngayuwa Neningikarrawara-langwa. Akena nungkwurraja yirringayindenama karnikuwardi-yada ngayuwa enena-langwa ayakwa. Akena nara eneja nakina Aburiyama kiniyama amukwiypadakina. ⁴¹ Nungkwurraja kirriyaminjaminama kirruwar.duwar.denama amurndakibina warka nungkwurra-langwa wurrungwungwenungwa kirrakina-da,” niyama nakina Jesus-da. Aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “Nare-ka yarna warningerribirra-langwa nungwarrka-murriya yirra-langwa, umba nuwilyaba-ma yimbukwa nungwanyungwa nibina-murradungwa Neningikarrawara,” neyama wurrakina.

⁴² Eneja niyama nakina Jesus aburruwa-wa, “Amandangwa nungkwurra-langwa Nungwenungwa Neningikarrawara-na! Kembangwa yikumumirngkinama yikilyeyingminama ngayuwa. Akena nara-da! Ningilikenuma ngayuwa Neningikarrawara-langwa akwa ningenena arakba yelakwa. Nara kilikena yangkwurra-gwa ngayabakiyaba umba nginilarrkama enuwa. Nginilarrka-mulangwa nakina, kembangwa yikilyeyingminama ngayuwa-da.” ⁴³ Miyambena-burra nungkwurruwa nara eningmiduma ayakwa ningiyengbina-manja ngayuwa? Mena kirruwarena nganyangwa ayakwa nara engkirrikama karna. ⁴⁴ Kirrakina nungkwurra Namukwa-langwa karnikabuburrakiyawa. Nakina-bina kiniyuwarnama kirrakina. Ebina ningayindenama nakina, kirringayindenama ngawa yikiyaminjaminama. Eneja nakina nilamukwarra ebina-wiya nuwaburradadijungwunu-mulangwiya. Nare-ka nakina kiningayindanga kinengkingirrikena akinu-wa ayakwa alyangmandukwunu-wa mena neningiyangmandukwunama-baba nakina. Kiniyaminjaminama ngawa kinikikadeyinama kiniyengbinama ayakwa mena nikalya-dangwa niliyengma nakina-baba akwa warnumamalya-langwa nubungkawa nakina-baba wurribina-langwa wurrikalya.

⁴⁵ “Umba nganje-ka alyangmandukwuna ayakwa ngayuwa ningiyengbinama ningilarrkbularrkakinama umba nungkwurraja kembangwa nara kirrakina eningmiduma nganyangwa ayakwa. ⁴⁶ Kirrumiyambena-murruwiya yikilekbajama ngayuwa-wa ningiyama-mulangwa awurruwurrariya ngayuwa? Nara karna eyamama eyengbuna. Kembangwa ningiyengbinu-manja alyangmandukwuna ayakwa, miyambena-burra nara eningmiduma nganyangwa ayakwa nungkwurruwa? ⁴⁷ Aburraja wurribina Neningikarrawara-langwa warnumamalya kuwengkirrikajama ena-langwu-wa ayakwa. Akena nungkwurraja nare-ka Neningikarrawara-langwa kirrakina, kembangwa nare-ka engkirrikama,” niyama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Nara-wiya Aburiyama, Jesus nambilyuma neningadinakba

⁴⁸ Aburraja kembangwa neniyelijuwama wurrakina wurrubungkawa WarningiJudiya Jesus-uwa akwa neyama, “Nungkuwa ningkena Ningkeningijameriya ningkenumamalya akwa ningkarrawilyakinama wurramukwa wurruwurrariya nungkuwa-manja! Alyangmandukwuna akina ayakwa yirra-langwa-na?” neyama wurrakina.

⁴⁹ Eneja niyama nakina Jesus, “Nara ningena ngaya awilyakama wurramukwa. Ningeniyangmarngwajinama nganyangwu-wa Nungwarrka akena nungkwurraja kirriyengbinama awurrariya ayakwa ngayuwa-langwa. ⁵⁰ Nara ningena ngayinduma aminengkirrikajungwuma ngayabakiyaba. Umba aburraja wurrakina wurruwilyaba nuwambilyama wurribina narrangayindenama kabiyangmarngwajini-yada akwa kabingkubarrngajini-yada wurrukula warnumamalya ngayuwa-wa. Akwa wurrakina kalyangkuerribikajungwunama ngayuwa-langwa ningeningaba-murrikba. ⁵¹ Wurrengkirraja! Nungkwurraja yikuminiyarrkuwarakina-manja nganyangwa-langwa ayakwa, kembangwa nare-ka karnumawurrina arukwulyuwakama alikama kirreybijeba ambilyama Neningikarrawara-langwa umba nakina Neningikarrawara yikenibikinama kirrakina yikambilyi-yada enuwa-manja karningangkawura. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” niyama nakina Jesus-da.

⁵² Kembangwa aburraja namurndakiyama wurrakina wurrubungkawa WarningiJudiya enuwa-wa, “Yarningma arakba amandangwa nungkuwa ningkarrawilyakinama wurruwurrariya wurramukwa!” Eneja nakina nenumawurrina Aburiyama-langwa nilikenuma warninikijungwa-langwu-wa angalya. Amandangwe-ka nijungwunuma akwa ngawa warnikumakumaka ayakwa warnumamalya Neningikarrawara-langwa najijungweyinuma aburrajukwaba wurrakina. Akena ningkiyamama nungkwawa ningkakina, ‘Karningerribirra karnumamalya yikuminiyarrkuwarakina-manja nganyangwa-langwa ayakwa, kembangwa yikambilyama kirrakina karniba Neningikarrawara-manja karningangkawura,’ ningkiyamama. ⁵³ Jerriya nara ningkakina ajungwuma? Jerriya nungkuwa ningkaruma-dangwa umba yirra-langwa numiranyungwa Aburiyama nabakiya-na? Nare-ka! Nakine-ka nijungwuma akwa ngawa aburrajukwaba wurribina warnikumakumaka ayakwa warnumamalya Neningikarrawara-langwa najungweyinuma. Umba ningkumiyambena kembangwa ningkiyaminamurra-bina?” neyama wurrakina.

⁵⁴ Eneja niyama nakina Jesus, “Ngayuwa kumingkubarrngajungwunu-manja akwa kuminiyangmarngwajungwunu-manja nganyangwa-langwa, kembangwa yikiyaminama kirrakina, ‘Nungkuwa ningkeneningaba-ma ningkakina,’ yikiyaminama nungkwurruwa. Eneja nganyangwa Nungwarrka, nakina-bina ngingkubarrngajinama ngayuwa-manja nibina-murrada kirriyamama, ‘Nakina-bina Neningikarrawara yirra-langwa,’

kirriyamama. ⁵⁵ Akena karningbale-ka kirrakina nakina umba ngayuwa yimbukwa ningeningma nakina. Kiyama-manja ngayuwa, 'Ningeningbala nakina,' kembirra ningikalya ningakina-da wuburra nungkwurruwa kirrikikalya-da. Akena ningeningma ngayuwa nakina akwa ningenunimiyarrkuwarakinama ena-langwa ayakwa. ⁵⁶ Eneja nakina nungkwurra-langwa numirenungwa Aburiyama nuwerrikilyelyingminuma nakina numamaringkirringka-mulangwa mibina mamawura nganyangwa. Numarringkama makina mamawura kiyar.dena-manja yelakwa ngayuwa akwa niyekirreridinuma nakina-da," niyama nakina Jesus-da.

⁵⁷ Aburraja neyama wurrakina wurrububungkawa Warningijudiya enuwa-wa, "Nara ambaka ningkakina ningkeniyerringka akena ningkiyamama ningkenirringkama nakina Aburiyama!" neyama wurrumurdakakina.

⁵⁸ Eneja niyama nakina Jesus aburruwa-wa, "Wurrengkirraja! Nara-wiya nakina Aburiyama ambaka kinirukwularrina, ngayuwa ningena ningambilyuma adinakba. Amandangwa engburingka ayakwa akina!" niyama nakina Jesus.

⁵⁹ Aburraja wurrumurdakibina warnumamalya warnumamanga malarra warnikuwardi-yada enuwa-wa. Akena eneja nakina Jesus numarngkilyumada akwa nilalika akina angalya Neningikarrawara-langwa nakina-da.

9

Jesus nenuminungwur.dangmajuwu-mulangwa menba nibina nirukwularrinumurra nimimba

¹ Biya muwilyaba-manja mamawura Jebuda-manja nakina Jesus nilikenuma aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina-manja ngawa Jirujalema. Biya nenakburranga nuwilyaba nenungkarba nibina nirukwularrinumurra nimimba.

² Kembirra aburraja wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa neyama enuwa-wa, "A! Nungkuwa! Wurrumiyambena neyamama awurrariya, naka nimimba nenungkarba yinda dirndenikba yinda nungwenikba? Jerriya wurrukwala neyamama awurrariya biya kembirra naka nenungkarba nirukwularrinumurra nimimba?" neyama wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-ua-da.

³ Eneja Jesus niyama, "A.a! Nara nakaka nenungkarba kiningekburaka awurrariya akwa ngawa aburnajukwaba wunalakina dirndenikba iya nungwenikba keningekburaka awurrariya. Nare-ka! Nakine-ka nimimbadinuma kajungwa yikinuminirringkini-yada kirrakina arrubuda warka Neningikarrawara-langwa nakina-manja nenungkarba. ⁴ Numambilya-wiya meningilida, kembirra ngakwurruwa akuwar.duwar.denama amurdakibina warka arrubuda nibina-langwa nginilarrkamulangwa ngayuwa yangkwurrangwa. Umba ngalaja makina meningalyarrngwalyilya kumulikajama arakba biya kembirra nara karningerribirra karnumamalya awar.duma warka kirrakina. ⁵ Ningambilya-wiya ningena enena-manja angalya, ngayuwe-ka ningena Ningenikilarrkabarraka kirrababurna-langwa karnumamalya," niyama nakina Jesus wurrumurdakinu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁶ Biya kembirra nakina Jesus nukwurarra ningkalyika ajiringka ena-langwa-murra alyukwalya biya numanga akina akwa nenuminilyungkwena nakina-langwa-manja nenungkarba menba. ⁷ Kembirra niyama enuwa-wa, "Jeyi! Likaja angerriba ajarrijungwuna ningkenumukwurra angabu-wa akungwa emikirra Jayilawuma," niyama nakina Jesus. Akine-ka ekirra neyamamurra "Akungwa ebina narradikarrijungwunuma." Kembirra nilikena eneja arakba nakina nenungkarba akungwa-wa najarrijungwunuma nenumukwurra akena nandiyinga arakba. Biya nilikena angalyu-wa ena-langwu-wa warnumamalya. ⁸ Kembirra aburraja wurrakina akwa ngarningka wurrukwala warnumamalya wurribina nenirringkama neniyukwamajuwama angwarnda akwa aninga adinuba-wiya, namakijeyinuma ayakwa wurrakina akwa wurrukwala neyama, "Jerriya nakina nibina-murrada niyukwiyukwaminuma angwarndu-wa?" neyama wurrakina.

⁹ Umba wurrukwala neyama, "Nakina-bina nibina-murrada-da!" Umba wurrukwala neyama, "A.a! Wuburre-ka enuwa nakina!" neyama wurrakina. Akena niyama eneja nakina nenungkarba, "Ngayuwa-bina ningena ningibina-murrada ningenungkarbada!" niyama nakina.

¹⁰ Aburraja neyama enuwa-wa, "Numiyamarrkama nungkwa-langwa menba numungwur.dangma?" neyama wurrakina.

¹¹ Eneja kembirra niyama nakina nenungkarba nenumaka wurrakinu-wa, "Nibina nenungkarba nenimikirra Jesus ningkalyikama akina ajiringka ena-langwa-murra alyukwalya biya numanguma akina akwa nginuminiyungkwena nganyangwa-manja menba. Kembirra niyama ngayuwa-wa, 'Jeyi! Likaja angerriba ajarrijungwuna

ningkenumukwurra angabu-wa akungwa emikirra Jayilawuma,' niyamama nakina. Kembangra nganja ningilikenuma ningakina akinu-wa akungwa akwa ningajarjungwuna ningenumukwurra akena arakba ningandiyinga," niyama nakina nenungkwarba.

¹² Aburraja neyama wurrakina warnumamalya nakina-manja neniyengkilabena, "Nangamba kembangra nakina nenungkwarba?" Eneja niyama nakina nenungkwarba, "Ningeningbale-ka ngaya nakina!" niyama nakina-da.

Neniyengkilabenu-mulangwa WurruBarija nakina-manja nenungkwarba nandiyingu-mulangwa

¹³ Kembangra aburraja wurrumurdakakina warnumamalya nenuwilyaka nakina nenungkwarba nibina nimimbadinu-murrada wurrumurdakakina-wa WurruBarija warnungkwarba. ¹⁴ Ngalaja mibina mamawura ningkalyika-manja Jesus akina ajiringka ena-langwa-murra alyukwalya akwa nenuminungwur.dangmajuwamanja nenungkwarba-langwa menba, Jebuda makina. ¹⁵ Kembangra aburrajukwaba wurrakina WurruBarija warnungkwarba neniyengkilabenuma nakina-manja nenungkwarba akwa neyama, "Numiyamarrkama nungkwa-langwa menba numungwur.dangma?" neyama wurrakina. Eneja niyama nakina, "Nginuminilyungkwena nakina akina ajiringka nganyangwa-manja menba akwa ningajarjungwunuma ningenumukwurra akena ningandiyinga arakba-da," niyama nakina nenungkwarba.

¹⁶ Aburraja wurrukwala WurruBarija warnungkwarba namakijeyinuma ayakwa wurrakina akwa neyama, "Nare-ka nakina nenungkwarba Neningikarrawara-langwa! Nenungwur.dangmajuwama nimimba-langwa menba Jebuda-manja! Warke-ka akina! Nare-ka nakina aminiyarrkuwarakama akina ayakwa eningarumuruma Jebuda-langwa," neyama wurrakina. Umba wurrukwala neyama, "Kiniyamarrkinuma nuwurrariya nenungkwarba kinuwardenama amukwiyadakina warka arruburrubuda? Nara-da!" neyama wurrakina. Biya nawurrabarrinuma wurrakina, wurrumurdakuwarra neyengbeyinuma eminingka ayakwa umba aburrajukwaba wurrumurdakukwala eminingka neyengbeyinuma ayakwa.

¹⁷ Biya kembangra wurrakina WurruBarija warnungkwarba neniyengkilabena ngarningka nakinu-wa nenungkwarba akwa neyama, "Nungkwaja, amiyambena ayakwa kiyengbinama nakina-langwa numambijangajuwa-mulangwa nungkwa-langwa menba?" neyama wurrakina. Eneja niyama nakina nenungkwarba, "Nenikumakumakeka ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina nenungkwarba," niyama nakina.

¹⁸ Akena aburraja wurrakina wurrububungkawa Warningijudiya nara keningayindanga wurrakina kenuminikalyika nakina nimimbadinuma adinuba-wiya yanda-langwa nandeyumurra arakba. Nara wurrakina kenuminikalyika nakina yanda-langwa nenardijuwama ena-langwa dirndenikba akwa nungwenikba aburruwa-wa. ¹⁹ Biya neyama wurrakina aburnuwa-wa, "Jerriya naka nungkwurna-langwa nangariya? Jerriya kiniyamama kinalakena, 'Naka nirukwularrinuma nimimba,' kiniyamama? Kembangra niyamarrkama naka nandiyingama arakba?" neyama wurrumurdakakina.

²⁰ Aburnaja neniyama wunalakina, "Yineningma-kiya yinalakena nakina yina-langwa nangariya nakina nirukwularrinuma nimimba. ²¹ Akena yineningbala-kiya yinalakena nandeyu-mulangwa naka akwa ngarningka yineningbala nibina nenumamalya nenuminungwur.dangmajuwama ena-langwa menba. Kembangra wuniyengkilabaja! Naruma arakba nakina. Akwa kinuminiyengbijajungwunama ayakwa enabakiyaba!" neniyama wunalakina. ²² Neniyengbina amurdakakina ayakwa mena nenakbar.dangumubaba wurrumurdakakina-langwa wurrububungkawa Warningijudiya-langwa wunalakina dirndenikba iya nungwenikba. Aburraja ebina-wiya arakba nalyangkuwerribikajungwunuma wurrumurdakakina wurrububungkawa Warningijudiya nariyada awiyebajuma akinu-wa alikira jinikakwu-wa wurribina warningerribira keyaminama kiyengbijinama, "Nibina nenuminijirabama nenijirkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba, nakina-bina Jesus." ²³ Aminakina-langwa kembangra aburnaja wunalakina dirndenikba akwa nungwenikba neniyamama, "Naruma arakba nakina. Kembangra wuniyengkilabaja!" neniyamama wunalakina.

²⁴ Umba arngkambilyuma ngawa aburraja wurrumurdakakina WurruBarija warnungkwarba nenardijuwama nimimba-murrada akwa neyama wurrakina enuwa-wa, "Nara ekadikama umba yengbina alyangmandukwuna ayakwa yirruwa-wa kajungwa kinengkirrikaji-yada Neningikarrawara. Yarningma yarna nuwurrariya nakina nenungkwarba," neyama wurrakina.

²⁵ Eneja niyama nakina nimimba-murrada, “Dukwa nuwurrariya nakina, dukwa nara-da! Ningeningbala. Umba awilyaba yimbukwa ningeningma ningakina, ningimibadinu-murrada akena ningandiyama arakba,” niyama nakina.

²⁶ Kembirra aburraja neyama, “Niyamarrkama nakina nginumambijangajuwama nungkwa-langwa menba?” neyama wurrumurndakakina.

²⁷ Eneja nakina niyama nimimba-murrada, “Ngayuwa ngarramakama arakba nungkwurruwa-wa akena nara kirrakina yikuminengkirrikena. Miyambena-burra yirruminingayindenama ngayuwa kiyengbina ayakwa ngarningka? Dukwa nungkwur-rajukwaba kirrakina kirringayindenama ena-langwi-yada karnikabuburrakiyuwa-na!” niyama nakina.

²⁸ Kembirra aburraja wurrumurndakakina nenirinjarrkama enuwa-wa akwa neyama, “Nungkuwa ningkakina nakina-langwa nenungkwarba ningkenikabuburrakiyuwa umba yirraja yarna Mawijija-langwa yarnikabuburrakiyuwa. ²⁹ Kwuja! Ngakwurrara ngarna ngarningma niyengbinuma ayakwa nakina Neningikarrawara Mawijiju-wa. Umba nakina nenungkwarba dukwa neningamba-langwa? Ngarningbala ngarna ngakwurruwa!” neyama wurrakina.

³⁰ Eneja niyama nakina nimimba-murrada, “Wa! Marrakba! Karningbala kirrakina nakina nilikenu-mulangwa akena nginumambijangajuwama nganyangwa menba! ³¹ Ngarningma ngarna nakina Neningikarrawara nara engkirrikuma wurruwurrariya-wa warnumamalya umba nengkirrikajama wurrribinu-wa warnumamalya nenyangmarngkwajina-murruwa enuwa-wa akwa neyamina-murruwa wurrakina ebina nenuminingayindenama nakina. ³² Yadikina-langwa ningekburaka-manja Neningikarrawara angalya iya angubina, nara akengkirrikena ngarningerrirra ngarnumamalya ayakwa wurruwilyaba-langwa warnumamalya kenuminambijangajuwamulangwa menba nibina-langwa nenumamalya nirukwularrinu-mulangwa nimimba. ³³ Nara-manja kinilikena nakina nenungkwarba Neningikarrawara-langwa, nara-maka kembirra nakina kiniyama,” niyama nakina nimimba-murrada wurrumurndakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba.

³⁴ Kembirra aburraja neyama enuwa-wa, “Nungkuwa ningkakina ningkirukwularinuma ninguwurrariya akwa ninguwurrariya ngawa aduwaba. Nare-ka amakumakama amukwiyadakina ayakwa yirruwa-wa!” neyama wurrakina. Biya arakba wurrakina naminangkirraja yadikina jinikakwa-langwa nakina akwa neyama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja akwa nara alawurraduma ningkakina yangkwurrangwa!” neyama wurrakina.

Ngarrikadikajungwuna-mulangwa ngarnumamalya wuburra ngarrimimba

³⁵ Eneja nakina Jesus nengkirrika ayakwa wurrakina naminangkirraju-mulangwa nakina nimimba-murrada angerriba. Biya Jesus nenuminandeya nibinu-wa nenungkwarba biya nenakburranga akwa niyama, “Ningkuwerrikambilya ambaka ningkena nibina-manja nirukwularru-murrumanja enena-manja angalya?” niyama nakina Jesus.

³⁶ Eneja niyama nakina nenungkwarba, “A! Numiyambena nakina nenungkwarba? Yimakinama ngayuwa-manja kajungwa kuwerrikambilyi-yada kembirra enuwa-manja,” niyama nakina.

³⁷ Eneja niyama nakina Jesus enuwa-wa, “Kwuja! Ningkenirringkama arakba nungkuwa nakina. Ngayuwa-bina ningena ningenungkwarba ningiyengbinama nungkuwa-manja aduwaba-da,” niyama nakina Jesus.

³⁸ Kembirra eneja niyama nakina nenungkwarba enuwa-wa, “Ningkuwerrikambilyama arakba nungkuwa-manja, Ningkumikbiyiya-dangwa,” niyama akwa nenyangmarngkwajuwa arakba nakina Jesus-manja-da.

³⁹ Eneja niyama nakina Jesus, “Ningilikenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya kilyanguwerribikajungwuni-yada karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba nungkwurruwa. Wuburra laka wurrubina warnumamalya wurrimimbamurrumurra neyaminama, kirruwurrakuwarra kirrakina kirriyaminama mena karningbala-baba Neningikarrawara. Umba nganja ningena ningilikenuma yangkwurrangwa kajungwa yikeningmidini-yada nakina. Umba kirruwurrakukwala kirriyangkiyama kirrakina karningma nakina-da! Akena nara-da! Nungkwurrajukwaba kirrumimbadinama wuburra wurrimimba neyaminama,” niyama nakina Jesus.

⁴⁰ Umba aburraja wurrurkwalu Wurrubarija warnungkwarba wurrubina nuwambilyuma yakwujina Jesus-manja, nuwengkirrikenuma ena-langwa ayakwa akwa neyama enuwa-wa, “Wa! Dukwa yirrimimba yarna yirrajukwaba-na?” neyama wurrakina.

⁴¹ Kembirra eneja niyama nakina Jesus, “Yawa! Akena nara kirrakina wuburra wurrimimba warningbala-murrumurra Neningikarrawara. Nare-ka-da! Kirriyaminama

nungkwurraja, 'Yarningna yarna Neningikarrawara,' kirriyaminama akena kirrikadikajungwunama! Aminakina-langwa kembirra eneja Neningikarrawara yikenilekbajama nungkwurruwa-wa kirruwurrariya ngawa," niyama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba.

10

Jesus nakina nenikumungkwurraja jiba

¹ Biya Jesus niyama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, "Wurrengkirrikaja! Nuwilyaba nenungkwarba nara-manja nakina awiyebuma jiba-langwu-wa angalya ebina-langwa dawa nuwawiyebena-mulangwa jiba, umba kinuwurdiya-manja engkalangwa-langwa akwa kinidirriendiya-manja biya kinawiyeba-manja arrawu-wa, nakina nenungkwarba nuwurrariye-ka nengkengmina. ² Umba nibina nenungkwarba kinawiyebenama dawa-langwa jiba-langwu-wa angalya ebina-langwa nuwawiyebena-mulangwa jiba, nakina-bina nibina nenungkwarba nenikumungkwurraja jiba-da. Amandangwa engburingka ayakwa akina!

³ "Eneja ningka-dangwa nenungkwarba kinambilyama akwudangwa ngawa dawa-manja nakina kenuminambijangajinama dawa kinawiyebeni-yada nakina nenikumungkwurraja jiba. Kembirra eneja nenikumungkwurraja jiba kinardijinama nakina ena-langwa jiba, kinumurndakiyengbijinama ekirra ngala-langwa. Kembirra ngalaja jiba kenakuminumiringkiname-ka ena-langwa ayakwa. Biya kinumurndakijadjinama amurndakibina jiba errekbawa-da. ⁴ Kinilyengmenama nakina umba ngalaja jiba kenakiyuwarnama arija-langwa enuwa-manja, mena-baba akakirume-ka ena-langwa ayakwa-da. ⁵ Akena kinardijina-manja nimirringka nenungkwarba, nare-ka kembirra eyuwama akina jiba enuwa-manja umba kuwangkirreyinama akina, kuwakbar.denama nakina-langwa nenungkwarba-da, mena ekikamarra-baba ayakwa ena-langwa-da," niyama Jesus.

⁶ Jesus nenumakama ena alawudawarra jiba-langwa, akena nara karrumumiringka ayakwa wurrakina warnumamalya.

⁷ Biya ngarningka niyama Jesus aburruwa-wa, "Wurrengkirrikaja! Ngayuwe-ka ningena wuburra akina dawa jiba-langwa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ⁸ Wurrababurna-langwa warnungkwarba wurribina nalyengmanguma adinubawiya ngayuwa-manja, wurrakina wurrengkengmina wurruwurrariya. Ngalaja akina jiba nara karrakuminengkirrikena ayakwa aburra-langwa kembirra. ⁹ Ngayuwe-ka ningena wuburra akina dawa. Kirribina karningerribirra yikilikaja-manja arrawu-wa akina-langwa dawa nganyangwa-langwiya, yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja kirrakina, kembirra arakba nganyangwa kirrijiba akwa kenibikinama ngayuwa karningangkawura. Kembirra kirrakina yikawiyebenama akwa yikijadenama akwa yikakburranginama aninga akwa akiyakeyinama ngarruwurakawura-ma.

¹⁰ "Wurribina wurrengkengmina, kalikajama warnikangmadingi-yada akwa warnikuburriji-yada akwa warnikuwardi-yada. Wurrikalya wurrakina! Umba nganja ningena ningilikenuma yangkwurrangwa kajungwa kirrababurna-langwa karniba yikambilyi-yada kirruwurrangekburna kirrakina-da.

¹¹ "Ngayuwe-ka ningena ningeningaba ningenikumungkwurraja jiba. Ningena-bina nara awaruma ningenikuminijungwa-langwa ningenikuminidirrakalanga nganyangwa-langwa jiba. ¹² Umba aburraja wurribina warnikuminuwar.duwar.da karakwurrainama jiba, warningingaba-ma wurrakina warnikumungkwurraja. Nare-ka aburra-langwa amurndakakina jiba umba nibina-langwa nenungkwarba nabalija-langwa kenukwuna-mulangwa angwarnda kenubeyindena-mulangwa wurrakinu-wa warnikuminuwar.duwar.da kenuminakwurrarina-mulangwa amurndakakina. Kembirra amandangwa karraringkina-manja wurrakina warnikuminuwar.duwar.da wurubukwaya warnungwenimbaluba kalikaja-manja, karrilalikinama amurndakibina jiba umba kuwangkarrinama. Kembirra wurrakine-ka warnungwenimbaluba karrilarrmenama kawardeni-yada awilyaba jiba umba ngalaja ebina akwala kuwangkirreyinama kawurrakerrbalinama. ¹³ Wurrakine-ka aburraja kembirra warnikuminuwar.duwar.da kamarrungwayindenama karrilalikinama amurndakakina jiba mena nara-baba aburra-langwa akina.

¹⁴ "Ngayuwe-ka ningena ningeningaba ningenikumungkwurraja jiba. Ningakakirume-ka nganyangwa jiba akwa ngalajukwaba akina jiba nganyangwa akakiruma ngayuwa-da, ¹⁵ wuburre-ka Nungwarrka enejukwaba nakakiruma ngayuwa, akwa ngayuwa nganjukwaba ningakakiruma Nungwarrka-da. Kembirra nare-ka ngayuwa awaruma ningenikuminijungwi-yada jiba-langwa.

¹⁶ “Ngalaja nganyangwa akwale-ka jiba nuwambilyama eminingka-manja angalya. Ekikamarra nganyangwa ayakwa akwa nara ambaka eyuwama ngayuwa-manja. Nganja ningena kuwurrumurndukwajinama amurndakakina jiba ngalajukwaba. Kembangirra akine-ka jiba kuwengkirrikajama nganyangwu-wa ayakwa akwa awurrakawura-ma amurndakakina kuwambilyama-da. Kembangirra ngayuwa ngawa ningena ninguwilyabama ningenikumungkakwurraja jiba ababurna-langwa kambilyama-da,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

¹⁷ Biya Jesus niyama ngarningka, “Ngayuwa kijungwunama ningena ngayabakiyaba kajungwa kenibudini-yada ngarningka. Kembangirra eneja nganyangwa Nungwarrka numinilyelyingminamurra angwurra ngayuwa-langwa. ¹⁸ Nara warna warningerribirra awarduma ngayuwa umba ngayabakiyaba kilyanguwerribikajungwunama kijungwuna-mulangwa akwa kenibudina-mulangwa ngarningka. Enena-bina ebina Nungwarrka nginumakama ningenikiyama-langwa-da,” niyama Jesus.

¹⁹ Kembangirra aburraja wurrumurndakakina Warningijudiya warnumamalya nawurrabarriyina nanggurrkiyengbeyinuma Jesus-langwa neniyejibjuwamulangwa Jesus nakina Neningikarrawara ena-langwa Nungwenikba. ²⁰ Wurrukwala neyama wurrakina, “Wurramukwa-dangwa naka nenuwilyakinama enuwa-manja! Nenubuwakida nakina! Miyambena-burra kinuminengkirra enuwa-wa?” neyama wurrakina. ²¹ Umba wurrukwala neyama, “A.a! Kenuwilyakina-manja wurramukwa nakina nenungkarba, nara nakina eyengbama amukwiyadakina ayakwa! Namukwiyadakina nenungkarba nara eningabakama nenikandiyanga menba nibina nimimba!” neyama wurrakina.

Warningijudiya warnumamalya nawarangu-mulangwa Jesus-manja

²² Akilarrkumurdada arakba akina. Aburraja nawurrumurndukwunuma Warningijudiya warnumamalya Jirujalema-manja warnikiyakuwerribikiyada aburra-langwu-wa wurrumirrarngwa warningarakburakba-kiyu-wa narukwurdurdukurdaka-murruwa Neningikarrawara-langwa angalya. ²³ Eneja Jesus nilikenuma akina-langwiya alingajirra amiyerriya angwarnda-murra niyarruwarnuma Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Akine-ka amiyerriya emikirra Jalumun-langwa Amiyerriya. ²⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya nawurrumurndukwunuma enuwa-manja. Biya neyama, “Ningkena ngawa yikikukwurukwunama ayakwa ningkeningamiyerra-na? Nginumijiraba-manja nginijirrumarnu-manja amalyirra Neningikarrawara ningkeningadinuba-wiya ningkeningadinakba ningkakina, kembangirra yirridirburakina yirraja!” neyama wurrakina.

²⁵ Eneja Jesus niyama aburruwa-wa, “Ngarramakama arakba kirrakina akena nara yikuminuwerrungwur.danga nganyangwa ayakwa. Nganja ninguar.duwar.denama warka ebina Nungwarrka nginukwama ngayuwa ningenikiyami-yada. Akine-ka warka yikakidirburakinama ngayuwa-langwa. ²⁶ Akena nungkwurruwa nara awerrungwur.duma ngayuwa-manja mena nara-baba kirrakina nganyangwa jiba. ²⁷ Nganyangwa jiba akakiruma nganyangwa ayakwa akwa nganja ningakakiruma ngala-langwa, akwa kakaburrakiyuwarnama ngayuwa-manja. ²⁸ Akwa nganja ngayuwa kenibikinama kuwambilyi-yada eningangkawura eniba akwa nari-yada kembangirra eyibiyuwajuma akijungwa akwa nari-yada warningerribirra amurrakajuma akina ngayuwa-langwa. ²⁹ Nganyangwa Nungwarrka nginukwama amurndakakina jiba ngayuwa-wa. Nara wurribina wurrukwala wuburra enuwa. Nara kembangirra warningerribirra amurrakajuma akina nganyangwa-langwa Nungwarrka. ³⁰ Ngayuwa akwa nganyangwa Nungwarrka yinuwilyaba-ma yinalakena,” niyama Jesus.

³¹ Kembangirra ngarningka aburraja Warningijudiya warnumamalya narumamurndakumanga malarra kenijungwajuwi-yada Jesus-manja. ³² Akena eneja Jesus niyama, “Ningene-ka arakba ngarrawilyakajuwama ababurna warka eninginingaba amurndakibina Nungwarrka nginukwama ningenikiyama-langwa. Kembangirra amiyambena-langwa warka karna yikijungwajinama makina-murra malarra?” niyama Jesus.

³³ Aburraja neyama wurrakina enuwa-wa, “Nara yarna ajungwajuma nungkuwa ningkiyama-mubaba eningaba warka ningkakina umba kijungwunama ningkiyengbinumulangwa awurrariya ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ningkiyangkiyama-bu nungkuwa akwa Neningikarrawara kinalakina kinuwilyaba-ma. Akena yande-ka ningkakina ningkenumamalya!” neyama wurrakina.

³⁴ Eneja Jesus niyama, “Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuwarrikarrija-jungwunama akwa neyaminama, ‘Neningikarrawara niyamama, Nungkwurruwa kirrakina wuburra ngayuwa Ningeningikarrawara, niyamama.’” ³⁵ Akine-ka

ayakwa Neningikarrawara-langwa alyangmandukwuna akwa kuwambilyama ngawa eningangkawura. Nakina-bina Neningikarrawara neniyengbijuwama wurrumurndakakina warnumamalya wuburra enuwa Neningikarrawara, wurrumurndakibinu-wa niyengbinu-murruwa ena-langwa ayakwa arakburakba-kiya-wiya.³⁶ Miyambena-burra kembirra yirrelekbajama ngayuwa nungkwurruwa ngarramaka-mulangwa ngayuwa ningena Ningenikuwenikba Neningikarrawara-langwa? Eningawurrariya-ma akina ayakwa nganyangwa! Nakine-ka Neningikarrawara, nakina-bina Nungwarrka nuwekbalyinuma ngayuwa akwa nginilarrkama enenu-wa angalya ningenikuminuwardi-yada enena warka.³⁷ Naramanja ningena awar.duma adidirbura warka wuburra nganyangwa Nungwarrka nuwar.denama, kembirra nara kirrakina awerrungwur.duma akwa awerrikambilyuma ngayuwa-manja.³⁸ Umba kuwar.dena-manja ngayuwa adidirbura warka wuburra Nungwarrka nuwar.denama, kembirra mama kirrakina nara awerrungwur.duma nganyangwa-manja ayakwa umba nganyangwa-manja warka yikuwerrungwur.denama kirrakina. Yikuwerrungwur.denama ngayuwa-manja kajungwa yikeningmidini-yada akwa yikumumiringkini-yada ngayuwa ningambilya-mulangwa Nungwarrka-manja akwa nganyangwa Nungwarrka nambilya-mulangwa ngayuwa-manja. Nungwarrka akwa ngayuwa yinalakena-kiya yinuwilyaba-ma ngawa,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa Warningijudiya warnumamalya.

³⁹ Ngarningka arngkawura-langwa warnikirndirri-yada wurrakina Jesus akena eneja numarngkilyumada aburruwa-langwa.⁴⁰ Biya yadikina nilawurradina arakba niyakuwarrukwa adalyuma EningJardina ebina Janjana nenumingkingambajuwa-murrumanja warnumamalya ebina-wiya akwa nambilya yakwujina.⁴¹ Aburraja wurrababurna warnumamalya nawurrakilikena yenjerrikina Jesus-uwa akwa namakijeyinuma namurndakiyama, “Nara Janjana kiniyaminjama arrubuda umba ababurnalangwa ayakwa alyangmandukwuna-wiya yirrenumakama naka-langwa nenungkwarba,” neyama wurrakina.⁴² Kembirra arakba wurriylimberkuwarra warnumamalya wurrababurna nawerrikambilyumurra enuwa-manja.

11

Lajirida nijungwu-mulangwa

¹ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Lajirida nangebilyuwadinuma. Nambilyuma nakina engemba-manja angalya Bedini-manja, aburrubukwurruwa derrkuwenikba-kiya Mada akwa Meri.² Dakine-ka Meri dibina-murrada yingjiraba-murrada Jesus-langwa-manja alika ebina bungabungwa eningaba akwa yinginuminingburingkaka-murrada ena-langwa alika ngala-langwa-murra mamungba. Nakina-bina nerrkuwadikba ngala-langwa Lajirida nangebilyuwadinuma nakina.

³ Aburraja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuwambilyuma engka-manja angalya wurrakina. Kembirra Lajirida-langwa derrkuwenikba-kiya narringilarrkama ayakwa Jesus-uwa akwa narringiyama, “Ningkumikbiyiya-dangwa, nungkwalangwa nenumamalya nibina ningkilyelyingminama, nijungwunama-ka angbilyuwa,” narringiyama wurringalakina.

⁴ Eneja Jesus nengkirrika-manja akina ayakwa, niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Angbilyuwe-ka nenakuwardanguma nakina Lajirida, akena nare-ka ajungwuma alarruma nakina. Akine-ka angbilyuwa nenakaburrangama kajungwa kirrababurna-langwa karnumamalya yikiniyangmarngkwajini-yada Neningikarrawaru-wa, akwa ngarningka yikeningmidini-yada kirrakina ningena ngayuwa Ningenikuwenikba Neningikarrawara-langwa ningarrubuda-dangwa nilyengma,” niyama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵ Jesus nilyelyingminuma angwurra Mada-kiya-manja akwa nerrkuwarringba-manja.

⁶ Akena nengkirrika-manja ebina ayakwa nangebilyuwadinu-mulangwa Lajirida, nambilyuma ngawa yakwujina mambilyuma marringa ebina-manja angalya nambilyumurrumanja nakina.⁷ Biya niyama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Kwa, ngarrilikaja ngarrilawurradina Judiya-wa,” niyama Jesus.

⁸ Aburraja warnikabuburrakiyuwa wurribina ena-langwa neyama, “Nara! Wurrakina warnumamalya warningakwujina bungayindenama kabuwardenama malarra-murra. Jerriya ngawa ngarningka ningkena ningkingayindenama kilawurradinama akinu-wa angalya?” neyama Jesus-uwa.

⁹ Kembirra eneja Jesus niyama, “Kumambijangina-mulangwa mamawura akwa kumawiyebena-murruwa, akirringkinama angalya akilikaja-murrumanja akwa ngarrumilyukwa. Kilikaja-manja ningena meningilida, nara wurrakina angajuma.

¹⁰ Umba kumawiyebena-manja mamawura yimbukwa, kinilyanguwerribikajungwuna-manja Neningikarrawara yimbukwa warnikiyami-yada wurrakina, kembirra aburramba-langwa kabingajinama. ¹¹ Eneja ngakwurra-langwa nenumamalya nakina numungkwulingama marringa, akena ningena kilikajama enuwa-wa kajungwa kinumirajangajini-yada marringa-langwa nakina-da,” niyama Jesus.

¹² Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa neyama, “Kinumungkwula-manja nakina, kinenibudinama kineningabadiname-ka,” neyama. ¹³ Nalyangkiyamama Jesus niyengbinuma nakina numungkwulingama-bu meningiyanda marringa nakina Lajirida. Akena eneja Jesus neningma arakba nakina Lajirida nijungwuma.

¹⁴ Kembirra Jesus nenumungkidirrburaka arakba wurrumurdakakina warnungkwarba akwa niyama aburruwa-wa, “Lajirida nijungwuma arakba, ¹⁵ akena mama nara ningibina ngayuwa kambilya yakwujina akini-yada ngawa nijungwu-manja nakina nenungkwarba umba eningaba akina, kajungwa nungkwurruwa yikuwerrikambilyi-yada ngayuwa-wa. Kwa, ngarrilikaja arakba enuwa-wa,” niyama nakina.

¹⁶ Eneja kembirra nuwilyaba nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa nenimikirra Damija, nenumaka ayakwa wurrumurdakibinu-wa wurrukwalu-wa warnungkwarba. Nakine-ka nuwilyakama ambilyuma-kiya ekirra, Damija akwa Didimija. Akine-ka ekirra Didimija neyaminama “Nenirukwularreyinuma duwilyabama-langwa dirndarringba muwilyabama-manja ngawa mamawura,” neyaminama akina. Nakine-ka Damija niyama, “Kwa, ngarruwurrikalikaja naka-manja Numikbiyiya-dangwa ngakwurruwa, kajungwa akijungweyini-yada ngarruwurrikidirrbura enuwa-manja,” niyama nakina.

Jesus nenilirakuwerringekburaka-mulangwa Mada-kiya-manja

¹⁷ Biya nalikena arakba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa Bedini-wa, biya neyanda wurrakina yakwujina. Aburraja wurrukwala warnumamalya wurru-minakina angalya nenumaka Jesus-manja nenakumarnu-mulangwa nenumadangkwa medirra-manja arrawa. Mabiyrubuwa arakba marringa nambilyuma nakina yakwujina. ¹⁸⁻¹⁹ Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya namurndakilikenuma Jirujalema-langwa Bedini-wa. Akina angalya Jirujalema nara awilyikerra Bedini-langwa, umba awarrngkakwudangwa akina. Kembirra namurndakilikenuma yadikina Bedini-wa narrawringekburakama wurringalakina-kiya-wa wurringidarringka-kiya, nijungwumulangwa nerrkuwarringba.

²⁰ Ngalaja Mada yingengkirrika-manja dakina nakina Jesus nubukwaya nilikenuma aburrukuwa-wa, yingilikena arakba yinginukwurukwa. Umba ngalaja Meri ying-gangmakulala dakina alikira-manja arrawa. ²¹ Kembirra yingiyama Mada Jesus-uwa, “Karukwa! Yelakwa kambilyu-manja ningkena, nara-maka ningena kijungwuna,” yingiyama. ²² “Akena nganja ningeningma aduwaba kiniyengkilabaja-manja nungkuwa ningkakina eningerribirra ebina kingayindena-manja nungkuwa, kembirra nakina Neningikarrawara nenukwunama nungkuwa ningkakina aduwaba,” yingiyama.

²³ Eneja niyama Jesus Mada-wa, “Nerrkuwena nungkwa-langwa kinumirajanginama kinenibudinama nakina,” niyama Jesus nangamaka.

²⁴ Ngalaja yingiyama, “Ningeningma ningena kinenibudinama nakina, akena nara aduwaba umba ambaka-murruurra mibina-manja meningarija-langwa-manja mamawura kawarumajungwuna-murruurra murrumanja wurribina warningma-murruurra nakina Neningikarrawara,” yingiyama dakina Mada.

²⁵ Eneja Jesus niyama kembirra ngaluwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena ningibina kenibikinama kirrakina yikambilyi-yada karniba karningangkawura. Mama karninger-ribirra karnumamalya yikijungwunama umba yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja, kembirra kirrakine-ka karniba yikambilyama karningangkawura. ²⁶ Nara karnu-mawurrina arukwulyuwakama alikama kirreyebijeba ambilyuma Neningikarrawara-langwa kirrakina umba karniba karningangkawura yikambilyama yikuwerrikambilya-manja ngayuwa-manja. Nungkwaja ningkeningma ena ayakwa?” niyama Jesus ngaluwa-wa.

²⁷ “Yawe-ka, Ningkumikbiyiya-dangwa,” yingiyama ngalamba-langwa. “Amandan-gwa ningeningma nungkuwa ningkakina ningkibina yiminijirabama yijirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara ningkeningadinuba-wiya ningkeningadinakba, ningkibina nenikilarra enenu-wa angalya, Ningkenikuwenikba ningkakina-da,” yingiyama Mada Jesus-uwa-da. ²⁸ Biya kembirra yingilawurradina dakina arakba angalyu-wa akwa nangardija derkuwadikba-wa yingijiraka ayakwa nangamaka ngaluwa-wa akwa yingiyama, “Naka arakba Numikbiyiya-dangwa niyar.duma. Ngingayinduma nakina kiniyengbinama ayakwa nungkuwa-wa,” yingiyama.

²⁹ Ngalaja Meri yingengkirrika-manja dakina akina ayakwa, yingumirajanga dakina biya yingenjirrikaja yingilikena Jesus-uwa yinginkuwurukwa.

³⁰ Eneja nakina Jesus ambaka nambilyuma ngawa ebina-manja angalya yinginkaburranga-murrumanja Mada lukwakwa mamurukwa-manja. ³¹ Aburraja warnumamalya wurribina naringawerringekburaka-murrumurra Meri-manja ebina-manja alikira, naringarringka dakina yingilikenuma yingenjirrikenuma errekbua-wa. Nalyangkiyama yingilikena-bu medirra-wa dakina dadikungwadi-yada yakwujina angwada. Kembirra naringayuwarna dakinu-wa.

³² Ngalaja Meri yinginirringka-manja dakina Jesus, yingabuluwendinga enuwa-manja akwa yingiyama, “Ngeniyerriya! Yelakwa kambilyu-manja ningkena, nara-maka nganyangwa nerrkuwarrka kinijungwuna,” yingiyama.

³³ Eneja Jesus nangarringka Meri yingungwadina dakina, akwa wurrukwa warnumamalya aburrajukwaba biya nakine-ka nenikbarrngajuwama nakinu-wa nuwerrikawariadinuma. ³⁴ Niyama nakina, “Nga-manja kinakumarnuma nenumadangkwa?” niyama. Aburraja neyama, “A! Angakuba! Kwa likaja kumarringkini-yada medirra nungkwabakiyaba,” neyama.

³⁵ Kembirra enejukwaba Jesus nungwadina-da.

³⁶ Aburraja wurrumurdakakina warnumamalya nenirringka-manja Jesus nungwadina-manja enejukwaba, namakijeyinuma wurrakina. “Kwuja!” neyama wurrukwa. “Amandangwa nilyelyingiminu-mubaba nakina nenumamalya,” namurndakiyama. ³⁷ Umba wurrukwa neyama, “Nenuminingabakama Jesus nimimba-langwa menba-na? Kembirra keneningabaka-maka naka Lajirida-da nariyada kinijungwuna-da,” neyama.

Jesus nenumirajanguwa-mulangwa Lajirida-manja

³⁸ Kembirra eneja Jesus nuwerrikubarrngwarrngwadinume-ka nakina ngawa. Niyar.da arakba mibina-manja medirra numudidikajungwunu-murrumanja adirringwarna-murra angwarnda. ³⁹ Kembirra nenumaka Jesus wurrukwalu-wa warnungkarba akwa niyama, “Wurrijirena akina angwarnda medirra-langwa,” niyama. Ngalaja Mada yingiyama enuwa-wa, “Kardi! Numingbajame-ka makina medirra. Nakine-ka nenumadangkwa nambilyuma yakwujina arrawa medirra-manja mabiyarbuwa arakba marringa,” yingiyama dakina.

⁴⁰ Kembirra eneja niyama Jesus ngaluwa-wa, “Yirramakama arakba ngayuwa nungkuwa-wa, kuwerrikambilya-manja nungkuwa ngayuwa-wa aduwaba, kembirra kirringkinama akina arrubuda-dangwa Neningikarrawara-langwa,” niyama Jesus Mada-wa. ⁴¹ Kembirra aburraja wurrukwa warnungkarba narrirnjirrkawajuwa ebina angwarnda medirra-langwa. Umba nungwundikadanga arakba Jesus karrawaru-wa akwa niyama, “Ngeniyerriya Ngangwa, ngarreyangmarngkwajinama mena-baba ningkengkirrikenuma ayakwa nganyangwa aduwaba. ⁴² Ningeningme-ka ningena ningkakina ningkengkirrikajama ngayuwa-wa, akena ebina ayakwa ningaraminiyengbinuma warna warnumamalya yelakwa nuwengkirrikajama. Ningiyengbinuma akina kajungwa kuweningmidini-yada warna yilarrka-mulangwa nungkuwa yangkwurragwa ningena,” niyama Jesus Nungwenikba-wa Neningikarrawaru-wa. ⁴³ Biya nijerrukwa-manja arakba, nardanguma nakina. “Lajirida...wu! Kwa jadiya...wu!” niyama.

⁴⁴ Eneja nijungwu-murrada nibina nijadinga kembirra medirra-langwa-da. Enalangwa ayarrka akwa alika namurndakeyukumurndijajungwunuma ngawa dumbalamurra, akwa nenumadangkwa akwa ngawa aringka. Umba niyama Jesus nenumaka wurrukwalu-wa warnungkarba, “Wunuminumurdakaburawakina dakina dumbala akwa wunilarrkiya enilikaja arakba,” niyama Jesus aburruwa-wa.

Nenuminilyelyimbukweyinu-mulangwa warnikuwardi-yada Jesus

⁴⁵ Aburraja warnumamalya wurribina naringangarranguma Meri-wa nenirringkama niyama-mulangwa Jesus. Kembirra arakba wurrababurna nawerrikambilyuma enuwa-manja wurrakina, ⁴⁶ umba wurrukwa nalawurradinuma anggeriba WurruBariju-wa warnungkarba akwa nenuminumakinuma niyama-mulangwa Jesus wurrumurdakakina-manja warnungkarba. ⁴⁷ Kembirra arakba aburraja wurrarumuruma WurruMinida akwa WurruBarija warnungkarba narrawurramurndukwama Warningjudiya wurrubungkawa akwa namurndakambarringa ayakwi-yada akwa neyama, “Kwuja! Niyaminjamarrkinama nakina amukwiadakina arrubuda? Akiyamarrkinama kembirra ngarna-na? ⁴⁸ Umba akiyaminjamina-manja ngawa ngarna nara-manja angwanjajuma nakina, kembirra wurrababurna-langwa warnumamalya kawerrikambilyama arakba enuwa-manja. Kembirra aburraja WarningiRawuma

wurrububungkawa kalikajama wurrakina karruburrijinama Neningikarrawara-langwa angalya akwa ngakwuruwa-mulangwa,” neyama wurrakina.

⁴⁹ Wurrumurdakakina-langwa WuruMinida, eneya nuwilyaba naruma nubungkawa NuMinida nenimikirra Kayubaja. Akwa niyama nakina wurrumurdakakinu-wa, “Kirrumurndakeyina karnumamalya karningaringkama-wiya! ⁵⁰ Umba enenabina eningaba-da! Wuruwilyababa-ma warnumamalya akabuminijungwunama ngarruwurrakwulyumida-langwa ngarnumamalya, kajungwa nari-yada Warningi-Rawuma wurrububungkawa aburrijuma ngarrilyimberrkwulumida-langwa ngarnumamalya. Kirreningbalidinamura-bina?” niyama nakina Kayubaja. ⁵¹ Nara nakina kiniyengbina enabakiyaba umba Neningikarrawara nenungwurrumambambijuwama amurdakakina ayakwa nenikiyengbi-yada mena-baba akini-yada ngawa nakina naruma nubungkawa NuMinida nilyingama. Umba Neningikarrawara nenu-makama enuwa-manja Jesus nenikuminijungwi-yada wurrababurna-langwa Warningi-Judiya ⁵² akena nara yimbukwa WarningiJudiya-langwa aminijungwuma umba wurruwurrakwulyumida-langwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya engka-langwa iya engka-langwa angalya wurruwurrakawura-ma kuwambilyi-yada.

⁵³ Kembirra yadikina arakba aburraja WarningiJudiya wurrububungkawa nenumilyelyimbukweyina warnikuwardi-yada Jesus. ⁵⁴ Aminakina-langwa kembirra eneya Jesus nara nabilyerra kinilikena yenjerrikina Judiya-wa umba nilikena erribaja eyukwujiyu-wa angalya engembu-wa Yibureyima. Akine-ka angalya nuwambilyuma akwudangwa alarrkingburingka. Nakina ngawa nambilyuma yakwujina aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa.

⁵⁵ Biya nuwakwudangwudina arakba warnikambarringi-yada warnikilarrmi-yada emeba WarningiJudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warnikiyakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma wurribinu-wa nawurrakijadangu-murruwa Yijiba-langwa. Aburraja kembirra wurrababurna-langwa WarningiJudiya warnumamalya nawurrakilikenua eminingka-langwa iya eminingka-langwa angalya nawurrumurdakweyinuwa yenjerrikina Jirujalemu-wa kajungwa kararrkajungwuni-yada arakba adinakba warnikambarringi-yada akina. ⁵⁶ Wurrakineka arakba nenuminaburangeyinuwa-ka Jesus-uwa. Nawurrumurdakweyinuwa arakba Neningikarrawara-langwa-manja angalya akwa namakijeyinuwa wurrakina, “Kwureya! Dukwa kinilikaja nakina yangkwurrangwa enenu-wa Akwurungkuwarrukwa, dukwa nara-da!” namurdakiyama wurrumurdakakina.

⁵⁷ Aburraja wurrumurdakakina wurrarumuruma WuruMinida akwa WuruBarija warnungkarwa narramakama warnumamalyu-wa akwa neyama, “Karningerribirra karnumamalya yikinirringkama-manja Jesus, kwa yikeningmikina yikilikaja yikumakina kajungwa yikinumi-yada kembirra nakina,” neyama wurrakina.

12

Meri yingi-jirabama-langwa bungabungwa Jesus-langwa-manja alika

¹ Bi..ya mamangbala muwilyaba marringa num-akwudangwudinuwa arakba warnik-ambarringi-yada warniki-larrmi-yada emeba WarningiJudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warniki-yakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrarumuruma. Eneya arakba nakina Jesus ni-lawurradinuma erribaja Bedini-wa ebinu-wa angalya nenu-warumajuwamurru-wa nen-enibikamurru-wa Lajirida. ² Aburraja wurrakina nenumin-akumarna arakba adinakba aninga Jesus-langwa. Enejukwaba nakina Lajirida n-ambilyumurra yakwujina aburruwa wurrukwalala warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa. Biya ne-yebukeyinuwa wurrakina wurruwurrakawura-ma umba ngalaja dakina Mada yingi-lyilyanguma amurdakibina aninga aburruwa-wa.

³ Kembirra ngalaja Meri yingu-manga ebina akwulyubena bungabungwa yingu-beyindanguma aminaruma angwarnda eyukwujiya-ma budila akwa yingi-jiraba akina Jesus-langwa-manja alika. Kembirra yinginumini-ngburingkakama ngala-langwa-murra mamungba akwa nuw-angkarrkwulyuwakenuma ne-ngbajuma eningaba arrawa alikira-manja.

⁴ Eneya nakina Judiya NeningiKariyada, nibina nuwilyaba nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa, nibina neniku-kwi-yada Jesus wurrumurdakibinu-wa wurrububungkawa warniku-wardi-yada, ni-yama nakina aburruwa-wa, ⁵ “Miyambena-burra nara yika-kwa wurrumurdakangabu-wa akina bungabungwa kajungwa yiku-meni-yada

adiringwana angwarnda akwa yika-kwuni-yada wurribinu-wa warningmalyingmalyingma warnumamalya?" ni-yama nakina. ⁶ Akena nakina Judija numarrungwayindangumurra wurrakina warningmalyingmalyingma warnumamalya umba numa-wilyuwilyakama mibina meningangwarnda beka enuwa-manja. Akwali-yada n-angkanamaduma angwarnda ena-langwi-yada. Ni-yamama-langwa amurndakibina, kembirra nakina ni-yengbinuma amurndakakina ayakwa-da.

⁷ Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, "Nga-lalika daka! Ena yinguminambilyuma eningadinakba bungabungwa kangumini-lyungkweni-yada nganyangwa-manja ningenumadangkwa ki-jungwa-manja ngayuwa. ⁸ Nganja ningena nara ambilyinguma arngkababurna-langwa nungkwurruwa-manja umba wurrakina warningmalyingmalyingma warnumamalya kuw-ambilyamurra arngkababurna-langwa nungkwurruwa-manja," ni-yama Jesus-da.

Nenumini-lyelyimbukweyina-langwa warniku-warda-langwa Lajirida

⁹ Aburraja wurrababurna warnumamalya WarningiJudiya nuw-engkirrikenuma Jesus ni-yar.duma-langwa Bedini-manja arakba biya kembirra aburrajukwaba nawurraki-likenuma yenjerrikina Bedini-wa. Nara warniki-rringki-yada yimbukwa nakina Jesus umba enejukwaba nakina Lajirida warniki-rringki-yada nibinamurrada nenu-warumajuwa-murrada nen-enibika-murrada Jesus. ¹⁰⁻¹¹ N-enibudinuma-langwa ngarningka nakina Lajirida, kembirra wurrumurdakakina warnumamalya na-werrikuwaranguma wurrarumuma-langwa WurruMinida umba na-werrikambilyuma Jesus-manja. Kembirra aburraja wurrumurdakakina WurruMinida ne-yawijamama akwa nenumini-lyelyimbukweyina warniku-warda-langwa nakina Lajirida.

Jesus ni-likenuma-langwa Jirujalemu-wa dangki-murra

¹² Mingki-yada arakba makina mamawura, aburraja wurribina wurrababurna warnumamalya nawurraki-likenu-murruurra Jirujalemu-wa warnik-ambarringi-yada akina-manja Akwurungkuwarrukwa, nuw-engkirrika ni-likenuma-langwa Jesus enejukwaba akinu-wa angalya. ¹³ Kembirra nenumurndaku-manga yilyarra yinuwawarruwalya warniku-warriji-yada ayarrka-murra akwa nawurraki-likena nenukwurukwa enuwa-wa. Ne-yanguwarumajungwunuma wurrakina enuwa-wa akwa ne-yama, "Yirre-yangmarngkwajina yirra-langwa Ningkumikbiyiya-dangwa! Yirre-yangmarngkwajina ningkibina ngini-larrkama yangkwurragwa Neningikarrawara! Ngeni-yangmarngkwajina Nubungkawa NgarningiYijireyila-langwa!" ne-yama wurrakina.*

¹⁴ Eneja Jesus nang-akburranga duwilyaba dangki akwa ni-rijawudija dakina-manja. Ni-yamama nakina Jesus ebina-langwiya ayakwa nuw-arrikarrijajungwunumalangwiya arakburakba-kiya Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ngarrakumakinama akina ngakwurruwa-wa akwa ne-yaminama, ¹⁵ "KarningiJirujalema karnumamalya, nara akbar.duma! Umba kwuja! Wuni-rringka nubukwaya nilikajama nungkwurra-langwa nubungkawa dangki-murra," ne-yaminama akina ayakwa.* ¹⁶ Adinuba-wiya aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narrangkungkuwabijuda amurndakakina ayakwa kinu-bungkawadinama-langwa Jesus akwa ni-likenuma-langwa dangki-murra. Akena ambaka-murra nu-warumajungwunumanja Jesus ni-jungwunuma-langwa mabiyakarbiya mamawurakembirra nuweningmidinuma arakba amurndakakina ayakwa ebina nuw-arrikarrijajungwunumalangwa enuwa-langwa akwa ngarningka amurndakakina ne-yamama-langwa akinalangwiya ayakwa. ¹⁷⁻¹⁸ Miyambena-burra wurrakina wurrababurna warnumamalya nawurraki-likena nenu-kwurukwa Jesus-uwa? Wurrakina nawurraki-likenuma yenjerrikina mena nuw-engkirrikenuma-baba Jesus n-ardanguma Lajirida medirralangwa akwa nen-enibikama. Kembirra narra-makama narri-yarrkbalijuwama wurrukwalamanja warnumamalya akina-langwa arrubuda ni-yamama-langwa Jesus. ¹⁹ Kembirra aburraja WurruBarija warnungkuwarba na-werrikawarriyadinuma namakijeyinuma akwa ne-yama, "Kardi! Ne-yamarrkinama-bina warna? Kwuja! Wurrangkwulyumida-langwa warna arakba neni-yuwarama enuwa-wa! Ngarneka ngakwurruwa ngarri-lyangmuridinama nara e-yamama!" namurndaki-yama wurrakina.

Nenumin-andeyuma-langwa Jesus-uwa wurrukwal WarningiJudiya-ma warnumamalya

²⁰ Aburraja wurruwurrakwulyumida-langwa warnumamalya eminingka-langwa iya eminingka-langwa angalya nawurraki-likenuma Jirujalemu-wa warnik-ambarringiyada warniki-larrmi-yada emeba akina-langwa Akwurungkuwarrukwa warniki-yakuwerribiki-yada WarningiJudiya-langwu-wa wurrarumuruma. Wurrukwala wurrakina WarningiJudiya-ma warnumamalya. ²¹ Umba eneja nibina-murrada Biliba n-ambilyuma yakwujina ebina-manja angalya eyukwujija-manja Bejeda-manja Keliliya-manja, nakina yakwujina enejukwaba. Aburraja wurrumurndakibina WarningiJudiya-ma warnumamalya na-likenuma Bilibu-wa akwa ne-yama enuwa-wa, "Wayi! Nungkuwa! Yarne-ka yini-ngayindenama yikini-rringkinama Jesus!" ne-yama wurrakina. ²² Kembirra Biliba ni-likena nenu-maka Endiruwa-manja akwa wunalakina ngawa neni-likena akwa nenu-maka Jesus-manja.

²³ Eneja Jesus ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, "Nadarrbudinama arakba ena adinuba ebina yikenumin-abilyerriknamurra Neningikarrawara nungkwurraja ngayuwa-bina ningena ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma, ningibina ningi-rukwalarrinama enena-manja angalya. ²⁴ Wurr-engkirraja! Ebina wuburra-kiya awilyaba amaninga amadidira na-lungkuwabijajungwuna-manja ajiringka-manja, kembirra nuw-eyebirredinama ebina eningarrawa umba na-lungbijanginama akwa na-lungkuwarringinama akwa ababurne-ka amadidira nuw-arrangbijeyinama. Ebina eningadinuba-wiya amadidira nuw-eyebirredinama akwa arakba na-jungwunama. Akena naramanja a-lungkuwabijajungwuna akina ajiringka-manja, akwa kuw-ambilya-manja engburingka, kembirra nara a-lungkuwarruma akwa arrangbijajuma ababurna amadidira umba awilyaba-ma yimbukwa amadidira aminakwukawura kuw-ambilyama. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ²⁵ Kirribina karningerribirra nara-manja amin-engkirrikama wurrukwalu-wa umba yiki-lyelyingmajungwuna-manja nungkwurrabakiyaba-langwa, kembirra nara karniba ambilyuma karningangkawura. Umba yikumini-yakuwabijajungwuna-manja akwa yikamini-yakuwerribikaja-manja wurrukwala-langwa, kembirra karniba yik-ambilyama karningangkawura. ²⁶ Kirribina karningerribirra yiki-ngayindena-manja ngayuwa ningubungkawa nungkwurra-langwa, kembirra kirrakina nganyangwa karnikuminuwar.duwar.da akwa yiki-yuwarnama ngayuwa-manja kajungwa ngayuwa-manja yik-ambilyi-yada ababurna-manja angalya ki-likajamurra-manja ngayuwa. Akwa eneja Nungwarrka yikeni-kbarrngajinama karningerribirra kirribina yikuminu-war.denama warka nganyangwa," ni-yama Jesus.

Jesus numini-yengbijajungwunuma-langwa neniki-jungwi-yada

²⁷ Biya Jesus ni-yama ngarningka wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, "Kiyamarrkinama ningena? Ninguwerrikubarrnge-ka ningena arakba. Kinu-makina ningena Nungwarrka nari-yada a-lyanduma. Akena mama akina! Aminakina-langwababa ningena ningi-likenuma yangkwurrangwa ningeniki-yami-yada. ²⁸ Ngangwa, wurra-dirrburakina wurrumurndakeyina-manja warnumamalya ningkarrubudadangwa ningukwulyubena ningkilyengma," ni-yama nakina Jesus. Kembirra ngalaja akina amayakwa Nungwenikba-langwa ne-yengbina angaluba karrawara-langwa akwa ne-yama, "Ngayuwa arakba ningarra-dirrburakama akwa ngarningka ngawa ka-dirrburakinama nganja ningibina ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma," ne-yama akina amayakwa. ²⁹ Umba aburraja wurrumurndakakina warnumamalya nuw-engkirrikenuma akina amayakwa angaluba karrawara-langwa. Yibilyibilya-bu na-lyangkiyama aburra wurrukwala umba aburraja wurrukwala nenikumamurikaja-bu Neningikarrawara-langwa ni-yengbinumurra Jesus-uwa nangkiyama wurrakina.

³⁰ Eneja kembirra Jesus ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, "Akina ebina amayakwa nara kakumini-yengbina ngayuwa-langwa umba nungkwurruwalangwa kirrakumini-yengbinuma," ni-yama nakina. ³¹ "Ngalaja arakba nadarrbudinama ena yikeni-lekbajama-langwa nakina Neningikarrawara nungkwurruwawa kirrababurnu-wa akwa ngawa kin-ambilyama-langwa neningarrubuda-ma nibina nubungkawa enena-langwa angalya akwa angkwulyumida-langwa. ³² Kabuwurdijina-manja wurrakina ngayuwa enena-langwa angalya, kembirra nganja ningena k-angkiyirenama wurrababurna-langwa warnumamalya eminingka-langwa iya eminingka-langwa angalya nganyangwi-yada," ni-yama Jesus. ³³ Jesus ni-yengbinuma akina ayakwa kajungwa warnumamalya kuw-eningmidini-yada adinakba enuwa-langwa nenikumini-jungwa-langwa wurrababurna-langwa warnumamalya ka-mambalinamurra-manja eka.

³⁴ Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnumamalya namin-andabumeyinuma akwa ne-yama Jesus-uwa, “Neningikarrawara-langwa-manja ayakwa nuw-arrrikarrijajungwunama ngarraku-makinama nakina kin-ambilyama neniba neningangkawura nibina nenumini-jirabama neni-jirrkumarnuma amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba. Kembirra ki-yamarrkinama nungkuwa kabu-wurdijinama ningkakina yadada, ningkibina-murrada ningki-rukwularrinu-murrada enena-manja angalya? Ningki-yamarrkinama ningkakina ningki-yengbijajungwunama ningkenimikirra ningki-rukwularrinuma enena-manja angalya?” ne-yama wurrakina.

³⁵ Kembirra eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Ngayuwa ningena Ningenikilarrk-abarraka ningibina-murrada ngarramin-abilyerrikinama Neningikarrawara-langwa nungkwurruwa-manja akena ning-ambilyama nungkwurruwa-manja arngkidarrba yimbukwa. Yiki-likaja-manja karningerribirra alarrumur.da-langwiya, kembirra yik-angkuwabijinama karniki-lika-langwa dirrbura kirrakina. Yik-angkuwabijinama alyangmandukwuna ayakwa Neningikarrawara-langwa umba yiki-yaminama ngawa awurruwurrariya. Kembirra ning-ambilya-wiya ningena Ningenikilarrkabarraka nungkwurruwa-manja, yiki-likajama nganyangwa-manja akilarrkabarraka kajungwa yiku-miringkini-yada dirrbura Neningikarrawara-langwa akwa nari-yada akina alarrumur.da akburranguma nungkwurruwa-manja kirri-yaminjamina-wiya awurruwurrariya. ^{36a} Ning-ambilya-wiya ngayuwa nungkwurruwa-manja, yiku-werrikambilyama ngayuwa-manja ningibina Ningenikilarrkabarraka kajungwa nungkwurruwa-langwa yiki-yamin-yada wuburra karnikilarrkabarraka wurrukwalu-wa warnumamalya warniku-miringki-yada dirrbura Neningikarrawara-langwa,” ni-yama Jesus.

WarningiJudiya warnumamalya wurrubina nara ka-werrikambilya Jesus-manja

^{36b} Ni-jerrukwama-langwa ayakwa Jesus, kembirra ni-lalika akina angalya Jirujalema umba n-abuwarrkajungwa wurrumurndakakina-langwa warnumamalya warningak-wujina. ³⁷ Mame-ka nakina Jesus ni-yamama ababurna arruburrubuda neni-rrikkamurra-manja wurrumurndakakina warnumamalya, akena nara ngawa ambaka wurrakina ka-werrikambilya enuwa-manja, ³⁸ kajungwa akina ayakwa kalyangmandukwunadini-yada ebina n-arrikarranguma arakburakba-kiya nakina nenikumakuma Neningikarrawara-langwa ayakwa nenimikirra Ajaya. Akine-ka ayakwa ne-yaminama, “Karukwa! Yikabuminu-werrungwur.danguma yirra-langwa ayakwa! Akena nara wurribina-da! Akwa nungkwaja nungkuwa ningkarramin-abilyerrikama nungkwa-languda arrubuda! Akena nara ngawa wurribina-da!” ne-yaminama akina ayakwa. ³⁹ Wurrakina ngawa nara ka-werrikambilya mena ni-yengbinuma-baba Ajaya ngarningka engka awilyaba ayakwa. Akine-ka ne-yaminama, ⁴⁰ “Neningikarrawara nenumini-mimbakama aburra-langwa menba, akwa nenumini-lyangbudirrkama aburra-langwa aringka, kajungwa karr-angkuwabijuiwi-yada aburra-langwa-murra menba akwa nari-yada karru-mumiringka aburra-langwa-murra mangma. Umba Neningikarrawara ni-yamama, ‘Ngayuwa arakba ningi-yengbinuma akina ayakwa, kajungwa nari-yada a-lyangbulawurraduma wurrakina ngayuwa-wa, akwa nari-yada eningabakama aburruwa-manja,’ ni-yamama Neningikarrawara,” ne-yaminama akina ayakwa Ajaya-langwa. Aminakina-langwa ayakwa kembirra wurrakine-ka warnumamalya nara ka-werrikambilya Jesus-manja. ⁴¹ Miyambena-burra ena Ajaya ni-yengbinuma? Dukwa nenu-marngkirringkama-baba Jesus narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma. Kembirra nenumini-yengbinuma enuwa-langwa.

⁴² Kada wurrumurndakakina WarningiJudiya wurrububungkawa wurrababurna-langwa nenumini-yarrkuwaranga Jesus. Nara-da! Umba aburraja wurrukwala na-werrikambilyuma enuwa-manja akena nara ke-yengbina abilyerra enuwa-langwa, mena nuw-akbar.danguma-baba wurrakina WurruBarija-langwa warningwarba. Wurrumurndakakine-ka WurruBarija warningwarba narra-makama adinakba warnumamalya-manja nari-yada a-werrikambilyuma enuwa-manja. Akena ka-werrikambilya-manja warningerribirra enuwa-manja, kembirra wurrumurndakakina WurruBarija warningwarba ka-minangkirreyinama amurndakakina-langwa jinikakwa kajungwa nari-yada e-yangmarngkwajuma Neningikarrawaru-wa yakwujina. ⁴³ Akwa ngarningka wurrakina WarningiJudiya wurrububungkawa narrangayindanguma wurrumurndakakina warnumamalya nari-yada kuw-engkirrikena Neningikarrawaru-wa neniku-werrungwur.di-yada aburruwa-wa umba karra-werrungwur.deni-yada angwurra aburruwa-manja.

Jesus-langwa ayakwa ka-lyangkarrngajungwunama-langwa ngakwurruru-wa

⁴⁴ Eneja Jesus ni-yengbina ni-yangkuwarumajungwunuma akwa ni-yama, “Kirribina karningerribirra yiku-werrikambilya-murumurra ngayuwa-manja, nara yimbukwa ngayuwa-manja a-werrikambilyuma kirrakina umba ngarningka Nungwarrka-manja yiku-werrikambilyama, nibina ngini-larrkamurra-manja ngayuwa yangkwurrangwa. ⁴⁵ Yiki-rringkina-manja kirrakina ngayuwa-wa, kembirra yikini-rringkinama enejuwaba nibina ngini-larrkama ngayuwa. ⁴⁶ Nganja ningena Neningikarrawara umba alarradadalangwiya yiki-likaji-yada yikinu-miringkini-yada enuwa-manja.

⁴⁷ “Umba kirrumurdakibina yik-engkirraja-murruwiya nganyangwa ayakwa yikumini-yarrkuwurrena-manja akina, nara nganja kembirra a-lekbuma nungkwurruru-manja. Nara ngayuwa ningena ki-likena ningeni-lekbi-yada kirrakina umba ningi-likenuma ningena ningeni-enibiki-yada kirriylimberkwyumida-langwa karnumamalya engka-langwa iya engka-langwa angalya. ⁴⁸ Umba arrkala ngalaja ngarningka ambaka awilyaba yikaki-lekbajama kirribina yiku-warenama akwa yikumini-yarrkuwurrenama nganyangwa ayakwa. Amurdakibina ayakwa ningi-yengbinuma-langwa ngayuwa, akina-bina ka-lyangkarrngajungwunama kalawurradinama nungkwurruru-wa akwa yikaki-lekbajama meningarija-langwa-manja mamawura kini-lyangkuwerribikajungwuna-manja Neningikarrawara karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. ⁴⁹ Akina-bina amandangwa alyangmandukwuna mena nara-baba ki-yengbina ngayabakiyaba umba ebina yimbukwa Nungwarrka nginu-makama-langwiya ningeni-yengba-langwa, akina-langwa-bina kembirra ningi-yengbinuma, nakina nibina ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa. ⁵⁰ Neningingma ningena amurdakibina ayakwa nginu-makama-langwa Nungwarrka ngayuwa-manja, yiku-werrungwurdena-manja amurdakibina-manja, kembirra yiken-enibikinama nakina karningangkawura yik-ambilyi-yada kirrakina. Aminakina-langwa-bina ebina ababurna-langwa ningi-yengbinama-langwa, akina-bina Nungwarrka nginu-makinama ngayuwa-wa ningeni-yengbi-yada,” ni-yama nakina Jesus.

13

Jesus nenumin-ajirranguma-langwa alika ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa

¹ Muwilyaba-ma arakba num-akwudangwudinuma makina mamawura warnik-ambarringi-yada warniki-larrmi-yada emeba Warningijudiya warnumamalya Akwurungkuwarrukwa-langwa kajungwa warniki-yakuwerribiki-yada aburra-langwu-wa wurrurumuruma. Eneja arakba Jesus neningma nakina na-darrbudinuma nenikilalika-langwa enena angalya umba neniki-liki-yada Nungwenikba-langwu-wa angalya. Ni-lyelyeyingminuma nakina wurrababurna-langwa wurrumurndakibina nenyuwarnu-murumurra enuwa-manja enena-manja angalya akwa ni-lyelyeyingminuma nakina neningangkawura yanda-langwa ni-jungwunuma.

² Kembirra num-awiyeba-manja mamawura, Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yebukeyina aninga wurruwurrakawura-ma. Akena nara-wiya ambaka kuw-alyubarina aninga wurrakina, eneja arakba nakina Namukwa nenu-kwudirrka Judija nibina nenikuwenikba Jayumuna Neningikariyada-langwa, kajungwa kenu-kwi-yada Jesus wurrumurndakakinu-wa wurububungkawa kenu-wardangi-yada nakina.

³ Eneja Jesus neningma arakba nakina nenu-bungkawakama-langwa Nungwenikba angkwulyumida-manja. Akwa ngarningka neningma ni-likenuma-langwa nakina angaluba Neningikarrawara-langwa akwa neniki-lawurrada-langwa yenjerrikina ngarningka enuwa-wa. ⁴ Nuw-alyubarinu-wiya ngawa wurrakina akina aninga, Jesus numirajanga akwa nang-abuwaraka dadingikarrawara dumbala umba ngarnumadangkwa dumbala n-abaldamura dawula-murra. ⁵ Kembirra ni-jiraba akungwa marumu-wa damba-langwu-wa mamurdakijika akwa nenumin-ajirra alika ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa wurruwilyuwilyaba-wiya-langwa akwa nanga-rndirra dibinamurrada dumbala n-abaldamurinum akwa nenumini-ngburingkaka aburra-langwa alika.

⁶ N-abuluwendingu-manja arakba Jayumuna Bida-manja, eneja kembirra ni-yama nakina, “Wa, nungkuwa! Jerriya ningkena yikumin-ajirrenama alika nganyangwa-na?” ni-yama nakina.

⁷ Eneja Jesus ni-yama, “Ning-angkuwabijinama enena ningi-yaminama-langwa aduwaba umba ambaka-murra kembirra ningkakina ku-mumiringkinama,” ni-yama nakina.

⁸ Eneja Bida ni-yama, “A.a! Nare-ka amin-ajarruma nganyangwa alika!” ni-yama nakina. Eneja Jesus ni-yama, “Nara-manja ajarruma ngayuwa nungkuwa-manja, nara kembirra arakba ningkakina nganyangwa yenubiyakaja-da,” ni-yama nakina.

⁹ Eneja Jayumuna Bida ni-yama, “Kembirra nara alika yimbukwa amin-ajarruma umba ayarrka akwa aringka yimin-ajirrena ngarningka,” ni-yama nakina.

¹⁰ Jesus ni-yama nakina, “Warningerribirra-langwa wurribina warnumamalya nuw-ajarrijungwuna-murumurra akwa wurrumungkur.da-murumurra, nara ngarningka ajarrijungwuma umba alika yimbukwa karr-ajirrenama aburra-langwa. Umba nungkwurraja nganyangwa-wiya karnikabuburrakiyuwa karna kirruminjirmungkur.da akena ningkuwilyaba ningkena yelakwa ningkeninguminjirmungkur.da-ma,” ni-yama nakina. ¹¹ Jesus neningma nibina kenu-kwunama-langwa nakina wurrumurndakakinu-wa wurrububungkawa warniku-wardi-yada. Neningma arakba nakina-baba adinakba-kiya, kembirra nakina ni-yamama, “Ningkuwilyaba ningkena yelakwa ningkeningumungkur.da-ma,” ni-yamama nakina.

¹² Biya nenumin-ajirranguma-langwa Jesus aburra-langwa alika, kembirra nanga-rndirra dadingikarrawara dumbala akwa n-awiyebena akwa n-ambarringa ebina-manja angalya ena-langwa-manja ne-yebueyinumurra-manja aninga akwa ni-yengbina ayakwa aburruwa-wa akwa ni-yama, “Kirru-mumiringka karna ambaka ebina ningi-yamama-langwa ngayuwa aduwaba?” ¹³ Yirri-yengbijinama Ningumikbiyiya-dangwa akwa Ningenikakakirumaka nungkwurra-langwa. Akine-ka eningaba mena amandangwa ningena ngayuwa nungkwurra-langwa Ningumikbiyiya-dangwa akwa Ningenikakakirumaka. ¹⁴ Ngayuwa nganja nungkwurra-langwa Ningumikbiyiya-dangwa akwa Ningenikakakirumaka ngarramin-ajirranguma nungkwurra-langwa alika wuburra ngayuwa ningenuminuwar.duwar.da nungkwurra-langwa. Kembirra nungkwurramba-langwa yiki-yamini-yada arrkala yikumin-ajarrijeyini-yada nungkwurra-langwa alika akwa yikuminu-war.dijeyini-yada warka. ¹⁵ Enena wuburra ngarra-wilyakajuwama ngayuwa nungkwurruwa-manja, yiki-yamini-yada ngarningka wurruwala-manja.

¹⁶ “Wurr-engkirraja! Jerriya warnikuminuwar.duwar.da wurraruma umba naba-kiya eneja aburra-langwa nubungkawa? Nara-da! Jerriya wurrayakwu-ma wurraruma umba naba-kiya eneja nibina neni-larrkama? Nare-ka-da! Nara ngarna angkuwurr-rijajuma umba ngarruwurrakidirrura ngawa ngarna. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ¹⁷ Karningma karna arakba nganyangwa ayakwa alyangmandukwana. Yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra Neningikarrawara kini-yaminama eneningingaba-wiya nungkwurruwa-manja.

¹⁸ “Neningingma arakba ningeningadinakba ningu-wekbalyinu-murumurra kirribina ngayuwa. Akena nara ningena e-yengbuna kirrababurnu-wa umba kirruwilyabu-wa. Umba ngalaja akina ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra, ka-lyangmandukwunadinama akina ebina-murrada ne-yaminama, ‘Nibina nuwilyaba n-alyubarinuma ngayuwa-manja, nginu-marngkilyerrikama akwa nginu-wurrikbama nakina,’ ne-yaminama akina ayakwa.* ¹⁹ Amandangwa ningena ngarra-makinama amurndakenena ka-ngekburakajungwunamurru-wa, kajungwa ka-ngekburakajungwuna-manja amurndakakina ambaka-murra, karningmi-yada kirrakina arakba ngayuwa-bina ningibina-murrada neniki-larrki-yada Neningikarrawara yangkwurrangwa.

²⁰ “Wurr-engkirraja! Kamini-larrkajama nganyangwa wurrayakwu-ma. Karningerribirra-langwa yika-werringekburakina-manja wurrayakwu-murumurra, kembirra wuburra laka yiki-yaminama yiku-werringekburakinama ngayuwa-manja. Akwa ngarningka karningerribirra-langwa yiku-werringekburakina-manja ngayuwa-manja, kembirra wuburra laka nibina-manja ngini-larrkamurra-manja ngayuwa, yiki-yaminama yikinu-werringekburakinama enejukwaba. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” ni-yama Jesus.

Nenu-makamurra-langwa Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa ebina warniki-yama-langwa wurruwala enuwa-manja

²¹ Biya ni-jerrukwama-langwa Jesus amurndakakina ayakwa, nuwerrikubarrnge-ka arakba nakina. Akwa ni-yengbina ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Wurr-engkirraja! Kirruwilyaba kirrumurndakeyina-langwa yika-kwunama ngayuwa

wurumundakakinu-wa wurububungkawa warniku-wardi-yada. Amandangwa eng-buringka ayakwa akina!” ni-yama Jesus.

²² Aburraja wurumundakakina warnikabuburrakiyuwa na-rringkejeyinuma wuruwilyuwilyaba-wiya namin-andabumeyinuma wurrakina. ²³ Nibina nuwilyaba ni-lyelyelyingminu-murrada Jesus, ni-rrakarjiyinga akwudangwa enuwa-manja. ²⁴ Kembirra eneja nakina Jayumuna Bida nenu-kweyinuma menba-murra nakinu-wa akwa ni-yama, “Ni-yendabiya nakina numiyambena-langwa nakina ni-yengbinama,” ni-yama nakina Bida.

²⁵ Eneja nibina nenikabuburrakiyuwa n-arndadadilyuma akwudangwa Jesus-manja akwa ni-yama, “Yirrumiyambena?”

²⁶ Eneja Jesus nu-manga damba akwa ni-ngkarrnga eyukwujiya akwa ni-yama, “Ngayuwa ki-ngambajiyama ena akwa kinu-kwunama enuwa-wa. Kembirra nakina-langwa-bina ningena ningi-yengbinuma,” ni-yama Jesus. Kembirra arakba ni-ngambaja akina damba akwa nenu-kwa nibinu-wa Judija, Jayumuna NeningiKariyada-langwu-wa nenikuwenikba. ²⁷ Eneja Judija ni-rndirrka ebina damba umba akina-wiya ngawa eneja nakina Namukwa nu-werrikawiyeba Judija-manja. Eneja Jesus ni-yama Judiju-wa, “Jeyi! Warenja likaja akwa ki-yamina nungkwaja ningkeniki-yami-yada!” ni-yama nakina. ²⁸ Aburraja wurumundakakina wurribina nuw-alyubarinu-murruwiya yakwujina aninga, narr-angkuwabijua ebina ayakwa ni-yengbinuma Jesus. ²⁹ Wurrukula na-lyangkiyama wurrakina Jesus neni-larrkama neniku-beyindi-yada ebina narri-ngayindanguma Akwurungkuwarrukwi-yada, umba aburraja wurrukula na-lyangkiyama-bu wurrakina ni-lyilyanguma akina angwarnda warningmalyingmalyingma-wa warnumamalya, mena nubungkawa-baba nakina ebina ni-lyingama aburra-langwa angwarnda. ³⁰ Eneja Judija ni-rndirrka-langwa ebina damba, arngkawura-wiya nu-warumajungwa akwa ni-jadinga erreku-wa. Ngalaja arakba akina na-larrumur.da angalya.

Enikaduwa-langwa eningarumuruma ayakwa ngakwurra-langwa ngarniki-yarrkuwaraki-yada

³¹ Judija ni-likenuma-langwa ebina-langwa angalya, eneja kembirra nakina Jesus ni-yengbina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama, “Kirrababurna-langwa arakba karna karnik-eningmidiyada ngayuwa ningena ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma, ningibina ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Akwa ngarningka k-abilyerrikini-yada ngayuwa-ma nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwa nibina narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma enjukwaba. ³² Akwa k-abilyerrikina-manja ngayuwa-ma nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwa nibina narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma, kembirra enamba-langwa nakina yikenumin-abilyerrikinama ngayuwa-langwa ningibina ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma, ningibina ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya.

³³ “Ngeniyerriya aku-ngwarndirrija arakba! Nara ningena ambilyuma nin-geningamiyerra nungkwurruwa-manja yelakwa umba ningeningaduwaya ningena ning-ambilyama. Nungkwurraja kum-aburangkinama menba ngayuwa-wa akena nara arakba akburranguma ngayuwa. Ebina-murrada ayakwa ningarra-maka-murrada WarningiJudiya-manja wurububungkawa, ngarra-makinama arakba karna. Ningi-yamama aburruwa-wa, ‘Nara karna a-likama ngayuwa ki-likajamurru-wa,’ ningi-yamama. ³⁴ Kembirra arakba ngarra-makinama enikaduwa-dangwa eningarumuruma ayakwa kajungwa yiki-lyelyingmajeyini-yada warningerribirra-langwa warnumamalya. Wuburra laka ngayuwa ningi-lyelyingminama nungkwurruwa, yiki-yamini-yada yiki-lyelyingmajeyini-yada kirrakina. ³⁵ Kirribina yiki-lyelyingmajeyina-manja, kembirra wurrababurna-langwa kuw-eningmidinama wurrakina nganyangwa karnikabuburrakiyuwa kirrakina,” ni-yama Jesus.

Jesus nenu-makama-langwa Bida-manja kin-eningbalikajungwunama-langwa enuwa

³⁶ Eneja ni-yama nakina Jayumuna Bida, “A nungkuwa! Ngambu-wa-bina ningkena ki-likajama?” Eneja Jesus ni-yama, “Nara arakba ningkakina aburrakiyuwama ngayuwa-manja ki-likajamurru-wa, umba ambaka-murra kembirra ningkakina yiki-yuwarnama,” ni-yama Jesus.

³⁷ Eneja nakina Bida ni-yama, “Miyambena-burra nungkuwa ningki-yaminama nara aburrakiyuwama ngayuwa nungkuwa-manja? Ngayuwa ningena ningeni-kumini-jungwi-yada arakba nungkuwa-langwa,” ni-yama nakina Bida.

³⁸ Eneja Jesus ni-yama, “Jerriya amandangwa arakba ningkena yikumini-jungwuni-yada nganyangwa? Engkirraja! Nara-wiya dakina ardingama dadinungkwarba

jukwujukwa, ningkena k-eningbalikajungwunama ngayuwa-langwa arngkabayakarbiyama. Amandangwa engburingka ayakwa akina!" ni-yama nakina Jesus Bida-wa.

14

Jesus nakina numamurukwa ngarniki-liki-yada Nungwarrku-wa

¹ Biya ngarningka Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Nare-ka karna a-werrikawarriyaduma umba wunu-werrungwur.dena Neningikarrawara-manja akwa ngawa nganjukwaba ngayuwa-manja. ² Ngalaja akina angalya Nungwarrka-langwa karrawara, aminababurna angalya na-wilyakinama yik-ambilyama-langwa nungkwurruwa yakwujina karningangkawura. Ningena nganja arakba ningeniki-liki-yada akinu-wa angalya kamini-ngekburakini-yada adinakba nungkwurru-langwi-yada. Nara ngayuwa ningena ekikalya ayakwa a-makama-na? ³ Umba ki-likajamanja ngayuwa kamini-ngekburakina-manja angalya nungkwurru-langwa, kembirra ngarningka ngayuwa ningena ki-lawurradinama yangkwurrangwa k-angkirnama nungkwurruwa-wa akinu-wa angalya aki-yakeyini-yada ngarruwurrakawuruma karningangkawura ebina-manja angalya k-ambilyamurru-manja ngayuwa. ⁴ Karningme-ka arakba kirrakina makina mamurukwa ebinu-wa angalya kilikajamurru-wa ngayuwa," ni-yama Jesus.

⁵ Eneja Damija ni-yama, "A.a! Yarningbala ambaka yarna ki-likajamurru-wa nungkuwa! Yiki-yamarrkama kembirra yarna yik-eningmiduma makina mamurukwa yarniki-lika-langwa yirruwa yenjerrikina?" ni-yama nakina Damija.

⁶ Eneja Jesus ni-yama enuwa-wa, "Ngayuwa-bina ningena ningumamurukwa Nungwarrka-langwu-wa angalya akwa ngarramin-abilyerrikina ngawa alyangmandukwuna ayakwa enuwa-langwa akwa k-enibikinama kirrakina yik-ambilyi-yada enuwa-manja karniba karningangkawura. Nara ningkakina nungkwabakiyaba alikama nganyangwu-wa Nungwarrka, umba ki-likaja-manja yimbukwa nganyangwawangwiya ningumamurukwa, kembirra ki-likajama enuwa-wa ningkakina," ni-yama Jesus. ⁷ Biya ngarningka ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Karningma arakba karna ngayuwa, kembirra nungkwurruwa yik-eningmidinama Nungwarrka enejukwaba. Aduwaba-langwa karningma kirrakina enuwa akwa kini-ringkama arakba," ni-yama Jesus.

⁸ Eneja Biliba ni-yama enuwa-wa, "Wa! Yirru-wilyakajiya kembirra yirraja nungkwawangwa Nungwena akwa ngawi-yada arakba!" ni-yama Biliba nakina.

⁹ Eneja Jesus ni-yama Bilibu-wa, "Ngarri-yakiyakeyinema arakba ngarningkwurakba enena-manja angalya ngarna-da. Umba ningkumiyambena ningkenumamalya ningkena ningkeniku-murnandaba-manja? Karningma arakba ngayuwa ningena, kembirra karningma arakba nganyangwa Nungwarrka enejukwaba. Miyambena-burra ningkakina yi-yengkilabaja Nungwarrka-langwa ngayuwa-wa ningeniku-wilyakaji-yada-na? ¹⁰ Aba nara-bina ningkena a-werrungwur.duma nganyangwa ayakwa? Ngayuwa ning-ambilyama Nungwarrka-manja ningena umba eneja Nungwarrka n-ambilyama nganjukwaba ngayuwa-manja akwa yinu-wilyaba-ma yinalakena. Amurndakenena ebina ayakwa ningi-yengbinama nungkwurruwa-wa, nara ngayabakiyaba e-yengbumba umba Nungwarrka nginuminu-war.dikinama amurndakakina ningeniki-yengba-langwa nibina n-ambilyama ngayuwa-manja. ¹¹ Yirru-werrungwur.dena ngayuwa-manja ebina-langwa ayakwa ngarra-makinama-langwa yinu-wilyaba-ma yinalakena ngayuwa akwa Nungwarrka. Akena nara-manja aminu-werrungwur.duma nganyangwa-manja ayakwa, kembirra yiku-werrungwur.dena amurndakibina-langwa ningu-war.danguma-langwa ngayuwa.

¹² "Wurr-engkirraja! Karningerribirra yiku-werrikambilya-manja ngayuwa-manja, kembirra yiku-war.denama warka ngayuwa wuburra ningi-yamama. Adinuba arakba nganja ki-likajama Nungwarrka-langwu-wa angalya akwa k-ambilyama enuwa-manja. Ki-likajama-langwa arakba ningena Nungwarrku-wa, kembirra nungkwurruja yiku-war.denama arrubuda-dangwa warka umba yanda amurndakibina warka ngarra-wilyakajuwama kirrakina. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ¹³ Ngarnubiyakaja ngarna-baba, kembirra eningerribirra-langwa ebina yiki-yengkilabajama ngayuwa-wa, akina-bina kembirra ki-yaminama ningena kanjungwa ngayuwa kamin-abilyerrikini-yada nungkwurruwa-wa Nungwarrka-langwa nibina narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma. ¹⁴ Ngarnubiyakaja-baba akwa yiki-yengkilabaja-manja ngayuwa-wa eningerribirra-langwa, kembirra ngayuwa ki-yaminama akina," ni-yama Jesus.

Jesus nenu-makama-langwa neniki-larrka-langwa Neningikarrawara ena-langwa Nenumawurrina aburruwa-wa

¹⁵ Biya Jesus ni-yama ngarningka ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembirra yikumini-yarrkuwarakinama nganyangwa ayakwa. ¹⁶ Nganja ngayuwa kamini-yengkilabajama Nungwarrka yikenumini-larrkajiyada wurruwilyaba wurringka warnumamalya yikabu-mamurikajini-yada wurribina kuw-ambilyama nungkwurruwa-manja warningangkawura. ¹⁷ Umba wurrakina wurribina wurruwilyaba nakina-bina enuwa Nenumawurrina, nibina yikenumini-dirrburakinama nungkwurruwa-langwi-yada ebina amamalya Neningikarrawaralangwa. Aburraja warnumamalya warningbala-murruwiya ngayuwa, nara wurrakina eningmiduma nakina Nenumawurrina akwa kembirra nara a-werrungwur.duma nakina-da. Umba arrkala nungkwurraja yikenu-werrungwur.denama nakina, mena kin-ambilyama-baba nungkwurruwa-manja arrawa akwa akwudangwa nirungekburna.

¹⁸ “Nara ningena a-lalikama nungkwurruwa-kiya akwurrajajuma umba ki-lawurradinama ngarningka yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa. ¹⁹ Arngkidarrba warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, nara a-ringkama wurrakina ngayuwa-wa, umba nungkwurraja kirribina karningma-murruurra ngayuwa yiki-ringkinama ngarningka. Njanja k-enibudinama ngarningka ningena. Kembirra nungkwurrajukwaba karniba kirrakina. ²⁰ Akini-yada ngawa kembirra yikeningmidinama kirrakina ning-ambilyama-langwa ngayuwa Nungwarrka-manja akwa nungkwurruwa-manja nungkwurrajukwaba umba nungkwurramba-langwa arrkala yik-ambilyama-langwa ngayuwa-manja. ²¹ Kirribina yikumini-yarrkuwarakinama nganyangwa ayakwa, kirrakina-bina kirri-lyelyingminamurra ngayuwa-manja. Akwa yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembirra enamba-langwa Nungwarrka kini-lyelyingminama kirrakina akwa ngayamba-langwa ki-lyelyingminama kirrakina akwa k-abilyerrikajungwana nungkwurruwa-manja,” ni-yama nakina Jesus.

²² Eneja nakina Judija (nara Judija NeningiKariyada umba ningka-dangwa Judija) ni-yama, “A nungkuwa ngarnubiyakaja! Ki-yamarrkinama nari-yada abilyerrikajungwana ningkakina wurribina-manja warnumamalya warningbala-murruwanja nungkuwa umba yirruwa-manja k-abilyerrikajungwuni-yada?” ni-yama nakina Judija. ²³⁻²⁴ Eneja Jesus ni-yama, “Karningerribirra-langwa naramanja a-lyelyingmama ngayuwa-manja, kembirra yikumini-yarrkuwurrenana nganyangwa ayakwa. Umba yiki-lyelyingmina-manja ngawa ngayuwa-manja, kembirra kirrakina yikumini-yarrkuwarakinama nganyangwa ayakwa akwa enambalangwa Nungwarrka kini-lyelyingminama nungkwurruwa. Yinalakena kembirra yikin-akwudangwukajungwunama ngarningka nungkwurruwa-wa akwa yikin-ambilyama nungkwurruwa-manja. Amurndakeyina ayakwa nganyangwa ebina kirringkirrikenuma, nara ngayuwa ki-yengbina akina ngayabakiyaba umba Nungwarrka nginu-ngwurrkumambambijuwama ningeniki-yengbi-yada, nibina ngini-larrkama yangkwurrangwa. ²⁵ Ning-ambilya-wiya ngawa ningena nungkwurruwa-manja, ngarra-makama amurndakenena ayakwa. ²⁶ Umba nibina nenikumamurikaja, nibina Neningikarrawara-langwa Nungwurriyaka Nenumawurrina, nakina yikeni-dirrburakinama akwa yiken-eningmikinama ababurna-langwa amurndakibina ngarra-makama nungkwurruwa-wa, nibina keni-larrkajama Nungwarrka nenikumini-rndirrkiyada nganyangwa mamurukwa.

²⁷ “Ki-likaja-manja ngayuwa yennerikina, kembirra ningena kamini-lyurkwakinama nungkwurra-langwa yukwudukwuda. Aburraja wurribina warnumamalya warningbala-murruwiya ngayuwa, na-lyangkiyaminama nenu-wilyakinama yilyurrkwa yukwudukwuda. Akena nara-da! Umba yaka wuburra yilyurrkwa yukwudukwuda nganyangwa ni-yaminama, kamini-lyurkwakinama kembirra nungkwurramba-langwa nungkwurra-langwa. Kembirra nara a-werrikawarriyaduma akwa akbar.duma kirrakina umba wurri-yakuwerribikaja amurndakibinu-wa ayakwa.

²⁸ “Dukwa nara a-lyelyingmama angwurra ngayuwa-manja umba kirrikadikajungwunama. Arakba kirringkirrikenuma karna nganyangwa ayakwa ningeniki-lika-langwa akwa ningeniki-lawurrada-langwa yangkwurrangwa. Eneja Nungwarrka naruma numikbiyiya-dangwa nakina umba nganja ningaba-kiya ningena. Naruma ngawa numikbiyiya-dangwa nakina-baba, kembirra yiki-lyelyingmina-manja amandangwa ngayuwa, yiki-yekirreridinama ki-lawurradinamalangwa nganyangwu-wa Nungwarrka. Akena nara-da! ²⁹ Amandangwa ningena ngarra-makama amurndakenena ka-ngekburakajungwunamurru-wa, kajungwa kangekburakajungwuna-manja amurndakakina ambaka-murra, yik-eningmidini-yada nganyangwa ayakwa. ³⁰ Eneja naka arakba niminingka nubungkawa nubukwaya

ni-likajama yangkwurrangwa nibina nu-bungkawadinama enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja. Ni-likajama-baba nakina, kembirra arngkidarrba ki-jerrukwunama nganyangwa ayakwa. Akena nara nakina angkwurruma ngayuwa-manja a-rndirrkuma nganyangwa mamurukwa. ³¹ Nganja ningena ningi-yarrkuwarakina Nungwarrka-langwa ayakwa kajungwa wurrababurna-langwa enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja kuw-eningmidini-yada ngayuwa ningi-lyelyingminama-langwa nakina Nungwarrka. “Kwa! Ngarri-likaja arakba yadada enena-langwa angalya,” ni-yama Jesus.

15

Jesus nakina wuburra amamalya akwurena ememeka

¹ Biya Jesus ni-yama ngarningka ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa, “Ngayuweka ningena ningibina wuburra amamalya akwurena ememeka umba eneja nganyangwa Nungwarrka n-akwurrainama akina akwurena. ² Amurndakibina nganyangwa ememeka eningikarrawara amakirnda nara-manja arrangbama amaninga, akina kembirra nakina kini-ngkarrnginama. Umba arrkala kuw-arrangbina-manja amaninga ngala-langwa, kembirra ka-jerrida-manja akina amaninga, kini-ngkarrnginama numurndamurndirra ambaka-langwa ebina amukayerra eningikarrawara amakirnda ememeka-langwa kin-arndirrebirrakina kajungwa kembirra ambaka-murra kalungkuwarrini-yada kuw-arrangbini-yada ababurna amaninga ngarningka. ³ Umba nungkwurraja wuburra karnumemeka kirrakina nganyangwa akwa ngalaja ebina ayakwa nganyangwa kirraku-ngwurriyakikama awurruwurrariya-langwa arakba, ebina ngarra-makama-langwa ngayuwa nungkwurruwa-wa.

⁴ “Ke-yemberrkiyerrikeyina-manja eningikarrawara amakirnda akwukawura eyebijeba ememeka-langwa, kembirra nara arrangbama ngala-langwa amaninga. Wuburra laka akina, kirrakwukawura-manja ngarreyebijeba ngayuwa-langwa, kembirra nara kirrakina arrangbama amaninga, kirruwerridebirra. Akina wuburra nalirra-dakwuliyinama amakirnda ememeka-manja, kembirra yiku-mandakwuliyinama ngawa ngayuwa-manja. Nganjukwaba ngawa arrkala ki-yamini-yada nungkwurruwa-manja. ⁵ Ngayuwa ningena ningi-yemberrkarjiyama umba nungkwurraja kirrakina nganyangwa karningikarrawara karnumemeka. Karningerribirra kirri-lyangmuridinama karniki-yama-langwa nungkwurrabakiyaba. Yiku-mandakwuliyinamanja yimbukwa kirrakina ngayuwa-manja akwa nganjukwaba ngawa ki-yamini-yada nungkwurruwa-manja, nara kembirra kirrakina kirruwerridebirra umba yik-arrangbinama ababurna amaninga akwa yika-werrikiladikinama wurrukwalu-wa warnumamalya. ⁶ Akena nara-manja a-mandakwulijuma akina ememeka eningikarrawara amakirnda ebina-manja ne-yemberrkarjiyamurra-manja, kembirra ke-ngburingkadinama akwa aburraja karru-murndukwunama akwa karri-dakinama angwura-manja. Nungkwurramba-langwa kembirra nara-manja a-mandakwulijuma ngayuwa-manja, akina wuburra engburingka eka, kini-yaminama Neningikarrawara kenu-wurrenana kirrakina.

⁷ “Umba ngayuwa-manja ngawa yiku-mandakwuliyinamanja kirrakina akwa yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra ngarnubiyakaja arakba ngarna akwa yikini-yengkilabajama nganyangwa Nungwarrka eningerribirra yiki-ngayindenama-langwa. Kembirra eneja kini-yaminama nungkwurru-langwa-langwiya ayakwa nakina. ⁸ Umba yik-arrangbina-manja ababurna amamuwa amaninga akwa yika-werrikiladikina-manja wurrukwalu-wa warnumamalya, kembirra aburraja warningerribirra kuw-eningmidinana nungkwurruwa kirrakina nganyangwa karnikaburrakiyuwa akwa kirrakina-murrada ngawa yikaminabilyerrikinama wurrakina nakina Nungwarrka narrubuda-dangwa nukwulyubena nilyengma. ⁹ Nganyangwa wuburra Nungwarrka ni-lyelyingminama ngayuwa, nganjukwaba ngawa ningi-lyelyingminama nungkwurruwa. Wurru-mandakwuliyinamanja ngayuwa-manja kajungwa ki-lyelyingmini-yada ngawa nungkwurruwa-manja. ¹⁰ Yiki-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra ngayuwa ki-lyelyingminama k-abulirrangkwunama ngawa kirrakina, wuburra laka nginumini-yarrkuwarakama Nungwarrka-langwa ayakwa nganjukwaba akwa kembirra ni-lyelyingminama ngin-abulirrangkwunama ngawa ngayuwa nakina.

¹¹ “Ngayuwa arakba ngarra-makama amurndakakina kajungwa nungkwurruwa yiku-werrikilyelyingmajungwuni-yada wuburra nganjukwaba ninguwerrikilyelyingmajungwunama. ¹² Kembirra arakba ngarra-makinama nungkwurruwa-wa, yiki-yamini-yada ngawa yiki-lyelyingmajeyini-yada kirrakina, wuburra

laka nganjukwaba ningi-lyelyingminama nungkwurruwa. ¹³ Ka-lyelyingminamanja angwurra warnumamalya aburra-langwa-manja warnubiyakaja, kembirra dukwa karramini-jungwunama wurrakina aburruwa-langwa. Amukwiyadakineka akwulyelyingma eningaba-dangwa. ¹⁴ Yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kembirra nganyangwa ngarnubiyakaja kirrakina. ¹⁵ Aburraja warnikumunuwar.duwarda warningma warniku-war.di-yada warka umba warningbala ambaka wurrakina aburra-langwa-langwa nubungkawa kini-ngayindenamalangwiya neniki-yama-langwa nakina umba wurruminakina-langwa nubungkawa warnubiyakaja, warningma arakba neniki-yama-langwa. Nara kembirra arakba kirrakina nganyangwa karnikumunuwar.duwarda umba ngarnubiyakaja arakba ngarna-da, mena ngayuwa arakba ngarra-makama-baba ababurna-langwa ebina nginu-makama-langwiya Nungwarrka.

¹⁶ "Nara nungkwurruwa yiku-wekbalyina ngayuwa umba nganja ngayuwa ningu-wekbalyinuma kirrakina nungkwurruwa yikuminu-war.deni-yada warka nganyangwa akwa alibina-wiya yika-werrikiladikini-yada wurrukwalu-wa. Amukwiyadakina warka eyirribiyirra ngawa ka-war.dikajungwunama. Yiki-yamina-manja kembirra kirrakina, nganyangwa Nungwarrka yikenu-kwunama ebina yikini-yengkilabajama-langwiya mena ngarnubiyakaja ngarna-baba. ¹⁷ Ngayuwa ngarra-makinama ningi-yaminama, 'Wurri-lyelyingmajeyina karningerribirra-langwa!'" ni-yama Jesus.

Wurribina warnumamalya warningbala-murruwiya Jesus akabu-wurrikbinama ngakwurruwa-wa

¹⁸ Biya ngarningka Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, "Yikabu-wurrikbina-manja warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa nungkwurruwa-wa, kembirra yiki-yakuwerribikajama ne-yamamura bu-wurrikbama ngayuwa-wa nganjukwaba adinuba-wiya. ¹⁹ Kirrakina yiki-yakeyina-manja wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, nara kembirra wurrakina a-wurrikbama nungkwurruwa-manja umba yikab-abulirrangkwunama wuburra ne-yaminama narr-abulirrangkwunama aburra-langwa warnumamalya. Akena nganja ngayuwa ningu-wekbalyinuma kirrakina ngarr-abulirrangkwama akwa ngarr-eyebijabakama wurrakina-langwa warnumamalya. Nara kembirra e-yakajuma aburruwa-manja umba kirreyebijaba waka kirrakina yik-ambilyama. Kirreyebijaba-baba kirrakina, kembirra warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, kirrabu-wurrikbinama nungkwurruwa.

²⁰ "Wurri-yakuwerribikaja ebina ayakwa ngarra-makamura nungkwurruwa-wa akwa ningi-yamama, 'Jerriya warnikumunuwar.duwarda wurraruma umba naba-kiya eneja aburra-langwa nubungkawa? Nara-da!' ningi-yamama. Aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya ngayuwa, bumini-ngekburakama awinyamba nganyangwa akwa kembirra ningi-lyandinuma. Akena wuburra ke-yaminama wurrakina nungkwurrajukwaba nungkwurruwa-manja akwa kembirra yiki-lyandinama. Umba aburraja wurrukwala waka bumini-yarrkuwarakama nganyangwa ayakwa akwa ngarningka akina wuburra ke-yaminama yikabumini-yarrkuwarakinama nungkwurra-langwa ayakwa nungkwurrajukwaba. ²¹ Ne-yamama wuburra ngayuwa-manja, kembirra ke-yaminama ngawa nungkwurrajukwaba nungkwurruwa-manja. Miyambena-burra wurrakina ke-yaminama? Nganyangwa-baba arakba kirrakina ngarnubiyakaja akwa warningbala ambaka wurrakina nibina ngini-larrkama yangkwurrangwa ngayuwa.

²² "Nara-manja ningena ki-likena akwa ki-yengbina wurribinu-wa warningbala-murruwa ngayuwa, kembirra nara amini-yelijajungwuma wurrakina awurruwurrariyalangwa. Akena ningi-likenuma nganja yangkwurrangwa aburruwa-wa akwa ningiyengbinuma-da. Nara kembirra aburraja edirremama awurrariyalangwa ne-yamamalangwa umba wurrakakiruma arakba wurrakina. ²³ Aduwaba warningerribirra wurribina bu-wurrikbinama ngayuwa, kembirra ne-yaminama ngawa nenu-wurrikbinama enejukwaba Nungwarrka nganyangwa. ²⁴ Nara ambaka aburraja wurrukwala ke-yamalangwa ebina amukwiyadakina ningi-yamama ngayuwa. Nara-manja wurrakina kaburringka amurndakibina ningi-yamama ngayuwa, nara kembirra a-lekbuma Neningikarrawara aburruwa-wa. Akena arakba bu-rringkama amurndakakina ningi-yamama akwa aduwaba bu-wurrikbinama ngawa ngayuwa akwa nganyangwa Nungwarrka enejukwaba. ²⁵ Akena ena na-ngekburakajungwunuma ne-yamama kajungwa ebina ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma aburra-langwa-manja eningarumuruma ayakwa,

ka-lyangmandukwunadini-yada. Akine-ka ayakwa ne-yaminama, 'Bu-wurrikbama ngayuwa eningiyanda-langwa,' ne-yaminama akina ayakwa.*

²⁶ "Nanja ngayuwa kamini-larrkajama nungkwurruwa-wa nibina Nenikumamurikaja Nenumawurrina nakina-bina yikenumin-abilyerrikina ebina alyangmandukwuna ngayuwa-langwa. Nakina-bina kini-likajama yangkwurrangwa Nungwarrka-langwa akwa kenumini-yengbinama ngayuwa-langwa. ²⁷ Yadinakina-langwiya ngawa ebina ning-aburradadanguma-langwiya ngarra-wilyakajuwama-langwiya nungkwurruwa-wa, nungkwurruwa arakba kembirra ngarri-yakeyinuma ngayuwa. Ngarri-yakeyinuma-langwa ngarna, nungkwurrajukwaba yikumini-yengbinama ngayuwa-langwa.

16

¹ "Nanja arakba ngarra-makama amurndakenena ayakwa nungkwurruwa-wa kajungwa nari-yada kirrakina amini-yarrkuwurruma nganyangwa ayakwa umba yikuwerrungwurdeni-yada ngawa ngayuwa-manja. ² Aburraja ka-minangkirreyinama kirrakina amurndakakina-langwa jinakakwa kajungwa nari-yada kirrakina e-yangmarngkawajuma Neningikarrawara yakwujina. Arngkidarrba warna arakba yikabu-wardenama kirrukwalamanja. Yikabu-wardenamanja wurrakina, kembirra ka-lyangkiyaminamurra kenuminu-wardenama eningaba warka Neningikarrawaralangwa. ³ Miyambena-burra ke-yamina amukwiyadakina wurrakina? Yindi! Nuweningbalidinama-baba ngayuwa akwa nganyangwa Nungwarrka-na? ^{4a} Nanja ngarra-makama arakba karna kajungwa mibinamanja mamawura ka-ngekburakajungwumanja amurndakakina, kembirra kirrakina yiki-yakuwerribikaji-yada ebinu-wa ngarra-makamurru-wa ngayuwa," ni-yama Jesus.

Nenumawurrina Nungwurriyaka akenuminu-wardenama-langwa ngakwurruwalangwa

^{4b} Biya Jesus ni-yama ngarningka ena-langwu-wa warnikaburrakiyuwa, "Akini-yada ngawa yirr-aburrakiyuwarnu-manja adinuba-wiya ngayuwa, nara ka-maka karna ke-yaminama-langwa wurrukwalanungkwurruwa-manja mena ngayuwa ngarri-yakeyinuma-baba karna. ⁵ Nanja arakba ningeniki-liki-yada nibinu-wa nginilarrkamurru-wa ngayuwa yangkwurrangwa akwa kembirra ngarra-makama arakba amurndakibina. Akena nara kirruwilyuwilyaba yiki-yama ngayuwa-wa, 'Ngambu-wa nungkuwa?' yiki-yama. ⁶ Akena nungkwurraja kirru-werrikubarrnginuma arakba kirringkirrikenuma-langwa amurndakibina. ⁷ Umba nganje-ka ngayuwa ningi-yengbinama alyangmandukwuna ayakwa ningi-larrkbularrkbakinama. Ki-likaja-manja arakba ngayuwa, nara awurrariya akina umba eningaba akina-da. Nara-manja ngayuwa alalikama nungkwurruwa umba k-ambilya-manja ngawa, eneja kembirra nara-maka nakina Nenikumamurikaja a-likama nungkwurruwa-wa. Umba ki-likaja-manja ningena, nganja kembirra arrkala kini-larrkajama nakina nungkwurruwa-wa-da.

⁸ "Kini-likaja-manja eneja Nenumawurrina nungkwurruwa-wa, nakina keni-dirrburakinama wurrababurna-langwa warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulumida-manja kuw-eningmidini-yada ne-yaminama-langwa awurrariya akwa ngayuwa-langwa ningibina ningeninguwurrariya-ma ninguwerrikidirrbura akwa ngawa keni-lekbajama-langwa Neningikarrawara aburruwa-wa ambakamurra. Wurrakine-ka na-makijajungwunama wurrakakiruma akena nara ngawa-da. ⁹ Wurrakina narr-angukwabijinama ebina awurrariya mena nara-baba wurrakina awerrikambilyuma ngayuwa-manja. ¹⁰ Akwa ngarningka b-angukwabijinama ngayuwa ningibina ninguwerrikidirrbura mena ngayuwa-baba ningena ki-likajama Nungwarrkuwa akwa kembirra nara karna arakba a-rringkama ngayuwa. ¹¹ Akwa ngarningka nen-angukwabijinama wurrakina keni-lekbajama-langwa Neningikarrawara warnumamalyu-wa ne-yamamurru-wa awurrariya mena arakba eni-lekbenuma-baba Neningikarrawara nibinu-wa nu-bungkawadinamurru-wa enena-manja angalya akwa ngarningka angkwulumida-manja.

¹² "Ababurna ayakwa ngarningka ka-makinama nungkwurruwa-wa akena yikumini-marngkuwarenama-baba kirrakina-da. ¹³ Umba kini-likaja-manja eneja nibina Nenumawurrina nungkwurruwa-wa, nakina-bina yikenuminidirrburakinama nungkwurraja ebina alyangmandukwuna Neningikarrawaralangwa, yiken-akakirumakinama ababurna-langwa alyangmandukwuna. Nara nakina enabakiyaba e-yengbama nungkwurruwa-wa umba amurndakibina yimbukwa ayakwa kin-engkirrikajama-langwiya ebina ki-yengbinama-langwiya ngayuwa

* 15:25 Emeba 35:19; 69:4

neniki-yengba-langwa nakina akwa enamba-langwa yikenu-makinama ebina-langwa ka-ngekburakajungwunama-langwa ambaka-murra. ¹⁴ Nakina kenumin-engkirrikajama amurndakakina ayakwa nganyangwa akwa enamba-langwa yikenu-makinama nungkwurruwa-wa. Yikenu-makinama-langwa karna, kembirra nungkwurraja kirrakina yik-eningmidinama ngayuwa ningena ningarrubuda-dangwa nungkwulyubena ningilyengma. ¹⁵ Ababurna-langwa ebina Nungwarrka-langwa, amurndakakina nganjukwaba nganyangwa. Ababurna-langwa ayakwa amurndakibina ningi-yengbinama, na-likajama-baba Nungwarrka-langwa, kembirra ngayamba-langwa ngarra-makinama nakina-langwa Nenumawurrina kin-engkirrikajama-langwa nganyangwu-wa ayakwa akwa kembirra enamba-langwa yikenu-makinama ngarningka nungkwurruwa-wa,” ni-yama Jesus.

Awerrikawarriya ke-kuwarrukwajungwunama-langwa eyekirrerru-wa

¹⁶ Biya ngarningka Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Arngkidarrba kirrakina nara arakba a-rringkama ningena umba awarrngkambaka-murra yiki-rringkinama karna ngarningka,” ni-yama nakina aburruwa-wa.

¹⁷ Aburraja kembirra namin-andabumeyinuma akwa na-lyelyimbukweyina aburruwa-kiya wurrakina akwa ne-yama, “Amiyambena-kiya ebina ambilyuma ayakwa ngarrenu-makinama ngarna? Eningadinuba-wiya ngarrenu-makinama nara ngarna a-rringkama nakina arngkidarrba umba awarrngkambaka-murra akini-rringkinama ngarningka. Kembirra eningarija-langwa-dangwa ngarrenu-makinama kini-likajama-langwa Nungwenikbu-wa. ¹⁸ Dukwa amiyambena kembirra ayakwa akina ‘arngkidarrba?’ Ngarningbala ngawa ngarna nara a-mumiringkama ebina ni-yengbinuma-da!” ne-yama wurrakina.

¹⁹ Eneja neningma arakba Jesus keni-yengkilabajama-langwa enuwa-wa amurndakibina-langwa ayakwa ena-langwa-langwa. Kembirra ni-yama aburruwa-wa, “Ningi-yamama ningibina, ‘Arngkidarrba kirrakina nara arakba a-rringkama ningena umba awarrngkambaka-murra yiki-rringkinama karna ngarningka,’ ningi-yamama. Aminenena-langwa-bina ebina kirri-yengkiyengkilabajeyinuma-na? ²⁰ Wurr-engkirraja! Nungkwurraja kirrakina yiku-ngwadeyinama yiki-ringirriyadinama umba aburraja warnumamalya warningbala-murruwiya ngayuwa, wurriyekirrerra kuw-ambilyama wurrakina. Akena nungkwurra-langwa awerrikawarriya ke-kuwarrukwajungwunama ngarningka eyekirrerru-wa. Amandangwa engburingka ayakwa akina!

²¹ “Ngalaja yingu-werribikajungwuna-manja arakba dibina didarringka dadik-arrangi-yada wurrangariya, narringu-wardiyinama akina akarrkwujaja. Kembirra na-rukwularrina-manja wurrangariya, nara arakba e-yakuwerribikama akarrkwujaju-wa umba arakba diyekirrerra yingumini-rukwularrama-langwa wurrangariya. ²² Nungkwurraja kirrakina dakina wuburra didarringka kirri-yaminama. Kirru-werrikubarrinama ningeni-lik-langwa arakba umba ngayuwa ambaka-murra aki-rringkeyinama ngarningka. Kembirra yiki-yekirrerridinama ngarningka akwa nara warningeribirra wurrakina a-werrikungwanjajuma kirrakina. ²³ Akini-yada ngawa nara kembirra nungkwurraja kirrakina e-yengkilabama ngayuwa-wa nganyangwa-langwa ayakwa umba nakina nibina Nenumawurrina yikeni-dirrburakinama kirrumurndakakina. “Wurr-engkirraja! Ngarna ngarnubiyakaja-baba arakba, kembirra ababurna-langwa ebina yikeni-yengkilabajama nganyangwu-wa Nungwarrka, eneja kini-yaminama amurndakakina-langwiya nungkwurra-langwa-langwiya ayakwa. Amandangwa engburingka ayakwa akina! ²⁴ Nara ambaka karna yikini-yengkilabena-langwa awilyuwilyaba ngarri-yaminama-langwa ngarnubiyakaja. Kema wuni-yengkilabaja, nakine-ka kembirra kini-yaminama nungkwurra-langwa kajungwa yiku-werrikilyeyingmajungwuni-yada kirrakina.

²⁵ “Ningeningamiyerra nara ki-yengbiyengbina adirrbura umba alawudawarra nganyangwa-langwiya ngarra-makumakama nungkwurruwa-wa ningeni-akakirumaki-yada. Akena arngkidarrba nara arakba a-makama alawudawarruma umba dirrbura arakba ki-yengbinama Nungwarrka-langwa nungkwurruwa-wa. ²⁶ Makina-manja mamawura nara ningena amini-yengkilabama nganyangwu-wa Nungwarrka nungkwurra-langwa awilyuwilyaba umba nungkwurruwa nungkwurrabakiyaba yikini-yengkilabaja mena ngarnubiyakaja-baba, ²⁷ akwa ngarningka ni-lyelyingminama-baba Nungwarrka nungkwurruwa. Nungkwurraja kirri-lyelyingminama ngayuwa akwa kirr-eningmidinuma arakba ningi-likenuma-langwa Neningikarrawara-langwa. Kembirra enamba-langwa ni-lyelyingminama

angwurra nungkwurruwa. ²⁸ Nganja ngayuwa angaluba ningi-likenuma Nungwarrka-langwa enenu-wa angalya akena adinuba arakba ki-lalikinama enena angalya umba ki-lawurradinama nganyangwu-wa Nungwarrka,” ni-yama Jesus.

²⁹ Aburraja wurrakina warnikabuburrakiyuwa ena-langwa ne-yama enuwa-wa, “Nara arakba ningkena a-makama alawudawarra umba adirrbura ningki-yengbinama. ³⁰ Yirraja yarna arakba yarningma ningkamina yirrumini-rringkinama yirra-langwa mangma. Kembirra nara arakba e-yengkilabama ayakwa ngarningka. Yirrumini-rringkinama-langwa yirra-langwa mangma, kembirra yirr-eningmidinuma ningkamina ningki-likenuma-langwa angaluba Neningikarrawara-langwa,” ne-yama wurrakina.

³¹ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Kada arakba yirru-werrungwur.denama ngayuwa-manja? ³² Adinuba arakba kirrababurna-langwa yikuwurrak-errbalinama yiki-lalikinama ngayuwa umba yiki-lawurradinama nungkwurra-langwu-wa angalya. Umba eneja Nungwarrka kin-ambilyama ngayuwa-manja akwa kembirra nara ningakwuwakura ambilyingama ningena. Amandangwa memema mamawura akwudangwa arakba. ³³ Nganja arakba ngarra-makama amurndakakina nungkwurruwa-wa kajungwa kini-lyurkwardini-yada nungkwurra-langwa yukwudukwuda ngarri-yakeyinuma-langwa ngarruwurrakawuru-ma. Aburraja warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja yikabumini-ngekburakinama nungkwurra-langwa awinyamba akena ngayuwa arakba ningi-jerrukwama akina arrubuda Namukwa-langwa akwa ena-langwa-langwa warnikuminuwar.duwar.da wurrikikalya enena-manja angalya. Wuru-werrikiyangmarngkawjungwuna kembirra!” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

17

Nu-buriyaminuma-langwa Jesus Nungwenikba-wa

¹ Biya ni-jerrukwama-langwa ni-yengbinuma-langwa Jesus ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa, kembirra nu-ngwundikadinga karrawaru-wa akwa ni-yama, “Ngangwa, enena-bina arakba kamin-abilyerrikini-yada k-eningmikini-yada nungkuwa warnumamalya-manja ngayuwa-langwa, ningibina-langwa nungkwa-langwa-langwa Ningenikuwena, ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. K-eningmikinama wurrakina kajungwa ngayamba-langwa k-eningmikini-yada arrkala nungkuwa-langwa, ningkibina ningkarrubuda-dangwa ningkukwulyubena ningkilyengma nungkwajukwaba. ² Nungkuwa yi-bungkawakama ngayuwa wurrababurna-manja warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja, kajungwa ngayuwa k-enibikini-yada wurrababurna-langwa warniba warningangkawura wurrumurndakibina yu-kwama ngayuwa-wa. ³ Kuw-eningmidina-manja wurrakina nungkuwa ningkibina ningkuwilyaba-ma ningkilyangmandukwana Ningkeningikarrawara akwa kuw-eningmidina-manja ngayuwa ningibina yi-larrkama nungkuwa yangkwurragwa, kembirra kuw-ambilyama warniba warningangkawura wurrakina. ⁴ Ningi-jerrukwa arakba amurndakibina warka yu-kwama nungkuwa ngayuwa-wa ningeniki-yami-yada. Ningi-yamama-langwa amurndakakina, kembirra arakba ngayuwa ningarramin-abilyerrikama warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja warnik-eningmidi-yada nungkuwa ningkarrubuda-dangwa ningkukwulyubena ningkilyengma. ⁵ Kembirra nungkuwa Ngangwa, yiki-lawurrakajina ngayuwa ebinu-wa ning-ambilyumurru-wa ningeningadinakba wuburra laka nungkuwa y-akumarnuma ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma nara-wiya ambaka ki-ngekburaka ababurna-langwa ningkakina,” ni-yama Jesus.

Jesus nenuminu-buriyaminuma-langwa ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa

⁶ Biya ngarningka ni-yama Jesus, “Nungkwaja yu-kwama ngayuwa-wa warna warnikabuburrakiyuwa enena-langwa angalya umba ngayuwa ningarramin-abilyerrikama ningarr-eningmikama wurrakina nungkuwa-langwa. Adinuba-wiya nungkwa-langwa wurrakina akena nungkuwa yu-kwama wurrakina ngayuwa-wa. Aburraja bumini-yarrkuwarakama nungkwa-langwa ayakwa. ⁷ Warningma arakba ababurna-langwa amurndakibina nganyangwa-murruwiya, yiminu-wilyakama nganyangwa-wi-yada. ⁸ Nganja ngayuwa arakba ningarra-makama nganyangwa warnikabuburrakiyuwa ababurna-langwa ayakwa amurndakibina nungkuwa yimakama ngayuwa-manja umba aburraja narru-werringwur.danguma akina-manja. Warningme-ka amandangwa warna ningi-likenuma-langwa ngayuwa yadikina nungkuwa-langwa akwa ningkakina-bina yi-larrkama-langwa ngayuwa.

⁹ “Nganja ningena ningarraminu-buriyaminama wurrumurndakenena-langwa. Nara ningena aminu-buriyamama wurrumurndakibina-langwa warningbala-murri-langwa ngayuwa umba wurribina-langwa yimbukwa yu-kwama-langwa ngayuwa-wa ningarraminu-buriyaminama, mena nungkwa-langwa-baba wurrumurndakenena.¹⁰ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurribina nganyangwa, nungkwajukwaba wurrakina nungkwa-langwa. Umba wurrumurndakakina warnumamalya wurribina nungkwa-langwa, nganjukwaba nganyangwa wurrakina y-awurakeyinama. Wurrakine-ka karramin-abilyerrikinama karr-eningmikinama wurrukwala warnumamalya ngayuwa-langwa ningibina ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma.

¹¹ “Ngangwa Ningkungwuriyaka ningkakina umba ningubukwaya arakba ningilikajama nungkuwa-wa. Arngkidarra arakba nara ngayuwa ningena ambilyama enena-manja angalya, umba nganyangwa warnikaburrakiyuwa kuw-ambilyama yelakwa arija-langwa. Nungkwaja ningkakina ningkarrubda akwa yi-ngbudirrkama ngayuwa. Kembirra ka-didirrakina warna kajungwa wurruwilyaba-mi-yada wurrakina wuburra yakuwa yuwilyaba-ma yalakena.¹² Ning-ambilyu-wiya nganja ngayuwa aburruwa-manja, ningarra-didirrakama wurrakina yi-ngbudirrkama-langwa ngayuwa. Ningarr-akwurrājuwama akwa nara wurruwilyuwilyaba ka-rukuwuriyina warna. Akena nuwilyaba-ma yimbukwa nenungkwarba kini-jungwunama akwa kinu-rukhwilyuwakenama nenumawurrina ena-langwa. Kini-yamina-manja nakina, kembirra ngalaja akina ayakwa nungkwa-langwa ka-lyangmandukwunadinama ebina nuw-arrikarrijjungwunuma arakburakba-kiya-wiya.

¹³ “Ningubukwaya nganja arakba ningilikajama nungkuwa-wa, umba ningiyengbinama amurndakenena ayakwa nganyangwu-wa warnikaburrakiyuwa ning-ambilya-wiya ngayuwa ambaka enena-manja angalya, kajungwa kawerrikilyelyingmajungwuni-yada wuburra ngayuwa.¹⁴ Nganja ningarra-makama arakba warna amurndakibina ayakwa yu-kwama nungkuwa ngayuwa-wa. Wurrumurndakibina warnumamalya warningbala-murruwiya nungkuwa, nara wurrakina abulirrangkwama nganyangwa warnikabuburrakiyuwa, wuburra nara wurrakina abulirrangkwama nganjukwaba ngayuwa. Nara-baba wurrakina abulirrangkwama aburruwa-manja, kembirra narra-wurrikbinama aburruwa-wa wuburra laka bu-wurrikbinama ngayuwa-wa.¹⁵ Ngangwa, nara ningena e-yengkilabama nungkuwa-wa ningkeniku-wilyaka-langwa ningkakina nganyangwa warnikabuburrakiyuwa enena-langwa angalya nuw-ambilyamurra-langwa wurrumurndakibina warningbala-murruwiya nungkuwa umba yirra-yengkilabajama nungkuwa kajungwa ka-didirrakini-yada nibina-langwa nuwurrariya nikalya.¹⁶ Wurrumurndakibina warnumamalya warningbala-murruwiya nungkuwa, nara wurrakina abulirrangkwama nganyangwa warnikabuburrakiyuwa, wuburra nara wurrakina abulirrangkwama nganjukwaba ngayuwa.

¹⁷ “Ngangwa, nungkwa-langwa ayakwa alyangmandukwune-ka eningangkawura. Akina-murra ayakwa, k-abulirrangkwunama ningkakina warna wurribina-langwa warningbala-murruwiya nungkuwa.¹⁸ Nganja arakba ningarralarrakajama warna enenu-wa angalya akwa ababurnu-wa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya warningbala-murruwiya nungkuwa, wuburra laka nungkuwa yilarrkama nganjukwaba ngayuwa yangkwurrangwa aburruwa-wa.¹⁹ Ngayuwa ngarra-ngayindenama nungkuwa yik-abulirrangkwuni-yada ngayuwa kajungwa kembirra aburramba-langwa ka-ngayindeni-yada nungkuwa k-abulirrangkwuni-yada wurrumurndakakina,” ni-yama Jesus.

Jesus nenuminu-buriyaminuma-langwa wurrababurna-langwa wurribina kawerrikambilya-murruwiya ambaka-murra

²⁰ Biya ngarningka ni-yama Jesus Nungwenikba-wa, “Nara ningena e-yengkilabama wurrumurndakenena-langwa warnikabuburrakiyuwa yelakwa yimbukwa, umba ngarningka aburrajukwaba wurrukwala-langwa ningarramini-yengkilabajama wurrumurndakibina-langwa kawerrikambilyama-langwa ambaka ngayuwa-manja kuw-engkirrikajama-langwa ebinu-wa ngawa ayakwa ke-yengbinamurru-wa nganyangwa warnikabuburrakiyuwa.²¹ Ngangwa, ngayuwa ningarra-ngayindenama kuw-ambilyi-yada wurrababurna-langwa wurruwilyaba-ma ngawa wurruwurrakawuru-ma akwa kuw-ambilyi-yada yakuwa-manja wuburra laka

nungkuwa ningk-ambilyama ngayuwa-manja akwa nganjukwaba ngayuwa ning-ambilyama nungkuwa-manja akwa yuwilyaba-ma yalakena. Aburraja kembirra aki-yakeyini-yada wurrakina yakuwa-manja kajungwa wurrukwalawarnumamalya enen-langwa angalya akwa angkwulyumida-langwa kuw-eningmidini-yada yi-larrkamalangwa ningkakina ngayuwa yangkwurrangwa.

²² “Nganja ngayuwa ningarra-ngbudirrkama akwa ningarra-kwulyubenikama ngayuwa-murra nganyangwu-wa warnikabuburrakiyuwa, wuburra laka nungkuwa y-akumarnuma ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma kajungwa kembirra wurruwurrakawura-murri-yada wuburra laka yakuwa yuwilyabama yalakena. ²³ Ngayuwa ningena arakba ning-ambilyama aburruwa-manja umba nungkuwa arakba nungkwajukwaba ningk-ambilyama ngayuwa-manja, kajungwa wurrakina ke-yakeyini-yada ngawa karruma-wilyakini-yada muwilyabama mangma. ²⁴ Karruma-wilyakinama-langwa muwilyaba-ma mangma, kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya nungkuwa, kuw-eningmidinama wurrakina yi-larrkama-langwa ningkakina ngayuwa yangkwurrangwa akwa ngarningka ningki-lyelyingminama nungkuwa nganyangwa warnikabuburrakiyuwa wuburra laka nungkuwa ningki-lyelyingminama nganjukwaba.

²⁴ “Ngangwa, nungkuwa arakba yu-kwama warna nganyangwa warnikabuburrakiyuwa ngayuwa-wa akwa kembirra ngayuwa ningarra-ngayundenama kuw-ambilyiyada ngayuwa-manja ebina-manja angalya k-ambilyamurra-manja ningena. Aburraja kembirra wurrakina kabur-ringkinama ningena ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. Nungkwaja nungkuwa ningki-lyelyingminama ngayuwa adinuba-wiya nara-wiya ambaka ki-ngekburaka ababurna-langwa. Ningki-lyelyingminama-langwa nungkuwa ngayuwa-manja, kembirra y-akumarnuma ngayuwa ningarrubuda-dangwa ningukwulyubena ningilyengma. ²⁵ Ngangwa, ningkibina Ninkuwerrikidirrbura, aburraja wurrumurdakakina warnumamalya enena-manja angalya akwa angkwulyumida-manja warningbala-wiya nungkuwa akena ngayuwa ningeningma nungkuwa akwa aburrajukwaba nganyangwa warnikabuburrakiyuwa warningma nungkuwa yi-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa. ²⁶ Ngayuwe-ka arakba ningarramin-abilyerrikama ningarr-eningmikama wurrakina nungkuwa-langwa akwa ningiyirribiyirra ngawa ki-yaminjaminama ningena kajungwa kembirra ka-lyelyingmajeyini-yada wurrakina wuburra nungkuwa nungkwajukwaba ningki-lyelyingminama ngayuwa akwa ngarningka nganja k-ambilyi-yada aburruwa-manja yirruwilyaba-ma. Amandangwa,” ni-yama nakina Jesus Nungwenikba-wa.

18

Wurrukwalawarningkwarba nenu-manguma-langwa Jesus

¹ Eneja Jesus ni-jerrukwama-langwa nu-buriyaminuma-langwa, nu-warrukwa angak-bilyuwalya angalya emikirra Kidirena aburruwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa, akwa na-likena aminababurnamurru-wa eka-murriya na-lungkuwarrinumurru-wa, ² ebinu-wa angalya nawurra-murndukweyinumurru-wa arngkingkawura-wiya. Eneja nibina Judija neningma arakba akina angalya, nibina neniku-kwi-yada Jesus wurrumurdakibinu-wa wurrububungkawa kajungwa warniku-wardi-yada nakina. ³ Kembirra aburraja wurrarumuruma WurruMinida akwa WurruBarija warningkwarba narra-larrkama wurrukwalawarningkwarba Judija-manja. WurrukwalawarningiRawuma wurrawinyamba umba wurrukwalawurribina warnikumungkak-wurraji angalya Neningkarrawara-langwa Jirujalema-manja. Biya nawurrakilikena narru-wilyakama kaliwanga akwa bajananga akwa narri-kekuwarakama amukwa angwura. Biya na-likena arakba ebinu-wa angalya nuw-ambilyumurru-wa Jesus-murriya wurrakina.

⁴ Eneja arakba Jesus neningma nakina warniki-yama-langwa wurrakina nara-wiya ke-yar.danga. Kembirra Jesus nenu-kwurukwa Judija-murriya-wa akwa ni-yama aburruwawa, “Wayi! Angkaburra-wa kirramin-aburangkanina karna?” ni-yama nakina.

⁵ “Jesus NeningiNejiridu-wa!” ne-yama aburraja. Biya enamba-langwa ni-yama Jesus, “Ningena gaya-da!” Eneja Judija nu-kuwarjeya yakwujina ngawa aburruwa-manja, nibina neniku-kwi-yada Jesus aburruwa-wa. ⁶ Umba aburraja nuw-engkirrika-manja wurrakina warningkwarba akina ayakwa Jesus-langwa, arngkawura-wiya nawurrakungwudarra erribaja arngkidarrba wurrakina, akwa namurdaki-ngkilarra ajiringka-wa. ⁷ Kembirra eneja ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Angkaburra-wa kirramin-aburangkanina karna?” ni-yama. “Jesus NeningiNejiridu-wa,” ne-yama aburraja.

⁸ Enamba-langwa kembirra ni-yama nakina Jesus, “Ngarra-makama arakba ningena ngaya. Yikumin-aburangkina-manja ngayuwa-wa yimbukwa, kembirra wurra-larrkiya warna abu-likaja arakba,” ni-yama nakina. ⁹ Ena ayakwa ni-yengbinuma Jesus kajungwa ka-lyangmandukwunadini-yada ebina ayakwa ni-yengbinuma adinuba-wiya Nungwenikba-wa. Ni-yamama, “Ngangwa, wurrumurndakibina warnumamalya yu-kwama ngayuwa-wa, nara wurruwilyuyaba ka-rukuwurriyina warna umba ngarr-akwurrājuwama ningena,” ni-yamama. Kembirra amandangwa enena ayakwa.*

¹⁰ Eneja Jayumuna Bida nu-wilyakama kaliwanga enuwa-manja. Kembirra ni-ngkarbaja nakina akwa neni-rida nuwilyaba-manja nenungkwarba, nenumini-ngkarrnga mada mekbuda-langwa-langwa. Nakine-ka nenungkwarba nenimikirra Melkija nibina nenuminu-war.danguma warka naruma-langwa nubungkawa NuMinida. ¹¹ Eneja kembirra ni-yama Jesus nakina Bida-wa, “Wu-lawurrakajiya akina kaliwanga nungkwa-langwa,” ni-yama. “Ki-lyandiname-ka ngayuwa amandangwa ebina-langwiya nginu-makama-langwiya Nungwarrka arakba-wiya ngayuwa ningeni-lyanda-langwa,” ni-yama nakina Jesus.

Wurrukwala warnungkwarba nenu-wilyakama-langwa Jesus nakinu-wa Enija

¹² Aburraja wurrumurndakakina wurrawinyamba WarningiRawuma, nubungkawa aburra-langwa akwa ngawa wurrumurndakibina WarningiJudiya warnikumungkak-wurraja angalya Neningikarrawara-langwa Jirujalema-manja, nenu-manga arakba nakina Jesus. Biya nenumin-ararika ayarrka ena-langwa ¹³ akwa nenu-wilyaka arakba Enija-langwu-wa angalya. Eneja nakina Enija NeningiJudiya narngkiyenikba Kayubaja-langwa nibina naruma nubungkawa NuMinida akini-yada ngawa. Umba neningadi-nakba nakina Enija nara-wiya Kayubaja. ¹⁴ Nakina-murrada Kayubaja nenu-makama ebina-wiya wurrubungkawa-manja WarningiJudiya ni-yamama, “Wurruwilyaba-ma warnamamalya akabumini-jungwunama ngarrumurndakwulumida-langwa ngarnu-mamalya,” ni-yamama nakina nubungkawa.

Bida n-eningbaliyaminjajungwunuma-langwa Jesus-langwa

¹⁵ Aburnajukwaba kembirra Jayumuna Bida akwa ngawa nuwilyaba ningka nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa neni-likena nen-aburrakiyuwarna nakina-manja Enija-langwu-wa angalya. Eneja n-awiyeba Jesus arrawu-wa akwa enejukwaba nakina ningka nenungkwarba n-awiyeba, mena neningma-baba nubungkawa Enija nakina. ¹⁶ Akena nara eneja Bida kin-awiyebena umba erreka-manja ngawa n-arjeyuma dawa-manja. Eneja kembirra ni-jadinga ngarningka nibina ningka-dangwa nenikabur-rakiyuwa Jesus-langwa akwa ni-yengbina ayakwa duwilyabu-wa dadiyara dibina ying-akwurrājuwamurru-wa angalya. Ngalaja kembirra yinginumunu-ngwur.dangmajuwa dawa. Kembirra ningka-dangwa nenungkwarba nenu-wilyaka Bida enejukwaba arrawu-wa arakba.

¹⁷ Ngalaja yingi-yama dadiyara Bida-wa, “Ningkena-bina nungkwajukwaba ningkenikaburrakiyuwa nangaba-langwa nenungkwarba-na?” yingi-yama dakina. “A.a! Nara ngaya-da!” ni-yama eneja Bida nakina-da.

¹⁸ Aburraja wurrukwala warnumamalya wurruminakina angalya wurribina nenuminu-war.danguma warka Enija-langwa akwa wurrukwala wurribina warnikumungakwurraja angalya Neningikarrawara-langwa, narri-lirakama angwura mamukumurndada-baba, akwa nuw-alkayanguma angwura-manja n-wabilyakajungwunuma wurrakina. Eneja kembirra Bida ni-likena nawurrak-alkayangumurru-wa warnungkwarba akwa n-arjiyinga aburruwa-manja nu-wabilyakajungwunuma enejukwaba nakina-da.

Enija neni-yengkilabenuma-langwa Jesus-uwa ayakwa

¹⁹ Eneja kembirra nubungkawa Enija neni-yengkilabena Jesus-uwa ena-langwa-langwa warnikaburrakiyuwa. Biya ni-yama, “Amiyambena ayakwa ningkarr-akakirumakama wurrumurndakakina-manja?” ni-yama.

²⁰ Eneja Jesus ni-yama, “Ningena ngawa ningi-yengbiyengbinuma ababurna ayakwa nganyangwa nuw-engkingirrikenumurra-manja wurruwurrakwulumida-langwa warnumamalya. Ningarr-akakirumakama arngkababurna-langwa engka-manja iya engka-manja angalya Neningikarrawara-langwa-manja alikira jinikakwa-manja akwa ngawa ena-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Nara ki-yengbina ngayuwa ayakwa amurama, umba ningabilyerra ningi-yengbinuma. ²¹ Miyambena-burra kembirra yi-yengkilabajama ngayuwa-wa? Wurre-yengkilabaja kembirra wurrukwala warnumamalya wurribina nuw-engkirrikenuma ayakwa nganyangwa. Warningme-ka

wurrakina, kempa wurre-yengkilabajama ebina-langwiya ningarra-makama-langwiya,” ni-yama Jesus Eniju-wa.

²² Umba eneja nuwilyaba nenikumungkakwurrara angalya Neningikarrawara-langwa n-engkirrika akina ayakwa ni-yengbinuma Jesus, biya neni-laburrbaja nenumukwurra-manja ayarrka-murra akwa ni-yama, “Ningkiyukwujiye-ka ningkeningaruma-ma akena ayarrkawarriya ayakwa ningki-yengbinama nubungkawa-wa!” ni-yama nakina Jesus-uwa.

²³ Eneja Jesus ni-yama, “Ebina ayakwa ningi-yengbinuma, awurrariya-manja amurndakakina, wurra-maka kempa wurrangkwulyumida-manja warnumamalya aminakina-langwa, umba eningaba-manja, kembirra miyambena-burra yi-laburrbaja ningenumukwurra-manja?” ni-yama nakina.

²⁴ Eneja kembirra nubungkawa Enija neni-larrka Jesus narumu-wa nubungkawa NuMinidu-wa Kayubaja. Neni-larrkama n-ararikajungwunuma ngawa nakina-da.

Bida n-eningbaliyaminjajungwunuma-langwa Jesus-langwa ngarningka

²⁵ Eneja Bida ngawa n-arijeyuma yakwujina nu-wabilyakajungwunuma. Aburraja kembirra wurrukwala warnumamalya ne-yama enuwa-wa, “Ningkena-bina amandanga ningkenikaburrakiyuwa nangaba-langwa nenungkwarba-na?” ne-yama. Eneja Bida ni-lyangkilyuwakajuwa aringka. “Ngarra!” ni-yama. “Nara ngaya-da.”

²⁶ Eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba yakwujina nibina nenuminu-war.danguma warka Enija-langwa, ni-yengbina arakba ayakwa Bida-wa. Nakine-ka nenungkwarba wunakali-yaminjaja nibina nenumini-ngkarrngaruma mada Bida. Biya ni-yama nakina Bida-wa, “Jerriya ningkena-bina ningkibina ngayuwa yirra-rringkama ebina-manja angalya nenu-mangumurra-manja?” ni-yama nakina Bida-wa.

²⁷ Eneja Bida ni-lyangkilyuwakaja ngarningka aringka n-eningbaliyaminjajungwa. Ngalaja akina-wiya ngawa dadinungkwarba jukwujukwa ying-ardinga arakba dakina.

Neni-lyilyanguma-langwa Jesus Balidu-wa

²⁸ Kembirra aburraja buwa-wiya ngawa wurrukwala WarningiJudiya warnungkwarba nenu-wilyaka arakba Jesus erreku-wa akwa angerriba eminingku-wa alikira. Namurndaki-likenuma Kayubaja-langwa-langwa angalya akwa ningku-wa nubungkawa nenimikirra Balida. Nakine-ka nubungkawa NeningiRawuma ni-lyingama akina-manja angalya Judiya. Akena nara wurrakina WarningiJudiya kuw-awiyebena arrawu-wa akinu-wa alikira NeningiRawuma-langwu-wa umba nuw-ambilyuma ngawa erreku-manja. Nara wurrakina kuw-awiyebena arrawu-wa, kajungwa nari-yada ka-ngkwabukwabakajungwuna ka-kwurdudukwurdakajungwuna. Neni-ngayindanguma wurriyada kajungwa kuw-alyubarini-yada Akwurungkuwarrukwa-langwa aninga wurrakina. ²⁹ Kembirra eneja Balida ni-jadinga nenu-kwurukwa akwa ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Kwurruwa, miyambena-burra kini-lekba naka nenungkwarba? Ni-yamarrkama naka-bina?” ni-yama.

³⁰ Aburraja ne-yama, “Neningaba-manja naka, nara-maka yikinu-wilyaka, akena nuwurrariya naka akwa akina-langwa yinu-wilyakama yangkwurrangwa,” ne-yama wurrakina Balidu-wa.

³¹ Eneja Balida ni-yama, “Nungkwurrabakiya kempa wunu-wilyakina arakba nakina akwa yiki-lyanguwerribikajungwuna nuwurrariya-murrikba nungkwurra-langwa-langwiya eningarumuruma ayakwa,” ni-yama Balida aburruwa-wa. Akena aburraja WarningiJudiya warnumamalya ne-yama, “Nara yarna a-jungwajuma warnumamalya. Umba nungkwurra-langwa eningarumuruma ayakwa eningiRawuma yirra-ru-makinama nara yarna a-jungwajuma warnumamalya,” ne-yama. ³² Ebina-wiya eneja ni-yengbinu-manja Jesus ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, nenu-makama nakina kenu-wurdijinama-langwa warnungkwarba eka-manja akwa keni-jungwajinama-langwa nakina. Kembirra na-lyangmandukwunadinuma amurndakakina ayakwa amandangwa-da.

³³ Eneja Balida n-awiyeba ngarningka arrawu-wa alikiru-wa akwa nen-ardija Jesus-uwa akwa ni-yama, “Nungkuwa ningkena Ningkubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya-na?” ni-yama.

³⁴ Eneja Jesus ni-yama, “Jerriya nungkwabakiyaba ningkena yi-yendabajama? Dukwa wurrukwala bu-makama ngayuwa-langwa-na?” ni-yama.

³⁵ Eneja Balida ni-yama, “Wa! Ngayuwa ningena NingeningiJudiya-na! A.a! Nungkwa-langwa warnumamalya akwa wurrarumuruma WuruMinida warnungkwarba bi-lyilyanguma nungkuwa ngayuwa-wa-da. Ningki-yamarrkama ningkena-burra?” ni-yama nakina.

³⁶ Eneja Jesus ni-yama, “Nara ningena a-bungkawaduma enena-manja angalya wuburra wurrukwa na-bungkawadinama. Wurrakine-ka wurrukwa karrakirriyakama WarningiJudiya-manja wurububungkawa nari-yada ngayuwa kabumanga. Ngarra! Nara kuw-awinyambada nganyangwa warnumamalya umba wurrumilyukwa wurrakina nuw-ambilyuma. Ngarrumineyebijeba ngarna ngarrubungkawadinama, waka ngaya umba waka nungkwurraja!” ni-yama nakina Jesus Balidu-wa.

³⁷ Kembirra eneja Balida ni-yama enuwa-wa, “Aba jerriya-bina ningkena ningkubungkawa?” ni-yama. Eneja Jesus ni-yama, “Nungkwabakiyaba arakba yimakama ngayuwa ningubungkawa ningena. Nganja ningi-rukularrinuma akwa ningi-likenuuma enenu-wa angalya kajungwa ki-yengbini-yada warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa ayakwa alyangmandukwuna umba nara akwala-langwa. Aburraja warnongeribirra warnumamalya kabumin-engkirrikaja-manja ayakwa alyangmandukwuna-dangwa, kuw-engkirrikajama wurrakina ngayuwa-wa,” ni-yama.

^{38a} Eneja Balida ni-yama, “Aki-yamarrkinama dukwa ak-eningmidini-yada ngarna ayakwa alyangmandukwuna-dangwa?” ni-yama.

Balida nenu-kwama-langwa Jesus wurrarumuruma-wa WurruMinida warnungkwarba warniku-wardi-yada Jesus wurrakina

^{38b} Biya kembirra Balida ni-lawurrada errekba-wa WarningiJudiya-wa warnumamalya akwa ni-yama aburruwa-wa, “Nara naka a-lekbuma ningena, neninguwurrariyama-baba. Umba neningaba ngawa naka. ³⁹ Akena nungkwurra-langwa-langwiya ayakwa eningarakba-kiya-langwa nganja ngayuwa keni-jadijinama wurruwilyaba warnungkwarba wurribina na-didikajungwunuma. Ningi-yaminjaminamurra nganja ababurna-langwa Akwurungkuwarrukwa. Yiku-makina kembirra! Nungkwurraja kini-ngayindena ngayuwa kin-enjungwurrunama naka Nubungkawa KarningiJudiya-langwa karnumamalya?” ni-yama.

⁴⁰ Biya ne-yangkarjiyajungwunuma enuwa-wa, “Nara nakina! Yirru-warenama nakina umba yini-ngayindenama Baraba. Yirrumini-jadijiya nakina ni-didikajungwunuma-langwa!” ne-yama. Umba eneja Baraba nibina ningekbungekburakama awinyamba nakina-da.

19

¹ Eneja kembirra Balida nenu-maka wurrukwa-manja wurrawinyamba. “Wunu-wilyakina arakba naka nenungkwarba angerriba akwa yikini-larrkbarjena merramurra,” ni-yama.

² Aburraja kembirra wurrumurndakakina wurrawinyamba narr-ararikama amakirnda akwurrirra eningaringki-yada. Kembirra nenumin-akumarna Jesus-langwa-manja aringka akwa nen-awiyebajuwa ngarningka dumbala wuburra nibina naruma nubungkawa n-awiyebenuma. ³ Biya ne-yama wurrumurndakakina wurrawinyamba Jesus-uwa, “Wayi! Jerriya nungkuwa Ningkubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya?” ne-yama, akwa nenu-marngkajuwama nen-abadakalyakama akwa neni-laburrbajanguma wurrakina nenumukwurra-manja ayarrka-murra-da.

⁴ Eneja kembirra Balida ni-jadinga nakina errekbu-wa nuw-ambilyumurru-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya. Biya ni-yama Balida aburruwa-wa, “Wurr-engkirrikiya! Ning-aburangkama ena-langwa awurruwurrariya nenaka-langwa, akena nara k-akburrangarna-da. Kembirra kinu-wilyakinama nakina yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa yik-eningmidini-yada nungkwurramba-langwa neningawurrariyama,” ni-yama nakina-da. ⁵ Kembirra Jesus enjukwaba ni-jadinga errekbu-wa, nuwilyakama ngawa ebina amakirnda akwurrirra aringka-manja akwa dibina dumbala n-awiyebenuma. Eneja ni-yama Balida wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurruwurrakwulyumida-wa, “Kwuja! Wuni-rringka! Naka-bina arakba-da!” ni-yama nakina-da.

⁶ Aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba akwa wurrukwa warnikumungkakwurraja Neningikarrawara-langwa angalya neni-rringka Jesus-uwa wurrakina akwa ne-yangkarjiyajungwunuma ne-yama, “Wun-ar-dirrena nakina eka-manja...wu! Yikin-ar-dirrena eka-manja ka-mambalinamurra-manja...wu!” ne-yama wurrakina. Eneja Balida ni-yama aburruwa-wa, “Wunu-wilyakina nungkwurrabakiyaba akwa yikin-ar-dirrena eka-manja ka-mambalinamurra-manja! Mena nara-baba ningena k-akburrangarna awurrariya enuwa-manja-da!” ni-yama nakina wurrakinu-wa.

⁷ Aburraja WarningiJudiya warnumamalya namurndaki-yama, “Yirra-langwa ayakwa eningarumuruma ngarraku-makinama neniki-jungwa-langwa nakina, ni-yamama-langwa nakina, ‘Neningikarrawara-langwa Ningenikuwenikba ningena,’ ni-yamama nakina,” ne-yama wurrakina.

⁸ Eneja n-engkirrika-manja Balida akina ayakwa, kembirra n-akbar.de-ka angwurra, ⁹ akwa ni-lawurrada, nenu-wilyaka Jesus ngarningka arrawu-wa alikiru-wa akwa ni-yama Balida Jesus-uwa, “Miyambena angalya nungkwa-langwa k-arrangbama?” Akena eneja nara kini-yengbina ayakwa Jesus, ni-yengminjade-ka. ¹⁰ Eneja ni-yama kembirra Balida enuwa-wa, “Miyambena-burra nara e-yengbama ngayuwa-wa? Jerriya ningkeningbala ngayuwa ningena ningubungkawa ning-angkarrijinama angalya akwa nungkwurruwa? Kembirra ki-lyanguwerribikajungwunama yib-enjungwurrena-murrikba akwa kab-ar.dirrena-murrikba ningkakina eka-manja-da,” ni-yama Balida Jesus-uwa-da.

¹¹ Eneja ni-yama Jesus Balidu-wa, “Y-angkarrijinama ningku-bungkawadinama ngayuwa-manja ningkakina mena-baba Neningikarrawara ngin-akumarnuma ningkubungkawa. Umba eneja nakina nenungkwurruwa nibina nginu-kwama ngayuwa nungkuwa-wa ni-yamama awurrariya-dangwa alyengma nakina,” ni-yama Jesus Balidu-wa.

¹² Yadikina-langwa kembirra eneja Balida neni-ngayindanguma nakina angwurra ken-enjungwurranguma Jesus. Akena aburraja WarningiJudiya warnumamalya namurndaki-yangkarrijayungwunuma wurrakina Balidu-wa akwa ne-yama, “Kin-enjungwurrena-manja ningkakina naka nenungkwurruwa, kembirra yikin-awinyambakeyina nungkuwa akwa ngawa nungkwa-langwa nubungkawa Kajara kinalakina-da. Kini-yengbijajungwuna-manja neningerribirra nenumamalya nubungkawa naruma nakina, kembirra nara nakina amin-engkirrikama nakinu-wa nubungkawa Kajara-da,” ne-yama wurrakina-da. Nakine-ka Kajara naruma-dangwa nubungkawa NeningiRawuma.

¹³ Eneja n-engkirrika-manja Balida amurndakakina ayakwa, nenu-wilyaka arakba Jesus ngarningka erreku-wa wurruwurrakwulumida-wa warnumamalya. Biya n-ambarringa Balida eningayakwa-langwa-manja angalya. Aburraja narri-ngekburaakama akina angalya malarra-murra. Narrum-akumarnuma ajiringka-manja marumuruma malarra miremburemberrirra. Akine-ka angalya nibina-langwa nubungkawa ni-lyanguwerribikajungwunuma-langwa warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba. Yiburuwa-murra ayakwa akina emikirra “Kabada”. ¹⁴ Ngalaja arngkidarrba arakba memerrkuwilyarra. Kembirra mingka-manja mamawura Akwurungkuwarrukwa akina warniki-yakuwerribiki-yada WarningiJudiya warnumamalya aburra-langwa-langwa wurrarumuruma. Eneja kembirra ni-yama Balida wurruwurrakwulumida-wa warnumamalya, “Kwurruwa...yi! Nenaka nubungkawa nungkwurru-langwa naruma-dangwa-da!” ni-yama nakina.

¹⁵ Akena aburraja ne-yangkarrijayungwunuma Balidu-wa akwa ne-yama, “Wunwardena nakina...wu! Yikin-ar.dirrena ka-mambalinamurra-manja eka arakba...wu!” namurndaki-yama wurrakina. Eneja Balida ni-yama, “Yirri-ngayindena amandangwa ngayuwa kamin-ar.dirrena nungkawa nungkwurru-langwa naruma-dangwa eka-manja-na?” ni-yama nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya. Aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkwurruwa ne-yangkarrijayungwunuma Balidu-wa akwa ne-yama, “Nuwilyaba-na ngawa ngakwurru-langwa nubungkawa narumadangwa Kajara nakina, umba nara wurribina wurrukwal!” ne-yama wurrakina.

^{16a} Eneja Balida nenu-kwa Jesus aburruwa-wa arakba-da, warnik-ar.darri-yada Jesus wurrakina ka-mambalinamurra-manja eka-da.

Wurrawinyamba nen-ar.dirranguma-langwa Jesus na-mambalinumurra-manja eka

^{16b} Aburraja kembirra wurrumurndakibina wurrawinyamba neni-rndarrka Jesus arakba-da. ¹⁷ Biya nenu-wilyaka arakba angerriba engembu-wa angalya emikirra “Aringka-langwa-manja amadidira”, emikirra Yiburuwa-murra “Kalikada”. Umba eneja Jesus enabakiyaba ni-ngabukweyina ebina eka warnik-ar.darri-yada wurrawinyamba akina-manja nakina. ¹⁸ Biya yakwujina ngawa nen-ar.dirranga Jesus ebina-manja eka ni-ngabukweyinumurra-manja nakina. Aburnajukwaba narralirrak-ar.dirranguma wu-nambilyuma wunenungkwurruwa-kiya ambilyuma-kiya-manja eka, nuwilyaba nekbuda-langwa-langwa, nuwilyaba nekalyarra-langwa-langwa umba Jesus wilyarra.

¹⁹ Biya kembirra narr-akumarna akarrikarra karrawara akina-manja eka nen-ar-dirrangumurra-manja Jesus. Akina akarrikarra Balida n-arrikarranguma. Ne-yama akina, "Naka nenungkarba Jesus NeningiNejirida Nubungkawa narumadangwa WarningiJudiya-langwa warnumamalya." ²⁰ Aburraja wurrababurna WarningiJudiya warnumamalya narri-ridimindanguma amurndakakina ayakwa, akwudangwa ngawa-baba nuw-alkayanguma ababurna alikira. Akine-ka akarrikarra nuw-arrikarrijajungwunuma eminiminingka-murra ayakwa Yiburuwa-murra iya Ledina-murra iya Kirika-murra.

²¹ Akena aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkarba ne-yama Balidu-wa wurrakina, "Nara arrikarruma, 'Naka nubungkawa narumadangwa WarningiJudiya-langwa warnumamalya,' umba wurr-arrikarrena, 'Naka nenungkarba ni-yamama, Ngayuwa ningena ningubungkawa ningaruma-dangwa WarningiJudiya-langwa warnumamalya,'" ne-yama wurrakina Balidu-wa.

²² Eneja Balida ni-yama, "Akina ngawa-da. Akina ayakwa ning-arrikarranguma, kuw-ambilyamurra ngawa eningarngkuwilyaba," ni-yama nakina.

²³ Aburraja nen-ar-dirranguma-langwa Jesus wurrakina wurrawinyamba wurrabiyarbuwa, nenumini-rndirra kembirra dumbala ena-langwa akwa namurnduwayina duwilyuwilyaba-wiya. Akwa ngarningka nenumini-rndirra dingka dadingikarrawara dumbala dingbulirra. ²⁴ Biya na-lyelyimbukweyina wurrakina wurrawinyamba akwa ne-yama, "Nara daka dumbala ngu-kuwarruma, umba ngarru-malyangkeyina ngarr-akwuleyina ngarr-embirruwurrena akina biya akirringkina ngarrumiyambena aku-wurdiya ak-aburijaja," ne-yama. Arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara-langwa ayakwa ngalaja nuw-arrikarrijajungwunuma akwa ne-yamama, "Na-murnduwayinumurra dumbala nganyangwa akwa namalyangkeyinumurra nuw-akwuleyina narr-embirruwurranguma akina biya narri-rangka wurrumiyambena na-wurdingama nuw-aburijajuma warniki-rndirra-langwa dadingikarrawara dumbala nganyangwa," ne-yamama akina ayakwa. Kembirra na-malyangkeyinu-manja wurrakina wurrawinyamba, akina ayakwa nalyangmandukwunadinuma amandangwa arakba-da.*

²⁵ Aburraja wurrukwalu wurridarrangka nuw-alkilkayanga ngawa eka-manja akwudangwa. Jesus-langwa dirndenikba dakina iya dirndenikba-langwa dadiyamarnjadikba iya duwilyaba didarrangka dadimikirra Meri, DadinguMakidala dakina, akwa ngawa duwilyaba dingka didarrangka dadimikirra ngalajukwaba Meri, dibina dadingiyenikba Kiliyubeja-langwa. ²⁶ Eneja kembirra n-andeya Jesus karrawara-langwa biya neni-rangka nibina nenungkarba ni-lyelyingminuma nakina-manja, akwa ngawa dirndenikba nen-alkilkayanguma wunalakina yakwujina. Kembirra ni-yama Jesus dirndenikba-wa, "Ngeniyerriya, kirradiyuwangkwa! Nungkwa-langwa arakba nakina naburrena arija-langwi-yada," ni-yama ngaluwa-wa.

²⁷ Kembirra ni-yengbina ayakwa nakinu-wa nenungkarba enamba-langwa akwa ni-yama, "Dirndena dakina arakba." Kembirra yadikina ngawa eneja nanga-wilyaka dakina dirndenikba Jesus-langwa ena-langwu-wa angalya akwa ying-ambilyuma enuwananja dadingangkawura. Dirndenikba arakba kembirra dakina nanga-yengbijuwama.

Jesus nu-werrikarrnguma-langwa

²⁸ Eneja kembirra neningma arakba Jesus ni-jerrukwama-langwa warka ena-langwa akwa ni-yama, "Ningi-yakwurra ningena arakba akungwa," ni-yama. Ni-yengbinumanja akina ayakwa, kembirra na-lyangmandukwunadinuma Neningikarrawara-langwa ayakwa ebina nuw-arrikarrijajungwunuma arakburakba-kiya-wiya.

²⁹ Ngalaja muwilyaba menarlamba num-ambilyuma yakwujina, numilyangburrukunuma makina alyikarbuda ajirrkaryerra akubibeka. Aburraja narru-manga alingajirra eka wuburra enungkwa akwa narri-lamuranguma wuburra alyukwurra-murra akwa narri-ngambajuwa ajirrkaryerra akungwa akwa narri-ngakajika Jesus-langwu-wa alyelyikba. ³⁰ Nenu-ngwurrkalyikama nakina. Biya ni-yama, "Ningi-jerrukwama arakba warka nganyangwa," ni-yama. Kembirra nu-mikarrngaja arangka ena-langwa akwa nu-werrikarrnga arakba-da.

Nuwilyaba nawinyamba nen-ar-dirranguma-langwa Jesus memirrkawura-manja

³¹ Aburraja kembirra wurrukwalu wurrukwalu warnungkarba WarningiJudiya na-likena nubungkawu-wa Balida. Biya neni-yengkilabena wurrakina warniki-ngkarrngi-yada alakba wurribina-langwa warnungkarba narra-wardanguma-langwa, akwa warnikilarriji-yada warnumadangkwa ebina-langwa eka, mena Buradi akina. Na-waranguma warnumadangkwa warnik-ambilyinga akina-manja eka maminakina-manja marringa

mibina Jebuda, mena-baba makina mukwurdukwurda-baba mamawura makina MeningAkwurungkuwarrukwa.

³² Aburraja kembirra wurrukwala wurrawinyamba na-likena akwa narri-ngkarrngarnuma alakba nuwilyaba-langwa akwa ngarningka ningka-langwa wunalekbina narra-wardanguma-langwa aburrubukwurruwa Jesus. ³³ Kembirra neni-ngarranga wurrakina Jesus-uwa, biya nuw-andeya akena neni-rringka nakina ni-jungwuma arakba. Kembirra nara karri-ngkarrngarna alakba ena-langwa. Engkinjungwurra ngawa numin-ambilyuma. ³⁴ Akena eneja nuwilyaba nawinyamba nen-ar.darra arakba nakina Jesus memirrkwura-manja. Kembirra akina-wiya ngawa ngalaja numu-kwullarrina merra numi-jirrkungwurkwa akungwa.

³⁵ Eneja nibina-murrada nenungkwarba yakwujina n-arrijeyuma akwa neni-rruburringkama ena-langwa-murra menba biya n-arrikarranguma nakina amurndak-enena ayakwa kajungwa nungkwurruwa karnumamalya yik-eningmidini-yada nungk-wurrajukwaba. Eningikalyu-ma enena umba amandangwe-ka alyangmandukwuna ena. Neningme-ka ni-larrkbularrkbakinama nakina enena ayakwa. ³⁶⁻³⁷ Arakburakba-kiya-wiya nuw-arrikarrijajungwunuma ena ayakwa Neningikarrawara-langwa. Neyamama akina, "Nara awilyuwilyaba amini-ngkarrnguma adidira ena-langwa," neyamama akina, "Akwu ena awilyaba engka ayakwa Neningikarrawara-langwa neyamama, "Wurrakina warnumamalya wurribina nen-ar.darranguma nakina, keni-rringkinama enuwa-wa," ne-yamama. Kembirra arakba alakina-kiya ayakwa nalyangmandukwunadinuma amandangwa.*

Nen-akumarnuma-langwa Jesus nenumadangkwa medirra-manja

³⁸ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jawijiba. Neningijudiya nakina engemba-langwa angalya Arumudiya-langwa. Biya ni-likenuma nakina Balidu-wa akwa neni-yengkilabenuma kenu-meni-yada nenumadangkwa Jesus. Nakina Jawijiba nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa enejukwaba akena nara kenu-maka wurrukwalamanja, mena n-akbar.danguma nakina Warningijudiya-langwa wurrububungkwa. Eneja kembirra Balida ni-lyanguwama. Biya eneja ni-likena Jawijiba akwa nenumanga nenumadangkwa Jesus. ³⁹ Umba eneja nuwilyaba ngarningka nenungkwarba nenimikirra Nikidima neni-likenuma aburnuwa nibina-murrada ni-likenu-murrada Jesus-uwa alyarrngwalyilya. Umba numa-wilyaka makina mababurna mirrijina, 30 kilogrammes. Amangwarra akina ebina na-kirruwanjuma eningaba, emikirra mura, akwa ngawa alibina-wiya na-ngwunyurrk wajeyinuma emikirra akina alawa. ⁴⁰ Kembirra wunalakina nenu-manga nenumadangkwa Jesus, akwa nen-errikbina mirrijina akwa nenu-wurumbijuwa neni-lamuranga dumbala-murra. Amukwiyadakinena ne-yaminjamamurra aburraja Warningijudiya warnumamalya akini-yada narrakumarnu-manja warnumadangkwa wurrakina medirra-manja. ⁴¹⁻⁴² Ebina-manja angalya nenu-wardangumurra-manja Jesus, nuw-alkayanguma ngalaja eninganinga eka. Akwa medirra ngarningka makina num-ambilyuma yakwujina akwudangkwa Kalikadamanja. Menikaduwe-ka makina medirra, murn.debirra ngawa num-ambambilyuma. Warnik-akumi-yada warnumadangkwa makina-manja akena nara ambaka. Biya nuw-akwudangwudina arakba akina Jebuda. Aburnaja kembirra wunalakina nen-akumarnuma Jesus nenumadangkwa yakwujina arrawa-manja akwa nenuma-didanga medirra aruma-murra angwarnda.

20

Murn.debirra-langwa medirra

¹ Ngalaja kembirra mambilyuma marringa numi-jerrida. Biya Jandi arakba akina. Na-larrumurdinu-wiya ambaka buwa-wiya, yinguma-ngarranga Meri Dadingu-Makidala makinu-wa medirra. Ying-andeya akena yinguma-rringka arakba makina medirra numu-ngwur.dangminuma. Akine-ka angwarnda na-rrjirrkawjungwunuma akwukawura mulirrekbidjiru-wa medirra. ² Biya yingi-lawurrada arakba ying-angkarrinuma dakina ebinu-wa angalya nen-ambilyumurru-wa wunalakina Jayumuna Bida akwa ningka nenikaburrakiyuwa nibina Jesus ni-lyelyingminumurra. Nangaliraku-maka makina-langwa medirra akwa yingi-yama, "Nenu-manguma wurrukwala warnumamalya nenumadangkwa Numikbiyiya-dangwa mangaba-langwa medirra. Dukwa nga-manja nen-akumarnuma nakina-da? Yarningbala yarna yirra-da," yingi-yama dakina aburnuwa-wa.

* 19:36-37 Exodus 12:46; Numbers 9:12; Emeba 34:20; Jekaraya 12:10

³ Aburnaja kembirra wunalakina Bida akwa ngarningka nakina ningka nenikaburrakiyuwa Jesus-langwa nenu-mirajanga arakba akwa neni-likena aburnajukwaba makinu-wa medirra. ⁴ Nen-angkirreyinuma ngawa wunalakinu...wa. Akena nuwilyaba ngawa ningka-dangwa n-angkarrina angwurra ni-lyengmanguma, biya numakburranga adinuba-wiya enuwa medirra. ⁵ N-abuluwendinga n-andirrarina akwa nanga-rringka dumbala yakwujina ying-anjalmurrkwuluma akena nara kin-awiyebena nakina. Errekba-manja ngawa n-ambilyuma.

⁶ Kembirra enamba-langwa Jayumuna Bida ni-yar:da arakba yakwujina medirra-manja. Nara kin-ambudidina amiyerra nakina errekba-manja umba nu-warrukwajungwa n-awiyeba makinu-wa medirra. Biya enejukwaba nanga-rringka dibina dumbala ying-anjalmurrkwuluma deyebijeba yakwujina ⁷ akwa ngarningka dingka dadingaringka dumbala ying-anjalmurrkwuluma deyebijeba yingilamurijungwunuma.

⁸ Kembirra enejukwaba ningka-dangwa nenungkarba nibina numakburrangu-murrada mibina medirra adinuba-wiya, n-awiyeba arrawu-wa-da. Nanga-rringka-manja nakina dibina dumbala, kembirra neningma arakba amandangwa Jesus n-enibuduma nakina. ⁹ Akena nara ambaka wurrakina karru-mumiringka-langwa ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa nuw-arrikarrijajungwunuma arakburakba-kiya-wiya, ebina ne-yamamura kin-enibudinama-langwa Jesus. ¹⁰ Kembirra neni-lawurradinuma angalyu-wa wunalakina.

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus Meri-manja DadinguMakidala-manja

¹¹ Ngalaja Meri ngarningka yingi-lawurradinuma mibinu-wa medirra narringa-makama-langwa wunalakina-kiya, biya yakwujina-wiya ngawa ying-ambilyuma dakina. Biya yingu-ngwadina arakba dakina. Ying-arjijeyuma ngawa yingungwadungwadinuma medirra-manja errekba-manja dakina. Ying-abuluwendinga, ying-andirrarina arrawu-wa medirru-wa ¹² akena narringa-rringka wunambilyuma wunenikumamurikaja-kiya Neningikarrawara-langwa. Nen-awiyebeyinumurra wunalakina dumbala dukwuyadada, akwa yakwujina nen-angmakayanguma n-ambilyumurra-manja Jesus nenumadangkwa adinuba-wiya, nuwilyaba aringka-langwa umba ningka alika-langwa.

¹³ Kembirra neni-yama wunalakina ngaluwa-wa, "Nungkuwa! Miyambena-burra ningku-ngwadungwadinamurra ningkena?" neni-yama. Ngalaja yingi-yama Meri aburnuwa-wa, "Nenu-manguma-baba nganyangwa Numikbiyiya-dangwa nenumadangkwa. Dukwa ngambu-wa nenu-wilyakama nakina? Ningeningbala ningena-da," yingiyama dakina-da. ¹⁴ Kembirra yingi-nyakuwarrukwajungwa akwa yingini-rringka Jesus n-arjeyuma yakwujina akena yingin-anguwabijuwu nibina Jesus.

¹⁵ Eneja Jesus ni-yama, "Nungkuwa! Miyambena-burra ningku-ngwadungwadinamurra ningkena?" ni-yama. "Angkaburra-wa ningkarramin-aburangkanina?" ni-yama. Ngalaja yingi-lyangkiyama dakina numinakina-bu angalya nenungkarba n-akukwurrājuwama ebina eninganina eka. Kembirra yingi-yama enuwa-wa, "A nungkuwa! Yi-manguma ngayuwa ningenumadangkwa? Yi-maka kembirra angalya ebina y-akumarnumurra-manja, kajungwa ki-likaji-yada akwa kumini-majungwuni-yada kumini-lawurrakajungwuni-yada," yingi-yama Meri enuwa-wa-da.

¹⁶ Umba eneja Jesus ni-yama ngaluwa-wa, "Adiyuwangkwa!" Ngalaja yinginyakuwarrukwajungwa enuwa-wa akwa yingi-yengba aburra-langwa-murra ayakwa Yiburuwa-murra, "Wa! Rabawuni!" yingi-yama. Akina ayakwa ne-yaminamurra "Ningkenikakakirumaka."

¹⁷ Eneja ni-yama Jesus, "Nara a-lyingama ningena mena nara ambaka-baba kilikena-langwa karrawaru-wa Nungwarrku-wa. Umba likaja dirrbura wurrukwalu-wa warnikabuburrakiyuwa nganyangwu-wa akwa ka-makina ayakwa ena nganyangwa, 'Ki-likajama ningena karrawaru-wa nganyangwu-wa Nungwarrka akwa nungkwurra-langwu-wa Nungwenungwa, nibinu-wa ngawa Neningikarrawara nganyangwu-wa akwa Neningikarrawara nungkwurra-langwu-wa,' ki-yamina nungkuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya," ni-yama Jesus Meri-wa.

¹⁸ Ngalaja kembirra yingi-likena ebinu-wa angalya nuw-ambilyumurru-wa wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa akwa narringa-maka aburruwamanja yingini-rringka-langwa Numikbiyiya-dangwa akwa ebina ayakwa ni-yengbinuma-langwa ngaluwa-manja-da.

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa

¹⁹ Bi...ya akini-yada Jandi alyarrngwalyilya nuw-ambilyuma warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa wurruwurrakawura-ma alikira-manja arrawa. Narruwurrakididikajungwunuma nuw-akbar.danguma-baba wurrububungkawa-langwa. Eneja Jesus ni-jadinga adirriyaba akwa n-arjiyinga wurruwurrakuwilyarra akwa ni-yama, “Yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurr-ambilya,” ni-yama. ²⁰ Kembangira nenu-wilyakajuwa ayarrka ena-langwa akwa memirrkwura. Aburraja nawerringekburadinume-ka angwurra neni-rringkama-langwa Numikbiyiya-dangwa.

²¹ Eneja Jesus nenu-maka ngarningka akwa ni-yama, “Yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurr-ambilya. Wuburra Nungwarrka ngini-larrkama enenu-wa angalya, ki-yaminama ngayuwa nganjukwaba ka-larrkajama yikuminu-war.deni-yada warka nganyangwa,” ni-yama.

²² Kembangira nenu-bukwa nakina Jesus aburruwa-wa akwa na-murndabala arrirra ena-langwa akwa ni-yama, “Wunu-mena Nenumawurrina Neningikarrawara-langwa. ²³ Yikamini-yakuwabijina-manja awurruwurrariya wurrukwala-langwa, eneja kembangira Neningikarrawara benumini-yakuwabijinama. Akena nara-manja amini-yakuwabijuma nungkwurruwa awurruwurrariya wurrukwala-langwa, kembangira wurruwurrariya ngawa wurrakina-da,” ni-yama nakina.

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus Damija-manja

²⁴ Eneja nakina nenikaburrakiyuwa nenimikirra Damija, nibina wurrumemberrkwa wurrambilyuma-langwa, nara aburruwa-manja kin-ambilya akini-yada ngawa ni-jadinga-manja Jesus yakwujina. ²⁵ Aburraja wurrukwala nenu-makama Damiju-wa akwa ne-yama, “Yarna yirra yini-rringkama Numikbiyiya-dangwa.” Eneja ni-yama Damija aburruwa-wa, “Nara-manja a-rringkama yinungwurnda ena-langwa-manja ayarrka ebina baja nenak-ar.dirrangumurra-manja akwa nara-manja yakina-murrada a-lyingama akwa ngarningka nara-manja awiyebajuma ayarrka nganyangwa ena-langwa-manja memirrkwura, kembangira kamini-kalyikinama kirrakina ayakwa nungkwurra-langwa,” ni-yama nakina Damija.

²⁶ Bi...ya kembangira mamangbala mambilyuma marringa aburraja wurruwurrakawura-murra nuw-ambilyuma wurrakina warnikabuburrakiyuwa alikira-manja arrawa, ebini-yada wuburra, Damija aburruwa. Mama nawurraki-didikajungwunuma umba ngarningka adirriyaba ni-jadinga eneja Jesus akwa n-arjiyinga wurruwurrakuwilyarra akwa ni-yama, “Yilyurrkwa-murra yukwudukwuda wurr-ambilya,” ni-yama aburruwa-wa.

²⁷ Biya kembangira Jesus ni-yengbina ayakwa Damiju-wa akwa ni-yama, “Wakuma ayarrka nungkwa-langwa yelakwa akwa yimini-rringka ayarrka nganyangwa akwa wu-lawulawajiya ayarrka nungkwa-langwa akwa w-awiyebajiya edirra-manja memirrkwura-manja. Nara amini-kalyikuma umba eningmidina ngayuwa ningena,” ni-yama Jesus Damiju-wa.

²⁸ Eneja Damija ni-yama Jesus-uwa, “Wa! Ngeniyerriya Ningkumikbiyiya-dangwa nganyangwa akwa Ningkeningikarrawara nganyangwa ningkakina-da!” ni-yama Damija Jesus-uwa.

²⁹ Eneja kembangira Jesus ni-yama enuwa-wa, “Ningk-eningmidina arakba nungkuwa yi-rringkama-langwa ngayuwa. Nara aburraja wurrababurna warnumamalya a-rringkama ngayuwa umba amandangwa kuw-eningmidinama ngayuwa-manja aburrajukwaba. Eneja kembangira Neningikarrawara kini-yaminama eninginingaba-wiya aburruwa-manja,” ni-yama Jesus nakina-da.

Miyambena-burra Janjana n-arrikarranguma amurndakenena ayakwa?

³⁰ Eneja Jesus nenuminu-war.danguma ababurna akwala warka aruburrubuda ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa akena nara ababurna-langwa kuw-arrikarrijungwuna enena-manja jurra. ³¹ Akena amurndakenena nuw-arrikarrijungwuna enena-manja jurra kajungwa nungkwurruwa yik-eningmidini-yada Jesus-langwa, nibina nenumini-jirabama-langwa neni-jirrkumarnuma-langwa amalyirra Neningikarrawara neningadinuba-wiya neningadinakba, nibina-langwa Nenukuwenikba Neningikarrawara-langwa. Kembangira yiku-werrikambilya-manja enuwa-manja, karniba yik-ambilyama karningangkawura kirrakina-da.

21

N-abilyerrikajungwunuma-langwa Jesus wurrumangbala wurrambilyuma-manja warnikabuburrakiyuwa

¹ Ambaka-murra eneja Jesus ni-jadingama ngarningka ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrumangbala wurrambilyuma akina-manja angalya emikirra EningiDaburiyeja Akungwa. Aruma akungwa akina angalya. Akine-ka angalya aminambilyuma ekirra, EningiDaburiyeja akwa ngawa EningiKeliliya Akungwa.

² Aburraja wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa warnimikirra Jayumuna Bida iya Damija iya Nedeniyela, nibina neungkarwa numinakina angalya Keyina Keliliya-manja, iya wunambilyuma nenikuwenikba-kiya Jebediya-langwa, akwa ngawa wunambilyuma wunenungkarwa-kiya.

³ Numa-merrikawiyebu-manja mamawura, eneja kembirra Jayumuna Bida ni-lyangkuwarumanguma akwalyu-wa akwa ni-yama nakina aburruwa-wa, “Ngi-likajama ningena akwalyu-wa. Yiki-yamarrkinama karna? Ngakwuruwa?” ni-yama nakina. Aburraja ne-yama, “Yawa! Ngakwuruwa ngarri-likajama,” ne-yama. Kembirra nuw-ambilyuwar.da akungwa-manja akwa narruma-larrijuwa arakba madirringwarna meningakwalya makirndirndirra makina. Akena nara ambaka karru-manga ngawa wurrakina. Ngarningka makina meningakwalya narruma-larrijuwama akena nara ngawa-da. Ne-yaminjamama ngawa wurrakinu...wa bi...ya ne-kbada. ⁴ Kembirra num-ambijangu-manja mamawura, eneja Jesus n-abalkayukwuna akwudangwa akungwa-manja akena warningbala ngawa nakina Jesus. Ngalaja makina mijiyanga awarngkakwudangwa 100 metres num-ambilyuma ariba-langwa. ⁵ Eneja Jesus n-ardanga aburruwa-wa. “Kwuruwa...yi! Laka akwalya kirru-manga?” ni-yama nakina. “Nara ambaka!” ne-yama aburraja.

⁶ Eneja Jesus ni-yama, “Wurr-errikba makina meningakwalya mekbuda-langwa-langwa mijiyanga, kembirra kirrakina yiku-menama akwalya,” ni-yama Jesus. Aburraja akina-langwiya ngawa ayakwa ne-yamama wurrakina. Dam! Adirriyaba numi-ngkubarrnga makina meningakwalya. Ngalaja ababurne-ka akwalya num-awiyebeyinuma arakba. Nara kembirra karrum-arrkarna wurrakina.

⁷ Eneja kembirra nakina nenikaburrakiyuwa nibina Jesus ni-lyelyingminuma ni-yama Bida-wa, “Nakake-ka Numikbiyiya-dangwa!” Eneja n-engkirrika-manja Jayumuna Bida akina ayakwa, “Nakake-ka Numikbiyiya-dangwa,” kembirra n-awiyeba dadingikarrawara dumbala dibina nang-aburawaka-murrada adinuba-wiya, akwa nu-kuwabijanga akungwa-wa. ⁸ Umba aburraja wurrukwa wurrakina mijiyanga-murra na-likenuma, narrum-arrkarnuma ngawa makina meningakwalya abulalu-wa akungwa mena numi-lyangburrukuma-baba makina akwalya. ⁹ Kembirra na-kuwabijangeyinu-manja makina-langwa mijiyanga, narri-ringga angwura mijiyela-manja. Ngalaja akina yakwujina eningadinakba akwalya akwa damba nuw-ambilyuma amarnina-manja. ¹⁰ Eneja Jesus ni-yama, “Wayi! Wurru-wilyakina akwala akwalya yangkwur-rangwa ebina aduwaba kirru-manguma,” ni-yama. ¹¹ Eneja kembirra Jayumuna Bida ngarningka ni-njawudija mijiyanga-manja akwa num-arrkarna makina meningakwalya ariba-wa. Mama makina numi-lyangburrukuma umba nara kumi-ngkarrngina. Ngalaja adidirringwarna-wiye-ka akwalya 153 awurrakakina nuw-awiyebeyinuma.

¹² Eneja Jesus ni-yama kembirra aburruwa-wa, “Kwa, wurr-alyubarina-langwa!” Aburraja wurrababurna-langwa warnungkarba nara karri-ngayindanga keni-yengkilabena ke-yama, “Ningkumiyambena ningkena?” Nara ke-yama mena warningma wurrakina Numikbiyiya-dangwa nakina-baba-da. ¹³ Eneja kembirra ni-lika nakina Jesus n-akumarnumuru-wa ebina damba akwa nenu-kwa. Akwa ngarningka ni-yamama ngawa akwalya-manja.

¹⁴ Akine-ka arngkabiya-kiya-ma ni-jadanguma Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa n-enibuduma-langwa nakina-da.

Jesus ni-yengbinuma-langwa ayakwa Bida-manja

¹⁵ Aburraja kembirra narri-jerrukwama-langwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa ebina damba akwa akwalya, Jesus ni-yama Jayumuna Bida-wa, “Jayumuna, ningkenikuwenikba Janjana-langwa, yi-maka! Jerriya wurrangaba aburra na-lyelyingminama yandiyanda ngayuwa-manja umba nungkwaja nungkuwa ningki-lyelyingminama angwurra ngayuwa-manja-na?” ni-yama nakina. Eneja Jayumuna ni-yama, “Yawa marrakba! Nungkwaja ningkeningma ningkena ngayuwa ningki-lyelyingminama nungkuwa,” ni-yama nakina. Kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Yimin-akwurrarina kembirra nganyangwa angaringariya jiba!” ni-yama nakina.

¹⁶ Ngarningka Jesus ni-yama Jayumunu-wa, “Jayumuna, ningkenikuwenikba Janjana-langwa, yi-maka! Jerriya ningki-lyelyingminama ngayuwa?” ni-yama nakina. Eneja Jayumuna ni-yama enuwa-wa, “Yawa marrakba! Nungkwaja ningkeningma ningkena

ngayuwa ningi-lyelyingminama nungkuwa,” ni-yama nakina. Kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Yimin-akwurrarina kembirra nganyangwa jiba!” ni-yama nakina.

¹⁷ Ngarningka arngkabiya-karbiya-ma Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jayumuna, ningkenikuwenikba Janjana-langwa, yi-maka! Jerriya ningki-lyelyingminama ngayuwa?” Eneja kembirra Bida nu-werrikawarriyada neni-yengkilabenuma-langwa enuwa-manja Jesus arngkabiya-karbiya-ma ebina ayakwa ni-yamama, “Jerriya ningki-lyelyingminama ngayuwa?” Eneja Bida ni-yama Jesus-uwa, “Ningkumikbiyiyi-dangwa, nungkwaja nungkuwa ningkeningma ababurna-langwa. Kembirra nungkuwa ningkeningma ngayuwa ningi-lyelyingminama nungkuwa-manja,” ni-yama nakina. Kembirra ni-yama Jesus, “Yimin-akwurrarina kembirra nganyangwa jiba!” ¹⁸ Engkirraja! Ebina-wiya ningk-ambilyu-wiya ningkawurrumukuma, ningki-yaminjamama ningkawiyuwiyebenuma dumbala ningkabakiyaba akwa ningki-likenuma erribirra amurndakibinu-wa ningki-ngayindangumuru-wa ningkakina. Akena ambaka k-eniyuwangkidinamuru-wa nungkuwa, aburraja warningerribirra warnumamalya kab-awiyebajinama dumbala akwa kabu-wilyakinama ebinu-wa angalya nara-muruwa a-ngayinduma nungkuwa a-likama umba akini-yada ngawa kabuminiliraku-mambalijinama nungkwa-langwa ayarrka-kiya. Amandangwa engburingka ayakwa akina!” ni-yama Jesus. ¹⁹ (Ni-yengbinuma akina ayakwa kajungwa ngarna akeningmidini-yada adinakba neniki-jungwa-langwa Bida amurndakakina-langwiya ayakwa akwa kembirra ambaka-murra ngakwurrara ngarniki-yangmarngkwaji-yada ngarniki-ngkubarrngaji-yada Neningikarrawaru-wa.) Kembirra Jesus ni-yama Bidu-wa, “Kwa! Yi-yuwarna ngayuwa-manja!” ni-yama nakina.

Jesus ni-yengbinuma-langwa ena-langwa-langwa nenikaburrakiyuwa nibina ni-lyelyingmama-langwa

²⁰ Aburnaja Jesus akwa Bida neni-likenuma wunalakina lukwakwa. Akena Bida n-errikerra akwa neni-rringka nuwilyaba nenikaburrakiyuwa nibina ni-lyelyingminama Jesus nen-aburrakiyuwarnuma enjukwaba aburnuwa-manja. (Nakina nibina nibina-murrada nenungkwarba nibina n-arndadadilyuma akwudangwa Jesus-manja ebina-manja nuw-alyubarinumuru-manja Akwurrungkuwarrukwawangwa aninga akwa ni-yama Jesus-uwa, “Yirrumiyambena yirruwilyaba yika-kwunama nungkuwa wurububungkawu-wa warnungkwarba warniku-wardi-yada?” ni-yamama nakina Jesus-uwa.) ²¹ Eneja Bida neni-rringka-manja nakina nenungkwarba, ni-yama Jesus-uwa, “A nungkuwa! Kini-yamarrkinama naka?” ni-yama nakina.

²² Eneja Jesus ni-yama Bidu-wa, “Kini-ngayindena-manja ngayuwa naka kin-ambilya-manja neniba yanda-langwa ngawuya ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, nara nungkwa-langwa enena umba waka nganyangwa ningakwukawura-murra-langwa ningen-akwurrarinama-langwa nakina ningenana. Nungkwaja kembirra, yi-yuwarna ngayuwa-manja,” ni-yama Jesus.

²³ Aburraja wurrukwa warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nuw-engkirrika enena ayakwa. Na-lyangkiyama nakina nenungkwarba nara a-jungwuma. Akena Jesus nara akina kini-yama, “Nara a-jungwuma nakina,” umba ni-yamama, “Kini-ngayindena-manja ngayuwa naka kin-ambilya-manja neniba yanda-langwa ngawuya ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, nara nungkwa-langwa enena umba waka nganyangwa ningakwukawura-murra-langwa ningen-akwurrarinama-langwa nakina ningenana,” ni-yamama nakina Jesus.

²⁴ Nakina-bina nenungkwarba nibina-murrada nibina kirrenu-makinama nungkurruruwa amurndakenana-langwa-da. Kirrenumin-arrikarranguma ababurna-langwa ayakwa enena-manja jurra. Aduwaba-langwa ngarningma ngarna alyangmandukwuna-wiya amurndakibina ni-yamama nakina.

²⁵ N-ambilyu-wiya neniba Jesus, ni-yamama ngarningka ababurna arruburubuda waraka. Dukwa ningenana ngawa-maka k-arrikarrikarranguma ababurna-langwa awilyuwilyaba-wiya jurra-manja amurndakibina ni-yamama-langwa. Akena nara-maka ebina angalya ningeniki-lyangburrakwaja-langwa enena-manja angalya angkwulyumidi-yada jurra k-arrikarranguma-langwa ngayuwa. Ena ngawa.

Bawula-langwa jurra ni-larrkamurra WarningEbijiju-wa Warnumamalya

Nakina Bawula n-arrikarranguma ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murruwa Ebijija-manja. Akwa nenu-makama kuw-ambilya-mulangwa wurrakina wurruwurrakawura-ma Jesus Christ aburruwa. Wurrakine-ka kuw-engkingirrikajama ngawa Jesus Christ ni-lyelyingminu-mulangwa aburruwa. Akwa ngarningka kuw-engkingirrikajama nu-marngkirradinu-mulangwa nakina Jesus aburruwa-manja akwa nenumini-yakuwabijuwama-mulangwa awurruwurrariya ebina ne-yama-mulangwa.

¹ Ngayuwa ningena Bawula ning-arrikarrenama enena-manja jurra kajungwa ki-larrkaji-yada enena nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwu-wa karnumamalya, kirribina kirr-ambilya-murruwa Ebijija-manja. Eneja Neningikarrawara nu-wekbalyinuma ngayuwa ningenikilarrkilarrka kajungwa kinuminu-wa*deni-yada warka Jesus Christ-langwa. Kembirra enena ayakwa nganja ning-arrikarrenama aduwaba nungkwurruwa-wa kirribina kirru-werrikambilya-murruwa Jesus Christ-manja.

² Ngarra-ngayindenama Nungwanyungwa Neningikarrawara akwa ngawa Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa kenu-marngkirradinama wunalakina nungkwurruwamanja karnumamalya kirribina kirr-ambilya-murruwanja Ebijija-manja. Akwa ngarra-ngayindenama wunalakina yikabumini-lyurkwwakinama nungkwurra-langwa yukuwudukwuda.

Neningingaba-langwa ngarrenu-wekbilyangu-mulangwa Neningikarrawara

³ Ngeni-yangmarngkawajina Neningikarrawara, nibina-murrada Neningikarrawara akwa Nungwenikba Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa. Numarngkirre-ka nakina, akwa ngarrenu-wekbilyangumurra eneningingaba ena-langwa-langwa angalya abalkaya. Amurndakakina eneningingaba ngarrenu-wekbilyangumurra ngakwurra-langwa-langwa ngarnumawurrina, mena ngakwurruwa ngarri-yakeyinama ngarna ngarruwurrakawura-ma Christ arakba-da.

⁴ Arakburakba-kiya-wiya nara-wiya kini-ngekburaka eneja Neningikarrawara amurndakenena angalya, nu-wekbalyinuma nakina ngakwurruwa ngarna ena-langwi-yada ngarnumamalya. Nu-wekbalyinuma ngakwurruwa ngarri-yakeyinamulangwa ngarna ngarruwurrakawura-ma Christ. Akwa Neningikarrawara ngarreni-ngayindenama kinumin-eyebijebakajungwuni-yada ngarna ngarnumamalya akwa ngarruwerringekburni-yada. Ni-lyelyingminama nakina angwurra ngakwurruwa ngarnumamalya. ⁵ Biya kembirra arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma neniki-rukwamalyi-yada ngakwurruwa aken-enibikina-mulangwa Jesus Christ. Enena-bina Neningikarrawara ni-ngayindanguma adinubawiya, akwa aminakina-langwa ni-yekirreridinuma nakina.

⁶ Ngakwurraja ngeni-yangmarngkawajina arakba Neningikarrawaru-wa, mena numarngkirre-ka nilyengma nakina akwa ngarrenu-wekbilyangu-mubaba Nenikwenikba Jesus Christ, nibina ni-lyelyingminama angwurra nakina.

⁷ Eneja Christ ngarrenumini-jungwunuma nakina. Ngarrenuminu-kwularrijuwama merra ena-langwa akwa ngarren-enjungwurranguma ngakwurruwa. Eneja kembirra Neningikarrawara ngarrenumini-yakuwabijuwama awurruwurrariya ngakwurra-langwa. Nu-marngkirradiname-ka ngakwurruwa-manja. ⁸ Yawe-ka, numarngkirradiname-ka ngakwurruwa-manja ngarnumamalya.

Nakine-ka Neningikarrawara aringkawa nilyengma nakina. ⁹⁻¹⁰ Aminakina-langwa kembirra arakburakba-kiya-wiya ni-lyanguwerribikajungwunuma adinubawiya kenu-bungkawakina-mulangwa Christ nubungkawa. Akwa ni-lyangkiyamama nakina, “Ngayuwa kinu-bungkawakinama Christ, akwa narume-ka nubungkawa numikbiyiya-dangwa kin-ambilyama nakina. Kinu-bungkawadiname-ka nakina ababurna-manja, amurndakenena-manja nganyangwa-manja angalya abalkaya akwa ngawa amurndakangaba-manja awurrakwulyumida-manja angalya arrawamanja,” niyamama Neningikarrawara nakina. Akena ngakwurraja ngarna ngarnumamalya ngarningbala-wiya ambaka akina ayakwa ena-langwa. Bi...ya kembirra arija-langwa eneja Neningikarrawara n-abilyerrikajungwunuma arakba nakina akwa neni-larrkama Christ ngakwurruwa-wa enenu-wa angalya. Enena-bina ni-ngayindanguma nakina

akwa nenaki-yekirrerrikama. Akwa kembirra ngarren-eningmikama arakba akina ayakwa kenu-bungkawakina-mulangwa nakina Christ nubungkawa.

Dukwa ngambi-yada Neningikarrawara kenu-bungkawakinama Jesus Christ nubungkawa? Ngarningbala-wiya ambaka ngarna, umba eneja Neningikarrawara neningma nakina. Umba ngarningma ngarna amandangwa Neningikarrawara kenu-bungkawakinama Christ nubungkawa ababurna-manja.

¹¹⁻¹² Ebina-wiya yirraja YarningiJudiya yarnumamalya, yirribina yirru-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja, yirri-yakeyinema Christ yirruwurrakawura-ma. Umba akini-yada eneja Neningikarrawara nu-wekbalyinuma yirruwa ena-langwi-yada yarnumamalya, mena arakburakba-kiya-wiya ni-lyanguwerribikajungwunuma arakba akina. Nakina-bina enuwa nu-war•dikinama ababurna-langwa ena-langwa-langwiya mangma. Kembirra nu-wekbalyinuma yirruwa, yirribina yarningadinuba-wiya yirru-werrikambilyuma Christ-manja, kajungwa yikini-yangmarngkwajini-yada yarna enuwa-wa. Yirrakine-ka kembirra yikini-yangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa mena nukwulyubene-ka numurdangekburna nilyengma nakina.

¹³ Umba nungkwurrajukwaba Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina. Nungkwurrajukwaba kirr-engkirrikenuma ayakwa alyangmandukwuna, ebina eningaba ayakwa Christ yiken-enibikina-mulangwa. Nungkwurrajukwaba kirru-werrikambilyama arakba Christ-manja aduwaba kirrakina. Adinuba-wiya eneja Neningikarrawara ni-yarrkakumarna ena-langwa ayakwa akwa ni-yamama nungkwurruwa-wa, “Ka-kwunama ngayuwa akwurdukurda Amawurrina nganyangwa nungkwurruwa-manja kajungwa ka-jirrkumakajungwuni-yada nganyangwa-manja karnumamalya,” ni-yamama nakina. Kembirra kirrenu-kwama amandangwa-da.

¹⁴ Ngakwurraja ngarningma ngarna Neningikarrawara ngarrenu-wekbilyanguma arakba ngakwurruwa-wa ena-langwu-wa ngarnumamalya Amawurrina ena-langwa. Aminakina-langwa kembirra ngarningma ngarna akenu-wekbilyenama nakina ngarningka eninginingaba-wiya ngakwurra-langwa-langwa ngarnumawurrina, akwa aken-enjungwurrenama ngarrakina ngarningangkawura. Kembirra ngeni-yangmarngkwajina arakba Neningikarrawara mena nukwulyubene-ka numurdangekburna nilyengma nakina.

Nu-buriyaminu-mulangwa Bawula Neningikarrawaru-wa

¹⁵⁻¹⁶ Aminakina-langwa, amurdakibina-langwa ayakwa ningi-yengbinu-mulangwa ngayuwa nungkwurruwa-wa, ningene-ka ningeni-yangmiyangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa aduwaba, kirru-werrikambilya-mulangwa Nubungkawa Jesus-manja kirrakina karnumamalya. Ebina-wiya, kirru-werrikambilyu-manja adinuba-wiya Nubungkawa Jesus-manja kirrakina, aburraja bu-makama warnumamalya ayakwa nungkwurruwa-langwa. Ne-yamama, “Warna WarningEbijiija warnumamalya na-lyelyingminame-ka wurrababurna-langwa warnumamalya Neningikarrawara-langwa,” ne-yamama bu-makama. Akini-yada ngawa nganja ningeni-yangmarngkwajuwama ngayuwa Neningikarrawaru-wa, akwa ningi-yaminjamama ngawa ningeni-yangmarngkwajuwama enuwa-wa akina-langwa yanda-langwa aduwaba. Akwa ngarningka ningu-buriyaminama ngayuwa Neningikarrawaru-wa nungkwurruwa-langwa. ¹⁷ Nakina-bina Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa Neningikarrawara. Nungwanyungwa nakina akwa narume-ka numikbiyiya nilyengma. Kembirra ningeni-yengkilabajama ngayuwa kajungwa yikenu-kwuni-yada milyenjirra mangma, akwa kin-abilyerrikajungwuni-yada kajungwa yikeningmidini-yada angwurra Neningikarrawara kirrakina. ¹⁸ Akwa ngarningka ningeni-yengkilabajama Neningikarrawara kajungwa yikenuminu-ngwurrkalijini-yada nakina nungkwurra-langwa mangma iya yukwudukwuda, kajungwa yiku-marngkiringkini-yada ena-langwa alarradada kirrakina. Akwa ngarra-ngayindenama ngayuwa nungkwurruwa yiku-werrikembirrini-yada Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka yikeningmidini-yada nungkwurruwa akenu-wekbilyena-mulangwa Neningikarrawara ababurna-langwa eninginingaba ngakwurra-langwi-yada ngarnumawurrina. Akenu-wekbilyenama nakina aduwaba akwa eningangkawura.

¹⁹ Ngarra-ngayindenama-ka nungkwurruwa yikeningmidini-yada Neningikarrawara-ka nakina narrubuda nilyengma. Nara wurribina wurrukwala wurrarrubuda wuburra enuwa. Nakine-ka narrubuda akwa akeni-ngbudirrkina ngakwurruwa ngarrubina ena-langwa ngarnumamalya. ²⁰ Neningikarrawara narrubude-ka nakina nen-enibika-mulangwa Christ. Akwa ngarningka narrubuda nakina nenu-wurdijuwa-mulangwa

Christ karrawara ena-langwa-manja angalya abalkaya. Neningikarrawara nakina nen-ambarrijuwama Christ nekbuda-langwa-langwa, mena Christ narume-ka numikbiyiya nilyengma nakina.

²¹ Aburraja warningerribirra wurububungkawa wurrarumuruma wurrumikbiyiya wurrakina. Mama wurrumikbiyiya wurrakina, eneja Christ naruma nakina numikbiyiya angwurra. Nu-bungkawadinama neningangkawura nakina wurrangkwulyumida-manja wurramukwiyadakina-manja wurububungkawa wurribina nuw-ambilya-murrumanja karrawara akwa ngawa amurndakeyina-manja angalya arrawa. Akwa ekirra ena-langwa amikbiyiya angwurra, mena enuwa nakina numikbiyiya-baba angwurra. Numikbiyiye-ka nakina aduwaba akwa neningangkawura. ²² Eneja Neningikarrawara nakina nen-akumarnuma Christ Nubungkawa ababurna-manja. Ngarrenu-kwama nakina ngakwurrumanja kajungwa kinu-bungkawadini-yada ngakwurrumanja ngarriribina ngarr-ambilya-murrumanja Neningikarrawara-langwa. ²³ Akena eneja Jesus Christ nara ambilyuma nakwukawura, umba ngakwurraja ngakwurrumanja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya wuburra laka ena-langwa nenumadangkwa ngarr-ambilyama ngarruwurrakawura-ma. Umba nakine-ka Christ n-ambilyama ababurna-manja angalya akwa nu-war*denama ena-langwa warka ababurna-manja angalya.

2

Neningikarrawara ngarren-enibika-mulangwa

¹ Nara-wiya nungkwurraja yik-eningmidina Neningikarrawara, kirreyebijeba kirr-ambilyuma kirrakina enuwa-langwa. Wuburra wurribina na-jungwunu-murrumura warnumamalya kirri-yamama kirrakina, mena nungkwurruwa kinumini-yarrkuwurrangina ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa kirr-arriyakajungwunu-mubaba awurruwurrariya-langwa kirrakina. ² Akini-yada kirri-yaminjamama ngawa wuburra warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya Neningikarrawara. Nungkwurruwe-ka karniniyerriya karnumamalya akwa kirr-arriyakajungwunuma ngawa awurruwurrariya-langwa karningangkawura. Namukwa-langwa kinumin-engkirrikenuma ayakwa. Nakina-bina Namukwa nu-bungkawadinama wurruwurrariya-manja wurububungkawa warningikarrawara nakina. Akwa nu-war*denama ena-langwa warka aduwaba ngawa warningerribirra-manja warnumamalya wurribina nenumini-yarrkuwurrena-murrumanja Neningikarrawara-langwa ayakwa.

³ Umba ngakwurrajukwaba ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngenumini-yarrkuwurranguma Neningikarrawara-langwa ayakwa. Ngarr-yamama ngarriribina ngakwurrabakiya-ba ebina ngarr-ngayindanguma. Eningerribirra ebina ngakwurralangwa mangma na-ngayindanguma ngarr-yamama akina ngarrakina. Umba eningerribirra ebina ngarnumadangkwa ngarr-ngayindanguma ngarr-yamama ngarningka ngarrakina. Akwa amurndakibina warningerribirra warnumamalya ne-yamamurra wurrakina ngarr-yamama akina ngakwurrumanja ngarnumamalya ngakwurrakwaba.

Akina-langwa eneja Neningikarrawara kin-awinyambadinuma nakina ngakwurrumanja ngarrababurna-langwu-wa ngarnumamalya, ⁴⁻⁵ akena n-errukwulinume-ka ngakwurrumanja. Umba ngakwurraja ngarr-arriyakajungwunu-manja ngawa awurruwurrariya-langwa, wuburra na-jungwunu-murrumura warnumamalya ngarr-yamama ngarrakina. Umba ngalaja akwerrukwula Neningikarrawara-langwa eningangkawura ngawa akina akwa nara a-jerriduma. Neningikarrawara-ka nakina ni-lyelyingminame-ka angwurra ngakwurrumanja ngarnumamalya. Numinababurna akwerrukwula iya akwulyelyingma nakina. Kembirra ngarren-enibikama ngakwurrumanja kajungwa aki-yakeyini-yada ngarruwurrakawura-ma Christ. Ngarren-enibikama mena numarngkirra nakina-baba. ⁶ Akwa nen-enibikama Jesus Christ akwa nenu-wilyakama karrawaru-wa ena-langwu-wa angalya, akwa nen-ambarrijuwama nakina yakwujina kajungwa kinu-bungkawadini-yada nakina. Akwa Neningikarrawara ngarrenu-wilyakama ngakwurrajukwaba karrawaru-wa ena-langwu-wa angalya akwa kembirra ngakwurrajukwaba ngarru-bungkawadinama ngakwurrumanja Jesus Christ, mena ngarr-yakeyina-mubaba ngarna ngarruwurrakawura-ma Jesus Christ-manja aduwaba. ⁷ Neningikarrawara-ka nakina ngarrenu-bungkawakama ngarna kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya warningmi-yada wurrakina numarngkirra nilyengma nakina neningangkawura. Aminakina-langwa kembirra neni-larrkama Jesus Christ ngakwurrumanja kajungwa nenik-abilyerriki-yada ni-lyelyingminu-mulangwa angwurra ngakwurrumanja.

8-9 Mama ningkeningaba nungkwaja, mama ningki-yamama eningaba ningkeningangkawura, akena nare-ka k-enibikajungwuna ningkakina. Ngalaja amukwiyadakina eninginingaba ningki-yama-mulangwa ningkibina, nara akina kak-enibika nungkuwa ningkakina. Umba eneja nakina Neningikarrawara numarngkirradinuma nungkuwa-manja akwa ngin-enibikama nungkuwa nungkuwerrikambilyu-mulangwa Jesus Christ-manja. Neningikarrawara ngin-enibikama nungkuwa enabakiya kajungwa nari-yada nungkuwa a-ngkweningabakajungwuma ningk-enibudu-mulangwa ningkakina. ¹⁰ Neningikarrawara-ka nakina ngarren-enibikama ngakwuruwa. Ni-lyanguwerrikajungwunuma nakina, akwa ni-yamama, "Ka-ngekburakinama nganyangwa warnumamalya kajungwa eningaba ke-yamini-yada wurrakina," ni-yamama. "Eningaba ke-yaminama wurrakina mena ke-yakeyina-mubaba Jesus Christ wurruwurrakawura-ma," ni-yamama nakina Neningikarrawara.

Ngarri-yakeyina-mulangwa Christ-manja

¹¹ Wi-yakuwerribikina ena, nungkwuruwa kirribina Karningijudiya-ma karnumamalya. Karningma kirrakina amukwiyadebina ayakwa yirruwa yirri-yengbiyengbeyinuma yirribina Yarningijudiya yarnumamalya nungkwuruwawa. Yirri-yamama yirrakina, "Nara kirrakina Neningikarrawara-langwa karnumamalya, mena nara yiki-ringandijungwuna yiku-mukaduwamurrikajungwuna karna. Ngarreyebijeba kirrakina Yarningijudiya-langwa yarnumamalya. Yirraja yirruwa yimbukwa yarna Neningikarrawara-langwa yarnumamalya, mena yirru-mukaduwamurrikajungwunuma yarna-baba," yirri-yamama yarna, yirru-ngkweningabakajungwunuma.

¹² Akini-yada ngawa nungkwurraja kirreyebijeba Christ-langwa kirr-ambilyuma. Akwa kirrimingka kirrakina nungkwurra Yarningijudiya-langwa yarnumamalya, yirribina Neningikarrawara nu-wekbalyinu-mulangwa. Karningbale-ka ayakwa amurdakibina Neningikarrawara ni-yarrkakumarnuma ena-langwa-langwa yarnumamalya. Nara nakina kini-yarrkakumarna ayakwa nungkwurra-langwa-langwa umba yirra-langwa-langwa Yarningijudiya yarnumamalya ni-yarrkakumarnuma. Akini-yada ngawa karningbala kirrakina Neningikarrawara. Kembang nara yiku-werrikambilya enuwa-manja nungkwuruwa, akwa nara kembang yik-engkirrikena arnungkwaya-langwa akwa yingka-langwa yimawura yik-ambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja kirrakina.

¹³ Akena nungkwuruwa kirrakina kirri-yakeyina arakba kirruwurrakawura-ma Jesus Christ-manja aduwaba. Engka-manja kirrakina kirr-ambilyuma adinuba-wiya Neningikarrawara-langwa awilyikerra. Umba aduwaba eneja Neningikarrawara kirren-akwadangwukama enuwa-manja, mena Christ kirrenuminu-kwularrijuwama merra ena-langwa akwa kirrenumini-jungwunu-mubaba nakina.

¹⁴ Nakina-bina Christ ngarrenuminu-ngwanjajuwama awinyamba, yirruwa Yarningijudiya yarnumamalya akwa ngarningka kirrakina kirribina Karningijudiya-ma karnumamalya. Ni-jungwu-manja nakina ngarrenuminu-ngwanjajuwama awinyamba ngarnikuwarduardija kajungwa aki-yakeyini-yada ngarruwurrakawura-ma ngarna. Nakina-bina enuwa nuwilyaba ni-yamama akina, umba nara wurribina wurrukwa. Aminakina-langwa kembang ngarri-yakeyina arakba ngarna ngarruwurrakawura-ma aduwaba.

¹⁵⁻¹⁶ Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara nenu-makama Mawijija-manja eningarumuruma ayakwa ena-langwa. Enamba-langwa Mawijija nenu-makama amurdakakina ayakwa eningarumuruma ena-langwa-manja warnumamalya. Ngalaja kembang amurdakakina eningarumuruma ayakwa ngarrak-eyebijebakama yirruwa akwa nungkwuruwa. Umba eneja Christ ngarrenuminu-jungwunuma nakina eka-manja, akwa ngarrenu-marumama ngakwuruwa ngarnumamalya akwa ngarren-akumarnuma ngakwuruwa ngarruwurrakawura-ma arakba. Ngarrenumurdakawuwama ngakwuruwa, yirruwa akwa ngarningka nungkwuruwa nungkwurrukwa, kajungwa akeni-lawurrakajini-yada ngakwuruwa Neningikarrawaruwa. Ngalaja kembang aduwaba na-jerriduma amurdakibina ayakwa eningarumuruma nara arakba eyebijebakama ngarna, umba ngakwurraja ngarruwurrakididibura ngarr-ambilyama ngarna arakba. Mame-ka Yarningijudiya yarnumamalya yarna, umba nungkwurraja karnumamalya Karningijudiya-ma kirrakina, ngarruwurrakawura-ma aduwaba ngarna.

¹⁷ Eneja ni-likenu-manja Christ enenu-wa angalya, ni-yengbinuma ayakwa nungkwuruwa-wa kirribina kirr-ambilyu-muruwa awilyikerra Neningikarrawara-langwa akwa ngarningka yirruwa-wa yirribina yir-ambilyu-muruwa akwadangwa

Neningikarrawara-manja. Ni-yamama Christ, “Nara awinyuwinyambakajajuma,” ni-yamama nakina, “umba yiki-likaja ngayuwa-wa kajungwa ka-marumini-yada ngayuwa kirrakina,” ni-yamama nakina ngarrababurna-murruwa. ¹⁸ Ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa ngarraku-mamurikajinama ngakwurruwa aduwaba kajungwa aki-likaji-yada ngarna ngarrababurna-langwa Nungwarrku-wa, mena Christ ngarrenumini-jungwunu-mubaba nakina. ¹⁹ Aminakina-langwa nara arakba nungkwurraja kirrimingka karna Karningijudiya-ma karnumamalya yirruwa-langwa, akena ngakwurraja ngarruwurrakididirrbura ngawa ngarr-ambilyama aduwaba. Ngarruwurrakawura-ma arakba ngarna Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya, wuburra ngarradiyerra-manja ngawa aduwaba.

²⁰⁻²¹ Ngarna ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya, yirruwa akwa nungkwurruwa, ngarr-ambilyama ngarna awilyaba-me-ka wuburra aruma alikira. Neningikarrawara-langwa wuburra alikira ngarr-yaminama ngarna. Uмба akine-ka amamalya alikira ena-langwa akwurdukwurde-ka, akwa ngakwurruwa ngarna ngeni-yangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa yakwujina. Ngalaja alikira nuw-arjiyama akina akwurraka-manja angwarnda. Uмба yirraja yarnikilarrkilarrka yarningkwarba, yirribina Neningikarrawara nu-wekbalyinuma yarningadinuba-wiya, akwa ngarningka wurribina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ena-langwu-wa wurrukwalu-wa warnumamalya aburrajukwaba, ebina wuburra angwarnda yirri-yaminama yarna. Uмба enaja nakina Jesus Christ akina wuburra aruma-dangwa angwarnda, ebina eningilyamamba alarrngekburna Neningikarrawara-langwa-manja alikira. Nakina-bina Jesus Christ ngarrenu-murndukwama ngakwurruwa ngarrimiminingka ngarnumamalya, kajungwa ngarruwurrakawura-ma ak-ambilyi-yada aduwaba. Akine-ka wuburra laka ngarruwurraki-lakwulijeyinama ngarna ngarnumamalya awilyaba-murra-manja ngawa alikira akwurdukwurda-manja. ²² Uмба enaja nakina Neningikarrawara ngarrenu-murndukwunama aduwaba kajungwa aki-yakeyini-yada ngarna ngarruwurrakawura-ma Jesus Christ. Kembirra yirruwa Yarningijudiya yarnumamalya akwa nungkwurruwa karnumamalya kirribina Karningijudiya-ma kirrakina ngarr-akwudangwukajeyinama arakba ambaka-langwa ngarna. Ngarr-yaminama amandangwa ebina wuburra alikira amamalya Neningikarrawara-langwa. Yakwujina ngawa nuw-ambilyama ena-langwa Amawurrina eningangkawura akina.

3

*Bawula nenuminu-war*dangu-mulangwa warka Warningijudiya-ma warnumamalya*

¹ Nganja ngayuwa ningi-didijungwunama ningena, mena ngarra-makumaka-mubaba ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa nungkwurruwa-wa. Mama ningi-didijungwunama ngayuwa, ningu-buriyaminama ngawa Neningikarrawaru-wa nungkwurruwa-langwa, mena ningeningma ngayuwa nungkwurruwa kirribina Karningijudiya-murra karnumamalya Neningikarrawara-langwa nungkwurrajukwaba kirrakina.

² Dukwe-ka kurr-engkirrikenume-ka kirrakina ayakwa nu-marngkurradinu-mulangwa Neningikarrawara ngayuwa-manja? Dukwa nara? Eneja nu-wekbalyinuma ngayuwa ningeniku-maki-yada nungkwurruwa-manja enuwa-langwa, mena eningabababa ena karnik-eningmida-langwa nungkwurruwa. ³ Neningikarrawara nginumin-abilyerrikama arakba enena ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma adinubawiya. Nganja ningena arakba ning-arrikarranguma akwala ayakwa akina-langwa. ⁴ Nungkwurraja yiki-ridimindena-manja kirrakina amurndakakina akwala ayakwa, yiku-mumiringkinama ning-eningmidinu-mulangwa ngayuwa amurndakakina ayakwa Christ-langwa-langwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya.

⁵ Arakba-wiya eneja Neningikarrawara nara kenu-maka wurruwilyuwilyabamanja warnumamalya akina ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma. Uмба aduwaba Neningikarrawara yirrenu-makama akina ena-langwa-murra Amawurrina. Yirrenumin-abilyerrikama amurndakakina ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma yirruwa-wa ena-langwu-wa yarnikilarrkilarrka yarningkwarba akwa ngarningka ena-langwu-wa warnikumakumaka ayakwa aburrajukwaba. ⁶ Neningikarrawareka nakina yirrenumin-abilyerrikama kini-yamina-mulangwa eningaba yirruwa-manja Yarningijudiya yarnumamalya akwa ngawa nungkwurruwa-manja Karningijudiya-ma karnumamalya ngarrididirrbura, mena Jesus Christ ngarrenumini-jungwunuma

ngakwurruwa-langwa. Ngakwurraja ngarri-yakeyinama nungkwurruwa akwa yirruwa ngarruwurakawura-ma. Ngalaja kembirra amurndakibina ayakwa Neningikarrawara ni-yarrkakumarnuma yirruwa-langwa, kembirra nungkwurrajukwaba ngarningka nungkwurra-langwa akina, mena Jesus Christ ngarrenumini-jungwunuma ngarrababurna-langwa.

⁷ Neningikarraware-ka nakina nu-wekbalyinuma ngayuwa kajungwa ningeniku-war•di-yada warka ena-langwa, ningeniku-maki-yada ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa wurrukwalamanja. Nakine-ka numarngkirra ngayuwa-manja, akwa nginu-mamurikajuwama ngayuwa, nginu-kwa-mulangwa amawurrina ena-langwa ningenikuminu-war•di-yada ena-langwa warka. ⁸ Ambaka aburraja warnumamalya Neningikarrawara-langwa nuw-ambilya warningubungkawa-ma? Nganja ngayuwe-ka angwurra ningena ningeningubungkawa-ma. Akena eneja Neningikarrawara nginukwama eneja eningaba warka nganyangwa ka-makina-mulangwa nungkwurruwa-wa nungkwurrajukwaba eningaba ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa. Ngalaja enene-ka eningaba ayakwa ngarraku-makinama nakina Christ numinababurna eneningingaba. Ngakwurraja nara a-jerrukwama ngarna eningmiduma eninginingaba ena-langwa.

⁹ Aduwaba eneja Neningikarrawara nginu-kwama warka ngayuwa-manja nganjukwaba ningenik-abilyerriki-yada eneja ayakwa nungkwurruwa-wa akwa wurrababurna-langwu-wa warnumamalya neniki-yama-langwa ebina ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina. Arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara ni-ngekburakama ababurna-langwa, akena n-abuwarrkama akina ayakwa yandawangwu aduwaba. ¹⁰ N-abuwarrkama akina kajungwa aduwaba warningerribirra wurrububungkawa warningikarrawara kuw-eningmidini-yada wurrakina Neningikarrawara aringka nakina akwa neningma ababurna-langwa. Aburraja kuw-eningmidinama wurrakina karra-r-ringkina-mulangwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina.

¹¹ Arakburakba-kiya-wiya nakine-ka Neningikarrawara ni-lyanguwerribikajungwunuma ena, ngakwurruwa ngarrababurna-langwa ngarnik-ambilyinga-langwa ena-langwa ngarnumamalya, yirruwa YarningiJudiya yarnumamalya akwa ngarningka nungkwurrajukwaba KarningiJudiya-ma karnumamalya. Akwa nakina ni-lyanguwerribikajungwunuma ena. Eneja Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa nakina-bina aken-akumurnama ngarna Neningikarrawara-langwi-yada ngarnumamalya.

¹² Aduwaba kembirra ngakwurraja ngarna nare-ka akbar•duma umba ak-akwudangwukajungwunama ngarrumarngba Neningikarrawaru-wa. Aki-likajama ngarrumarngba Neningikarrawaru-wa mena ngarri-yakeyina-mubaba ngarruwurakawura-ma Christ akwa ngarningka ngarru-werrikambilya-mubaba Christ-manja.

¹³ Ngakwurruwa-murra karnumamalya, nara a-werrikungwanjuma ningi-didijungwuna-mulangwa alikira-manja arrawa. Mama arrawa ningena ning-ambilyama ngarra-maka-mulangwa ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa nungkwurruwa-wa, umba eningaba nungkwurra-langwa ka-ngekburakajungwunama arija-langwa akina, ning-ambilya-mulangwa yelakwa ngayuwa aduwaba.

Akwulyelyingma Christ-langwa-langwa

¹⁴ Nganja ngayuwa ningeni-yangmarngkwajinama Nungwanyungwu-wa mena ningeningma aduwaba ayakwa ena-langwa, ebina nuw-abuwarrkajungwunuma adinubawiya. Ningeningma aduwaba Neningikarrawara kirren-enibika-mulangwa nungkwurruwa KarningiJudiya-ma karnumamalya, wuburra laka yirren-enibikama yirruwa YarningiJudiya yarnumamalya yarna. ¹⁵ Eneja Neningikarrawara Nungwanyungwa nakina ngarningerribirra-langwa akwa wurrababurna-langwa warnumamalya amurndakenena-manja angalya akwa ngarningka ena-langwa-manja angalya abalkaya akwa ngakwurra-langwa ekirra amamalya ngarru-wilyakinama enuwa-langwa.

¹⁶ Neningikarraware-ka ningbuda nakina akwa numinababurna arrubuda. Nganja kembirra ningu-buburiyaminama arngkababurna-langwa ngawa amurndakenena ayakwa enuwa-wa. “Wurre-ngbudirrkinna wurruwurrakakina WarningEbijija warnumamalya nungkwa-langwa-murra Amawurrina,” ningi-yaminama. “Wurre-ngbudirrkinna kajungwa marrubuda mangma karruma-wilyakini-yada wurrakina warniki-yama-langwa eningaba. ¹⁷ Akwa ngarningka en-ambilya eneja Christ aburruwa-manja mena na-werrikambilya-murrubaba angwurra enuwa-manja. Akwa ngarningka

wurrakine-ka ab-eningmidina akwulyelyingma ena-langwa warningangkawura. Akwa kuw-engkirrikaja-manja wurrakina ni-lyelyingmina-murrilangwa wurrakina-manja, ab-arjiya kembirra wurringbuda ngawa wurrakina warnumamalya. ¹⁸⁻¹⁹ Akwa ngarningka aburra-wilyakina milyenjirra mangma wurrababurna-langwa warnumamalya nungkwa-langwa ababurna-langwa angalya kajungwa warningmi-yada Christ ni-lyelyingmina-mulangwa angwurra wurrakina. Ab-eningmidina nara nakina angwanjuma umba kini-lyelyingminama wurrakina angwurra neningangkawura nakina. Ngalaja Christ-langwa akwulyelyingma amakwulyumide-ka akina akwa yirraja yikeningmidina-manja akina nare-ka yarna a-jerrukwama. Kembirra ab-eningmidina Christ ni-lyelyingmina-mulangwa wurrakina kajungwa karruma-lyangkiyuwarni-yada nungkwa-langwa-manja mangma akwa ke-yamini-yada wuburra nungkuwa. Amandangwa,” ningi-yaminama ngayuwa Neningikarrawaru-wa.

²⁰ Kwurruwa-yi, ngeni-yangmarngkwajina arakba Neningikarrawaru-wa, mena narubuda-baba nakina nilyengma akwa nu-war•dena-mubaba aduwaba ngakwurruwa-manja nakina. Akena nara ngarna a-marngkirringkama amurndakakina engbingbuda kini-yaminama nakina ngakwurruwa-manja. ²¹ Ngeni-yangmarngkwajina kembirra Neningikarrawara ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ena-langwa. Akwa keni-rringkina-manja warnumamalya Christ-manja, kembirra abuni-yangmarngkwajina Neningikarrawara aburrajukwaba. Ngeni-yangmarngkwajina ngawa Neningikarrawara aduwaba akwa angkawura.

4

Aki-likaja-mulangwa ngarruwurrakawura-ma wuburra ngarruwilyaba-ma ngarnumadangkwa

¹ W-engkirraja kembirra enena ayakwa ngarra-makinama ngayuwa, ningibina ningi-didijungwunama ngawa yelakwa mema-manja medirra. Ningi-didijungwunama ngayuwa mena-baba ningenumamalya ningena Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa. Eneja nakina Neningikarrawara nu-wekbalyinuma kirrakina ena-langwi-yada karnumamalya. Kembirra nungkwurraja kirribina Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrumungkwurkidirrbura yiki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa kirrakina.

² Nara kembirra a-ngkweningabakajungwuma, umba ambaka-langwa yiki-likajama kirrakina Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa. Akwa kirrumurndamurndirra ngawa yiki-likajama nungkwurruwa kirruwerringmurndirra. Akwa nara a-marngkwajajuma umba yiki-lyelyingmajeyinama ngawa karningangkawura kirrakina. ³ Eneja Neningikarrawara ngarrenu-murndukwama nakina ena-langwa-murra Amawurrina kajungwa ngakwurruwa-murri-yada ngarna. Kembirra nungkwurraja yiki-ngayindenama angwurra kirrakina karnik-ambilyingi-yada ngawa kirruwurrakawura-ma, karniki-lyelyingmajaji-yada akwa karnikumamurikaji-yada kirrakina yilyurrkwa-murra yukwudukwuda karningangkawura.

⁴ Ngakwurraja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarruwurrakuwilyaba ngarrididirrbura ngarna. Awilyaba-ma wuburra amadangkwa ngarr-ambilyama ngarna. Umba eneja Neningikarrawara ngarrenu-kwama nakina ena-langwa Amawurrina awilyaba-ma ngakwurruwa-wa ngarrababurna-wa. Nu-wekbalyinuma nakina ngarrididirrbura ngawa ngarna, kajungwa aku-werrikembararini-yada ngarna ngaruwurrakidirrbura enuwa-wa. ⁵ Nuwilyaba-me-ka ngawa Nubungkawa narumadangwa. Ngakwurraja ngarru-werrikambilyama ngarna ngarrididirrbura enuwa-manja. Umba aburraja warnumamalya ngarrabu-mingekingambajuwama ngakwurruwa ngarrididirrbura ngarrakina. ⁶ Nuwilyaba-me-ka Neningikarrawara akwa nuwilyaba-me-ka Nungwanyungwa nakina ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. Nu-bungkawadinama nakina ngarrababurna-manja ngarnumamalya akwa ngarningka ababurna-manja angalya. Akwa ngarrenu-wilyakinama ngakwurruwa ngarnikuwar•di-yada warka ena-langwa akwa n-ambilyama wilyarra ngakwurruwa-manja.

⁷⁻¹⁰ Ngalaja Neningikarrawara-langwa ayakwa ngarraku-makinama Christ-langwa ni-lawurradinu-mulangwa Nungwenikba-langwu-wa angalya. Ne-yamama akina,

“Ni-lyengmanguma nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya karrawaru-wa.

Akwa nenu-wilyakama wurrababurna warnumamalya enuwa-mulangwa.

Umba neni-yuwarnama wurrakina enuwa-manja arija-langwa.

Kembirra nenu-wekbilyanguma nakina eninginingaba-wiya ena-langwu-wa warnumamalya,”

ne-yamama akina. Nungkwurraja karningme-ka karna adinuba-wiya ni-dirrirnduma nakina Christ karrawara-langwa, ni-rukwlarruma nakina wuburra laka ngarnumamalya ngarri-rukwlarrayinumana ngarna, akwa n-ambilyumurra nakina wuburre-ka laka ngarnumamalya ngarr-ambilyamurra ngarrakina enena-manja angalya. Kemberra nibina-murrada ni-dirrirnda-murrada nu-warumajungwunuma karrawaru-wa, kajungwa kin-ambilyi-yada nakina ababurna-manja angalya akwa akenu-wekbilyeni-yada eninginingaba-wiya. Christ ngarrenu-wekbilyanguma nakina eninginingaba-wiya ngarruwilyuwilyaba-wiya-wa.

¹¹ Amiyambena eninginingaba Christ ngarrenu-kwama nakina? Christ ngarrenu-kwama nakina ena-langwu-wa ngarnumamalya eminininingka warka akwa ngarrenu-mamurikajinama ngarniki-yami-yada akina. Ngarrukwala nu-wekbalyinuma Christ ngarnikilarrkilarrka ngarnumamalya. Umba ngarrukwala nu-wekbalyinuma nakina kajungwa ngarniku-maki-yada ena-langwu-wa warnumamalya ena-langwa ayakwa. Umba ngarrukwala nu-wekbalyinuma nakina kajungwa ngarniku-maki-yada ayakwa ena-langwa-langwa wurribinu-wa warningbala-murruwa enuwa, kajungwa aburrajukwaba ka-werrikambilyi-yada enuwa-manja. Umba ngarrukwala nu-wekbalyinuma nakina ngarnik-akwurrari-yada ena-langwa warnumamalya. Umba ngarrukwala ngarnik-akakirumaki-yada ena-langwa ayakwa aburruwa-wa.

¹² Yawu. Akina-bina-da. Ngarrumurdakeyina ngarnikuminuwar•duwar•da nu-wekbalyinuma eneja nakina Christ, kajungwa aki-ngbudirrkeyini-yada ngakwuruwa ena-langwa ngarnumamalya. Ngakwurraja aki-ngbudirrkeyinama ngarna ngarniku-war•da-langwa ena-langwa warka ngarningangkawura. ¹³ Kemberra ngakwuruwa ngarna aku-mamurikajeyinama yanda-langwa ngarruwurrakidirrbura aku-werrikambilyama ngarrababurna-langwa Neningikarrawara-langwa-manja Nenukuwenikba. Akwa ngarningka aku-mamurikajeyinama ngarna yanda-langwa ak-eningmidinama nakina ngarruwurrakidirrbura akwa yanda-langwa aki-ngbudidinama ngarrakina ngarringbuda ngawa. Kumu-ringbirradini-yada mangma ngakwurra-langwa wuburra laka Christ-langwa mangma miringbirra. Kemberra aku-mumiringkinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nara e-yamama ngarna wurriyukwayuwa wuburra, wurribina nara ambaka a-mumiringkama ayakwa wurrakina.

¹⁴ W-engkirrikiya. Dukwa aburraja wurrukwala warnumamalya akabu-makinama wurrakina ekikalya ayakwa alyangkilyangkadawa. Dukwa aburrabakiya-ba karri-ngekburakinama ayakwa eminininingka akwa akabu-ngayindenama akabuwilyakajinama ngakwuruwa-wa. Umba ngakwurrara nare-ka ngarna engkirrikuma amukwiyadebinu-wa ayakwa alyangkilyangkadawu-wa, umba ngarringbuda aki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa mulikarrkidirrburamanja ngarna.

¹⁵ Umba aki-yengbinama alyangmandukwuna-wiya ayakwa. Nara amarngkawinyamba-murra ayakwa e-yengbama ngarna wurrukwalu-wa, umba amarngkuwarruwalya-murra ayakwa aki-yengbinama wurrukwala-manja warnumamalya, kajungwa warningmi-yada ngarri-lyelyingminama wurrakina-manja. Akwa aki-yaminama kajungwa ak-ambilyi-yada wuburra Christ, nibina nu-bungkawadinama ngakwuruwa-manja. Nakine-ka Christ wuburra aringka umba ngakwuruwa wuburra ena-langwa nenumadangkwa, ¹⁶ nibina nu-wilyakinama ayarrka iya alakba. Ngalaja akina aringka na-war•dikinama amurndakibina ayarrka iya alakba. Ka-war•dena-manja alakba nungkwa-langwa eningaba warka akwa ke-ngbudidina-manja akina, akwa ka-war•dena-manja ayarrka nungkwa-langwa eningaba warka ngalajukwaba akwa ke-ngbudidina-manja akina, ngalaja kemberra nungkwa-langwa amadangkwa ka-war•denama eningaba warka akwa ke-ngbudidinama akina. Akine-ka wuburra eneja akenu-war•dikinama Christ ngakwuruwa-manja, Neningikarrawara-langwa-manja ngarnumamalya. Umba ngarruwilyuwilyaba-wiya ngarna aku-war•duwar•denama eningaba warka akwa aki-lyelyingmajeyinama ngawa. Kemberra aki-ngbudirrkeyinama ngarruwurrakawura-ma ngarna.

Wurr-aburradadiya ebina eningaba wuburra karnikaduwa karnumamalya

¹⁷ Ngayuwe-ka ningena ningenumini-yengbinama ayakwa nungkwuruwa-wa Nubungkawa Jesus Christ-langwa, akwa kemberra ngarra-madumurrakwunama. Nare-ka e-yaminjamama wuburra wurrukwala warnumamalya warningbala-murruurra Neningikarrawara wurrakina. Muwurrariye-ka mangma aburraja narrumawilyakinama. Nare-ka kemberra nungkwurraja e-yamama wurruurndakakina wuburra warnumamalya.

¹⁸ Aburraja wurrumurndakakine-ka warnumamalya wurrukwurrake-ka. Narenama Neningikarrawara akwa nenu-kwunama mirirriba. Nare-ka a-wilyakama amamalya akwanenibika ebina ngarrenu-kwunama Neningikarrawara. Alarrumur•da-manja na-likajama. Wurrimimba na-likajama. ¹⁹ Nara arakba wurrakina amini-yelijajungwuma amurndakibina-langwa ne-yama-mulangwa. Nalyangkuwerribikajungwunuma wurrakina warnik-arriyakajungwi-yada awurrariya-langwa. Nara kembirra engkirrikuma wurrakina eningabu-wa, umba awurrariya-wa wulkwa nuw-engkingkirrikajama ngawa wurrakina. Na-rndirndirkeyiname-ka erribirra. Eningerribirre-ka awurruwurrariya eminiminingka ne-yaminjaminama wurrakina warnumamalya, wuburra warningbala-murrumurra Neningikarrawara.

²⁰ Umba aburraja wurrumurndakibina warnumamalya kirrab-akakirumakamurrumurra kirrakina nara yikabu-maka karniki-yami-yada amukwiyadakina. ²¹ Kirrab-akakirumakama kirrakina alyangmandukwuna ayakwa Jesus-langwawangwa. Kembirra nungkwurraja kirr-engkirrikenuma aburra-langwa ayakwa akwa kembirra kirr-eningmidinama kirrakina enuwa-langwa. ²² Kembirra nara arakba e-yamama ebina adinuba-wiya kirri-yamama, mena amurndakibina awurruwurrariya kirri-ngayindanguma kirrak-arriyakame-ka kirrakina. Umba wurri-larrngkuwurriya arakba awurruwurrariya, wuburra laka kirring-anjalkuwurrenama kirrakina dumbala dibina duwurrariya dadinungkwurakba. ²³ Umba yiki-yaminama eninginingaba-wiya mamungkwur•da-murra mangma, wuburra laka kirr-awiyebenama dumbala dadingaba dadikaduwa-langwa. ²⁴ Wurr-aburradadiye-ka ebina enikaduwa eningaba wuburra karnikaduwa karnumamalya, mena Neningikarrawara kirren-enikaduwaka-mubaba enuwe-ka wuburra. Kembirra wurri-likaja kirruwerringekburna kirruwerrikidirribura Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa karningangkawura.

²⁵ Kembirra aminakina-langwa nara e-kadikama warningerribirra-manja warnumamalya. Yiki-lyelyimbukweyina-manja kirrakina karnumamalya Neningikarrawara-langwa, yiki-larrkbularrkbakinama mena ngarruwurrakawuramurra Christ-manja ngarna wuburra ngakwurruwa-murra. ²⁶ Kak-ar•dirrena-manja awinyamba ningkakina, kembirra nara arriyakajungwuma awurrariya-wa. Akwa nara a-werrikawinyambaduma nungkuwa yanda-langwa alyarrngwalyilya. ²⁷ Akwa ngarningka nara awiyeabajuma Namukwa nungkuwa-manja. ²⁸ Kirrengkingengmina karnumamalya kirribina kirr-angmukangmadama kirrakina wurr-erriminja arakba engkengmina, akwa nara angmaduma arakba kirrakina umba wurru-war•dena warka arakba. Wuru-war•dena warka eningaba nungkwurrabakiya-ba, kajungwa yiki-larrmburreni-yada angwarnda alyangmandukwuna wurribinu-wa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya.

²⁹ Akwa ena engka. Nara e-yengbama ayakwa erribirra ayarrkawarriya umba yiki-yengbinama wulkwa ayakwa ayarrngekburna, kajungwa yika-mamurikajini-yada kirrakina wurrukwalu warnumamalya akwa yike-ngbudirrkini-yada wurrakina. ³⁰ Eneja Neningikarrawara nakina nu-wekbalyinuma kirrakina, kajungwa enalangwi-yada karnumamalya yik-ambilyi-yada. Akwa kirrenu-wekbilyanguma enalangwa Amawurrina akwurdukwurda kajungwa karningmi-yada amandangwa ena-langwa kirrakina, akwa karningmi-yada yiken-enjungwurrenana amandangwa nakina. Kembirra nare-ka a-werrikawarriyakuma Amawurrina Neningikarrawara-langwa kirrakina. ³¹ Wurri-yarrkuwurrena ayakwa ayarrkiyarrkawarriya akwa ayarrkiyarrkardidarra. Nara e-yangiyangarraduma. Nara a-rinjarrkuma wurrukwalu-wa warnumamalya. Akwa nara aminu-makumakuma awurruwurrariya ayakwa wurrukwalu-langwa warnumamalya. Akwa nara a-wurruwirrikbijajuma ³² umba wurr-errukwuliyamajeyina akwa wurri-lyelyingmajeyina. Akwa wurrumini-yakuwabijeyina awurruwurrariya kirrukwalu-langwa karnumamalya, wuburra enejukwaba Neningikarrawara kirrenumini-yakuwabijinama nakina awurruwurrariya nungkwurra-langwa-da. Nakine-ka Neningikarrawara kirrenumini-yakuwabijinama mena Jesus Christ kirrenumini-jungwunu-mubaba nakina-da.

5

Ak-ambilya-mulangwa alarradada-manja

¹ Nungkwurraja Neningikarrawara-langwa kirriyukwayuwa kirrakina, kirribina Neningikarrawara ni-lyelyingminamurra angwurra nakina. Kembirra wurri-yaminjaminama ngawa kwureya kajungwa enuwa wuburra yiki-yamini-yada kirrakina.

² Yiki-lyelyingmajeyinama karningangkawura, wuburra laka Christ ni-lyelyingminume-ka ngakwurruwa. Nakine-ka ngarrenumini-jungwunuma eka-manja mena ni-lyelyingminu-mubaba ngakwurruwa angwurra. Kembangirra eneja Neningikarrawara nenu-werrungwur•danguma angwurra nakina-manja.

³ Nara kembangirra engkirrikuma awurrariya-wa. Nara a-rndirndirrkajuma, akwa nara engkirrikuma amangumangwu-wa. Akwa ngarningka nara a-mar•dumar•duma a-mungwur•dangmaduma eningerribirra wurrukwalalangwa. Nare-ka a-lyelyimbukwajuma amukwiyadakina-langwa awurruwurrariya mena Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina-baba. ⁴ Akwa nara e-yengbiyengbuma ayarrkiyarrkawarriya ayakwa. Umba yiki-yengbinama wulkwa ayakwa eningaba-wiya akwa yikini-yangmarngkwajinama Neningikarrawaru-wa.

⁵ Nare-ka e-yakuwabijuma ena. Yik-arriyakajungwuna-manja kirrakina akwa yiki-rndirndirkeyina-manja akwa yik-engkingkirrikajuma-manja amangumangwu-wa akwa yiku-mungwur•dangmadina-manja yiku-mar•dumar•dena-manja eningerribirra wurrukwalalangwa, nare-ka a-likama kirrakina Neningikarrawaru-wa. Yiku-mar•dena-manja eningerribirra wurrukwalalangwa, kembangirra akine-ka wuburra laka nara kirrakina engkirrikuma Neningikarrawaru-wa umba yiki-yaminama yikumin-engkirrikajuma alawudawarra-murruwa amurndakijika. Kembangirra yiki-yamina-manja amukwiyadakina awurruwurrariya nare-ka e-yakajuma kirrakina warnumamalya-manja wurribina nenu-bungkawadina-murrumanja wunalakina Neningikarrawara akwa Christ.

⁶ Wurrukwala warnumamalya yikabu-ngayindena-manja warniki-kadikiyada nungkwurruwa-manja enubuwakida-murra ayakwa awurruumalya-murra, kembangirra nare-ka engkirrikuma wurrakinu-wa. Yikabu-ngayindenama karnikiyami-yada awurrariya-wa. Akena nara-manja amini-yarrkuwarakama kirrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa umba yiki-yaminaminama-manja awurruwurrariya karningangkawura, kembangirra nakine-ka Neningikarrawara kin-awinyambadina-ka kirrakina-manja karnumamalya. ⁷ Aminakina-langwa nungkwurruja nare-ka a-likama wurramukwiyadakina-manja warnumamalya wurruwurrariya, umba kirreyebijeba wurr-ambilya aburruwa-langwa.

⁸ Nara-wiya nungkwurruwa Neningikarrawara-langwa, kirr-arriyakajungwunuma awurruwurrariya-langwa, wuburra laka kirr-ambilyuma kirrakina alarrumur•damanja. Umba aduwaba Neningikarrawara-langwa karna. Akine-ka wuburra laka alarradada-manja kirr-ambilyama aduwaba. Kembangirra alarradada-manja ngawa wurr-ambilya, ⁹ mena yik-ambilya-manja nungkwurruwa alarradada-manja, kembangirra yik-ambilyama karningaba, kirruwerrikidirrbura akwa kirriyangmandukwuna. ¹⁰ Akwa wurr-eningmidina arakba ebina ni-ngayindena-mulangwa Nubungkawa Jesus Christ.

¹¹ Yiku-warename-ka ababurna-langwa awurruwurrariya ebina ne-yaminama wurribina warnumamalya na-likaja-murrumurra alarrumur•damanja. Umba yiki-yaminama aburruwa-wa, “Amurndakibina kirri-yaminaminama awurruwurrariye-ka akina,” yiki-yaminama. ¹² Ngakwurruja-ka ak-engkirrikajuma-manja ngarna akinu-wa awurrariya ne-yamina-murruwa wurruwurrariya warnumamalya amurama, kembangirra aki-yeliyenama-ka ngakwurruwa. Yawe-ka, ngarri-yeliyenama angwurra akwa nare-ka ngarna a-lyelyimbukwajuma amukwiyadakina-langwa awurrariya. ¹³ Wurrumurdakibina warnumamalya kuw-engkirrikajuma-manja nungkwurruwa-manja kembangirra ke-yaminamurra akina wuburra laka yiki-jadijnama kirrakina alarrngkilarngkawarriya alarrumur•dalangwa angalya akwa aangerriba erreku-wa alarradadu-wa. ¹⁴ Akine-ka alarradada kuw-abilyerrikinama ababurna-langwa. Aminakina-langwa enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama, “Nungkwurruwa karnumamalya kirru-mungkwulame-ka.

Karninikijungwa wuburra karnumamalya kirri-yaminama karna, umba wurru-mirajangina arakba!

Kembangirra Christ yikenumin-abarrakajinama nungkwurru-langwi-yada nakina,” ne-yaminama akina ayakwa.

¹⁵ Kembangirra nungkwurruja yiki-yakuwerribikajuma kirrumurndamurdirra ambaka-langwa yiki-yamina-mulangwa yik-ambilya-mulangwa enena-manja angalya. Nare-ka e-yamama wuburra wurribina warningbala-murrumurra warniki-yamalangwa eningaba, umba yiki-yaminama-ka kirrumurndamurdirra wuburra warnumamalya aringkawa. ¹⁶ Wurru-war•dena arakba warka Neningikarrawara-langwa mababurna-langwa mamawura. Akwa nara a-kuwabarrngwarrngwaduma a-likama Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, mena wurrababurna warnumamalya ne-yamina-mubaba eningerribirra awurruwurrariya eminiminingka.

¹⁷ Nare-ka kembirra a-wakiduma, umba wurr-eningmidina angwurra ebina kirreni ngayindenama Nubungkawa karniki-yama-langwa kirrakina.

¹⁸ Nare-ka a-bungwurriduma anija-langwa, mena yikak-arriyakinama karna akina. Akwa nara a-lyangburrukawajuma mulkwa nungkwurra-langwa anija-wiya, umba wurru-mena wurri-lyangburrukawajina Amawurrina Neningikarrawara-langwa.

¹⁹ Yiki-lyelyimbukweyina-manja kirrakina karnumamalya kirribina Neningikarrawara-langwa yiku-makijeyinama ena-langwa-langwa. Wurru-werrikilyelyingmajungwuna akwa wurru-mebeyina emeba enuwa-wa. Nara eningerribirra a-mebuma, umba yiningaba-murra yukwudukwuda yiku-mebeyinama emeba ena-langwi-yada. ²⁰ Yikini-yangmarngwajinama Nungwanyungwa Neningikarrawara karningangkawura. Akwa yikini-yangmarngwajina-manja Neningikarrawara kirrakina, kembirra yiki-yengbijinama ekirra ngakwurra-langwa-langwa Nubungkawa Jesus Christ.

Warnungkwarba-langwa akwa wurridarringka-langwa

²¹ Nungkwurraja nara amin-engkirrikajungwuma, umba yikamin-engkirrikajama kirrakina wurrukwalu-wa warnumamalya mena kinu-werrikiyangmarngwajina-mubaba Christ.

²²⁻²³ Ningkidarringka, eni-lyengmena neningiyena, umba nungkwaja k-arrijidinama ngawa enuwa-manja. Eningaba akina. Eneja Christ ni-lyengmenama nakina, umba ngakwurraja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarr-arrijidinama ngawa enuwa-manja. Kini-lyengmena-manja neningiyena, kembirra eningaba ngawa akina. Nakine-ka Christ ngarren-enibikinama ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya. Ni-lyengmenama nakina akwa ngarrenu-war•dikinama ngakwurruwa. Eningaba akina. Kembirra kini-lyengmena-manja nuwilyaba nenungkwarba akwa kininga-war•dikinamanja dadingiyenikba, eningaba ngawa ena. ²⁴ Ngakwurraja ngarna Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarrenumin-engkirrikajama enuwa-wa. Kembirra nungkwajukwaba ningkidarringka numin-engkirrikajama neningiyena nungkwa-langwu-wa.

²⁵ Umba nungkwaja ningkenungkwarba, lyelyingmina didarringka nungkwa-langwa dadingiyena, wuburra laka Christ ni-lyelyingminama ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Nakine-ka Christ ni-lyelyingminama ngakwurruwa akwa ngarrenumini-jungwunuma, ²⁶ kajungwa ak-ambilyi-yada Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Akwa ngarrenu-kwama ayakwa ena-langwa, ebina akakuminu-mungkwur•denama mada iya mangma. Ngakwurraja ngarnumamalya akinga-mungkwur•denama ngarrakina dumbala ngakwurra-langwa aking-ajirrena-mulangwa dakina akungwa-murra. Akine-ka wuburra, eneja nakina Christ akenu-mungkwur•denama ngakwurruwa. ²⁷ Christ ni-jungwunuma kajungwa ngarruwerringekburni-yada akwa kembirra kinu-kwajungwuni-yada ngakwurruwa enuwa-wa, wuburra laka nuwilyaba neningiyadikba kinu-kwajungwunama dukuwilyubena-wa dadingiyenikba. Ni-jungwunuma kajungwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya Neningikarrawara-langwa ak-ambilyi-yada ngarninguwurrariya-murra.

²⁸ Amandangwa Christ ni-lyelyingminama angwurra ngakwurruwa. Umba nungkwajukwaba ningkenungkwarba, ki-lyelyingminama didarringka dadingiyena nungkwa-langwa. Ningki-lyelyingminama ningkakina ningkenumadangkwa, ningkembimbirrajajungwunama mababurna-langwa marringa. Kembirra ki-lyelyingminama ngalajukwaba dadingiyena mababurna-langwa marringa. Ki-lyelyingmina-manja dadingiyena nungkuwa, kembirra amandangwa ki-lyelyingmajajungwunama.

²⁹⁻³⁰ Ningkenungkwarba, ningk-angmar•dijungwunama ningkenumadangkwanana? Nare-ka-da! Ningki-lyelyingminama ningkenumadangkwa, ningkembimbirrajajungwunama. Ningki-lyelyingmajajungwunama ningkakina. Amandangwa akina. Umba eneja nakina Christ ni-lyelyingminame-ka ngakwurruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Ngakwurruwa ngarna wuburra ena-langwa ayarrka iya alakba, kembirra ni-lyelyingminama ngakwurruwa akwa ngarrenembirrajina ngarrababurna-langwa neningangkawura.

³¹ Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara ni-yamama, “Nuwilyaba nenungkwarba kini-yar•dena-manja dadingiyenikba, kembirra kenilirrakilalikinama nakina nungwenikba akwa dirndenikba umba kini-likajama dadingiyenikba-wa. Keni-yakeyina-manja wunalakina-kiya, nuwilyaba nenungkwarba akwa duwilyaba didarringka ena-langwa, kembirra wuburra wunuwilyaba-ma wunenumamalya kenilirraki-likajama arakba wunalakina-da,”

ni-yamama Neningikarrawara. ³² Ngalaja akina ayakwa Neningikarrawara-langwa ngarraku-makinama ngakwurruruwa-wa Christ-langwa akwa ngakwurruruwa-langwa Neningikarrawara-langwa-langwa ngarnumamalya enena-manja angalya. Adinubawiya akina ayakwa nuw-abuwarrkajungwunuma umba aduwaba nganja ngarramin-abilyerrikinama arakba nungkwurruwa-langwa ningena.

³³ Karnungkarwa, kirruwilyuwilyaba-wiya yiki-lyelyingminama wurridarringka nungkwurru-langwa, wuburra kirri-lyelyingmajajungwunama. Umba arrkala nungkwurruja kirradidingyarrngwa kirruwilyuwilyaba-wiya yikamin-engkirrikajama warninginingiyenungwa-langwa kirrakina.

6

Wurriyukwayuwa-langwa iya wurrungungwarrngwa-langwa iya wurrirndirndarrngwa-langwa

¹ Nungkwurruja kirriyukwayuwa, kirrumurndamurndirra w-engkirrikajama enenu-wa ayakwa ngarra-makina-murruwa. Yikamin-engkingkirrikajama kirrakina ayakwa wurrungungwenungwa-langwa iya wurrirndirndenungwa-langwa. Yiki-yaminjaminama kirrakina yikamin-engkingkirrikajama ngawa, mena Neningikarrawara kirrenu-maka-mubaba akina nungkwurruwa-manja, akwa eningabababa akina. Nara amini-yarrkuwurruma aburra-langwa ayakwa, umba yikamin-engkingkirrikajama ngawa akinu-wa.

²⁻³ Karningma amurndakibina ayakwa eningarumuruma Neningikarrawara yirrenukwamurra arakburakba-kiya-wiya Yarningijudiyu-wa yarnumamalya. Awilyaba ayakwa ngarraku-makinama akina,

“Yika-werrikiyangmarngkwajinama ngawa kirrakina wurrungungwenungwa iya wurrirndirndenungwa kajungwa eninginingaba ka-ngekburakajungwuni-yada nungkwurru-langwa, akwa yik-ambilyi-yada nungkwurru-langwa-manja angalya yanda-langwa yik-eniyuwangkwudinama akwa yik-adiyuwangkwudinama karna,”

ngarraku-makinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Akine-ka eningadinubawiya ayakwa ngarraku-makinama kini-yamina-mulangwa Neningikarrawara eningaba ngakwurruruwa-manja. Kembang nungkwurruja kirriyukwayuwa yika-werrikiyangmarngkwajinama ngawa wurrungungwenungwa iya wurrirndirndenungwa aduwaba.

⁴ Umba nungkwurruja kirrungungwarrngwa, nara a-werrikawinyambaduma nungkwurru-langwu-wa wurriyukwayuwa, umba wurr-errukwuliyamajina wurrakina-manja, nari-yada wurrakina awinyambaduma aburramba-langwa nungkwurru-langwa-langwa ayakwa. Yik-arumurrkwunama wurrakina kirrumurndamurndirra. Yika-wilyuwilyakajinama ambaka-langwa, kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa Jesus Christ-langwa wurrakina, akwa kajungwa Neningikarrawara-langwa ayakwa karraku-mungkwurkidirrburakini-yada wurrakina.

Wurrububungkawa-langwa akwa warnikuminuwar•duwar•da-langwa narra-beyindangu-mulangwa angwarnda-murra

⁵ Nungkwurruja kirrukwa karnumamalya, wurrububungkawe-ka kirrabuminu-beyindanguma angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya kajungwa yiku-war•deni-yada warka wurrakina-langwa wurrububungkawa. Nara e-kikadikama wurrumurdakakina wurrububungkawa nungkwurru-langwa umba kirrumungkwurkidirrbura kirriyangmandukwuna wurr-ambilya. Mama kirru-minjirrakbar•denama aburruwa-langwa kirrakina, umba wurramin-engkirrikaja mababurna-langwa mamawura. Wurraminu-war•dena warka aburra-langwa wuburra laka yikinuminu-war•dena warka Christ-langwa. ⁶ Nara erribirra a-war•duma, umba eningaba warka wurraminu-war•dena. Yikabu-rringkina-manja wurrakina akwa ngarningka nara-manja a-rringkama nungkwurruwa-wa, kembang yikaminu-war•denama eningaba warka. Yiki-yaminame-ka kirrumurndamurndirra ababurna-langwa Neningikarrawara yikeningayindenama nakina. ⁷ Akwa nare-ka a-ngwurrkiyengbuma a-ngwurrmiluma kirrakina, umba wurru-war•dena eningaba warka, mena Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa karnumamalya kirrakina-baba. Kembang yikaminu-war•dena-manja warka wurrukwalu-langwa warnumamalya, yiku-war•dena warka wuburra laka yikinuminu-war•dena warka Jesus Christ-langwa.

⁸ Yiki-yamina-manja eningaba kirrakina, kembang eneja Nubungkawa Jesus Christ kini-yaminama nakina eningaba nungkwurruwa-manja. Mama kirrukwa

kirraminu-war•denamurra warka wurububungkawa-langwa wurribina kirrabuminu-beyindangu-mulangwa angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya. Mama kirruk-wala kirraminu-war•denamurra warka wurububungkawa-langwa wurribina kirrabu-kwuna-mulangwa angwarnda, nara-baba aburra-langwa kirrakina. Eneja kini-yaminama eningaba nungkwurruwa-manja kirrababurna-manja.

⁹ Umba nungkwurraja kirrububungkawa kirru-beyindangu-murumurra warnumamalya nungkwurra-langwi-yada warnikuminuwar•duwar•da, nungkwurrajukwaba kirrilyangmandukwuna kirrumungkwurridirrbura wurr-ambilya. Nare-ka e-yamama enena ayakwa aburruwa-wa, “Nara-manja karna aminu-war•duma eningaba warka, kembirra ngayuwa ka-larrkbarjenama nungkwurruwa-manja!” nara e-yamama. Eneja nakina Neningikarrawara kirreni-rringkinama nungkwurruwa-wa kirrububungkawa akwa ngawa nungkwurra-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da kirruwurrakididirrbura. Nubungkawa nakina kirrababurna-langwa, kirrububungkawa-langwa akwa ngarningka nungkwurra-langwa-langwa warnikuminuwar•duwar•da aburrajukwaba. Nare-ka e-yamama Neningikarrawara, “Naka nenungkwarba dukwa nubungkawa, umba nenikuminuwar•duwar•da dukwa-da,” nara e-yamama nakina. Umba kini-yaminama, “Naka nenungkwarba dukwa neningaba, umba nuwurrariya dukwa-da,” kini-yaminama Neningikarrawara nakina.

Yikinu-wardiyina-mulangwa nungkuwa akwa Namukwa

¹⁰ Ngeniyerriya, ngakwurruwa-murra, nara ningena amiyerra a-makama ayakwa nungkwurruwa-wa, umba ambawura arakba ayakwa ka-makinama ngarningka. Wurr-ambilya Nubungkawa-manja akwudangwa. Nakine-ka Nubungkawa numikbiyiya nilyengma, ningbude-ka. Kembirra nara a-lalikama nakina, umba akwudangwa wurr-ambilya enuwa-manja, kajungwa yikeni-ngbudirrkini-yada nakina.

¹¹ Eneja Neningikarrawara ngarrenu-kwama engbingbuda eningawinyamba ngakwurra-langwa kajungwa aku-wardiyini-yada awinyamba ngakwurruwa akwa Namukwa. Nungkwurraja kembirra yiku-menama akwa yik-awiyebenama amurndakakina kajungwa yikeni-kadikina-manja kwureya nakina Namukwa yikenu-kwudirrkini-yada awurrariya-wa, kembirra dirrbura ngawa yik-abalkayukwuni-yada kirrakina. ¹² Amandangwa ngarru-wardiyiname-ka arakba ngakwurruwa akwa Namukwa. Nara awinyambakuma ngarna warnumamalya-manja umba Namukwa-manja, akwa ena-langwa-manja wurramukwa wurruwurrariya-manja. Aburraja na-bungkawadinama wurrakina enena-manja ngawa angalya alarrumur•da-manja akwa ngarningka wurruwurrariya wurriyengma wurrakina karrawara angubina-manja. Wurrababurna-ka wurriminimingka wurramukwa Namukwa-langwa akwa wurringbingbuda awurrariya-langwa wurrakina wurrababurna-langwa. ¹³ Kembirra nungkwaja wu-mena amurndakibina engbingbuda eningawinyamba ababurna-langwa nginu-kwama Neningikarrawara awinyambi-yada Namukwa-manja kajungwa ka-likaja-manja Namukwa akwa ena-langwa wurramukwa wurruwurrariya nungkuwa-wa, kembirra k-abalkayukwuni-yada dirrbura. Ku-menama amurndakakina engbingbuda kajungwa nari-yada a-larruma umba dirrbura ngawa k-abalkayukwuni-yada ningkakina.

¹⁴ Kembirra arjiya akwa ki-yamina wuburra ningkawinyamba ningkenumamalya Neningikarrawara-langwa! Ki-yengbina nungkuwa ayakwa alyangmandukwuna amurndakibina kenu-kwunama Neningikarrawara. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra k-akbaldamirenama eningawinyamba engbingbuda ningkakina. Ki-likaja ningkeningaba ningkumungkwurridirrbura ngawa akwa nara a-ngayinduma ningkakina awurrariya. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra k-awiyebenama ningkakina didija yukwudukwuda-manja. ¹⁵ Ku-wilyakina Neningikarrawara-langwa ayakwa eninginingaba wurriminimingku-wa warnumamalya. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra k-awiyebenama akukwurraka alika-manja. Ku-wilyakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa aburruwa-wa kajungwa akine-ka ayakwa karrakumini-lyurrrkwakini-yada aburra-langwa yukwudukwuda. ¹⁶ Ku-werrikambilya Neningikarrawara-manja ningkeningangkawura nungkuwa. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra laka ku-wilyakinama ningkakina eka alingak-baluwala ningkeningangkawura kajungwa nari-yada a-ngajuma enungkwa angwura-murra Namukwa-langwa nungkuwa-wa. ¹⁷ K-eningmidina nungkuwa Jesus Christ ngin-enibikama. Kembirra akine-ka ke-yaminama wuburra laka k-awiyebenama

eningaringka balmarna akwurraka ebina nuw-awiyebenama wurrawinyamba war-nungkwarba. Akwa ku-wilyakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kemberirra akine-ka ke-yaminama wuburra kaliwanga. Umba ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa kaku-mamurikajinama nungkuwa ku-minangkirreyini-yada Namukwa Neningikarrawara-langwa-murra ayakwa, wuburra laka wurrawinyamba warnungkwarba na-minangkirreyinamurra warnumamalya kaliwanga-murra.

¹⁸ Akwa ku-buriyamina Neningikarrawaru-wa ningkeningangkawura. Ngalaja ena-langwa Amawurrina kaku-wilyakajinama ayakwa ningkeniki-yengba-langwa enuwa-wa. Nara kembirra a-ngwanjuma a-buriyamama, umba mababurna-langwa marringa kini-yengkilabajama ngawa ningkakina Neningikarrawaru-wa kenu-mamurikajini-yada nakina nungkuwa-manja, akwa ngarningka akenu-mamurikajini-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ena-langwa.

¹⁹ Akwa ngarningka, ngarra-ngayindenama kirrakina karnumamalya yikini-yengkilabajama Neningikarrawara kenu-mamurikajini-yada ngayuwa nganjukwaba. Wuni-yengkilabaja nakina kenu-kwuni-yada ngayuwa ayakwa eningaba, akwa nari-yada akbar•duma ngayuwa akini-yada ngawa ka-makina-manja ngayuwa wurrukwalu-wa warnumamalya amurndakibina ayakwa eninginingaba nuw-abuwarrkajungwunuma Jesus Christ-langwa-langwa, umba ningumarnga ngawa k-ambilyi-yada ngayuwa.

²⁰ Mama ngayuwe-ka ningena ningi-didijungwunama alikira-manja arrawa, umba kinuminu-war•denama ngawa warka Jesus Christ-langwa akwa kinumini-yengbinama ngawa. Kemberirra wuni-yengkilabaja enuwa-wa keni-ngbudirrkini-yada ngayuwa, kajungwa kinumini-yengbiyengbini-yada ngayuwa eningaba ayakwa ningumarnga ningeningangkawura ngayuwa-da.

Eningarija-langwa ayakwa

²¹⁻²² Ngayuwa ngarra-ngayindenama nungkwurruwa karnumamalya yik-eningmidini-yada ngayuwa-langwa. Kemberirra ningeni-larrkama arakba Dikikaja nungkwurruwa-wa, nibina ningi-lyelyingminama akwa nenuminu-war•duwar•denama eningaba warka Nubungkawa-langwa Jesus Christ. Eneja nakina yikenu-makinama kembirra ayakwa eningaba ngayuwa-langwa akwa yirrababurna-langwa yarnumamalya Neningikarrawara-langwa enena-manja angalya. Nara kembirra nungkwurraja a-werrikawarriyaduma.

²³ Nganja ngayuwa ningeni-yengkilabajama Neningikarrawara Nungwanyungwa, kajungwa yikabumini-lyurrrkwakini-yada enuwa akwa Jesus Christ nungkwurra-langwa yukwudukwuda, akwa yiki-lyelyingmajeyini-yada ngawa, akwa yiki-lyelyingmini-yada angwurra Neningikarrawara akwa yiku-werrikambilyi-yada enuwa-manja karningangkawura.

²⁴ Akwa ningeni-yengkilabajama Neningikarrawara kinumarnngkirradini-yada nakina nungkwurruwa-manja kirribina kirri-lyelyingminamurrumanja amandangwa Nubungkawa Jesus Christ kirrakina-da.

Ena ngawa.

Bawula-langwa jurra eningadinuba-wiya ni-larrkamurra Dimidi-wa

¹ Ngayuwa ningena Bawula ning-arrikarrenama enena ayakwa nungkuwa-wa, Dimidi. Aburnaja wunalakina-kiya Neningikarrawara akwa Jesus Christ nenu-wekbalyinuma ngayuwa ningibina ningenikilarrkilarrka Jesus Christ-langwa. Bu-makama ngayuwa ningeniki-yarrkbaliji-yada ayakwa Jesus-langwa warnumamalyu-wa ababurnu-wa angalya. Neningikarrawara-ka nakina ngarren-enibikama ngakwuruwa akwa nakina-bina Jesus Christ akenuwurraku-warakinama ngakwuruwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya. ² Nungkwaja wuburre-ka nganyangwa ningkenikuwarrka ningkakina, mena ngayuwa ningeningadinuba-wiya yirra-maka-mubaba ayakwa Jesus Christ-langwa-langwa nungkuwa-wa. Kembirra arakba nungkuwa ningku-werrikambilyama ningkakina enuwa-langwa-manja aduwaba.

Nganja ningarra-ngayindenama wunalakina Nungwanyungwa Neningikarrawara akwa Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa kenu-marngkirradinama nungkuwa-manja wunalakina akwa ngawa ken-errukwulinama nungkuwa akwa ngawa kabumini-lyurkkwakinama nungkuwa-langwa yukwudukwuda.

Ayarrkikalya-langwa ayakwa

³ Ningi-likenu-manja lukwakwa ngayuwa engembu-wa Mejideniya, yirra-rringkama nungkuwa yakwujina Ebijija-manja akwa ningi-yamama ngayuwa nungkuwa-wa, "Ambilya yelakwa ngawa Ebijija-manja," ningi-yamama. Yirr-angkiwiranguma ngayuwa nungkuwa-manja, kembirra yakwujina ngawa ningk-ambilyuma ningkakina. Yirra-ngayindenama-ka yakwujina ngawa k-ambilyama nungkuwa, mena-baba wurrukwala wurruminakina angalya warnumamalya narr-akakirumakina-mubaba ayarrkikalya ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya. Awurrariye-ka akina. Kembirra kamakina ningkakina amurndakenena ayakwa nganyangwa aburruwa-wa. "Nara akakirumakama ayarrkikalya ayakwa warnumamalya-manja," ki-yamina ningkakina. "Nare-ka e-yamama, ⁴ akwa nare-ka engkirrikuma eningawurrumalyu-wa alawudawarra akwa a-lyangmurukwajuma warningarakburakba-kiya-manja warnimikirra warnumamalya-langwa-manja. Yik-engkingirrikaja-manja ngawa amurndakakinu-wa, kembirra yiki-bibeyinama kirrakina. Ngalaja amukwiyadakina ayakwa nara a-mamurikajuma ngakwuruwa-manja kajungwa ak-eningmidini-yada amurndakibina Neningikarrawara akeni-ngayindenama nakina ngarniki-yami-yada. Umba aku-werrikambilya-manja enuwa-wa, kembirra ngarningma ngarna amurndakibina Neningikarrawara akeni-ngayindenama nakina ngarniki-yami-yada ngakwuruwa," ki-yamina nungkuwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya.

⁵ Ki-yengbinama ningkakina amurndakakina ayakwa kajungwa ka-lyelyingmajeyini-yada wurruminakina angalya warnumamalya. Karruma-wilyakina-manja meningaba mangma mamungkwur•da, akwa ke-yamina-manja amurndakibina kuw-eningmidinama wurrakina eningaba akina, akwa ka-werrikambilya-manja Neningikarrawaru-wa, kembirra akwulyelyingma amamalya karru-wilyakinama wurrakina. ⁶ Akena wurrukwale-ka wurruminakina angalya warnumamalya nara arakba e-yamama amukwiyadakina aduwaba, umba narri-yarrkiyarrkingirrajuwama enubuwakida-murra ayakwa. Wurrakina wuburra ne-yaminama wurribina warnumamalya na-marrwarnama akwa narri-larrkuwabijinama. ⁷ Narrangayindenama wurrakina warnik-eningmika Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma wurrukwalu-wa warnumamalya, akena nare-ka wurrakina amumiringkama ebina ayakwa ne-yengbinama. Ayarrkumarngba ayakwa aburra-langwa wuburra aringkawa-langwa warnumamalya, akena wurrikamarre-ka wurrakina.

⁸ Ngakwurraja ngarna ngarningma Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma eningaba akina aki-yarrkuwarakina-mulangwa akina ambakalangwa ngakwuruwa. ⁹ Ngarningma ngarna amurndakakina ayakwa eningarumuruma na-ngekkurakjungwunuma nara warninginingaba-langwa warnumamalya umba wurruwurrariya-langwa wulkwa warnumamalya. Nangekkurakjungwunuma akina wurruwurrurariya-langwa warnumamalya wurribina nenumini-yarrkuwurrena-murri-langwa ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa ngarningka narramini-yarrkuwurrena-murri-langwa wurrukwala-langwa ayakwa ngalajukwaba. Wurrakine-ka warnumamalya nenu-kwunama mirirra

Neningikarrawaru-wa. Nenu-wirrikbinama wurrakina enuwa-wa, akwa nuw-ambilyama erribirre-ka. Awurruwurrariya ne-yaminjaminama ngawa wurrakina. Wurrukwala wurramukwiyadakina warnumamalya na-lamukwarridineka wurrukwala-manja warnumamalya, akwa ngarningka narra-wardenama narra-jungwajinama wurrungwarringba-manja akwa wurriindarringba-manja. ¹⁰ Akwa na-rndirndirkeyiname-ka erribirra wurrakina. Narri-ngekbungekburakinama eningeribirra awurruwurrariya wurramukwiyadakina warnungkwarba iya wurridarringka aburra-langwa-manja warnumadangkwa. Akwa ngarningka nuw-angmadama wurrukwala warnumamalya akwa narra-lyumadikinama-da. Akwa ne-yengbinama ekikalya ayakwa akwa namini-kadikajeyinama ayakwa wurrukwala-langwa. Ne-yaminjaminame-ka wurrakina amukwiyadakina eningeribirra awurruwurrariya. Umba eneja nakina Neningikarrawara ngarren-akakirumakama ngakwurruwa ngarniki-yama-langwa eningaba. ¹¹ Akwa Neningikarrawara nakina nginu-kwama ngayuwa-wa eninginingaba ayakwa kajungwa ningeniku-maki-yada ngayuwa wurrukwala-manja warnumamalya. Akwa narume-ka numikbiyiya nilyengma nakina akwa ngakwurraja akini-yangmarngkwajinama enuwa-wa.

Bawula neni-yangmarngkwajuwa-mulangwa Neningikarrawaru-wa ena-langwa-langwa akwerrukwala

¹² Nganja ningena ningeni-yangmarngkwajinama Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa. Nakina-bina ngini-ngbudirrkama ngayuwa kajungwa kinuminu-war•deni-yada ena-langwa warka. Akwa ningeni-yangmarngkwajinama nakina mena nginu-werrungwur•dena-mubaba akwa nu-wekbalyinu-mubaba ngayuwa kajungwa ningenikuminu-war•di-yada ningena ena-langwa. ¹³ Ningiyengbiyenginuma ayakwa awurruwurrariya ena-langwa-langwa adinubawiya akwa ningenu-wirrikbama. Kembirra ningi-ngekburakama awinyamba Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. Ninguwarnkaryerre-ka ngayuwa akwa ningu-ngkweningabakajungwunuma. Akena eneja Neningikarrawara n-errukwulinuma ngayuwa mena ningeningbala-baba ambaka ningakina Jesus ena-langwa Nenikuwenikba, akwa kembirra ningeningbala-wiya ningi-yamama awurrariya ngayuwa. ¹⁴ Biya kembirra Neningikarrawara ngakwurra-langwa numarnngkirradinume-ka ngayuwa-manja. Nginu-mamurikajuwama nakina kajungwa ku-werrikambilyi-yada ngayuwa Jesus Christ-manja akwa ki-lyelyingmini-yada wurrukwala-manja warnumamalya, mena ngarrababurna-langwa ngarnumamalya akwa Jesus Christ ngarri-yakeyina-mubaba ngarruwurrakawura-ma ngarna.

¹⁵ Eneja Jesus Christ ni-dirriinduma nakina angubina-langwa ngakwurruwa-wa yenjerra enenu-wa angalya kajungwa nenik-enibiki-yada nakina ngakwurruwa ngarruwurrariya ngarnumamalya. Akine-ka ayakwa alyangmandukwuna. Kembirra ngakwurraja ngarnumamalya ak-engkirrikajama angurra akinu-wa. Umba ngayuwe-ka ningena ninguwurrariya ningilyengma. ¹⁶ Akena eneja Neningikarrawara n-errukwulinuma ngayuwa kajungwa Jesus Christ kenu-wilyakajini-yada wurrukwala warnumamalya kin-embibirrarina-mulangwa aburruwa-wa. Nakine-ka Jesus Christ n-embibirrarinuma ngawa ngayuwa-wa, ningibina-murrada ninguwurrariya ningilyengma, yanda-langwa ningi-werrikambilyuma enuwa-manja. Neni-ngayindanguma nakina wurrukwala warnumamalya kuw-eningmidini-yada wurrakina kin-embirrarina-mulangwa aburruwa-wa aburrajukwaba, wuburre-ka n-embirrarinuma ngayuwa-wa. Kin-embirrarinama nakina aburruwa-wa ka-werrikambilya-murruwa enuwa-manja akwa ken-enibikinama nakina warniangkawura.

¹⁷ Akini-yangmarngkwajinama ngarna Neningikarrawaru-wa ngakwurra-langwu-wa Nubungkawa. Nakine-ka nu-bungkawadinama neningangkawura nakina. Nara nakina a-jungwama umba kin-ambilyama neningangkawura ngawa nakina. Nare-ka ngarna a-rriingka nakina ngakwurra-langwa-murra menba, umba enuwa yimbukwa Neningikarrawara nakina. Kembirra ngenu-werrikiyangmarngkwajiname-ka enuwa-wa ngarningangkawura mena narrubuda nilyengma nakina. Amandangwa.

¹⁸ Nganyangwa wuburra ningkenikuwarrka ningkakina, akwa ki-yamina nungkuwa amurndakibina yirra-makinama ngayuwa nungkuwa-manja, mena ningi-yuwarnamubaba ngayuwa amurndakibina ayakwa Neningikarrawara nenungwurrkumambambijuwama wurrukwalu-wa warnumamalya adinuba-wiya, ebina-wiya ne-yengbinu-manja wurrakina ayakwa nungkuwa-langwa-langwa. Yikinuwardiyina-manja nungkuwa akwa Namukwa, kembirra ki-yakuwerribikajama ambakalangwa amurndakakinu-wa ayakwa ne-yengbinu-murruwa wurrakina. ¹⁹ Akwa

ku-werrikambilyama ningkakina ngawa Jesus Christ-manja akwa ki-yaminama amurdakibina eningaba ningk-eningmidinu-mulangwa ningkakina.

Aburraja wurrukwala warnumamalya warningma wurrakina ebina eningaba warniki-yami-yada akena nare-ka ke-yama akina umba nuw-arriyakajungwunuma awurruwurrariya-langwa. Kembangira aduwaba nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina Neningikarrawaru-wa.²⁰ Aburnaja wunalakina wunambilyuma-kiya wunenungkwarba-kiya Yemineyija akwa Alijanda neni-yaminjamama amukwiyadakinawurruwurrariya aburnajukwaba. Umba nganja ningenu-kwama wunalakina wunenunamalya-kiya Namukwu-wa-da, kajungwa nakina Namukwa kenu-war•dikiniyada aburnawa-manja-da. Kembangira aminakina-langwa ken-eningmidinama wunalakina neni-yamama awurrariya akwa kembangira nara arakba e-yengbuma wunalakina ayakwa awurruwurrariya Neningikarrawara-langwa-langwa-da.

2

Aku-murndukwuna-mulangwa ngarna jebija-manja

¹ Kwuja, Dimidi! Karningerribirra karnumamalya yiku-buriyamina-manja Neningikarrawaru-wa, ngarna-ngayindenama ngayuwa yikini-yangmarngkwajini-yada Neningikarrawaru-wa akwa yikini-yendabaji-yada kirrakina yikinu-marrakbakini-yada Neningikarrawaru-wa kajungwa neniku-kwi-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya amurdakibina ngarri-ngayindena-mulangwa.² Yikaminuburiyamina kirrakina wurrarumuma-langwa wurrubungkwawa akwa ngarningka wurriyukwayuwa-langwa wurrubungkwawa aburrajukwaba. Yikaminuburiyamina aburra-langwa kajungwa akab-embirrajini-yada ngakwuruwa-manja wurrakina, akwa aki-likaji-yada ngarna ngarnumamalya ayarrirra-manja angalya, akwa ngarningka akinumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa aki-yamini-yada eningaba.

³ Aku-buriyamina-manja ngarna Neningikarrawaru-wa eningabe-ka akina. Kembangira enamba-langwa arrkala kin-engkirrikajama ayakwa ngakwurra-langwa akwa akenu-werrungwur•denama kembangira ngakwurruwa. Nakina-bina ngarren-enibikinama ngarna,⁴ akwa ngarreni-ngayindenama nakina nenik-enibiki-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. Akwa ngarningka ngarreni-ngayindenama ak-eningmidiniyada ngarna ebina alyangmandukwuna,⁵ mena nuwilyaba-ma yimbukwa-baba nakina Neningikarrawara umba nara-baba wurribina wurrukwala wuburra enuwa.

Umba eneja nakina nuwilyaba-ma yimbukwa nenumamalya akenu-wilyakinama ngakwurruwa enuwa-wa kajungwa ak-ambilyi-yada ngarruwurakawura-ma. Nakina-bina Jesus Christ nibina-murrada n-enumamalyidinuma.⁶ Nara kinumarrukwajungwuna nakina Jesus umba ngarrenumini-jungwunuma kajungwa akini-yada ngawa aken-enjungwurreni-yada ngarrababurna-langwa ngarnumamalya. Aminakina-langwa ngarningma ngarna Neningikarrawara ngarreni-ngayindenama nakina nenik-enibiki-yada ngakwuruwa ngarrababurna-langwa ngarnumamalya.⁷ Akwa aminakina-langwa eneja Neningikarrawara nu-wekbalyinuma nakina ngayuwa-manja k-ambilyi-yada ningenikilarrkilarrka ngayuwa akwa ka-makini-yada warnumamalya Jesus Christ-langwa-langwa. Amandangwa akina. Nara nganja e-kaduma umba alyangmandukwuna ayakwa ningi-yengbinama ngayuwa nungkuwa-wa. Ngini-larrkame-ka Neningikarrawara wurrumurdakinuwa warnumamalya Warningijudiya-murru-wa kajungwa ningeniku-maki-yada ngayuwa alyangmandukwuna ayakwa aburruwa-wa, akwa kuw-engkirrikaji-yada wurrumurdakina akwa ngarningka ka-werrikambilyi-yada Jesus Christ-uwa.

⁸ Kwuja, engkirikiya nungkuwa! Ka-likaja-manja warnumamalya jebiju-wa akwa ka-murndukwuna-manja wurrakina, ningene-ka ningarra-ngayindenama ngayuwa warnungkwarba ka-buriyamina wurrakina Neningikarrawaru-wa. Wurrumurdakine-ka wurribina karri-ngakajikinama aburra-langwa ayarrka warniku-buriyami-yada nare-ka e-bibajuma wurrakina yardidarra-murra yukwudukwuda umba ka-buriyamina Neningikarrawaru-wa yuwerrikuwarruwalya-murra yukwudukwuda mena ena-langwa-baba warnumamalya wurrakina.

⁹ Akwa ngarningka ningene-ka ningarra-ngayindenama wurridarrangka nari-yada awiyebuma duwurrariya dumbala dibina ngarrangi-yelijinama ngarrakina umba kuw-awiyebeni-yada dadingaba dumbala. Umba nara wurrakina a-kwulyubenakajungwuma akawulda-ma errumungkwa-murriya akwa akukwulyubena-ma arnarrirnarra akwa dumbala duminadirringwana-murra angwarnda akwa nara e-miningkikama aburra-langwa mamungba.¹⁰ Umba ka-lyangmurukweyina-manja wurrakina ke-yamina-manja

eninginingaba wurrukwala-manja warnumamalya, kembirra ngalaja amukwiyadakina karraku-kwulyubenakinama wurrakina. Ka-makijeyina-manja wurrakina akwa keyamina-manja, “Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarna ngarribina ngeniyangmarngkwajinama enuwa-wa,” keyamina-manja wurrakina, kembirra eningaba amukwiyadakina warka ka-war•denama. Kembirra wurrukwulyubena ngawa wurrakina wurridarringka.

¹¹ Akwa karr-akakirumakina-manja warnungkwarba wurridarringka-manja, kembirra wurrumurdakakina wurridarringka nara e-yengbuma akwa nara angkweningabakajungwuma umba kuw-engkirrikajama kaba-langwiya aburra-langwu-wa ayakwa wurrakina. ¹² Nare-ka nganja a-ngayinduma akakirumakama wurrakina wurridarringka warnungkwarbu-wa akwa a-lyengmanguma aburruwa-manja. Umba kuw-engkirrikajama kaba-langwiya wurrakina aburra-langwu-wa ayakwa. ¹³ Ngingyengbinama ngayuwa enena ayakwa nungkuwa-wa mena Neningikarrawara neningekburakama nakina Eduma neningadinuba-wiya umba Yiba arija-langwa nanganekburakama nakina. ¹⁴ Umba ngalaja yingarna nara keni-kadika Eduma-manja umba dakina-manja Yiba nanga-kadikama yakina. Umba dakina-bina didarringka nara kinginumini-yarrkuwaraka ayakwa Neningikarrawara-langwa umba yinginumienkirrikenuma ayakwa yingarna-langwa dakina. ¹⁵ Dadingerribirre-ka didarringka nara-manja e-yelijuma wurrukwala-manja warnumamalya umba kingi-lyelyingminamanja wurrakina akwa kingu-werrikambilya-manja ngawa Neningikarrawaru-wa dakina akwa kinguma-wilyakina-manja mamungkwur•da mangma, kembirra eneja Neningikarraware-ka nakina kining-enibikinama dakina didarringka karringarukwularrijina-mulangwa wurrangariya-da.

3

Warningjebija-langwa wurrubungkawa

¹ Umba aburraja warningerribirra warnungkwarba karra-ngayindena-manja kabungkawadini-yada Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya akwa karrakwurracijini-yada wurrakina aburruwa-manja, kembirra karri-ngayindenama eningaba warka aburra-langwa. Amandangwa eningabe-ka akina warka.

² Umba numiyambena nenumamalya kinu-bungkawadinama Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya? Neningabe-ka kin-ambilyama nakina neningangkawura. Akwa kininga-wilyakinama nakina duwilyaba-ma yimbukwa didarringka ena-langwa dadingiyenikba. Akwa ngawa kin-engkirrikajama nakina eningaba wulkwa. Akwa kini-yengbinama ambaka-langwa nakina numurndamurndirra nari-yada awinyambaduma. Ka-likaja-manja warningerribirra warnumamalya engka-langwa angalya, ken-ardijinama nakina wurrakina warnumamalya ena-langwu-wa angalya akwa keni-rukwungekburakinama wurrakina yakwujina. Akwa ngarningka neningaba ngawa nenumamalya ken-akakirumakinama wurrukwala-manja warnumamalya Neningikarrawara-langwa ayakwa. ³ Nara nakina a-bungwurriduma akwa a-warnkaryerriduma wurrukwala-manja warnumamalya. Umba nakine-ka nenumamalya numurndamurndirra kini-likajama warnumamalyamanja, akwa kini-lyurkkwudinama ena-langwa yukwudukwuda. Akwa ngarningka nara nakina a-ngayinduma ababurna angwarnda. ⁴ Akwa ken-akwurracijinama ngawa nakina ena-langwa warnumamalya, akwa kinu-bungkawadinama ena-langwa-manja wurriyukwayuwa kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa ena-langwa nungwarringba-langwa wurrakina. ⁵ Umba nara-manja ng-akwurracijuma nakina ena-langwa warnumamalya, kembirra kini-yamarrkinama nakina nenungkwarba ken-akwurracijinama Neningikarrawara-langwa warnumamalya? Nare-ka nakina-da.

⁶ Umba nara nakina eningmiduma Neningikarrawara awarrngkadinuba, umba kin-eningmidinama neningamiyerra nakina. Kin-eningmidina-manja nakina awarrngkadinuba, kembirra dukwa kinu-ngkweningabadinama nakina. Akwa kini-lyangkiyamina dukwa, “Ngayuwe-ka ningenina ningaruma ningenumamalya.” Kini-lyangkiyamina-manja nakina akina ayakwa, kembirra enamba-langwa Neningikarrawara kini-yaminama nakina, “Nuwurrariye-ka nakina nenumamalya.” Arakburakba-kiya-wiya Namukwa enejukwaba ni-lyangkiyamama, “Ningarume-ka ngayuwa.” Umba nakine-ka Neningikarrawara ni-yamama, “Nuwurrariya Namukwa nakina.” Nara kembirra a-bungkawaduma namukwiyadakina nenumamalya Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. ⁷ Umba nakine-ka nenumamalya nibina kinu-bungkawadinama Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya keni-rringkina-manja aburraja wurrumurdakakina warnumamalya wurribina

warningbala-murumurra Neningikarrawara, kembirra ke-yaminama, “Neningabe-ka nakina nenumamalya.” Umba ke-yamina-manja wurrakina, “Nuwurrariya nakina,” eneja kembirra nara a-bungkawaduma Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya mena nakina Namukwa kenu-war•dikina-mubaba nakina nenumamalya akwa keni-yengkiyelijina-mubaba enuwa-wa wurrumurdakibina warningbala-murumurra Neningikarrawara.

Warningijebija-langwa warnikumamurikaja warnumamalya

⁸ Aburraja wurribina warningijebija warnikumamurikaja warnungkarba kuw-ambilyama warningaba wurrakina aburrajukwaba. Aburraja wurrukwala warnumamalya, karra-rringkina-manja wurrakina, ke-yaminama, “Neningabe-ka nakina nenumamalya.” Umba nare-ka wurrumarngkambilyuma ngi-likama wurrumurdakikina warnikumamurikaja warnumamalya. Akwa nare-ka e-bekuma ababurna akubibeka akwa ngarningka nare-ka a-mungwur•dangmaduma a-manguma ababurna angwarnda wurrakina-da. ⁹ Umba karri-lyinginame-ka ngawa ayakwa alyangmandukwuna amurndakibina Neningikarrawara ngarren-abilyerrikama nakina. Akwa ke-yaminjaminama ngawa amurndakibina eningaba nuw-eningmidinu-mulangwa wurrakina. ¹⁰ Warningerribirra warnumamalya karri-ngayidena-manja wurrakina akina warka, kembirra nungkuwa nungkwaja ka-labajama wurrakina warningabamurrikba. Kembirra warningaba-manja ngawa, ka-war•denama wurrakina akina warka Neningikarrawara-langwa-da.

¹¹ Akwa ngarningka aburraja warnikumamurikaja-langwa wurradidingiyarrngwa kuw-ambilyama warningaba wurrakina aburrajukwaba. Aburraja karra-rringkina-manja wurrukwala warnumamalya, kembirra ke-yaminama wurrakina, “Dadingabe-ka dakina didarringka.” Umba nare-ka wurrakina erribirra ngi-yarrkuwilyakama ayakwa wurrukwala-langwa-langwa warnumamalya akwa ngi-yarrkbalijuma akina angerriba iya angerriba akwa a-ngekburakuma awinyamba umba kuw-engkirrikajama wurrakina eningaba wulkwa. Akwa warningaba ngawa kuw-ambilyama wurriyangmandukwuna warningangkawura wurrumurdakikina wurradidingiyarrngwa warnikumamurikajalangwa warnungkarba.

¹² Eneja neningijebija nenikumamurikaja nenungkarba kininga-wilyakinama nakina duwilyaba-ma ngawa didarringka. Ken-akwurrainama ambaka-langwa enalangwa wurriyukwayuwa akwa ngarningka wurrababurna-langwa warnumamalya ena-langwa aburrajukwaba-da. ¹³ Kinu-war•dena-manja nakina eningaba warka, kembirra aburraja warnumamalya keni-rringkinama nakina akwa ke-yaminama, “Eningabe-ka warka nakina nu-war•denama,” ke-yaminama wurrakina. Umba nakine-ka kini-yengbinama yimarngba-murra yukwudukwuda, akwa kenu-makinama nakina wurrukwala-manja warnumamalya ka-werrikambilya-mulangwa wurrakina Jesus Christ-uwa-da.

Aruma-langwa ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunu-mulangwa

¹⁴ Ngayuwe-ka ningena yirra-ngayindenama yiba-rringkinama nungkuwa. Ningarrrikarrena-wiya enena ayakwa nungkuwa-wa aduwaba, ningi-lyangkiyaminama ngayuwa ningeniki-rringki-yada adinuba nungkuwa. ¹⁵ Umba dukwa nara ningena a-rringkama warenja-bawiya ningkakina. Umba k-ambudidina-manja ningena awarrngkamiyerra, nungkwaja kembirra ki-ridimindena-manja enena ayakwa nganyangwa k-eningmidinama ningkakina ebina-langwa aki-yamina-mulangwa ngakwuruwa Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya. Ngakwurraja Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya ngarna. Akwa nakina-bina nibina Neningikarrawara neniba aduwaba akwa neningangkawura. Akwa ngarrakinabina ngarnumamalya Neningikarrawara-langwa ngarribina ngarri-lyinginama amurndakikina ayakwa alyangmandukwuna Neningikarrawara-langwa-langwa akwa ngarri-yarrkinungwurrakinama akina.

¹⁶ Umba ngalaja ebina ayakwa Neningikarrawara-langwa eningabe-ka amandangwa. Arume-ka ayakwa ebina nuw-abuwarrkajungwunuma ebina-wiya ngarraku-makama ngakwuruwa-manja Jesus Christ-langwa-langwa:

Ni-likenuma nakina enenu-wa angalya, n-enumamalyidinuma nakina, akwa ngarnumamalya wuburra ni-yamama nakina.

Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina ngarraku-wilyakajuwama ngakwuruwa-manja nakine-ka Jesus ni-yama-mulangwa ebina neni-ngayindanguma Neningikarrawara neniki-yama-langwa nakina.

Aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja neni-rringkama nakina.

Aburraja wurrukwala warnumamalya Neningikarrawara-langwa narra-makama arakba aduwaba ena-langwa-langwa wurrukwala-langwa warnumamalya eminingka-manja iya eminingka-manja angalya.

Umba aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina-murrada amurndakakina-manja ngawa angalya warningma arakba nakina Jesus Neningikarrawara-langwa Nenukuwenikba nakina.

Eneja kembirra nakina Neningikarrawara neni-lawurra-kajuwama arakba Jesus ena-langwu-wa angalya abalkaya-da.

4

Wurrikikalya-langwa warnikakakirumaka warnumamalya

¹ Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina ngarraku-makinama akina aduwaba ngakwuruwa-manja wurrukwala-langwa warnumamalya wurribina-kawarena-mulangwa ambaka-murra Neningikarrawara, na-werrikambilyu-murrada enuwa-wa adinuba-wiya wurrakina. Ka-werrikambilyame-ka wurrakina wurrikikalya-manja wurramukwa, akwa karramini-yuwarnama aburra-langwa-manja ayakwa.

² Aburraja wurrukwala wurriyarrkikalya warnumamalya nara arakba engkirrikuma wurrakina ebinu-wa awurrariya ne-yama-murruwa, akwa nara arakba e-yeliyuma wurrakina akina-langwa. Kembirra karri-yarrkbalijiname-ka amukwiyadakina ekikalya ayakwa wurrakina wurrumurndakakina-wa warnumamalya.

³ Wurramukwiyadakina warnumamalya ke-yaminama wurrukwalu-wa warnumamalya, "Nara e-yakajuma. Yiki-yakaja-manja kirrakina, awurrariye-ka akina," ke-yaminama wurrakina. Akwa ke-yaminama ngarningka enena ayakwa, "Akwala aninga eningakalyeyubarangena-ma akina, kembirra nare-ka alyubaruma akina," ke-yaminama wurrakina. Akena eneja Neningikarrawara numurndaki-ngekburakama amurndakakine-ka aninga ngarnik-alyubari-yada ngarna. Ngakwurraya ngarnumamalya ngarribina ngarru-werrikambilya-murumurra Neningikarrawara-manja akwa ngarribina ngarningma-murumurra ayakwa ebina alyangmandukwuna akina, akini-yangmarngkwajinama enuwa-wa ngarrakina amurndakakina-langwa aninga akwa kembirra ak-alyubarinama akina ngarna. ⁴⁻⁵ Eneja Neningikarrawara ni-ngekburakama ababurna-langwa ni-yengbinu-mulangwa arakburakba-kiya-wiya. Ngalaja ababurna-langwa ebina ni-ngekburakama Neningikarrawara eningabe-ka akina. Nara ngarna a-waruma akina aduwaba, umba aku-menama ebina aninga ngarenu-kwama nakina akwa akini-yangmarngkwajinama akina-langwa. Akini-yangmarngkwajinama ngarna Neningikarrawaru-wa, kembirra akine-ka aninga kuw-eningabadinama ngarnik-alyubari-yada ngakwuruwa.

Jesus Christ-langwa-langwa neningaba nenikuminuwar•duwar•da

⁶ Nungkwaja ka-makina-manja ningkakina amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa warnumamalya, kembirra eningaba warka kinuminuwar•denama ningkakina Jesus Christ-langwa. Ku-wilyakinama ningkiyirrbiyirra ngawa nungkwa-langwa-manja mada amurndakibina ayakwa nuw-eningmidina-mulangwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya akwa k-aburrakiyuwarnama ngawa akina-langwiya ayakwa alyangmandukwuna-langwiya ningkakina ningkeningangkawura. ⁷ Aburraja wurrukwale-ka warnumamalya na-makijeyinama wurrakina awurruwurrariya alawudawarra enubuwakida. Umba nungkwaja nara engkirrikuma akinu-wa akwa nara a-makama wurrukwala-manja, mena awurrariye-ka akina-baba. Umba kini-yuwarnama ningkiyirrbiyirra ngawa Neningikarrawara-manja ningkakina.

⁸ Ngakwurraya ngarnumamalya ak-akwurrarina-manja ngarna ngakwurralangwa ngarnumadangkwa, eningaba akina. Umba aki-lyangmurukweyina-manja ak-engkirrikaja-manja Neningikarrawaru-wa ngarna, eningabe-ka akina angwurra. Aki-yamina-manja akina, kembirra eningaba ka-ngekburakajungwunama ngakwurralangwa ngarr-ambilya-wiya ngarna yelakwa enena-manja angalya aduwaba akwa ngarningka eningangkawura akina ngawa. ⁹ Akine-ka ayakwa yirra-makinama nganja nungkuwa-wa aduwaba alyangmandukwuna. Kembirra nungkwaja ki-yakuwerribikinama akinu-wa akwa ku-wilyakinama akina nungkwa-langwa-manja mangma iya yukwudukwuda.

¹⁰ Ngakwurraya ngenuminuwar•denama Neningikarrawara-langwa warka umba nara a-ngwanjuma. Ngarriyirrbiyirra ngawa akinuminuwar•denama Neningikarrawara ngarrakina, mena ngarru-werrikembirrarinama ngarna enuwa-wa. Nakine-ka

Neningikarrawara n-ambilyama neniba neningangkawura. Akwa nakina-bina ngarren-enibikinama ngakwurruwa, ngarribina ngarru-werrikambilya-murrumurra enuwa-wa, akwa ngarningka neni-ngayindenama ken-enibikini-yada nakina wurrababurna-langwa warnumamalya aburrajukwaba.

¹¹ Uмба nungkwaja ka-makinama amurndakenena ayakwa ababurna-langwa wurruminakina-manja angalya warnumamalya ningk-ambilya-murrumanja nungkuwa aduwaba. ¹² Uмба aburraja wurrukwalu warnumamalya kabu-wurrumalyakinama wurrakina ningkakina dukwa-da, mena ningkiyukwujya-baba. Uмба nungkwaja ka-makinama kajungwa nari-yada e-yengbama wurrakina amukwiyadakina ayakwa. Akwa ki-yaminama ngawa ningkakina eningaba kajungwa Neningikarrawara-langwa warnumamalya kabu-rringkini-yada ningkeningaba ngawa akwa kuw-eningmidini-yada amurndakibina eningaba warniki-yama-langwa aburrajukwaba. Ki-yengbinama ningkakina eningaba wulkwa ayakwa, akwa ki-yaminama eningaba wulkwa, akwa k-engkirrikajama ningkakina ngawa eningaba wulkwa. Akwa ku-werrikambilyama ngawa Neningikarrawara-manja, akwa ngarningka ki-lyelyingminame-ka warninger-ribira warnumamalya.

¹³ Ningene-ka ki-likajama ambaka-murra arija-langwa nungkuwa-wa. Kembang nungkwaja ki-lyangmurukweyina ngawa ningkakina yanda-langwa ki-likajama ngayuwa yenjerrikina. Ki-ridimindenama ningkakina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrumurdakibinu-wa wurruminibina angalya warnumamalya akwa k-akakirumakinama akina wurrakina-manja akwa ngarningka ka-wilyakajinama ngawa wurrakina-manja kuw-ambilya-mulangwa warningaba wurrakina.

¹⁴ Ningkeningma ningkakina wurrukwalu warnungkwarba bu-makama ebina-wiya Neningikarrawara-langwa ayakwa nungkuwa-wa. Akwa ngarningka akini-yada ngawa aburraja wurribina wurrarumuruma warningijebija warnungkwarba bu-mingekilyingama wurrakina nungkuwa-manja. Kembang akini-yada ngawa ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina k-arrubudirrkama akina nungkuwa-manja. Nare-ka kembang nungkuwa e-yakuwabijuma akina, ¹⁵ umba ku-war•denama ningkakina ngawa Neningikarrawara-langwa warka. Ki-lyangmurukweyina, akwa ki-yaminama ngawa eningaba ningkakina kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya kabu-rringkini-yada ki-ngbudidina ningkakina. ¹⁶ Ki-rringkajungwunama ningkakina akwa ki-yengbinama ngawa Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, umba nare-ka ningkakina a-ngwanjuma. Ki-yengbinama-manja ningkakina ngawa Neningikarrawara-langwa ayakwa aburruwa-wa, kembang eneja nakina Neningikarrawara ken-enibikinama ningkakina akwa ngarningka wurribina kabumin-engkirrikajama ayakwa nungkwalangwa aburrajukwaba.

5

Neniki-yengba-langwa Dimidi ayarrkeningaba ayakwa wurrukwalu-wa warnumamalya

¹ Nuwilyaba nenierringa kini-yamina-manja awurrariya, kembang nara nungkwaja e-yengbama ayarrkardidarra-murra ayakwa enuwa-manja, umba ayarrkuwarruwalya-murra ayakwa ki-yengbinama ningkakina yilyurrkwa-ma yukwudukwuda. Ki-yengbinama ningkakina ayakwa enuwa-manja wuburra laka ningki-yengbinama nungkwalangwa-manja nungwena. Uмба ki-yengbina-manja ningkakina ayakwa wurrawurrukuma-manja, ki-yengbinama ningkakina wuburra laka ningki-yengbinama ayakwa nungkwalangwa-manja narakuwena-murriya. ² Akwa ngarningka ki-yengbina-manja ningkakina ayakwa wurradidiyungkwamanja, ki-yengbinama ningkakina wuburra laka ningki-yengbinama ayakwa nungkwalangwa-manja dirndena. Uмба ki-yengbina-manja ningkakina wurruwarrngkiyukwayuwa-manja wurridarringka, ki-yengbinama wuburra laka ningki-yengbinama nungkwalangwa-manja darakuwena-murriya. Ki-yengbiname-ka ningkakina ayarrkeningaba ayakwa, akwa kuma-wilyakinama mamungkwur•da mangma iya yukwudukwuda ningkakina.

Wurradidiyungkwalangwa wurringayingaya-langwa

³ Kuw-ambilya-manja wurridarringka wurringayingaya wurrukwakwura wurrakina, ku-marngkirradinama kembirra ningkakina aburruwa-manja. ⁴ Umba aburraja wurrukwala warnungkwarba iya wurridarringka aburra-langwa dukwa dirndarringba, dukwa dungkwarringba, dukwa duminjarringba, dingaya dakina. Kembirra karring-akwurrainama ngaluwa-manja wurrakina aduwaba, mena dibinamurrada dingaya narring-akukwurrājuwa-mubaba dakina aburruwa-manja adinubawiya wurriyukwayuwa-wiya wurrakina. Kembirra aburramba-langwa karring-akwurrainama wurrakina dakina-manja aduwaba, dingaya-baba arakba dakina. Ke-yamina-manja akina aduwaba, kembirra eneja nakina Neningikarrawara kenuwerrungwur•denama wurrakina.

⁵ Laka ngalaja duwilyaba dingaya nara wurribina warnumamalya akwurrājuma ngaluwa-manja umba ying-ambilyama dakwukawura dakina? Kembirra yingu-werrikembirrarinama arakba dakina Neningikarrawara-manja akwa yingububuriyaminama enuwa-wa dadingangkawura dakina. Meningilida iya alyarrngwalyilya yingini-yendabajama dakina enuwa-wa kajungwa kininga-mamurikajini-yada nakina ngaluwa-manja. ⁶ Umba aburraja wurrukwala wurridarringka wurringayingaya namin-engkirrikajungwunama warningangkawura wurrakina. Narri-ngayindenama aruma aninga iya akubibeka akwa dukwulyubena dumbala warnik-awiyebi-yada wurrakina. Nare-ka a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja wurrakina, umba erribirre-ka nuw-ambilyama wurrakina wuburra laka warninikijungwa warnumamalya nuw-ambilyama wurrakina.

⁷ Nungkwaja ka-makinama ningkakina Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya amurndakenena ayakwa nganyangwa. Wurrakine-ka karr-akwurrainama aburra-langwa wurringayingaya wurridarringka, kajungwa nari-yada a-lekbuma wurrukwala warnumamalya aburruwa-manja. ⁸ Nara-manja ng-akwurrājuma wurrakina aburra-langwa warnumamalya, wurruwurrariye-ka kembirra wurrakina. Wurruwurrariye-ka wuburre-ka laka ka-warenama Neningikarrawara wurrakina. Aburraja warnumamalya wurribina warningbala-murruwiya Neningikarrawara ke-yamina-manja wurrakina amukwiyadakina, awurrariye-ka akina. Umba aburraja warnumamalya wurribina Neningikarrawara-langwa ke-yamina-manja wurrakina amukwiyadakina, awurrariye-ka angwurra akina.

⁹ Akwa ena ngarningka ningene-ka yirra-makinama. Yirra-ngayindenama ningkena karrikarrenama ekirra wurridarringka-langwa wurringayingaya-langwa jurra-manja, kajungwa wurrukwala warnumamalya Neningikarrawara-langwa karr-embirrajini-yada wurrakina-manja. Wurrumiyambena wurridarringka wurringaya karr-embirrajina wurrakina? Nara embirrajuma wurrababurna-langwa umba wulkwa wurradidiyuwangkwa wurringaya wurribina nuw-ambilyu-murruurra 60 mamarika iya yinungkwura akwa ngawa angwurra ngarningka, akwa wurribina narra-wilyakama warningiyarringba wurruwilyaba-ma ngawa, ¹⁰ akwa wurribina nuw-ambilyuma warningaba wurrukwala-manja warnumamalya. Amiyambena eningaba ne-yamama wurrakina? Narr-arumurrkwama aburra-langwa wurriyukwayuwa ambaka-langwa. Akwa narr-akwurrājuwama warnumamalya wurribina na-likenuma engka-langwa angalya, akwa ngarningka narra-mamurikājuwama warnumamalya Neningikarrawara-langwa akwa ngawa warnumamalya wurribina na-werrikawarriyadinuma aburrajukwaba. Akwa ngarningka na-lyangmurukweyinuma narri-ngekburakama emininilingka eninginingaba warningangkawura wurrakina. Wurramukwiyadakina wurradidiyuwangkwa wurringaya kembirra kamin-arrikarrenama nungwakuwa aburra-langwa ekirra aduwaba.

Wurrididarringka-langwa wurringayingaya-langwa

¹¹ Kamin-arrikarrenama ningkakina ekirra wurrumurndakakina-langwa wurringayingaya wurradidiyuwangkwa. Akena nara-manja ambaka kuw-ambilya 60 mamarika iya yinungkwura, kembirra nara amin-arrikarruma aburra-langwa ekirra. Nara amin-arrikarruma akina, mena ambaka-murra ngarningka wurrakina karra-ngayindenama warnungkwarba dukwa-da. Wurrakine-ka kembirra akini-yada ngawa karruma-kwunama dukwa mirirra Jesus Christ-uwa. ¹² Karrumakwuna-manja wurrakina mirirra Jesus Christ-uwa, kembirra karri-yarrkuwurrenama wurrakina ebina nenu-kwama ayakwa Jesus Christ-uwa adinuba-wiya, akwa kembirra aburraja wurrukwala warnumamalya karra-rringkinama wurrakina akwa karralekbajama aburruwa-manja. Kembirra eneja Jesus Christ keni-rringkinama wurrakina akwa keni-lekbajama nakina aburruwa-wa enejukwaba. ¹³ Wurramukwiyadakine-ka wurridarringka wurribina wurringayingaya na-kuwabarrngwarrngwadinama

warninguwarka-ma wurrakina akwa na-marrawarnama na-likajama erribirra eminingku-wa iya eminingku-wa alikira. Kembangirra narri-yarrumunduwarnama ayakwa wurrukwala-langwa warnumamalya akwa karri-ngekburakinama awinyamba. Yawe-ka! Akena akwala ayakwa nara e-yengbuma wurrakina.

¹⁴ Nganja ningi-yaminama ngayuwa wurramukwiyadakina wurringayingaya karramenama ngarningka warnungkarwa, akwa ngarningka karr-arrangbinama wuriyukwayuwa, akwa karr-akwurrainama warningiyarringba-manja akwa ngawa wurriyukwayuwa-manja wurrakina. Kembangirra aburraja warnumamalya wurribina ngarrabu-wirrikbinama ngakwuruwa-manja Neningikarrawara-langwa-manja ngarnumamalya nara wurrakina arndiruma ngakwuruwa. ¹⁵ Umba wurrukwa-le-ka wurringayingaya wurridarrangka nenu-kwama arakba mirirra Neningikarrawaru-wa akwa neni-yuwarnama wurrakina Namukwu-wa aduwaba.

¹⁶ Ngalaja duwilyaba didarrangka dadingijebija karringa-wilyakina-manja wurringaya ngala-langwa-manja warnumamalya, karring-akwurrainama wurrakina ngaluwa-manja. Nara dakina amini-lalikama akwurrajuma warningijebija warnumamalya wurrakina-manja, umba karring-akwurrainama dakina ngalabakiya-ba, kajungwa wurrumurdakakina warnumamalya warningijebija karr-akwurraini-yada wulkwa wurringayingaya nuw-ambilyama wurrakwukawura wurrakina.

Wurrarumuruma-langwa warningijebija-langwa warnungkarwa

¹⁷ Aburraja wurrarumuruma warningijebija warnungkarwa wurribina nenuminuar•denama Neningikarrawara narra-mamurikajinama wurrakina wurrukwala-manja warnumamalya kajungwa warniki-yuwi-yada wurrakina Neningikarrawaru-wa. Ningsakine-ka nungkwaja kembangirra ka-kwunama angwarnda aburruwa-wa. Kawar•dena-manja wurrakina eningaba warka, karr-akakirumakina-manja wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya, akwa karr-wilyakajina-manja wurrakina warniki-yama-langwa eningaba wurrakina, kembangirra ka-kwunama ningsakina ababurna angwarnda aburruwa-wa. ¹⁸ Ngalaja ayakwa Neningikarrawara-langwa ne-yaminama akina,

“Awilyaba bulukwa kakuminu-war•dena-manja warka nungkwa-langwa kangalyiyakina-manja akina amadidira amaninga kajungwa amakwulya kawayijajungwuni-yada akina, kembangirra nara ningsakina amin-ararikama ngalalangwa edirra. Yikumin-ararikina-manja ngala-langwa edirra, kembangirra nare-ka alyubaruma akina. Kembangirra wu-lalika ab-alyubarina akwala amadidira amaninga akina bulukwa nungkwa-langwa,”

ne-yaminama akina ayakwa Neningikarrawara-langwa ngarraku-makinama aduwaba. Akwa enena ngarningka,

“Wurribina warnikuminuar•duwar•da karru-menama angwarnda na-war•dangumulangwa wurrakina warka,”

ne-yaminama ngarningka akina ayakwa.

¹⁹ Akwali-yada aburraja wurrukwala warnumamalya narra-lekbajama wurrakina wurrumurdakakina-wa wurrarumuruma warningijebija warnungkarwa ebinalangwa ne-yama-mulangwa awurrariya. Umba kini-yengbina-manja nuwilyaba-ma nenumamalya nungkuwa-wa akina-langwa awurrariya, nare-ka nungkwaja amin-engkirrikuma enuwa-wa. Wulkwa wurrambilyuma akwa wurrabiyakarbiya warnungkarwa keni-rrikingina-manja nakina ni-yama-mulangwa awurrariya akwa karru-wilyakina-manja ebina ayakwa nungkuwa-wa, kembangirra arakba ningsakina k-engkirrikajama akina-wa. ²⁰ Umba ke-yaminamina-manja wurruwilyaba wurrarumuruma warnungkarwa awurrariya, kembangirra ka-lekbajama ningsakina wurrakina kuw-engkirrikaja-mulangwa wurrababurna-langwa warnumamalya warningijebija. Ka-lekbajama ningsakina wurrakina-manja warnungkarwa kajungwa wurrakina wurrukwala wurrarumuruma warningijebija warnungkarwa kuw-engkirrikaja-manja nungkwa-langwa ayakwa kuw-akbar•deni-yada, akwa nari-yada wurrakina e-yamama awurrariya.

²¹ Ekena ayakwa yirra-makinama nganja nungkuwa-wa, bu-rrikingina-murrumanja ngayuwa aduwaba Neningikarrawara iya Jesus Christ akwa ngawa Neningikarrawaralangwa warnikumurikaja aburrajukwaba. Kembangirra yikuminu-wilyakina ngawa nganyangwa ayakwa ababurna-langwa ningi-yengbinuma ngayuwa nungkuwa-wa. Nare-ka e-yengbuma ayarrkeningaba ayakwa wurrukwala-manja akwa ayarrkawariya ayakwa wurrukwala-manja. Umba ki-yengbinama ayarrkidirrbura ayakwa wurrababurna-manja warnumamalya. ²² Nara a-wekbalyuma a-mingekilyingama

warenja-bawiya wurrububungkawa warningijebija. Akwa ena ngarningka. Keyamina-manja warnumamalya awurrariya, kembirra nare-ka e-yakajuma aburruwanmanja umba k-ambilyama ngawa ningkumurdangekburna ningkeningangkawura ningkakina.

²³ Dimidi, ningkakine-ka ningki-bekinama akungwa awilyaba, umba ki-bekinama ningkakina eyukwayuwa yanda amalyirra akwurena-langwa ngalajukwaba, kajungwa kak-eningabakini-yada ningkakina, mena ningk-angbilyuwadinama adadinuba. Akineka amalyirra akwurena-langwa ki-bekina-manja eyukwujija ningkakina, kembirra eningabe-ka mirrijina mulkwa-langwa.

²⁴ Wurrukwala warnumamalya kuw-arriyakajungwuna-manja wurrakina awurrariya-langwa, aburraja kembirra wurrababurne-ka warnumamalya kuw-eningmidinama wurrakina akina-langwa awurrariya nara-wiya a-lekbuma nakina nubungkawa aburruwa-wa. Umba wurrukwala warnumamalya kuw-arriyakajungwuna-manja wurrakina awurrariya-langwa, kembirra nara aburraja wurrukwala eningmiduma warenja-bawiya, umba ambaka-murra wulkwa kuw-eningmidinama amurndakakina-langwa awurrariya. ²⁵ Umba ebina-langwiya, aburraja wurrukwala warnumamalya ke-yaminama eninginingaba. Kembirra aburraja wurrababurna warnumamalya kuw-eningmidinama akina-langwa eningaba. Umba akwali-yada aburraja wurrukwala warnumamalya ke-yaminama eninginingaba akena nara aburraja wurrukwala eningmiduma akina-langwa. Akena amurndakakina eninginingaba aburra-langwa nare-ka abuwarrkajungwuma akina eningangkawura.

6

Warnikuminuwar•duwar•da-langwa

1 Wurrukwala warnumamalya Neningikarrawara-langwa, aburraja wurububungkawa narraminu-beyindanguma angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya kajungwa ka-war•deni-yada warka wurrakina-langwa wurrububungkawa. Umba nungkwaja nungkuwa wurra-makina enena ayakwa nganyangwa wurrumurdakakina-manja warnikuminuwar•duwar•da. “Nare-ka awinyambaduma nungkwurra-langwu-wa wurububungkawa,” ki-yamina, “umba eningaba warka yikaminu-war•dena kirrakina,” ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa. Akina ayakwa ka-makina nungkuwa, mena nara-manja wurrakina a-war•duma eningaba warka, kembirra wurruminukwala warnumamalya karri-rriingkiname-ka akina, akwa ke-yengbinama wurrakina ayakwa ayarrkawarriya Neningikarrawara-langwa-langwa nenimikirra akwa ngawa ena-langwa-langwa ayakwa ebina ngarr-akakirumakina-mulangwa ngakwurruwa warnumamalya-manja.

² Umba aburraja wurrukwala wurububungkawa warningijebija warnumamalya wurrakina. Kembirra nungkwaja nungkuwa wurra-makina ena ayakwa nganyangwa aburra-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da. Ki-yamina nungkuwa, “Nare-ka a-lyangkiyamama nungkwurra-langwu-wa wurububungkawa, ‘Nganyangwa nubungkawa neningeningaba-ma nakina,’ mena narrkuwena-murriya wuburra wurrakina aduwaba. Aburraja wurrumurdakakina wurububungkawa kirraminuwar•dena-murruurra warka warningijebija warnumamalya aburrajukwaba. Kembirra kirri-lyelyingminama aburruwa-manja akwa kembirra aminakina-langwa eningaba angwurra yikaminu-war•denama kirrakina warka,” ki-yamina nungkuwa wurrumurdakakinu-wa warnikuminuwar•duwar•da.

Ekikalya-langwa ayakwa akwa alyangmilyangmandukwuna-langwa ayakwa

Ningkakina kembirra nungkuwa ka-makinama amurndakenena ayakwa nungkwalangwa-manja warnumamalya. ³ Aburraja warningerribirra warnumamalya karr-akakirumakina-manja eminiminingka ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya, kembirra nara wurrakina a-yarrkuwilyakama akina ayakwa alyangmandukwuna ebina nenu-makamurra Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa aburruwa-wa. Akine-ka ayakwa ngarraku-makinama ngarniki-yama-langwa Neningikarrawara-langwa-langwiya mangma. ⁴⁻⁵ Karr-akakirumakina-manja ekikalya ayakwa, kembirra ka-makijeyinama wurrakina, “Ningeningme-ka gayuwa Neningikarrawara,” keyaminama wurrakina, akena nara. Wurririkamarra ngawa wurrakina. Umba ka-makijeyinama ngarningka wurrakina, “Ningarume-ka ngawa ningenumamalya gayuwa,” ke-yaminama wurrakina. Akwa narri-ngayindenama ka-merribeyinama wurrakina ebina-langwa ayakwa eningalyangmandukwuna-ma-langwa. Awurrariye-ka akina, mena ke-yakwujamajeyinama wurrakina akwa ka-makijeyinama awurrariyababa ayakwa. Akwa kembirra kamini-ngekburakajeyinama awurrariya ayakwa

mangma-murra akwa ngawa edirra-murra. Wurrumurndakakine-ka warnumamalya nara arakba engkirrikuma alyangmandukwuna-wa ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa, mena mangma aburra-langwa num-arriyadinu-murrubaba makina. Nalyangkiyaminama wurrakina, “Ki-likaja-manja ngayuwa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, kembirra ku-menama-ka ngayuwa aruma angwarnda,” ke-yaminama-ka wurrakina.

⁶ Amandangwa nungkwaja ki-likaja-manja ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, kembirra ningkiyekirrerre-ka ningkakina. Ki-yekirreridinama wuburra laka ningkuminarume-ka angwarnda. Akena nara ningkakina a-ngayinduma ngawa ngarningka akwala umba ki-yaminama, “Ngawa arakba.” Wul kwa kembirra kiyekirreridinama angwurra ningkakina. ⁷ Ngarrabu-rukwalarrijuwa-manja ngakwurra-langwa wurrirndirndirra ngakwuruwa enena-manja angalya, amiyambene-ka ngarru-wilyakama ngakwurraja? Nara ngawa-da! Ngarru-rukwalarrinuma ngarrurumungkwurda ngarningamurdakijika-ma ngarna. Umba aki-jungwuna-manja ngarna, amiyambene-ka aku-wilyakinama ngakwuruwa-manja enena-langwa angalya? Nara ngawa-da. ⁸ Umba aninga akwa dumbala aku-wilyakina-manja ngarna enena-manja angalya aduwaba, akina ngawa.

⁹ Umba aburraja wurrukwala warnumamalya karri-ngayindena-murrumurra wurrakina warniki-rndirriki-yada ababurna karruma-yuwarnama muwurrariya mamurukwa. Amurdakakina-bina awurruwurrariya enubuwakida aburra-langwa-manja mangma amurdakibina karraku-kwudirrinama wurrakina awurrariya-wa. Ambakamurra karri-lyumadikina ababurna-langwa akwa awurrariye-ka ngalaja aburra-langwa ka-ngekburakajungwunama akina. ¹⁰ Akine-ka ayakwa yirra-makama nganja nungkuwa-wa, mena wurribina warnumamalya karri-ngayindena-manja wurrakina angwurra ababurna angwarnda, kembirra eminininingka awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama aburra-langwa. Aburraja wurrukwala warnumamalya naruma-lalikama arakba Neningikarrawara-langwa mamurukwa, narri-ngayindangu-mulangwa angwurra wurrakina ababurna angwarnda. Kembirra aduwaba nuw-ambilyame-ka wurruwerrikawarriya ngawa wurrakina, wuburra laka na-werridajungwunama wurrakina angandinga-murra lyelyinga yukwudukwuda-manja.

Eningaraja-langwa ayakwa Bawula-langwa Dimidi-wa

¹¹ Umba nungkwaja Neningikarrawara-langwa ningkenumamalya ningkakina. Kembirra nare-ka e-yamama amurdakibina awurruwurrariya yirra-maka-mulangwa ngayuwa nungkuwa-wa. Umba eningaba ki-yaminjaminama ningkakina. Ki-likajama ngawa ningkakina Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa, akwa nare-ka a-ngwanjuma. Akwa ningkuwerrikidirbura ngawa ki-likajama ningkakina akwa kilyinginama angwurra akuwerrikambilyinga akwa ngawa akwulyelyingma. Akwa ngarningka ningkumurdamurndirra ki-likajama ngawa ningkakina warnumamalya-manja.

¹² Ngakwurraja ngarribina Neningikarrawara-langwa ngarnumamalya, wuburra laka akakwulnja ak-angkarrinama ngarna. Ak-akwuleyina-manja ngakwuruwa ngarnumamalya, nara a-ngwanjuma errikerruma, umba angwurra ak-angkarrinama ngarrakina. Nara ambaka ngarrakina ak-akburrangarna-langwa Neningikarrawara-langwa angalya. Kembirra nungkwaja ki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa ningkakina, yanda-langwa k-akburranginama ningkakina Neningikarrawara-langwa angalya. Kembirra yakwujina ngawa k-ambilyama ningkeningangkawura. Eneja nakina Neningikarrawara ngin-ardijuwama nungkuwa enuwa-wa kajungwa enuwa-manja k-ambilyi-yada ningkeningangkawura ningkakina. Akwa akini-yada ngawa ngin-ardijuwa-manja Neningikarrawara enuwa-wa ningkakina, ningkarra-makama wurrababurna-manja warnumamalya ningku-werrikambilyu-mulangwa Neningikarrawaru-wa ningkakina.

¹³ Eneja Neningikarrawara n-engkirrikenume-ka nakina amurdakibina ayakwa ababurna-langwa yirra-makama ngayuwa nungkuwa-wa. Nakina-bina ningengkuwangajiname-ka aduwaba ababurna-langwa akina. Eneja Jesus Christ n-engkirrikenuma enekuwaba akini-wa ayakwa nganyangwu-wa. Nakina-bina numarngba ni-yengbinuma alyangmandukwuna ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa nibinu-wa nubungkawa Bandiyija Balidu-wa. Kembirra akina-langwa yirra-makinama ngayuwa aduwaba nungkuwa-wa ¹⁴ nare-ka a-yarrkuwurruma Neningikarrawara-langwa ayakwa umba kinumini-yarrkuwarakina akina yanda-langwa nakina Nubungkawa Jesus Christ kini-lawurradinama yangkwurrangwa.

¹⁵ Nakine-ka Nubungkawa Jesus Christ kini-lawurradinama nakina yangkwurrangwa mena Neningikarraware-ka ni-lyangkuwerribikajungwunuma arakba nenikilarrka-langwa nakina. Umba ngambi-yade-ka Jesus Christ kini-lawurradinama nakina? Ngarningbale-ka ngarna. Umba eneja Neningikarrawara nuwilyabama neningma nakina. Neningikarrawara nakina nuwilyaba-ma Nubungkawa nenumamalya. Akwa nu-bungkawadinama nakina warningerribirra-manja wurriyukwayuwa wurrububungkawa wurrababurna-manja. Nare-ka wurribina wurrukwala wurrububungkawa wurringbuda wuburra enuwa. ¹⁶ Enuwa yimbukwa nara a-jungwuma nakina, umba n-ambilyama neningangkawura ngawa alarradadamanja. Akine-ka alarradada na-kwulyarriyina ngawa. Akwa nara a-likama ngakwurraja ngarningerribirra ngarnumamalya yenjerrikina Neningikarrawaru-wa akwudangwa. Nara wurribina wurrukwala keni-rringka-langwa nakina arakburakbakiya-wiya-langwa yanda-langwa aduwaba, akwa ngakwurrajukwaba aduwaba nara nakina a-rringka ngarna-da. Kembirra ngarrababurna-langwa ngenuwerrikiyangmarngkwajinama nakina aduwaba. Akwa enu-bungkawadina nakina ngakwurruwa-manja aduwaba akwa angkawura. Amandangwa.

¹⁷ Nungkwaja ningkakina wurra-makina wurruminarumuruma angwarnda warnumamalya enena ayakwa nganyangwa. Ki-yamina ningkakina aburruwa-wa, "Nare-ka a-ngkweningabakajungwuma, akwa nara engkirrikuma karningangkawura amurndakijiku-wa ebina kuw-arriyadina-murruwa enena-manja angalya. Umba yikuwerrikambilyama ngawa kirrakina nuwilyaba-murra-manja Neningikarrawara umba nara akwala. Nakine-ka Neningikarrawara numekba akwa ngarrene-webkilyenama eninginingaba eningerribirra kajungwa ngariyekirrerri ak-ambilyi-yada ngakwurruwa ngarnumamalya," ki-yamina ningkakina wurrumurdakibinu-wa wurruminarumuruma angwarnda warnumamalya. ¹⁸ Akwa ngarningka wurra-makina aburruwa-wa amurndakenena ayakwa. "Karningaba wurr-ambilya wurrukwalamanja warnumamalya," ki-yamina. Akwa "Yiki-lyangmurukweyina yiki-yaminjamina ngawa emininisingka eninginingaba. Akwa yiku-mekbadina akwa yiki-larrmburrena yik-awurrikeyina eningerribirra nungkwurra-langwa kirrakina," ki-yamina nungkuwa wurruwurrakinuwa wurruminaruma angwarnda warnumamalyu-wa. ¹⁹ Ke-yamina-manja akina, kembirra karri-larrngkwaburrenana wurrakina ababurna-ka eninginingaba amurndakibina Neningikarrawara kenu-kwunama ena-langwa-manja angalya abalkaya ambakiyada. Aminakina-langwa kembirra nakine-ka Neningikarrawara kenu-kwunama amamalya akwanenibika eningaba aburruwa-manja.

²⁰⁻²¹ Nungkwaja ningkakina ki-yarrkuwilyakinama engkinyungwurra ngawa ababurna-langwa ayakwa alyangmandukwuna, amurndakibina nuw-eningmidinama Neningikarrawara-langwa warnumamalya. Ki-yarrkakwurrajinama akina kajungwa nari-yada wurrukwala warnumamalya a-warrukwajuma akina. Aburraja wurrukwala warnumamalya ne-yaminama, "Wulkwa amurndakakina ayakwa yirrakakiruma yarna alyangmilyangmandukwuna," ne-yaminama. Nara nungkwaja engkirrikuma enubuwakidu-wa ayakwa ayarrkiyarrkawarriya-wa ne-yengbina-murruwa akwa ne-beyina-murruwa. Wurrakine-ka warnumamalya naruma-yuwarnama muwurrariya mamurukwa akwa narri-lyumadikama amurndakibina ayakwa alyangmandukwuna nuw-eningmidinama Neningikarrawara-langwa warnumamalya.

Nganja ningeni-ngayindenama ngayuwa Neningikarrawara kinu-marngkirradinama nakina nungkuwa-manja akwa ngawa wurrababurna-manja warnumamalya wurribina nuw-ambilya-murrumanja nungkuwa-manja akina-manja angalya ningk-ambilya-murrumanja nungkuwa.

Ena ngawa-da.

Jaminja-langwa jurra

Nakina Jaminja n-arrikarranguma amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwu-wa warnumamalya kajungwa warningmi-yada wurrakina warnik-ambilyingalangwa enena-manja angalya. Nenu-makama nakina ka-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja akwa ngarningka ke-yamina-mulangwa eningaba warningangkawura ngawa wurrakina.

¹ Ngayuwe-ka ningena Jaminja, ningenikuminuwar•duwar•da Neningikarrawara-langwa iya Nubungkawa-langwa Jesus Christ-langwa. Ning-arrikarrenama ngayuwa enena ayakwa nungkwurruwa-wa Neningikarrawara-langwu-wa karnumamalya. Kembirra ki-larrkajama enena jurra kirribinu-wa karnumamalya kirr-ambilya-murruwa engka-manja iya engka-manja angalya. Ngayuwe-ka nara e-yakuwabijuma kirrakina umba ning-engkingkirrikajama ngawa nungkwurruwa-wa ningena.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawaru-wa akwa ak-eningmidina-mulangwa ngarniki-yami-yada

² Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, eminiminingka awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa, akena mama akina. Yiku-werrikilyelyingmajungwunama ngawa, ³ mena ka-likaja-manja eningerribirra awurrariya nungkwurruwa-wa, kembirra angwurra kirrakina yiku-werrikambilyama ngawa Neningikarrawara-manja. Yiku-werrikambilya-manja nungkwurruwa Neningikarrawara-manja, kembirra yiki-ngbudidinama kirrakina nariyada arriyakajungwuma awurrariya-langwa. ⁴ Yiki-ngbudidinama karningangkawura ngawa kajungwa kirruweringekburna yik-ambilyi-yada akwa nari-yada arakba ebina akwala nungkwurra-langwa umba karningaba yik-ambilyi-yada karnumamalya.

⁵ Dukwa ki-lyangkiyamina ningkakina, “Ki-yamarrkinama ngayuwa? Angamba eningaba ningeniki-yama-langwa ngayuwa?” Kembirra ki-yaminama Neningikarrawaru-wa ningkakina, “Ngangwa, amiyambene-ka awurrariya umba amiyambena eningaba? Ningeningbale-ka ngayuwa. Yi-mamurikajina-langwa kajungwa k-eningmidini-yada ngayuwa,” ki-yaminama ningkakina Neningikarrawaru-wa, mena nara-baba ningkakina eningmiduma ningkabakiya-ba.

Eneja Neningikarrawara nara a-waruma nakina, umba kin-engkirrikajama kurburiyamina-manja nungkuwa enuwa-wa. Kin-engkirrikajama nakina nungkwalangwa ayakwa akwa kenu-mamurikajinama nungkuwa-manja. Nare-ka nakina alekbuma nungkuwa ningki-lyangmuridina-mulangwa ningkakina akwa miyukwujiyababa mangma nungkwa-langwa.

⁶⁻⁸ Umba ku-buriyamina-manja nungkuwa Neningikarrawaru-wa, kembirra k-eningmidinama ningkakina kin-engkirrikaja-mulangwa nakina amandangwa nungkwalangwu-wa ayakwa, akwa kenu-mamurikajina-mulangwa nakina amandangwa nungkuwa-manja. Umba ki-yamina-manja ningkakina Neningikarrawaru-wa, “Yi-mamurikajina-langwa ngayuwa,” kembirra nara ngarningka a-lyangkiyamama, “Nare-ka nakina Neningikarrawara a-mamurikajuma ningena-da.” Nara ningkuminingarrkambilyuma mada engkirrikuma, umba muwilyaba-ma mada k-engkirrikajama.

Aburraja wurrulkwala warnumamalya wurrilyangkilyangkadawe-ka, wurruminingarrkambilyuma mada wurrakina. Adinuba-wiya ka-werrikambilyama wurrakina Neningikarrawaru-wa, kembirra ambaka-murra nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina enuwa-wa. Amandangwa wuburra laka makarda mibina kumumarumajungwunama maruma ke-yaminame-ka wurrakina warnumamalya. Ngalaja arrirra ka-bukwunama makarda angerriba iya angerriba. Kembirra makina wuburra makarda ke-yaminama wurrakina warnumamalya. Nare-ka Neningikarrawara a-mamurikajuma wurrumukwiyadakina warnumamalya wurrilyangkilyangkadawa warnik-eningmidi-yada wurrakina ebina eningaba akwa ebina awurrariya nakina-da.

Warningalyingmalyingma-langwa warnumamalya akwa wurruminababurna-langwa amurndakijika

⁹ Dukwa nungkwurraja kirruwilyaba karnumamalya Neningikarrawara-langwa karningalyingmalyingme-ka kirrakina. Umba eneja nakina Neningikarrawara

kini-yaminama, “Ningkakine-ka ningkaruma ningkeningilarrngekburna,” kini-yaminama nakina. Kembirra ningkakine-ka ningkiyekirrerra k-ambilyama, akwa ki-yakuwerribikinama k-ambilya-mulangwa Neningikarrawara-langwa ningkenumamalya ningkakina-da.

¹⁰ Umba kirruwilyaba karnumamalya Neningikarrawara-langwa dukwa kirruinababurna angwarnda kirrakina. Umba eneja nakina Neningikarrawara keni-rriingkinama nungkuwa-wa akwa kini-yaminama, “Ningkeningerribirre-ka ningkeningaruma-ma ningkakina ningkuminababurna angwarnda-da,” kini-yaminama Neningikarrawara. Nungkwajukwaba ningkiyekirrerra ngawa k-ambilyama ningkakina. Nara ningkakina a-ngkweningabakajungwuma, mena ki-jungwuna-mubaba ningkakina. Wuburra laka amawalyuwa eningerriberriba ka-jungwunama akina, ki-jungwunama nungkwajukwaba ningkakina ningkuminababurna angwarnda. ¹¹ Ngalaja mamawura mardidarra ke-ngburingkakinama ebina amawalyuwa. Kembirra akine-ka amawalyuwa nara arakba a-lingbaduma akwulyubena-murrada. Biya ka-jungwunama akwa ka-larrinama akina. Umba ningkibina ningkenumamalya ningkuminababurna angwarnda-murriya ebina wuburra amawalyuwa ki-yaminama ningkakina. Angwarnda-manja wulkwa ningki-lyangmurukweyinama ningkakina mena ningki-yakuwabiju-mubaba Neningikarrawara. Ebine-ka wuburra amawalyuwa nungkwajukwaba ki-jungwunama ningkakina-da.

Nara Neningikarrawara a-kwudirrkama ngakwurruwa awurrariya-wa

¹² Karningerribirra karnumamalya ka-ngekburakajungwuna-manja awurrariya nungkwurra-langwa umba yik-abalkayukwuna-manja dirrbura karningangkawura, kirriyekirrerra yik-ambilyamurra kirrakina. Eneja Neningikarrawara yikenu-werrungwurdenama nungkwurruwa-manja, umba kirrakine-ka karniba ngawa yik-ambilyama karningangkawura, mena Neningikarrawara ni-yarrakumarnu-mubaba ayakwa kuw-ambilya-mulangwa warniba warningangkawura warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murruurra enuwa-wa.

¹³ Umba ka-ngekburakajungwuna-manja awurrariya karnumamalya-langwa, akwa yiki-ngayindena-manja karningerribirra karnumamalya karniki-yami-yada awurrariya, nare-ka kembirra e-yamama kirrakina, “Nakine-ka Neningikarrawara nginu-kwudirrkina ngayuwa awurrariya-wa.” Nare-ka! Nara nakina a-kwudirrkama kirrakina awurrariya-wa. Kembirra ngamba-langwa ngalaja akina awurrariya? Nara akina ka-likena Neningikarrawara-langwa, ¹⁴ umba nuw-ambarringama akina eningadinakba nungkwurra-langwa-manja mangma arrawa. Akina-bina kirraku-kwudirrkama kirrakina umba nara akwala! Kembirra yik-engkingkirrikaja-manja kirrakina ngawa akinu-wa awurrariya kirriyirrbiyirriba, yiki-lyanguwerribikajungwunama karniki-yami-yada akina awurrariya. ¹⁵ Biya yiki-ngayingayindena-manja akwa yik-engkingkirrikaja-manja kirrakina awurrariya-wa kirriyirrbiyirriba, kembirra awurrariya-langwa yik-arriyakajungwunama-ka kirrakina. Yiki-yaminjamina-manja awurruwurrariya angwurra, kembirra eneja Neningikarrawara nare-ka enibikama kirrakina umba yikeni-jungwajinama nakina-da.

¹⁶ Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nara e-kadikajungwuma umba w-engkirraja enena alyangmandukwuna ayakwa ngarra-makinama. ¹⁷ Nakine-ka Neningikarrawara Nungwanyungwa ngarrenu-kwunama ababurna-langwa eninginingaba alarrngkilarrngkingekburna. Nare-ka nakina a-larrkuma ngakwurruwa-wa alarrngkilarrngkawarriya. Akwa nara nakina a-larrkuma ngakwurruwa-wa akwala eningaba umba akwala awurrariya. Nakina-bina ngarrenu-wekbilyenama alarrngkilarrngkingekburna ngakwurra-langwa ababurna-langwa, akwa nara a-warrukwajungwuma nakina. Numa-ngekburakama nakina mamawura iya yimawura akwa dakilyingajanga, biya num-akumarnuma mamurndakibina mamawura-murriya angubina-manja nakina. Kembirra mamawura-manja ngakwurraja ngarnumawarruwalya ngarr-akumajungwunama ajiringka-manja. Umba kumu-merkirrijirrkwana-manja mamawura makina, kembirra ngakwurrajukwaba ngarnumawarruwalya ngakwurra-langwa aku-warrukwajungwunama ngarrakina. Umba eneja Neningikarrawara nare-ka nakina a-warrukwajungwuma-da.

¹⁸ Neningikarrawara-ka ni-lyanguwerribikajungwunama nakina ak-ambilyi-yada ngakwurruwa ena-langwa ngariyukwayuwa ngarna akenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ena-langwa alyangmandukwuna ayakwa. Ngarreni-ngayindenama ak-ambilyama ngarna ena-langwa ngariyukwayuwa kajungwa ngarraruma ngarri-lyengma ak-ambilyi-yada. Eningerribirra ebina ni-ngekburakama nakina aruma akina? Ak-ambilyame-ka ngarrakina ngarraruma angwurra.

Akinumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa

¹⁹ Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nara e-yakuwabijuma enena ayakwa nganyangwa. Nare-ka a-makumakama Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalya-manja umba yik-engkirrikajama ena-langwu-wa ayakwa kir-rangba ngawa. Akwa ngarningka nare-ka a-werrikardaduma warenja-bawiya. ²⁰ Yiku-werrikardadina-manja warenja-bawiya kirrakina, kembirra nare-ka e-yamama amurndakibina eningingaba Neningikarrawara kirreni-ngayindenama nungkwurruwa karniki-yama-langwa.

²¹ Wurri-larrngkuwurriya kembirra arngkawura-murra ababurna-langwa awurruwurrariya kirri-yaminjaminama. Nara arakba engkirrikuma akinu-wa umba wurri-larrngkuwurriya akina. Nara a-ngkweningabakajungwuma umba ambakalangwa yik-awiyebajina Neningikarrawara-langwa ayakwa ebina n-akakurnama nakina nungkwurru-langwu-wa mangma iya yukwudukwuda. Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa yikak-enibikinama akina.

²² Yik-engkirrikaja-manja karna Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa, kembirra yiki-yaminama kirrakina ababurna-langwa ngawa ebina Neningikarrawara kirrenumakama karniki-yama-langwa akina. Umba yik-engkirrikaja-manja karna akinu-wa ayakwa akwa kembirra yiki-yakuwabijina-manja karna warenja-bawiya akina, akena nara-manja e-yamama ebina kirreni-ngayindanguma Neningikarrawara, kembirra yikadikajungwunama kirrakina-da. Yik-engkirrikajame-ka karna Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa akwa ngarningka yikinumini-yarrkuwarakinama akina ngawa.

²³ Yik-engkirrikaja-manja kirrakina Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa akena nara-manja amini-yarrkuwarakama akina, kembirra yiki-yaminama kirrakina wuburra laka nuwilyaba nenumamalya nibina ni-rringakajungwunama nenumawarruwalya ambaka-langwa kilaja-manja. ²⁴ Akena warenja-bawiya nakina kini-lalikinama ebina kilaja kini-rringakajungwuna-murrada akwa kini-likajama nakina engku-wa. Adinube-ka kini-yakuwabijinama nakina kembirra nenumawarruwalya ni-rringakajungwunumulangwa. Umba nungkwurruja yik-engkirrikaja-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa akena yiki-yarrkuwurrena-manja akina nakine-ka wuburra nenumamalya yiki-yaminama kirrakina.

²⁵ Nare-ka kembirra akina e-yamama nungkwurruwa. Umba yik-engkirrikajama Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa mababurna-langwa marringa. Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa ayarrngekburna akina. Nara ebina akwala ayakwa ayarrngekburna wuburra ena-langwa, mena-baba ena-langwa ayakwa akak-enjungwurrena-mubaba ngakwurruwa ngarnumamalya akina. Nare-ka kirrakina alalikama e-yakuwabijuma akina ayakwa. Umba yik-engkirrikajama ngawa akinu-wa akwa yiki-yarrkuwarakinama akina akwa eningaba yiki-yaminama mababurnalangwa marringa. Yiki-yamina-manja akina, kembirra eneja Neningikarrawara yikenyikerrirrinama kirrakina-da.

²⁶ Dukwa kirruwilyaba karnumamalya yiki-yamina kirrakina, “Ngayuwe-ka ningenumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ngarningka ningeni-yangmarngkwajinama enuwa-wa,” kirri-yamina dukwa-da. Umba ki-yengbina-manja ayakwa ayarrkawarriya, ningkiyirrbiyirba ngawa ki-yengbina-manja erribirra, kembirra nara amandangwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa e-yangmarngkwajuma enuwa-wa, umba ki-kadikajungwunama ningkakina-da.

²⁷ Umba nungkwurruja kirrakina karningerribirra karnumamalya yikinumini-yarrkuwarakina-manja amandangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ngarningka yikini-yangmarngkwajina-manja enuwa-wa kirrakina, yikamamurikajinama kirrakina ngawa arngkababurna-langwa wurrababurna-manja warnumamalya. Kirrakina-bina eneja Neningikarrawara Nungwanyungwa yikeni-rringkinama kirruwerringeburna. Wurrakina wurriyukwayuwa jakawarena-manja mena nungwarringba akwa dirndarringba neni-jungweyinu-mubaba wunalakina, nungkwurruja yika-mamurikajinama wurrumurndakakina wurriyukwayuwa. Dakina dingaya kingi-jakawarena-manja mena neningiyadikba ni-jungwu-mubaba arakba nakina, dakina-manja yikinga-mamurikajinama ngalajukwaba kirrakina. Yiki-lyangmilyangmurukweyina yiku-war•duwar•denama eningaba warka karningangkawura. Wurrukwala wurruwurrariya warnumamalya yikabukwudirrkina-manja kirrakina awurrariya-wa, nara kembirra engkirrikuma wurrakinu-wa umba karningaba ngawa yik-ambilyama kirrakina-da.

2

Aki-lyelyingmajeyina-mulangwa ngarrababurna-langwa ngarruwurrakididirrbura ngarnumamalya

¹ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, w-engkirraja enena ayakwa ngarramakinama. Kirru-werrikambilyama arakba kirrakina Jesus Christ-manja aduwaba. Nakine-ka Jesus Christ ngakwurra-langwa Nubungkawa naruma numikbiyiya ni-lyengma nakina. Ni-lyelyingminama nakina ngarrababurna-langwa ngarnumamalya ngarrimininingka ngarruwurrakididirrbura. Nara ngarrukwala yimbukwa umba ngarrababurna-langwa ni-lyelyingminame-ka nakina. Kembirra nungkwurramba-langwa yiki-lyelyingminama nungkwurrujukwaba wurruwurrakididirrbura wurrababurna-langwa warnumamalya wurrimininingka ngawa-da.

² Kirribina yiku-murndukwuna-manja karnumamalya, kawurmurra eneja nuwilyaba nenumamalya numinababurna amurndakijika kini-likaja nakina yenjerrikina nungkwurruwa-wa. Akena nakine-ka nenumamalya kin-awiyebenama dadingaba dumbala akwa eyukwayuwa errumungkwa akawulda-murra ena-langwa-manja amamuwa ayarrka. Umba kawurmurra nuwilyaba ngarningka nenumamalya kini-likaja yenjerrikina akena neningalyingmalyingme-ka nakina. Duwurrariye-ka dumbala kin-awiyebenama. ³ Umba dukwa yikini-rringkina-manja karna nibina nenumamalya numinababurna amurndakijika, yiki-yengbina enena ayakwa enuwa-wa. “Kwa, awiyeba, yelakwa ambarriya,” yiki-yamina. Umba yikini-rringkina-manja nibina nenungkarba neningalyingmalyingma yiki-yamina enuwa-wa, “Errekba-manja-wiya ngawa ambilya nungkuwa. Angakuba ambarriya,” yiki-yamina. ⁴ Awurrariye-ka akina. Yiki-yamina-manja nungkwurruwa akina ayakwa, kembirra nare-ka karna a-lyelyingmama warnumamalya wurrimininingka wurruwurrakididirrbura ngawa. Nara kirrakina e-yakuwerribikama dirrbura engkirrikuma, umba yiki-yakuwerribikajama kumi-yangkwuruwudinama mangma nungkwurra-langwa-da.

⁵ Ngeniyerriya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, w-engkirraja angwurra enenu-wa ayakwa. Nakine-ka Neningikarrawara nenu-manguma warningalyingmalyingma warnumamalya enena-manja angalya kajungwa ka-werrikambilyi-yada wurrakina angwurra enuwa-manja. Nenu-manguma wurrakina ena-langwi-yada wurriyukwayuwa akwa kajungwa ka-likaji-yada wurrakina ena-langwu-wa angalya abalkaya. Arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara ni-yamama nakina,

“Karningerribirra karnumamalya kirribina kirri-lyelyingmina-murruurra ngayuwa-manja yiki-likajama kirrakina nganyangwu-wa angalya eningabu-wa,” ni-yamama nakina. ⁶ Umba nungkwurraja karnumamalya kirre-yelijuwama wurru-murndakakina warnumamalya warningalyingmalyingma kirrakina-da.

Wurru-murndakakine-ka warnumamalya warningalyingmalyingma nalyangmuridinama, umba aburraja warnumamalya wurruminababurna angwarnda wurringbude-ka wurrakina. Wurru-murndakakina-bina wurruminababurna angwarnda warnumamalya kirrabumini-ngekburakinama awurrariya nungkwurra-langwa. Wurrukwala-bina kirrabu-wilyuwilyakinama nubungkawu-wa kajungwa yikeni-dideni-yada nakina medirra-manja nungkwurruwa karnumamalya.

⁷ Wurru-murndakakina-bina neni-rinjarrkinama wurrakina Jesus Christ-uwa. Ayakwe-ka ne-yengbinama awurruwurrariya, akwa narr-arriyakinama ekirra Jesus-langwa. Umba akine-ka ekirra ena-langwa ebina-murrada narri-yengbjiyama-murrada ebina-wiya wurrakina warnumamalya kirrabu-mingekingambajuwa-manja nungkwurruwa-manja wurrakina-da. ⁸ Umba Neningikarrawara-langwa ayakwa ngarraku-makinama, “Ki-lyelyingminama ningkakina nungkwa-langwa nenumamalya wuburra nungkuwa ningki-lyelyingmajungwunama.”

Kembirra ningkakine-ka nara-manja amini-yarrkuwurruma akina ayakwa Neningikarrawara-langwa umba kinumini-yarrkuwarakina-manja amandangwa akina, kembirra eningaba ngawa ki-yaminama. ⁹ Akena nara-manja ningkakina a-lyelyingmama wurrababurna-langwa warnumamalya umba ki-lyelyingmina-manja angwurra ningkakina wurrukwala-manja wulkwa, kembirra kinumini-yarrkuwurrenana Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma akwa awurrariya ki-yaminama ningkakina-da.

¹⁰ Nara-manja amini-yarrkuwurruma ningkakina akwala ayakwa eningarumuruma Neningikarrawara-langwa, umba kinumini-yarrkuwurrenana-manja ningkakina awilyaba-ma ngawa amurndakibina ayakwa ena-langwa, eneja Neningikarrawara kini-yaminama nakina, “Nungkuwa ningkakina yimini-yarrkuwurranguma ababurna-langwa ayakwa nganyangwa, amurndakibina eningarumuruma,” kini-yaminama

nakina-da. ¹¹ Ni-yamama nakina Neningikarrawara, “Nara a-rndirndirrkajuma.” Nibina-murrada Neningikarrawara ni-yamama, “Nara a-lamukwarriduma wurrukwalu-wa warnumamalya.” Kemberra nara-manja a-rndirndirrkajuma nungkuwa akwa duwilyaba didarringka umba ki-lamukwarridina-manja nungkuwa wurruwilyaba warnumamalya, kemberra kinumini-yarrkuwurrenema ningkagina Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma ababurna-langwa. ¹² Eneja Neningikarrawara ngarrenu-kwama ena-langwa ayakwa, ebina akak-enjungwurrenamurra ngakwuruwa ngarnumamalya. Kemberra nungkwaja ki-yaminama akwa ngawa ki-yengbinama ayakwa akina-langwiya.

¹³ Aminakina-langwa wurrukwalu warnumamalya kabumini-ngekburakina-manja awurrariya nungkwa-langwa, nungkwamba-langwa kamini-yakuwabijinama awurrariya aburra-langwa. Nara-manja errukwuluma amini-yakuwabijuma awurruwurrariya wurrukwalu-langwa warnumamalya nungkuwa ningkagina, kemberra enujukwaba Neningikarrawara enamba-langwa nara erukwuluma amini-yakuwabijuma awurruwurrariya nungkwa-langwa nakina-da. Mini-yakuwerribikajungwuna kemberra Neningikarrawara n-errukwulina-mulangwa ngakwuruwa ngarnumamalya. Kamini-yakuwabijina-manja nungkuwa awurruwurrariya wurrukwalu-langwa warnumamalya wurribina bumini-ngekburaka-murrilangwa awurrariya nungkwa-langwa, kemberra nungkuwa ki-likajama yuwerringekburna-murra yukwudukwuda. Ki-likajama ningkagina yuwerringekburna-murra yukwudukwuda mena Neningikarrawara enujukwaba kenumini-yakuwabijina-mubaba enamba-langwa awurruwurrariya nungkwa-langwa nakina-da.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja akwa ngarningka aki-yamina-mulangwa eninginingaba-wiya

¹⁴ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, kirruwilyabe-ka karnumamalya yiki-yamina-manja kirrakina, “Ngayuwe-ka ningena ningu-werrikambilyama Neningikarrawara-manja neningeningangkawura ningena-da,” akena nara-manja amini-yarrkuwarakama kirrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, nakine-ka kemberra Neningikarrawara yiken-enibikinama kirrakina kirri-yengbinu-mulangwa akina ayakwa-na! Nare-ka nakina Neningikarrawara-da! Nara nakina enibikama ningkagina ningki-yengbinu-mulangwa akina ayakwa-da.

¹⁵ W-engkirrikiya! Kawurmurra wurrukwalu warnungkwarba akwa wurridarringka Neningikarrawara-langwa warningalyingmalyingma warningangwarnda-ma wurrakina. Akwa wurruminuwurrariya dadikawiyeba akwa ngarningka murumureya kuwambilya warningangkawura wurrakina-da. ¹⁶ Kemberra nara-manja ningkagina a-kwama dadikawiyeba iya aninga akwa akwalya aburruwa-wa kemberra nare-ka e-yengbuma aburruwa-wa enena ayakwa awurrariya. Nare-ka e-yamama, “Ngeniyerriya, en-ambilya Neningikarrawara nungkwuruwa-manja! Nara a-werrikawarriyaduma! Umba jeyi, wurri-likaja angalyu-wa. Yik-awiyebena duwabilya dumbala kajungwa kirruwabilya yik-ambilya-yada kirrakina akwa yik-alyubarina aninga yiki-ladeni-yada kirrakina-da.” Nara-manja ningkagina a-mamurikajuma wurrumurdakibina-manja warnumamalya umba ku-marrungwayindena-manja wurrakina, awurrariye-ka akina ayakwa nungkwa-langwa-da. Ka-mamurikajiname-ka wurrumurdakakina-manja warnumamalya warningalyingmalyingma ningkagina-da.

¹⁷ Kemberra karningerribirra karnumamalya yiku-werrikambilya-manja Neningikarrawara-manja akena nara-manja amini-yarrkuwarakama kirrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, awurrariye-ka akina. Ningkakine-ka ku-werrikambilyama Neningikarrawara-manja akwa ngarningka kenumini-yarrkuwarakinama ena-langwa ayakwa. Kemberra akina eningaba-da.

¹⁸ Dukwa kirruwilyaba karnumamalya yiki-yamina kirrakina ngayuwa-wa, “Kwuja! Nangaba nenungkwarba nu-werrikambilyama nakina Neningikarrawaru-wa, akena nara nakina amini-yarrkuwarakama ena-langwa ayakwa. Umba naka nenungkwarba nare-ka nakina a-werrikambilyama Neningikarrawaru-wa akena ni-yaminjaminama ngawa eninginingaba,” yiki-yamina kirrakina ngayuwa-wa dukwa-da.

Kemberra nganja ki-lawurrajinama ngayamba-langwa ngayuwa enena ayakwa nungkuwa-wa. “Neningerribirra nenumamalya nara-manja nakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kemberra kini-yamarrkinama nakina kinu-werrikambilyama Neningikarrawaru-wa? Nganje-ka ningenumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa, umba ningki-rrikinama nungkuwa ababurna-langwa ngayuwa ningi-yaminama aduwaba. Nungkuwa yiki-rrikinama-manja ki-yamina-mulangwa ngayuwa eningaba, kemberra k-eningmidinama

nungkuwa ningu-werrikambilya-mulangwa ngayuwa amandangwa Neningikarrawaru-wa,” ki-yaminama ngayuwa nungkuwa-wa-da.

¹⁹ Nungkwaja ningkakina ki-yaminama ngayuwa-wa, “Ngarningma ngarna nuwilyaba-me-ka yimbukwa Neningikarrawara nakina, umba nara wurribina wurrukwalu,” ki-yaminama nungkuwa. Alyangmandukwune-ka eningaba akina ayakwa nungkuwa-langwa, umba aburraja wurramukwa ke-yaminama aburrajukwaba, “Ngarningma ngarna nuwilyaba-me-ka yimbukwa Neningikarrawara,” ke-yaminama wurrakina. Akena na-minjirrkakbar•dename-ka Neningikarrawara-langwa wurrakina wurramukwa, na-murndaburridename-ka wurrakina-da. Akwa nare-ka wurrakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa-da.

²⁰ Umba ki-yamina-manja ningkakina, “Ngayuwe-ka ningena ningu-werrikambilyame-ka amandangwa Neningikarrawara-manja,” ki-yamina-manja ningkakina, akena nara-manja ningkakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa a-lyelyingmama wurrukwalu-wa warnumalya, kembirra ki-kadikajungwunama ningkakina-da. Yande-ka erribirra ayakwa ningki-yengbinama akwa ningkeningaringka-ma amandangwa ningkakina-da.

²¹ Umba aki-yakuwerribikajama arakba Aburiyamu-wa. Karningma arakburakba-kiya-wiya nakina Aburiyama numiranyungwa neningarakba-kiya n-ambilyumurra nakina. Umba eneja Neningikarrawara ni-yengbinuma enena ayakwa Aburiyama-langwa-langwa. Ni-yamama, “Nuwerrikidirrbure-ka n-ambilyuma nakina Aburiyama ngayuwa-manja,” ni-yamama. Miyambena-burra Neningikarrawara ni-yengbinuma nakina akina ayakwa Aburiyama-langwa-langwa? Umba ni-yamarrkama Aburiyama nu-werrikidirrburadinuma nakina? Nakine-ka Aburiyama nu-werrikidirrburadinuma nenumini-yarrkuwaraka-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa.

Eneja ni-yamama Neningikarrawara enuwa-wa, “Yu-kwa-langwa nenikuwena Ajika. Nu-wurdijina karrawaru-wa angwarndu-wa ningki-engekburaka-murruwa aldi-yada akwa kinu-wardena nakina,” ni-yamama Neningikarrawara Aburiyamu-wa. Kembirra nara kinu-waranga nakina Aburiyama, umba nenu-wurdijuwama Ajika ebina-manja angwarnda. ²² Kembirra eneja Neningikarrawara ni-yamama enuwa-wa, “Nara ar•darruma nakina.” Nakine-ka Aburiyama nu-werrikambilyuma amandangwa Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka nenumini-yarrkuwarakama ena-langwa ayakwa. Akwa nenumini-yarrkuwaraka-manja nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, nenu-mukangbijuwama nakina Neningikarrawara-manja nu-werrikambilyu-mulangwa amandangwa nakina-manja.

²³ W-engkirraja enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunama Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ne-yaminama,

“Aburiyama nu-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja nakina. Aminakina-langwa Neningikarrawara ni-yamama, ‘Nake-ka nenungkwarba nuwerrikidirrbura n-ambilyuma ngayuwa-manja-da,’ ni-yamama Neningikarrawara nakina-da,” ne-yaminama akina ayakwa. Kembirra na-lyangmandukwunadinuma akina-da. Kembirra wunalakina Neningikarrawara akwa Aburiyama aburnuwa-murra arakba wunalakina-da.

²⁴ Kembirra yiku-werrikambilya-manja karningerribirra karnumamalya Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka yikinumini-yarrkuwarakina-manja kirrakina ena-langwa ayakwa, kembirra eneja Neningikarrawara kini-yaminama enamba-langwa, “Nungkuwa ningkuwerrikidirrbura ningk-ambilyama ngayuwa-manja-da,” kini-yaminama Neningikarrawara. Akena nara-manja ningkakina amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, mama ningku-werrikambilyama ningkakina amandangwa Neningikarrawaru-wa, nare-ka Neningikarrawara e-yengbuma ebina ayakwa nungkuwa-langwa-langwa-da.

²⁵ Umba w-engkirraja enenu-wa engka alawudawarra arakba-kiya-langwa. Ngalaja duwilyaba didarringka DadingiYijireyila-ma ying-ambilyumurra arakburakba-kiya-wiya Jerika-manja. Dadimikirra Reyeba. Duwurrariya dakina didarringka mena yingu-mungkumungkwunajeyinuma dakina erribirra wurrababurna-manja war-nungkwarba. Mama dakina diminingka akena narringaliraku-mamurikajuwama wunambilyuma WuneningiYijireyila wunenungkwarba-kiya. Wunalakine-ka neningarranguma akinu-wa angalya Jerika engbuda-murrikba. Kembirra dakine-ka didarringka narringalirak-abuwarra-kama wunalakina. Biya neni-lyumaduma arakba wunalakina meminingka-langwiya mamurukwa akwa neni-lawurradinuma angalyu-wa Yijireyilu-wa wuningkinyungwurra-kiya. Aminakina-langwa narringaliraku-mamurikajuwa-mulangwa dakina, kembirra eneja nakina Neningikarrawara nanga-werrungwur•danguma ngaluwa-manja.

²⁶ Kwuja! Ki-yamina-manja ningkakina, “Ningu-werrikambilyama ngayuwa Neningikrarwaru-wa,” akena erribirra ki-yengbina-manja ayakwa, yimbukwa alyelyikba-ma ki-yengbina-manja ningkakina, yanda ayakwa, nara akwala, kembirra ningkenikijungwa wuburra ningkenumamalya k-ambilyama amandangwa ningkakina-da. Eneja nuwilyaba ni-jungwu-murrada nara a-warruma nakina, nara e-yamama eningaba, nara amini-yarrkuwarakama Neningikrarwara-langwa ayakwa nakina. Kembirra nara-manja ningkakina amini-yarrkuwarakama Neningikrarwara-langwa ayakwa, wuburre-ka ningki-jungwu-murrada ningkenumamalya k-ambilyame-ka ningkakina-da.

3

Ngakwurra-langwa-langwa alyelyikba

¹⁻² Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, kirrambawura karnumamalya yik-akakirumakinama karna wurrukwalamanja warnumamalya. Nara akakirumakinama kirrababurna wurrakina-manja umba kirrambawura wulkwa yik-akakirumakinama wurrumurdakakina-manja warnumamalya. Eneja ayakwa ningi-yengbinuma ngayuwa, mena-baba nakina Neningikrarwara ngarreni-ngayindena-mubaba ngak-wurruwa ngarnumamalya ngarningaba ngarrangkwulyumida-langwa, umba ngarribina ngarnikakakirumaka-murruwurra ngarreni-ngayindenama nakina Neningikrarwara ngarningaba angwurra ak-ambilyi-yada.

Arngkirngkawura ngarrangkwulyumida-langwa ngarnumamalya ngarri-yengbinama ngarna ayakwa awurruwurrariya. Eneja Neningikrarwara nu-warename-ka nakina amurdakakina ayakwa awurruwurrariya. Umba ngarnikakakirumaka ngarnumamalya aki-yengbina-manja ayakwa awurruwurrariya ngakwurruwa, kembirra nakina Neningikrarwara kinu-warename angwurra amurdakakina. Nungkwaja nungkuwa nara awurrariya ayakwa e-yengbina ningkakina, umba ningki-yengbina eninginingaba-wiya ayakwa yimbukwa-na? Nare-ka! Nara-manja ningkakina ki-yengbiyengbina awurrariya ayakwa, kembirra ningkeningabe-ka k-ambilyama ningkakina ningkuwerringekburna ningkilyengma! Kuma-war•dikinama mangma nungkwalangwa ningkabakiya-ba, ku-bungkawakajungwunama-ka ningkeningangkawura-da.

³⁻⁵ Yakwa-langwe-ka alyelyikba eyukwujiye-ka akina, akena aminaruma ayakwa akina. Akine-ka alyelyikba wuburre-ka miyukwujiya kwulinga mibina warnumamalya narrum-akumurnama wurrakina edirra-manja jarrangwa-manja, kajungwa kabungkawadini-yada dakina-manja jarrangwa wurrakina warnumamalya. Kingumawerribikina-manja makina kwulinga dakina jarrangwa ngala-langwa-manja edirra, kingam-arrkirra-manja dekbudu-wa dakina, kembirra kingi-lyangkarrngajungwunama dekbudu-wa. Umba kingam-arrkirra-manja kwulinga dekalyarru-wa, kembirra dekalyarru-wa kingi-lyangkarrngajungwunama dakina. Kembirra narringamin-gkingirrikajame-ka warnumamalya dakina jarrangwa-da.

Umba ngarri-yakuwerribikina arakba mamakwulyumidu-wa mijiyanga. Makine-ka mijiyanga na-wilyakinama miyukwujiya kwulinga. Mama engbuda arrirra kalyikbijinama makina mijiyanga, eneja nuwilyaba nenumamalya nu-bungkawadiname-ka makina-manja mijiyanga miyukwujiya-murra kwulinga nakina-da.

Ngalajukwaba ke-yaminama eyukwujiya alyelyikba-da, wuburra mibina miyukwujiya kwulinga meningijarrangwa-da akwa ngawa mibina wuburra meningumijiyanga kwulinga-da. Eyukwujiye-ka akina akena aminaruma ayakwa akwa ke-yengbinama ayakwa ababurna-langwa arumuruma aduwaba-da.

Kwuja, angwura, mama eyukwujiya ngala, kuw-arumidinama akina, kuw-errbalinama akwa ka-dakinama eningerribirra arumuruma eka. Akwa kembirra aruma angalya ke-kalaridinama akina-da.

⁶ Ngalajukwaba ke-yaminama alyelyikba-da wuburra angwura-da. Yakwa-langwa alyelyikba ke-yengbiyengbinama erribirra. Eningerribirra ayakwa awurruwurrariya eminiminingka ke-yengbinama akina. Kembirra amurdakibina ayakwa kadjena-murruwurra edirra-langwa, yakak-arriyakinama akina. Yakak-arriyakinama akina yakwa-langwa-manja amadangkwa akwa aringka-manja akwa ngarningka yukwudukwuda-manja, wuburra laka ebina angwura kuw-arriyakinama angalya akina. Amurdakakine-ka ayakwa awurruwurrariya yarrak-arriyakama yakuwa yirukwularrinu-mulangwa akwa yakak-arriyakinama yeningangkawura yaki-jungwunamurruwa yakuwa. Amukwiyadakine-ka ayakwa awurruwurrariya na-likajame-ka akina Namukwa-langwa-da.

⁷ Aburraja wurrukwala warnumamalya neni-nyarrngwukinama wurrakina yinungungwangba-murriya iya wurraraja-murriya iya yingarna-murriya akwa ngawa akwalya-murriya. ⁸ Akena nara aduwaba ngarnumamalya a-nyarrngwukama alyelyikba ngakwurra-langwa-da. Enene-ka alyelyikba yakwa-langwa ne-yaminama akina wuburra akarrnga amalyirra yimabadukwena-langwa ebina abarda awinyamba akwa yakaki-jungwajinama.

⁹ Yakuwe-ka yenumamalya-kiya yeni-yangmarngkwajinama yakwa-langwu-wa Nubungkawa akwa Nungwanyungwu-wa. Yeni-yangmarngkwajinama nakina yakwa-langwa-murra alyelyikba, akena ebina-murra ngawa alyelyikba yi-yengbiyengbinama awurruwurrariya ayakwa, akwa ngarningka yarre-kbajiname-ka yakuwa wurrukwala-manja warnumamalya. Umba eneja nakina Neningikarrawara neni-ngekburakama wurrumundakakina-murrada warnumamalya. Enuwe-ka wuburra neni-ngekburakama nakina. ¹⁰ Yawe-ka. Awilyaba-ma-langwa ngawa edirra ka-jadenama eninginingaba ayakwa Neningikarrawaru-wa akwa ngarningka awurruwurrariya ayakwa wurrukwalu-wa warnumamalya-da.

Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, awurrariye-ka akina amandangwa. ¹¹ Kwuja! Eningariba amukwa akungwa nare-ka a-kwularrijuma akina alyikarrbuda akungwa. Nare-ka-da! Akina amukwa ka-kwularrijinama wulkwa eningaba akungwa. ¹² Akwa ngarningka ngalaja manyungwunya nara makina arrangbama mangkarrkba. Nare-ka-da! Umba ngalaja akwurena nara akina arrangbama manyungwunya. Nara-da! Umba ngarningka ebina eningariba amukwa akungwa nara a-kwularrijuma alyikarrbuda akungwa. Ngalaja yakwa-langwa-langwa edirra ka-jadenama-ka eninginingaba ayakwa akwa ngarningka awurruwurrariya. Awurrariye-ka akina.

Akwaneningmika-langwa ebina ngarrenu-kwuna-mulangwa Neningikarrawara

¹³ Ngeniyerriya karnumamalya, yikuma-wilyakina-manja nungkwurruwa milyenjirra mangma, kembirra eninginingaba-wiya yiki-yaminama kirrakina, nara akwala. Aringkawa-manja amandangwa nungkwurruwa, kembirra aburraja wurrukwala warnumamalya yikabu-rringkinama kirrakina karningaba karningangkawura. Nara a-ngkweningabakajungwuma umba kirrumurndamurndirra yiki-likajama karningaba. Kembirra aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yikabu-rringkinama karningaba-da.

¹⁴ Yikumin-engkingkirrikajungwuna-manja kirrakina, yiki-yakwujamina-manja kirrakina wurrukwalu-wa warnumamalya akwa yiku-merribina-manja wurrukwalu-wa warnumamalya kirriyirrbiyirra ngawa, kembirra nara a-ngkweningabakajungwuma. Nare-ka e-yamama, “Yirringkiringka-ma yarna,” awurrariye-ka akina-baba. Dukwa karningaringka-ma kirrakina-da, akwa kirri-kadikajungwuna kirrakina dukwa-da.

¹⁵ Nare-ka eneja Neningikarrawara yikenu-wilyakajuwa amukwiyadakina awurruwurrariya. Umba eneja nakina Namukwa kirrenu-wilyakajuwama akina. Aburraja wurribina warnumamalya warningbala-murruwurra Neningikarrawara narru-wilyakinama amukwiyadakina akwaneningmika. ¹⁶ Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yakwujamina-manja kirrakina akwa yikumin-engkingkirrikajungwuna-manja nungkwurruwa yimbukwa, kembirra yikumini-ngekburakajungwuna awinyamba akwa yikamini-ngekburakiname-ka awinyamba wurrukwalu-wa warnumamalya akwa ababurna-langwa awurruwurrariya eminiminingka yiki-yaminama kirrakina-da.

¹⁷ Umba eneja Neningikarrawara ngin-akakirumakama nungkuwa k-ambilyi-yada aringkawa ningkakina wuburra enuwa. Kini-yuwarna-manja ningkakina ena-langwamanja mamurukwa, kembirra ningkuwerrikidirrbura akwa ki-likajama ningkakina yilyurkwa-murra yukwudukwuda. Ningkumurndamurndirra ningkumarkuwurumalya k-ambilyama ningkakina. K-errukwulinama wurrukwala warnumamalya akwa k-embirrajinama wurrakina-manja. Ningkeningma ningkakina nara e-yamama awurrariya umba ningkeniki-yama-langwa eningaba awilyaba, akwa kembirra akina eningaba ki-yaminama ningkakina ngawa-da. Akwa nara ningkakina e-kadikama engkirrikuma awurruwurrariya-wiya wurrukwala-langwa. Akwa ki-yamina-manja awurrariya, kembirra nare-ka e-yamama ningkakina, “Kwuja, eningaba ningi-yamama gayuwa.” Umba ningkilyangmandukwuna k-ambilyama. ¹⁸ Karnumamalya kirribina kirruwerrikuwarruwalya kirrakina yika-mumaruminama wurrukwala warnumamalya. Aburraja wurrukwala warnumamalya yikabu-rringkinamanja kirrakina yiki-yaminajamina-manja eningaba ngawa karningangkawura, kembirra wurrumundakakina-bina warnumamalya karri-ngayindenama aburrajukwaba ke-yaminamurra eningaba wurrakina-da.

4

Kirru-warduwardiyina-mulangwa

¹ Nungkwurraja karnumamalya, miyambena-burra kirru-warduwardiyinama kirriyirriyirra ngawa? Akwa miyambena-burra kirru-merrimerribeyinama karningangkawura? Kirri-yaminjaminama akina mena kirri-ngayingayindena-mubaba eminiminingka karningangkawura. Kembirra nare-ka a-wilyakama yilyurkwa yukwudukwuda umba yiku-werrikawarriyadinama. ² Kirri-ngayingayindena-ka eminiminingka. Biya nara-manja kirrakina a-manguma amurndakakina, kembirra yiki-yakwujaminama, yik-awinyambadinama akwa yiki-lamukwarridinama wurrukwalamanja warnumamalya. Kirri-ngayingayindena ababurne-ka eminiminingka. Biya nara-manja kirrakina a-manguma amurndakakina, kembirra yiku-warduwardiyinama akwa yiku-merrimerribeyinama. Umba nare-ka karna yiku-mumena ebina kirri-ngayindenama kirrakina, mena nara yikini-yengkiyengkilabaja kirrakina Neningikarrawaru-wa. ³ Umba yikini-yengkilabaja-manja Neningikarrawaru-wa, kembirra nare-ka a-manguma ebina yiki-ngayindenama, mena nare-ka a-ngayinduma kirrakina ebina Neningikarrawara kini-ngayindenama nakina umba yiki-ngayindenama ababurna-langwa nungkwurra-langwi-yada.

⁴ Karniniyerriya karnumamalya, kirri-lyumadinuma Neningikarrawara-langwa. Kirri-yakeyina nungkwurruwa akwa warnumamalya wurrumurndakibina ne-yaminamina-murumurra awurruwarrariya. Akine-ka wuburra laka kin-angmar•denama Neningikarrawara kirrakina-da, wuburra laka kin-awinyambakinameka Neningikarrawara-manja kirrakina-da.

⁵ Ngarri-yakuwerribikina-langwa ngarna enena ayakwa Neningikarrawara-langwa ebina nuw-arrikarrijungwunama. Ne-yaminama ena,

“Neningikarrawara ngarrenu-kwama ena-langwa Amawurrina akena akine-ka Amawurrina ngarraki-ngayindenama ngarna ngala-langwi-yada,”

ne-yaminama akina. Nare-ka erribirra kuw-arrikarrijungwuna enena ayakwa, umba alyangmandukwuna enena. ⁶ Umba eneja nakina Neningikarrawara ngarreni-ngbudirrkina ngakwurruwa ngarnumamalya. Aminakina-langwa enena ayakwa ngalajukwaba nuw-arrikarrijungwunama. Ne-yaminama akina,

“Nara-manja a-ngkweningabakajungwuma ningkakina umba ku-werrikambilya-manja Neningikarrawaru-wa, nakine-ka kembirra keni-ngbudirrkina nungkuwa,”
ne-yaminama akina ayakwa.

Akinumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa

⁷ Nungkwaja numini-yarrkuwarakina kembirra Neningikarrawara-langwa ayakwa. Akwa wunu-wardiyina nungkuwa akwa Namukwa. Yikinu-wardiyina-manja kinalakina kembirra nakine-ka Namukwa kini-lyumadinama. ⁸ Umba nungkwaja akwudangwukajungwuna arakba Neningikarrawaru-wa. K-akwudangwukajungwuna-manja nungkuwa Neningikarrawaru-wa, kembirra enamba-langwa Neningikarrawara kin-akwudangwukajungwunama nungkuwa-wa nakina-da.

Karniniyerriya karnumamalya, nare-ka arakba arriyakajungwuma awurrariya-langwa. Kini-ngayindenama yikini-yuwarnama Neningikarrawaru-wa ena-langwa-manja mamurukwa akena kini-ngayindenama ngarningka yikini-yuwarnama nakinu-wa Namukwa ena-langwa-manja mamurukwa. Nare-ka kirrakina a-likama mambilyuma-kiya-manja mamurukwa umba wurruma-yuwarnama aduwaba Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa kirruminuwiylaba-ma mangma.

⁹ Kwujukwuja! Nara e-yekirriduma a-jungwuma amarngka umba wurri-jakawarena wurru-ngwadina wurri-ringirriyadina. ¹⁰ Akwa yiku-buriyamina-manja Neningikarrawaru-wa, nara a-ngkweningabakajungwuma umba yik-abuluwenda kir-rumurndamurndirra enuwa-manja. Kembirra eneja Neningikarrawara yikini-ngkajikinama nungkwurruwa nakina-da.

Nara ngakwurruwa a-lekbijajuma

¹¹ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nare-ka a-lekbijajuma akwa e-yengbuna enena ayakwa, “Ningk-arriyakajungwuma awurrariya-langwa nungkuwa aduwaba,” nara e-yamama. Wu-lalika amukwiyadakina ayakwa. Yiki-lekbijeyina-manja Neningikarrawara-langwa karnumamalya, akina kembirra wuburra laka yiki-yaminama, “Neningikarrawara-langwa eningarumuruma ayakwa awurrariye-ka akina,” yiki-yaminama. Yiki-yengbina-manja karna akina ayakwa, kembirra nara arakba

amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa eningarumuruma ayakwa. Akwa ke-yaminama akina wuburra laka yiki-lyanguwerribikajungwunama Neningikarrawara-langwa-langwa eningarumuruma ayakwa eningaba-murrikba akwa awurrariya-murrikba.

¹² Nare-ka. Nakina-bina Neningikarrawara enuwa yimbukwa ngarrenuwkama eningarumuruma ayakwa. Neningikarrawara nuwilyaba-ma kini-lyanguwerribikajungwunama ngarningaba-murrikba akwa ngarruwurrariya-murrikba. Enuwa yimbukwa aken-enibikinama ngakwuruwa akwa akeni-jungwajinama nakina-da. Kirri-yamarrkinama-burra kembirra kirrumiyambena karnumamalya kirribina kirri-lyanguwerribikajeyinama kirriyirrbiyirra ngawa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba?

Nara ngakwuruwa a-ngkweningabakajungwuma

¹³ W-engkirraja enena ayakwa nganyangwa, nungkwuruwa kirribina kirru-ngkweningabakajungwunama-ka kirrakina. Kirrukwalu karnumamalya yiki-yaminama, “Dukwa aduwaba, dukwa arnungkwaya ki-likajama ngayuwa engkuwa eminingku-wa angalya. Biya yakwujina k-ambilyamurra ngayuwa awilyaba akilarrkumarika iya akilarrkinungkwura. Yakwujina ngawa ku-war•denama warka akwa ku-menama aruma angwarnda,” yiki-yaminama kirrakina kirrukwalu. ¹⁴ Akena karningbala kirrakina arnungkwaya-langwa.

Karningma karna awija. Ke-kbadena-manja ka-warumajungwunama akina akwa ka-wurumbijinama angalya. Kembirra kum-arumidina-manja mamawura kalyumadinama warenja-bawiya ebina awija. Nara amiyerra a-wurumbijuma akina enena angalya, umba aduwaya-wiya ka-wurumbijinama angalya akina. Umba nungkwurra-eka karnumamalya kirri-ambilyama karna aduwaya enena-manja angalya ebina wuburra awija.

¹⁵ Karningbala kirrakina arnungkwaya-langwa. Kembirra yiki-yaminama, “Keningayindena-manja Neningikarrawara ngayuwa ningenik-ambilyingi-yada enena-manja angalya akwa ningeniki-lyangmurukwaji-yada, kembirra k-ambilyama ki-lyangmurukweyinama,” yiki-yaminama.

¹⁶ Akena kirru-ngkweningabakajungwunama kirrakina, akwa kirruminaruma ayakwa kirrakina karnumamalya. Umba awurrariya akina karningbala-baba arnungkwaya-langwa. ¹⁷ Karningerribirra karnumamalya yik-eningmidina-manja eningaba karniki-yama-langwa kirrakina akena nara-manja e-yamama akina eningaba, kirruwurrariye-ka kirriyengma kirrakina-da.

5

Kirruminababurna angwarnda karnumamalya wurri-rringajungwuna!

¹ W-engkirraja enenu-wa ayakwa nganyangwa, kirribina kirruminababurna angwarnda iya amurdakijika. Wurru-ngwadina arakba angwada aruma, mena abukwaya-baba adinuba awerrikawarriya nungkwurra-langwa adirrungwana.

² Ngalaja amurdakijika nungkwurra-langwa nuw-ariyadinuma arakba. Dumbala nungkwurra-langwa mukwunina arakba. ³ Ebina angwarnda nungkwurra-langwa ajilba-murra iya akawulda-murra ngalajukwaba nuw-ariyadinuma eningangkawura arakba. Nuw-ariyadinu-mulangwa aduwaba akina, kembirra nganja ningeningma ngayuwa karniniyerriya karnumamalya kirrakina. Wuburra laka nuw-ariyadinuma nungkwurra-langwa angwarnda ajilba-murra iya akawulda-murra nungkwurra-langwa karnumadangkwa yiki-ngmandinama. Kirri-lyangmilyangmurukweyinama angwarnda-manja, umba kirruwurrurra-murndukwama kirrakina ambaki-yada akina.

⁴ Kwuja! Nara yika-kwa angwarnda nungkwurra-langwu-wa warnikumini-uar•duwar•da. Wurrakine-ka na-war•danguma warka nungkwurra-langwa-manja angalya, narr-arrangbama aninga nungkwurra-langwa, akwa narru-wilyakama akina nungkwurruwa-wa. Akena nara kirrakina yika-kwa angwarnda aburruwa-wa. Akine-ka wuburra laka akina angwarnda ne-yengbinama awurrariya ayakwa nungkwurruwa-langwa Neningikarrawaru-wa akina. Nakine-ka Nubungkawa ningbuda-dangwa Neningikarrawara, akwa n-engkirrikenuma nakina ngala-langwa ayakwa-da.

⁵ Enena-manja angalya nungkwurra kirri-yamama eningerribirra kirri-ngayindanguma. Kirrumin-engkingkirrikajungwunuma karningangkawura. Kirri-yamama nungkwurra-langwa-langwiya mangma mamawura iya alyarrngwalyilya. Aruma aninga kirri-alyubarinuma, kembirra kirri-ngmurridinuma arakba. W-engkirrikiya! Ke-ngmurridina-manja bulukwa, ke-yamarrkinama kembirra

warnumamalya? Karru-wardenama akina arakba-da. Kembirra nungkwurraja karnumamalya yiki-yaminama wuburra akina engmurra bulukwa aduwaba! ⁶ Kirra-lekbenuma kirrakina warningaba warnumamalya, akwa kirri-yamama, “Wurruwurrariya wurrumurdakakina warnumamalya.” Na-lyangmuridinume-ka wurrakina, kembirra kirri-lamukwarridinuma arakba wurrakina-manja warnumamalya warningaba arakba-da.

Ak-embirrarina-mulangwa akwa aku-buriyamina-mulangwa Neningikarrawaru-wa

⁷ Nenekama-murriya akwa dadiyama-murriya, yiki-likajama kirrumurdamurndirra ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa yanda-langwa nakina Jesus kini-lawurradinama yangkwurrangwa enenu-wa angalya.

Wi-yakuwerribikaja enenu-wa ayakwa marndakirriyerra-langwa. Kini-larrina-manja yelyukwa kumi-ngmurridinama makina karnik-alyubari-yada karnumamalya. Yiki-embirrarinama kirruwerringmurndirra kirrakina kumi-ngmurridina-murruwa makina, kembirra akini-yada ngawa yiku-mungkadinama makina marndakirriyerra. ⁸ Akina kembirra wuburra ngakwurraja ak-embirrarinama ngarrakina ngarruwer-ringmurndirra kini-lawurradinama nakine-ka Nubungkawa Jesus yangkwurrangwa. Kembirra nara a-werrikawarriyaduma, mena amandangwa nubukwaya adinuba nakina Jesus kini-lawurradinama yangkwurrangwa enenu-wa angalya.

⁹ Nara a-ngwurmilijuma, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, nari-yada a-lekbuma nakina Jesus kirrakina-manja. Nakina-bina kini-lyanguwerribikajungwunama karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Akwa nu-warumajungwunuma arakba nakina neniki-liki-yada yangkwurrangwa.

¹⁰ W-engkirrikiya, nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya. Arakba-wiya aburraja Neningikarrawara-langwa WurruBuburabuda warnungkarba narra-makumakama ayakwa Neningikarrawara-langwa ena-langwa-manja warnumamalya. Na-lyandinu-manja wurrakina akwa na-werrikawarriyadinu-manja, nara ka-ngwurmilanga wurrakina. ¹¹ Umba ngarningma ngarna Neningikarrawara nenu-werrungwur•danguma wurrakina-manja mena nara ka-ngwurmilanga.

Wi-yakuwerribikaja arakba nakinu-wa neningarakba-kiya-wa nenumamalya Jawuba. Ni-lyandinumurra nakina akena n-embirrarinuma. N-embimbirrarinumu...wa. Bi...ya arakba-langwa eneja Neningikarrawara nenu-mamurikajuwama nakina nenungkarba, mena numarngkirra nakina akwa numinababurna akwerrukwula.

¹² Nenekama-murriya akwa dadiyama-murriya, w-engkirraja angwurra enenu-wa ayakwa nganyangwa. Kirrakina kirri-yengbijinama ekirra Neningikarrawara-langwa kajungwa yikakumini-ngbudirrkini-yada akina nungkwurra-langwa ayakwa. Nare-ka e-yamama amukwiyadakina, e-yengbijuma ekirra Neningikarrawara-langwa, akwa ena-langwa-langwa angalya abalkaya, akwa eningerribirra-langwa angalya. Yiki-ngayindena-manja yiki-yaminama wulkwa, “Yawa” akwa “Nara,” yiki-yaminama, umba nara akwala. Kembirra nakine-ka Neningikarrawara nara a-lekbuma kirrakina-da.

¹³ Laka awurrariya na-ngekburakajungwunuma akina nungkwa-langwa akwa ningkuwerrikawarriyadinama aduwaba akina-langwa awurrariya? Ku-werrikawarriyadinamanja ningkakina, kembirra kinu-makina Neningikarrawaru-wa akina-langwa awurrariya. Nara a-ngwurmiluma umba ku-buriyamina Neningikarrawaru-wa.

Laka ningkiyekirerra aduwaba ningkakina? Ku-werrikilyelyingmajungwuna-manja nungkuwa, kini-yangmarngkwajina kembirra Neningikarrawaru-wa emeba-murra.

¹⁴ Laka ningk-angbilyuwaduma aduwaba? Angbilyuwa-manja ningkakina, kembirra k-ardijina wurrukwalu-wa wurrarumuruma warningijebija warnumamalya, kajungwa ka-likaji-yada wurrakina nungkuwa-wa. Umba kabuminu-buriyamina Neningikarrawaru-wa nungkwa-langwa-langwa. Akwa ngarningka kabumin-errbilyenama aringka nungkwa-langwa eningaliba-murra amalyirra. Akwa kabumin-errbilyena-manja wurrakina aringka nungkwa-langwa, karri-yengbijinama ekirra Jesus-langwa. ¹⁵ Wurruurdakakina warnumamalya na-werrikambilyama Nubungkawu-wa Jesus. Kembirra keni-yendabaja-manja wurrakina enuwa-wa kajungwa yikab-eningabakini-yada kirruwilyaba kirr-angbilyuwaduma karnumamalya, kembirra nakine-ka Nubungkawa Jesus yikeni-ngekburakinama kirrakina akina-langwa angbilyuwa, akwa yikenumini-yakuwabijinama amurdakakina awurrariya kirri-yama-mulangwa.

¹⁶ Kemberra nara abuwarrkama awurrariya nungkwa-langwa, umba kinu-makina ningka-manja nenumamalya Neningikarrawara-langwa-manja akina-langwa awurrariya. Kemberra nakine-ka kinu-buriyaminama Neningikarrawaru-wa nungkwa-langwa-langwa. Umba nungkwamba-langwa ku-buriyaminama Neningikarrawaru-wa ena-langwa-langwa, kajungwa Neningikarrawara yikeni-ngekburakini-yada nungkwurnuwa awurrariya-langwa. Yiku-buriyamina-manja kirruwerrikidirbura karnumamalya Neningikarrawaru-wa, nungkwurra-langwa ayakwa engbingbuda akina-da.

¹⁷ Wi-yakuwerribikaja nakina neningarakba-wiya nenumamalya nenimikirra Eliya. Ngakwuruwa wuburra ni-yamamurra nakina. Umba neni-yendiyendabenuma Neningikarrawaru-wa nakina nari-yada yelyukwa a-larruma. Kemberra nara kini-larrina yelyukwa yabiyakarbiya-manja yinungkwura akwa ngawa nu-wurdangu-manja yimangbala yuwilyaba yimawura. Nare-ka kini-larrina yelyukwa akini-yada. ¹⁸ Bi..ya ngarningka nakina Eliya neni-yendabena Neningikarrawaru-wa, kajungwa yiniki-larriyada ngarningka yelyukwa. Kemberra yakine-ka yelyukwa ni-larrina arakba akwa kemberra na-lungkuwarreyinuma arakba aninga-murriya.

Eningarija-langwa ayakwa

¹⁹ Nenikama-murriya akwa dadiyama-murriya, dukwa kirruwilyaba karnumamalya yikuma-lalikinama Neningikarrawara-langwa meningaba mamurukwa, akwa yik-arriyakajungwunama awurrariya-langwa kirrakina. Umba dukwa kirruwilyaba karnumamalya yikini-lawurrakajinama nakina makinu-wa mamurukwa. ²⁰ Wi-yakuwerribikaja. Yikini-lawurrakajina-manja nuwilyaba nuwurrariya nenumamalya Neningikarrawara-langwu-wa mamurukwa, yikinu-mamurikajinama nakina kajungwa Neningikarrawara kenumini-yakuwabijini-yada ena-langwa awurrariya akwa nari-yada a-jungwuma nakina.

Ena ngawa.